

ફિનૂમ હાર-માળા નં. ૩:

દોખમાનો બુલંદ જરથોશ્તી તલેસમ:
સાયન્ડીફીક અને ઇતિહાસીક મદેહનજરથી તેનો ઉકેલ.

મરણ વખતે બનતા બનાવો અને ફેરફારોનું હેરતમયું બ્યાન.
દોખમે-નશીનીની ઉત્તમ રૂઢી ગુજરેલાં જરથોશ્તીઓનાં
તન-મન અને રવાનને કેવી રીતે ઉપયોગી થઈ પડે
છે તેની જાણવાળેગ સમજાણ.

દોખમાનાં ઉભા થવાની વીગત-તેના આલાત તરીકેની વીગત :
જરજીસી જીરમ માટે-કુલ દુન્યા માટે.

ક્રેશા-ગર્દ નજદીક લાવવા માટે જે જુદતાવી અધીકારીક
સંસ્થાઓ : આતશબેહેરામ અને દોખમુ

ફીમેટોરીયમ અને કબ્રસ્તાન (આરામગાહ)ના દિમાયતીઓને સેવટનો જવાબ.
દોખમા અને આતશબેહેરામની જુદતાવી તલેસમો વગર
પારસી જરથોશ્તીપણુંજ નહી

પારસીને દાટવું અને જરથોશ્તી દોન એ જે તદન સામસામી ચીજો છે.

જાણનાર:—ડૉક્ટર ફરામરોજ સોરાબજી ચીનીવાલા,

બી.એ., એલ.એમ.એન્ડ.એસ., ઓફિસીયલ સરજન.

પ્રગટ કરનાર:—

શ્રી પારસી લેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ લાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

સર્વ હકક સ્વાધીન]

[૪૦ મે ૧૯૩૬]

કીમત આના બારૂ

આ ચોપડી દીનશાહ શાપુરજી મસાની ગ્રી. એ., એ મુંબઈના કોટમાં,
નં. ૧૯, એન્ક સ્ટ્રીટ, કોસ લેન ખાતે ધી ક્રશો-ગર્દ પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં છાપી છે, અને પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ
સોસાયટી, હોંગકોંગ એન્કની સામે, દાદીશેઠ હાઉસ,
કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈમાં પ્રગટ કરી છે.

દો ખ મુ.

Scientific & Historical Aspects.

Genesis of Our Body demanding
Its Claim for

દો ખ મે ન શી ની

દોખમાના ઉભા થવાની વીગત-તેના આલાત તરીકેની
વીગત : બરજીસી જીરમ માટે-કુત્ત દુન્યા માટે.

લેખ માટે બે બોલ.

આ લેખમાં જરથોસ્તીએનો કદીમ રેવાજ જે દોખમાની અંદર
ખુરશેદ-નીગરશની કરવાનો છે, તેની ઉપયોગીતા શું છે, તે જનસમાજને
તેમ જરથોસ્તી વર્ણુની છુટી છુટી વ્યક્તિઓને તેમ અન્ય વર્ણુનાં
લોકાના રીવાજોની કાસરીઅતને તેમ જરથોસ્તી યસ્તને સરંખમ ઉતા-
રવા કેટલું બધું ઉપયોગી છે, તેનો ટુંક ચિતાર આપવાની કાશેશ
કાઢેલી છે. અત્યાર અગાઉથી આ બાબેના લેખો હમારા વીદવાન મીત્ર
એસ્વદ શીરોઝ શાપુરજી મસાનીએ ક્રશો-ગર્દના અંકોમાં આપેલા છે,
જેઓમાંથી હમારા વીદવાન ભાઈ ડોકટર જહાંગીર મેરવાનજી પાવરીએ ટુંક
તાત્પર્ય કાઢીને એક ચોપાન્યું લખ્યું છે. આ લેખમાં ત્યારે કેટલીક બાબદને
વીસ્તારીને એ જ્ઞાન બાબેના ઇદમના ચકરાવાને પુર્ણ કરવાની કાશેશ
કાઢી છે.

પહેલાં તો ખુરશેદ-નીગરશની સાધારણ રીતના આજની સાયન્સનાં
જ્ઞાનનાં દ્રષ્ટીર્ષીદુથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીત છે, એટલુંજ નહિ, પણ દરેક રીતે
કુદરતી વ્યવસ્થાને મદદ કરનારી છે, જ્યારે બીજી બધી રીતો દરેક

રીતે ઉતરતી છે, એટલુંજ નહિ, પણ કુદરતની વ્યવસ્થાને ખોરવી નાંખે છે. આ ખ્યાન પહેલે કરીને પછી જીવતાં શરીરની રચના અને મૃત્યુ વખતની તેની સ્થુલ-સુક્ષ્મ હાલતનો ચિતાર જોઈશું, અને તે ચિતાર પ્રમાણે દોખમે-નશીની એટલે ખુરશેદ-નીગરશની કેટલી બધી દરેક રીતે અમુલ્ય છે, જ્યારે બીજી બધી રીતીઓ બધી રીતે નુકસાનકારક છે તે જોઈને પછી દોખમાની બનાવટ, તેની તલેસમ અને તેનું ઉપયોગીપણું આતશબેહરામની માફક કુલ જગતને માટે છે તેમ વળી અન્ય વર્ણોની દાટવા-બાળવાની રીતીઓની કસરને સુધારી શકવાની મીનોઈ શક્તિ રાખે છે, તે બધું જોઈશું. જેમ આતશબેહરામમાં આતશ પોતે જીવતા જાગતા શક્તિવાળા પાદશાહ રૂપના અધીકારી છે, તેમ દોખમાની તલેસમખી જીવતી જાગતી શક્તિવાળી અધીકારી છે, તે બધાંનો ખ્યાલ લઈશું.

પહેલે આપણે દુન્યામાં ગુજરેલાંઓની લાસોને ઠેકાણે પાડવાની કેટલી કેટલી જુદી જુદી રીતીઓ છે, અને તે બધીઓમાં દેખીતાં જડ તનને લગતા જાહેર સાયન્સનાં જ્ઞાનથી બાળીતા થયલા અને અનુભવ મુજબના કાયદા-ગેરકાયદાઓ છે, તે જોઈ જઈશું. રૂવાનની મીનો શરીરની બાબદ આમાં લઈશું નહિ, જેનું લંબાણુ ખ્યાન નીચે હવે પછીથી આવશે. પણ હયાં તો આપણી જ્ઞાનની ઇંદ્રીઓનાં જાહેર અનુભવની ઉપરથી થયેલાં જ્ઞાનની ઉપરજ બોલીશું.

લાસને ઠેકાણે પાડવાની ચાર મુળ રીતીઓ: તેમાંની ‘સુર્ય-દાહ’ની રીત મજદયસ્તોમાં કાંય? કાયદા અને ગેરકાયદા-

ઓની દ્રષ્ટિબિંદુઓ. તલેસમનો અર્થ અને ઉપયોગીતા

શાને માટે? જમીન ક્યારે અવાવ થાય તેને માટે

વંદીદાદની સમજ.

અસહચીજ લાસોને ઠેકાણે પાડવા માટેની ચાર મુળ રીતીઓ જાણેજ હતી અને છે, જેઓને ભુમીદાહ, જળદાહ, અગ્નીદાહ અને સુર્યદાહ કરીને કહે છે. હવે વીજળીક શક્તિઓથી બાળવાની કીમેતોરી-અમની રીતીઓ યુરોપ દેશમાં ઘણી દાખલ થઈ છે. ઉપર કહેલી જુદી જુદી રીતો દેશ દેશની હવા-ગરમીના અનુભવોની ઉપર યોગ્યલી લાગતી નથી, કેમકે આજની ઘણી મોટે ભાગની દુન્યાનો વસવાટ જે જે જગાઓમાં છે તે તે બધી જગાઓની ગરમી મોટે ભાગે પપ દીમી ફેરેનહાઇટ (એટલે ગરમી માપવાનું યંત્ર નામે ઉજ્જુમાપક યંત્રના પંચા-

વન દીઠી અંશનાં માપ)થી તે ૧૪૦ દીઠીનાં માપની રહે છે. આટલાં માપની ગરમીમાં મુરદાંઓ ધણી જલદીથી કાઢી જાય છે. પણ પંચાવનની નીચે અને ૧૪૦ અંશ દીઠીની ઉપરની ગરમીમાં મુરદાંઓ જલદીથી કાઢતાં નથી, પણ આવી ગરમીની જગાઓ માનવ જાતને માટે બધો વખત રહેવા લાયકની રહેતી નથી. જરથોસ્તી દએન પ્રમાણે લીસો નસો જાહેર તેમ જાતેન રીતે ઘણોજ નુકસાનકારક ચીતારાયલો છે. નુકસાન દીન પ્રમાણે જડ તન તેમ જાહેર રીતનું મન તેમ સુક્ષ્મ તનો અને તેઓનાં મનો કહેતાં તેઓની વીચારરૂપ શક્તિઓ તેમ રવાન, - આ બધાંને લગતું ગણેલું છે, એટલે એ બધાની મર્યાદા દ્રષ્ટી લખને કાયદા-ગેરકાયદાઓ જણાવેલા છે. ગેરકાયદાને માટે મુળ શબ્દ અવસ્તામાં ‘ત્વએષ’ તરીકેનો જણાવેલો છે, અને આ ત્વએષને ઉભા કરનારને માટે દુજ શબ્દ દરશાવેલો છે. ત્યારે જરથોસ્તી દએન પ્રમાણે લીસા નસાની વ્યવસ્થા તુરતજ કરવાની છે, તેને ખુરશેદની રોશનીમાં ખુલ્લો કરીને ચરંદા પરંદા અને બીજાં પ્રાણીઓથી બક્ષ કરાવવાનો છે, અને સુકકા નસા નામે હાડને જમીનમાં અમુક રીતે ગારત કરવાનો છે. આ મુળ સિદ્ધાંત છે. આ મુળ સિદ્ધાંતને ધણીજ સુંદર રીતે ઉપર કહેલા બધાજ તન-મન-રવાનને અત્યંત નફો કરે તેવી રીતે લાગુ પાડવા દોખ્ખાઓની ગુહ્ય રચના બતાવી છે, જેમાં એક જાતની તલેસ્માતીક શક્તિ ઉભી થતી જણાવેલી છે. આ દુન્યામાં સાઈ અને માહું બેઉ સાથે સાથજ રહેલું માલમ પડે છે, માટે જમીનમાંથી બહારી તેમ માઠી ગતીઓ છેજ. જ્યારે બહારી ગતીઓને એકઠી કરીને તેઓને ખુરી ગતીથી નોખી કરે છે, ત્યારે તે બહારી ગતીની સત્તાના દોરને તલેસ્મ કહે છે. દોખ્ખાઓમાં ત્યારે દીની ક્રીવાઓથી આવી તલેસ્મ ઉભી થાય છે, કે જેમાં ઉપર કહેલાં તન-મન-સુક્ષ્મ શરીરો અને તેઓનાં મન કહેતાં વીચારો અને રવાન અને રવાનની સાથની બીજી મીનો સામગ્રીઓ-એ બધાંને ઉત્તમ કાયદો મળે અને ત્વએષ અને તેને ઉભો કરનાર દુજ તેઓને પુગે નહિ, પણ તેઓ ખુદબી બલાઈ કે જેને ‘ત્વએષ’ કહે છે તેમાં ફેરવાઈ જાય. એમ ત્યારે જરથોસ્તી દએન પ્રમાણે કાયદાસર થયલા દોખ્ખાઓમાં પડતી ખુરશેદ-નીગરશ્નીની અને તે વખતે થતી ગીધો અને બીજા પરંદાઓની ચાશ્નીની રીતનીજ પહેલે નંબરની હિમાયત છે. તેથી ઉતરતી હિમાયત ઉંચા પહાડ ઉપર મુકીને ખુરશેદ-નીગરશ્ની થવા દેવાની છે, કે જે વખતે પરંદાઓ અને જાનવરોથીબી તે બક્ષ થતું આવશે

વંદીદાદની સાતમી પરગદમાં ફરમાવે છે કે આ ધરતીની ઉપર એક વર્ષ લગી જો લાસ સુરજનું તડકું ખાતી પડી હોય, તોખી જમીન અવાવ થતી નથી પણ તે ચોખ્ખીજ રહે છે. એમ ત્યારે જમીન ઉપર સુરજની રોશની ખાતાં મુરદાંઓને રાખવા એ ઉપર કહેલી બધી રીતે ફાયદાકારક ગણેલું છે. પણ એ વગરની કાંઈપી રીત ભુમીદાહ કે જળદાહ કે અગ્નીદાહ કે બીજી કાંઈપી વજેની બળીને ફના થવાની રીતને રવાન માટે તેમ જીવતાંઓ માટે તેમ જમીનની ભલી વ્યવસ્થા અને ફળદ્રુપતાને માટે નુકસાનકારક ગણેલી છે. આ બધી રીતો-ઓને એક પછી એક ટુંકમાં જોઈએ. તેઓના ગેરફાયદાઓ જોઈને પછી સાયન્સનાં એક સામાન્ય સિદ્ધાંતને કામે લગાડીને ખુરશેદ-નીગરશ્નીની ઉત્તમતા જોઈએ.

જમીનની ઉપરની કે જમીનની અંદરની જાતજાતની કબરોનો ખ્યાલ.

ભુમીદાહ:-એમાં બે મુળ રીતોઓ છે:-

(૧) જમીનની સપાટીની ઉપર બંધ બાંધકામ કરીને લાસેને તેમાં મુકવી એટલે જમીન ઉપર ભુમીદાહ કરવું, અને (૨) જમીનને ખોદીને તેમાં લાસો મુકીને ભુમીદાહ કરવું.

પહેલાં, જમીન ઉપરની બંધ રીતનાં બાંધકામોની અંદર મુકાતી રીતનાં તેવાં બાંધકામોની જુદી જુદી જાત જોઈએ.

જુના ઇતિહાસ ઉપરથી માલમ પડે છે કે ઇરાનની પશ્ચિમના દેશમાં ખાસ કરીને એસીરીઆ-બેબીલોનીઆ-ખાલ્દીઆમાં ત્રણથી વધુ રીતોઓ માલમ પડે છે, જે બધી જમીનની કુદરતી સપાટી ઉપરનીજ રહેતી હતી. જમીનમાં ઉડો ખાડો ખોદવાની તેઓને જરૂર પડતી હતી નહિ.

એ માંહેલી પહેલી રીત એ હતી કે તેઓ સુરજના તાપથી સુકવેલી ઇંટોના મોટા ગુંબજો બનાવતા હતા. આવા ગુંબજોમાં કદી ઓરડાઓ રહેતા હતા. ત્યાં એકથી વધુ લાસો રહેતી હતી. કુટુંબી એવા મોટા ગુંબજો કરતા હતા, એટલે બંધીઆર બાંધણીની જમીનની ઉપરની ઓરડીઓ-વાળી કબરો કરતા હતા. તે મુરદાંને ઘરેણાથી સંગારતા હતા. તે ગુંબજો આઠ શીટ લાંબા કે વધુ લાંબાંખી રહેતા હતા; ત્રણ-ચાર શીટ કે તેથીબી વધુ પહોળા અને પાંચ શીટ કે વધુ ઉંચાંખી રહેતા હતા. આ બધાં

મકાનોની ખાસ બાંધણીઓ રહેતી હતી. મુરદાંઓની સાથે વાપરવાની ચીજોની મુકાતી હતી અને કહેવામાં આવે છે કે તેઓમાં ખોરાકની મુકવામાં આવતો હતો. આવાં મકાનો તદ્દન બંધ રહેતાં હતાં કે જેમાં ખુરશેદના સ્વા જખ શકતા હતા નહિ. આ રીતને વંદીદાદની ત્રીજી પરગઢ ફકરા નવમાં વખોડી નાખેલી છે તે નીચે જોઈશું.

એ માંહેલી બીજી રીત આ હતી કે: રકાબીઓ જેવાં મોટાં માટીનાં વાસણો આઠ ફીટ કે વધુ લાંબાં અને ત્રણ ચાર ફીટ ઊંચાં બનાવતા હતા. પછી જમીનમાં થોડો ખાડો ખોદીને તે ખોદેલી જમીન ઉપર ઓટલો બનાવતા, કે જેથી જમીનની લેવલ આવી રહે. આવા ઓટલા ઉપર આજના ત્યાંના અરખો જે રીતની જેસવા માટેની સાદરી વાપરે છે તેવી કંઈક રીતની દેખાતી સાદરી બીછાવતા હતા. આવી સાદરી ઉપર તે મુરદાંને ઉપર કહેલા શુંબજોની માફક ઘરેણાથી સણુગારી પાસે વાસણો ખાનપાન મુકીને અમુક રીતે ફાર વાળીને સુવડાવતા હતા, અને પછી તેની ઉપર ઉપર કહેલું માટીનું રકાબીરૂપ વાસણુ ઢાંકી દબને તેને સીલ કરી દેતા હતા. કદી એ મોટી એવી ઉપર કહેલી રકાબીઓ બનાવી એકમાં મુરદાંને તેના સણુગાર સાથે મુકીને બીજું ઢાકણુ ઢાંકી દબને ગંધકથી સીલ કરતા હતા. એવી રીતે ત્યારે તે મુરદાંને ખુરશેદના સ્વા નહિ મળે તેમ છુપાવતા હતા.

એ માંહેલી ત્રીજી રીત એ હતી કે: મોટાં પહોળાં માટલાં જેવાં વાસણો બનાવતા હતા અને તેમાં મુરદાંને ઉપર કહેલા સણુગાર અને સામગ્રી સહિત મુકીને પછી બીજાં માટલાંને ઉપર ચોંટાડી દેતા હતા. આવાં બધાં બીજી અને ત્રીજી રીતનાં વાસણો જેવાં મુરદાંની કબરોને એકમેકની ઉપર ચઢાવીને મોટા ટેકડાઓ કરતા હતા. એ ઉપરાંત જાતજાતના આકારોના ઓરડારૂપની કબરો મળી આવે છે, આ બધીઓ જમીનની સપાટીની ઉપરજ બંધાતી હતી.

જમીન ઉપર બંધાયેલી કે જમીનનાં પેટાંમાં બંધાયેલી જાત
જાતની કબરો એટલે પુરશેદના સ્વા નહિ પુગે તેવી બાંધ-
ણીઓ માટે વંદીદાદનું ફરમાન. લીલા નસા અને સુકકા
નસાની જુદી જુદી વ્યવસ્થાની સમજ; અસ્તોદાન કંઈ
કબર નથી. અસ્તેકુશ્તીઆનો જો દટાય તો તેનું પુરું
પરિણામ તેઓના સ્વભાવ ઉપર, રહેણી કરણી
ઉપર અને તેઓની મીનોષ ઉન્નતી ઉપર થાય
તેને માટે વંદીદાદની સમજ :

આ બધાંને વંદીદાદ પરગરદ ૩-કરદા ૯ માં વખોડી કાઢી છે.
આ બધાંને બંધ દોખમાઓ તરીકેના ત્યાં ઓળખેલા છે. જુમીદાદની બીજી
રીત આજે અન્ય વર્ણોમાં ચાલુ છે. મુરદાંને એક સંદુકમાં મુકીને તેને
દાટે છે. ઇનસાનના કે કુતરાના લીલા નસાને દાટવાની સખ્ત મનાઈ છે.
વંદીદાદની ત્રીજી પરગરદના આઠમા કરદામાં એ મનાઈ બતાવેલી છે.

ઉપર કહેલી જમીનની ઉપરની બંધ્યાર બાંધણીની કબરોનેથી અવ-
સ્તામાં ‘દખમ’ તરીકે ઓળખે છે. ઘોરસ્તાનની જમીનનેથી અવસ્તામાં
‘દખમ’ કહે છે. ઉપર કહેલી બે વર્ગોની રીતની કબરોને માટે ‘દખમ’
શબ્દ છે. વંદીદાદની ત્રીજી પરગરદમાં કહે છે કે જ્યાં દખમા હોય એટલે
ઉપર કહેલી ત્રણ રીતની બંધ્યાર, રવીના સ્વા નહિ પડે તેવી ઘોરો
હોય અને તેઓના ઢગ થાય, ત્યારે તે જમીન નાખુશ થાય છે. ત્યારે
ઉપર જોઈ ગયા છીએ કે રકાળી યા માટલાં જેવાં મોટાં આઠ-ગાર શીટ
લાંબા કાદવનાં વાસણોમાં લાસોને રાખીને તેવાં વાસણોની કબરોનો ઢગ
થતો હતો. મુરદાં માટેનાં આવાં વાસણોના ઢગની રીતની સામે વંદીદાદનું ફરમાન
છે. વળી એજ પરગરદમાં કહે છે કે આવી બધી ઢગ ચઢેલી કબરોની નીચેની
જમીન લાંબો વખત કે જ્યાં લગી તે મુરદાંઓ ખાક જેવાં થતાં નથી એટલે
મુરદાંઓ માટી રૂપ થઈને ધુળ જેવા થતાં નથી, ત્યાં લગી તે જમીન પાક
થતી નથી. અવસ્તામાં આમ છે કે ‘નોઈત્ પર અહુમાત્’=આની અગાઉ
નહિ, ‘યત્’=કે જ્યારે ‘અઓપ-પાંસ્તુ’=તે મુવેલાંની ધુળ ‘રઓથવાત્’=
પોતાની પલીદીથી મુકત થાય, એટલે કે તે ગુજરેલાં જેઓ માટીમાં મલી
જઈને ખાક જેવાં થઈ ગયાં છે તેવી તેઓની ખાક જ્યાં લગી ‘રઓથવ’=
કબરો એટલે દુજી ગતીની હાલતથી મુકત થાય નહિ, ત્યાં લગી તે
જમીનથી અવાવજ રહે. એક માનવનું બદન ખાક થયું તેથી કંઈ તેની
‘રઓથવ’ ગઈ નથી. ‘રઓથવાત્’ શબ્દનો અર્થ મુરદાંની ખાકમાં રહેલી

દુજી ગતીથી મુક્ત થાય એવો છે. ‘રઝેથ્વાત’નો અર્થ આજે જેમ ધારે છે તેમ મુરદું ખાક થયું—ખાકરૂપમાં બદલાયું એટલે બદલાવવાનો અર્થ નથી, પણ તેમાં તો કચરાથી પાક થવાનો અર્થ છે. ત્યારે ‘રઝેથ્વાત’ એટલે ખાકની અંદરની દુજથી પાક થવું, દુજનો કચરો ઘોષ નાંખવો એમ અર્થ છે. એટલે હયાં સુકકા થયલાં ખાકી જેવા થયલાં કબરોનાં મુરદાંઓનેથી દુજી ગતીનાજ કહ્યાં છે. વળી એજ પરગરદમાં પછી કહે છે કે આવા દાખમાઓને એટલે આવી ઢગ ચઢેલી જમીન ઉપરની કબરોને કે જમીન અંદરની કબરોને તોડી નાંખવી. હયાં કંઈ ઝાહાકી દાર જેવી વાત કીધી નથી, પણ અદલ પરદુખલંજનની રીતે દુન્યાની વસ્તીની દરેક રીતની આખાદી થવા માટે કહે છે. ત્યાં તો આવી અવાવ થયલી જમીનને પાવ કરવા માટેની અને પાવ થયાથી હાંસલ થતી ફળદ્રુપપણાંની રસવાળી કરવા માટેની અને માનવ-જનવરને રહેવા લાયકની કરવા માટેની તરતીબને અમત્રમાં મુકવા કહે છે, કેમકે જો ઘોરો તોડીને તે જમીનની ઉપર ખુરશેદ—નીગરસ્તી કરાવે, તો તેથી તે જમીન પાવ થાય, અને વળી તેઓની અંદરના મુરદાંઓની ખાકરૂપની થયલી હાલત સાથની દુજી ગતીથી નીર્મુળ થઈ જઈને તે મુરદાંઓનાં રવાનોનેથી આઝાદગી મળે.

વળી વંદીદાદ પ્રમાણે ઉપર મુરદાંને ધુળ જેવા થવાની બાબદ વિષે બોલ્યા છીએ તેમાં મુરદાંના લીલા નસાને લીધેલો છે; સુકકા નસાને લીધો નથી. લીલો નસો તદદગ સુકકો થાય અને પછી પોતાની અંદરની દુજી ગતીની વાસ્ના રાહતનો થાય, ત્યાર પછીજ તેનું નુકસાનકારક જોર નીર્મુળ થાય છે. આમ ૫૦ વર્ષે થઈ રહે છે. માટે ત્યાં કહે છે કે દારી રાખેલા કાલબુદની જમીન ૫૦ વર્ષે પાક થાય છે.

દીનમાં લીલા નસાની વ્યવસ્થા ત્રણ દહાડામાં થાય એવી તરતીબ છે. દાખમાની તલેસમમાં જો રવાનને મુકે તો તેમ થાય. પણ સુકકો નસો એટલે હાડને માટે જુદુંજ ફરમાન છે. હાડને તો કુવામાં નાખે છે. એ ફરમાન મુજબ હખામની મોટા શહેનશાહોના હાડોને માટે ‘અસ્તોદાન’ થતાં હતાં. ત્યારે ‘હાડ’માં દુજી ગતીનું જેમ નથી. ત્યારે આવા ‘અસ્તોદાન’ કંઈ દાખમાના ભેદવાળી કબર નથી. આવો લીલો નસો જો જમીનમાં દારે, તો તેને સુકકો થઈ દુજથી નીરાળો થતા ૫૦ વર્ષે જોઈએ છે એમ કહ્યું છે. પછી કહે છે

કે જ્યારે બસ્તે-કુસ્તીઆનોનાં મુરદાંઓને એટલે લીલા નસાને જમીનનાં પેટમાં દાટે (હયાં હાડની વાત નથી પણ લીલા નસાનીજ વાત છે), યા જમીનની ઉપર બંધ કબરોમાં મુકીને દાટે એટલે ખુરશેદ-નીગરશ્ની કરે નહિ, તો તેઓની મતી 'ગવ'ની-પરદુખલજનની-દીલાવર-સખી-સાચી થવાને બદલે દેવની એટલે પોતાનું જોવાનું, ખરફસ્ત્રી, માટે સ્વાર્થી થઇને તેઓની પ્રજાખી તેવીજ થઇ જશે એટલે તેઓ પારસીપણાં વગરની થશે. આવો સખક સાતમી પરગરદના પંચાવનના કરદામાં આપવા ધારેલો છે. ત્યાં દાદારને સવાલ પુછે છે કે 'દેવ' કાંહાં છે? દેવ એટલે સ્વાર્થી ખરફસ્ત્રી ગતીનો સ્વભાવ. આવો સ્વભાવ કાંહાં છે એટલે કઇ રીતે થાય? પછી પુછે છે કે 'દેએવો યાએ' = દેવના પુંજરીઓ એટલે સ્વાર્થી મતીથી વર્તી સ્વાર્થરૂપમાંજ રહેનારાઓ પોતાનુંજ જોય-પારકાનું જોય નહિ તેવા કાંહાં છે? પછી પુછે છે કે 'દેએવનાંમ હુન્દવરેનો' = દેવનું સાથે દોડવું કાંહાં છે? એટલે સ્વાર્થી મતીમાં રહીને દગલખાજી કરી સામાનાં ગળાં ફાંસવા વીગેરે દેવોની રીતોને, સ્વાર્થી મતીઓને-ખરફસ્ત્રી ધાટકી તજવીજોને સાથેસાથ સંસારમાં ચલાવવી એટલે સ્વાર્થી મનને હજારો ગુનાહોથી તૃપ્ત કરવું તે કયાં છે, કઇ રીતે ઉભું થાય? પછી પુછે છે કે 'દેએવનાંમ હાંમ પતનો' = દેએવોનું સાથેસાથ ચાલવું કાંહાં છે, એટલે જુદમગારો એક બીજાને મદદ કરીને તાબેદારોને જમીન-દોસ્ત કરે, સખજ મોટી આપખુદ પ્રજાઓ સાથે મળીને ગરીબ પ્રજાઓનું લોહી ચુસે, વીગેરે રીતે દેએવો એટલે સ્વાર્થી જુદમગારો પોતાની હકુમત-લોભને ટેકવવા એક બીજાને મદદ કરે છે, કરી રહે છે-તેવા બધાઓ કાંહાં છે એટલે તેવી મતી કેવી રીતે થાય છે? પછી કહે છે કે 'દેએવ હુન્દવરેન્તિ' = દેએવો કયાં ભેગા મળે છે. દેએવો એટલે ખુરી રસમો જે સ્વાર્થી છે તે બધીઓ સાથેજ મળે એટલે તે ખુરી સ્વાર્થી રસમો-આદતો દુન્યામાં જાએજ થાય, તોપછી ભલાઇ ઉપર પાછા ફરવાનું સુજેજ નહિ. પછી પુછે છે કે આ બધું કયાં છે? આવું બધું જે લોકોમાં થાય તે કેમ-કઇ રીતે થાય, તેનું મુળ કારણ કયાં છે? ત્યારે દાદાર જવાબ આપે છે કે આ બધું દોખ્ખાઓ કે જે જમીન ઉપર બંધ્યાર ખુરશેદ-નીગરશ્ની વગેરે બાંધેલાં છે તેમાં છે એટલે જેઓ મુરદાંઓને દાટે છે તેઓની અંદર આવી (ખુરી) રસમો આવે છે. તેઓ મજદયસ્ની ખમીરા વગરના ખરા દરવંદ થઇ જાય છે.

દાખલ શબ્દની સમજ. તેના જુદા જુદા અર્થો.

વંદીદાદનાં આ બધાં ખ્યાનોમાની કબરોને માટે, કે જેઓ જમીન ઉપરની બંધાર પોકળ હોય या ખરી આજના જેવી કબરો હોય તે બધીઓને માટે ‘દાખલ’ શબ્દ વાપરેલો છે. આપણે આજે દાખલ શબ્દ વાપરીએ છીએ તેવાજ અર્થનું ‘દાખલ’ આ બધાંમાં કહેલું નથી. ત્યારે ‘દાખલ’ શબ્દમાં બહોળો અર્થ છે. ‘હવરે-દરેસ્થ’ એટલે ખુરશીદ-નીગરશની કરાવતાં દાખલા या તેવી ખુરશીદ-નીગરશની વગરની બંધાર બાંધણીઓ બધાંનેજ ‘દાખલ’ તરીકે ગણેલાં છે. માટે ‘દાખલા’ શબ્દની ઉપર મદાર નથી, પણ ‘હવરે દરેસ્થ’ શબ્દ ઉપર મદાર રહે છે. ‘દાખલ’માં દખ=જળવું-બળવું એમ અર્થ છે. સુરજની રોશનીથી બળવું કે આનશથી બળવું-એમાંનાં કયાં બળવાનો અર્થ ‘દખ’માં છે તે કાંઈ કહી શકે નહિ. પણ આતો બળીતી વાત છે કે એક રીત જે ચાલુ હોય અને તેને જે નામ આપે છે તેજ નામ પછીની તે અસલ રીતથી ફરકાર થયલી રસમોનેથી આપે છે. જેમકે અંગ્રેજો કબરોને ‘tomb’ તુબ કહે છે. આ tomb માં ‘તપ’=જળવાનો અર્થ છે. ત્યારે અસલમાં યુરોપીઅનો, ગ્રીકો, રૂમીઓ મુરદાંને સુરજના તાપમાં રાખતા હોય કે બાળતા હોય, કે જેને માટે ‘તપ’ ઉપરથી ‘tomb’ શબ્દ ઉભો થયો. પણ પછીથી તેઓ દાટવા લાગ્યા છતાંથી દાટવાને માટેથી તેઓએ તો મુળ tomb શબ્દજ રાખેલો છે. વળી કબરોની ઉપર જે લેખ મુકે છે તેને ‘epitaph’ કહે છે એટલે ‘તપ’ બળેલાની ઉપરનું-બળેલી વસ્તુને માટેનું-એટલે મરનારની ફરી-અતનું લખાણ. taph શબ્દ તપ ઉપરથી છે, એટલે જે કંઈ બબ્બું તેને માટેની વીગત. ત્યારે epitaph શબ્દથી કહે છે કે અસલ બાળવા માટેનાં રમસાનો या સુરજની રોશની પડે તેવાં મકાનો મુરદાં માટે હતાં અને મરણની નોંધ ત્યાં થતી, જે નોંધને epitaph કહેતા. પણ પાછળથી દાટવા લાગ્યા હતા, ત્યારેથી કબરની ઉપરનાં લખાણને માટે તેઓએ epitaph શબ્દજ રાખ્યો છે. બીજો શબ્દ ‘funeral’નો છે એટલે મુરદાંની પાયદસ્તે જવા માટેનો છે, જેમાંથી ‘fu’ લેટીન શબ્દ છે, જે ‘ધુ’ની માફક ધુંવા (ધુમાડા)નો અર્થ બતાવે છે. અસલમાં લેટીન લોકોમાં આજના હિંદુઓની માફક મુરદાંને રમસાન લઈ જતી વખતે હાથમાં આગ લઈને ધુંવા કરતા રસ્તામાં તે મુરદાંની પુઠે ચાલતા હશે, કે જેની ઉપરથીજ ‘funeral’ શબ્દ થયો છે. પછીથી તેઓ દાટવા લાગ્યા ત્યારેથી તેઓ

દાટવા માટેનાં મુરદાંની પાછળ જતા તેને માટેની આજ લગી ‘funeral’ શબ્દજ વાપરે છે. ‘દખમ’ શબ્દની આવી રીતે વાપરેલો છે. પેગામ્બર સાહેબની અગાઉના વખતમાંના ચઝદાંન-પરસ્તીઓ માટે ભાગે ખુરશેદ-નીગરશનીજ કરતા હતા, અને ખુરશેદ નીગરશનીને માટે ‘દખમ’ શબ્દ ‘દઝ’=ખુરશેદનાં કીરણથી બાળવા ઉપરનો થયેલો. પણ બીજાઓ પછીથી ઉપર કહ્યું છે તેમ દાટવાની રસમ ઉપર ઉતરી પડેલા હશે, અને તેઓ પોતાના દાટવાની બતગતની ધોરને માટેની ‘દખમ’જ શબ્દ વાપરતા હશે, જેમકે ઉપર જોયું તેમ ‘tomb’ શબ્દના બાળમાં થયેલું હતું તેમ. આવી રીતે ત્યારે ‘દખમ’ શબ્દ કબરોને માટે વપરાયેલો છે, જે ત્યારે અસલથી ખુરશેદ-નીગરશની માટે ખુદશા દખમાઓ માટેનો હતો અને છે.

દાટવાથી થતી જમીનમાંની ખરાબીઓ અને વખાઓનો ખ્યાલ. દયાયલા બસ્તે-કુશ્તીઆન ગુજરેલાંઓની દુઆ-ગુઝારી ભેટી કુદરત આગળ શું છે તેનો ખ્યાલ? વહાલાંઓ દયાયાં માટે જીવતાંઓએ દયાવવાની હિમાયત કરવી તેમાં ગુજરેલાં દયાયલાં ઉપર વધી જતો આજ્ઞા છે તેનો ખ્યાલ. મઝહયસ્ની પ્રજાની ફરજ દયાયલાં ગુજરેલાંઓ તરફની કેવી રીતની છે તેનો ખ્યાલ:

વળી દાટવાથી મુરદાંઓ જમીનમાં ડાહીને કરોડો જંતુઓ, બાકી, ઝહેરી ગેસો કરીને જમીનમાંથી બહાર પુટીને આવતે ખરાબ કરે છે, તેમ જમીનમાંનાં પાણીના ઝરાઓ, ત્યાં આગળના કુવાઓને ખેતીને ખરાબ કરે છે, તે જમીનમાંથી દરદો ઉભાં થાય એવું બધું જે થઈ રહે છે તે તો આજે બાણીતું છે. માટે આવી રીતની દાટવાની હિમાયત તો કાઢી કબજ કરે. વળી જરથોસ્તીઓ તો તેજ જમાનામાં આવી દાટવાની હિમાયત કરે, કે જે જમાનામાં તેઓ વચ્ચેથી દીનની ખુબ તદ્દનજ ભુસાઈ ગઈ હોય. હમારાં વહાલાંઓ જમીનમાં પડ્યાં માટે હમોની સાથે પડ્યે એમ કહેનારા પારસી સીરફ અજ્ઞાન છે. ના, એમ નથી. હમારાં વહાલાંઓ જમીનમાં પડ્યાં અને તેઓનાં રવાનો હજુર લગી જમીન સાથેજ બંધાયેલાં છે માટે હમો ફરજંદા નેકી કરીએ, પરમાર્થી થઈને અને દીનના આ દોખાનાં ફરમાનને માથે ચઢાવીને હમારી કઝા-રઝાએ દોખમે નશીની પામીને હમારાં રવાનને સચેત કરીને હમારાં તે વહાલાંઓનાં રવાનોની બેટી છોડવીને

તેઓને તેઓનાં ઘરે બહેરે પુગાડીએ, આવો ખરો જરથોશ્તી ખ્યાલ આજના એવું બોલનારા પારસીઓએ ખુબ ગાખી રાખ્યો જોઈએ, કેમકે એક જણ જો કવસે પડ્યો હોય તો પછી તેની પાછળનાઓએ પહેલે તે કવસે પડનારાના છુટકારા માટેજ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ; નહિ કે તેનાં કવસે પડેલાનાં દુખને ઓર વધારવું. એક જણ જો કવસે પડ્યું હોય અને તેનો બીજો હોસ્ત યા ફરજંદ પોતે અકકલ-મંદી. નહિ વાપરીને તેની પુઠે જઈને તેનીજ કવસે પડવાની હાલતમાં સપડાઈ જાય, તો તેથી આગલાની તરફ તે પાછલો કાંઈ પ્રેમ બતાવતો નથી- પણ તે આગલાનાં દુખોને ઓર વધારી દે છે, કેમકે આગલો કવસે ફરી પડેલો પોતે દુખ જોય છે તેમાં તે પોતાનાં વહાલાં-ઓનેથી ફરતાં જોઈ તેઓનાં દુખ માટે પોતા કરતાં અતી ઘણો ઓર દુખી થઈ જાય છે. એક ખસ્તે-કુસ્તીઆન જ્યારે અજ્ઞાનતાની જાહેશ્વરમાં દીનથી અજ્ઞાન રહી દુન્યાની ચાલુ ફરેથી રીતોથી અંજાઈને દટાય છે, ત્યારે મરણ પછીથી તેને અત્યંત દુખ થાય છે. પોતે પોતા માંહે રહેલા અજ્ઞાનતાના દેવથી ફરેજ ખાઈને ફરી પડેલો છે તેને માટે ખલાસી પોતાનાં સગાં પાસેથી ઇચ્છે છે. જો દોખાઓ રીતસરનાં થાય તો તે આગલાઓનો છુટકારો જલદીથી થાય, માટે તે કવસે ગુજરેલાંઓ દોખા થવાની આરંભ કરે છે, કેમકે ગુજર્યા પછી તે કવસે પડેલાં રવાનોના છુટકારા માટે કામ કરતી અણુ-દીઠ શક્તિઓ તે ગુજરેલાંઓને નસીહત દે છે કે તેઓએ દુઆ કરવી કે જેથી ગેતીમાં દીની ફરમાન મુજબ દોખા થાય, જે દોખા માંહેલી તલેસમ તેઓને પછી તેઓનાં ફરજંદ મારફતે અને યરન મારફતે આઝાદગી મેળવી આપે. પણ જો પેલાં ગુજરેલાંની દુઆથી ગેતીમાં દોખાઓ બનાવવાની ચળવળ થતી હોય તેમાં ગુજરેલાંઓના સગાંઓ હરકત મુકે અને પોતે તે પોતાનાં ગુજરેલાંની માફકજ દટાવા માગે, તો તેથી તે આગલાં ગુજરેલાંઓ નારાજ થાય, કેમકે ઉપર જોયું છે તેમ તેઓથી દટાવે કવસે પડીને પેલાં આગલાનું દુખ વધારી દેશે. આગળનાંઓ પોતાનું દુખ જોઈને જેજાર થતાં હોય તેમાં પોતાનાં ફરજંદોનુંથી તેવુંજ દુખ જોય, તો તેથી તેઓનું દુખ વધે. માટે જો ખસ્તે-કુસ્તીઆનો એમ બોલે છે કે તેઓનાં વહાલાંઓ જમીનમાં પડ્યાં માટે તેઓથી ત્યાંજ જાય, તેમાં તેઓ તે આગલાં વહાલાંઓની ખેરખાહી કરતાં નથી, દોસ્તી શોધતા નથી, પણ મીઠી દુશ્મનાઈ કરે છે. ત્યારે જો જીવતાંઓ પોતેથી દોખા તરફ અબાવ બતાવીને

આગલાંઓની માફકજ દટાવા માંગે અને દટાય, તો આગલાં દટાયલાંઓનું દુખ વધ્યાજ કરે. પણ જો હુલ સુધારીને દોખમે-નશીની પછીથી ચાલુ કરે, તો આગલાંઓની કવસે પડવાની દુખી ગતીનું તેજ થયલાં દોખમાની ઉભી થયેલી તલેસમ દરમાન-ઉપાય ઉભો કરીને તે આગલાંઓનો રસ્તો ખુલ્લો કરાવે. આ સત્ય હકીકતને આજે પારસીઓએ ગોખવી જોઈએ.

હવે જળદાહની રીત તરફ નેગાહ કર્યે.

જળદાહ એટલે મુરદાંઓને પાણીમાં નાંખવાના રવાજો માટે નદીઓ વપરાય છે તેમ મહાસાગરો વપરાય છે. નદીમાં જો મુરદાં પડે તો નદી કે જે પીવાનું પાણી પુરું પાડે છે તેમ ખેતીનું પાણી પુરું પાડે છે તે બધાંમાં કસર-ન્યુનતા આવે છે અને મુરદાંઓના એપ બાધ ખોરાક પાણીમાં ચાલુ થઈને દરદ વધે છે એવી બધી હકીકતો આજે જાણીતી છે. વળી મહાસાગરમાં મુરદાં નાંખવાનાંજી સારું નથીજ.

અસલ કદીમ ધરાનમાં પાણીની નહેરો, કત, કનાલો, નદીઓ, મહાસાગરોની સ્વચ્છતા રાખવા માટે એક ખાસ ખાતું-સંસ્થા હતી તેના કાયદાઓ સખ્ત હતા. આવું ખાતું અને તેના કાયદાઓની બલીહારી શું હતી તે આજના ઉજ્જડ દેખાતા મેસોપોતે-મીઆના પ્રદેશની આજની વીગત ઉપરથી લાખી શકાશે.

આજે મેસોપોતેમીઆ દેશ લગભગ ઉજ્જડ જેવો છે, કેમકે ત્યાં પાણીની અછત છે અને પાણી ખેતીવાડીને ગદદ કરે તેમ ટકી શકતું નથી. પણ હીરોડોટસ કહે છે તેમ પાછળના બીજા યવન લેખકો કહી ગયા છે કે કદીમ માઝદયસ્ની ધરાનની સલતનતોના દારો વખતે એ મેસપોત દેશ ઘણું ફળદ્રુપ હતો. હુખામની જમાના વખતે મેસપોત દેશમાંથી હુખામની જમાનાની દુન્યા ઉપરની સાહેબી-માંથી ઉપજતી નીપજોમાંની અરધી અરધ નીપજ આવતી હતી. આવી ફળદ્રુપતા ઉપર કહેલાં ખાતાંઓ અને કાયદાઓને અંગે થતી હતી. ત્યાં અન્યથા રીતે કનાલો ગોઠવેલી હતી, જોઓની પુણું રીતની દેખરેખ થતી હતી, જેથી સ્વચ્છ પાણી બારે માસ રહેતું હતું. તે માઝદયસ્ની પ્રજા પડ્યા પછીથી આવતી બીજી પ્રજાઓએ તે માઝદયસ્ની પ્રજાએ ચલાવેલા પાણીને માટેના કાયદાઓને કાઢી નાંખવે આજે તે દેશ ઉજ્જડ જેવો થઈ ગયેલો છે. ત્યારે પાણીમાં મુરદાં નાંખવા તે દરેક રીતે નહિ ઇચ્છવાનું છે.

અગ્નીદાહ; લાકડાંના આગની ગરમી કે ઇલેક્ટ્રીસીટીની આગની ગરમીથી થતી હવાની અંદરની યુરી અસરોનો ખ્યાલ.

જરથોસ્તી દમ્યેન પ્રમાણે શબને આતશ લગાડવો મહા પાપ છે. જો કે બળવાથી મુરદું તરતજ ખલાસ થઇ જાય છે માટે જમીનમાં દાટવા કે પાણીમાં નાંખવા જેટલું નુકસાન થતું નહિ હોય એમ ધણાઓ કહેવા ધારે છે, છતાં બળવાથી જે ધુંવો થઇને મુવેલાં બળતાં તનની બળતી ચીજોનો ચેપ અને દુરગંધ પંથરાય છે, તેનાથી તો હવા ઉપલી રીતીઓના કરતાં વધુ રીતની અને લાંબા વખત લગી ખરાબ થઈ રહે છે-થતી રહે છે, જેનો દમ માનવને, જનવરને, ઝાડપાનને બધાનેજ અનુકુળ આવતો નથી. આજેથી વીદ્યાને જોરે મનાય છે કે બળતી લાસોનો ચેપ આસપાસની પાતળી થયેલી હવાની મારફતે હવાનાં ઉપરનાં પાતળાં પડો લગી જલદીથી પુગી શકે છે, કે જેથી તે પાતળી હવા કે જે સ્વચ્છ રહેવી જોઇએ તે ચેપવાળી થઇ રહે છે. પાણી કે જમીનમાંની કોઇતી લાસોમાંથી નીકળતી દુરગંધો અને સાથના ચેપો પાતળી હવામાં જઇ શકતાં નથી, જેથી પાતળી હવા સ્વચ્છ રહીને પોતાનો બહાર નીચેની હવામાં મોકલીને ત્યાંના પેલા ચેપને ધીમે ધીમે મારી શકે છે. જમીન સાથની આવી ચેપી હવાને પહેલવીમાં ‘બાદ-સરીતર’ કહે છે, જ્યારે ઘણું ઉપરની પાતળી હવાને ‘વયુ વેહ’ કહે છે, કે જેને ‘ઉપરો-કધરચેહ’ = સર્વોપરી શ્રેષ્ઠ રીતે કામ કરનાર તરીકેનો એટલે તન-મન-રવાનના ચેપોને મારનાર તરીકેનો કહે છે. પણ લાસોના બહુકાઓથી શું થાય છે? જ્યારે મુરદાં બળે છે ત્યારે ‘કારખો-નીક એસીડ ગેસ’ ઉત્પન્ન થાય છે. જમીનમાં મુરદાં દટાય છે ત્યારેથી કે પાણીમાં નખાય છે ત્યારેથી કારખોનીક એસીડ ગેસ ઉત્પન્ન થાય છે. જોઇએ તેથી વધુ પ્રમાણમાં જો કારખોનીક એસીડ ગેસ ઉત્પન્ન થાય, તો તેથી નુકસાન એ થાય છે કે માનવની સુખાકારી માટે જોઇતી હવામાંની ઓકસીજન ગેસનું પ્રમાણ જોઇએ તેથી ઘણું ઓછું થઇ જાય છે, જેથી હવા બગડે છે. આ તો એક હકીકત થઇ કે જેમાં બાળવું, દાટવું-પાણીમાં નાંખવું એકસરખાં નુકસાનકર્તા ગણાય. પણ બીજી હવેની બાબદથી બાળવાનું નુકસાન વધુ ઉપર કહ્યું તેવું થઇ રહે છે એટલે ‘વયુ વેહ’ની ગતી જે “ઉપરો-કધરચેહ”ની છે, -અધી જતના ચેપોને મારવાની છે, તેનેથી અલગમ પુગાડે તેવી થઇ પડે છે. તે આ છે કે જ્યારે મુરદાં બળે છે, ત્યારે બળવાની ગરમીને લીધે જમીન

ઉપરની હવાનાં પડો જોઈએ તેથી વધુ પાતળાં થતાં જાય છે અને બળતાં મુરદાંઓમાંથી ધુંવાડો પુશકળ નીકળે છે, જે ધુંવાડામાં તે બળતાં મુરદાંનો ચેપ વીટળાઈને પાતળી થયેલી હવામાંથી સરખી રીતે કંઈથી ઉપર ચઢવાની મુશ્કેલી વગર ધણે ઉપરના હવાના ભાગમાં—વધુ વેહની સ્વચ્છ તેહગી માટેના ભાગમાં પંથરાઈને ઉપરના હવાના તે ભાગમાં તે ચેપને પાંચરી દે છે. આપણી ધરતીની સપાટીની કેટલીક ઉંચાઈ ઉપરની આ હવા, કે જે પાતળી અને સ્વચ્છ રહે છે, જેમાં નાશકારક જંતુ રહેતા નથી, કે જેમાંથી લેહકી આવીને જમીનની તુરત ઉપરની હવાને શુદ્ધ રાખ્યા કરે છે, તેજ પાતળી હવામાં જે ચેપ પંથરાય, તે પછી હેઠેની હવા જે ઓકસીજનમાં ઓછી થયેલી અને કાર્બોનીક એસીડથી વધુ પ્રમાણમાં સજ થયેલી ખુદ પોતેજ ચેપી છે, તેના ચેપને ઉપરની પાતળી હવા પોતામાંના ચેપને લીધે ઓર વધાર્યાજ કરે. આ સિદ્ધાન્તને ખુબ ગોખવાનો છે, કેમકે મુરદાંને બાળે તેના કરતાં મુરદાંને કીમેત કરે તે વખતે લાખગણી ગરમી બહાર પડીને જમીન આગળનાં હવાનાં પડોને ઘણાંજ પાતળાં કરે છે. મુરદું બળ્યું તેથી કંઈ એમ થતું નથી, કે મુરદાંનો ચેપ તદ્દતજ નાશ પામ્યો. ના, ચેપનો જે જીવ છે કે જે જીવ ચેપને હવે પછીથી જન્મ આપશે, જેને અવસ્થામાં ‘દુજ’ કહે છે, કે જે કામળાં જાતની એસીડ કે તાપથી મરતો નથી પણ ઓર વધી શકે તેવો રહે છે, તે જીવ એટલે દુજનો ચેપ તો જમીન આગળની ઘટ હવા વધુ પાતળી થવે ઉપરની સારી હવા, કે જેમાં તે ચેપને જવાનો અટકાય નીચેની ઘટ હવા પોતાની ઘટ જાતથી કરી રહે છે તે નીકળી જવે, તે ઉપરની હવામાં સડસડાત ચઢી શકે છે.

પણ શમને ઠેકાણે પાડવાની છેલ્લી રીત જે ‘પુરશેદ-નીગરશની’ છે તેમાંના સ્વાની ગરમીઓમાં કુદરતે અથાક શક્તિ મુકી છે, કે જેમાંથીજ આજની વીદ્યાએ જાતજાતની શક્તિવાળાં કીરણોને શોધેલાં છે, જેઓને રેડીયો, ગરમી, લાઈટ, એક્ષ રે, ગામા રે, કેસમીક રે વીગેરે કહે છે. આ શોધો ઉપરાંત બીજાં તેવાં અગણીત કીરણો હશે એમ ધારીને તેઓ બધાંને શોધવા તેઓ જીવનને અરપણુ કરી રહ્યા છે. આવાં કીરણો હવા તરીકે વપરાય છે તેમ બીજાં અનેક રીતે વપરાય છે તે તો જાણીતું છે. ત્યારે દીનમાં કહે છે કે પુરશેદ-નીગરશની ચેપના જીવને એટલે દુજને મારે છે, એટલુંજ નહિ પણ તે બધી ચીજોની શુભ વ્યવસ્થાઓ જાતજાતની રીતે કરે છે અને ઘટતી ચીજોને કાંતો જમીનની મગનાતીસને સોંપે છે કે જેથી તેઓ જમીનમાં જઈ જમીનના કામમાં ઉપયોગી થાય, અથવા તેવી ઘટતી ચીજોને રેજ રેજ કરી ઉપર પોતાને ઠેકાણે

ઉડારીને મોકલાવી આપે છે તે બધામાં મોટા ભેદો રહ્યા છે એ માનવું સહેલ છે. જેમ પાણીને રવી પોતાની ગતીથી ઉપર ઉડારી વાદળો રૂપ કરીને પાછું નીચે મોકલવાની સગવડ કરી આપે છે, તેમ રવીના આ રવા માનવના અનુચ્છે અનુના સર્વસ્વને રેજ રેજ કરી તેઓને બરનાં ઠંડાણે મોકલાવીને એટલે દહમને સોંપીને પછી પેલાં રવાનને મળે એમ કરે છે, જ્યારે કીમેત કરો કે પછી બાજો તેઓમાં જે ‘ગરમી’ કામે લાગે છે તે ગરમીમાં વ્યવસ્થીક શક્તિ કે જે રવીના રવા ગરમીમાં છે તે નથી. તે ગરમી તો સીરફ ઉપર જોયું તેમ હવાને પાતળી કરે અને મુરદાંના ચેપના જીવ નામે દુજને તે પાતળી હવા મારફતે ધણે ઉપર કે જ્યાં તે દુજ જવો જોઈએ નહિ, ત્યાં મોકલાવી ભવિષ્યની આશ્વત્થ ઉભી કરે, તેમ તે ગરમીઓ મુરદાર શરીર અને તેના અનુચ્છે અનુ જે દેખાય તેવા હતા તેઓને બાળી બાક કરીને તે દેખીતાં બળેલાં શરીરનો અણુદીઠ હવામાં પ્રતીબિંબ ઉભો કરે છે અને તેને હવાનાં કુદરતી દબાણમાં-આકર્ષણમાં સોંપી દે છે, જે પ્રતીબિંબ પછી ઉપર પોતાને દ્વારે દહમ યજ્ઞ પાસે જવાને બદલે હવામાંજ બંધાઈને ટંગાઈ રહે છે.

કાષ્ઠની જાતની artificial મોટી આગો-પછી તે દેખીતા આતશની કે ઇલેક્ટ્રીસીટીની હોય-તે આસપાસની હવામાં ફેરફારો કરે છે. હવાનો હેઠળો ભાગ તો જાતજાતના ચેપથી બંધાયેલો હોય છે, પણ હવાના ઉપલા ભાગમાં તો કુદરતની સ્વચ્છતા લાવવાની ગતી છે, કે જે ઉપલા ભાગમાંની લેહકીમાં તે લેહકી સાથે આવતા રવીની રોશનીની ગતીમાં એવી શક્તિ છે કે હેઠળી હવાના ચેપને મારે. હેઠળી હવા જાડી રહે છે, ઉપલી હવા પાતળી રહે છે. જાડી હવામાં વહેવાની ગતી પાતળી હવા કરતાં કમ રહે છે. જાડી હવામાં વહેતી ચેપી ગતી જાડી હવામાંથી ઉપર જતાં તે હવાની જાડાઈને લીધે રોકાય છે. પણ જો તે હવાને ગરમીના ભજુકાથી પાતળી કરે, તો ભજુકામાંનો ચેપી ધુમાડો જે દીઠ યા અણુદીઠ હોય તે તે ચેપને લઈને તે જાડી હવા પાતળી થવે ઉપરનાં પાતળાં પડમાં ઘણી ઝડપથી વહી શકે. આમ આપણે હવાનાં ઉપરનાં પાતળાં પડોને બગાડીએ છીએ, અને તેથી હેઠળી જાડાં ઘટ પડોવાળી હવાની સ્વચ્છતાય જે પેલાં ઉપરનાં પાતળાં પડોથી થવા ધારી છે તેમાં નુકસાન કરીએ છીએ-અધડાઈ મુકાએ છીએ.

રવીના સ્વાની ગરમીઓ અને દુન્યવી આતશ-ધલેકત્રીકસોટીની ગરમીઓ વચ્ચેના ફરકની વધુ સમજ. રવીના સ્વાઓ ગુજ-રેલાંના અનાસરોને દહમ યજ્ઞતને સોંપી શકે છે અને દુન્યવી આતશ અને ધલેકત્રીસોટીની ગરમીઓ બાળી સુક્ષ્મ ઘાટ કરીને તે ઘાટને હવામાંજ પકડી રખાવે છે તે વિષેની માફલાતી સાયન્સની સમજ.

ઉપર કહ્યું છે કે રવીના સ્વાઓમાં ધણીજ જાતજાતની કુદરતી શક્તિઓ પડેલી છે. આજે સાયન્સ ખુદ કહે છે કે રવીના સ્વામાં creative powers એટલે નાશ કરવાની-નવું બાંધવાની-સાફ કરવાની વાગેરે શક્તિઓ છે. રવીના સ્વામાં ત્યારે ચીજોનો નાશ કરવાની, નાશ કાઢેલી ચીજોની વ્યવસ્થા કરવાની, તેનાં નાશમાંથી નવો ઘાટ ઉભો કરવાની તેમ જાતજાતની તરો તાજગી આપવાની, જાતજાતના દરમાનો કરવાની શક્તિઓ છે. પણ બાળવાની કે ક્રીમેતોરીઅમની ગરમીમાં રવીના સ્વા જેવું કંઈજ નથી. તે ગરમી તો કુદરતી વ્યવસ્થા જે હવાનાં પડોમાં થવા ધારી છે તેમાંથી ખલલ ઉભો કરે છે. વળી તે ગરમીથી મુરદું બળે છે અને બળતાં મુરદાંનો ચેપળી બળે છે, પણ બળતાં મુરદાંના ચેપના જીવ સમાનની અણુદીઠ રીતની દુજી ગતીઓ તો એર છછેરાઈને પેલી પાતળા થતી હવાનો લાભ લઈને હવાના ઉંચા બલા ભાગમાં જઈ શકે છે, જ્યાં તે દુજી ગતીઓ એમની એમ જઈ શકે નહિ, પણ ગરમીથી થતી હવાની પાતળાઈનો લાભ લઈને જઈ શકે છે. પણ રવીના સ્વાઓ તો રવીને નજરે પડેલાં મુરદાંઓને પોતાની શક્તિથી એવી રીતે રેજરેજ કરે છે કે હવાનાં પડોમાં ફેરફાર નહિ થાય. રવીના સ્વા મુરદાંનાં ચેપને તેમ તે ચેપનું મુળ જે દુજ છે તેનેથી મારે છે, એટલુંજ નહિ, પણ તેનો ઘાટ બદલે છે એટલે તેને ખાસ્તરૂપ કરીને નવા આકારમાં બદલીને એટલે મારીને જીદી રીતે સજીવન કરીને પછી ઉપર તેને ઠંડાણે મોકલાવી આપે છે; તેને કંઈ હવામાં રખડતું રહેવા દેતા નથી. એટલે બસ્તે-કુસ્તીઆનોનાં મુરદાંઓના રજેરજની ખાસ્તરૂપ ઘાટને દહમ યજ્ઞતને સોંપી દે છે. રવીના સ્વા મારે છે અને સજીવન કરે છે તે વિષે જોયું. પણ રવીના સ્વા તેઓને પોતપોતાને ઠંડાણે દારવે છે તેથી સાયન્સથી મનાય એમ છે. અને બાળવાની ગરમી કે ક્રીમેતોરીઅમની ગરમીઓ, જેઓ બાળીને સુક્ષ્મ રીતનો પ્રતીબાંબ=અણુદીઠ ઘાટ ઉભો કરે છે તેવાં બાળવાથી થતા

નવા ઘાટને તે ગરમીઓ હવામાંજ રખડાવી મારે છે તેથી સાય-
ન્સની રીઠીથી સમજાવી શકાય એમ છે. કેાઇથી ચીજનો નાશ
નથી પણ તેનો ઘાટ સીરફ બદલાય છે. એક ચીજ બળી ગઈ
તેથી તેનો નાશ થતો નથી, પણ તે ચીજ જે દેખીતા આકારની
હતી તેનો અણુદીઠ જુદી રીતનો આકાર થાય છે, એ તો
આજની વીદ્યાને જાણીતું છે. ત્યારે એક મુરદું બળ્યું તેથી તેનો
કંઈ નાશ થતો નથી પણ તેનો ઘાટ જે દેખીતો હતો તેજ કંઈ રીતે
ફેરફાર પામીને અણુદીઠ થયો. મરતાં મુરદામાં જીવન શક્તિના અમુક
ગોહરો સપડાઈ જાય છે, જે વીગત ઇલ્મયતની છે, જે નીચે તેને ઘટતે
ઠેકાણે સમજાવેલી છે. આ સપડાઈ ગયેલી જીવ-જનની ગોહરરૂપની
ચીજોને તેમાંથી છોડવવા માટેજ યતન આપેલી છે. એક મુરદાને
બાળશો તોખી તેજ ગોહરરૂપ ચીજો તે બળીને ફરીથી નવા
થયેલા આકારમાંજ સપડાયેલી રહેશે, કેમકે જેમ જેવી તનોમંદ
હાલતની જડ ચીજ હતી તેના પ્રમાણમાંજ બળ્યા પછી તેનું ‘પ્રતીબીંબ’
હવાઈ આકાર થઈ રહે છે. ધીમે ધીમે બળે તો તે ‘પ્રતીબીંબ’ નબળો
થાય છે. પણ જે cremation ની સખ્ત ગરમીથી જલદી બળે, તો તે
‘પ્રતીબીંબ’ જળરો અને ઘટ્ટ થાય છે. આ બેઉમાં તો પેલી જીવજનની
ગોહરરૂપ ચીજો તો સપડાયેલીજ રહે છે.

બળી આખી જાણીતી વાત છે કે સ્વા યા કીરણો વગર આકાર
થતો નથી. સ્વા કીરણો બધા વાંકા થઈને એક મરકજ પોઈન્ટ કરે અને
એવા અગણીત પોઈન્ટો થાય, જે આંખની બીનાઈ ઉપર ઉંધી પડે,
જેને બેજુ અત્તી રીતનું જોઈ શકે. ત્યારે આ સિધ્ધાંત છે કે
સુરત થવા માટે convergent rays આડા થઈને મળતાં કીરણો
જોઈએ. કેાઇથી જાતની ગરમીનાં કીરણો આવાંજ રહે છે, કે જેથી
તેઓ હવામાંજ પ્રતીબીંબ પાડી શકે છે. ત્યારે એક શબને બાળે-કીમેત
કરે, ત્યારે જે ગરમીનાં કીરણો નીકળે તેઓ હવામાં ફેળી પોઈન્ટ
રૂપમાં આવીને તે મુવેલાં શરીરની બરાબરીનો હવાઈ અણુદીઠ આકાર
ઉપર હવામાં નવો ઉભો કરે, એટલે તે શરીરનો અણુદીઠ આકાર હવામાં
ફરતો રહેશે, કેમકે હવાનાં દબાણમાંજ તે ઘાટ રહે છે. હવાના કરતાં
વધુ પાતળો અને પ્રબળ રીતે ઉપર ઉડે તેવો તે ઉભો થતો નથી.
પણ આતો જાણીતું છે કે રવીના સ્વાઓ parallel સમાન્તર
રહે છે. માટે તેઓ આ હવામાં ઉંચે ફેળી મળતાંજ નથી

અને મળે નહિ એટલે પોઈંટ કરે નહિ અને પોઈંટ થાય નહિ તો ઘાટ થાય નહિ, કેમકે એક ઘાટ તો અગણીત પોઈંટો ગોઠવાયાથી થાય છે. પણ કહે છે કે રવીના સ્વાઓ જેઓ સીદ્ધા parallel છે તેઓ Eternity માં મળે છે. Eternity એટલે તે હામ કે જ્યાં આવા કુદરતી કાયદા કરતાં જુદાજ કાયદાઓ હોય. ત્યારે ખુરશેદ-નીગરશનીથી ઉપર જોયું તેમ તે શબ્દ ધીમેધીમે રેજરેજ થઈને પછી તે રવીના parallel સાંમાન્તર સ્વાઓ તે રેજરેજ થયેલી ખાસ્તર રૂપ ગતીઓને Eternityમાં હુવા અને તેનું દબાણ થાય તેવાં હામની ઘણું ઉપર લઈ જઈ એટલે રૂવાનનાં હામ ઉપર લઈ જઈને ત્યાં મળી ઘાટ ઉભો કરે. એમ રવીના સ્વાઓ તે શબ્દના રજેરજને Eternityમાં એટલે જડ કાયદાઓથી જુદીજ રીતના કાયદાઓ ચાલતી જગમાં લઈ જઈને ત્યાં નવો ઘાટ કરી આપે. આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે ખુરશેદ-નીગરશનીથી શબ્દ રેજરેજ થાય છે, તેનું પ્રતીબીંબ હુવામાં થઈને રખડતું નથી, પણ છેક તેના થવાનાં મરકઝ ઉપર થઈ રહે છે. વળી સ્વામાં creative શક્તિ, નવું ઉભું કરવાની શક્તિ છે માટે સ્વામાં મીનોઈ ગતી પડેલી છે એટલે કુદરતનો પ્લાન તેને ખબર છે એટલે તે મુરદાર તનમાં જીવજનની છેલ્લી ગતીઓ સપડાઈ છે તે વિષેની શું વ્યવસ્થા કરવી છે તેના તેઓથી થઈ રહે છે. એટલે તે શબ્દમાં સપડાયેલી તે જીવજનની છેલ્લી ગોદરૂપની રહી ગયેલી વસ્તુઓને સ્વાઓ પહેલે ખેંચીને ઉપર દહમને સોંપી દેછે અને પછી પેલાં શબ્દના રજેરજને ખાસ્તરરૂપમાં ફેરવાને છેક ઉપર લઈ જઈને તે તે ઠેકાણે મોકલી આપે છે. ગુજરેલાં શરીરની થતી રજેરજ જે ખાસ્તરરૂપમાં ફેરવાય છે તેને અવસ્તામાં ‘રએથ્વ’ કહે છે. ‘રએથ્વ’ એટલે સુધારવા માટેના રૂવાને લાગેલા દ્રવાઓનું રૂપ એટલે અજ્ઞાનતાના કચરા સમાનની ખાસ્તરરૂપ ગતીવાળી વસ્તુ. રવીના સ્વામાં જેમ અનેક શક્તિઓ છે, જેવી કે રેડીઓની કે જે જાણીતી છે, ‘એક્સ રે’ની જે જાણીતી છે, ખહીના જંતુને મારવાની વીગેરે વીગેરે અનેક છે, તેમ રવીના સ્વામાં મુરદાર ચીજોને તેનાં અણુદીઠ મરકઝો ઉપર લઈ જઈને વ્યવસ્થા કરવાની શક્તિ પડેલી છે એ સમજવું કંઈ મુશ્કેલ નથી, જ્યારે કોઈની જાતની દુન્યાને લગતી ગરમીમાં કુદરતની વ્યવસ્થા કરવાની કંઈની ગતી નથી.

ત્યારે ક્રીમેતોરીયમનો તાપ કે બાળવાનો તાપ અને તેથી મુરદાનો નાશ કરવો ઉત્તમ છે કે રવીના સ્વાની અંદર મુરદાને મુકવાનું ઉત્તમ છે, તેની વીગતો માટે નીચલાં સિદ્ધાંતો કામે લાગે છે:—

- (૧) હવાનાં પડો અને તેઓની કુદરતી વ્યવસ્થા.
- (૨) હવાનાં પડોમાંની ખુરશેદની રોશની જે હવાનાં પડોને મદદગાર છે તે.
- (૩) ખુરશેદની રોશનીનાં કીરણો-તેઓની શક્તિ.
- (૪) બળતા તાપનાં કીરણો-તેઓની ગતી.
- (૫) બળતાં મુરદાંઓનો ચેપ, અને તે ચેપનો જે જીવ છે જેને દુજ કહે છે તે દુજનું જોર.
- (૬) બળીને કે સુરજના તાપથી નાશ થતાં મુરદાંઓનો અણુદીઠ પ્રતીબીંબ અને તેઓનાં ઉભા થવાનાં ઠામ.

આપણે એ છ સિદ્ધાંતો એક પછી એક તપાસ્યે.

૧. હવાનો હેઠળો ભાગ હર હમેશ જડો રહે છે અને ઉપલો પાતળો રહે છે. હેઠળા જડા ભાગમાં ચેપો રહે છે જે ચેપો જાતજાતના રહે છે અને હવાની જડાધથી ગોચા અગવડમાં ફરી રહે છે; જ્યારે હવાનાં પડો જે પહાડોની ઉંચાઇએ છે તેવાં પડોની ઉપરના અને તેથીબી ઉપરના ભાગમાં હવા ઘણીજ પાતળી રહે છે એવા પાતળી હવાના ભાગમાં રવીના સ્વાઓની કરામતી ગતીઓ અને ખુદ તે પાતળી હવાની શક્તિઓ જેને “વયુ વેહ”ની શક્તિ કહે છે તેઓ રહે છે. હવાના આવા આ ઉપલા ભાગમાંથી ઘડી ઘડી શુભ ગતીઓ હવાના હેઠળા જડા જાતજાતના ચેપોવાળા ભાગમાં ઉતરીને હેઠળા ભાગને તેના ચેપ સહિત મધ્યમસરનો એટલે ચેપોને નબળો કાઢેલો રાખે છે.

૨. બાળવાથી કીમેત કરવાથી થતી ગરમી ઉપરની કુદરતી હકીકતને નુકસાન કરે છે, કેમકે મુરદાં બાળવા યા કીમેત કરવા માટેના ગરમીના ભભુકા યા સખત ગરમીની જેટથી હવાનો જડો ભાગ પાતળો થવે જડા ભાગમાંનો ચેપ જલદીથી ફરી શકીને ઉપરના પાતળા અને શુભ ભાગને બગાડે છે. એમ ઉપરની પાતળી હવામાં રવીના જે સ્વાઓ છે તેઓને તે આવતા ચેપને ઘેરીને મારવા પડે છે, જેથી રવીના તે સ્વા જે જડી હવામાં આવતા હોય તેઓ રોકાય છે, જેથી જડી હવામાંનો ચેપ જોર પકડે છે, કેમકે રવીના સ્વા જેટલા જોષએ તેટલા જલદીથી ત્યાં જડી હવામાં પુગી વળી શકતા નથી. પણ રવીના સ્વાઓને જે મુરદાં માટે સીદ્ધા કામે લીધા હોય, તો તે સ્વાઓનું પ્રમાણ જે પાતળાં પડો અને હવાનાં જડાં પડોમાં

કુદરતી રીતે રહેવા ધારેલું છે તેમ રહેવા પામીને હવાને ટેકવે છે, તેમ વળી તે મુરદાંની એવી વ્યવસ્થા કરે છે કે આસપાસની હવામાં તે મુરદાંનો એપ જાય નહિ, તેમ મુરદાંની વ્યવસ્થા જે કંઈ કુદરતી થવા ધારી છે તેમ થાય. ત્યારે આ રીતે દુન્યવી રીતની જાતજાતની મારેફતોની ‘ગરમી’ હવાનાં પડોનાં પ્રમાણને ઊલટાવી નાંખે છે માટે તે રીત સારી નથીજ.

૩. વળી બાળવાથી કે ક્રીમેત કરવાથી ગરમી નીકળે અને તેથી નીચલી જાડી હવા પાતળી થાય, ત્યારે તે જાડી હવા અને ઉપરની પાતળી હવામાં રવીના સ્વાનો અંદાજ જે હોય તેમાં ફેરફારો થાય, જેથી જડ હવામાંના સ્વાઓ ખલલ પામે છે, જેથી જડ હવામાંનો એપ જે સ્વાના કાણુમાં છે તે કાણુ છોડવતો જાય, અને હેઠળી હવા પાતળી થવે હેઠળી હવાના એપો કાણુ છોડાવીને ઉપલી પાતળી હવામાં પંથરાય અને ત્યાં સેવન પામવા માંગે એટલે પાતળી હવાની સ્વચ્છતામાંથી ન્યુનતા આવે. આપણે જાણીએ છીએ કે હીલ સ્ટેશન ઉપર તપ્તીયત સુધરે છે, કેમકે ત્યાં હવા પાતળી ‘વયુવેહુ’ની, ‘વયો ઉપરો કઈરય’ની તેમ તે રવીના ઉત્તમ સ્વાથી ભરપુર રહે છે, જે દમમાં જવે ફાયદો કરે છે. આવા કુદરતી ફાયદાને દુન્યાના આતશો અને ઇલેક્ટ્રીસીટીઓની ‘ગરમી’ જે હવાનાં હેઠળાં પડોમાં ફેરફાર કરે છે તે ગરમી તે ફાયદાઓને તુકસાન પુગાડે છે.

૪. વળી ખુરશેદ-નીગરસ્નીથી મુરદાંનો એપ કાણુમાં રહે છે, જાડી હવામાંના એપોને વધારી શકતો નથી-તે એપોનો ઇલાજ તે સ્વાઓ કરે છે એટલે એપનો નાશ કરે છે અને તેને ભલામમાં ફેરવીને ઉપર મોકલાવે છે અને હવાનાં પડોમાં કંઈથી ન્યુનતા થવા પામતી નથી.

૫. દુન્યવી રીતની મારેફતોના બાળવાથી થતા તાપનાં કારણોથી હવાનાં જાડાં અને પાતળાં પડોમાં નહિ ઇચ્છવા જોગ ફેરફાર થાય છે, જેથી બાળવાની તેમ ક્રીમેતની રીતો સુર્યદાહથી ઘણી ઉતરતી છે, કેમકે સુર્યદાહની ગરમીથી તેવું કશુંથી થતું નથી.

૬. મુરદાંને બાળે છે ત્યારે ભલેને તેનો જડ દેખીતો એપ નાશ પામે. પણ જડ એપની અંદરથી શુદ્ધ એપ ખાસ્તર રૂપનો છે જેને દુજ કહે છે તે દુજ તો ગરમીથી નાશ પામવાને બદલે ઇંછેરાય છે. ભલેને આ વીગત આજની સાયન્સને શોધવાની હોય પણ ‘એપ’ જંતુઓની વીખ્યા હવે કહું છે કે એપનો એપ, જંતુમાંજ જંતુથી રહે છે વીગેરે. ખુરશેદ-નીગરસ્નીમાં તો કુદરતી શક્તિ છે, કુદરત છે અને તે

સ્વાઓ મારફતે કુદરત કામ કરે છે; કુદરત તો આગાહ છે, માટે ખુરશેદ-નીગરસ્નીથી શખના અનુઓની કુદરત પ્રમાણેનીજ વ્યવસ્થા થશે એટલે બસ્તે-કુસ્તીઆનના જડ શખોની ખાસ્તર દહમનેજ સોંપાશે. ખુરશેદ-નીગરસ્ની ચેપને-ચેપના દમ દ્રુજને મારીને ભલી વ્યવસ્થા કરે છે, જ્યારે દુન્યવી ગરમી ચેપને બાળીને ચેપના ચેપને-ચેપના દમને-દ્રુજને પકડી શકતી નથી, પણ તેને પાતળી થયલી હવામાંથી ઉપરનાં પડોમાં નાહસી દેવાની આવશ્યકતા ઉભી કરી આપે છે.

૭. બળતાં મુરદાંઓ-કીમેત થતાં મુરદાંઓનો અણુદીઠ પ્રતીબીંબ થાય છેજ, ગરમીના આડકતરા સ્વાઓથી તે પ્રતીબીંબ થાય છે, એટલે આડકતરા સ્વા જે હવામાંજ હોય શકે માટે હવામાંજ તે પ્રતીબીંબ થાય છે; હવાના દબાણને આધીન રહેવે તે પ્રતીબીંબ થાય છે માટે તે પ્રતીબીંબ હવાનાં દબાણમાંજ રહે છે અને ઉપર ઉડી શકતો નથી માટે હવામાંજ તે બળેલાં મુરદાંનો પ્રતીબીંબનો ભાગ રખડે છે. જ્યારે ખુરશેદના સીધ્ધા સ્વાઓ મુરદાંને રેજરેજ કરીને ખાસ્તરરૂપ કરીને જે પ્રતીબીંબ કરે છે તે તેનાં પોતાનાં જવાનાં ભુવનો ઉપર થશે. આટલી બધી વીગનો આજે આજનાં જ્ઞાનથી સમજી શકાય તેવી છે તેથી કાંઈખી જોઈ શકશે કે બાળવું કે દાટવું કે પાણીમાં નાખવું બધુંજ હાનીકારક છે, જ્યારે રવીના સ્વાની અંદર શખને મુકવું તેજ એકલો ખરો કુદરતી રસ્તો છે. જનવરો જે મરે છે તેઓનો નીકાળખી સુરજનીજ રોશની કરે છે. એમ કુદરતની એ રીત છે જે માનવની હસ્તકૃત રીતથી ઉત્તમજ હોય.

દોખમા માટેની દીની વિગતોની દ્રષ્ટિ ખિન્દુઓની શરૂઆત;

મરણની અગત્યતા, તે વખતને માટે ફરમાવેલી ધારમીક રૂઢી-
ઓની ઉપચોગીતા; જરથોશ્તી દ્વ્યેન હકીકતના સુંદર પાઠો
શીખવે છે તેમાંના એક સુંદર પાઠ મરણ વીષેના અને
મરણ વખતની રૂઢીઓ વિષેના :—

માનવનાં શરીરમાંના બે મુળ ભાવો—બે મુળ ગતીઓ; નામે (૧)
જીવન્મન અને તેઓની શક્તિઓ એટલે અમર ગતી શું હશે તે દેખાડ-
નાર બલ્લો, જેને પુન્યવંત ગતી કહે છે તેઓ; (૨) ત્વચ્છેષ એટલે
જાતજાતના હવસો, લાગણીઓ અને જાતજાતનાં દરદોનાં મુળો, જેઓ
ઉપલી પુન્યવંત ગતીનો નાશ કરે છે તેવી ગતી, જેને પાપવૃત્તી કહે
છે તેઓ.

માનવજાતને એક સેકંડભારનો શક રહેતો નથી કે મૃત્યુ બધાંને
એક દીન ઘેરશેજ. જ્યારે આમ છે ત્યારે આતો નીરવીર્વાદ છે કે જગત
કે જેને આપણે નીહાળ્યે છીએ તે એક નાકેથી બીજે નાકે લગી ક્ષણ-
ભંગુર છે. માનવજાતનાં શરીરમાં જીવન્મન છે તેમ જીવન્મનને તોડનાર
ગતી નામે ત્વચ્છેષખી ત્યાં છે. જીવન્મન કે જેને ‘ગવ’ કહે છે તેથી ઇન-
સાન જીવે છે—બોલે છે—હાલે છે—પોતાની મરજી મુજબ કરે છે—પુન્ય
પાપો પોતાના ફેલથી કરી રહે છે અને મીનીટ મીનીટ તેનું ભેજું ચાલી
રહે છે, એટલે વીચારમાંજ રહે છે, જે બધા વીચારો એક પ્રકારના રહેતા
નથી, જેઓ સારા તેમ માઠા બે પ્રકાર બતાવે છે. આ બે સામસામા
પ્રકારના વીચારોની ઉત્પત્તિ તેનામાં રહેલા શક્તિ દેવને લીધે છે. જે
કોઈ ઇનસાન એતેકાદ ઉપર મુસ્તહક હોય અને શક્તિ દેવના ઇલાકાને
પોતામાં ચાલવા દેજ નહિ તો તે ઇનસાન દાદારની હાજરીને પોતાની
સામે રહેલી સમજીને જુરા વીચારોને ઉત્પન્ન થતાજ દાખી દઈ શકે છે.
ત્યારે માનવનો જીવ-ગવ બલી અમર ગતી છે, અને માનવનો ત્વચ્છેષ
તેથી ઉલટી ગતી છે. માનવ અતી સુંદર દેખાવલો છે જેમાં ઇશ્કનો
ઝરો છે. પણ તેજ માનવનાં પેટમાં દુરગંધ છે અને શરીરમાંથી નહિ
છઠ્ઠવાળેગ પ્રવાહ વહી રહે છે. આમ માનવની બનાવટમાં દેખીતી
રીતનાજ બે પ્રકારો રહ્યા છે. ઉત્તમમાં ઉત્તમ ચીજ માનવ મોંઢમાં
મુકશે, પણ તે ઉત્તમ સ્વાદીષ્ટ ચીજમાંથી તેનો ટકવો થશે તેમ નહીં

વસ્તુથી થશેજ. એવી રીતે જોતાં કાષ્ઠનીથી ખાત્રી થશેજ કે આ જડ સુંદર દેખીતાં શરીરની સુંદરતા જીવ-ગવને લીધે છે, અને આ શરીરની નહિ ઇચ્છવાજોગ ગતી-મળમુત્રથી પરસેવાથી બદબુધથી તે છેક હવસો લગીની ગતી તે શરીરમાંનાં ત્વએષને લીધે છે.

જીવ અને ત્વએષના પ્રભાવોની ખાસીઅતો-તેઓનું મુળ; આ બે પુન્યવૃત્તી અને પાપવૃત્તીની ચીજોના મેલાપથી જીવતી હાલત છે-તે મેલાપના છુટા થવાથી મૃત્યુ થાય છે.

આમ ત્યારે આ દેખીતાં જીવતાં શરીરમાં જીવજનન અને ત્વએષ બેઉ મળેલી હાલતમાં છે. ના, જીવજનન ગવ આ ‘ત્વએષ’નેથી સાથે રાખીને તેને પોતાની લેહમાં લાવવા માંગે છે. ત્યારે શરીરના અનુએ અનુમાં જીવ છે તેમ ત્વએષ છે. જીવથી સુંદરતા છે, ત્વએષથી નાશ છે. જ્યાં લગી જીવની તરફ ત્વએષ આકર્ષાયલો રહે છે, ત્યાં લગી શરીર જીવતું રહી શકે છે, અને તે શરીર ગવનો પ્રભાવ તેમ ત્વએષના પ્રભાવો બેઉ દેખાડ્યા કરે છે. ગવના પ્રભાવથી તે લલો છે, ત્વએષના પ્રભાવથી તે ભુડો છે. ગવ જીવજનન ત્યારે કુદરતની સફેદ બાજુ છે અને ત્વએષ કુદરતની કાળી બાજુ છે. ત્યારે આપણાં શરીરમાંની દેખીતી રચના કે જે દુરથી સુંદર દેખાય છે પણ નજીક જવે જેમાંથી તે સુંદરતા કમી થતી જઈને એક વખતે નહિ ગમે તેવો પ્રકાર દેખાડે છે, તે શરીર જે મરણુ આધીન છે, હવસ આધીન, શકવાળું છે, તે શરીર ત્વએષનું પરિણામ છે, જેને વોહુન કહે છે. અને તે શરીરમાં જે આકર્ષક ગતી છે, જે સુંદરતા છે, મનમોહીની છે, તે ગવનો પ્રભાવ છે. ત્યારે શરીરમાં-શરીર રચનામાં-તેના અનુએ અનુમાં આમ સુંદરતાની મનમોહીની-ગવ છે, તેમ તેથી ઉલટી ચીજ નામે ત્વએષ છે, જેઓ બેઉ મળેલાં સાથે રહેલાં, જોડાયેલાં રહે છે. આવી જોડાયેલી હાલતને ‘વોહુન’ કહે છે. એક ખુબસુરત ઓરતની ખુબસુરતી beauty અને એક મદની આકર્ષક ગતી (handsomeness) બેઉ દુરથી જે પ્રભાવ દેખાડે છે તે પ્રભાવ ગવનો છે. આ ગવનો પ્રભાવ તેના શરીરમાં રહેલો હોય છે તે આપણને આકર્ષે છે એટલે વોહુનમાં રહેલી ગવની અને વોહુન સાથે છુટી રહીને કામ કરતી શરીરમાંની ગવની તે નુમાયશને છે. પણ જ્યારે તેઓની નજીક જઈએ છીએ ત્યારે તેઓમાંથી નહિ ઇચ્છવાજોગ પ્રવાહો બહાર પડે છે, જે ત્યારે કંઈક એવી વસ્તુ છે, કે જે પેલી આકર્ષક ગતી ગવથી તદ્દનજ જુદી પડે છે જો કે તે ગવની સાથેજ રહેલી છે.

ત્યારે વોહુન અને ગવ જડ તનના મુળ તત્વો છે, તેમાંનો વોહુન ખુદ 'રઝેથ્વ' એટલે રૂવાન સાથના દ્રવાઓનો કચરો અને ગવનો બનીને આકર્ષક થયો છે. આ વોહુનને પછી ગવની બીજી ગતી છુટી સાથે રહીને ચલાવે છે—એમ આકર્ષક ગતી તે ગવ છે જે વોહુનમાંની તેમ છુટી બેઉ રીતની હોય અને નહિ આકર્ષક ગતી તે પેલા દ્રવાઓના રઝેથ્વની છે. રઝેથ્વની આ બીજી ચીજ જે ત્વચ્છેષ છે તે દ્રવાઓનું ફરઝંદ છે. દ્રવાઓ કહેતાં કંઈક જાતની અજ્ઞાનતા અને તેનું ફરઝંદ કહેતાં તે દ્રવાઓમાંથી જન્મેલી ચીજ—તે દ્રવાઓનો પ્રભાવ બહાર. પેલી બીજી પુન્યવંતી અને આકર્ષક ચીજ નામે ગવ શરીરમાં રહેલા ચૈતન્યમાંથી આવે છે તેમ દાદારની બક્ષેશ તરીકેની છે. આમ ત્યારે ખુલ્લી રીતે જોતાંબી ઇનસાનમાં બે વસ્તુઓ છે, જેઓ જ્યાં લગી મલેલી છે ત્યાં લગી તે ઇનસાન જીવતો છે અને તેઓ જ્યારે એકમેકથી છુટી પડે છે ત્યારે તેનું મૃત્યુ થાય છે. ત્યારે ઇનસાન પોતે ગવ જીવજનના તેમ ત્વચ્છેષ એટલે દ્રવાઓનાં મીશ્રણનો છે. ઇનસાનનું તન અનુઓનું બનેલું છે જેઓને વોહુન કહે છે, જે વોહુનમાં ત્યારે આ બેઉ હાલતો છે. ત્યારે એવી રીતે ઇનસાનમાં ગવ અને દ્રવાઓ બેઉ મળેલી તેમ સાથે કામ કરી રહેલી હાલતમાં છે.

ઇનસાનમાંની આ વસ્તુઓની ગાલેબ-મગલુબ થતી વર્તણૂકો અને તે વર્તણૂકનું ઉપયોગીપણું—કાર્યસાધકપણું અને આબરની મતલબ. ગવ અને ત્વચ્છેષના મેલાપમાં એક મીઝાન છે. મીઝાનની સમજ-ઉપયોગીતા. શરીરના અનુચે અનુને વોહુન કહે છે. વોહુનની સમજ. એક અપવનના અનુનો અને એક દુન્યવી માનવના અનુનો વોહુન અને તેવા તે તે વોહુન માહેલા મીઝાનનો ભેદ. મીઝાનના રહેવાથી ગવની હાલત.

ત્યારે જીવતાં ઇનસાનમાંની કંઈબી જુરી વસ્તુઓમાં એટલે ઇનસાનમાંથી બહાર પડતી ચીજો જે વીચારરૂપથી તે જાતજાતના અણુદીઠ પ્રવાહોથી તે છેક મળમુત્ર પરસેવાથી માંડીને છેક જુરા હવસો લગીની રહે છે, તે બહાર પડતી ચીજોમાં કે ખુદ તે ઇનસાનના ભાગોમાં એટલે ભાગોના અનુઓમાં એટલે વોહુનમાં તે બે વસ્તુઓનાં પ્રમાણો રહ્યાં છે, જેઓ એકબીજાની ઉપર ગાલેબ મગલુબ આવે છે જ્યારે જુરી વસ્તુ બલી ઉપર ગાલેબ આવે ત્યારે તે વસ્તુ ઝહેરી બને છે, પણ જ્યારે બલી વસ્તુ જુરી ઉપર ગાલેબ આવે ત્યારે બલું ખાતર ઉભુ થાય છે. વીચા-

રમાં જ્યારે ગવની ગતી પ્રખળ થાય છે ત્યારે પરદુષ્પ્રભાંજનનાં થવાય છે, અને જ્યારે દ્રવાઓની ગતી પેશ આવે છે ત્યારે સ્વાર્થી હવસી થવાય છે. એવી રીતે મળમુત્રમાં એક એવી ગરમી છે કે જેમાં ભલી ગતીને પાસ છે, તેમ તે મળમુત્રમાં નહિ ઇચ્છવાન્નેગ વસ્તુઓ છે જે હાનીકારક છે. એવીજ રીતે હવસોના યુરા હોમલાઓમાંથી એક એવું મધ્ય છે કે જે મધ્ય એક દીનથી તે હવસોને સવાખમાં ફેરવશેજ. એમ ત્યારે શરીરમાં બેપણું રાજ કરે છે, એટલે દુધ છે જે મીઝાનમાં ચાલવે જીવતી છે, જેનું મીઝાન જવે ત્યાં મૃત્યુ જામે છે. એમ દુધની ગતી આ ગેહાનમાં ચાલુ છે. ત્યારે જીવન ગતીમાં એટલે જીવતાં તનમાં ગાલેખ-મગલુખનો ખનાવ ખની રહે છે, જે એક જાતની રસાકસી છે. આ રસાકસીમાં ગવ એટલે જીવજનની શક્તિ પેલા ત્વએ-ખની ઉપર ફાવીને પોતાનો કાષ્ટ રાખી શકે છે. અનુએ અનુમાં આવો મામલો ખની રહે છે. જ્યાં લગી અનુએ અનુમાંની રસાકસીમાં ગવ ફાવે છે, ત્યાં લગી તે અનુને વોહુન કહે છે, કેમકે ગવ તે ત્વએખને પોતાની આણુમાં રાખીને પોતાની વાસનામાં રાખીને આકર્ષક ગતી ઉભી કરે છે એટલે ત્વએખને પોતાની અંદર જોડી રાખવાની ગતી ટેકવી રાખે છે. વોહુન ત્યારે તે હાલત છે કે જેમાં ગવની સાથે ત્વએખ બંધા-યલી રહે છે. ગુનાહગારોનાં તનમાં એટલે તનના અનુએ અનુમાં ગવની ગતી સીરફ એટલા પુરતીજ તે ત્વએખ ઉપર ફાવી રહે છે, કે જેથી તે ગવ તે ત્વએખને પકડીને તેનો બાર પોતે ખમી શકે છે એટલે ત્વએખને યુરાઇ કરવાની હદમાં રાખી શકે છે. ગોયા તે ત્વએખના હાથને પકડીને હદમાં ફરતા રાખી શકે છે. એમ ગવ હરહમેશ ત્વએખને રોકીને રાખતાં થાકી જ્યા કરે છે, એટલે ત્વએખનો બાર ખમી રહે છે. પણ એક અપવનના તનમાંની ગવ તો ત્વએખની ઉપર સંપૂર્ણ કાષ્ટ મેળવીને તે ત્વએખના મીજાનને ફેરવી નાંખે છે. તે ત્વએખ પોતાની પાપી હાલતથી ખેરદસ્તદ્ હાલતથી વાકેફ થઇ જાય છે અને ગવ કે જેણીની તેનો ઉપર સોખી આણુ છે તેની સેવાસ કરી તે ગવનો નોકર ખની 'ગવ'ને પોતાની પીઠ ઉપર રાખે છે, ગવના ઘોડા તરીકે થઇ રહે છે. દરેઘ આયુ એટલે લાંબા કાળ લગી તે

ગવે તે ત્વએષનો ભાર ખમી ખમીને આજરે તે ત્વએષની મુકિત આણી છે તેનું જ્ઞાન તે ત્વએષને થવે તે ત્વએષમાંથી સ્વાર્થી ગતી નીરમુળ થઇ જઇને એહેજ્ઞાનમંદીની ગતી ઉભી થાય છે. આવાં તનની શરૂઆતી હાલતવાલાને દ્રેગુ કહે છે પણ સંપૂર્ણ હાલતવાલાને અષવન કહે છે. પણ પેલા ગુનાહગારના તનના વોહુનમાંની ત્વએષ તે ખેરદસ્તદ છે, તેની અકકલ ગુચવાએલી છે, માટે ગવ તો સીરફ તેને રોકી શકે છે. જ્યાં લગી તે ત્વએષને ગવ રોકીને પોતાની આણુમાં રાખી શકે છે—રાખી શકે તેટલો કાણુ લાવી શકે છે, ત્યાં લગી તે ત્વએષ ગવની સાથે પકડાયેલી રહે છે, ગવની પાઠ ઉપર ભાર રૂપ છે અને ત્યાં લગી તે અનુને વોહુન કહે છે. આમ ત્યારે ગવ અને ત્વએષનો મેલાપ, ગવના ત્વએષની ઉપરના કાણુના મીઝાન ઉપર રહેલો છે. જ્યારે આ મીઝાન ગવની પાસેથી છુટી જાય છે ત્યારે ત્વએષ ગવની ઉપર ફાવીને ગવથી છુટો થઇ જાય છે. આવી છુટી થએલી હાલતથી ‘વોહુન’નો નાશ થાય છે. આમ ત્યારે જીવતી હાલતમાં ગવ અમુક મીઝાનની શક્તિ રાખી શકે છે, કે જેથી ત્વએષને કાણુમાં રાખી શકે અને તેટલાં મીઝાનમાં ત્વએષને પોતાની સાથે બાંધેલો રાખે છે. જ્યારે ત્વએષ ગવના તે મીઝાન કરતાં વધુ જોરે-મંદ થાય તો ગવ પોતાનાં તે મીઝાનથી નબળી થાય, ત્યારે ગવ અને ત્વએષ છુટાં થઇ જાય છે. આમ ત્યારે જીવતી હાલતમાં ગવ અને ત્વએષના મેલાપનો મીઝાન રહેલો છે. આ મીઝાન એક શક્તિ છે જે વોહુનમાંની ગવને વોહુનની બહારની પણ વોહુન સાથે કામ કરતી ગવની તરફથી મળેલી છે—મળી રહે છે. પણ જ્યારે શરીરના અનુએ અનુમાંનો મીઝાન, એટલે વોહુનની અંદર રહેલો ગવ અને ત્વએષનો મળેલો પ્રભાવનો મીઝાન તુટી જાય છે, ત્યારે ગવના પંજમાંથી ત્વએષ છટકી જાય છે અને મૃત્યુ થાય છે. મૃત્યુ ત્યારે તે હાલત છે કે જેમાં વોહુનની હાલત રહેતી નથી એટલે ગવના કાણુની હાલત રહેતી નથી પણ ત્વએષના ગવની ઉપરના કાણુની હાલત શરૂ થાય છે, ગવ ગોયા વોહુનના દોરમાંથી નાહસી જાય છે. નાહરતી ગવના ભાગને ત્વએષ ઘેરી લે છે. પણ વોહુનની સાથે બહારથી રહેલી અને વોહુનના પતમાનને ટેકવતી ગવ તો કેહપ સાથે બહાર નીકલી જાય છે.

જીવતાં શરીરને વોહુન કહે છે. વોહુનની બનાવટનું પૃથકરણ તેમાં ગવ અને ત્વએષ સફેદ અને કાળી બાજુને જોડનાર પતમાન. પતમાનનો રાખનાર કાઝી ઉલ તબે કે જેને અવસ્તામાં “પચાસ દારની વાષિ” કહે છે; મીઝાનનો પ્રભાવ અને કાર; ગવ અને કાઝી હરહમેશના છે; વોહુનની રચના ક્ષણભંગુર છે. ત્વએષબો નાશને પાત્ર છે. વોહુનનાં જીવતાં શરીરનું કાર physiology દારાનરૂપમાં-દારાનોની જાત પૃથકરણ અને પ્રભાવ: દારાનનું થવું મીઝાનથી, મીઝાનનું બોરવાવું-તેથી થતી વ્યાધીઓ અને મોહુત. જીવતાં શરીરનો ભેદ ગવ, મીઝાન, કાઝીની ઉપર. જીવતાં શરીરમાં તેઓને મદદ કરનાર તરીકત; ગુજ્યાપછી મદદ કરનાર યસ્ન. મહોત ક્રમેત: જીવતાં શરીરનો રોશનફેલ, ગુજરનાર શરીરનો રોશનફેલ ફરજંદના ફેલમાં રહે છે જેને ફરજ કહે છે. મહોતનો ટુંક ભેદ વોહુનના dissolution પીગલી જવામાં, જેથી સફેદ બાજુ અને કાળી જેઓ જીવતાં શરીરમાં બંધાયેલી છે તે છુટી પડે છે. વોહુનની છુટી થયેલી કાળી બાજુનું ફરજંદ દુજે-નસુ. તે દુજનો હોમલો ગવની સફેદ બાજુ ઉપર જેને મદદ કરવાની યસ્ન.

આ મીઝાન પ્રમાણે ત્યારે જીવતાં શરીરમાં દારાનો ફરી રહે છે. દરેક દારાનોમાં ભલી ગતી એટલે ગવની ગતીનું ઉપરીપણું રહે છે જેના તાબામાં રહીનેજ ત્વએષ પોતાના અરથવ્ય ચક્રમાં એટલે ઉપર નીચે જતા, હવસોમાં ડોળાતા ચક્રમાં ફરી શકે છે. પણ મરણ વખતે તે મીઝાન છુટી જાય છે, અને ત્વએષની ગતી જડ મુરદાણ તનમાં વ્યાપે છે, અને ગવની ભલી ગતી જે વોહુનની સાથે પણ બહારથી રહીને વોહુનમાંની ગવને પતમાનનું જોર આપી ટેકવતી હતી તે ગવ કહેતાં જીવની ભલી પરદુખ-ભંજની ગતી બહાર પડે છે અને છુટા થતા પીગલી જતા વોહુનમાંની

ગવની બધી ગતી મુરદાર તનમાંની ખુરી કુદરતના પંજમાં ગરમી તરીકે સપાકાઈ જાય છે. જીવતાં તનના વોહુનમાં કુદરતે જે મીઝાન રાખેલું છે તેવી કંઈક જાતનું મીઝાન કુદરતને પછીથી મૃત્યુ વખતે એટલે તે મીઝાન જ્યારે ખોરવાય છે ત્યારે ફરીથી રાખવું પડે છે. કુદરત તે મીઝાનને લાવશે, પણ મૃત્યુ વખતના કુદરતનાં તે મીઝાન લાવવાનાં કામમાં ઇન-સાનનો ફેલ કામે આવે છે, કે જેની ઉપર ધારમીક રૂઢીઓના પાઠોનો અમલો ઉભો થયો છે.

જીવતાં તનમાં ત્યારે દેખીતા દોરાનોથી એટલે લોહી કાઢી, લીમ્ફ વીગેરેના દોરાનોથી અણુદીઠ દોરાનો થઈ રહ્યા છે. અણુદીઠમાં અણુદીઠ દોર વીચારનો છે. દેખીતો મુળ દોર લોહીનાં ફરવાનો શ્વાસો-શ્વાસનો તેમ સ્નાયુઓની અંદરનો છે. આ બધાઓમાં જે દોરો વધુના છે તેને 'રી' કહે છે. આ દરેક દોરનું મધ્ય તો ગવજ છે, પણ તે દોરનો એતરાફ-ગોલાન પેલી ત્વએષથી છે. ગવનું મધ્ય તે એતરાફને ચોકસ હૃદમાં પકડી રાખ્યા કરે છે. ત્વએષનો આ દોર 'અરથવ્ય' નથી એટલે રતુના કહ્યાસરનો દાદારના હોકમ મુજબનો નથી, માટે તેને અરથવ્ય ચક્ર કહે છે. આમ ત્વએષનો દોર ગવનાં મધ્ય મરકઝના તાબામાં રહે છે. આવા દોરને ગવ પકડી રાખે છે તે પકડવાની ગતીને મીઝાન કહે છે, જે મીઝાન તે વોહુનમાંની ગવનું છે અને તે વોહુનની સાથે પણ બહારથી રહેલી ગવ મારફતે તેને મળે છે—મલ્યા કરે છે. જ્યારે ત્વએષ ખુબ જોશથી દોર ચલાવીને દોડે છે, ત્યારે ગવનું મરકઝ તેને પકડતાં જરાક થાકે છે એટલે તે મીઝાન જરા ખોરવાય છે. આ વખતે હવસોની લાગણી ઉભી થાય છે. પણ કુદરતે હવસોનો ઉભરો કાપે છે, કે જેથી હવસો ઉભરાઈને ઘોળાઈ જઈને શાંત પડે છે, જે પછી ગવનું પતમાન ખોરવાતું અટકે છે. આમ દરેકે દરેક અનુચ્છે અનુમાં એટલે વોહુનમાં દોરાનો થઈ રહે છે. જ્યાં લગી જીવ છે એટલે વોહુનની સાથે પણ બહાર કામ કરતી ગવ છે, અને જ્યાં લગી વોહુન છે, ત્યાં લગી આવા દોરાનો છે કે જેઓનું મધ્ય ગવ છે અને ગવ પોતાનાં મીઝાનથી તે દોરાનોની અરથવ્ય ગતીને હૃદમાં રાખે છે. જ્યારે ગવ તે લગામને છોડી દે છે ત્યારે મોટો અકસ્માત થાય છે, જેને મૃત્યુ કહે છે. શરીરમાં ત્યારે મીઝાન મુળ ચીજ છે.

મીઝાન જ્યારે અમુક રીતે ખોરવાય છે ત્યારે હવસો ઉભા થાય છે. મીઝાન જ્યારે હૃદની ઉપર ખોરવાઈ જવાની શરૂઆત કરે છે ત્યારે દુખ દરદો થાય છે. આ મીઝાન કે જે વોહુનની સાથે પણ બહારથી રહીને કામ

કરતી ગવનું જોર છે તેની ઉપર તકેદારી નેગાહયાની રાખનારને ‘કાઝી ઉલ તમે’ કહે છે. મીઝાન જ્યારે તદ્દનજ ખોરવાય છે ત્યારે મૃત્યુ થાય છે, અને ‘કાઝી ઉલ તમે’ ગવ કે જે વોહુનની સાથે પણ બહારથી રહેલી છે તે ગવ કુદરતની સાથે તે મીઝાનને લઇને બહાર પડે છે અને બહાર આવીને તે મીઝાનને ફરીથી ગોઠવે છે. ‘કાઝી ઉલ તમે’ને આ મીઝાનનાં ગોઠવવામાં મદદ કરવાની છે. જીવતાં જીવત કે જ્યારે તે કાઝીઉલતમે શરીરમાં છે અને તે મીઝાનને શરીરમાં રાખે છે, ત્યારે તે કાઝીને મદદ કરવા માટે તરીકતો આપેલી છે, કે જેથી જીવજન અને જોરાને જન ઉભા થાય છે, ખરાં મૃત્યુની ખુશાળી ઉભી થવા પામે છે. જો તે કાઝીને તે મીઝાન રાખવામાં મદદ નહિ આપીએ તો પછી હવસોના ઉછાળાઓથી કમોહત ઉભુ થઇને મહોતની બીહીક વ્યાપે છે. જ્યારે મોહત કમોત થાય છે ત્યારે કાઝી ઉલ તમે મીઝાન સાથે એટલે વોહુનની બહાર રહીને કામ કરતી ગવ સાથે બહાર પડીને નવી થયેલી હાલતનાં પ્રમાણુ પ્રમાણે નવું મીઝાન ઉભું કરે છે. આ નવા મીઝાનને મદદ કરવા માટે ગુજરતી વખતની બધી સામગ્રીઓ ઉભી થઇ છે. કાઝી ઉલ કુદરતને અવસ્થામાં વાસિમયા પંચાસ દ્વારામ તરીકે ઓળખે છે.

ઉપર જોયું કે જીવતી હાલતમાં કાઝી ઉલ તમેને મીઝાન રાખવામાં મદદ નહિ કરી હવસો પાપો ઉભા કરી કમોતના મૃત્યુની બીહીક ઉભી કરે છે, તેમ મરણ પછીથી કાઝી ઉલ તમેને નવું મીઝાન ઉભું કરવા માટે મદદ કરવા જો તે મરનારનાં ફરજંદની ફર્જ જો નહિ ઉભી થાય, તો તે મરનારને માટે પેલા કમોતની બીહીકથીબી વધુ ખુરો મામલો ઉભો થાય છે, જેને ‘દોઝખમાં બળવું’ એમ અલંકારમાં કહ્યું છે.

ત્યારે જીવતી હાલતમાં તરીકત પાળીને કાઝી ઉલ તમેને તે જીવનનું મીઝાન રાખવામાં મદદ કરવાની છે. તેનામાં ફેલ રહ્યો છે. તે ફેલને બલે માર્ગે દોરવાને તે તેમ કરી શકે છે. મૃત્યુ પછીથી તે મરનારનું જીવનું શરીર નથી માટે ફેલ નથી, પણ તે પછીથી તે મરનારના સંબંધનું તેનાં ફરજંદનો ફેલ કે જેને ફર્જ કહે છે તે ફર્જની જુમેદારી શરૂ થાય છે.

ત્યારે ઉપરની વ્યાખ્યાથી આપણે આટલું સીધું કીધું કે જીવતી હાલતમાંનાં શરીરમાં જીવન છે અને સાથે સાથે જીવન ભંગ ગતી નામે ત્યજેષ છે. શરીર અગણીત અનુઓનું બનેલું છે. માટે અનુઓ અનુમાં જીવન છે અને જીવ ભંગ ગતી નામે ત્યજેષ છે, જે જેઉને કુદ-

રતના કાઝીએ એટલે હદનસાફની કુદરતે એટલે પચાસદારની વાસિએ એટલે વોહુનની બહાર રહેલી ગવ કે જે વોહુનની અંદરની ગવને ટેકવે છે તે ગવના સરદાર દાવરે ચોકસ મીઝાનમાં સાથે આકર્ષીને રાખેલા છે. આવાં શરીરને વોહુનનું શરીર કહે છે કે જે વોહુનમાં ત્યારે ગવ અને ત્વએષની ઉસુલ દ્રવાઓ મીઝાનમાં છે. ગવ જીવ જન અને તેનો રાખનાર કાઝી એ તે દ્રવાઓને પોતામાંની ગવ પુરી પાડી—તે ગવની સહનશીલતાવાળી પરદુખભંજનની ગતીના અને ખુબસુરતીવાળા ખેંચાણથી આકર્ષેલા રાખીને દ્રવાઓને તે પોતા સાથની ગવનું દુધ પીતો કાઢેલો છે, જે હાલતને ‘વોહુન’ની હાલત કહે છે.

જ્યારે શરીરની એટલે વોહુનની હાલતમાંનો તે દ્રવાઓ કે જે ગવનું દુધ પીને ગવની વાસ્નાનો થઇ રહ્યો છે, તે જ્યારે ગવનું તે દુધને પીતો બંધ પડે છે કે તુરતજ તેનામાંથી ગવની વાસ્ના છુટી થઇ જાય છે. તે વોહુનની હાલત વેરવીખેર થઇ છુટી થઇ પીગલી જાય છે, ગવ અને દ્રવાઓ બેઉ છુટા પડે છે, તેઓ વચ્ચેનું આકર્ષણ જે વોહુનની બહાર રહેલી ગવથી હતું તે અને કાઝીની તકેદારી હેઠળ હતું તે તુટી જાય છે અને દ્રવાઓ અહીરીમનની ગતીથી પોખામને દુજે—નસુ તરીકે નવો ધાટ લે છે અને પેલી વોહુનની બહાર રહેલી ‘ગવ’નો કાઝી પેલા પતમાન લઇ એટલે પેલી બહાર રહેલી ગવને લઇને બહાર પડે છે પણ વોહુનમાં રહેલ સાથે જોડાયેલી ગવ તો તે મુરદાર તનના તે દુજે—નસુના ઘેરામાં સપડાઇ જાય છે. જ્યાં લગી તે કાઝી કે જે હદનસાફનો સાહેબ છે, મહેર રસ્તુ અને આરમછતીનો ગુમાસ્તો છે, તે કાઝી પેલી દુજે—નસુથી સપડાયેલી ગવને એટલે વોહુનમાંની ગવને પાછો મેલવી શકતો નથી ત્યાં લગી તે કાઝી નવો પતમાન કે જે ગુજરનાર માટે થવાનો છે તે પતમાનને ઉભો કરી શકતો નથી. તે કાઝીને તેમ કરતાં જે વીલંબ લાગે છે તેનું પ્રમાણ તે ગુજરનારની જીવતી જીંદગીની થયેલી કરણીની જાત—સ્વભાવ ઉપર છે.

જીવતાં શરીર નામે વોહુનમાં દ્રવાઓની કાળી બાળુ જે તે
 વોહુનમાંની ગવ સફેદ બાળુથી બંધાય ગય છે જેથીજ
 જીવતું તન ચાલુ છે તે બેઉ બાળુઓનું છુટું પડવું મોહત
 વખતે: કાળી બાળુનો હલો સફેદ-બાળુ ઉપર: સફેદ
 બાળુ જે અણદીઠ શરીર કેહવુંમાં છે અને પચાસ દારની
 વાસિ તરીકે બહાર પડીને જડ તનને અજદ મારફતે
 ઉભું કરે છે તે સફેદ બાળુનાં મુરદાર તનને છોડીને
 બહાર જવું-પણ વોહુનમાંની ગવ સાથની સફેદ
 બાળુનું મુરદાર તનમાં કાળી બાળુથી ઘેરાય
 જવું. તેના છુટકારામાં મદદ કરવાની યત્ન
 તે પેગામ્બરની બક્ષેશ: તેનો હક બસ્તે-
 કુસ્તીઆનોને દબોન ઉપરના એતેકાદને
 જોરે- તે બધાનો ખ્યાલ. વોહુનમાંની
 તે બે કાળી અને સફેદ બાળુની
 ઉસુલ જાત-સેફાત શું છે તેનો
 ખ્યાલ.

પણ તે કુદરતના મહાન સાહેબે જગતમાં ફરો-ફરેતીને જમાવવાને
 માટે પેગમ્બરને મોકલેલા છે, જેવણુ યજ્ઞતી દરજ્જાના હોવે યજ્ઞતી લક્ષણુ
 જાહેર કરીને પરદુખભંજની થઇને દીનનાં ફરમાનોને જાહેર કરે છે,
 જેમાં તેવણુ પોતાનું સવાબ તે ગુજરનારને આપે છે. એટલે મરતી વખ-
 તની રૂઠીઓ એવી બતાવેલી છે કે જો તે ઇનસાને પેગામ્બર ઉપર
 બેગુમાન રહીને પોતાની પુસ્તમાંથી ઇમાનદાર ફરજંદને કાઢ્યું હોય, તો તે
 ફરજંદ પેગામ્બરની તે રૂઠીઓના પુન્યને જોરે એટલે મરણુ વખતની
 ક્રીયાઓને જોરે તે બહાર પડેલા કાઢીને, તે મુરદાર તનમાંની ફસી પડેલી
 ગવને પાછી મેલવવામાં અમુલ્ય મદદ આપે છે. કાઢી ઉલ તબેને જે
 કામ કરતાં તે ગુજરનારના પાપ પુન્યના હિસાબે એક વર્ષ થતું હોય, તો
 તે ગુજરનારના ગમે તેવા પાપી હોવા છતાંબી યા ગમે તેવા પુન્યવંતા
 હોવા છતાંબી પેગામ્બરની દીન ઉપર એતેકાદ રાખવાનાં પુન્યનાં ખાસ
 બળથી તે કામ નવ ગણું સરળ થઇ જવા પામે છે. ગુનાહગાર કે સવા-
 બકાર ઇનસાનો જેઓએ એતેકાદનું સખળ રાખેલું હોય છે તેઓને
 તેઓના ગુનાહ કે સવાબના હિસાબથી નવ ગણુ યા નવના નવ ગુણાકારના

પ્રમાણુનું પુન્ય હાંસલ થઈને તે કાઝીને તે કામમાં મદદ મળે છે તેનો ક્રમ ખુદ કુદરતના હૃદ અને ધનસાફ ઉપર ગોઠવાયલો છે.

આ ઉપરનો ટુંક ચીતાર અનુભવની અંદર મોટે ભાગે આવે છે. આ બધા ઉપરથી આટલું દેખાય છે કે શરીર બેશુમાર અનુઓનું બનેલું છે, અને જીવતા અનુએ અનુમાં જીવજન ગવ એટલે પરમાર્થી ગતી અને ત્યએષ એટલે સ્વાર્થી હવસી-પાપોવાલી ગતી અણદીઠ શરીર નામે કેહપર્માની કુદરતમાંના અમુક ભાગ નામે પચાસ દારની વાસી સાથની ગવને જોરે બંધાયલી અને દોરાનો રૂપમાં કામ કરતી રહેલી છે. ગવ એટલે જીવજન અને તેને ચલાવનાર કાઝી-પચાસદારની વાસિ જે કેહપર્માથી બહાર પડે છે તે અને તેની શક્તિ પતમાન તો દાદારે આપેલા છે. પણ આ ત્યએષ કે જે નાશવંત છે, પાપ કરાવનાર છે, સ્વાર્થી છે, જે મોહત વખતે દુજે-નસુ થાય છે, કે જે જીવતી જીંદગીમાં ગવથી બંધાવે ગવની વાસના લઈને ઇશ્કમાં આવીને ગેરકાયદેનું બેંચાણ નામે હવસો કરે છે, તે ત્યએષ કાણુ છે, કયાંથી આવ્યો તે જોવું જોઈએ. શરીરમાંના અનુએ અનુમાંનો આ ત્યએષ જે ગવથી આકર્ષાયો છે તે ત્યએષની કામ કરતી ગતીઓ દ્રવાઓમાંથી છે એટલે તન પોતે જીવ અને દ્રવાઓનાં મીશ્રણનું છે. જીવ એટલે અમર ગતી જે પોતે ભાર ખમીને પોતા જેવા તે બીજને કરવા માંગે છે તે. જીવ ત્યારે પરદુખભંજની છે. દ્રવાઓમાં અજ્ઞાનતાની ગતી છે. તેમાં પોતાનું જોવાની અને પારકાનું પોતે લઈ લેવાની એટલે સ્વાર્થી ગતી છે, જે ત્યારે ગવની જાત જે પરદુખભંજની માટે દાદારના કહયાસરની એટલે જ્ઞાનવાળી છે તેથી જુદી એટલે તેવા જ્ઞાનની કાતાહીની છે, જેથીજ તેને દ્રવાઓ=છેતરાઈ રહેલો કહ્યો છે. એમ દ્રવાઓમાં સ્વાર્થનું જ્ઞાન ચાલુ છે પણ પરમાર્થના જ્ઞાનની કાતાહી છે. જ્યારે તે દ્રવાઓમાં તે પરમાર્થના જ્ઞાનની કાટાહી રહેશે નહિ, ત્યારે તે દ્રવાઓ ગવની ગતીનો થશે. તે દ્રવાઓને ત્યારે ગવ પોતાની સાથે રાખીને પોતા જેવો કરવા માંગે છે. એવી મતલબેજ જીંદગી ચાલુ થઈ છે, દાદારે ચાલુ કીધી છે. ત્યારે દ્રવાઓના ગવની વાસનામાં રાખી રાખીને ગવ જેવો કરવાના પ્રયોગ લાવતાં આજનું શરીર ઉભું થયું છે.

ત્યએષનું કારણ : તેની ઉત્પત્તિની તેહકીક: સૃષ્ટીની શરૂઆતનું ગુહ્ય ખ્યાન કે જે વખતે સામસામા બે નુરો ઉરવ અને બચોદ ઉભા થાય છે, જેઓની સાથેજ દ્રવાઓ છે, તેની તેહકીક. યવએચ અને તેના સાત જરવાને અકરનેનો ખ્યાલ. ‘પરા’ના ભુતના ભુતકાળની શરૂઆત, જે માહેલી વીગતો.

પણ સવાલ ઉઠે છે કે આ દ્રવાઓ આવ્યો ક્યાંથી? આ સવાલ ઘણો બીકત છે, અને તેની હકીકત ઘણીજ દુરલભ છે, જે નીકીઝનાં દફતરોમાં છે. આ સવાલ આપણને સૃષ્ટી રચનાની શરૂઆતના બનાવોનાં ખ્યાન ઉપર લઇ જાય છે. આનો ટુક ખ્યાલ હયાં આપવો ઠીક પડશે, કેમકે તે વગર દ્રવાઓ કે જેની ગતીમાંથી ત્યએષ છે તે ગવની સાથે વણાઇને તનરૂપ થયો છે તેના ભેદની સમજ આવશે નહીં. આ ભેદ વગર જરથોક્તી દએન જરાજર સમજ પડે એમ નથી.

‘યવએચ યવએતાએતે’ એટલે સાત ઝરવાને અકરનેનો એક દોર. આવા અગણીતના અગણીત ‘યવએચ’નો સાહેબ તે અહૂ છે. એક ઝરવાને અકરનેને endless time કહે છે કે જેનો શુમાર human conception માં આવે નહિ, તો આવા સાત ઝરવાનના જુમલા નામે ‘યવએચ’નો અને એવા અગણીત યવએચને માટે તે સાહેબ અહૂનો ખ્યાલ આવેજ ક્યાંથી? એમ છે માટેજ અવસ્તામાં તે સાહેબને ‘અહૂ’ એટલે ‘અહૂ’=‘તે કાંઈ છે’ તે બતાવીને કહે છે. તે કાણ છે, ક્યાંથી આવ્યો, તે ‘હુદાઓંધહુ’ ની મહા ડહાપણની ગતીના કાંઈનેજી સમજ પડે નહિ, પણ તેની સમજ લેવા માટે તો તે અહૂમાં મજ થઇને ‘અસુના’ની એટલે ભાનની પુર્વની અનંત ઉંઘની અનામાંથવાઓની હાલતે જવું જોઇએ. આવો અહૂ ત્યારે એક યવએચની પહેનાઇને કાઢીને જગતને ઉભું કરીને પોતામાં લય કરી નાખે છે. એક યવએચમાં જગત એમ લય થઇ ગયું કે પછી બીજો શરૂ થશે. એમ અગણીત યવએચ થઇ ગયા અને અગણીત થશે. આજે આપણે એક યવએચના સાત કાળોમાંના ચોથા ઝરવાને અકરનેમાં છીએ અને પાંચમો પુરો કરીશું એટલે રવાનનો ક્રશો-ગદ્ થશે, કે પછી છઠ્ઠો ઝરવાને અકરને બચોદનો ક્રશો-ગદ્ થઇને છેલ્લે સાતમો ઝરવાને અકરને થઇને ક્રવષીરૂપ બધું થઇને અહૂમાં મજ થઇ જવાશે. એમ સૃષ્ટી લય થશે અને પછીથી પાછી જન્મીને એક યવએચમાં દોડશે. ત્યારે એક ‘યવએચ’ના પહેલા

‘પરા’ના કાળમાં કયા “મજે યાઓંધાહો”=મોટા બનાવો થયા તે જોવું જોઈએ. ટુંકમાં એમ કહીને સંતોષ પકડીશું કે તે અહીં પોતાના અતંત દરયામાંના એક ટીપાંના એક અખળ અંશે વહેંચાઈને એક યવએ-ચની પહેનાઈને કાઢીને પાંચરીને એક દોર કીધો, જેને ખાઓ અક્રજ્યમન કહે છે, જે તે અહીંનો ફેરાવો થયો, અહીંનું અંગ થયું, આસમાન થયું.

આ ફેરાવામાં સૃષ્ટી થશે. પહેલા કાળમાં અહીં આખા-અક્રજ્યમનની ઉપર પોતાનો વધ્ય ચલાવીને બગાનો નામે અહીંનવધ્ય અને પચોધ્ય ક્રવષી કાઢીને તે બેઉ અહીંનવધ્ય ક્રવષીના મેલાપથી સ્તોત યસ્તનું ઇંકું ઉભું કીધું. આ સ્તોત યસ્ત તે છે કે જે સૃષ્ટીનો ગર્ભ રાખે છે. આ સ્તોત યસ્તને ક્રવષીએ પોખ્યું એટલે અમુક ગુહ્ય કારણે તેમાંથી બચોદ અને ઉર્વાની જોડ નીકળી. આ જોડ જે સ્તોત યસ્તમાં મળેલી અદ્વિતી દત્તી તે છુટી પડી. સામ સામેની કાંચ થઈ તે સવાલ દુર્લભ છે અને નીકીઝના છે, તે હાલે છોડી દઈશું. ટુંકમાં એ થયું કે તે એક યવએચને ઉભા કરનાર અહીં નામે મજદા અહીંરાએ સ્તોત યસ્તનાં ઇંડાંમાંથી બચોદ અને ઉર્વાની જોડ કાઢી. આ બચોદ તે અહીંની ઉપર શીદા હતી; પણ આ ઉર્વામાં કષ્ટક કચાસ-દ્રવાઓ હતો, માટે તેનામાં ‘હુવીઅત’ હતી એટલે અહીં જેવો હું છું એમ ધારવાની ગર્રી હતી. આ હુવીને અવસ્તામાં ‘રએથ્વ’ તરીકેથી ઓળખે છે. પેલી બચોદ તો દાદારના કહયાસરની હતી. પણ આ ઉર્વાન કે જેમાં દ્રવાઓ-અજ્ઞાનતા હતી, જેમાં અવીશ્વાસ હતો, તેણે અહીંની સામે થઈને અક્રષીમંત ગાત્વનો ભેદ ઉભો કીધો. આ બાળદને છોડી દઈશું, અને કહીશું કે આવી ગાત્વ કે જેમાં રવાન અને તેના દ્રવાઓનું એકલું ચલણ હતું, તેઓની કાળી કુદરત હતી-નામે દ્રવાઓ દ્રઓમન અને દ્રવાઓ ત્યએષ કે જેમાં inertia ‘ચલ’ની ગતી વગરની હાલતનો ભેદ હતો, જેમાં દશક જરવાન હતો નહિ, તેવી તે ગાત્વ અને તેવી તે કાળી કુદરત નામે દ્રવાઓ દ્રઓમનનો અમુક સંજોગોમાં નાશ થયો. નાશ થયો એટલે દ્રવાઓની અક્રતત કુષીની ગતી અક્રષીમંત ગતી નામે inertia ‘ચલ’ની ગતી વગરની હાલત ગઈ અને તેને બદલે જરવાન ગતી વ્યાપી, જેને અવસ્તામાં ‘મજદા આપ’ કહે છે. ત્યારે હવે જે જગત થયું, જે પેલી ખાઓ અક્રજ્યમનમાંજ હતું, તેને ‘મજદા આપ’નું જગત એટલે જેંચાણવાળું જગત કહે છે. અગાઉનું અક્રષીમંત ગાત્વનું જગત હવે ગયું. આવા મજદા આપનાં જગતમાં પેલાં જે તુરો નામે બચોદ અને ઉર્વાન હતાં. પણ આ વખતે આ ઉર્વાનમાંનાં દ્રવાઓ

કે જે અક્રપીમંત ગતીનો inertia ની ગતીનો હતો તે જરવાનની ગતીથી કહેતા ઇશકની ગતીથી એક જાતની માયાથી બંધાયો. આવી જરવાનની ગતી તે દ્રવાઓમાં આવવે તે દ્રવાઓ પોતાનાં રવાન તરફ આકર્ષાયો, તેમ પોતાની ખુદી તરફ આકર્ષાયો, તેમ વળી પેલી બચ્ચોદ તરફ આકર્ષાયો. આમ આ મજદ આપની જગતમાં ઉર્વ અને બચ્ચોદ વચ્ચે ખેંચાણ થયું, કે જે અક્રપીમંત ગાત્રની જગત વખતે હતું નહિ. આ બધું પેલા પહેલા જરવાને અકરનેના કાળના એટલે 'પરા'ના કાળના એટલે ભુતના ભુતકાળના 'મજે યાઓંધહો'—મોટા બનાવો છે.

સૃષ્ટીની શરૂઆત પહેલાંનાં બે સામસામી ગતીનાં તુરો, કે જેઓની સાથે દ્રવાઓ છે: તેઓની જાતજાતની વર્તણૂકો. દ્રવાઓની જુદી જુદી ગતીઓ અને સુકિતનો ખ્યાલ, જેમાં યજ્ઞતો ૩૩ અહુનો ખ્યાલ આવે છે તે ઉપર. મજદા અહુરા, અહુરા મજદા, યજ્ઞતોનો ખ્યાલ. રયાવ સાથના, કેહર્પ સાથના રવાનવાળા અહુરા મજદાનો ખ્યાલ.

૧. ત્યારે 'પરા'ના કાળમાં એક વખત કે જ્યારે સ્તોત યસ્ન-માંથી તે બે તુરો નીકળ્યાં તેઓ ખેંચાણ વગરનાં હતાં. બચ્ચોદ તો સ્તોત યસ્નનાં ઇંડાંમાંથી બહાર નીકલી શક્યું નહિ, જ્યારે રવાને નીકલીને અક્રપીમંત જગત કીધી.

૨. પછી આવું inertiaનું ગતી વગરનું જગત—'ગાત્ર-અક્રપીમંત' ગયું અને મજદ આપનું જગત ચાલુ થયું, કે જેમાં પેલું બચ્ચોદ સ્તોત યસ્નમાંથી બહાર પડીને પેલાં ઉરવાનની સાથે ખેંચાણમાં આવ્યું, કેમકે ઉરવાનમાંનો દ્રવાઓખી ખેંચાણમાં હતો. તે મહાન સાહેબ મજદા અહુરાએ આમ કરીને પછી આવી મજદ આપ કે જેમાં બચ્ચોદ—ઉર્વ દ્રવાઓની સાથે ખેંચાણમાં છે તેવી 'મજદ આપ' ઉપર વધુ કરા-મત કીધી—વધુ આશીર્વા પાંથર્યા.

૩. પેલાં ઉરવાન કે જેમાં દ્રવાઓ કે જેઓ બચ્ચોદની તરફ ગોયા ખેંચાણમાં ઇશકમાં છે તેવાં ઉરવાનનો મુળ ભાગ પોતા સાથના દ્રવાઓની સાથે મલી ગયો, એટલે તે દ્રવાઓ પોતાની અજ્ઞાનતાનો કચરો, કે જેને 'રઓશ્વ' કહે છે, જેને હુવી કહે છે, તેને જ્ઞાનની રોશની નામે રય-રઓશ્વમાં બદલીને રવાનમાં મજ્ થઈને, પછી તે બચ્ચોદનો પોતાને લગતો ભાગ જે કંઈ તેને માટે નીર્માણ હતો તેની સાથે મળી ગયો.

આમ હવે ઉરવાનનો મુળ ભાગ દ્રવાઓના રઝેથ્વ=કચરાને રચનો કરી રવાનમાં મલીને બઝોદ સાથે બંધાઈ ગયો. આવું રવાન પછી તે એક યવએચના અહ નામે મજદા-અહુરાનું રવાન તરીકે થયું, કે જેને વહીએ પુગેલું એટલે માંથ્ર-સ્પેન્તનું રવાન કહે છે.

ત્યારે હવે પેલા અહ કે જેણે *ખાઓ અંકજ્યમ્નની ઉપર અહુન-વર-ફવષી-સ્તોત યસ્નને કાઢેલા હતા, કે જેઓ તે અહની આણુમાંજ હતા, અને પછી તે સ્તોત યસ્નમાંથી ઉપર કહેલા સામસામા જે નુરો કાઢેલાં હતાં, તે અહના તે ફવષી-અહુનવર અને સ્તોત યસ્નની સાથે આ ઉપર કહેલું માંથ્ર-સ્પેન્તનું રવાન વસ્ત્રરૂપ વણાઈ જમ્નને તે અહ મજદા અહુરાનું વસ્ત્ર થયું, તે મજદા અહુરાની આસપાસ તેવણુના કેદ-પરિપનું થયું. આમ પેલાં રવાનની સાથના દ્રવાઓના મુળ ભાગની સદ્ ગતી થઈ.

૪. પછી આ માંથ્ર-સ્પેન્તનાં રવાને પોતે અધીકાર લઈને તે રવાનનો બીજો ભાગ, કે જે રઝેથ્વવાળો હતો, જે માંહેલી અજ્ઞાનતા-દ્રવાઓની ગતી રચની થયેલી નહિ, તે બીજા ભાગના રવાનના દ્રવાઓને પોતે તે અહની તરફથી કામ કરીને એટલે અહના આશીશો આપીને સુધાર્યો એટલે તે રવાનમાં તેઓનો દ્રવાઓ રચોમંદ થઈ રવાન જેવો થઈ મલીને તેને લગતી બઝોદની સાથે મલ્યો. આમ જેઓ થયા તેઓને ૩૩ અમેશી અથવા ૩૩ અહુઓ કહે છે. આ બધાંઓ પેલાજ વસ્ત્રમાં વણાઈ ગયા, કે જે વસ્ત્રમાં ફવષી-અહુનવર-સ્તોત યસ્ન અને માંથ્ર-સ્પેન્તનું રવાન વણાયેલાં હતાં. આવી વણાત તે એક યવએચના અહ-મજદા અહુરાની આસપાસ વીટળાઈ.

૫. હજુર તે મુળ રવાનના અમુક ભાગમાં તે દ્રવાઓ હતો, કે જેનો રઝેથ્વ=હુવીનો કચરો રંગાઈને રચવાળો થયેલો નહિ. માટે હવે આ ૩૩ અહુ એટલે સાત અમશાસ્પંદો, જે દાત, યજ્ઞતો, મીતો, દઝો, ફરોબ નામની બધી યજ્ઞતી શક્તિઓ, કે જેઓ ૩૩ અહુમાં આવી જાય છે, તેઓએ દાદારનો અધીકાર લઈને બાકીનાં રવાનના રઝેથ્વના કચરાને રંગવાનું શરૂ કર્યું.

ટુંકમાં બાકીનાં રવાનોનો જે ભાગનો દ્રવાઓ પોતાના રઝેથ્વરૂપ

* ખાઓ અંકજ્યમ્નમાં મુળ ત્રણ શક્તિઓ મળેલી હાલતમાં છે જેઓને આતરે ક્ષએતાન, નીરખદાત, યવએચ યવેતાએતે કરીને કહે છે.

કચરાની અજ્ઞાનતાને રચનાં જ્ઞાનમાં બદલી શકયો, તે પોતાને લગત તે રૂવાનમાં મલી જમને તે રૂવાન સાથે એકરસ થયો, જેઓ પછી પોતાને લગતા બચ્ચો-દની સાથે એક રંગના થમને ઉભા. આમ જેઓ ઉંચ ગતીએ પુગ્યા તેઓને ૩૩ રતુ કહે છે, જેઓ ત્યારે પેલા ૩૩ અહુની સાથે વસ્ત્રરૂપમાં વણાયા, અને પછી તે એક યવએચનાં અહુનાં વસ્ત્રમાં ઉમેરાયા. આમ ત્યારે તે અહુ, કે જેણે ખાઓ અફ્રજ્યમ્નની ઉપર એટલે આતરે શેદાન, નીરૂ ખદાત અને યવએચ યવેતાએતેના પરદાની ઉપર અહુનવર-ક્રવષી-સ્તોત યસ્ન કાઢીને પોતાનાં વસ્ત્રરૂપનાં કીધેલાં, તે વસ્ત્રમાં માંચ્ર-સ્પેન્તનું રૂવાન-૩૩ અહુનાં રૂવાન-૩૩ રતુના રૂવાનો વણાયાં. આમ અહુએ પોતાના યવએચ=સાત કરવાને અકરનેની પહેનાધવાળા અને નીરૂ ખદાત અને આતરે ક્ષએતાનની શક્તિઓ ાળાખાઓ-અફ્રજ્યમ્નને પોતાનો ફેરાવો કીધેલો હતો, તે ફેરાવાનું આ ઉપર કહેલું વસ્ત્ર (ક્રવષી-અહુનવર-સ્તોત યસ્ન) બહારના ખોરાકરૂપનું કેહપ' રૂપનું થઈ રહ્યું. આવી રીતે અહુરા મજ્જદા ઉભા થયા, કે જેવણને કેહપ' છે, જેવણનું રૂવાન છે, જેવણની બચ્ચોદ છે, જેવણની ક્રવષી છે, જેવણનો અહુનવચય' છે, એમ કહ્યું છે, તેની સમજ પડશે.

૬. હવે આપણે પાછા પેલા દ્રવાઓ સાથનાં ઉરવાનની ઉપર નજર કરીએ. હજુરખી તે મુળ રૂવાનનો અમુક ભાગ છે, કે જે માંહેલો દ્રવાઓ પોતાના રચેચ્ચરૂપ અંધકારને છોડીને રચરૂપમાં આવતો નથી. રૂવાનના તે અસલ ગોળાનો આ છેલ્લો ભાગ છે, કે જે હજુરખી સુધરીને આગલાં રૂવાનો માફક 'અહુ-રતુ' થઈને અહુનાં વસ્ત્ર રૂપનો થયો નથી. આમ જ્યારે રૂવાનનો આ છેલ્લો ભાગનો દ્રવાઓ સુધર્યો નહિ, એટલે તે 'પરા'ના કાળ તેને વધુ સુધારે એમ હતું નહિ, માટે તે કાળ પુરો થયો. આમ 'પરા'ના કાળના 'મજે યાઓંધહો' = મોટા બનાવો થઈ રહ્યા, કે જેને માટે ગાથા હા ૩૦-૨ માં ઇસારો છે.

અહુ અને એક યવએચનો સાત કરવાને અકરનેના કાળનો વીસ્તાર નામે ખાઓ અફ્રજ્યમ્ન : તેમાંજ સૃષ્ટી થઈને લય થશે તેમજ સાત કાળો થશે : સાતમાંના પહેલાં 'પરા'ના ભુતના ભુતકાળના મજે યાઓંધહોનો છેલ્લો ઝલવો અને તેનું શુભ પરિણામ.

૭. હવે ત્યારે યવએચના સાત કાળનો એક કાળ ખતમ થવાની વકકી આવી, અને પછીનો ખીજો કરવાને અકરને શરૂ થવાની તૈયારી

થઈ જેને છુતકાળ, માઝીનો કાળ, તરો કાળ યુનદહેસ્નનો કાળ કહે છે.

ઉપર અહુરા મજદાની તસવ્વર લીધી. અહુ કે જે એક યવએચ ના છે, જેવણે યવએચના સાત કાળોની પહેનાઇનો વીસ્તાર નામે 'ખાઓ અફજયમ્ન' કાઢીને તે સાત કાળના વીસ્તારવાળા ખાઓ અફજયમ્નને પોતાનો ફેરાવો કીધો છે, અને તે ફેરાવામાં બજાનો નામે ક્રવષી, અહુનવર, સ્તોત યસ્નને કાઢ્યા છે, જેઓ તે ફેરાવા કહેતાં આસ્માનનાં વસ્ત્રરૂપ છે, તેવણે પછી સ્તોત યસ્નમાંથી બે નુરો બચોદ-ઉર્વને કાઢ્યાં. ઉર્વમાં દ્રવાઓનો રચેશ્વ હતો. તે બેઉ પહેલાં સામસામે હતા, આકર્ષાતાં હતાં નહિ. પછીથી અહુએ પોતાના આશીશ નામે માંથ્ર-સ્પેન્તથી તેઓને આકર્ષાવ્યા. પછી વધુ આશીશોથી તે રૂવાનના દ્રવાઓને ત્રણ તબક્કે સુધારી રૂવાનમાં મેળવી તેઓ સાચના બચોદ સાથે એક રંગ કરીને ઉપરના ખાઓ અફજયમ્નનાં આસ્માન ઉપરના ક્રવષી-અહુનવર-સ્તોત યસ્નની વણાતના વસ્ત્રમાં તેઓને વણ્યાં. એમ તે અસ્મ ઉપરનું વસ્ત્ર થયું, જે બધું ત્યારે અહુનું વસ્ત્ર થયું. આવા વસ્ત્રરૂપ થયેલા અહુને અહુરા મજદા કહે છે.

૮. હવે આ અહુરા મજદા એટલે પેલા અહુના પેલા બધા બગો જેઓ અહુનાકહયાસરના થઈ, 'હુમે મનંધહો-હુમે વચં-ધહો-હુમે બ્યઓથનાઓંધહો'ના થઈને અહુના વસ્ત્ર તરીકેના થઈને એક થયા છે. તેવણુ પેલા છેલ્લા બાકી રહેલા દ્રવાઓને સુધારવા માંગે છે. જેમ ઉપર અહુએ માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીશો ઉતાર્યા અને તેઓનો દ્રવાઓ ત્રણ તબક્કે સુધર્યો, તેમ આ છેલ્લો દ્રવાઓ તે માંથ્ર-સ્પેન્તનાં એકલાં બળથી સુધરી શક્યો નહિ, જેથી તે 'પરા'નો કાળ કે જે માંથ્ર-સ્પેન્તનું એકલું બળ રાખતો તે વધુ કામનો હતો નહિ, માટે તે પુરો થઈને બીજો નવો છઠ્ઠો છુતકાળ ઉમે ચવાની ચલવલો શરૂ થઈ. છેલ્લા 'પરા'ના કાળનો ઝલ્લો હવે બાતેન ગુપ્ત થવા લાગ્યો. તે ઝલ્લાની રામેશનીનો સાઝ ઘણાજ દીલપઝીર હતો. ત્યાં અહુનવર, ક્રવષી અને સ્તોત યસ્નની વણાત નવ ઘેનાની માફક ફરી રહેલી હતી, અને પેલો ત્રણ તબક્કે સુધરેલો અને પોતાને લગતાં રૂવાનમાં મળેલો અને પોતાના બચોદ સાથે એક રંગ થયેલો દ્રવાઓ, કે જે 'રચેશ્વેષ્ટી'ના બેદે પુગેલો, -રચેશ્વ = કચરાને શુદ્ધ કીધેલો થયેલો કે જેઓને ૩૩ અહુ-રતુઓ કહે છે, તે બધી અમેશી-યજ્ઞતી શક્તિઓ પેલી નવ ઘેનાની સાથે તારોપુદ જેવી વણાયેલી હતી એટલે

તે નવ ઘેનાને તેઓ વરેલા હતા, અને તેઓ એમ વસ્ત્રરૂપ વણાઇને તારોપુદ થઇને ‘જ્યોષાધ’ના ભેદમાં, મીનાઇ ઇસ્કના ઝલવામાં રમી રહેલા હતા. આ બધું થયલું તેને “દામિ રપેન્ત” કહે છે. આવા પુરાનપુર ઝલવાની ઉપર અહૂના માંથ્ર-રપેન્તના આશીશે. અહૂના ઉરવર-માંથી પડી રહેતા હતા, કે જે ઉરવરના શિતળ છાયા હેઠળ આવી મીનોઇ સમેશનીનો બહાર જમનો હતો, કે જેને ‘પરા’ના કાળનો બહાર કહે છે, જેને “પરા મઝે યાઓંધહો’નો બહાર કહે છે. આવો બહાર તે ‘પરા’ના કાળનો હતો તે હવે ગુપ્ત થઇને નવા કાળનો બહાર જમવાનો વખત આવતો હતો.

૬. આવો બહાર જે તે ઉરવરના શિતળ છાયા હેઠળ દામી રપેન્તમાં થયેલો હતો, તે બહારને પેલા છેલ્લા રહી ગયેલા દ્રવાઓ કે જે દામી રપેન્તની બહાર હતો એટલે જે આશીશેને માનીને સુધરતો નહિ, તેણે જોયો. આ નવ બહારના ખેંચાણની માયાથી તે છેલ્લો દ્રવાઓ બંધાયો. તે દ્રવાઓ કે જે પેલાં છેલ્લાં રૂવાનની સાથે હતો તેણે હવે પેલી નવ ઘેનાની સંગત માંગી એટલે પેલી ક્રવષી-પેલો અહુનવધર્મ-પેલા સ્તોત યસ્નની દોસ્તી માંગી. ત્યારે તે ‘પરા’ના કાળે છેલ્લા છેલ્લા ખતમ થતા થતા આ છેલ્લા દ્યેવને પોતાના મીનોઇ રામશ્નીનાં ઝલવાથી બાંધ્યો. તે દ્રવાઓ તે સાહેબને તામે થયો, કે જે અત્યાર લગી તામે હતો નહિ. હવે તે દ્રવાઓને માયા લાગી. આ દ્રવાઓના રચેથવને ધોવા હવે તે સાહેબે યુનદહેશનની ફન ઉભી કીધી એટલે સૃષ્ટી રચના શરૂ કરાવી, કે જેમાં તે દ્રવાઓને મોકલી તેની રચેથવને તનોમંદ હાલતનું કરી તેનો ભોગવટો કરાવી તે મારફતે તે રચેથવને ગવની કરીને રૂવાનમાં મજૂ કરાવવાની છે.

‘પરા’ના કાળમાં થતાં મીનોઇ બે આસ્માનોનો ખ્યાલ અને ઉપયોગીપણું-સૃષ્ટીમાં થવાના તનોમંદ હાલતનાં બધાં રૂવાનોની ગણતરી-તે ગણતરી રાખતું સ્તરવાણું રેશ્નસ્ટર રાખનાર મીનોઇ અસ્મ નામે અનઝ રચોચ. બીજા કાળની શરૂઆતની ચલવલો નામે આ હસ્તી-નીસ્તીનું ચાલતું અને છેલ્લા દ્રવાઓ સાથનાં રૂવાનની પાંચ વણુંનું થવું.

૧૦. હવે દાદારે છઠ્ઠો કાળ પેલા ૩૩ અહુ અને ૩૩ રતુઓની પાસેથી શરૂ કરાવીને આ દ્રવાઓને માટે હસ્તી-નીસ્તીનાં આસ્માનો ઉભા

કરવાનો હોકમ આપ્યો. પણ આ હોકમ બળ લવાય માટે ‘પરા’ના કાળના બનાવોમાંનો આસ્માનો અને ઉપરની વસ્ત્રરૂપ બનાવવાની વધુ વીગત જોઈએ.

ઉપર ‘પરા’ના કાળનાં બ્યાનમાં કહ્યું છે કે અહૂએ સાત જરવાને અકરનેની પહેનાઈવાળા ખાઓ અક્રબ્યમ્નનાં અસ્મને પોતાના અંગ તરીકે કીધું, કે જેને ‘ઉક્ષ્યખામ’ કહે છે. પછી કહ્યું કે તેમાં તે અહૂએ બગાનો નામે અહુનવર-ફ્રવષી-સ્તોત યસ્ન કાઢી તેઓને વણીને તે અસ્મની ઉપર, તે પોતાના અંગની ઉપર વસ્ત્રરૂપ કીધા. પછી કહ્યું કે સ્તોત યસ્નમાંથી જે તુરો બચ્યો અને દ્રવાઓ સાથેનો ઉર્વ સામસામેના ઉભા થયા, જેઓને તે અહૂએ માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીશોથી ત્રણ મરતમે સુધારીને વણીને પેલા અહુનવર-ફ્રવષી-સ્તોત યસ્નની ત્રણાતમાં વણીને તેઓનેની વસ્ત્રરૂપ કીધા હતા. આ વખતના તે ખાઓ અક્રબ્યમ્નનાં અસ્મને કે જેને પછીથી ઉક્ષ્યખામીક કહ્યું છે તેને હવે નવમું અહુનવરનું અસ્મખી કહે છે, કેમકે તે ઉક્ષ્યખામય ઉપર અહુનવર ફ્રવષી સ્તોત યસ્નની વણાત વસ્ત્રરૂપની છે, જેઓ અહુનવરની મુનાદી ગાઈને શું શું થયું, શું શું થશે, તે થજે થઈ રહેજે અએદુન બાદ-અથાને અંધહુત-યથા હવો વસત-અથ જમ્યાત યથ આક્રીનામિ, એમ ગાઈ રહે છે માટે તેને તે વર્ધિની મુનાદીના વરનું અસ્મ નામે અહુનવરનું અસ્મ અથવા નવમું અસ્મ કહે છે. વળી આ નવમાં અહુનવરનાં અસ્મમાં પેલા ત્રણ મરતમે સુધરેલા દ્રવાઓનાં રવાનોખી વણાયાં છે, માટે તે નવમાં અસ્મની અંદર તે રવાન અને દ્રવાઓની વણાતના જલ્વાનું અસ્મખી થયું કે જેને અનથ રઓઅ કહે છે એટલે અણુહદ રોશનીનું ઠામ કહે છે. આવું નામ અર્થ સુચક છે, કેમકે ઉપર કહ્યું કે તે જે તુરો પહેલે સામસામે હતા, પછીથી તેઓ આકર્ષાયા. પછીથી તેઓ ત્રણ મરતમે વહેંચાઈને તારોપુદ થઈને ૩૩ અહુ-૩૩ રતુઓ થયા એટલે ૩૩ અમેષી થઈ, જેઓ નવ વર, ૨૭ વર અને ૭૨૯ વરનું વસ્ત્ર કરી રહે છે અને ૭૨ વરની અંદરથી બાકીના દ્રવાઓના કચાસને પુરા પડવાની મકદુર દેખાડી રહે છે. જે રવાનો સાથે હજુ દ્રવાઓ રહેલો છે જેને દએવ વિદાતુ કહે છે, જે ઉપર જોયું તેમ નવ ઘેનાના ઇસ્કમાં ખેંચાયો છે તેવા તે દ્રવાઓ વિદાતુવાળા રવાનમાં ૩૩ અહુ+૩૩ રતુઓ માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીશોને પોતાના ઉસ્તાનને જોરે ફેંક્યા જેથી તે દ્રવાઓ વિદાતુ સાથેના રવાનોની ઘણી ઉંચ જાત, તે માંથ્ર-સ્પેન્તના ફેંકાયેલા આશીશોને જોરે અને તે અહુ+રતુના ઉસ્તાનને જોરે સ્તરરૂપની થઈ. ૩૩ અહુ+

૩૩ રતુઓએ ૭૨ વરના સ્વાવ થવાને જોરે તે છેલ્લા દ્રવાઓ સાથના
 રવાનમાંથી એવી રીતે અગણીત સ્તરો ઉભા કીધા જેઓ તે ૩૩ અહુ+૩૩
 રતુના ૨૭+૭૨૬ વરમાં ચલકવા લાગ્યા, ચલકતા થયા. આમ તેઓ એટલે ૩૩
 અહુ અને ૩૩ રતુ ૨૭ વર અને ૨૭×૨૭=૭૨૬ વર તરીકેના થયા, અને તે
 ૨૭ અને ૭૨૬ માંના દરેકમાં અગણીત સ્તરો-ચલકાટો થયા, જે સ્તરો ત્યારે
 તે તે બાકી રહેલા દ્વ્યેવ-વિદાતુ સાથના રવાન અને તે રવાન સાથના
 બચ્ચોદના તુરોમાંથી એટલી બધી વ્યક્તિઓ થશે તે બતાવે છે. પેલાં
 ત્રણ મરતળે સુધરેલાં રવાનો જેઓ ૩૩ અહુ-૩૩ રતુઓ તરીકે છે તેઓ
 તો ૨૭ વર અને ૭૨૬ વરની તલેસમના છે અને બાકીના રવાન સાથનો
 પેલો છેલ્લો દ્રવાઓ જે 'પરા'ના નવ ઘેનાના ઝલવાથી બંધાયો છે
 તેમાંથી અગણીત રવાનો થશે, જે પેલા ૨૭ની અંદરના ૭૨૬ માંના
 દરેકની અંદર ચલકી રહેશે. આમ તે અસલ બે તુરોમાંથી અગણીત
 વ્યક્તિઓ થશે તે બધું થઈ ગયું અને નેમાઈ ગયું. આવા સ્તરવાળા
 અસ્મને અનગ્ર રઓઅ કહે છે. આમ બાઓ અફળયમ્ન પહેલે હતો,
 જેને પછી ઉદ્યબામ કહ્યો, જેની ઉપર ક્રવષી-અહુનવર-સ્તોત
 યસ્નની વણાત હતી, માટે તેને નવમું અસ્મ-અહુનવરનું અસ્મ કહ્યું
 અને પછી પેલા રવાન-બચ્ચોદ હવે ત્રણ મરતળે સુધર્યા, અને તે અસલ
 ક્રવષીની વણાતમાં વણાયાં એટલે ત્યાં ૨૭ અને ૭૨૬ વરનું અસ્મ
 થયું, જેની તરફ પેલો છેલ્લો દ્રવાઓ માયાથી આકર્ષાઈને તાબે થયો,
 એટલે છેલ્લાં રવાનના અગણીત ભાગો તે રવાન સાથના બચ્ચોદની સાથે
 નેમાયા, જેઓ પેલા ૭૨૬ ભાગોની અંદરના દરેક ભાગની અંદર થયલા
 હતા. આમ ૨૭, ૭૨૬ ના અચ્ચોદના ભેદના ૩૩ અહુ+૩૩ રતુના રવાનો
 અને પેલા અગણીત ગણત્રીનાં સ્તરોના રવાનો તેઓ સાથના તેટલા બધા
 મુકરર થયલા બચ્ચોદ તે મુળ બે તુરોમાંથી થઈને અસ્મ-ફેરાવો કરીને
 ચલકવા લાગ્યા, જેને તેટલા માટે અગણીત ચલકાતોના અસ્મ એટલે
 અનગ્ર રઓઅનાં અસ્મ તરીકે ઓલખે છે. એમ હયાં આ અનગ્ર રઓ-
 અની ઉપર, કે જે અસ્મ પેલી સાત જરવાને અકરનેની પહેનાઈના બાઓ
 અફળયમ્નની અંદર અને તે માંહેલી અહુનવરનાં અસ્મની અંદરજ છે,
 અને તેઓને મળી રહેલું છે, તે અસ્મમાં તે મુળ રવાનો દ્રવાઓ ત્રણ ભાગે
 સુધરીને ૩૩ અહુ અને ૩૩ રતુઓ તરીકે થઈને તેજ અસ્મનો વસ્ત્રરૂપ થયો,
 એટલે તે અસ્મમાં તે ૨૭ વર અને ૭૨૬ વરોના સ્તર તરીકે ચલકવા લાગ્યો,
 અને હયાંજ પેલો છેલ્લો દ્રવાઓ બાંધાયો. એટલે તે છેલ્લા દ્રવાઓ
 સાથના ઉર્વામાંથી તનોમંદ વ્યક્તિઓ થવાની છે તે બધું હયાંજ નકકી

થયું. કેટલી બધી વ્યક્તિઓ થશે તે ત્યાં નક્કી થઈને નેમાયું. તે છેલ્લા દ્રવાઓ વીદાતુ સાથના રવાનના ગોળાના સુક્ષ્મ ભાગનો ચલકાટ કે જે રવાની રચની સુક્ષ્મતામાંથી છે અને તેટલા માટે ૩૩ અહુ અને ૩૩ રતુના પદ્ધતિમાં છે તેઓના સ્તરો ત્યાં ચલકવા લાગ્યા, કે જેથી તે દ્રવાઓ જે માયાથી બંધાયો હતો તે હવે હમેશનો બંધાયેલો રહેશે. આમ બધું ‘પરા’ના કાળમાં તે કાળના મોટા બનાવો ‘મજે યાઓંધહો’ તરીકે થઈ રહ્યા પછી, ઉપર કહ્યું છે તેમ, દાદારે તે ૩૩ અહુ અને ૩૩ રતુને છઠ્ઠા કાળને તે યવએચમાંથી ઉગાડી કાઢી દોડાવીને તે અહુના મન્તા પ્રમાણે-યોજના પ્રમાણે હસ્તી-નીસ્તી રચવાને સચેત કરીને ચલાવવાનો હોકમ આપ્યો. અહુએ ‘પરા’ના કાળમાં કે જ્યારે રવાનોનો ગોળો પહેલે મરતમે સુધર્યો ત્યારેજ એટલે માથ્ર-સ્પેન્તનું રવાન થયું ત્યારેજ મન્તા થઈને અહુનવધય પ્રમાણેનાં આસ્માનો જે થવાનાં છે તેઓને માટેનાં વીસ્તાર તરીકે cosmic space તરીકે આતશના વરતુળોને એકમેકની અંદર દોડાવેલા હતા અને તેઓની ઉપર હસ્તીનાં અસ્મે અને નીસ્તીના દખ્ખુઓ થવાના હતા તે બધાનો ચાટ land-mark મીથ્રથી દોરેલાજ હતા. પછી જ્યારે રવાનોનો ગોળો બીજે મરતમે સુધર્યો એટલે ૩૩ અહુઓ થયા, ત્યારે તે બધા આતરો અને તેઓ ઉપર થવાની હસ્તી-નીસ્તીના મીથ્રીક પ્લાન ઉપર માથ્ર-ઉખ્દની ગતી પાંચરીને તે પ્લાનને સચેત કીધો હતો. હવે કે જ્યારે ૩૩ રતુઓ થયા છે ત્યારે તે માથ્રના પ્લાનની ઉપર યસ્ન કરીને હસ્તીનાં અસ્મેની રચના શરૂ થઈ હતી. હવે જ્યારે છઠ્ઠો કાળ યજ્ઞતોએ શરૂ કીધો ત્યારે તે હસ્તીને રચનાને ચલાવવાનું શરૂ કીધું.

૧૨. આમ દાદારનો મન્તા પ્લાન ૩૩ રતુઓ મારફતે યસ્નની રીઠીએ થઈ રહેતો હતો એટલે હસ્તીનાં અસ્મેનો થઈને તેઓના આતરો સાથે હમગી થઈ રહેતી હતી, દખ્વાર ગીરદેશ ચાલી રહેતી હતી. આતરોની તુરફ-તનજબુલ ગતી થઈને આકર્ષણ થઈ રહેલું હતું. ગરદુને-ગરદાન થવાનો સામાન થઈ રહેતો તે વખતે સાથેસાથ હવે પેલો છેલ્લો રવાનોનો ગોળો તેના દ્રવાઓ સહિત પાંચ વર્ણોમાં વહેંચાતો હતો. ઉપર જોયું કે તે છેલ્લા રવાનના ગોળાની રચનો ઉંચ ભાગ નામે ઉસ્તાન યજ્ઞતોની સાથે રાદ પદ્ધતિમાં આવતો હતો અને અગણીત સ્તર તરીકે ચલકી રહેતો હતો. તેટલા અગણીત તે છેલ્લા દ્રવાઓ સાથના રવાનના ભાગલાઓ અને તે દ્રવાઓનાથી તેટલા ભાગલાઓ અને તેઓ સાથના બચોદનાથી તેટલા ભાગલાઓ થવાના નક્કી થયા હતા. પેલા સ્તરો જેઓ યજ્ઞતો સાથે

રાદ પદવંદમાં છે તે સ્તરોમાંના દરેક સ્તરને લગતું હથકા છેલ્લા ભાગનું દ્રવાઓ સાથનું રવાન પોતાને લગતા બચોદની સાથે રહીને એક વ્યક્તિ તરીકે થવા નેમાયું. એમ અગણીત સ્તરોની તેવી અગણીક વ્યક્તિઓ થઈ જે બધી વ્યક્તિઓ હવે પાંચ વર્ણોમાં વહેંચાવા લાગી હતી. દરેક વર્ણમાં અગણીત વ્યક્તિઓ એવી રીતે રવાનોના તેટલા અગણીત ભાગો સાથની અને દ્રવાઓનાખી તેટલા ભાગો સાથની અને બચોદના તેટલા ભાગો સાથની થતી જતી હતી જે બધાઓમાં એક જાતનું સામાન્ય આકર્ષણ હોવે તેઓને એક વર્ણ તરીકે લીધા. છે. એમ તે બધા છેલ્લા રવાનોનાં અને તેઓની સાથના દ્રવાઓના ભાગને પાંચ વર્ણોમાં વહેંચવાનું કામ શરૂ થયલું હતું. એમ રવાન સાથના તે દ્રવાઓની પાંચ વર્ણો ઉભી કીધી અને તે વર્ણની ઉપર દેખરેખ રાખનાર બગ નામે બજોબજત નેમી આપ્યો. આ બજોબજત હવે તે બધાં પાંચે પાંચ વર્ણોનાં અગણીત રવાનો બચોદ અને દ્રવાઓને એક મેલાપમાં બાવવાનું શરૂ કરશે. દરેક રવાનને તેની બચોદ અને તે રવાન સાથના દ્રવાઓને સાથે મુકી તેઓની આસપાસ ધીમે ધીમે નુર-રએ-ખરેનંધહ-જરવાન-ઉર-સ્તોતો નામના પાંચ સુક્ષ્મ પડો કરીને પછી જ્યારે છેલ્લે છઠ્ઠું ફરોહરનું પડ થવાની શરૂઆત થશે ત્યારે તે દરેકે દરેક જોડની ફરોહ-ફરેતી થવાની એટલે તે દ્રવાઓના સુધરવાની વકકી શરૂ થશે.

એમ ત્યારે યજ્ઞતોની યસ્નથી હસ્તીતેમ નીસ્તીની જગતોના જાહેર થઈને ચાલુ થવાના-કામ કરવાના બનાવને તેમ ઉપર કહેલા પાંચ વર્ણોના રવાન બચોદ દ્રવાઓની દરેક વ્યક્તિના સુક્ષ્મ રીતના કવરીંગો પડો થવાના બનાવને બુન દહેરનનો બનાવ કહે છે, આ બીકત બાબદને ટુંકમાંજ લખ્યું. તેનાં ઉંડાણમાં જવાની આ જગા નથી. આપણને તો માનવના અનુઓમાં ત્યજેષ અને તેનું મુળ દ્રવાઓ કેમ આવ્યો, ક્યાંથી આવ્યો તે જોવાનું છે, માટે આમ ઉપરથી નીચે સીલસીલો બાશ આપવા ખેંચી રહ્યા છીએ. હવે ત્યારે યવએચનો સાત કાળોમાંનો ‘પરા’નો જુતના જુતનો કાળ પુરો થયો. હવે છઠ્ઠો બુનદહેરનનો કાળ શરૂ થયો, જે ત્યારે પેલા છેલ્લા ચોથા ભાગના રહેલા દ્રવાઓને સુધારવા માટેનો છે. આ છેલ્લા દ્રવાઓને માટે પછીના બધાજ છ કાળો થાય છે આ છેલ્લા દ્રવાઓમાંથીજ દરેક માનવના અનુઓનો દ્રવાઓ ઉતરી આવેલો છે તે હવે જોઈએ.

ચોથા ભાગના રહેલા દ્રવાઓ અને તે સાથના રવાનોની થયેલી
 પાંચ વર્ણોમાંની પહેલી બરજીસી વર્ણનું હવે મુક્તિ માટે
 વધવું-આગળ વધવા માટે એટલે હસ્તીના અસ્મમાં મુક્તિ
 લેવા માટે ઉતરે તે પહેલાં તેઓને મીનાઇમાંથી મળતો
 તોશો. તોશો શું? તેની જાત સેકાત. પાંચ વર્ણોને
 મળતા પાંચ તરેહના તોશાની સમજ.

હવે પેલી પાંચ વર્ણોમાંની પહેલી બરજીસી વર્ણનાં રવાનોને
 યજ્ઞતોથી થયેલી હસ્તીના આસમાનોમાંના તે બરજીસી વર્ણને લગતા અસ્મ
 નામે ગરો-માનના અસ્મ તરફ 'બગોબખત' દોરવે છે. આ બધાં રવા-
 નોને તે બગોબખત પહેલવહેલા અનગ્ર રઓચના અસ્મમાંથી તે દુર દરા-
 ઝની મુસાફરીમાં કામ લાગે તેવો તોશો (provision) અપાવે છે. અનગ્ર
 રઓચમાં જરવાન-ઉર-સ્તોતો-ફવપી નામની ગતીઓ છે જેઓ એવો
 તોશો પુરો પાડી શકે છે. આ બધી ગતીઓમાંની દરેક ગતી પાંચ તબ્બ-
 કકાઓ રાખે છે, એટલે જરવાનમાં તેમ ઉરમાં તેમ સ્તોતોમાં તેમ
 ફવપીમાં પાંચ પાંચ તબ્બકકાઓ છે. આ અનગ્ર રઓચ અસ્મનો આતશ
 નામે આતરે બેરેઝો-સવંધહ પેલી પાંચ વર્ણોને સદ ગતી તરફ, નમનતાઇની
 ઉંચાઇ તરફ લઇ જવા અને એમ દ્રવાઓની મુક્તિ કરાવી આપવા માંગે
 છે એટલે બેરેઝ તરફ એટલે મુક્તિની ઉંચાઈ તરફ લઇ જવા માંગે છે.
 મુક્તિ લેવા માટે તે પાંચ વર્ણો છે માટે તે દરેક વર્ણને દોરવવા માટે
 જોઇતા તોશાનો એક એક તબ્બકકો એમ પાંચ તબ્બકકાઓ પોતા ઉપરના
 અસ્મ ઉપર તે બેરેઝો-સવંધહ આતશ કરીને તે દરેક તબ્બકકાની અંદરની
 જરવાન, ઉર, સ્તોતો ફવપીની ગતીઓના દોરને ચલાવે છે. આ ગતીઓમાં
 પોશણ આપવાનો ગુણ છે. એમ તે બેરેઝો-સવંધહ આતશ ઉપરના તે
 અનગ્ર રઓચ અસ્મની અંદર પોશણ આપનારી પાંચ તબ્બકકાની ગતીઓ
 છે. આ પોશણ આપનાર ગતીઓને જરવાન-ઉર-સ્તોતો-ફવપી કહે
 છે. ત્યારે તે બેરેઝો-સવંધહ આતશ ઉપરનાં અનગ્ર રઓચ અસ્મ ઉપર
 જરવાનના તેમ ઉરના તેમ સ્તોતોના તેમ ફવપીના પાંચ તબ્બકકાઓ છે,
 જેઓને તે પાંચ વર્ણોના રવાનોની સદ ગતી કરી અપાવવાની સવળતા
 માટે દાદારે ઉભા ડાઘા છે. રવાનોની પાંચ વર્ણોની ઉત્તી માટે નેમેલા
 આ પાંચ જાતની બોરાકરૂપી તોશારૂપી જરવાન-ઉર-સ્તોતો-ફવપીની
 ગતીઓના તબ્બકકા પ્રમાણેજ હસ્તીનાં પેલાં સાત આસમાનોના પાંચ તબ્બ-
 કકાઓ થયા છે; એટલે એક વર્ણને માટે અનગ્ર રઓચમાં જેવો જર-

વાન-ઉર-સ્તોત ક્રવષીનો તોશો નેમેલો હશે, તેવીજ જાતના સ્તોતો તે વર્ણ માટેના આસમાનમાં રહેશે. બરજીસી રવાનોના પહેલા તખકકાને લગતાં ત્રણ આસ્માનો છે-નામે છઠ્ઠું-ચોથું અને પહેલું. આ બરજીસી તખકકાના રવાનોને માટે અનઘ રઘોચઘા જરવાન-ઉર-સ્તોત ક્રવષીનો જે તોશો નેમેલો છે તેવાજ જરવાન-ઉર-સ્તોતો આ છઠ્ઠા-ચોથા-પહેલા અસ્મમાં ચહડ ઉતર દરજ્જામાં રહેલા છે. બીજા ચાર તખકકાઓને માટે બીજા ચાર આસ્માનો છે.

બરજીસી રવાનોને પોશણુ આપવા માટેના પહેલા તખકકાની પેલી જરવાન-ઉર-સ્તોતો-ક્રવષીની ગતીઓ પુર્ણ હામોદમાં છે. તે તખકકાના ક્રવષીની ગતી તે બધાં જરવાન-ઉર-સ્તોતોમાં મળેલી છે. પણ બીજા ચાર તખકકાની ગતીઓ પુર્ણ હામોદમાં નથી એટલે તેઓ સાથની ક્રવષીની ગતીઓ તે તે તખકકાના જરવાન-ઉર-સ્તોતોને મલીખી નથી, જે કે હમરાહીમાંજ છે. પોશણુ આપવા માટેના પહેલા તખકકાની આ ચાર ગતીઓ ક્રવષીને મળેલી હોવે તેઓ પુર્ણ તાગેદારી કરવાનો તોશો provision પુર પાડે છે, જ્યારે બીજા ચાર તખકકાઓમાં ક્રવષીની ગતી બીજી ગતીઓ સાથે સીરફ હમરાહીજ કરે છે, માટે તેઓ વધતો એછો સત્સંગ મેળવવાની ગતીઓનો તોશો ઉભો કરે છે-કરાવે છે.

પેલા પાંચ વર્ણોમાંના દરેક વર્ણનાં ઉરવાનોને તેઓના બચ્ચોદ અને દ્રવાઓ સાથે જ્યારે હસ્તીમાં તેઓની હુવી-રઘેચ્વ ધોવા જ્યારે જવું પડશે ત્યારે જવા અગાઉથી તે દરેક વર્ણની ઉપરનો બગોબગત દરેક વર્ણને તે વર્ણને લગતા અનઘ રઘોચ્વ ઉપરના તખકકામાંથી દોરવી તે તખકકાની જરવાન-ઉર-સ્તોતો-ક્રવષીનો તોશો અપાવીને તે તોશાની ગતીનાં એટલે તેવા સ્તોતો રાખતા હસ્તીના આસ્માન તરફ દોરવશે.

ચોથે મરતબે સુધારવાના દ્રવાઓના થયલા પાંચ તખકકાઓ-માંનો પહેલો તખકકો. તે પહેલા તખકકાનાં રવાનોમાંના દરેકનું ૧/૧૦ ને કાયદે દસ ભાગોમાં વહેંચાવું; વહેંચાયેલા દસ ભાગોમાંના નવ ભાગોનું સાથે મળીને સુકિત મેળવવી એટલે ગરોન્માનના આતશ બેહરામમાં દાખલ થઈ યજ્ઞતોની સાથે મળવું એટલે નવ ઘેનામાંની છ ઘેનાને વરવું.

ત્યારે પહેલાં બરજીસી રવાનો અનઘ રઘોચ્વમાંના પોતાના તખકકાનો જરવાન-ઉર-સ્તોત-ક્રવષીની ગતીઓનો ઉત્તમ તોશો લઇને તેઓ તે તોશાની ગતી રાખતાં છઠ્ઠા અસ્મ ઉપર જઈ રહે છે. આમ તે છેલ્લા દ્રવાઓના કીધેલી પાંચ વર્ણોમાંની પહેલી વર્ણ એવી રીતે છઠ્ઠા અસ્મ

ઉપર ઉતરે છે. હયા આ રવાનોને 'દસમે'ને કાયદે ચલાવે છે એટલે તે રવાનના દસ ભાગો થઈ રહે છે કે જેથી દરેક રવાનની રથ અંદર રહેલો દ્રવાઓ જે ધણોજ જડ છે તે દસમાં ભાગમાં આવી ચઢે છે. નવ ભાગો પોતા સાથના દ્રવાઓને ગવનો કરી સાથે મલી જઈને એક વ્યક્તિ તરીકે થઈને તે છઠ્ઠાં અસ્મની ઉપર મુક્તિ મેળવે છે, એટલે છઠ્ઠાં અસ્મનાં મધ્યમાં ત્યાંના આતશબહેરામમાં દાખલ થઈ જાય છે—હયાં તે નવ ભાગો સાથના દ્રવાઓ ગવની ગતિએ પુગી તે રવાનમાં મલી જાય છે. એમ તે રવાન ગવ ચીથનું થઈ જાય છે. તે દ્રવાઓએ પેલી નવ ઘેનાને વરવા માંગેલું હતું તે ઉમેદ તેઓને માટે હવે બર આવે છે—તે માંહેલી છ ઘેનાને તે વરી રહે છે.

બાકી રહેલા જડ દ્રવાઓ સાથના ૧/૧૦ ભાગના રવાનની

સરજત : સખુત રવાન.

પણ તેઓ સાથનો દસમો ભાગ કે જેમાં દ્રવાઓનો જડ ભાગ આવી ચઢેલો છે તે પેલાં અસ્મનાં મધ્યમાં દાખલ થઈ શકતો નથી, કેમકે તે ૧/૧૦ વાળા જડ દ્રવાઓ સાથના ભાગની રથમાં એકસરખી ગતિ નથી પણ તેમાં દસ રીતની જુદાઈઓ છે. માટે તે એકના દસ ભાગો થાય છે અને તે માંહેલા નવ ભાગો તેઓના અમુક વળેના દ્રવાઓ સહિત એકસરખી ગતિના થઈ, એક થઈ જઈને ત્યાં થોભીને નાહન લઈ રહે છે, કે જે પછીથી અસ્મની અંદર ત્યાંના આતશબહેરામમાં જઈ યજ્ઞતો સાથે યજ્ઞસ્ને કરી પેલાં દાખલ થયેલાં રવાનોને—છ ઘેના પરણેલાં રવાનોને—ગવચીથના રવાનોને મળે. આ રવાનોને સાથેત કદમ ઉમેલા, મુક્તિ માટે ઉશ્તવાર થઈને ઉમેલા એટલે સખુત રવાનો કહે છે.

બાકી રહેલા ૧/૧૦ ભાગ એટલે અસલ એક રવાનના ૧/૧૦૦ ભાગના રવાનની સરજત ખારેજ થઈને નીસ્તીમાં ઉતરવાની છે તેની સમજ. નીસ્તીનાં ભુવનોનું થવું. પહેલાં ત્રણ ભુવનો આતશી ભુવનો છે. ત્યાં થતી તેઓમાંના અમુકની મુક્તિ.

પણ પેલો છેલ્લો ૧/૧૦ ભાગ તેની સાથનો ધણોજ જડ દ્રવાઓ હસ્તીમાં નાહન લઈ શકે તેવો નથી. માટે હવે તેને નીસ્તી કે જે મીનો કરકોની ઉપર થઈ છે ત્યાં નાહન લઈને સ્વચ્છ થવા મોકલે છે.

૧૩. આ વખતે નીસ્તીનાં ભુવનો થઈ રહ્યાં છે. જેમ ઉપર યજ્ઞતોએ હસ્તીનાં સાત અસ્મો કીધેલા તેમ તેઓ આ ભુવનોનેથી વજુદીમાં

લાવે છે. મીનો કરકામાં આ ૧/૧૦ તું રૂવાન એટલે અસલ રૂવાન જે હસ્તીનાં છઠ્ઠાં અસ્મ ઉપર આવેલું છે તેનો ૧/૧૦૦ ભાગખી પોતામાં દસ જાતના રંગો રાખે છે માટે તેના ત્યાં ૧૦ ભાગો થાય છે. નવ ભાગો મલી જઈને મીનો કરકામાં નાહન લઈને પહેલાં ત્રણ દખ્યુઓ નામે અર્ધવી-અન્તર-આ દખ્યુઓમાં જઈને મુક્તિ પામી ક્રવપીની હાલતે પુગી રહે છે એટલે અરદા ક્રવપીની હાલતે પુગે છે; અર્દ કહેતાં તેઓની હુવી=રએથ્વ, તેઓના દ્રવાઓની ગતી ક્રવપી રૂપની થઈ રહે છે.

બરજીસી વર્ણનાં રૂવાનના ૧/૧૦૦ નો ૧/૧૦ ભાગ એટલે અસ-લનો ૧/૧૦૦૦ ભાગ મુક્તિ માટે ગરોદેમાનની ગેતી ઉપર ઉત-રીને મુક્તિ લે છે અને તે દ્રવાઓ ઘેનાને વરી રહેશે તે ઉપર: અને બરજીસી વર્ણ સીવાયના અન્ય વર્ણના રૂવાનો જેઓ દુળે-દેમાનની ગેતી ઉપર ઉતરીને અને ત્યાંથી બરજીસી વર્ણ ઉપર ચઢીને મુક્તિ લઈ રહે છે તેઓનો દ્રવાઓ કે જેની ત્વએષ આજના આપણા શરીરના અનુએ અનુમાં છે તે ઉપર.

પણ તે દ્રવાઓ સાથનો પેલો છેલ્લો રૂવાનીક ભાગ મીનો કરકામાં સ્વચ્છ થઈ શકતો નથી માટે ગેતીને ઉભી કરીને ગેતીની ઉપર તેને તનોમંદ હાલતમાં વણીને ઉતારે છે, આ વખતની ગેતીને ગરોદેમાન કહે છે. હયાં આ છેલ્લો ૧/૧૦ ભાગ ઉતરી રહે છે. આ છેલ્લો ૧/૧૦ ભાગ તે અસલ બરજીસી રૂવાનનો ૧/૧૦૦૦ નો ભાગ છે. ૧/૧૦૦૦ ભાગના રૂવાન સાથનો આ દ્રવાઓ ત્યારે તેનાં થવાનાં શરીરનાં અનુઓનો ત્વએષનો-દ્રવાઓનો ભાગ ઉભો કરશે, કે જે જેવાજ આમ આપણ ઉપરથી નીચે ઉતરી રહ્યા છીએ. પણ આ બરજીસી વર્ણનાં રૂવાનોએ ઉપર જોયું તેમ, અન્ય રઓઅમાંની ક્રવપી મળેલો તોશો લીધેલો હતો, તેથી તેઓનો આ છેલ્લો ૧/૧૦૦૦ ભાગના રૂવાન સાથનો 'રએથ્વ' ઘણો જથ્થુન હતો નહિ. પણ બરજીસી વર્ણ સીવાયની બીજી ચાર વર્ણનાં રૂવાનોનો ગેતી ઉપર, ઉપર કહ્યું છે તેમ, ૧/૧૦ ને કાયદે વહેંચાઈને ઉતરતો દ્રવાઓ બરજીસી વર્ણના તેવા ભાગના દ્રવાઓ કરતાં ઘણો જથ્થુન છે. આપણે આજના માનવો જેઓ પાંચ વર્ણમાં વહેંચાયા છે તેઓતે અન્ય વર્ણના રૂવાનો-માંના હોઈને દુળે-દેમાનની ગેતીની ઉપરથી વર્ણના દાદાર ઉપર પગ-થીએ પગથીએ ચઢી રહ્યા છીએ. આપણાં શરીરમાંના તે દ્રવાઓ મરણ વખતે ઘેનાને વરવાની આસીઅતનો થવાને બદલે સૃષ્ટિની શરૂઆત વખતે હતો તેવો અસલના જેવો

દ્રવાઓ દ્રવ્યોમનનો એટલે દુજે-નસુનો થાય છે તે બધાંની વીગત હવે જોઈએ, કે જેની સાથેજ આપણને કામ છે. આપણે ઉપર જોયું કે અન્ય વર્ણો માટેનો અન્ય રચોય ઉપરનો તોશો જુદી રીતનો રહે છે. તે બીજી ચાર વર્ણો જે ઉતરી રહે છે તેઓનો તોશો-ફવણી મળેલો નહિ રહેવે તે વર્ણોની હકીકત ઉપરની બરજીસી વર્ણુથી કંઈક જુદી પડે છે તેનો ભાશ લઈએ, કેમકે આપણે બધાંઓ હસ્તીના આસમાનો ઉપર રહેલી ચાર વર્ણોમાંની કોઈબી એક વર્ણુનાં દખ્ખલ કહેતાં ગવચિથનાં રવાનોના એક દસ હજારમાં ભાગમાં છીએ, કે જેની સાથે દ્રવાઓનો અમુક ભાગ રહેલો છે કે જે દ્રવાઓ દરેક દરેક અનુમાં ત્યએષ કરીને રહેલો છે, જે મરણ વખતે દુજે-નસુ થઈ રહે છે એટલે નવ ઘેનાને વરવાનું છે તેની ખાહેશ વગરનો થઈ રહે છે.

૧૪. ત્યારે તે પાંચ વર્ણોમાંની એક વર્ણુનાં રવાનો તો પાર પડી ગયાં છે. તેઓ તો આજે નીસ્તીમાં પરદુખભંજન અર્થે ઉતરે છે; હુવી ઘોવા પાપ ઘોવા, ઉતરતાં નથી. હવે બીજી ચાર વર્ણો જે પેલા ચોથે મરતએના સુધરયા વગરના દ્રવાઓ અને તે સાચનાં રવાનોની થઈ છે તેઓ અમુક ચોરડરમાં એક પછી એક ઉતરી રહે છે. તે દરેક વર્ણુની પોતપોતાને લગતો તોશો તે અન્ય રચોયમાંથી પોતાના બગોબખત મારફતે લઈને તે તોશા પ્રમાણેના પોતાને લગતાં બીજાં યા ત્રીજાં યા પાંચમાં યા સાતમાં અસ્મ ઉપર ઉતરે છે.

બરજીસી વર્ણુનાં રવાનોના ૧/૧૦ રીતે થતા ભાગલાઓમાંનાં નીસ્તીમાં ઉતરતા ૧/૧૦૦ ભાગની વર્તણુકનો અને બીજી ચાર વર્ણુનાં રવાનોના ૧/૧૦ ની રીતે થતા ભાગલાઓમાંના નીસ્તીમાં ઉતરતા ૧/૧૦૦ ભાગની વર્તણુકનો ફરક : બીજી ચાર વર્ણુને લગતા નીસ્તીમાં ઉતરવાના ૧/૧૦૦ ભાગ બરજીસી વર્ણુના તે ૧/૧૦૦ ભાગલાથી કંઈ રીતે જુદા પડશે તેનો ખ્યાલ.

ઉપર વાંચ્યું કે બીજી ચાર વર્ણુના રવાનોની અગાઉની બરજીસી વર્ણુની માફક તોશો લઈને ઉપર કહેલા પોતપોતાને લગતા હસ્તીના અસ્મ ઉપર ઉતરે છે. તે તે વર્ણુના તે દરેક રવાનોની ઉપરની માફક દસ ભાગ થઈ નવ ભાગો તે અસ્મનાં મધ્યમાં આતશબહેરામમાં જઈને યજ્ઞતોના જોતી થઈ રહે છે, જેઓને દખ્ખલ રવાન, ગવચીથોના રવાન કહે છે, જેઓ છ ઘેનાને વરી રહે છે. તેઓમાંથી થયેલા એક દસાંસ ભાગોનાથી દસ ભાગો થઈ તે માહેલા નવ ભાગો

ત્યાં નાહન નાહીને અંદર જઈને નવખેતી થવા ઉસ્તવાર ઉભો છે, જેને સખુત રવાન કહે છે. તેઓમાંનો દસમો ભાગ એટલે અસલનો ૧/૧૦૦ ભાગ આગલા બરજીસ રવાનની માફક નીસ્તીમાં ઉતરતો નથી, કેમકે તે ૧/૧૦૦ ભાગનો દ્રવાઓનો રએથ્થ ઝખુન છે, માટે તેનાથી દસ ભાગો થઈ રહે છે. નવ ભાગો ત્યાં તે અસ્મમાંજ હવે ફરતા રહેશે. પેલા ૧/૧૦ ના સખુત રવાનની માફક નાહન લેવા સખુત ઉસ્તવાર રહેશે નહિ, પણ નાહનની સામગ્રી થતી નથી માટે તે ક્યારે થાવ તેની દુઆ કરતા રહેશે. પણ તેઓનો દસમો ભાગ એટલે અસલનો ૧/૧૦૦૦ ભાગ નીસ્તીમાં ઉતરશે. બરજીસી રવાનના બાજમાં તે બેયું હતું કે તે ૧/૧૦૦ ભાગ નીસ્તીમાં ઉતરેલો હતો, પણ આ વખતે તે ૧/૧૦૦૦ ભાગ ઉતરે છે. આ ૧/૧૦૦૦ નાથી ઉપર કહ્યું છે તેમ દસ ભાગો થશે. નવ ભાગો ઉપર નીસ્તીએ-અબ્બલમાંના ત્રણ દખ્ખુ-‘અધવી-અંતર-આ દખ્ખુમાં આતશી શરીરો ધારણ કરીને મીનો કરકામાં નાહન પુરું કરવાનો ફેલ કરશે. નાહન બરાબર લઈ રહે માટે ઉપર કહેલો પેલો ૯/૧૦ ભાગ આરમાનમાં ફરી રહે છે તે તેને મદદ કરશે. આ ફેલ ક્યારે પુરો થશે એટલે તે ૧/૧૦૦૦ ભાગ મીનો કરકામાં ક્યારે નાહન લઈ રહેશે? જ્યાં લગી તે ૧/૧૦૦૦ ભાગને ઉપરનો તેનો ૯/૧૦ આરમાન ઉપરથી આવીને મલીને ૧/૧૦૦ અસલ બરજીસની માફકનો કરશે નહિ ત્યાં લગી નાહન પુર્ણ થશે નહિ. પણ ઉપરનો ૯/૧૦ ભાગ તે ૧/૧૦૦૦ ને ક્યારે મળશે? આ ૧/૧૦૦૦ નો ૧/૧૦ ભાગ જે ગેતીની ઉપર ૧/૧૦૦૦૦૦ તરીકે ઉતરીને માનવ અવતાર તનોમંદ હાલત લઈને, ગેતીમાં રોશન ફેલ કરીને પોતાની વર્ણને બરજીસી વર્ણની ઉપર ચઢાવશે નહિ, ત્યાં લગી પેલો ૯/૧૦ ભાગ તે ૧/૧૦૦૦ ભાગને મળી શકશે નહિ. હાલના દરેઘો ખદાતના કે આગલા દરેઘો ખદાતના જરથુશ્ત્ર, જ્યારથી ગેતી ઉપર પેગામ્બર તરીકે ઉતરે છે અને દીનને ચક્ષાવી રહ્યા છે તેટલા બધા દરેઘો ખદાતનાં આજના કે અગાઉના બરજીસી જરથોસ્તી રવાનો આવાં અન્ય વર્ણનાં માનવના રવાનો છે, જેઓ ગેતીમાં રોશન ફેલ કરીને બરજીસી વર્ણ ઉપર ચઢેલા છે. ત્યારે બરજીસી વર્ણ કે જેને માટે આપણે લખીએ છીએ તે વર્ણના માનવનું આપરપનું તે ૧/૧૦૦૦ ભાગનું રવાન પેલા પોતાના ૯/૧૦ ને મલીને ૧/૧૦૦ નું થઈ નાહન લઈને અરદાફવષે પુગેલું છે. આજના હાશેમી જમાનાના આપણે દરવંદ અસ્તેફુસ્તીઆનો બરજીસી વર્ણ ઉપર ચઢેલા છે તે તરફકી આપણાં રવાનની કમાઈતી નથી, પણ ઉપર કહેલા આરમાન ઉપરનો ૯/૧૦ ભાગ જે ફરતો રહે છે અને ૧/૧૦૦૦ ભાગ જે નીસ્તીએ-અબ્બ-

લમાં છે તેઓની બક્ષેશ પામીને ચઢેલા છે તે નોંધવું. ત્યારે આપણું બસ્તેકુસ્તીઆનોના ધર્મના બાપ તે ઉપર કહેલું આતશી-દખ્યુનું ૧/૧૦૦૦ રૂવા ૧ જે ૯/૧૦ ભાગને મલીને ૧/૧૦૦ થઈને નાહન લઈને અરદાક્રવપની ગતીએ પુગેલું છે તે છે. ગુજરતી વખતે આ અરદા-ક્રવપની તુફેલમાં જવાનું છે કે જેને માટે દખ્ખમાનીજ જરૂર છે. માટે હવે આ નીરતીએ-અવ્વલ ઉપરના એટલે આતશી શરીરવાળા ૧/૧૦૦૦ ભાગનો ૧/૧૦ ભાગ ગેતીની ઉપર ઉતરીને આજ જેવો તનો-મંદ ઘાટ લે છે તેવી ગતી ઉપર જઈશું, અને હયાંથીજ ઉપલો સવાલ પુરો થશે કે આપણા અનુમાં ત્યએષ-દ્રવાઓ કયાંથી આવ્યો.

૧૫. છેલ્લે ૧/૧૦ ભાગ એટલે અસલનો ૧/૧૦૦૦૦૦ ભાગ હવે માનવનાં રૂવાન તરીકેનો થશે. આ એક દસ હજાર અંશના રૂવાનમાં ત્યારે તે અસલ દ્રવાઓનો છેલ્લો ભાગ છે. દ્રવાઓનો આ છેલ્લો ભાગ ત્યારે ત્યએષ કરીને આપણા અનુઓમાં છે. આ વીગત હવે જોઈએ. ૧/૧૦૦૦૦૦ અંશોના આ બધા રૂવાનો સાથનો દ્રવાઓ તો આપણા અનુમાં નથીજ, પણ તે માંહેલો ૧/૧૦ ભાગની બહાર પડેલો છે, જે હેવાન-ઝાડપાન-ખનીજનાં તનોમાં છે. આપણુ ત્યારે આ જનવર-ઝાડપાન ખનીજના મોટા બાવા અને ઉપરના અધવી-અંતર-આ દખ્યુના આતશી શરીર-વાળાં રૂવાનોના ફરજંદો છીએ. ઉપરનાં રૂવાનો આપણને બહું જાન કરાવે છે. આ નીચેનાં રૂવાનોથી આપણને લાગણીઓ થઈ રહે છે, અને જો લાગણીઓને વશ કરીશું તો આ નીચેનાં રૂવાનોની મુક્તિ આપણે લાવીશું.

૧૬. ત્યારે આપણા અનુઓમાં જે ત્યએષ છે અને તેનું કારણ દ્રવાઓ છે તે છેલ્લા કહેલા ચોથા ભાગનો દ્રવાઓ જે પાંચ વર્ણોમાં વહેંચાયે છે તે માંહેલા બરજીસી વર્ણનો નહિ પણ બીજી ચાર વર્ણ-માંના એક વર્ણનો છે. છઠ્ઠા આસમાનની અસલની કુદરતી બરજીસી વર્ણ તો મુક્તિએ પુગી ગઈ છે. હવે તો બીજી ચાર વર્ણો બરજીસી મધ્ય તરફ જઈને મુક્તિએ પુગતી રહી છે.

રૂવાનો જ્યારે નીરતીમાં ઉતરેલાં હતાં ત્યારેની યવએચનો બીજોજ માઝીનોજ કાળ હતો. બધી ચાર વર્ણો ઉતરી રહીને તે વર્ણોનાં દરેક રૂવાનમાં ૧/૧૦૦૦ ભાગના દસમાંના નવ ભાગો નીરતીએ-અવ્વલમાં એટલે અધવી-અંતર-આમાં આતશી તન ધારણુ કીધું અને ત્યાંથી મુક્તિએ જઈ રહે છે, એટલે અરદાક્રવપની હાલત માટે પ્રયાસ કરી રહે છે.

પણ આ પ્રયાસ તે બીજા કાળમાં પુરો થયેલો નહિ. ત્યારે બીજા કાળના છેડા લગી તે નીસ્તીની ઉપર અસલના ૧/૧૦૦૦ ભાગે ઉતરી પોતાના ૯/૧૦ ભાગને હસ્તીનાં અસ્મ ઉપરજ કાયમ રાખીને આતશી તનોમંદ હાલત કરીને મુક્તિએ પુગવાના પ્રયાસની શરૂઆત કીધેલી હતી. પછીથી ત્રીજો કાળ કે જેને અવસ્તામાં આઓંધુધર્મ જરવાન કહે છે એટલે વર્તમાન કાળ કહે છે તે વર્તમાન કાળ શરૂ થયો હતો. ત્યારે આ આતશી રવાનોનો પ્રયાસ જે અરદાફવષની હાલતે પુગવાનો છે તે યવએ-ચના ત્રીજા કાળમાં થયો હતો પણ તે વખતેજી પુરો થયેલો નહિ, કેમકે જ્યાં લગી નીસ્તીમાં ઉતરેલા આ ૧/૧૦૦૦ અંશનું ૯/૧૦ ભાગનું આતશી શરીરનું એટલે ગવચિથના અનાસરી તત્વોવાળા તનોમંદ હાલત ધારણ કીધેલું આ રવાન પોતાનો ઉસુલનો ૯/૧૦ ભાગ જે આસ્માન ઉપર ફરી રહે છે તેને મેલવીને ૧/૧૦૦ નો થાય નહિ, ત્યાં લગી અરદાફવષની ગતીએ પુગે નહિ. પણ આ આતશી ખલકાનું રવાન આવી મુરાદે એકદમ પુગતું નથી. આ મુરાદને પુગવા માટે માનવ અવતારના પ્રયાસોની જરૂર છે. આ માનવ અવતારનો ખાકી દેખાવ રોશન ફેલ કરીને ગેતીમાં જરજીસી વર્ણું પુગે ત્યારેજ આ આતશી ખલકાનું રવાન ઉપરના આસ્માનના પોતાના બાપને એટલે ફરી રહેલા ૯/૧૦ ભાગને પુગીને ૧/૧૦૦ થઈને અરદાફવષે પુગે. માનવનું રવાન આ આતશી ખલકાના રવાનોના ફરજંદ જેવું છે, કેમકે તે આતશી ખલકાના ૧/૧૦૦૦ રવાનના ૧/૧૦ ભાગનું છે. પણ માનવના આ ૧/૧૦ ભાગ એટલે અસલના ૧/૧૦૦૦૦ ભાગને ખાકી ખલકો લઈને રોશન ફેલ કરે તેવું થતાં હાલી કાળનો આખો ઝરવાને અકરને જોઈએ. જ્યારે આખો ત્રીજો વર્તમાન કાળનો જરવાને અકરને પુરો થશે ત્યાર પછીના ચોથા હાલી હાલના કાળમાં એટલે આજે આપણે જીવીએ છીએ તે કાળમાં તે ખાકી બદનનો માનવ રોશન ફેલ કરીને વર્ણોને કુદાવીને જરજીસે પુગશે. ત્યારે આ આતશી બદનના આપણા ધર્મના બાપને અરદાફવષની ગતીએ પુગવા માટે આ હાલી હાલનો ચોથો કાળ જોઈએ છે. હાલીહાલના આજે ચાલી રહેલા કાળને અવસ્તામાં દએદોદાશરત જરવાન કહે છે. પેલી નીખાલસ જરજીસી વર્ણું નીસ્તીમાં ઉતરતું રવાન તે ૧/૧૦૦ ભાગનુંજ અસલથી હતું. તે તે બીજા માઝીના અને ત્રીજા હાલી કાળમાંજ અરદાફવષે પુગેલું તે હકીકતજ નોખી છે, જેની સાથે આપણને કામ નથી, કેમકે આપણે ઉસુલના તે અન્ય વર્ણુના છીએ પણ ગેતીમાં જરજીસી વર્ણું પુગેલા છીએ, માટે આપણને લગતા ધર્મના બાપની એટલે ઉપર કહેલા આતશી

બદનનાં રૂપાનનીજ સાથે આપણને વાસ્તો છે, કે જેની મુક્તિએ પુગ-
વાની આવી તેહકાક છે. આપણે માનવ કે જેઓ આજે અરજસમાં
છીએ તેઓને મરણ વખતે અરદાક્રવપની તુફેલમાં જવાનું છે, કે જે
અરદાક્રવપીનાં બધા સાહજનમાં આપણા ધર્મના બાપો છે, કે જેઓ
આપણે કે જેઓ તેઓનાં ફરજંદ છીએ તેઓની દરકાર લેશે. ત્યારે
માનવ અવતારની શરૂઆત યવએચના ત્રીજા દોરમાં શરૂ થયો છે તેની
ઉપર આવીએ.

માનવ અવતારની શરૂઆતનો ત્રીજો કાળ નામે આઓંધહુધ્ય
જરવાન=હાલી કાળ, જેમાં માનવનું તન આતશી-બાદી-
આબી થઇને છેલ્લે બાકી આજના જેવું રોશન ફેલ કે બદ
ફેલ કરે તેવું થશે. પણ આ વખતે અહીરીમન અને
ગાબ્યોદાદની ઉત્પત્તિ માનવના ભોગવટાનાં કામ મારે
થશે તે બધી વીગતનો સાર.

ત્યારે આ આતશી શરીર રચનાના ૧/૧૦૦૦ રૂપાનના એક ભાગનો
દસમો ભાગ એટલે ૧/૧૦૦૦૦૦ ભાગનું રૂપાન માનવનાં રૂપાન તરીકેનું
છે, અને તનોમંદ બાકી હાલત જ્યારે તેની ઉપર ઉભી થશે ત્યારે તે
બાકી તનથી ભોગવટો કરશે. પણ આવાં બાકી તનને થતા આ આબો
હાલનો ત્રીજો જરવાને અકરને નીકલી ગયો હતો. આજે આપણે ચોથા
દએદોદશત જરવાન એટલે હાલી હાલના કાળમાં છીએ. આમ
આપણે યવએચના સાત કાળમાંના ત્રીજા કાળની કારરવમ ઉપર આગ્યા
છીએ, કે જે વખતે માનવના રૂપાનના દ્રવાઓમાંથી માનવનું તન થવાની
શરૂઆત થઇ હતી, અને ઉપર કહી ગયા છીએ કે માનવના તનનાં
અનુએ અનુનાં ગવ=અવગનન અને તબએષ એટલે દ્રવાઓનું કારણ છે
તે દ્રવાઓની ઉપર આપણે હવે આવી લાગ્યા છીએ, કે જેનો સીલસીલો
આવી રીતે છેક ઉપરથી આપણે દોર્યો છે.

આમ માનવની આજની બાકી રચનાને કરતાં કુદરતે એક
જરવાને અકરનેનો કાળ લીધો છે. આમ બાકી શરીર રચના
માટે આટલો બધો વીલંબ કાંય થયો હશે તેનો ઉત્તર ખ્યાલ
પછીથી લઇશું. જરથોશ્તી દએન અને તે માંહેલી યરનોની
ખુબીનું જ્ઞાન આ જ્ઞાન પછીજ આવશે. આ ત્રીજા કાળમાં ત્યારે
અરવાહીઓ અને ગેતીના એ પ્રકાર નામે ગરો-દેમાન અને દુન્ને-દેમાન

થયલા છે. પેલા ત્રીજા ત્રીજા કાળમાં અરદાક્રવણની હાલતે પુગેલા અસલ અરજીસી વર્ણના ૧/૧૦૦ રૂવાનોના ૧/૧૦ ભાગના માનવોળી આ ત્રીજા કાળમાંજ વ્યક્તિરૂપ થશે. આ ત્રીજા કાળમાં ઉતરતા માનવના અરજીસી રૂવાનો વીધે ઉપર જોયું છે. તેઓની ગેતી ગરોદેમાનની સત્યયુગની હતી માટે ત્યાં જરથુષ્ટ્રને ઉતરવાની જરૂર હતી નહિ. પણ જ્યારે ત્રીજા કાળમાં આર વર્ણો ઉતરવા લાગી, ત્યારે અહીરીમનનો બેદ ગરોદેમાનમાં પેઠેલો હતો, જેથી તે ગરોદેમાન હવે દુન્નેદેમાન તરીકે થઈ હતી, માટે તે અહીની ગતીને એટલે દુજ-દુએવને દૂર કરવા જરથુષ્ટ્રને ઉતરવું પડેલું છે, જેવથુ પ્વીદુએવો દાતને લાવીને તે અહીને, તે દુજ-દુએવને દૂર કરી રહેલા છે.

કુદરતની અદુષ્ટ-દુષ્ટના ભેદો.

અહીરીમન અને ગાવ્યોદાદના થવાનો વખત, મોકો અને કારણો-ઉપયોગીતા.

૧૮. ત્યારે સવાલ ઉઠે છે કે ‘અહીરીમન’ કયારે અને કાંય ઉભો થયો. આ તેને કાંય ઉભો કરવામાં આવ્યો? અહીરીમન અને ગાવ્યોદાદની ઉત્પત્તી ત્રીજા માઝીના કાળની આખરીએ નીસ્તીની કુદરત થયા પછી નીસ્તીની કુદરતની જન-સેક્રાત માટે ઉભી થઈ છે. આનું કુંક ખ્યાન જોયું જોઈએ. ઉપર જોયું છે કે સ્તઓન યસ્ન કુલ રૂવાન અને ખગ્મોદ એટલે કુલ સૃષ્ટીનું ઇંકું છે, જેને ક્રવપી માદરમાં અને અદ્રુનવધ્ય પેદરથી તે અદ્રુએ પકવ્યું હતું, જેમાંથી ઉપર કહેલા કુલ રૂવાન-ખગ્મોદને ઉત્પન્ન કર્યા હતા. તેઓમાંના ખધાં કુલ રૂવાનો સાથે જુલાવો-દ્રવાઓ હતા. આ કુલ રૂવાનોમાંથી યજ્ઞતી રૂવાનો, દસ્તીના ગવ ચીથ્રનાં રૂવાનો (દપ્પલ-સપ્પલ રૂવાનો) અને નીસ્તીમાંના ખારેઝ રૂવાનો થયાં છે. નીસ્તીનાં ખારેઝ રૂવાનોની ઘણી જગતો છે, જેમાં જનસાનવુ રૂવાન એક છે અને હેવાન ઝાડ-પાન-ખનીજ છેડેના છે. આ ખધાં રૂવાનોમાંના કુલ યજ્ઞતી રૂવાનો સીવાયના એટલે સીઓસે અમશારપં દેનાં રૂવાનો સીવાયના એટલે ડઝના બેદની અમર ગતીએ પુગેલાં રૂવાનો સીવાયનાં ત્રીજાં ખધાં ઉપર કહેલાં રૂવાનોની મુળ પાંચ વર્ણો થઈ છે. જેમ રૂવાનની પાંચ વર્ણો થયેલી તેમ તે સાથના દ્રવાઓ-નીળી સમજવી. પણ આ ખધાં પાંચ વર્ણોનાં રૂવાનનો દ્રવાઓ અસલ અખંડ રૂવાનના દ્રવાઓનો એથી ભાગ છે. ત્યારે અસલ અખંડ દ્રવાઓ જે અસલ અખંડ રૂવાનમાં હતો તેનો ત્રીજો ભાગ યજ્ઞતી રૂવાનોની અંદર સુધરીને સમાઈ ગયો અથવા આસ્તા જખાનમાં બોલ્યે તો એમ કહેવાય કે ‘કેહર્પસ્થ યાઓ રએધ્વયેધતિ સીરાઓ અમંધનાંમ

સ્પેન્તનાંમ્, વૈરજ્ઞદાઓ અમૃષનાંમ્ સ્પેન્તનાંમ્' = ચલકતા અને વૃધ્ધી કરતા કેહપ' એટલે દ્રવાઓની સદગતી કરી રહેલી અમર શક્તિઓ-યજ્ઞતી શક્તિઓના તે કેહપ' 'રએશ્વ' = કચરો-હુવીઅત-અજ્ઞાનના વગરના થઇને પાક થયલા હતા એટલે ક્રવષીએ ઉપર કહેલા "અમૃષનાંમ્ સ્પેન્તનાંમ્" એટલે અમર શક્તિઓનાં કેહપ'ને 'રએશ્વ' વગરના કીધા છે, દ્રવાઓની ગતી વગરના કીધા છે, કે જેથીજ તેઓને 'અમૃષનાંમ્' = અમર ગતીના, 'સ્રીરાઓ' = ચમકાટવાળા-જ્ઞાની, અજ્ઞાનતાના કચરા વગરના અને 'વૈરજ્ઞદાઓ' = વૃદ્ધી કરનારા, ખીજ નહિ સુધરતા રએશ્વને સુધારનારા કહ્યા છે. ત્યારે આ મુળ દ્રવાઓનો ત્રીજો ભાગ 'રએશ્વયેધતિ'ના ભેદે પુગ્યો, હુવીઅત રહીતનો થયો, યજ્ઞત થયો, જ્યારે તેનો છેલ્લો ચોથો ભાગ 'રએશ્વયેધતિ'એ નથી પુગતો, જે છેલ્લા ભાગના તે અમેષીઓ યજ્ઞતો થયલાઓ સ્રીરાઓ એટલે જ્ઞાની થયલાઓ 'વૈરજ્ઞદાઓ' તરીકે સુધારનાર તરીકે થશે. આ બાકીના ૧/૪ ભાગના દ્રવાઓના પાંચ ભાગો આપણે જોયા. આ ચોથો દ્રવાઓનો ભાગ ઉપલા ત્રણ ભાગની માફકજ કાંચ નથી સુધરતો, અને કાંચ તે ચોથા ભાગને સુધારવા દાદારને હસ્તી-નીસ્તી રચવી પડે છે, કે જે રચનામાં પેલા ત્રણ ભાગે સુધરેલાં રવાનો જેઓ અમૃષનાંમ્ થઇ એટલે અમર યજ્ઞતી ગતીના થઇ-સ્રીરાઓ અને વૈરજ્ઞદાઓ થઇ એટલે વૃધ્ધી કરતી યજ્ઞતી શક્તિ તરીકે થઇ તઇયાર ઉભા છે તેઓ કામ લાગે છે, તેનો ટુંક ભેદ નીચે જોઇએ.

આ ચોથા ભાગના દ્રવાઓને નવ ઘેનાની માયામાં નાંખી તેને ઇશકથી બાંધીને તેની ખાહેશ્વથીજ તેને તે ઘેના અપાવવા અપોષ અપાવવા બુન દહેશ્ન થઇ અને તેને માટે તેની પાંચ વર્ણો થઇ તે જોઇ ગયા. આપણે ઉપર જોયું કે જ્યારે આ ચોથા ભાગના દ્રવાઓની અને તે સાથના રવાનોની પાંચ વર્ણો થતી જતી હતી, ત્યારે સાથે સાથે તે સાહેબે તે યજ્ઞતોના પાસે હસ્તી અને નીસ્તીની સૃષ્ટીને ખોલાવીને ચલીત કીધી છે. તે હસ્તી-નીસ્તીના નકસને તો તે દાદારે પોતાના અહુનવધ્ય' પ્રમાણેના પ્લાન મન્તા પ્રમાણે દોરેલોજ હતો. પણ તે હસ્તી-નીસ્તી પ્લાનમાં હતા, એટલે હજુર થવાના હતા એટલે બંધ હતા. હવે તેઓને દાદારે તે યજ્ઞતો મારફતે ખોલાવ્યા. તે સાહેબે મન્તા થઇ એટલે અહુનવધ્ય' પ્રમાણે પ્લાન દોરનાર તરીકે થઇને હસ્તી-નીસ્તીને સૃષ્ટીને દોરેલી અને બંધ રાખેલી હતી તે વખતની અગાઉથીજ કુલ આતશને પોતાના આગ્રો પુશ્ર અહુરમજ્ઞદમાંથી ૧૫ દોરાનો તરીકે કાઢીને તે તે સૃષ્ટી થવાની પહેનાઇ તરીકે અણુદીઠ જમીન તરીકે, cosmic space તરીકે પાંચર્થા હતા. આ બધા આતશી દોરાનોની સાથે સાથેજ યવએચના જરવાને અકરનેના

કાળો તેમ નીરૂ ખદાતમાંની કુદરત નામે અઓજ-ઝોર-તગી નહિ છુટે તેમ રહેલા હોય છે. આમ આતશની સાથે જરવાન અને કુદરત બેઉજ નોડાયલા રહે છે. સૃષ્ટીની શરૂઆતના વખતના આ આતશ સાથની આ કુદરત અદ્દુષ્ટની હતી એટલે તેમાં દુષ્ટની મારામારી હતી નહિ. યજ્ઞતોને જ્યારે દાદારે તે હસ્તી નીસ્તીમાંની હસ્તીની સૃષ્ટીને ખોલવાનો હોકમ આપ્યો, ત્યારે યજ્ઞતોને આ ઉપર કહેલી કુદરતજ કામે લાગી હતી. એમ યજ્ઞ-તોએ હસ્તીની સૃષ્ટીને એટલે સાત આસ્માનેને અદ્દુષ્ટની કુદરત મારફતે ખુલેલા હતા. પણ પછીથી ખારેઝ રવાન માટે નીસ્તી જે ખોલવાની હતી તે નીસ્તીને માટે યજ્ઞતોએ નીસ્તીને બરની કુદરતને તેજ હસ્તીની કુદરતમાંથી ઉભી કરીને વાપરી હતી. નીસ્તીમાં દુષ્ટની સામસામી મતી થવાની છે માટે તેવી સામસામી દુષ્ટને ચલાવે તેવી કુદરતજ તે નીસ્તી માટે જોઈએ, માટે યજ્ઞતોએ તે નીસ્તીની કુદરતને રવાનો ખારેઝ થાય તે અગા-ઉથી હસ્તીની કુદરતમાંથી કાઢીને તે કુદરત મારફતે નીસ્તીની જગતના દખ્ખુઓને ખોલ્યા હતા. આ નીસ્તીની કુદરતેજ ગાવ્યોદાદ અને અહીરીમનનો ભેદ કાઢેલો હતો જે નીચે છે.

આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે દાદારે પહેલે પેલા વર્ણુમાંની બરજીસી વર્ણુને અનન્ન રઓચમાંથી તોશો અપાવીને બજોબખ્ત મારફતે હસ્તીનાં છઠ્ઠાં અસ્મ ઉપર મોકલી હતી. આ વખતે બજોબખ્તને તેમ યજ્ઞતોને પેલી હસ્તીનીજ કુદરત કામે લાગતી હતી. ત્યાં ઉપર જોયું તેમ દરેક રવાનોના દસ ભાગો થઈને નવ ભાગો નેજાતે પુગેલા; છેલ્લો દસમો ભાગ નેજાતે નહિ પુગેલો, માટે તે છેલ્લા દસ ભાગનાખી દસ ભાગ કરીને તેના નવ ભાગોને નેજાત લેવાના ઉમેદવાર બનાવેલા, જ્યારે તેનો દસમો છેલ્લો ભાગ એટલે અસલનો ૧/૧૦૦ ભાગ નેજાત કમાવવા માટે ઉસ્તવાર હતો નહિ, જેને માટે ત્યારે યજ્ઞતોએ નીસ્તી ખોલી, જેમાં ત્યારે યજ્ઞતોએ ઉપર કહેલી દુષ્ટના બેદની કુદરતને ચલાવી વાપરી હતી. આમ બધો મામલો ચવઓચના બીજા કાળમાં થતો ઉપર જોયો. પણ ત્યાં કુદરત વિષે કહેલું નહિ માટે તેની વીગત માટે ઉપરનું બ્યાન કીધું છે. આપણને અહીરીમન અને ગાવ્યોદાદની ઉપયોગીતા નીસ્તીની રચનામાં કાંચ છે તે જોવાનું છે માટે હસ્તી-નીસ્તીની કુદરતની નોંધ લેવી પડી છે. પહેલે પાંચ વર્ણુમાંની બરજીસી વર્ણુ બજોબખ્ત મારફતે હસ્તીમાં છઠ્ઠાં અસ્મમાં હુવી ધોવા 'રઓથ્વધતિ'ના ભેદે પુગવા ઉતરી અને તે વર્ણુનાં રવાનોનો મુળ ભાગ નેજાતે પુગ્યો અને પુગવા તૈયાર ઉભો. પણ તે રવાનોનો એકસોમો ભાગ નેજાત લેવા તૈયાર થયો નહિ. બરજીસી વર્ણુના રવાનોનો ૧/૧૦૦

મેા બાગ છુટે થઈ રહેયો. યા છુટે થઈ રહેતો હતો, તેટલા વખતમાં બીજી ચાર વર્ણનાં રવાનોની તેઓના બગોબખત મારફતે તેઓને લગતા હસ્તીનાં ૨-૫-૩-૭ આસ્માનો ઉપર ઉતરીને ૧/૧૦ ને કાયદે વહેંચાઈને છેલ્લે હસ્તીમાં મુકિત નહિ લેવે ૧/૧૦૦ બાગને નોખો કરી રહેતા હતા. ત્યારે બરજીસી વર્ણનાં રવાનોનો ૧/૧૦૦ બાગ તેમ બીજી ચાર વર્ણનાં રવાનોનો ૧/૧૦૦ બાગ બધાઓ હસ્તીનાં પોતપોતાનાં અસ્મોમાં દાદારની સત્તાનો ઇનકાર કરી રહેલા હતા, જેઓને દાદારે પોતાની સત્તાના રાદી-પણાની પુછપરછને માટે મીનો કરકોમાં સલાહ લેવા જવાની સુચના કીધી, જેને તેઓએ કબુલીને તેઓ બધા મીનો કરકોમાં ઉતરી રહેતા હતા. આ બધું ત્યારે થવ્યેવ્યના બીજા કાળની આખેરીએજ થયલું હતું. આ બધાં રવાનોનો સમુદાય જ્યારે મીનો કરકોની ઉપર ઉતરી રહેતો હતો, ત્યારે નીસ્તી માટેની ઉપર કહેલી કુદરત જે મીનો કરકો આતશની સાથે છે તેણીએ મીનો કરકોની આતશી આરસી ઉપર પોતાની કરામત કરીને તે બધાં રવાનોમાંની રચની અંદર રહેલી ગવ = બલી ગતીના તેમ તે રવાનોમાંની રચની અંદર રહેલાં દએવ કહેતાં કચાસના ઓળાઓ પડાવને તેઓને તે મીનો કરકોના પરદાની ઉપર ગાવ્યોદાદ અને સેતાન તરીકે જીવતા કરીને તેઓની ખાસીઅત શું હતી તેનું પ્રદર્શન કરાવીને તે નીચે ઉતરતાં રવાનોને દેખાડ્યું હતું. આપું પ્રદર્શન જોઈને તે બધાં રવાનોને અબ્બયબી લાગી અને તે એ ઓળામાંનો અહીનો ઓળો-સેતાન કેટલો ખુરો હતો તેને તેઓએ ખુદ બ ખુદ જોઈને ખુરો તરીકે જાહેર કીધો હતો, પણ તે બધું તેઓની અંદરનુંજ પ્રદર્શન છે એમ તેઓ તે વખતે સમજી શકેલા નહિ, જેની સમજ તેઓ જ્યારે તે નીસ્તીની કુદરત રાખતા મીનો કરકોથી હેઠળા ઝરેહોના પરદાઓ ઉપર જશે ત્યારેજ તેઓને પડશે તે નીચે જોઈશું. પણ હયાં સવાલ આ ઉઠે છે કે આ ૧/૧૦૦ નાં રવાનોનો દ્રવાઓ આગલાં બધાં રવાનોના દ્રવાઓની માફક હસ્તીમાં કાય નહિ સુધરી શકેલો? તેનું કારણ શું હતું? કહે છે કે આ બધા ૧/૧૦૦ અંશના રવાનોના રચની આપમાં, સમજ શક્તિના નાબમાંજ એટલે બઓદમાં દ્રવાઓનો તે રએથ્વ અજાનતાનો કચરો આવેલો હતો. રચ તે બઓદીક ગતી કે જેથી અહૂને પુગાય છે તે બઓદને રાખે છે, પણ તે રચમાં તે રએથ્વ હોવે તે બઓદ પોતાનો પ્રભાવ બતાવી શકી નહિ.

ત્યારે તે બધાં ૧/૧૦૦ રવાનોની રચના આપ=પાણી-સમજ શક્તિનાં નાબમાં દએવનો બુલાવો પડેલો હતો, માટેજ તે રચ ગુંચવાતી હતી, માટે હસ્તીમાં તે બાગ અહુ-પરસ્તીને પાત્ર નહિ માલમ

પડવે તેઓને નીસ્તીમાં મોકલવાને માટે ખારેજ કીધેલો હતો. આ છેલ્લા ૧/૧૦૦ ભાગ રવાનનો રયમાં રહેલા તે અમુક ભાગના દ્રવાઓને બહાર કાઢી તે દ્રવાઓની ઉપર કીમીયુ કીધા વગર એટલે તે દ્રવાઓને તનરૂપ કરીને સુદ્ધમ કીધા વગર તે સુધરે એમ હતું નહિ. ઉપરના બધા દ્રવાઓના ભાગો, જેઓ છેક માંત્ર-સ્પેન્તનાં અહુરાનાં રવાન સાથનાં દ્રવાઓથી તે ૩૩ અહુ અને ૩૩ રતુઓ એટલે અમશાસ્પંદો-મીનો-દ્યૈ-ફરોખ-યજ્જતો-ગાથાઓ-નખાનઝદીસ્ત રવાનો-ગેઉશોનાં રવાનોના દ્રવાઓથી એટલે ત્રણ મરતમે સુધરેલા દ્રવાઓથી તે છેક એથે મરતમેનો દ્રવાઓ લગી (કે જે એથે મરતમેનો દ્રવાઓ નવ ઘેનાનો આશક થઇને તામે થઇને યુન દહેશનમાં વણાતો જવા દખુલ-સયુન થયો તેવા તે સયુન રવાન લગીનો દ્રવાઓ લગી) પંથરાયા છે તે બધા દ્રવાઓના ભાગો તેઓને લગતા રવાનોની 'રય'માં ગર્ભ કરીને બેઠેલા નહિ. પણ તે સયુતનો આ છેલ્લો ૧/૧૦ ભાગ જે ખારેજનો છે, જેને માટે નીસ્તી થઈ, તે તો રયમાં ગર્ભ કરીને બેઠેલો હતો. રય તે તુરી ગતી છે કે જેમાં ગવ એટલે પરદુખ-ભંજનનો વીમાર ખાહિશ હોય. દેવનું રયમાં ગર્ભ કરવું એટલે રયનું આખ કે જેમાં હવરેતાત અને અમેરેતાતનો સંબંધ છે તેને તે સંબંધથી દુર કરવું. હવરેતાતમાં દુજથી મુકત થઇને આખા થવાનો ભેદ છે. અમેરેતાતમાં અમરગીની અનંત ઉસ્તાએ પુગવાનો ભેદ છે. ત્યારે જ્યાં લગી રયના તે દ્યૈવને = અજ્ઞાનતાને, તેના તે ગર્ભને દુર કરે નહિ, ત્યાં લગી રયમાં હવરેતાત અને અમેરેતાતને લગતું જ્ઞાન, જ્ઞાન, બ્યોદનો પ્રભાવ આવે નહિ. માટે દાદારે પહેલે તે ૧/૧૦ ખારેજ રહોમાંની રયના ગર્ભને તોડવાનું કીધું, કે જેથી રયની હાલતમાં જ્ઞાન વ્યાપે, અને તેજ રય પોતામાંથી બહાર પડેલા ગર્ભને માટે ખરી દાઝ રાખે. માટે તે બધાં રવાનોને 'માઝી'ના કાળના છેલ્લા વખતમાં અને 'હાલ'ના (એટલે ત્રીજા જરવાને અકરને) ત્રીજા કાળની શરૂઆતની જરા અગાઉથી હસ્તીમાંથી નીસ્તીમાં મોકલેલા હતા, કે જે બધાં રવાનોની રયનાં તુરાંની પાણીમાં ગવ તેમ દ્યૈવ બેઠે હતા એટલે જેઓની બ્યોદ ગુમવાતી હતી. આવા રવાનોની ઉપર મીનો કરકોમાંની નીસ્તીની કુદરતે કરામત કીધી હતી. તે રવાનો નીસ્તી ઉપર આવતાં હતાં ત્યારે તે કુદરતે તેઓની રયમાંની ગવ અને દ્રવાઓના ઓળાઓને મીનો કરકો કે જે મીનોષ આતશી આરસી છે તેની ઉપર પાડીને તે ઓળાઓને સજીવન કીધા હતા, જેથી તે બેઠે પોતપોતાની જાત-સેદ્ધાત બતાવી રહ્યા હતા. તે બેઠે વચ્ચે મજબુત લડત ચાલી રહી હતી. તેઓની ગવમાંથી ગાવ્યોદાદ થયલી છે અને તેઓની દ્રવાઓની હુવીના ઓળા-

માંથી સેતાન થયલો છે. નીસ્તીની કુદરત જે મીનો કરકોનાં છે તેણીએ આવું કીધેલું છે. નીસ્તીની કુદરત તે છે કે જેમાં રપેનામીનનો પ્રભાવ છે કે જેની સામે ધનામીનનો પ્રભાવખી રહેલો છે. જે કાંઈ ‘અંત્ર’ને લગતું એટલે દુખને લગતું એટલે દએવના ભુલાવાનું હોય તે અંત્રને શોધીને જીવન ગતી આપનાર મીનો શક્તિને અંત્રમીન કહે છે. આ અંત્રમીનની અધીકારી શક્તિને ધનામીન કહે છે. આ ધનાએ પછી તુરતજ તે બધાં રવાનોની અંદરની અહીની ગતી-દએવીક ગતીને એટલે અંત્રનાં દુખરૂપ ભુલાવાનાં મુળને ઉભું કરીને તે બધામાંથી તીરેહગી-ક્ષુન એટલે તીરે ગોહર=ઉલટી કુદરતનો દોર પોતાનાં કામ માટે ઉભો કીધો. એમ સેતાન અને તેના પ્રભાવને આ ધનામીન ઉભરાવીને તેની જાત પ્રમાણે હુલકાવી રહેલો છે. નીસ્તીની કુદરતનો રપેનામીનો તે બધાં રવાનોની રમમાંની ગવની ગેતીને ગાવ્યોદાદ તરીકે સજીવન કરીને કુદરતની સફેદ બાજુમાં રાખીને તેણીને તેણીની જાત પ્રમાણે ચલાવી અને ચલાવે છે. એમ નીસ્તીની દુધની કુદરતમાં રપેનામીન અને ધનામીનનો પ્રભાવ એટલે દુધનો પ્રભાવ નીસ્તીની જાત પ્રમાણેનો થયલો હતો અને ચાલી રહે છે. ત્યારે તે બધાં રવાનોની ત્યાં થતી આમદથી નીસ્તીની કુદરતે પોતાની બેઉ બાજુને સામસામી થતી ચલાવી, જેમાં ત્યારે સેતાન પોતે અહીની વર્તણૂક અને ગાવ્યોદાદ ગવની વર્તણૂક બતાવી રહ્યા છે. નીસ્તીની કુદરતમાં ત્યારે બે મોટાં કેહપોં છે, જેમાંનું એક સેતાનનું અને બીજું ગાવ્યોદાદનું છે, જે બેઉ બાધ બહેન જેવાં છે. બહેન ગાવ્યોદાદ બાધ સેતાનને બલી નસીહત આપે છે, જેણીને તે સેતાન ખાવા જતો દોડી રહેલો છે. એમ ગવ અને અઝીના દોરાનો નીસ્તીની કુદરતમાં અને ત્યાંથી છેક નાસ્તીની સૃષ્ટીમાં શરૂ થઈ રહેલા હતા અને છે, જેની સ્થુળમાં સ્થુળ ગતી દીન રાતમાં આવી ઉભી છે. પેલાં બધાં ૧/૧૦૦ રવાનો જ્યારે નીસ્તીના મીનો કરકો ઉપર આવતાં હતા, ત્યારે તેઓએ આ બનાવ જે પોતાનોજ પડ્યો હતો તે જોયલો અને પોતાની અઝીની ઉપર તેઓએ નકરત નાખેલી.

મીનો કરકોના આતશી વીસ્તારની અંદર ત્રણ ઝરેહો એટલે વહી રહેતો વિસ્તાર છે, જેઓને ઝરેહ વરકશ, ઝરેહ ક્રાંકદ અને ઝરેહ પુષ્ટીક કહે છે, જે ત્રણ વીસ્તારો એકમેકની અંદર રહેલા છે, જેઓમાં ઉપર કહેલી નીસ્તીની કુદરત વ્યાપીને કામ કરી રહેલી છે. મીનો કરકો ખુદ અસ્મ છે જે નીસ્તીને લગતું સર્વોપરી છે. પેલા ઝરેહો તે અસ્મની અંદરની વાતાવરણ છે. અને મીસ્વાને-ગાતુએ-અવ્વલ નીચેની અદ્રખ્ય જમીન છે. નીસ્તીની કુદરત મીનો કરકોથી તે ઝરેહો લગી છે. આ કુદરત મારફતે યજ્ઞતોએ

સપ્પર પહેલી નીસ્તીની જમીન કીધી છે જેને મીસ્વાને-ગાતુએ-અવલ કહે છે. ત્યારે આ મીસ્વાને-ગાતુએ-અવલ સપ્પર પહેલી બધાને ઘેરતી જમીન છે, કે જેમાંથી ઉપર કહેલા ત્રણ દખ્યુઓ નામે અધવિ-અંતરે-આ થઇ રહ્યા છે. નીસ્તીનો આ કુલ્યાતી ઘેરાવો છે કે જેની અંદરજ નીસ્તેને લગતું બધું આવી જાય.

જ્યારે તે બધાં ૧/૧૦૦ રવાનો હસ્તીને પસાર કરીને મીનો કરકો તરફ આવી રહીને, અને પેલા બે જીવતા ઓળા જોઇ રહીને ખુદ મીનો કરકો ઉપર આવીને પછી આ ઝરેહોમાં દાખલ થઇને પસાર થતાં હતાં, ત્યારે તે દાદારે તે ઝરેહોની કુદરત મારફતે તે રવાનોની રયમાંના રએશ્વને બહાર કઢાવ્યો, જેથી તે દરેકે દરેક રવાન ખરો ભરમ સમજીને દાદારને તાબે થયું. રવાનની રય શુદ્ધ થઈ અને તેથી રવાને તે દ્રવાઓને સુધારવાની ફરજ જોઇ. આ કચરો જે અમુક વધતી ઓછી જખુન ચતીના બેદનો હતો તેને સુધારીને પછીજ મુક્તિ લેવા તે રવાનોએ અરજી કીધી. રવાનો દાદારને તાબે થયાં. અને પછીથી પહેલે બરજીસી વર્ષનાં રવાનોનાં દસ ભાગ થયલા, જેની વીગત ઉપર જોઇ.

પણ બીજી અન્ય વર્ષોનાં ૧/૧૦૦ રવાન સાથનો લાગુ પડેલો દએવ ધણોજ જખુન હતો, માટે તે ૧/૧૦૦ રવાનના ૧/૧૦ ને કાયદે થયલા નવ ભાગો હસ્તીની ઉપરજ ઉપર કહ્યું તેમ ફરી રહ્યા છે. એમ ત્યારે બીજી વર્ષના રવાનોનો ૧/૧૦૦૦ ભાગ નીસ્તીએ-અવલ ઉપર દેખાવ દઇને દસ ભાગે વહેંચાશે, જેઓમાંથીજ આજનો માનવ ઉતરેલો છે, આજના માનવનું રવાન તે ૧/૧૦૦૦ અંશના રવાનોના દસમાં ભાગનું એટલે ૧/૧૦૦૦૦ ભાગનું છે. આ ૧/૧૦૦૦૦ ભાગનાં રવાનોનાઓ દસ ભાગો થયલા છે, જેઓમાંના નવ ભાગો આજના ધનસાનમાં છે. છેલ્લો દસમો ભાગ ૧/૧૦ ને કાયદે વહેંચાઇ હેવાન-ઝાડપાન ખનીજમાં ગયલો છે.

૧૯. આમ ત્યારે ઉપર કહેલું ચોથે ભાગનું રવાન તેના ચોથે ભાગના દ્રવાઓ સહિત પાંચ વર્ષમાં વહેંચાયલું હતું અને અનેક રવાનો તેમાંથી થયાં હતાં. આ બધાં રવાનોના ૧/૧૦૦૦૦ ભાગ પોતા સાથના લાગુ પડેલા દ્રવાઓ સહિત માનવનાં રવાનો તરીકે આજે તનોમંદ હાલ-તમાં છે. માનવના આ એક દસ હજાર અંશ રવાનોમાંનો દ્રવાઓ ઝરે-હોમાં તે રવાનોની રયમાંથી બહાર પડ્યો છે અને શરીરરૂપમાં વણાયો

છે. રૂવાનોમાંથી જ્યારે તે દ્રવાઓ બહાર પડ્યો, ત્યારે તે રૂવાનોની રચ નીમળ થઈ તે રૂવાનોમાં પરમાર્થ ઉપડ્યો, અને તે રૂવાનોએ પરદુષ્કર્મજનની વૃત્તિ દેખાડીને જ્યાં લગી દ્રવાઓની સદગતી થાય નહિ ત્યાં લગી પોતે પોતા સાથના બચ્ચોદમાં મલીને બહેસ્તે પુજવા ના પાડી. રૂવાનની ચાવી અતી ઉત્તમ બાહેશને બર લાવવા દાદારે તે દ્રવ ઓતે તનરૂપમાં આણીને તેવાં તનમાં રૂવાનને ખુશીની કેદ=ખુશીનો દેશવટો આપ્યો છે. પણ આવું બાકી તન કંઈ એકદમ થયલું નથી. આ બાકી તનને થતાં એક જરવાને અકરને થયો છે. પહેલે આ દ્રવાઓમાં દાદારે કરામત કરીને તેને ચાર ભાગે વહેંચ્યું અને પહેલા ભાગને સુક્ષ્મ આતશરૂપ શરીરમાં બદલી, બીજા ભાગને સુક્ષ્મ બાદરૂપ શરીરમાં બદલી, ત્રીજા ભાગને સુક્ષ્મ આગરૂપ શરીરમાં ઘડીને, પછી ચોથા ભાગને આજના જેવા જડ ઘાટમાં ઘડીને તેમાં પેલા ઉપર ત્રણ ઘડાઈ રહેલા સુક્ષ્મ ભાગોને રાખેલા છે. બીજી રીતે એમ કહેવાય કે પહેલે આતશી તન કરી પછી તે આતશી સાથે અને અંદર બાદી તન ઘડ્યું; પછી તે આતશી બાદી તનની અંદર આખી શરીર ઘડ્યું, અને છેલ્લે જડ બાકી શરીર ઘડ્યું, જેમાં ઉપરનાં બધાં અણુદીઠ શરીરો છે. ત્યારે દરેક અનુમાં બાક જાહેર છે, અને ઉપર કહેલી આતશી-બાદી-આખી ગતી ગુપ્ત છે. આવી રીતના દરેક અનુમાં બાક છે તે દબોચની ખસલત જેને ત્યએષ કહે છે તે દેખાડે છે, અને પેલા આતશ-બાદ-આખ જે સુક્ષ્મ છે તેઓ ગવની કુદરત રાખીને ગવની ખસલત દેખાડી રહે છે. ત્યારે ઉપર કહ્યું છે કે દરેક અનુમાં બે ગતી છે; એક ગવની અને બીજી ત્યએષની; અને તે ત્યએષનું કારણ દ્રવાઓ છે. તેમાં દ્રવાઓની ગતી બાક તરીકેની બદલાઈ છે અને તેની જાહેરાત-દેખીતી હાલત દ્રવાઓની ગતીનું લક્ષણ ત્યએષ દેખાડે છે.

ધનસાનની વ્યક્તિના મુખ નવ ભાગો. ધનસાનના ફેરોહરનું થવું.

ત્યારે આજના માનવમાં નવ ભાગો છે:-

(ક) ત્રણ અમર નુરાની ભાગો નામે ક્વધી-બચ્ચોદ-રૂવાન.

(ખ) ત્રણ અણુદીઠ અનાસરી ભાગો નામે કેલપ-તેવીશી-ઉસ્તાન.

(ગ) ત્રણ જડતાના ભાગો નામે અજદ-ગએથા-તનુ. તેની સમજ લઈએ કે જેથી ઉપરની વીગત વધુ સરળ થશે, અને દોખમે-તરીની કરવાની દલીલની સમજ આવી શકશે.

૨૦. ઉપર ૧/૧૦૦૦૦ ભાગનું રૂવાન તેના દ્રવાઓ સાથનું જોયું. તેઓની સાથે બચ્ચોદખી છે તેથી જોયું. ઉપર જોયું કે આ રૂવાનમાંનો દ્રવાઓ ઝરેહોમાં બહાર પડેલો છે. રૂવાનની રચ જ્યારે દ્રવાઓ રહિતની

થઈ ત્યારે રૂવાને ઉપર જોયું, દાદારની સ્તુતી સમ્પર પહેલીવારની કાધી તેમ દ્રવાઓ તરફ પરમાર્થી ગતી દેખાડી, અને પોતે અત્યાર લગીમાં દાદારની સાથે જે શેખી કાધેલી તેની ઉંડા મનન સાથની પતેત કાધી. રૂવાનની આવી સેતાયસ્નની એક શુભ ફેરદાર થઈ, જેની અંદર અસલ ક્રવષી, જે અહુનવરનો હમકાર છે, જેને “પઓઉર્વ ક્રવષી” કહે છે. જેમાંથી સ્તોત યસ્ન થઈને અસલ દુધ પાકેલી, તે અસલ માદરની દહમ-આક્રિતી ઉતરી. આવી “પઓઉર્વ ક્રવષી”ની દહમ-આક્રિતીની તે ફેરદાર ત્યારે તે ક્રવષીના લક્ષણની થઈ છે, જેને તે રૂવાનના ફરોહર તરીકે ઓળખે છે.

સ્નથ ઇનસાનનું હૃદયાર તે શું? વોહુન તે શું? કેહર્પની ઉત્પત્તી.

આવી રીતે રૂવાન અને બઓદની સાથે ફરોહરની શક્તિ આવી ઉભી. આ ફરોહરની શક્તિ ઉભી થયાથી હવે પેલા દ્રવાઓને તનોમંદ દાક્ષતમાં ભાવવાની સવળતા થઈ પડશે. આ બાબદને આપણી સમજને માટે ઘણી ઉપર ઉપરથી જોઈશું. પહેલે તે દ્રવાઓને ચાર ભાગે વહેંચ્યો. કાંચ ચારજ ભાગે વહેંચ્યો તે બાબદ છોડી દઈશું. આવા ચાર ભાગમાંના અમુક એક ભાગની અંદર યજ્ઞતો જેઓને ધ્યોરેશ્તાર એટલે ધડીને સુધારનાર કહે છે તેઓએ ‘ગવ’ની શક્તિ ઉમેરી. ગવની આ શક્તિના અમુક ભાગને રૂવાનમાંથી લીધેલો અને બાકીનો જોઈતો ભાગ દાદારે જોઈશોની અને અપાંમ નપાતની કુદરતી ગતીઓમાંથી ઉછીનો આપેલો છે. આવા ઉછીનો ભાગને અવસ્તામાં સ્નથ-સ્નઈથ કહેશે. જ્યારે રૂવાનનો દ્રવાઓ સુક્ષ્મ થશે ત્યારે આ સ્નથને આ હૃદયારને આપી દેશે, જેને માટે અવસ્તેષક શબ્દ નિદાસ્નઈથ છે. જરથોસ્તી દએનને ‘નિદાસ્નઈથિશ’ કહી છે એટલે સ્નથ=હૃદયારને મુકાવી દેનારી કહી છે, તે હૃદયાર તે આ ઉછીની ગવ છે, કે જે ગવને, રૂવાન જ્યારે પોતીકા દ્રવાઓને સુક્ષ્મ કરી રહેશે ત્યારે પાછું તેના માલીકોને સોંપી દેશે. ત્યારે એથે ભાગના દ્રવાઓમાં ગવ ઉમેરીને તેને એક કાસમનો કાધો, જેને વોહુન કહે છે. આવી વોહુનની હાલત ધગધગતા આતશ રૂપની હતી. ટુંકમાં એક ધગધગતા આતશી જોળારૂપ શરીર થયું. આવા શરીરની આસપાસ અમુક તેનો પોતાનોજ તેને લગતોજ ઘેરાવો હતો કે જેને અધપિ કહે છે. અધપિનો ભાગ આતશી શરીર કરતા સુક્ષ્મ હતો; જે દાદારની એક બક્ષેશ હતી. રૂવાન અને તેની સાથની બઓદ અને તેની સાથનું ફરોહર ત્રણેને આ નવાં કાધેલાં આતશી જોળારૂપ શરીરમાં રહેવાનું હતું.

ફરોહરને તો તે આતશી વ્યક્તિની અધપિમાં રહેવાનું હતું જ્યારે
 રૂવાન અને બચ્ચોદને તે આતશી શરીરની અંદર રહેવાનું હતું.
 પણ રૂવાન તેમ બચ્ચોદ જો તેઓની રાધેમંદ ગતી સાથેજ તે ધમ-
 ધગતા જોળામાં જાય, તો તે આતશ શાંત થઈ જાય અને પોતાના ભાવ
 બતાવી શકે નહિ. ઉપર જોયું કે નીસ્તીની કુદરત દુષ્ટની સામસામી
 ગતીની છે જેમાં ધનાની ધણીજ જરૂર છે. આ જરૂર કંઈ રીતની છે તે
 સમજવાનો હયા પ્રસંગ ઉભો થાય છે. ધનામીનનું કામ 'આજીંગ'
 દુષ્ટરૂપ જે કંઈ તત્વ હોય તેનું દુષ્ટ હૃદની બહાર ઉભરાવવાનું છે.
 હૃદની બહાર ધના જ્યારે જાય અને જવોજ જોઈએ, કેમકે એવીજ તેની
 ખાસીઅત છે, કે પછી રૂપેનાની કુદરતમાંની હૃદનધનસાધની ગતી વચ્ચે
 પડીને ધનાને તે હૃદની ઉપર ઉભરાવવાનાં કામમાંથી અટકાવે છે અને
 તે ચીજ જે હૃદની બહાર ઉભરાઈ તેને શીક્ષા આપવાની એટલે તેને
 મારીને સીધી કરવાની છે. એમ દુષ્ટને સુખમાં બદલવા કાળે દુષ્ટરૂપ
 ગતીને બંધીજ બહાર કાઢવી જોઈએ, કે પછી તે બધાને સમારી શકાય.
 કંઈખી દુષ્ટરૂપ ગતી છુપાયલી રહેવી જોઈએ નહિ. ત્યારે બંધીજ દુષ્ટરૂપ
 ગતી જે પાપવૃત્તીનું પરીણામ છે તેને ઉભરાવનાર આ ધના છે, જે
 પોતાની હૃદની બહાર જયા કરે છે જેથી તેને તે કામમાં રોકીને પછી
 જે ઉભરાયું તેનું સમારકામ કરવામાં આવે છે. જે કંઈ સમારકામ
 પામ્યું-સુખે પુગ્યું તેની ઉપર પછી ચજ્જતો બચાવની પાચુ તરીકે ચોકી
 મુકે છે. આવા અર્થે નીસ્તીમાં રૂપેનાની સામે ધનાની કુદરત અવબ્યની
 છે. ત્યારે પેલો ધગધગતો આતશ જે તે દ્રવાઓનું લક્ષણ છે તેનાં બધાંજ
 જુરાં લક્ષણને બહાર કઢાવવા તેની ઉપર ધના કામ કરશે. પણ જો રૂવાન
 અને બચ્ચોદ એમને એમ તેમાં એસે તો રૂવાનના તુરી ગતીના આદર્શથી
 ધનાનાં તે કામમાં બલ્લ પડે, કેમકે તે ધગધગતો આતશ ઠંડો થઈ
 જાય, એટલે પોતાની જુરી જાત બતાવતો અટકી જાય અને જુરાઈ
 સંક્રાચાયલીજ રહી જાય અને સુધરવાનો મોકો નહિ પામી મુકિતએ
 જઈ શકે નહિ. ત્યારે હવે દાદાર તે રૂવાન અને બચ્ચોદની ઉપર એક
 'બંદ દરોશ' મુકે છે એટલે તેઓનો તુરી ગતીનો ઝલ્લો મંદ કરી
 નાખે છે. જોયા તેઓની શુધ્ધ બુધ્ધને સંક્રાચાવીને પછી તેઓને તે
 આતશી શરીરના જોળામાં જગા આપે છે, કે જેથી ધનાના તે જોળાની
 બળતી જુરી ખાસીઅતને ઉભરાવવાનાં કામમાં બલ્લ થાય નહિ.
 આવા શરીરની આસપાસ સુક્ષ્મ અધપિનું થવું એ દાદારની કરમબક્ષેશ
 છે જે દાદારની પાદશાહી રજેરજની ઉપર છે પછી તે હવેવ હોય કે
 કાંઈખી હોય તે બતાવે છે. દાદારનો પ્રતીનીધી ફરોહર તેમાં રહે છે, જેની

અસર તે આતશી શરીરના લક્ષણોને બહાર પડવાની વચ્ચે આવતી નથી ત્યારે આવી ગતી રૂવાનની ઉપરની કસોટી છે. રૂવાન તે દ્રવાઓને સુધારવા ખાતર ખુશીથી આવી કસોટીમાંથી પસાર થાય છે. બચ્ચો-દને તે કસોટી બારી પડતી નથી કેમકે તેનું તુર ધણુંજ બાલે છે, પણ રૂવાનની ઉપર તે કસોટી બાર મુકે છે પણ સાથે રહેલા બચ્ચોદથી તેને ધણી મદદ મળે છે. આમ સપ્પર પહેલું આતશી શરીર થયેલું તે વખતે આ ગેતીખી તેવી આતશી હતી.

ઉપર જોયું કે દરેક રૂવાન સાથે ફરોહર છે, આ ફરોહર તો ધણુંજ ઉંચાંમાં ઉંચાં તુરનું હોય ઉપર કહેલી અષ્ટિમાં રહીને કુદરતની સફેદ બાબુના કામમાં મદદગાર થઈ રહે છે. તે ફરોહર પછી આ બળતાં આતશી શરીરમાં ગવની ગતી વધુ ઉમેરી ઉમેરીને લાંબે કાળે કુદરતના હદનનસાફની રૂયે તે આતશને તેની બળતી ગતીમાંથી સુક્ષ્મ કરીને અદ્રવ્ય કરી નાંખે છે. તે આતશને ઉત્તમ કરીને તેનો સુંદર ઘાટ કરે છે, જેને કેહપું કહે છે, કે જેમાં પછી કુદરતનો ભાગ નામે ‘અચ્ચોજ’ આવી વસે છે. એમ તે આતશ જે નકનો બળતો આતશ હતો તે હવે બહેસ્તી નેઝાદનું કેહપું થયું, જેમાં કુદરત આવી વસી. જ્યારે તે શરીર કેહપું રૂપનું થયું એટલે જેમ દાદારનું કેહપું છે તેવી ગતીએ પુગવાની બડી બામદાદ નામે ઉધી હોશબામે પુગ્યું એટલે કેહપુંની ઉધીએ પુગ્યું—દાદારના કેહપુંમાં વસ્ત્રરૂપ થાય તેવી ગતીએ પુગ્યું—કુદરત વસેલું થયું, કે પછી તે માંહેલા બચ્ચોદે પોતાની ‘બંદ ફરોશ’ પોતે ઉચકીને પછી રૂવાન ઉપરની ‘બંદ ફરોશ’ ખોલાવીને તે ‘બાગે-અરમ’ જેવી થયલી હાલતનાં કેહપુંમાં શાંતી મેળવીને બેઠે બેઠા. આમ દ્રવાઓનો જે ચોથો ભાગ ધગધગતા આતશની ખુરી ગતી ધનાથી પામીને પછી હસ્તીએ પુગે તેવી ગતી મેળવી હસ્તીએ પુગવાની હોશબામ=સહવારે પુગ્યો એટલે કેહપુંની ઉધીએ પુગ્યો એટલે તે ૧/૪ ભાગનો દ્રવાઓ મુકિતની સહવારે આવી પુગ્યો. આમ કેહપું નામનું શરીર થયું, કે જે જોકે હજુર ફેરફારને આધીનનું છે એટલે અનાસરનું છે, પણ હવે તુરી ગતીએ જવાની સહવાર લગી આવી પુગેલું છે. ફક્ત સુરજ ઉગે કે તુરમાં બદલાય તેટલા વીલંબનાં તુરથી તે વેગળું છે. એમ કેહપુંની ઉધી થઈ. પણ આ કેહપુંમાં કુદરત વસેલી છે, જેથી કેહપુંમાંથી પરમાર્થની શુદ્ધ બુદ્ધિ આવી છે, જેથી તે કેહપું તુરની ગતી લેવા આંગી નહિ પણ પોતાના બીજા ૩/૪ ભાગને સુધારીને પછી આગળ વધવા માંગ્યું.

ધનસાન માંહેલી તેવીષી થવાનો ભેદ.

આથી પછી દાદારે તે કેહપની ઉપીએ પુજેલી આખી જગતને તેનાં બધાં રૂવાન સહિત ઉપર પોતાની ઝરેહોના અદ્રવ્ય મહાલમાં ઉડાયું એટલે તે આતશી જગત તેની વસ્તી સહિત ખતમ થયું, એટલે ગોયા તે જગત મૃત્યુ પામી ઉપર ઝરેહોમાં ઉડી ગયું. આ પછી ઉપર કેહપ છે તેમ, દાદારે તે અસલના ચાર ભાગમાંના બીજા ભાગની અંદર ગવને ઉમેરી. આ વખતે પેલી કેહપે પોતાની ગતીખી તે બીજા ૧/૪ ભાગને આપીને વોહુનની હાલત કાઢી, જે ભયંકર હાલતની વાસ મારતી હવા જેવી હવાઈ હતી. આવી હાલતને તે કેહપ પોતામાં પકડી રાખી અને તે કેહપમાં પેલાં રૂવાન-અઓદ અસલની માફક ઉપર કહેલે અર્થે ‘અંદ દરોશ’ પામીને રહ્યાં. પછી તેઓનાં પેલાં ફરોહરે હવે યજ્ઞતોની મદદથી અને પેલાં કેહપ માંહેલી કુદરતની મદદથી લાંબે કાળે તે તોફાની હવારૂપ આકારને શાંત દીલપત્રીર વયુ વેહુનો કાઢે, અને તેને ઘણું ઉત્તમ ઘાટ આપ્યો જેમાં વયુ વેહુની ગતીની શક્તિ આવી, જેને ‘તેવીષી’ કહે છે. આવી તેવીષી પછી તે કેહપમાં સમાઈ. ગોયા તે કેહપના ‘બાગે-અરમ’માં બાદે-સખાની ભલી લેહકી=નસીમ પંથરાઈ. આવાં કેહપમાંના તે અઓદ અને રૂવાને પોતાની ‘અંદ દરોશ’ ઉંચકા. આ તેવીષી ત્યારે સુક્ષ્મ રીતની બાદી ગતીની થઈ, જેમાંથી ‘અઓજ’ની કુદરતે વાસો કાઢે, જેમાં પછી અપુર્વ શક્તિ આવી, અને જેણે પોતાની વધુ સુક્ષ્મ હાલત કરવા એટલે તુરની ગતીએ જવા ના પાડીને પહેલે પોતા સાથના બીજા દ્રવાઓને સુધારવાની કાળજી બતાવી. આ વખતે ત્યારે દુન્યા બાદી ગતીની થયેલી હતી. અસલનાં કેહપમાં તે બાદ સમાયેલો હતો. ત્યારે આ તેવીષી તો નુરી હાલતે પુગવાની સહવારે=ઉપીએ આવી હતી, જેને તેવીષીની ઉપી એટલે તેવીષીની સુક્ષ્મ બાદી હાલત જે તુરની થવાની તૈયારીમાં છે તેવી હાલત કહે છે.

‘ઉશ્તાન-આપ’નાં ગુહ્ય શરીર-રચનાનાં થવાનો ભેદ: તેની સમજ. આખનો ખરો અર્થ. આવી આખી ગતીનાં શરીરમાં રહેતી કુદરતનો ઝલ્લો.

ઉપર રૂવાન સાથના દ્રવાઓમાંથી થતાં જે સુક્ષ્મ શરીરો નામે કેહપ અને તેવીષીનો ભેદ જોયો. રૂવાને પોતાની સાથના દ્રવાઓના અરધા ભાગને પોતાના ફરોહરની મદદથી પાર પાડ્યો. આ જે શરીરો સુક્ષ્મ આતશ અને સુક્ષ્મ

બાદ જેવા છે, જેઓને આતશી અને બાદી અનાસરો કહે છે. તેઓ જો કે મુકિતએ પુગે તેવા છે છતાંજી તેઓમાં કંઈક ફેરફાર થાય તે પછી-થીજ તેઓ તુરી ગતીએ પુગે. તેઓ ત્યારે મુકિતની ખરી ખામદાદે એટલે ઉપાના વખતે પુગ્યાં છે. ખામદાદ પછીની સુરજના ઉગવાની જેટલી વાર રહે છે તેટલો વીલંબ તેઓની પુણ્ય મુકિતનો રહેલો છે. પણ તેઓ તેવી મુકિત લેવા માંગતા નથી, કેમકે તેઓની સાથનો બીજો અરધો ભાગ હજુર દ્રવાઓની હાલતનો છે, જેને રાહ ઉપર મુક્યા વગર તેઓ રસ્તે પડે એમ કરવા તેઓની અદર ઉગેલી પરમાર્થી ગતી ના કહે છે. ત્યારે તેઓની ખાહેશથીજ દાદારે તેઓની બાદી જગતને તે બધી વસ્તી સહિત ઉપર ઝરેહ વરકશ ઉપર ઉડારી. ના, તે કેહપૈ-તેવીશીની હાલતની ગેતી ખુદ તે દાદારની દરવાહ જે ઝરેહ-વેઉરકપમાં છે ત્યાં પોતા સાથના દ્રવાઓની મુકિત થવાની અરજી કરવા ઉડવા લાગી. આવી રીતે બાદી જગત ઉપર લય થયું. દાદારના હોકમ મુજબ તેના વખત=અહુનવખત મુજબ હવે ઝરેહોમાંની કુદરતે દ્રવાઓમાંના ત્રીજા ૧/૪ ભાગને જાહેર કરી તેમાં ગવની ગતી મુકાને ‘આખ’નો ઘાટ ઉભો કાઢ્યો. એમ કુદરતે પોતાની સત્તાથી આખી જગત તે જગતના કેહપૈ-તેવીશીની આસપાસ કીધું અને તે માંહેલી કેહપૈ-તેવીશીના પડોવાળી વ્યક્તિની આસપાસ આખી શરીર કીધું. આવી રીતે દાદારનાં નીર્માણ મુજબ હવે આખી જગત ઉગવા લાગ્યું. શરૂઆતનું આ આખ ‘તીરેહ’=શીદાગાર હતું, જેને ‘તીરે આખ’ તરીકે ઓળખે છે. જેમ તે વખતની તે આખી જગતમાં ‘તીરે આખ’ પુરુષ વર્તુળવાળું ઝહેરી દુરગંધનું થયલું, તેમ દરેક વ્યક્તિની આસપાસની તેવા ‘તીરે આખ’નાં પડો થયલાં. આખનો અર્થ આજના પાણીનો લેવો નહિ. આજનું આખ તો વહેતી ખાકનું બનેલું છે, કે જેમાં બાતેન આખ તેની વીજળીક શક્તિ નામે ક્રાદો સહિત રહીને તે ખાકને વહે તેવું કાઢ્યું છે. ત્યારે બાતેન આખ અને તે માંહેલી શક્તિ નામે ક્રાદો જે આજે અણુદીઠ છે તેવાં તે આખ માંહે જાહેર થયેલી વોહુનની તીરે-હગીથી એટલે વોહુનના દએવીક પ્રભાવથી તે વખતનું તે તીરે આખ જાહેરમાં વહેતાં વર્તુળની માફક થયલું હતું. ત્યારે આજનું પાણી તે આ વખતનું પાણી નથી. પણ આજના પાણીમાં જે બાતેન આખ અને ક્રાદો છે તે આ તીરેહ આપનો એક ભાગ છે આવા બાતેન આખ સાથે તીરેહગી હતી એટલે દએવીક જુરસાઓ હતા, જેઓની ખાસીઅત ઝહેરી લયંકર વર્તુળો કરીને દુરગંધો કરીને

તોફાન કરી રહેવાની હતી. દરેક વ્યક્તિનાં કેહપ-તેવીશી આસપાસથી આવુંજ 'તીરે આપ' જાહેર શરીર કરીને રહેલું હતું. જહેરી નાગના જહેર કરતાંજી તે 'તીરેહ આપ' ધણું જહેરી હતું. આજનાં પાણીમાં 'અર્ધ' છે એટલે ઉપધાતુ-ધાતુનું સોદ્યુશન તે બાતેન આપથી થયલું છે એમ આજનું પાણી વહેતી ખાકરૂપનું છે. આ વખતે ત્યારે શીહાગાર વહેતી ગતીની રચના હતી, જે અતી જહેરી હતી, જેને કેહપ-તેવીશીએ પકડી રાખી હતી. ફરોહરે પછી કેહપ-તેવીશીમાંની 'અઓજ'ની કુદરતના ગવની વાસ્નાથી તે 'તીરેહ આપ'ને સુધારવાની એહેમત ઉઠાવી, છતાંજી તેની તીરેહગી ભુસાઇ ગઇ નહિ, જે કે ધણે દરજ્જે ઠંડી તો પડી હતી. પછીથી દાદારે પોતાના હવરેતાતના ઝરાહમાંથી એટલે આખે-હયાતના ઝરાહમાંથી ઉશ્તાનનો પ્રવાહ નીચે એવી ગેતી ઉપર ઉતાર્યો, જેની મદદથી પછી ફરોહરે તે આપની તીરેહગીને નીમુંળ કરીને 'રોશન આપ' કીધું. આમ રોશન આપની ગેતી થઇ, જે માંહેની બધી વ્યક્તિઓજી રોશન આપની અને સુક્ષ્મ થઇ. આવું રોશન આપ પછી પેલા કેહપ-તેવી-શીની અંદર બેલાયું, કેમકે રોશન આપમાં બઓદીક ગતી હતી, જેની અકકલથી તે આપ પોતાનો ભાવ સમજી ગયું. આવાં આપને આખી અનાસર કહે છે, જે જે કે મુક્તિ મેળવવાના રસ્તા ઉપર છે છતાં મુક્તિ લેવા માટે તેમાં ફેરફાર થવાના છે. આવાં રોશન આપનાં એટલે આપનાં અનાસરી શરીરમાં ત્યારે 'અઓજ'ની કુદરત તેમ ઉશ્તા-નની કુદરત બેઠી છે. અઓજની કુદરતમાં ગવની શક્તિ છે એટલે બહુ-મનના પ્રભાવોમાંનો પરદુખભંજનનો પ્રભાવ છે અને ઉશ્તાનની કુદરતમાં હવરેતાત અને અમેરેતાતની ગતીઓનો પ્રભાવ છે, જેઓ જીવજન આપીને એટલે ટુંક વખતની અમર્ગી આપીને અખંડતા અને ઉશ્તા તરફ લઇ જવા માંગે છે. અઓજ અને ઉશ્તાનની કુદરતોના પ્રભાવ હવે પછીથી થવાના જડ તન માટે જોઈતી જીવનશક્તિ જે બઓદંધહ રૂપની છે તે ઉભી કરી શકશે. અઓજ અને ઉશ્તાનના આ ગવ તેમ હવરેતાત-અમેરે-તાતની બઓદંધહથી 'જાન' ઉભો થશે, જે જાનમાંથી ત્યારે ગવ અને હવરે-તાતની ગતીઓ ઉગશે, જેઓને 'જોરાને-જાન' તરીકે ઓળખશે. આવું ઉશ્તાન આપ પોતાની તેવી કુદરત સાથે કેહપ-તેવીશીમાં બેલાઇને વસ્યું જેથી કેહપ-તેવીશીમાં હસ્તીના જેવો પ્રભાવ શરૂ થયો, એટલે હસ્તીમાં જેમ સાત આરમાનો ફરે છે તેમ તેઓમાંજી ત્યાં સાત આરમાન જેવું ફરવાનું શરૂ થયું, જેને ૧૬ અઓ. કહે છે. આવાં ફરવાથી ત્યાં બાતેન આતશ-

ખાતેન બાદ અને ખાતેન આખના અનાસરોનો દબાર થવા લાગ્યો. એમ અનાસરો ઉભા થયાં.

ત્યારે આ રોશન આપ જેને ‘ઉસ્તાન-આપ’ કહે છે તે હવે આખી અનાસર તરીકે થયું છે, જેની ઉપરના કેહપં-તેવીષીની માફક મુકિતની બરી બામદાદે એટલે ઉપાએ પુગેલું છે, જેને ઉસ્તાનની ઉપી કહે છે. એમ ત્રીજા ભાગનો દ્રવાઓની ફરો-કેરેતીએ પુગી રહ્યો. આ આપેખી ઉપરનાં કેહપં-તેવીષી માફક તુરી ગતીની મુકિત લેવા ના પાડી. તે માંહેલા બજોદંધહે છેલ્લા દ્રવાઓની મુકિત થવાની અરજ કીધી. આ ઉસ્તાન આપની ગતીનાં શરીરમાં પેલાં બજોદ-રવાને ‘બંદ દરોશ’ ઉકેલી હતી. તેઓ હવે સુક્ષ્મ થઇ ઉપર ઝરેહ વોઉર કષમાં ઉડે તેવાં થઇ રહ્યાં. તેઓ દાદારની દરગાહ કે જે ઝરેહોમાં છે કે જ્યાં લગી હવે તેઓ ઉડી શકશે, ત્યાં છેલ્લા દ્રવાઓની મુકિતનો સામાન ઉભો કરવાની દુઆ કરવા માટે ઉડવાની પ્રાર્થના કરી રહ્યા.

ખાકી ગેતી થવાની શરૂઆત ખાકી તન થવાના ત્રણ મુળ તબક્કાઓ અને તેઓના જુદા જુદા ઘાટોમાંથી ઉભો થતો આજનો ઘાટ. ખાકી ગેતીમાંનાં તનના થવાની વીગત. બાર હજારનો અર્થ. નર માદાની સામટી વ્યક્તિ ક્યારે? તેઓના છુટા થવાનું ક્યારે? ખાકી ચોનીમાં માનવનાં રવાનમાંથી થતી હેવાન, ઝાડપાન, ખનીજની વસ્તી : તે બધાનો ગેતીમાં ઉતરવાનો ઓરડર.

ઉપર કહેલી વજેની ગેતી જે કેહપં-તેવીષી અને ઉસ્તાન આપની ઉપીએ પુગેલી હતી તે હવે કુદ્યાતી રીતે પોતા માંહેલી કુલ વ્યક્તિઓ જેઓ ગવહોમંદ થયેલી હતી તેઓ સહિત તેઓની મુરાદ જે છેલ્લા રહેલા દ્રવાઓને સુધારવા માટે છે તે મુરાદને પ્રકુલ્લીત કરાવવા દાદારના હોકમથી ઉપર વોઉરકષમાં ઉડી ગઇ; ગોયા એક વજેનું શુભ મૃત્યુ-લયની ગતી પામી.

હયાં નોંધ લેવી કે એક એક ઉપીને યતા બેશુમાર દરેધો ખદાતનો જમાન નીકલી જાય છે. ઉપર કહેલો ‘પરા’ના સાત કાળમાંનો આ ત્રીજો કાળ હતો. દરેક કાળની લંબાઈને ‘જરવાને અકરને’ કહે છે. જરવાને અકરને તો આપણી સમજ શક્તિની બહાર છે, પણ તે જરવાને અકરને જે મતલબસર થાય છે તે મતલબ તો સમજ

શક્તિની છે, જેને ક્રશો-કેરેતી=કુદ્યાતી મુક્તિ કહે છે. દ્રવાઓને હસ્તીમાં લાવી તે હસ્તીમાંથી નીસ્તીમાં લાવીને તેને હસ્ત કરવો, કે જેથી ક્રશો-કેરેતીની મુરદ હાંસલ થશે. ત્યારે ત્રણ રીતની હિકમત જેને ત્રણ મુસ્ત-સલા કહે છે તેમાંથી પસાર થવે ક્રશો-કેરેતીની મુરદ હાંસલ થશે. આ ત્રણના આંકડાને માટે બાર શબ્દનો આંકડો આપેલો છે: $12=1+2=3$. ત્યારે બાર હજારમાં એટલે બારની ગતીના બેદના વખતના દોરાનોમાં ૬૦૦૦૬ માં રહ્યાથી તે મુરદ હાંસલ થશે. માટે બેદમાં કહે છે કે દરેક જરવાને અકરનેમાં બાર હજાર થશે. દરેક હજારમાં અગણીત દરેકો ખદાત થશે. આમ ત્યારે બાર હજારના ત્રણ હજાર પસાર થઈ ગયા, કે જ્યારે દ્રવાઓનો છેલ્લો ભાગ મુક્ત થવાનો હજુર બાકી રહેલો હતો.

જરેહ વોઉરૂપમાં પછી તે છેલ્લા ૧/૪ ભાગના દ્રવાઓનો ‘રએ-થવ’=કચરો જે મંદ હતો, પણ પેલાં કેહપ-તેવીધી-ઉસ્તાન આપની સાથેજ હતો તેને ઉભરાવી જાહેર કીધો, અને તેમાં ચજતોએ ગવની ગતી ઉમેરીને તે દ્રવાઓને બાકી વોહુન રૂપનો કીધો. આવા વોહુનની ઉપર ચજતોએ આશીશો મોકલ્યા, કે તું હવે ગવની ખાસીઅતનો થઈ પાર પડતો જશે. આ વોહુનમાંથીજ માનવનો તેમ ખનીજ-ઝાડપાન-હેવાતનો આજનો જડ આકાર નામે અજદ-ગએથા-તનુ થવાના છે. આવો ઘાટ કઈ રીતે થાય છે તેની સમજ માટે કેટલીક વચમાંની બાબતો ઉકેલવી જોઈએ. હવે તો નર-માદાની વ્યક્તિઓ છુટી થવાનો અવકાસ આવ્યો. અત્યાર ભગીની આતશી કે બાદી કે આખી ગેતીમાં ખનીજ-નખાતાત-હેવાનાત તેમ માનવ હતા, પણ તેઓનો નર-માદાનો બેદ સાથે વળગેલો હતો. જેમ આજે કેટલાક earth worm માં નર-માદાની જાત એકજ શરીરમાં હોય તેમ હવે, Hermaphrodite આકાર હતા. તે આતશી કે બાદી કે આખી દુન્યાઓમાં પહેલે તેવી આતશી કે બાદી કે આખી વજેની જમીન-દુન્યાઓ થઈ હતી. તે દરેક આતશી-બાદી કે આખી દુન્યામાં આતશી-બાદી કે આખી વ્યક્તિઓ ઉતરતી હતી. વ્યક્તિઓમાં પહેલે જમાદાતી ઉરવાનોની વ્યક્તિઓ નર-માદા મેલેલી આતશી કે બાદી કે આખી આકારમાં તેવી તે દુન્યામાં ઉતરતી હતી. જમાદાતને લગતાં રવાનોની વ્યક્તિઓ ઉતરી રહ્યા પછી તદ્દનજ છુટી રીતે એટલે ઉપરના જમાદાતના સંબંધ વગર છુટી રીતે નખાતાતી વ્યક્તિઓ આતશી, પછી બાદી, પછી આખી આકારોમાં તેવી તે તે દુન્યાઓમાં ઉતરતી હતી. તે નખાતાતી વ્યક્તિઓ પછીથી હેવાનાતોખી છુટાં ઉતરતાં. દરેક વ્યક્તિમાં

નર-માદાનાં રૂપાનો સાથેજ એકજ તેવાં આતશી કે બાદી કે આખી તનમાં રહેતા હતા. પણ હવે બાકી થોની થવાનો વખત આવ્યો છે, કે જેમાં નર આકાર અને માદા આકાર જુદા થવાના છે. પહેલે અર્ધની બાકી જમીન થઈ તે બાકમાં જમાદાતનાં રૂપાનો તનોમંદ કાયા ધારણ કરશે, જેને ઉપધાતુ અને ધાતુ કહે છે. આવી ઉપધાતુ અને ધાતુ વ્યક્તિગત અને નર-માદાના ભેદની થશે. પછી આ નરના ભેદના જમાદાતની વ્યક્તિમાં નરના ભેદનું નજાતાતનું રૂપાન, તેમ માદાના ભેદના જમાદાતમાં માદાના ભેદનું નજાતાતી રૂપાન ઉતરીને હીપ્રીદ નજાતાતી વ્યક્તિ કરશે. આ વ્યક્તિઓમાં ત્યારે નજાતાત તેમ જમાદાત બેઉના આકારો રહેશે. એમ નજાતાતની hybrid વ્યક્તિઓ થશે. એમ જમાદાતમાંથી નજાતાત થશે, કે જેમ અસલની આતશી-બાદી કે આખી ગેતીમાં હતું નહિ. તેમાં તો છુટા છુટાજ ઉતરેલા. હીપ્રીદ નજાતાતમાંથી ખરી નજાતાત થશે, જેઓના નર-માદા છુટા રહેશે. પછી નજાતાતના નરમાં હેવાનનું અસલ નર અને નજાતાતની માદામાં હેવાનની અસલ માદા ઉતરીને હીપ્રીદ હેવાનો થઈ તેઓના સંગથી પછી ખરાં હેવાનો નર-માદા તરીકે છુટા થશે. પછી માનવના નર તેમ નારીનાં ઉરવનોના વોહુનનાં બીજો વહેંચાઈને અરધે ભાગે નર હેવાન જેવા કે નર મચ્છીમાં તેમ બીજા નર હેવાનમાં ઉતરશે, તેમ બીજા અરધા ભાગે નારી હેવાન જેવા કે મચ્છ નારીમાં કે બીજા નારી હેવાનોમાં ઉતરી પોખાઈ તે નર નારીના સંગથી હીપ્રીદ આકારનો નર અને હીપ્રીદ આકારની નારી થશે. આવા હીપ્રીદ આકારના નર-નારીરૂપ માનવોના સંગથી asymmetrical વ્યક્તિઓ નર માદાની છુટી છુટી થશે. આવી asymmetrical નર-નારીના સંગથી પછી હાલ જેવી symmetrical નર-માદાની વ્યક્તિઓ થતી આવશે. આમ આ બાકી વોહુનની રચનામાં નર-માદાની વ્યક્તિઓ છુટી દેખાવ દેશે, જેવો મામલો આતશી કે બાદી કે આખી વોહુનમાં હતો નહિ.

બીજું એ કે, માનવનાં રૂપાનનાં ભાગમાંથી ૧/૧૦ ને કાયદે હેવાનોનાં રૂપાનોના અંશો થયલા છે, એટલે માનવનાં રૂપાનના દસ ભાગોમાંના નવ ભાગો માનવનાં રૂપાન તરીકે છે, જ્યારે છેલ્લો દસમો ભાગ હેવાનનાં રૂપાન તરીકે છે. એવીજ રીતે હેવાનનાં રૂપાનના દસ ભાગોમાંના નવ ભાગો હેવાનનાં રૂપાન તરીકે છે, જ્યારે દસમો ભાગ નજાતાતનાં રૂપાન તરીકે છે. નજાતાતનાં રૂપાનના દસ ભાગોમાંના નવ ભાગો નજાતાતનાં રૂપાન તરીકે છે, જ્યારે છેલ્લો દસમો ભાગ જમાદાતનાં રૂપાન તરીકે છે. પહેલે જમાદાતી રૂપાનો ઉતરે છે. કેટલાક દરેથી ખદાત લગી

જમાદાતનાં રૂવાનો ગેતીની ઝામમાં ઉતર્યા કરે છે. પછીથી તેઓનો ઉતરવાનો વખત ખતમ થાય છે. પછીથી કેટલાક દરેઘો ખદાત લગી નખાતાતનાં રૂવાનો ઉતરીને પછી ખતમ થઈ જાય છે. પછીના કેટલાક દરેઘો ખદાત લગી હેવાનાતે-મુતલક ઉતરીને ખદાસ થઈ જાય છે. પછી છેલ્લે માનવ ઉતરીને તે ગેતી જે કંઈ પ્રકારની હોય, -જેવી કે આતશી-ખાદી કે આખી તે ખતમ થઈ રહે છે-ઉપીએ પુગી રહે છે. ખાકી ગેતીમાંખી જ્યારે ખાક થઈ જમીન અર્ધની થઈ, કે તેમાં જમાદાતનાં રૂવાનો ઉતરેલાં હતાં. પણ ઉપર વાંચ્યું તેમ માનવનાં રૂવાનો ૧/૧૦૦૦ ભાગ તે જમાદાત છે, તે જમાદાત સાથે તેના પ્રમાણનો દ્રવાઓ રહેલો હોય છે. આવા દ્રવાઓની અંદર ઝરેહમાં ગવ ઉમેરાઈને ખાકી વોહુન કીધેલું હતું. તેમ વળી આવાં જમાદાતી ઉરવાનોનાં કેહપર્ જેઓ નર-માદાના સાથેજ દબલ રીતના હતા તેઓ ખધા આ ઝરેહોમાં છુટાં થયાં હતાં. નર ઉરવાનનું કેહપર્-તેવીષી-ઉશ્તાન નર ઉરવાન સાથે અને માદા ઉરવાનનું કેહપર્-તેવીષી ઉશ્તાન માદા ઉરવાન સાથે રહે તેમ થયલું. આવાં ઉરવાનો પોતાની ૧/૪ દ્રવાઓની ગતી જે હવે ખાકી વોહુનરૂપ થયેલી, તે ખાકી વોહુનને પોતાના આગલા ૩/૪ દ્રવાઓમાંથી થયેલાં કેહપર્-ઉશ્તાન-તેવીષીમાં રાખીને ખાકમાં ઉતરીને જમાદાતી વસ્તી પહેલ વહેલી કીધેલી. અમુક દરેઘો ખદાત લગી આવાં જમાદાતી રૂવાનો (માનવનાં રૂવાનના ૧/૧૦૦૦ અંશે) ઉતરીને જ્યારે તેઓ ખતમ થઈ રહ્યાં, ત્યારે છેલ્લા વખતનાં જમાદાતી નર-માદા ઉરવાનમાં નખાતાતનાં નર-માદા ઉરવાનો પોતાનાં કેહપર્-તેવીષી-ઉશ્તાન અને ખાકી વોહુન સાથે ઉતરીને અરધું જમાદાતનું તન અને અરધું નખાતાતનું તન કીધેલું-પછી પુણું નખાતાતનું તન થયલું-પછી નખાતાતનાં ઉરવાનોનો છેલ્લો દરેઘો ખદાત આવ્યો, ત્યારે પછી તે છેલ્લા ઉતરી રહેલા નખાતાતનાં નર ઉરવાનનાં તનમાં હેવાનાતનાં નર ઉરવાનનું વોહુનનું ચીથ્ર તેનાં કેહપર્-તેવીષી-ઉશ્તાન સાથે ઉતર્યું અને નખાતાતમાં નારી ઉરવાનનાં તનમાં નારી હેવાનનું વોહુનનું ચીથ્ર તેણીનાં કેહપર્ ઉશ્તાન-તેવીષી સાથે ઉતરીને હીખીદ હેવાન થયેલાં, જેઓ અર્ધ જનવર અર્ધ નખાતાત હતાં. આવાં હીખીદ હેવાનના નર-માદાના સંગથી પુણું હેવાનો થયેલાં. અમુક દરેઘો ખદાત લગી આવાં પુણું હેવાનો ઉતરી રહ્યાં હતાં. તેઓ-માંના છેલ્લે જે હેવાનો ઉતર્યા હતા તે છેલ્લા નર-નારી હેવાનમાંના મચ્ચના તેમ ખીજાં હેવાનના તનમાં માનવના નરનારીને લગતા ૧/૪ દ્રવાઓનાં વોહુનનાં ચીથ્રો કેહપર્-તેવીષી-ઉશ્તાન સહિત અને તે માનવનાં રૂવાન સહિત ઉતર્યા.

ઉપર કહ્યું છે કે ખાકી દુન્યા થતી વખતે ઝરેહોમાં એ મુળ બાબદો બની હતી. એક તો એ કે તે છેલ્લા ખાકી રહેલા ૧/૪ દ્રવાઓમાં ગવ ઉમેરાવે ખાકી વોહુન થયો હતો અને બીજું એ કે માનવનાં નર અને માદા રવાનોને લગતી દબલ રીતની કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીષી સાથેસાથ જોડાયેલી રહીને એક એક વ્યક્તિ થયેલી. આ એક એક વ્યક્તિમાંના સાથે રહેલા નર-માદાનાં કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીષી ખાકી દુન્યા થતી વખતે છુટા થયાં. આ બધું ઝરેહો ઉપર થયું. પછી તે નર-માદા માનવનાં રવાનો પોતાનાં કેહપ-તેવીષી-ઉસ્તાન તેમ ખાકી વોહુન સહિત ઉપર કહ્યું છે તેમ જનવરોની યોનીમાં ઉતરીને અરધું જનવર-અરધું માનવ એમ શરીર કીધું હતું. આ ત્યારે જડ આજનાં શરીર થવાનો પહેલો તપ્પો હતો.

આવી ગેતી થઈ રહી, જે કંઈક દરેધો ખદાત લગી ચાલી હતી, જેમાં બધા માનવનાં ઉરવાનો ઉતરી રહીને તેવાં તન ઉભાં કરીને મામલો ખતમ કીધો હતો. હવે પછી આવા હીપ્રીદ ઘાટના સંગમાંથી asymmetrical ઘાટ ઉભો થયો. એક આંખ, એક પગ, એક હાથ, એવો ઘાટ માનવનો ઉભો થયો, જે માનવનાં તનનાં થવાનો બીજો તબક્કો હતો. આવા તબક્કાના નર-માદાના સંગમથી પછી symmetrical ઘાટનો આજના જેવો ઘાટ ઉભો થયો, જે માનવનાં ઘાટ થવાનો ત્રીજો તબક્કો છે.

પહેલે બરજીસી વર્ણ તેવાં તનની થઈ, જેની દુન્યાને ગરો-દેમાન કહે છે, જે વખતે ગેતીમાં અહીરીમન હતો નહિ, માટે દેવ-દુજ હણુ-યલા હતા, માટે જરથુશ્ત્રને ઉતરવાની જરૂર હતી નહિ. પણ પછી બીજી વર્ણનાં રવાનો તેઓને પેટે જનમ્યાં, તેઓએ ગેતીમાં અહીને દાબલ કીધો, જેણે તેઓનાં ખભાં ચુમીને ત્યાં સાંપો ઉગાડ્યા એટલે અરદ્રસ્ત સ્વાર્થા માનવ થયો, કે જ્યારે તે માનવમાંના જુસ્સાના દેવ દુજનું જોમ ચાલ્યું, જેને તોડવા જરથુશ્ત્ર 'વીદએવોદાત' સહિત ઉતરેલા હતા અને ઉતરી રહે છે. ચોથા હજારમાં એ થયું હતું. આમ ત્યારે માનવનું રવાન આતશી-બાહી-આબી-ખાકી ગેતીમાં કઈ રીતે ઉતરે છે તેનો ખ્યાલ લીધો. પણ હવે માનવનું શરીર જડ શરીર જે અજદ-ગએથા-તનનું બનેલું છે તે કઈ રીતે ઉપર કહેલા ઝરેહ વોહિર કપના ખાકી વોહુનમાંથી ઉગે છે તે જોઈએ, કે પછી દોખમાની બુલંદીની સમજ પડી શકે. ત્યારે માનવનાં હાલનાં ખાકી તનનો આકાર ઉપરના હીપ્રીદ અને asymmetrical આકારમાંથી થયો છે. આ ત્રણે તપ્પા=ફેઝીઝ phases નાં તનો કે જેઓ એકમેક ઉપરના સુધારા તરીકે છે તે બધાંનાં જાહેર ખાકી તનોમાં અજદ-ગએથા અને તનુ તો હતાં, પણ તેઓના ઘાટ અને કામે

જુદાં હતાં. હવે ખાકી પુણ્ય યદન થયું, જે ત્યારે હવે ફેલ મુખત્યાર છે, જેને ગોખી મલી છે—અંતકરણનો અવાજ અને ભેજું મધ્યું છે. ત્યારે આવું તન જે અજઘ—ગએથા—તનુનું છે, જે અસલ વોહુન જે ઝરેહ વરકશ ઉપર છે, તેમાંથી કંઈ રીતે થાય છે તે જોઈએ.

ખાકી બદન થવાની તેહકીક; છેલ્લા ૧/૪ દ્રવાઓમાં ગવ ઉમેરાવે થતા વોહુનના ચીથ્રમાંથી જડ બદન કંઈ રીતે ઉપર કહેલા ઘાટોનું થઈ રહે છે કે જે બદનનો માનવ જમાદાત—નખાતાત—હેવાનાતનાં ઉતરવા પછીજ ઉતરે છે. જમાદાત—નખાતાત—હેવાનાતનાં મુળ ચીથ્રો સપ્પર પહેલાં કંઈ માદરની જમીનમાં ઉતરીને બહાર પડેલાં તે વિષેની વીગતો. તે બધાં ચીથ્રોને તે તે માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાં મળતાં પોશણની જાત—ભાત—સેકાત અને ઉત્પત્તિ વિષે.

માનવનાં શ્વાનની સાથના ૧/૪ દ્રવાઓની ગવમાં થયેલી મસાવતના પરિણામે થતું વોહુનનું ચીથ્ર ઝરેહમાં નર—માદા તરીકે છુટું થઈને પછી તે સ્તર તીર મારફતે બારાનમાં આવી ઉગતા ગદલામાં દાખલ થઈ એટલે બોરાકમાં દાખલ થઈ તેવા તે બોરાક મારફતે મચ્છ હેવાનના નર માદાના પેટમાં ઉતરીને તેઓના જીન, ઓદાનમાં જઈને તે હેવાન નર માદાના સંગમથી હેવાન માદરના ગર્ભસ્થાનમાં પાછા આવી મલીને હીપ્રીદ માનવ તરીકે બહાર પડેલું હતું. એવીજ રીતે સપ્પર પહેલાં હેવાનોનાં ખાકી વોહુનના ચીથ્રો ઝરેહમાં નર—માદા તરીકે થઈને નખાતાતના ખાકી વજેની નર માદાનાં જીનોમાં ઉતરીને તે નખાતાત નર—માદાનાં જીનોમાં મલીને હીપ્રીદ હેવાન તરીકે બહાર પડેલાં હતાં. એવીજ રીતે નખાતાતનાં ખાકી ચીથ્રો ઝરેહમાં નર—માદા તરીકેના થઈને જમાદાતના નર—માદાશ્વનાં ખાકી તનોમાં ઉતરીને નખાતાત તરીકે બહાર પડેલાં હતાં. પણ સપ્પર પહેલાં એટલે ખાકી ગેતી સપ્પર પહેલાં થઈ ત્યારે સપ્પર પહેલાં જમાદાતનાં શ્વાનો ઉતરેલાં હતાં. તેઓ કંઈ થોડીમાં ઉતરેલા એ સવાલ છે. તેઓ તે ધરતીની ખાકમાં ઉતરેલા. જમાદાતના ખાકી વોહુનનાં ચીથ્રો ઝરેહમાં નર—માદામાં વહેંચાઈને ગેતીની ખાક જે થઈ છે તે ખાકમાં આવેલાં હતાં. ધરતીની ખાકનામે અર્ધ પોતેખી ધરતીનાં થયેલાં સુક્ષ્મ રીતના તનો નામે કેહવું—તેવીધી—ઉશ્તાનની અંદર રહી છે, અને ધરતીની તે ખાકમાં જે કંઈ ગરમી છે તે કેહવુંનાં આતશથી છે. તે ધરતીની ખાકમાં જે કંઈ બાદી

ગતી છે તે તેવીધીમાંની બાદથી છે, અને ધરતીની ખાકમાં જે કંઈ સુક્ષ્મ આગ કહેતાં ખાસ્તરો છે તે 'ઉસ્તાન આપ'ના ક્રાદોથી છે. આમ ત્યારે અર્ધ ખુદમાં પોશણ પડેલું છે. આવી અર્ધ=ખાકના અમુક ભાગમાં પાસે પાસે પેલાં જમાદાતનાં રવાનોનાં ખાકી વોહુનનાં ચીથ્રો જેઓ ઝરેહોમાં નર-માદાનાં છુટાં છુટાં થયાં હતાં તેઓ ઉતરીને તે અર્ધમાં પાસે પાસે રહ્યાં હતાં. આવાં જમાદાતનાં વોહુનનાં ચીથ્રોમાં (જેટલે જમાદાતનાં રવાનના ૧/૪ દ્રવાઓ અને ગવ મળવે થયલી મીલાવતનાં ચીથ્રમાં) તે જગામાંના કેહર્પની આતશી ગતી આવી મલી, જે આતશી ગતી તે મીલાવતનાં જમાદાતનાં ચીથ્રનો આતશ થઈ રહ્યો. પછી તે જમાદાતનાં ચીથ્રમાં તે જગાની તેવીધીની સુક્ષ્મ હવા આવી મલીને તે જમાદાતનાં ચીથ્રને જોષતો બાદ ઉભો થયો. પછી તે જમાદાતનાં ચીથ્રમાં તે જગાની ઉસ્તાન આપની ખાસ્તરો=સુક્ષ્મ આપ આવી મલીને તે જમાદાતનાં ખાકી ચીથ્રને ઉગવા જોષતી ખાસ્તર= સુક્ષ્મ પાણી આવી મહ્યાં. એમ ગરમી-સરદી-સુક્ષ્મ પાણી-ખાસ્તરનું પ્રમાણ તે જમાદાતના ઉતરી રહેલા ખાકી વોહુનને મલવે ત્યાં અર્ધમાં જમીનમાં જમાદાતનાં પડો નર-માદાના થઈ તેઓ રસાયણ પ્રયોગે મળીને ધાતુનું બુન કરીને ધાતુની ઓર ores થવા લાગી હતી. આમ જમાદાતનું વોહુન નર-માદા તરીકે તે વખતની થયલી જમીનમાંના ગર્ભસ્થાનમાં પડીને પુખ્ત થયેલું. જમીનનાં પડો એકમેકની ઉપર નર-માદાના ભેદના થઈને તેઓ વચ્ચેના રસ પ્રયોગ થઈ તેમ વળી રસાયણ પ્રયોગો રચીના રવાથી તેમજ હવાની અને આગની ખાસ્તરોથી થઈ થઈને ધાતુઓનું બંધારણ થવા લાગેલું હતું. આવી ધાતુ ત્યારે નર-માદાના ભેદનાં પડોમાં હતી. તે ધાતુઓના નરનાં ચીથ્રોમાં તેમ તે માદા ધાતુઓનાં ઓદાનમાં વન-સ્પતીનાં રવાનોનાં નરનાં તેમ માદાનાં વોહુનનાં દરેક ચીથ્ર વહેંચાઈને ઉતરેલાં હતાં. નખાતાતનાં રવાનનું વોહુનનું નર ચીથ્ર ઉતરવાનું હોય તે ચીથ્ર જે ભાગે વહેંચાઈને તે જમાદાતનાં નર તેમ નારી જે ઉપડોમાં ગયેલું, તેમ નખાતાતનાં રવાનનું વોહુનનું નારી ચીથ્ર જે કંઈ ઉતરવાનું હોય તે ચીથ્રની જે ભાગે વહેંચાઈને તે જમાદાતનાં નર-માદાનાં જે ઉપડોમાં ગયેલું હતું. તે જે ઉપડો વહેંચાયેલાં નખાતાતનાં વોહુનનાં ચીથ્રો જેઓ જમાદાતનાં નર-માદા પડોમાં હતાં તેઓ રસાયણ પ્રયોગથી પોખા-ઈને મલીને વનસ્પતી રૂપમાં બહાર પડતાં હતાં. એવીજ રીતે જ્યારે હેવાનનો ઉતરવાનો વખત આવ્યો, ત્યારે હેવાનનાં રવાનોનો વોહુનનો નર ચીથ્ર જે ભાગે વહેંચાઈને વનસ્પતી નરમાં એક ભાગ અને વન-

સ્પતીની માદામાં બીજો ભાગ જઈને તેઓનાં શરીરની ગરમીથી પોખાતો હતો, અને પછી તે બે નર-માદા વનસ્પતીમાં પોખાયલાં તે બે અરધાં બીજો જે હેવાનનાં વોહુનનાં હતાં તેઓ મક્ષીને એક થઈને હેવાનનો ઘાટ થયલો. એમ હેવાનો થતા ગયલા હતા. પછીથી માનવનાં રૂવાનો ઉતરવાનો સમય આવ્યો, ત્યારે માનવનાં રૂવાનનું ખાકી વોહુનનું બીજ જે ઝરેહ વરકશ ઉપર દ્રવાઓ અને ગવની મીલાવટથી થયલું હતું અને નર-માદાના ભેદનું જુદું જુદું હતું, તે દરેક નર કે માદા ખાકી વોહુનનું ચીથ્ર બે ભાગે વહેંચાઈને એક ભાગ તે નર હેવાન મચ્છના ખોરાક મારફતે નર મચ્છમાં અને બીજો ભાગ નારી હેવાન મચ્છના ખોરાક મારફતે નારી મચ્છમાં ગયલો, તે બેઉ અરધા ભાગનાં વોહુનનાં ચીથ્ર પછી નરનાં જીનમાં અને નારીનાં ઓદાનમાં જઈ તે નર-નારી મચ્છની ગરમીથી પોખાયાં હતાં. તે મચ્છની ગરમી મચ્છનાં કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશી અને અજઘ નામનાં સુક્ષ્મ ખાકી પ્રવાહી અણુદીઠ શરીરમાંની સુક્ષ્મ ગતીઓથી ઉભી થયેલી હતી. તે મચ્છના વીચારો-વાસ્તા તેઓ માંહેલાં પેલાં પોખાતાં જીનમાં ગયલાં. તે મચ્છોનાં કેહપોથી આતશી જેટ પેલી ગરમીમાં આવેલી હતી અને તેઓની તેવીશીથી સુક્ષ્મ બાદી ગતીની ખાસ્તરોનું પોશણ તે ગરમીમાં આવેલું હતું, અને તે મચ્છોના ઉસ્તાન=આપથી આખી ખાસ્તર-રૂપનું પોશણ આવેલું હતું, અને તે મચ્છોની અજઘની ગતીથી ખાકી સુક્ષ્મ ગરમીનું પોશણ તે ગરમીમાં આવેલું હતું. આમ બધી મીલાવટથી સ્થુલ અનાસરી ગરમી થયેલી, જેમાં ત્યારે પોશણ આપવાનું જોર હતું, જેથી પેલાં જીનો બેઉ મચ્છોમાં પોખાયલાં હતાં. પછી મચ્છોનાં જોડાણથી તે નર અને માદા જીનો માદાનાં ગર્ભસ્થાનમાં જઈને હવે એવી રીતે પોશણ પામવા લાગ્યાં, કે જેથી જે બચ્ચું થવાનું છે, જે માનવનું તન થવાનું છે, તે તનનો સુક્ષ્મ ખાકી ભાગ નામે અજઘ થતો આવે, કે પછી તે અજઘમાંથી ગએથા અને જડ તનુ થઈને બચ્ચું પુરું બની રહે.

હવે ત્યારે નારી મચ્છનાં ગર્ભસ્થાનમાં પેલું નર-માદાનાં બુનોતું
 મલેલું એક બુન જે ઉતરવાનાં માનવનાં રવાનના વોહુનનું
 ચીથ્ર રાખે છે તે માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાં પોખાધને જડ તન
 જે થવાનું તેના સુક્ષ્મ ભાગ અજઘને કંધ રીતે ઉભુ
 કરે છે, અને પછી સાથે તે ઉતરવાનાં માનવનું
 કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશી કંધ રીતે ઉપર જરેહોમાંથી
 નીકલી તે અજઘમાં પડે છે, એમ ગર્ભ મોટા
 થઈ રહે છે, તેની ગુહ્ય વીગત.

ઉપર આપણે જોયું કે તે મચ્છ માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાં તે પોખા-
 યલું વોહુનનું ચીથ્ર (કે જે માનવના ૧/૪ દ્રવાઓમાં ગવ મલવે થઈને
 તે મચ્છ બાપમાંની ગરમીથી જીવનશક્તિથી કહેતાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન-
 અજઘની મળેલી ગતીઓથી પોશણ પામેલું છે તે) જઈને કરાર પકડવા
 લાગ્યું. તે માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાંની જીવનશક્તિથી તે કરાર પકડેલું
 વોહુનનું ચીથ્ર જીવન પામીને પોખાય છે. એટલે માદરનાં કેહપ-તેવીશી-
 ઉસ્તાન આપની ગતીઓના તેમ તે માદરના અજઘ કહેતાં સુક્ષ્મ ખાકી
 શરીરની ગતીના મેલાપથી થયેલી સજીવન શક્તિ જે ગરમીનાં પોશણથી
 ભરપૂર થઈને રહેલી છે, તેવી તે જીવન શક્તિના ગરમીના પોશણથી
 તે વોહુનનું ચીથ્ર જીવનની ગરમી પામીને પોખાય છે. ના, માદરનાં
 કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપમાંની કુદરતો અને તે કુદરતોને ચલાવનાર
 કાઝી-ઉલ-તખે તે કરાર પડેલાં વોહુનનાં બીયાંની ઉપર પેલી
 કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન માંહેલી સુક્ષ્મ ગરમીઓને જોરે માદરનાં
 અજઘની ખાકી ગરમીને એટલે માદરની હારાતે ગરેઝીઆને—જીવન-
 શક્તિની તરીને સંધરીને તે વોહુનનાં બીયાંને પોખીને તે વોહુનનાં
 બીયાંમાંથી અજઘ નામનું સુક્ષ્મ ખાકી તન ઉભુ કરાવી રહે છે. ત્યારે
 તે વોહુનનાં બીયાંમાંથી જે અજઘ કહેતાં તે થવાનાં માનવ બચ્ચાંનું
 સુક્ષ્મ તન થશે, તે તે માદરને લગતુ તેમ પેલાં વોહુનનાં બીયાંમાંનું બેઢિનું
 થશે. એમ ત્યારે કુલ માનવજાત કે જનવરજાતનાં સ્થુલ તનના સુક્ષ્મ ભાગ
 નામે અજઘમાં તેની માદરનું અજઘ તેમ તેના વોહુનનું બનેલું અજઘ
 બેઢિનું મીશ્રણ હોવે બચ્ચાં અને માદરની વચ્ચે તે સંબંધ છે, કે જે
 સંબંધ એક માનવને તેના હાથ-પગ-માથું બેજાં કે તેનાં શરીરની રજ
 સાથે હોય. આવી રીતે ત્યારે માદરનાં શેકમમાં પહેલા મહીનામાંજ તે થવાનાં
 માનવ બચ્ચાંના વોહુનનાં ચીથ્રમાંથી ‘અજઘ’ નામનો સુક્ષ્મ અનાસરી
 ઘાટ બની રહે છે.

આમ અઝદનું તન તે થવાનાં બચ્ચાંમાં થઇને એટલે જડ તન નામે ગએલા—તનુ થવાના છે તેઓનો સુક્ષ્મ આકાર થઇને પછી તે થયલાં અઝદમાં આતશનો વરતુળ અને જનનો વરતુળ અને બાદનો અને સુક્ષ્મ આખનાં વરતુળો થઇને ફરી રહે છે, કે જે બધાં વરતુળોથી તે વોહુનનાં બીયાંનાં અનાસરોમાં વધ થઇ રહેશે. આ કઇ રીતે થશે તેની ટુંક નોંધ લઇએ. માદરનાં શેકમમાં ગરમી છે, જેની બનાવતનો ખ્યાલ ઉપર લીધો છે. માદરનાં શેકમની આ ગરમીમાં ખરી સજીવન શક્તિની ગરમી નામે હરારતે—ગરેઝીઆ છે, કે જેથી પેલું ચીથ્ર ઉપર કહ્યું છે તેમ પોખાયલું; તેમ ખોટી ગરમી નામે હરારતે—ગરેબીઆળી છે. માદરનાં શેકમમાંની ખરી સજીવન શક્તિની ગરમી માદરનાં કેહપ—તેવીશી—ઉસ્તાન આપની ગતીઓ જે આતશી—બાદી—આખી સુક્ષ્મ ગતીઓ તરીકેની ગરમી તરીકે છે તેઓની મીઝણુની છે. પણ માદરનાં શેકમમાંની ખોટી ગરમી માદરનાં અઝદમાંની ગરમીમાંના અમુક ભાગમાંથી (બધા ભાગમાંથી નહિ) તેમ માદરની જડ શરીર રચનામાંની ગરમીના મોટા ભાગમાંથી (બધા ભાગમાંથી નહિ) થઇ છે, એટલે ખોટી ગરમી માદરના વોહુનમાંથી છે. માદરનાં શેકમમાંની આવી જે તરેહની ગરમીઓને નામે સજીવન શક્તિની ગરમી તેમ ખોટી ગરમી જેહને માદરની કુદરતમાંનો કાઝી—ઉલ—તખે દોરાનમાં દોડાવીને તે જેહ દોરાનોને પેલાં બચ્ચાંનાં થયલાં અઝદમાં લઇ જાય છે, અને ત્યાં જેહ દોરાનને જોડીને જનનો દોર ઉભો કરે છે. આમ તે થતાં બચ્ચાંનાં અઝદમાં જનનો દોર ચાલવા લાગે છે. આ જનનો દોર થાય તે અગાઉથી માદરની કુદરતનો કાઝી—ઉલ—તખે માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાંની ગરમીમાંના કેહપની ગરમીના ભાગને તે થતા ગર્ભનાં અઝદના આતશ તરીકેનો મુકરર કરીને તે ગર્ભમાં દોર કરતો રાખે છે. આ આતશ ખર-જીસી વર્ણનાં બચ્ચાં માટે કાંતો મીનો કરકાનો હોય યા વાજીસ્તનો હોય, અને બીજી વર્ણના બચ્ચાં માટે કાંતો વાજીસ્તનો યા રપેનીસ્તનો હોય.

આવી રીતે અઝદનો આતશ થયા પછી તે કાઝી—ઉલ—તખે ગર્ભ-સ્થાનની તે ગરમીમાંના તેવીશીના ભાગને સુક્ષ્મ બાદ તરીકે કાઢીને તે ગર્ભનાં અઝદમાંની બાદી ગતી તરીકે દોરાનમાં ફેરવી રહે છે. એવીજ રીતે તે અઝદનો બાદી ગતીનો દોરાન થયા પછી તેજ કાઝી—ઉલ—તખે તે માદરનાં ગર્ભસ્થાનની ગરમીમાંનો ઉસ્તાન આપનો ‘સુક્ષ્મ આખી’ ગતી નામે ક્રાદોની ખાસ્તરોના દોરને ઉભો કરીને તે થતા ગર્ભમાં દોર-વીને તે ગર્ભના ક્રાદોના દોરો તરીકે મુકરર કરે છે. આમ તે થતા ગર્ભના અઝદના થયા પછી તે અઝદના આતશનો દોર, તે અઝદના

સુક્ષ્મ બાદનો દોર, અને તે અજ્ઞાના સુક્ષ્મ આપના ક્રાદોના દોરો થઈ રહીને, પછી ઉપર કહ્યું છે તેમ જનનો દોર તે અજ્ઞાનમાં દોડી રહે છે. માદરમાંની કુદરતનો કાઝી આ બધું તે વોહુનના ગર્ભ ઉપર કરે છે. પણ તે વોહુન, કે જે જરેહ વરકશ ઉપર માનવનાં રવાનના દ્રવાઓમાં ગવ ઉમેરાવે થયું છે, જે વોહુન પછી મા આપમાં પોખાયું છે, તે વોહુન કે જે પછી માદરનાં ગર્ભસ્થાનની અંદર આવીને માદરની સજીવન શક્તિ પામ્યું છે, તે વોહુનમાં ત્યારે જે ગવ છે તે ઉપર કહેલાં બધાં પોશણથી તેજ થઈ રહે છે. અને તે ગવમાં કંઈક કુદરતી શક્તિ છે તે શક્તિ પેલાં પોશણથી તેજી પકડે છે, અને આવું ગવની ગતિથી તેજ કીધેલું જીવ જેવું પેલી માદરના ગર્ભસ્થાનમાં કરાર પકડે છે કે તુરતજ તે તેજ થયેલી ગવ તે વોહુનમાં હરીરીઓને ઉભી કરે છે. ઉપર કહ્યું છે તેમ તે જીવમાં અજ્ઞાન થઈને તે આતશ અને બાદી દોર અને ક્રાદોનો દોર અને જનનો દોર મેળવી રહે છે તે પહેલાંથીજ એટલે જેવું તે જીવ ગર્ભસ્થાનમાં ગયું કે તુરતજ પોતાની તેજ થયેલી ગવથી હરીરી પામે છે એટલે તે વોહુનનાં એક જીવમાં અનેક ભાગો થઈ રહે છે એટલે અનેક નાના અનુઓ cells થઈ રહે છે. દરેક અનુમાં ગવ તેમ વોહુન આવી રહે છે. આમ તે જીવ જે એક છે તે અનેક થઈને તે અનેક હરીરીઓ એકમેકને મલીને દેખીતો માસ કરી રહે છે. આમ ગર્ભસ્થાનમાં જેવું જીવ આવે છે કે તુરતજ પ્રગતી કરી રહે છે તે વોહુનનું એક જીવ જે માઆપનાં પોખાયલાં જીવોનું બનેલું છે, તે માંહેલી ગવ પોખાઈને ઉપર કહ્યું છે તેમ તુરતજ હરીરીઓને ઉભી કરી તે એક જીવમાં ઘણા અંશે cells અનુઓ ઉભા કરી રહે છે. આમ એક માસ થઈ રહે છે તેની સાથે ઉપર કહ્યું છે તેમ માદરની કુદરતનો કાઝી-ઉત્ત તમે પછી પેલી પોખાયેલી ગવને મળીને અજ્ઞાનાં સુક્ષ્મ તનને તે હરીરી પામેલાં અને હરીરી મત્રી ગયેલાં જીવના માસની આસપાસ ઉભુ કરીને માદરનાં કેહપના સુક્ષ્મ આતશમાંથી તે અજ્ઞાનો આતશ કરે છે. માદરના તેવી-શીના સુક્ષ્મ બાદમાંથી તે અજ્ઞાનો સુક્ષ્મ બાદ કરે છે, તેમ માદરના ઉસ્તાન આપના સુક્ષ્મ આપ-ક્રાદોમાંથી તે અજ્ઞાને લગતા ક્રાદો કરે છે, જેઓ બધા તે અજ્ઞાનમાં ફરી રહે છે, જે પછી તે કાઝી પેલી પોખાયેલી ગવને મળીને માદરનાં અજ્ઞાની ખોટી-ખરી ગરમી જે ગર્ભસ્થાનમાં આવેલી છે, તેઓનાં વર્તુળો કરીને બચ્ચાંનાં તુરતનાં થયેલાં અજ્ઞાનમાં જોડીને જનરૂપનાં કરીને ફેરવી રહે છે.

માદરનાં ગર્ભસ્થાનમાં યુનમાંથી બચ્ચું પહેલાં ચાર મહીનામાં ઉગે છે. તેને ઉગાડવા માએમાંની કુદરત કામ કરે છે. આ ચોથા મહીનાથી તે બચ્ચાંને લગતી કુદરત જે બચ્ચાંનાં કેહપમાં છે તે કેહપ જરેહોમાંથી તે ગર્ભમાં ઉતરવે તે બચ્ચાંને લગતી કુદરત પછી હવાલો લે છે અને કુદરતનો નવો પ્રભાવ ઉભો કરે છે તે ઉપર. પહેલા ત્રણ મહીનામાં ગર્ભમાં ઉતરવાના માનવનું રૂવાન કે કેહપ-તેવીશી-ઉશ્તાન હોતાં નથી. સીરફ તે ઉતરવાના માનવનાં દ્રવાઓમાંથી થયલા અનાસરોજ ઉતરેલા હોય છે, જેમાંથી ખાડી બદનની સુક્ષ્મ શરૂઆતો માદરની પેટમાંની છે તે બધી વીગત ઉપર; કેમકે તેના ભેદની ઉપરજ જરથોરતી દએનની ક્રીયા દોખમે-નરીનીના ભેદો રહ્યા છે-તે ઉપર.

આમ માનાં ગર્ભસ્થાનમાંના પહેલા ત્રણ મહીના લગીમાં તે ગર્ભ જે એ યુનનો હતો તે લખખો-કરોડો અબજો યુનોનો cells નો થઈને ગોળ અને મોટો થઈને અજદનું સુક્ષ્મ તન પામી તે થયલા અજદના આતશ-બાદ-આપના દોરો અને જનના દોરો પામે છે. જનના દોર થઈ રહેવે અને અજદનો આતશનો દોર તેમ સુક્ષ્મ બાદ આપના દોરનો થઈ રહેવે તેઓની મારફતે પછીથી માદરની કુદરતનો તે કાઠી અને તે ગર્ભના અસલ વોહુનમાંની ગવ બેઉ તે અજદમાંથી જડ તન અને ગએથાના આકારોને કાઢવા જાય છે એટલે અનુઓને ઉભા કરીને તેવા આકારમાં ગોઠવી રહે છે. આમ બધું થઈ રહે છે કે સાથે સાથે તે ગર્ભને લગતાં રૂવાનનાં કેહપ-તેવીશી-ઉશ્તાન કે જે ઉપર જરેહોમાં છે તેઓ ફેલાતા જઈને તે ગર્ભનાં અજદમાં ઉતરી રહે છે. તેઓને જરેહોમાંથી પંથરાઈને માદરનાં શેકમ ઉપર પડી તે શેકમમાંના ગર્ભનાં અજદ ઉપર પડીને અજદમાં સમાઈ જતા ત્રણ મહીના અને ૨૭ દહાડા થઈ રહે છે. તેઓ અજદમાં જઈ રહે એટલે રૂવાનથી તે ગર્ભનાં અજદમાં ઉપરથી જરેહોમાંથી ઉતરી રહેલાં કેહપમાં ઉતરી રહે છે. ચોથા મહીનાના છેલ્લા ત્રણ દહાડામાં તે કેહપ-તેવીશી-ઉશ્તાન આપ અને તે રૂવાન તે અજદમાં ગોઠવાઈ રહે છે અને અજદમાં થોકાઈ જાય છે, કે જે પછીથી તેઓ જેમ ઉપરથી નીચે આવતા ફેલાઈ ગયલા તેમ ફેલાઈને જડ તનની બહાર નીકલી શકે નહિ,

તે ગર્ભ જે થઈ રહે છે તે હવે જરા મોટાં ઇંડા જેવા ધાટનો થયલો છે. તેની ખુદની અછપી એટલે ખાસ્તરૂપની ધ્વની કરતી આસપાસની તેની સાથે જોડાયેલી વાતાવરણનો ચક્રાવો થયલો રહે છે. આ અછપીના નવ ભાગો છે, તેમાંના કેટલાક અતી સુક્ષ્મ છે. આવી અછપીની મેખથી તે કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશી અજદમાં થોડાં રહે છે. કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશી જેઓ ઝરેહમાંથી નીચે ફેલાઈ શકે છે તેઓનું જોર distensile force ધણું જબર છે અને પેલાં અજદનું જોર તેઓ આગળ કંઈજ નથી. આવાં અજદમાં આવાં કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશીને સંકોચાવા પડે છે, જેને માટે ત્યારે પેલી અછપીની સુક્ષ્મ ગતી તે અજદ અને તે કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશીની વચમાં રહીને તે અજદ અને તે કેહપ વચ્ચે equilibrium સમ ગતી રાખે છે. મરણ થવાનું હશે ત્યારે આ equilibrium સમ ગતી જવે અજદ તુટીને કેહપ બહાર પડશે. આમ ત્યારે અજદમાં તે કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપ સંકોચાઈને પેલી અછપીના ખીલાથી થોડાં રહે છે. આમ તે ગર્ભનાં અજદમાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપ-રવાન-બચોદ આવ્યા, જેઓની સાથે પણ બહારથી પેડું ફરોહરખી છે.

આ વખતે માદરની કુદરત અને તેનો કાઝી પછી પેલાં ઉતરેલાં ખુદ તે બચાંનાં રવાનનાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપની કુદરતને અને તે કુદરત સાથના કાઝીને બધો અધીકાર આપીને માદરની કુદરત અને કેહપ ગર્ભસ્થાનમાંથી માદરનાં કેહપમાં જઈ વસે છે. હવે માદરની કુદરત અને કાઝી-ઉલ-તમેની જગા બચાંનાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપમાંની કુદરત (અઓજ અને ઉસ્તાન) અને તે સાથનો કાઝી-ઉલ-તમે લે છે. અને પછી તુરતજ તે કાઝી અઓજની કુદરતની શક્તિ નામે 'ગવ'ને પેલાં અજદમાંના અને અજદમાંથી થયેલાં અનુઓ કે જેઓની ગોઠવણીથી ગએથા-તનુ થઈ રહે છે તે બધા અનુઓ જેઓ વોહુનના છે તે વોહુનની ગવમાં આણીને તે ગવને ઓર મજબુત કરે છે. એમ જીવતી કુદરત 'ગવ' અનુઓ અનુમાં રહે છે. એક ઘાગી પડ્યો કે તુરતજ રૂઝ લાવશે. પછી તે કાઝી પેલી રવાનની કુદરતની શક્તિ જે હવરેતાત-અમેરેતાતની છે તે ઉસ્તાનની એક જેતને પેલાં અજદમાં જામી રહેલા જનના દોરની ઉપર ચોંટાડીને તે જનની ખાસીઅતને ઉસ્તાનના ખાસીઅત જેવી બનાવીને 'જેરાને-જન' ઉલા કરશે. આ પછીથી જનનો દોર દુરલ્લભ રીતે ચાલી રહીને પેલાં અજદના બીજા આતશ-બાદ-આબના દોરો કે જેઓ ઉપરથી ઉસ્તાનની કુદરત પડે છે તેઓ સાથે મલીને અજદમાંથી અનુઓ બનાવીને જડ તનને પુર જોશથી બનાવી રહેશે.

આ ઉસ્તાનનો ઝરોહ આમ અજઘના જન ઉપર પડીને પછી અનુએ અનુના ગવ અને વોહુનમાંથી જનનો દોર છે તેમાંથી પડે છે. પણ જો નવજોત બરાબર નહિ થઇ હોય તો તે ઉસ્તાનની ગતીઓ અનુએ અનુના દોરમાંથી સુકાઇ જાય છે. બરાબર નવજોત થઇ હોય તો ઉસ્તાનના ઝરાહના અનેક ઝરાહો અનુએ અનુ ઉપર પડી રહેશે. આમ આખે-હયાતનો ઝરોહ શરીરમાં વહી રહેશે.

હવે ખુદ તે ઉગતાં બચ્ચાંમાંના બધાજ શરીરના ભાગો થઇ રહ્યા. બચ્ચાંનું અજઘ તો થયલું અને તેમાંથી તનુ-ગએથા ઉગી રહે છે. અને હવે બચ્ચાંનું કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપણો તેમાં આવ્યા અને તે બચ્ચાંનું ઉરવાન-બચ્ચોદ અને ક્રવધીની આવી ચઢ્યાં. એમ ગર્ભના ચોથે મહીને તે ગર્ભમાં

અજઘ

કેહપ

ક્રવધી

તેવીશી

બચ્ચોદાંગ

તનુ } આ જાહેર તન
ગએથા } ઉગી રહે છે

ઉસ્તાન આપ

ઉરવાન,—

આટલાં ખોલીયાંઓ આવી ચઢ્યાં.

અજઘમાં જનનો દોર છે તેના ઉપર ઉસ્તાનની કુદરતનો ઝરોહ પડે છે અને જનમાં જોરાને-જન ઉભા કરે છે, તેમ અજઘમાંના આતશ-બાદ-ક્રાદો આપના દોરાનો ઉપરથી તે ઉસ્તાનની કુદરતનો ઝરોહ પડે છે, જેથી કાઝી-ઉલ-તખે પેલા જનના દોર અને પેલા આતશ-બાદ-આખના દોરાનોની મદદથી અજઘમાંથી અનુઓ બનાવી રહીને જડ તનને ખુબીવંતુ બનાવશે. વળી જડ તનના કે અજઘના અનુએ અનુની વોહુનમાંની ગવને અઓજની કુદરતની ગવ મલીને અનુએ અનુમાં કુદરતને સચેત કરશે. મરણુ વખતે અજઘની ગવ તે માહિલા જનના દોરની ગવ અને આતશ-બાદ-આખના દોરાનોની ગવ અને તેઓ ઉપર પડતાં ઉસ્તાનની કુદરતના ઝરાહની ગતીની ગવ તેમ શરીરમાંના અનુએ અનુમાંના વોહુન સાથની ગવની તેમ તે ગવને કેહપની અઓજની ગવ મળે છે તે ગવની, એમ તે બધી ગવની વ્યવસ્થા દાખમે-નશીનીથી કઇ રીતે થશે તે જોવાનું છે. માટે આવું જ્ઞાન જાણવું જોઇએ.

હવે અજઘમાંથી બચ્ચાંની કેહપની કુદરતનો કાઝી તનુ અને ગએથાને ઉગાડી રહે છે; ઉપર કહ્યું છે તેમ અનુઓ ઉભા કરે છે.

દરેક અનુમાં ગવ અને વોહુન રહે છે, જેઓની અંદર ત્યારે નાનું અઝદ અને અઝદના આતશ-ખાદ-આખ-જનના દોરો તેમ રવાનખી રહે છે. વળી અનુએ અનુની આ ગવને અઓજની કુદરતની ગવ જઈ મળે છે અને નવજોત થયલાઓના અનુએ અનુમાં ઉશ્તાનની કુદરતનો ઝરો-હળી રહે છે. આવા અનુઓને પછી જુદા જુદા અંગો-નસો-હાડ-માંસ તરીકેના ઘાટોમાં તે કુદરતનો કાઝી ગોઠવે છે. આમ ત્યારે જડ શરીર જે અઝદ-ગએથા-તનુનું બનેલું છે તે ત્રણ ચીજો ખુદ અનુઓના બનેલા છે અને દરેક અનુમાં ત્યારે ગવ અને વોહુન છે અને નાનું અઝદ છે અને વોહુન તે અસત્ર દ્રવાઓની ગતી-ત્વએપમાંથી થઈ છે. એમ ત્યારે આપણે જોયું કે શરીરના અનુએ અનુની ગવ જીવ-જન કુદરતે આપેલી છે, અને વોહુનની ગતીનો ત્વએપ રવાન સાથના દ્રવાઓના ચોથા ભાગમાંથી છે. ત્યારે ઉપર જે સવાત્ર હતો કે અનુનો ગવ સાથનો ત્વએપ ક્યાંથી આવ્યો તેનો જવાબ અપાઈ રહ્યો, કે જેને માટે આટલું વીસ્તારીને છતાં ટુંકમાં બ્યાન કીધું છે.

માનવની શરીર રચનાના બધાં બોલ્યાંઓ :

ત્યારે મુળ સિધાંત આ છે કે રવાનને પોતાના દ્રવાઓને સુધારીને પોતામાં વણવાનો છે, કે જેથી મુક્તિ થાય. રવાને પોતે દ્રવાઓ માટે આવી કાળજી કીધી. દ્રવાઓ જે કે તેનો દુશ્મન છે છતાં તે રવાન તો તેને દોસ્તજ ગણે છે. રવાનની આવી નીખાસલ વૃત્તીની કેરદારમાંથી રવાનનું

૧. ફરોહર થયું.

૨. રવાન સાથનું બઓદ તો રોઝે-અવ્વતથી સાથેજ છે.

૩. રવાન ખુદખી છે. રવાન સાથના દ્રવાઓના ચાર ભાગનો પહેલો ચોથો ભાગ સદ ગતીએ પુગ્યો તે

૪. કેહુર્પ છે, જેમાં કુદરત છે. રવાન સાથના દ્રવાઓનો ચાર ભાગનો બીજો ચોથો ભાગ સદ ગતીએ પુગ્યો તે

૫. તેવીષી છે જેમાંથી કુદરત છે. રવાન સાથના દ્રવાઓનો ચાર ભાગનો ત્રીજો ચોથો ભાગ સદ ગતીએ પુગ્યો તે

૬. ઉશ્તાન આપ છે, જેમાં ઉપરની અઓજની કુદરત છે, તેમ ઉશ્તાનની કુદરતખી છે. આ ઉપરનું બધું મરણનાં બંધનથી મુક્ત છે. રવાન-બઓદ-ફરોહર તો તુરી છે. તેઓ તો પહેલેથીજ અમર છે.

કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન તો કુદરત વસેલા હોવે તેઓમાંથી અમર ગતી વસે છે. તેઓની કંઈ મરતા નથી. પણ આખા દ્રવાઓનો પોણો ભાગ કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન આપનો થઈ કુદરત વસેલો થઈને ૧/૪ ભાગ કુદરત વસેલો થતો નથી. માટે દાદાર તે ૧/૪ ભાગને પોતાની હીકમતથી કરમ બક્ષેશથી થોડો વખત એટલે જીવતી જીંદગી લગી કુદરત વસેલો કરે છે માટે ઉપરનાં કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશીમાંની કુદરતની ગતીને તેમાં વસાવીને તે જડ તન નામે અજદ-ગએથા-તનુ ઉભા કરે છે. થોડોક વખત એટલે ૫૦-૬૦ ૭૦ કે જેટલાંથી વર્ષ જીંદગી હોય તેટલા વખત પછીથી તે ૧/૪ દ્રવાઓના તે થયલાં જીવતાં શરીરમાં એવું કંઈક થાય છે, જેને પાપ કહે છે તે થાય છે, કે જેથી દાદારની બક્ષેશ આપેલી કુદરત નામે જીવને તેમાંથી પાછો હટીને તે કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાનમાં જવું પડે છે, જેથી મૃત્યુ થાય છે. ત્યારે હવેના છેલ્લા ૧/૪ દ્રવાઓની ઉપરનું દાદારનું કીમીયું ખાસ રીતનું છે કે જેથી ઉપર વાંચ્યું તેમ

૭. અજદ થયું, જે અજદમાં ઉપર કહેલાં કેહપ-તેવીશી ઉસ્તાનમાંની કુદરત નામે અએજ અને ઉસ્તાનની એક શય જઈને જનને ચલાવે છે; જેરાને-જન ઉભા કરાવે છે અને અચુક ખેરદ ઉભી કરાવે છે, જેમકે લલાઈ કરવી, સાચ્ય કરવું ઉત્તમ છે, દાદાર એકજ છે, વ્યવસ્થા અચુક છે; એવી અમુક સામાન્ય ખેરદ દરેક માનવમાં ઉભી કરાવે છે, અને શરીરનો મુજ આતશ અને ગરમીઓના દોરાનો-ખાદના 'રી'ના દોરાનો-સુક્ષ્મ પાણીના એટલે કાદોના દોરાનો કરી જીવતાં ઘડીઆલને ચાલુ કરાવીને પછી વધુ જડ ભાગો નામે

૮. જડ ગએથા }
૯. જડ તનવસ } ઉભાં કરાવે છે. એમ દેખીતું જીવતું જાગતું તન થઈ રહે છે. આ તન અનુઓનાં બનેલાં છે. દરેક દરેક અનુ તો પેલા ૧/૪ દ્રવાઓના છે, કે જેઓ ગવ તેમ કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશીની કુદરત નામે ગવ અને ઉસ્તાનથી તેવા થઈ રહે છે અને ખુદ તે ગવ, ઉસ્તાનને રાખે છે. ત્યારે દરેક દરેક અનુમાં એટલે ગએથા-તનુમાં વોહુન છે, ગવ છે, તેમ અજદ છે, જે અજદમાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાનની કુદરત નામે ગવ અને ઉસ્તાન રહી છે. આમ શરીર રચનાનો મેપ છે.

આ બધામાં કાણુ મરે છે તેનો ઇશારોથી કીધો છે. એટલે અજદ કહેતાં ખાકી અણુદ દ શરીર, ગએથા એટલે અંગો અને તનુ-હાડમાંસ

વીગેરેનું તનજ મરે છે. આ બાબદજ મુળ અગત્યની છે અને તેની ઉપરજ ધાર્મિક ક્રીયાઓ અને તે ક્રીયામાંની દોષમાની વીગત આધાર રાખે છે.

મરે તેવાં આ જડ શરીરમાંના “અઝદ” અણુદીઠ પણ નાશ પામતાં શરીરની વીગત.

આજે શરીર જેને આપણે જોઈએ છીએ કે માપ્યે છીએ તે (૧) તનુ (એટલે હાડ-માંસ-લાગણીની દેરી nerves લોહી વીગેરે પ્રવાહોને ચલાવનાર પોકલ દેરીઓ vessels and lymphatic) છે, તેમ (૨) ગએથાઓ એટલે અંગો organs; (૩) અઝદ એટલે પ્રવાહી ચીજો જે શરીરમાં ગોળ ગોળ ફરે છે તેઓનું શરીર; એમ ત્રણ મુળ ચીજોનું બનેલું છે. તનુ-ગએથાને તો જોઈ શકાયે છીએ. પણ અઝદ કે જેને ટુંકમાં પ્રવાહી ચીજોનું કહીએ તેનું શરીર ઘાટવાળું છે એમ જોઈ કે માપી શકતા નથી. ત્યારે ‘અઝદ’ શું છે તેની વીગત જાણવી જોઈએ.

અઝદને સુક્ષ્મ ખાકી શરીર તરીકે ઉપર ઓલખ્યું. મા બાપનું મલેલું બુન જે ગર્ભસ્થાનમાં ગયું, તેમાં પહેલે આ અઝદ સુક્ષ્મ ખાકી ભાગ બન્યો, જેમાં કુદરતે રહીને તે અઝદમાંથી તનુ-ગએથા કીધા હતા. ત્યારે અઝદ અણુદીઠથી દીઠ રીતનું અમુક ઘાટ જે આપણી સમજ શક્તિથી મપાતું નથી તેવા ઘાટનું છે. અઝદનો દીઠ ભાગ તો જાત-જાતના શરીરના પ્રવાહોની અંદર સમાય. લોહી-કાષ્ઠ-જઠરસો-શરીર-માંનું પાણી વીગેરે પ્રવાહી ચીજો અઝદના દેખીતા ભાગો છે. પછી ગરમીના દોરાનો, બાદના દોરાનો નામે ‘રી’, પાણીના કાદોના દોરાનો, જેઓ અમુક રીતના થઈ રહે છે, તેઓની અઝદનાજ ભાગ તરીકે છે. છેલ્લે અઝદનો બહારનો ફેરાવો અને ઘાટ અણુદીઠ અસ્પષ્ટ અદ્રવ્ય બાતેન પણ ખાકી અનાસરનો છે, જે હવાથીની પાટલો,—ના, ઇથર થીની પાટલો રહે છે. આમ અજદનું શરીર અદ્રવ્ય અસ્પષ્ટ અણુદીઠ આખાં શરીરને ઘેરતું અમુક ઘાટનું છે, કે જેની ઉપરથી આપણો દેખાવ થાય છે. આવા અજદના ઘાટમાં ઉપર કહેલાં જાતજાતના દોરો—ગર-મીના દોરોથી દેખીતા પ્રવાહી દોરો રહ્યા છે. ત્યારે અજદનો ફેરાવો અને તેવું ફેલાયલું તનુ વોહુનનું એટલે ખાકી પણ અણુદીઠ અનાસરનું છે, જેમાં distensible force એટલે ફેલાવાની ગતી પડેલી છે. તે અણુદીઠ

અનાસર આપણી હવા કરતાંની પાટલા, ઇથેરીક ગતીથીની પાટલા હોવે
 ફેલાઈ શકે. આ વોહુન ઉપર જોયું તેમ ઝરેહ વરકશમાં દ્રવાઓમાંથી ઉભું
 થાય છે. આ વોહુન રૂવાન સાથના છેલ્લા બાકી રહેલા ૧/૪ દ્રવાઓ-
 માંથી થઈ રહે છે. દ્રવાઓની ગતીના આવા વોહુનને સંક્રાયાવીને ચીથ્રમાં-
 બીજમાં લાવીને તેશ્વર તીર યજ્ઞતને કુદરત આપે છે. તીર યજ્ઞત બારાન મારફતે
 તે વોહુનનાં એટલે બાતેન બાકી અનાસરનાં સંક્રાયાયલા ચીથ્રને ગતી
 ઉપર ઉતારી થવાનાં મા બાપના ખોરાકના બાતેન ભાગમાં ઉતારે છે.
 અમુક વખતે મા બાપના ખોરાકમાં તે વોહુનવાળો ખોરાક આવે છે.
 આમ જોઈ મા બાપનાં પેટમાં તે વોહુનનું ચીથ્ર સંક્રાચીત પણ અદ્રવ્ય
 અસ્પર્શ્ય હાલતમાં જાય છે. જ્યારે મા બાપની હજમીઅતની ફીયા થઈ
 રહે છે, ત્યારે હાજેમાની સજીવન શક્તિથી તે વોહુનનું ચીથ્ર ખીંચવા
 માંડી ફેલાઈને મા તેમ બાપનાં કેહપમાં જઈ રહે છે. પછી જ્યારે તે
 બાધેલો ખોરાક ૪૦) મે દહાડે મની અને ઓદાન તરીકે થઈ રહે છે,
 ત્યારે તે ફેલાયલું અને કેહપમાં રહેલું અનાસરનું વોહુનનું ચીથ્ર તે
 મની-ઓદાનમાં પાછું સંક્રાયાય છે. પછી મા બાપના પરણેતરના મેલાપ-
 ના ભોગવટાથી તે જોઈ જુનો માએનાં ગર્ભસ્થાનમાં મલેલી હાલતમાં
 રહે છે. આ વખતે ગર્ભસ્થાનની ઉપર કહેલી સજીવન શક્તિથી તે મલેલાં
 જુનમાંનું તે વોહુન બાતેન અનાસરનું ચીથ્ર ખીંચી ફેલાઈને માએનાં
 કેહપમાં અને ત્યાંથી માએનાં અજઘમાં ફેલાઈને રહે છે પછી માએની
 કુદરતનો કાઝી તે વોહુનના અનાસરને તે કેહપમાંથી કાઢી તે અજઘમાં-
 થી કાઢી માએના અજઘના ભાગ નામે વોહુન સહિત કહેતાં બાતેન બાકી
 અનાસર સહિત ગર્ભસ્થાનમાંનાં દેખીતાં જુનમાં લાવીને અજઘનું શરીર
 તે બચ્ચાને માટેનું કરે છે, જે ત્યારે દેખીતા જુનનો અણુદીઠ આકાર છે.
 પછી જ્યારે ચોથે મહીને બચ્ચાનું કેહપ-ઉસ્તાન-તેલીશી-રૂવાન તે
 ખીલતાં જુન કે જે ઇંડાં જેવું કે તેથીની મોટું થયલું છે તેમાં ઉપર
 કહ્યું ત્યારે ઉતરે છે, તે વખતે માએની કુદરતનો કાઝી તે ગર્ભને
 માટેનો બધો ઇલાકો પેલાં ઉતરેલાં બચ્ચાનાં કેહપની કુદરત અને તેના
 કાઝીને સોંપે છે. આ વખતે અજઘ જે સ્થુલ દેખીતાં ઇંડાં જેવા ગર્ભનો
 સુક્ષ્મ આકાર છે તે તે ઉતરેલાં કેહપની આસપાસ અણુદીઠ શરીરરૂપ
 કીલ્લારૂપ થઈ રહે છે અને ત્યાંથી કેહપ સાથે સંબંધ રાખે છે. પેલાં
 ઉતરેલાં કેહપમાં પેલાં બચ્ચાનાં રૂવાનના ૧/૪ દ્રવાઓનું ગવ ઉમેરાયલું
 વોહુન બધુંજ રહે છે, જેમાંના થોડા ભાગમાંથીજ અજઘ થાય છે.
 બાકીના વોહુનમાંના ભાગને જીંદગી દરમ્યાન યા પછીની જીંદગીઓમાં

અજઠ તરીકેના ઉમેરામાં લાવીને જડ તનમાં ફેરવશે. ત્યારે કહેવાની મતલબ આ છે કે અજઠનું શરીર જાતેન અદ્રવ્ય અસ્પર્શ્ય વોહુન નામે અનાસરનું છે, જેમાં વધુ જડ ભાગો તરીકે પ્રવાહી ચીજો છે. ત્યારે વોહુનનો ઘાટ અને ફેલાવો અણુદીઠ અનાસરનો છે. આમ અજઠનું શરીર વોહુનનું તદ્દનજ અણુદીઠ છે. છતાંખી તે અજઠ અમુક આકારવાળો ભાગ છે, કે જેની અંદર આતશનો દોર ફેરે છે. આતશના દોરની ઉપર જનનો દોર ફેરે છે. આતશ અને જનના દોરની અંદર સુક્ષ્મ બાદ અને સુક્ષ્મ આબ-ક્રાદોના દોરો ફેરી રહે છે. પછીથી વરાળ રૂપના દોરો ફેરી રહે છે. આ બધાં દોરોને પેલી જાતેન કુદરત નામે ઉક્તાન ચલાવે છે માટે ઉક્તાન તે દરેકની ઉપર લાગુ છે. આ બધાંજોની અંદરથી પછી દેખીતા પ્રવાહોના દોરો થઈ રહે છે, જે બધા પ્રવાહો જડ તનુ અને ગચ્છેથામાં દોડી રહે છે. ત્યારે અજઠ સુક્ષ્મ શરીર છે, જે જડ તન-ગચ્છેથાને ઘેરે છે-તેજોના અનુચ્છે અનુને ઘેરે છે, જેમાં આતશનો અને આતશમાંની ગરમીજોના દોરો-જનનો દોર અને ખીજા દોરો દોડી તેજોખી દેખીતા અનુચ્છે અનુચ્છોને ઘેરીને અનુની અંદર લેપેટાય છે. પછીના દેખીતા પ્રવાહી દોરોખી અનુચ્છે અનુમાં દોડે છે. એમ અજઠ અણુદીઠ છે પણ ઘાટવાળું છે, જે આખાં દેખીતાં તનુ-ગચ્છેથાને ઘેરે છે, આ જોડે તનુ-ગચ્છેથાને તેજોના અનુચ્છે અનુને એક જનના સંબંધમાં લાવે છે, જેથી શરીર ઉભુ રહે છે. ત્યારે અજઠનું શરીર આખાં દેખીતા શરીરને એટલે દેખીતાં તન-ગચ્છેથાનાં બોદ્યાંજોને ઘેરે છે—અણુદીઠ અનાસરનું થઈને ઘેરે છે. તે અજઠ પછી આતશરૂપ-અણુદીઠ બાદરૂપ-અણુદીઠ આબ ક્રાદોરૂપ થઈને ઘેરે છે, અને પછી તે અજઠ દેખીતી વરાળરૂપનું તેમ પ્રવાહીરૂપનું થઈને ઘેરે છે તેમ તે તનુ ગચ્છેથાના અનુચ્છે અનુમાં કે તે તનુના તેમ ગચ્છેથાના ભાગોની અંદર વહે છે. એમ અજઠનો અણુદીઠ અસ્પર્શ્ય ભાગ તનુ-ગચ્છેથાને ઘેરે છે અને તે અજઠનો મપાઈ શકાતા દોરાન રૂપના ફરતા ગરમીના ભાગથી પ્રવાહી ભાગ તે તનુમાં-ગચ્છેથામાં વહે છે-લેપેટાય છે એટલે અનુચ્છે અનુમાં વહીને લેપેટાય છે-અનુમાં વહે છે લેપેટાય છે. આવું અજઠ છે, જેની તસજ્વર ત્યારે માનવની લાગણીરૂપ અકકલની અંદર તેમ બહાર છે જેમાં કુદરત રહીને જડ ભાગો ઉભા કરાવે છે. અનાસર જે જાતેન છે, અદ્રવ્ય છે, અસ્પર્શ્ય છે છતાં ખાકી છે, જે ૧/૪ દ્રવાજોનું બદલાયતું રૂપ છે, તે બધો જુમલો કે જેમાં માનવનાં રૂવાન સાથનો ૧/૪ દ્રવાજો સમાઈ જાય છે, તે બધાં અનાસરોનું એક જીંદગીમાંજ જે અજઠ બની જાય તો તેને તનાસક રહે નહિ,

પણ તન પસીનની હાલત પ્રાપ્ત થાય. પણ તનાસકવાળાં માનવના બધા ખાકી અનાસરો જેઓ કેહપર્-તેવીશી-ઉસ્તાન આપમાં રહે છે, તેઓના થોડાકમાંથીજ અજદ બની રહે છે. તરીકતી જીંદગી ગાળે તો તે બધા બાતેન અનાસરો કેહપર્માંથી અજદમાં આવીને અજદને મજબુત બનાવે, નહિ તો બાતેન અનાસરનો અમુક ભાગ કેહપર્માં રહી જાય છે, જે પછીની જીંદગીમાંના અજદના થવામાં કામે લાગશે. અજદ ત્યારે જડ તનનો સુક્ષ્મ ભાગ છે, જે સુક્ષ્મ છે છતાંયી ઉપીએ પુગેલો નથી-મુકિત-એ પુગેલો નથી.

ત્યારે આ અજદનો ઘાટ છે અને જ્યાં લગી તે ઘાટ છે ત્યાં લગી જીવનની કુદરત છે અને ત્યાં લગી જીવે છે. ધારો કે એક હાથ કપાઈ ગયો અને ધોધમાર લોહી વહી રહે, પણ જ્યાં લગી અજદનો અણુદીઠ ઘાટ અખંડ છે ત્યાં લગી મૃત્યુ થશે નહિ. પણ જો અજદનો ઘાટ તુટે કે પછી મૃત્યુ થશેજ, કેમકે તે અજદમાં રહેલી કુદરત અને તેનો ચલાવનાર કાઝી તુરત ત્યાંથી કેહપર્માં જશે એટલે જીવ જશે.

અજદ જેમ આખાં જડ શરીરને ઘેરે છે તેમ કેહપર્-ઉસ્તાન-તેવીશીના કીલ્લા સમાન છે.

વળી જેમ અજદનો સુક્ષ્મ ભાગ જડ તનને ઘેરીને પછી તેજ સુક્ષ્મ ભાગ વધુ જડ થઈને જડ તનમાં લપેટાઈને પછી વધુ જડ એટલે પ્રવાહીરૂપ થઈને જડ તનમાં વહે છે, તેમ અજદના સુક્ષ્મ ભાગના દોરની અંદરજ કેહપર્-ઉસ્તાન-તેવીશીને શરીરમાંની આસપાસની વાતાવરણના નવ ભાગોમાંના સુક્ષ્મ ભાગની વજેથી સંકેચાવીને રાખેલા છે. ત્યારે આપણો વીચાર-ખોલ-કાર્ય શરીરની અંધપીમાં જઈને પછી પેલાં કેહપર્માં જાય. સુદરેહ-કુશ્તીની હિકમત ત્યારે અંધપીને પોતામાં Concentrate કરીને માંથ્રના તેમ ભલી કરણીના ખોરાકને અંધપીના સુક્ષ્મ ભાગ મારફતે કેહપર્ અને ત્યાં રહેલાં રૂવાનને ખોરાક તરીકે આપવા માટેની છે. આમ શરીર-રચનાનો ટુંક ખ્યાલ છે, જેમાં મરીને નાશ પામતું શરીર તો અજદ ગએથા-તનુતું છે, પણ કેહપર્-તેવીશી-ઉસ્તાન આપ તો કુદરત વસેલાં છે માટે મરતાં નથી, જો કે ઘણે લાંબે કાળે ઉમેરો પામી ફેરફાર પામી શકે એમ છે.

જીવતી હાલતનો ટુંક ખ્યાલ.

ત્યારે જીવતી હાલતનો ટુંક ખ્યાલ આમ છે, કે શરીરમાં અમર ચીજો છે, નામે ફરોહર-અઓદ-ઉરવાન. આ અમર ચીજોમાંની જે અમર ચીજો નામે અઓદ ઉરવાન બીજાં અમર ગતીએ મુક્તિએ પુગેસાં ખોલ્યાં નામે કેહપ'માં વસે છે. કેહપ'માં તેવીશી અને તેવીશીમાં ઉસ્તાન આપના મોહતને નહિ આધીન થતાં ખોલ્યાં છે. આ કેહપ'-તેવીશી-ઉસ્તાન આપમાં કુદરતનો વસવાત છે. તેઓમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીતની મન શક્તિઓ છે એટલે કેહપ'માં મન છે, તેવીશીમાં મન છે, ઉસ્તાન આપમાં મન છે-વીચાર શક્તિ છે, જે ગવની ગોસ્પંદી અને ફરઝ માટે પોતાના જીવને સદેકે કરનારી અહુ-પરસ્તાર છે. આ ત્રણ ખોલ્યાંઓ નામે કેહપ'-તેવીશી-ઉસ્તાન આપ, જેઓ એક વખતે દ્રવાઓ હતાં,-હવે ગવહોમંદ થયા છે, તેઓ પોતાનાં રવાનને પગલે ચાલીને ખાકીના ૧/૪ વોહુનને માટે ઝઝંદાઈતી કરી રહે છે. એટલા માટે દાદારના હોકમથી અહુનવધવ'ના પ્લાન મુજબ તે ત્રણ ખોલ્યાંઓને જે ભાગે વહેંચવામાં આવે છે. એક ભાગમાં સીરફ કુદરત વસે છે જેને બહારની કુદરત સાથે સંબંધ છે. કેહપ'-તેવીશી-ઉસ્તાનનો બીજો ભાગ માદરની માફક થઈને પેલા ૧/૪ દ્રવાઓના થયલા અનાસરોને પોતાનાં બચ્ચાં તરીકે પોતામાં રાખે છે. તે અનાસરો ખાકી વોહુનના હોવે કેહપ'-તેવીશી-ઉસ્તાન આપના તે માદરરૂપના ભાગો અબઝાઈને ખાકી મનસ્વી ધારણ કરે છે. આ માએની માફકનાં કેહપ'-ઉસ્તાન-તેવીશી જેઓ ખાકી કેહપ' તરીકે ખરફસ્ત્રી-ગોસ્પંદી બેઉ વજેની તેવીશી તરીકે અને નફસે-અમ્મારેના હવસો કરાવનાર તેમ બલો ઇશક કરાવનાર ઉસ્તાન આપ તરીકેનાં થઈ રહે છે તેઓ પેલા સુધરવાના, ઉધીએ પુગવાના મુક્તિએ પુગવાના અનાસરો માટે જન્મ મરણ કરવાના અનાસરો કરીને મુક્તિએ પુગવાના અનાસરો રાખીને પોતાના અરધા ભાગના કુદરત વસેલા કેહપ'ના ભાગમાંની એટલે આતશી ભાગમાંની, પોતાના અરધા ભાગના કુદરત વસેલી તેવીશીના ભાગમાંની એટલે સુક્ષ્મ બાદી ભાગમાંની, પોતાના અરધા ભાગના કુદરત વસેલા ઉસ્તાન આપના ભાગમાંની એટલે સુક્ષ્મ આખી ભાગમાંની કુદરત નામે અઓજ-ઝોર અને ઉસ્તાનના અમુક ભાગને પોતામાં બોલાવી રાખીને એટલે કુદરતના કાઝીને રાખીને પછી

તે કુદરત* તેમ કાઝીને અધિપિમાં સ્થાપીત કરી એમ પચાસદારની વાપી ઉભી કરીને પાછી બગોળખતના ભેદ મુજબ પેલા પોતામાં રહેલા દ્યૈવીક ગતીના અનાસરોને ત્યાં મોકલીને તે અનાસરોમાંના અમુક ઉંચ ભાગ-માંથી પહેલે અજ્ઞદ ઉભુ કરી રહે છે, જે ત્યારે મુકિતએ પુગવાના અનાસરોમાંના ઉત્તમ ભાગનું હોય છે. આવાં અજ્ઞદમાં જે પેલી સ્થા-પીત થયેલી કુદરત અને તેનો કાઝી નામે પચાસદારની વાપી સમાધ રહીને તેમાં જીવન્નન અને આતશ-આદ-આબ વીગેરેના બીજન દોરોનો ઉપર કહી ગયા તેમ કરાવીને તેઓ મારફતે વધુ જડ અનાસરોને પોતામાંથી કઢાવીને જડ તન-આકાર કરાવી રહે છે. આ અજ્ઞદ અને પેલાં જડ તનના આકારો જેને આપણે જીવનું શરીર કહીએ છીએ તે ત્યારે મરણને શરણ થનાર છે. ત્યારે આપણાં જીવનનું સાધન **field of action** એટલે જન્મ કરી જીવ ટેકવવા લડી આખરેળી મરે તે અજ્ઞદ છે. આ અજ્ઞદને એવું બનાવે છે કે તેમાં કુદરત રહે છે અને તેની અંદરજ મરણને શરણ નહિ થનાર કેહપ-તેવીશી-ઉશ્તાનને અધિપિની મારફતે સંકાચાવેલા રાખેલા છે. અજ્ઞદની તેવી સખળ ગતી ત્યારે પેલી કુદરત નામે પચાસદારની વાપીને લીધે છે. આ પચાસદારની વાપીની કુદરત પેલાં માએ જેવાં કેહપ-માંથી આવી છે. માએ જેવાં અને જડ વોહુનથી અભડાયલા અરધા ભાગનાં કેહપ-માંની તે કુદરત પેલાં અભડાયા વગરનાં અરધા ભાગના આતશી કેહપ-આદી તેવીશી-આબી ઉશ્તાનની કુદરતના દરયાવમાંથી આવી છે.

ત્યારે જીવનનો બધો આધાર અજ્ઞદમાંની કુદરત નામે પચાસદારની વાપીની ઉપર છે. પચાસદારની વાપીની આ કુદરતે પોતાનાં પતમાનને જોરે (એટલે હદ-ધનસાક્ષી વર્તીને સત્યનો કાંટો રાખીને તોલી તોલીને કામ કરવાની શક્તિને જોરે) અજ્ઞદને ઘાટવાળું કીધું, અજ્ઞદમાં જનના દોરને ચલાવ્યો. તે જનને પોતાના સત્યસંગથી બચ્ચોદંધની ગતીથી આકર્ષીને તે જનને બચ્ચોદંધની સીકત નામે રાદ

* અધિપિની અને તેમાં સ્થાપીત થતી કુદરતની પ્રયોગશાળા નામે પચાસ દારની વાપીની તેહકીક હયાં સરળતાને ખાતર છોડી દીધી છે. દુંકમાં એમ સમજી લેવું કે કેહપ-માંની કુદરત અજ્ઞદને તેમ જડ તનને પેદા કરે છે ત્યારે પહેલે અધિપિમાં તે કુદરત આરાસ્તે થાય છે-સ્થાપીત થાય છે જેને પચાસદારની વાપી કહે છે. ત્યારે આ સ્થાપીત થયેલી કુદરત પાછી કેહપ-માં ચાલી જાય છે એટલે પચાસદારની વાપી ખતમ થાય છે ત્યારે મૃત્યુ થાય છે જેની વીગત ઉપર જોઈ ગયા. સચ્ચકારનું થવું એ બનાવટી વાપી તરીકે છે.

મનશની-રાહ ગવશની-રાહ કુનશની, તેવી રાહ મનશની-ગવશની-કુન-
શનીને માટે મરી શીટવાનો નીશ્ચય નામે વીરની ગતી, તે વીરની ગતીને
ટેકાવતી હોશનું જોર, અને આવા હોશથી મુક્તિ પોતે લઈ ખીજને
મેળવી અપાવવાના પરમાર્થનાં મોટાં ટહાપણુ નામે ખેરદ, એ બધું તે જનના
દોરને આપ્યા, જેઓ એટલે તે મનશની-ગવશની-કુનશની-વીર-હોશ
ખેરદ તે જનના જોરાનો થયા. આવી રીતે તે જનની જોરાન =
શક્તિઓ ડરી આપી. આવાં અજઞ્ઞમાં પછી તે કુદરતે આતશનો દોર
કરીને તે આતશનેખી જોરાનવાળો કાઢ્યો, તેવીજ રીતે તે કુદરતે બાદનો
દોર કરીને તે બાદનેખી જોરાનવાળો કાઢ્યો. એવીજ રીતે તે કુદરતે આપનો
એટલે કાદોના દોરો કરી કાદોનેખી જોરાનવાળો કાઢ્યો. ત્યારે અજઞ્ઞનો ઘાટ
રહે ત્યાં લગી જન છે અને ફરી રહે છે એટલે જીવ ટકી રહે છે.
જનના ગોજાનને ગોજાનમાં રખાવનાર (કે જેથી તે બરાબર ફરી શકે
એમ કરાવનાર) આતશની તેજી રહી છે. આતશની તેજી કે જેથી જનને
તેમ શરીરની રજેરજના જનને ગરમા અળે છે તેને મદદ કરનાર બાદ છે.
બાદની આવી મદદ કરવાની શક્તિ આપના કાદોથી છે, જેઓ બાદને તેજી
આપ્યા કરે છે. આપના કાદોની ગતીમાં બાદને અલાવવામાં મદદ કરે છે. આ
કાદોને પછી બાકનો સુક્ષ્મ દોર સુક્ષ્મ પોરાણુ આપે છે. એમ આ બધા આતશી
-બાદી-આખી બાકી દોરનો એક એકને ટેકવીને છેક જન લગીની મદદ
કરીને રજેરજને તેનો જોગવટા કરવામાં સવળતા કરી આપે છે. પણ આ
બધા દોરો અને જનનો દોર પોતાની ખીજમરીએ પેલા અજઞ્ઞના ઘાટને
લીધે એટલે અજઞ્ઞના રહેવાને લીધેજ કરી શકે છે. અજઞ્ઞનો ઘાટ એટલે
અજઞ્ઞનું રહેવું-ટકવું, ઘાટ રાખવો, અર્ધપિમાં સ્થાપીત થઈ રહેવું તે
પચાસદારની વાપીની કુદરતને લીધે છે. અજઞ્ઞનો ઘાટ ત્યારે પચાસદારની
વાપીની કુદરત ત્યાં અજઞ્ઞ ઉપર રહેવે ઉભો છે-ટકે છે. જનનો
દોર-ફરવું, જીવને અલાવવો તે આવાં અજઞ્ઞથી છે, અને તે જનનું
ફરવુંખી તે અજઞ્ઞની અખંડતાથી તેમ જન ઉપર ઉજાનના પડવાથી છે.
જનના દોરને ફરવાની સવળતા આપનાર જનનો ગોજાનનો ફેરાવો છે,
જે ફેરાવાને ટેકવનાર આતશ છે, જે આતશની પોતાની ઉપર તે કુદરતના
હાથ છે તેજ ઉસ્તવાર છે. આવાં આતશનાં કામને મદદ કરનાર તે બાદ
છે, કે જે બાદખી કુદરતની ગતી મેલવવેજ ઉસ્તવાર છે. આવા બાદને તેજી
આપનાર કાદો છે, કે જે કાદોખી કુદરતથીજ નસીહત લઈને ઉસ્તવાર
છે, આવા કાદોની ગતીને ટકવો આપનાર રોધન તે સુક્ષ્મ બાક છે. આ
બધા આતશ-બાદ-આખ-બાકને કુદરતથી નસીહત લેવાની તક આપનાર

પેલાં અઝદનો અખંડ ઘાટ છે, જે ઘાટનેખી પચાસદારની કુદરતેજ રાખેલો છે. ત્યારે બધી બત્તીહારીજ પચાસદારની વાપીની કુદરત એટલે અઝોજ અને ઉશ્તાન જે માચેની માફકનાં કેહપંમાંથી આવે છે તે કુદરતનીજ છે.

જ્યારે તે પચાસદારની વાપીની કુદરત નામે અઝોજ અને ઉશ્તાન અઝદમાંથી ધસીને પાછી તે માદરૂપ કેહપંમાંથી થઇને પેલાં ઉંચાઇએ ચઢેલાં અરધાં કેહપંમાં સંકેચાય છે, ત્યારે અઝદ પોતાનો ઘાટ રાખી શકતું નથી. અઝદના ઘાટના તુટવાથી જનનો દોર અટકે છે તેમ આતશની તેઝી મંદ થાય છે, જેથી જનનો ગોલાન છુટી જાય છે. એવીજ રીતે બાદ અને ક્રાદોખી પરાગંદે થઇ રહે છે. જનન અટક્યો કે જડ તનમાંની કામ કરતી ગરમી અટકે છે, જેથી હાટ હૃદય અટકે છે, ફેફસાં દમ લેતાં અટકે છે એટલે મૃત્યુ નીપજે છે. અઝદ કે જે જીવનનું ક્ષેત્ર હતું તેનો નાશ થયો, એટલે જનના દોરનો નાશ થયો. અઝદ તુટીને પાણી જેવું થઇને મુરદાર તનમાં પસરી જાય છે. અઝદના વોહુનની ગવ અને દઝેવીક ગતીનો કચરો રઝેથવનું બંધન છુટું થઇ જાય છે. જનના દોરની ખરી ગરમી અને ખોટી ગરમી છુટી થઇ જાય છે. અઝદનાં અણુદીઠ આખા ઘાટમાં તેમ અઝદના મપાઇ શકાતા સ્થુળ ભાગોમાં જેવા કે પ્રવાહી ભાગોમાં ઉપર જોયું તેમ જનનો દોર હતો, તેમ આતશનો દોર હતો, તેમ બાદનો દોર હતો, તેમ આખના ક્રાદોનો દોર હતો, જેઓ જડ શરીરનાં અનુએ અનુમાંના નાના અઝદમાં પસરેલા હતા. જડ તનના અનુએ અનુમાંનો આતશ વોહુ-ક્રીયાન તરીકેનો હતો, બાદ ૧૭ રીતના ભાવનો થઇ અને આપખી ૧૭ રીતના ભાવનો થઇને ફરતો હતો. અઝદનો નાશ થવે જનના દોરનો નાશ થયો અને જનમાંની સજીવન શક્તિ ખોટી ગરમીથી છુટી થઇ. સજીવન શક્તિતો કુદરતની સાથે મુવેલાં શરીરમાંથી બહાર પડી ગઇ અને પેલી ખોટી ગરમીએ દુજે-નસુનો જન્મ આપવા મદદ કીધી એટલે જન અને જોરાનો ગયા. પણ અઝદમાંના આતશ-બાદ-આખ જો કે પરાગંદે થયા છે છતાં તેઓની ભલી ગતી-જોર તેઓ રાખી શક્યા છે, કે જેથી હવે પછીથી તેઓ મુરદાર તનમાં પડીને પેલા માદરૂપ કેહપંને મદદ કરશે તે નીચે જોઇશું. મરણ વખતે વોહુનની મીલાવત જે ગવ અને દ્રવાઓની છે તે છુટી જાય છે. દ્રવાઓ છુટી જઇ ગવના આકર્ષણથી મુકત થઇને તે દ્રવાઓ પોતાની અસલ હેવાનીઅતની ઉપર જાય છે, તે ગવનાં શીક્ષણોના બંધનથી છુટી જઇને, અહીના અહીરીમનનો સંગ કરી અહીના જીનનો તલબગાર થઇને-તેને લઇને તે જીનને પોખીને પોતે દુજે-નસુ થઇને ઉભો રહીને નાશ કરવા તોફાન ઉપર ચઢે છે. પોતાની પાસે વુર્તજ

તે દુજે-નસુ જે ચીજોને જુએ છે: એક પેલી ગવ જે પોતા સાથે છે તે અને બીજું પેલું નાશ પામેલું અજઢ, પેલી પોતાની સાથની ગવ કે જેણી ઝરેહો ઉપર તે દ્રવાઓને તેના દસ્તગીર તરીકે મળેલી, જેણીએ પોતાનું બહેન તે દએવનાં ભલાં માટે છોડીને તે દએવની સંગત કરી દએવનાં દોઝખમાં-દુજે-દેમા-નમાં ઉતરેલી. આવી તે ભલી ગવની ઉપર તે દુજ એશરમ રીતે બીદાદગર થઇને તેનો નાશ કરવા ધસે છે. પેલાં અજઢનેખી એટલે તે માંહેલી ગવનેખી મારવા ધસે છે. એમ થાય છે કે તુરતજ તે માએ-તે માએરૂપ કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન પોતાનાં ઉંચ રીતના અરધા ભાગના પેલાં કુદરત વસેલાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન કે જેઓ બહાર નીકળી રહે છે તેઓથી છુટા થઇને તે મુરદાર તનમાં કુદી પડીને તે ગવને તે અજઢને પોતાની કોટીમાં લઇને તે દુજે-નસુનો માર પોતે ખમીને તેઓની હીક્-ઝત કરે છે. જેવી તે મારપનું કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન તે દુજની સામે રણમાં પડે છે, કે તુરતજ પેલી પચાસદારની વાખીની કુદરત જે મરણ વખતે અજઢમાંથી ત્યાં ગયલી, જેથી મૃત્યુ થયલું, તે પોતાના બધા વાસ્તા સહિત પેલાં કુદરત વસેલાં બહારનાં કેહપ-ઉસ્તાન તેવીશી જેઓ હવે બહાર પડેલાં છે તેમાં ચાલી જાય છે અને તે કુદરતે જે કંઈ જડ શરીરના અનુએ અનુમાં ગવ તરીકેનો ભાગ પોતામાંથી આપ્યો હોય તે ગવનેખી સંધરીને પોતામાં ખેંચી લે છે. આવી રીતે જીવતાં માનવના જીવજનનું ક્ષેત્ર નાશ પામ્યું, જીવતાં શરીરમાંની ખુબી-વંત સફેદ બાજુ બહાર નીકળી પડી અને જીવતાં શરીરમાંની મદદગાર ભલી ચીજો મુરદાર તનના દુજે-નસુની કાળી ગતીમાં ફસી પડી.

હવે ત્યારે મુરદાર તન જે દેખાય છે તે રહ્યું છે, જે અનુઓનું બનેલું છે, કે જે અનુઓમાં તે વોહુન છે, કે જે વોહુન ઝરેહ ઉપર દ્રવાઓ અને ગવની મીલાવતનો થયેલો. આવા વોહુનની ઝરેહ ઉપરથી આવેલી ગવને મદદ આપવા ગર્ભસ્થાનમાંના ગર્ભ ઉપર ચોથે મહીને ઉતરેલાં તે બચ્ચાંનાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાનની કુદરત, કે જે હમણા શરી-રની બહાર ગઇ છે, તેણીએ પોતાની ગતી-ગવ અને ઉસ્તાન આપેલાં હતાં.

હવે ત્યારે અજઢ નાશ પામ્યું-જનનો દોર છુટી ગયો-આતશ પરાગંદે થયો, ત્યારે જડ તનના તનુ-ગએથામાં તેઓના અનુએ અનુમાં ગરમી જે જીવનગાળો આપવાની ખાસીઅત રાખીને ફરતી હતી, તે તે ખાસીઅતને છોડીને અટકી જઇને ખોટી ગરમી તરીકે તે મુરદાર તનને બાળવા લાગે છે, જેને કોહવાટની શરૂઆત post-mortem changes કહે છે. અજઢનો નાશ થાય છે કે તુરતજ જડ તનમાંની તેના અનુએ

અનુમાંની સજીવન શક્તિની ગરમી પહેલે ફરતી અટકે છે. ફરતી અટકવાથી અનુએ અનુનાં બંધારણમાં ફરક થતો આવે છે. અનુએ અનુમાં દ્રવાઓ અને ગવ જે ઝરેહો ઉપરથી ઉતરેલા તેઓ છે. ઝરેહ ઉપરની આ ગવ ઉપરાંત બીજી ગવ અને ઉક્તાનગી ત્યાં છે. તે મુરદાર તન embryo તરીકે સેવાતાં ઘંડાં તરીકે જ્યારે માતાનાં પેટમાં હતું, તે વખતના ચોથે મહીને ઉતરેલાં કેહવામાંની ગવ અને ઉક્તાનગી તે અનુઓ લે છે. અનુએ અનુની સજીવન શક્તિની ગરમી જેવી અટકી કે પેલાં ચોથે મહીને ઉતરેલાં ગવ અને ઉક્તાન તો બહાર જતી કુદરત તરફ નાહસી જાય છે. પણ મુરદાર તનમાં તે દ્રવાઓ અને પેલી ઝરેહ ઉપરની ગવ સીરફ રહી જાય છે. અનુઓમાંની આ દ્રવાઓ અને ગવ માનવીના કેસમાં તુરતજ છુટાં પડે છે, (ગોસ્પંદોના કેસમાં તેને છુટી પડતાં વાર લાગે છે તેની નોંધ લેવી), અને જેવો હાંફો ચાલે છે કે તુરતજ સજીવન શક્તિની ગરમી જે જડ તનના અનુએ અનુમાં છે તે અટકે છે, અને જેવો જીવ ગયો કે તુરતજ સજીવન શક્તિની તે ગરમી ખોટી ગરમી જેવી થઈને જડ તનને બાળવા માંડે છે એટલે હાથ પગને સખત કરવા માંડે છે, માટેજ તુરતજ હાથ *પગને વાળીને સચકાર કર-કરવાનો હોકમ છે, કેમકે જડ તનના અનુએ અનુના વોહુનની મીલાવત-માંથી છુટેલો દુજે-નસુનો હમેશા બારણુ કરી દુજને જનવા બેઠો છે. એટલે દુજે-નસુ જન્મ લઈ બહાર પડીને મોટો થઈને તુકસાન ઉપર ચઢે તેની અગાઉથીજ મુરદાર તનને સચકા-બંધથી બાંધી-હાથ પગ વાળીને કશમાં મુકવું, કે જેથી સજીવન શક્તિ ખોડેલી તે ગરમી અને તે દુજે-નસુ જન્મતાંની સાથેજ કાણુમાં આવે.

હવે ત્યારે મુરદાર તનમાં શું છે ? (૧) પેલાં ઉંચ તરેહના અરધા

* હાથ અને પગ વાળવાનો મુળ મુદ્દો મરણ વખતે હલા થતા દુજે-નસુની ચલવલોની ઉપર કાણુ મુકવાના અનેક સાધનોમાંનું એક સાધન હોય થવા માટે છે. ચોથે દહાડે જ્યારે રવાન પોતાના વહાણમાં બેસીને પેલી જોહાન તરફ જાય છે ત્યારે તેજ વખતે દખ્ખામાં પડેલા મુરદાર શરીરમાંના સપડાયલા સુક્ષ્મ અનાસરોને તે શરીરમાંથી છોડવીને દહમ ચઝતને સોંપાય છે અને ખુદ તે મુરદાર તન જે દખ્ખામાં છે તેની ઉપરથી દહમની આણુ ફરી રહે એમ કરવાનું છે. એમ થાય છે તોજ ગુજરેલાંની ખરી સદ ગતી થયેલી કહેવાય એટલે ગુજરેલું સીધું પેલી જોહાનમાંનાં પોતાનાં ઘરે જાય. આમ થવા માટે દુજે-નસુને રોકવો જોઈએ કે જેને માટે ચાર દહાડાની કીચા છે. દુજને પોતાની શક્તિમાં નીરબળ કરવા માટે હાથ પગ વાળે છે.

ભાગના કુદરત વસેલાં કેહવું—ઉશ્તાન—તેવીશી અને તે માંહેલી કુદરત કે જે તે જીવતા તનના અજઞ્ઞમાં તેમ તેના તનનાં અનુએ અનુમાં હતા, જેઓએ જનનો દોર સજીવન શક્તિથી ઉભો કરીને તનને જીવતું રાખેલું હતું તેઓ તે સજીવન શક્તિ એટલે હારારતે—ગરેઝીઆને પોતામાં સમેતીને તે તનની અધિપિની બહાર નીકળી ગયા છે, કે જેથી તે તન મુરદાર થયું તેની અધિપિ જે જીવતી હાલતમાં બલી મગનાતીસવાળી હતી તે કાળી કુદરતવાળી થઇ છે અને શરીરના અનુના વોહુનમાંથી ગવ અને રચેથ્વ એટલે દ્રવાઓનો કચરો છુટા પડીને તે રચેથ્વમાંથી દુજે—નસુ જન્મેલો છે જે ગવનો નાશ કરવા માંગે છે અને બહાર ચારે દીશાએ ચેપ પાંથરી રહે છે. એમ મુરદાર તનમાં દુજે—નસુ છે; (૨) ઉપર કહેલા દુજમાંથી બહાર પડતી ખોટી ગરમી જે ગવની સજીવન શક્તિ ખોલી બેઠી છે તે છે, કે જે હવે post mortem changes કરી એટલે હાથ પગ સખ્ત કરીને પછી કોહવાટની શરૂઆત કરશે તે ગરમી છે. અને (૩) તનના વોહુનમાંથી છુટી થયેલી ગવ છે અને તે (૪) ગવ કે જે અજઞ્ઞમાંની હતી જેને અજઞ્ઞ કહે છે તે છે. આ ગેઉ પરમાર્થી ગતીને બચાવનાર પેલું માદરૂપ કેહવું છે. કેહવુંની અસલ જાત દ્રવાઓની હતી કે જેવી જાત-માંથીજ પેલો દુજે—નસુ જન્મેલો છે, જ્યારે આ ગવ તો દાદારની અમાનત છે, માટે તે માદર કેહવું પોતાની ગેસપંદા ગતીની રૂએ પેલી ગવની હીક્ષાત કરવા તે પોતાના અસલ જાતીલા દુજની સામે પડીને તે દુજ સાથે હાથ મેલવી રહે છે.

ત્યારે એક વખતના જીવતાં માનવમાં આટલી ચીજ હતી :

૧. તેવું દેખીતું જડ તન નામે તનુ-ગચ્છેથા.

૨. તેનાં દેખીતાં જડ તનનો સુક્ષ્મ ભાગ અજઞ્ઞ, કે જેમાં પચાસદારની વાષીની કુદરત હતી, જે જીવજનની ગરમી—અધાંને સજીવન ગતી આપતી જડ તનને ગરમી પુરી પાડીને જીવાડીને ભાગવટો કરાવતી.

૩. તે માનવની આસપાસની તેની સાથે જોડાયેલી અધપી = વાતાવરણ, કે જેમાં નવ તત્ત્વકકા હતા : ૭ તત્ત્વકકાઓ ઉંચા હતા; છેલ્લા ત્રણ તત્ત્વકકાઓમા માનવની ચલવલોથી થતા દુજતું રહેઠાણ હતું.

૪. તે માનવનાં કેહવું—તેવીશી—ઉશ્તાન આપ હતાં, જેઓ બે ભાગે વહેંચાયેલાં પણ સાથેજ હતાં : એક ભાગમાં સીરફ

કુદરત નામે અઓજ-ઝોર-ઉસ્તાન હતાં, જેઓ બહારની કુદરત સાથે હમાઝોરીમાં હતાં. બીજો ભાગ માતા જેવો થઈ પેલા પોતામાં છેલ્લા સુધારવાના રહેલા દ્રવાઓમાંથી અનેલા અનાસરોને રાખીને પોતામાં બલી ખુરી બેઠે બાળુ રાખીને ખુરીને બત્તી કરવા ઉસ્તવાર હતો અને અજઘ અને જડ તન ઉભા કરવા પચાસદારની વાષીની કુદરત પોતામાંથી કાઢીને અધપિમાં સ્થાપીત કીધી હતી, જેની રૂએ અજઘ થયલું, જે અજઘમાં પોતાની અંદર રાખેલા ચોથા ભાગના દ્રવાઓના અનાસરોને મોકલીને પચાસદારની વાષીની કુદરત મારફતે જડ તનને ઉભું કીધેલું.

૫. રૂવાન-બઓદ હતાં, જેઓ પેલાં કુદરત વસેલાં કેહપના ૧૦ માં ચપ્પ કે જે અંતકરણ આગળ છે ત્યાં હતાં.

૬. ફરોહર હતું. આ ફરોહર તે માનવનાં જડ તન કે કેહપનાં શરીરની બહારજ હતું. માનવની અધપિ કે જેના ઉપર નં ૦ ૩ માં જણાવી ગયા તેમ નવ ભાગ છે, તેના ત્રણ ઉત્તમમાં ઉત્તમ પહેલા નંબરના ભાગોમાં તે ઇલાકા રાખતું હતું. માનવની અધપિમાં કેહપમાંની કુદરત પચાસદારની વાષી તરીકે સ્થાપીત થયેલી અને પહેલાં અજઘને ઉભું કીધેલું, કે જે અજઘમાંજ પછી તે વાષીની કુદરતે જડ તનને રચવાનું પોતાનું કામ શરૂ કીધેલું. કુદરત જે તે વાષીમાં હતી તેને અઓજ અને ઉસ્તાનની કુદરત કહે છે. આ અઓજ અને ઉસ્તાનમાં ગવની શક્તિ અને તેના કાઝી થવાનો ભેદ હતો, જેઓએ તે અજઘ કે જે તે અધપિમાં થયલું તે અજઘની અંદરજ પેલાં કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાનને સંકોચાવી રાખેલાં હતાં. આવી અધપિમાંના ઉત્તમ ત્રણ ભાગમાં ફરોહર રહીને કુદરત વસેલાં કેહપનાં માથાં આગળના ‘એકથી ચાર ચપ્પો’ની ઉપર હેફાઝત રાખતું હતું. આ ‘એકથી ચાર’ ચપ્પોમાં માનવે ઉપર કહેલી અબજો વર્ષની સફરમાં જે કંઈ નેકી નામે ‘પંજે-ઝરવીકશે-બાતેન’ કમાઈ છે, જેને ગાથામાં ‘રએખેનાઓ’=રહાંની મીલકત કહે છે, તે પંજે-ઝરવીકશે-બાતેનને રાખેલી છે આટલું જીવતાં શરીરમાં હતું. તે બધાંમાં મરણ વખતે મોટા ફેરફારો થાય છે. અજઘનો નાશ થાય છે. જડ તનની સજીવન શક્તિ છુટી જાય છે. જડ તનમાંની ‘ગવ’ જડ તનમાં થતા ફુજે-નસુ અને સજીવન ગરમી ખોલી બેઠેલી ખોટી ગરમીથી માર ખાય છે, માટે મા રૂપનું કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશી, જેઓને બાતેન અનાસરો કહે છે, તેઓ જડ તનમાં પડીને તેની રક્ષા કરે છે અને પોતે ફુજે-નસુ સામે ટકકર ઝીલે છે. અજઘમાંના આતશ-બાદ-

આખ કહેતાં કાદો, અને સુક્ષ્મ ખાક, જેઓ જોરાને-જાન સાથનાં છે એટલે મનસ્વી-ગવસ્વી-કુનસ્વી વીર-હોશ-ખેરદ સાથનાં છે, તેઓ જો કે પરાગંદે થયાં છે, છતાંખી જોરાનેાને લીધે સચેત રહી જડ તનના અનુએ અનુમાં તેઓએ આતશ-બાદ-આખની અને સુક્ષ્મ ખાકની ગતી પાંચરી છે, તેઓને પોતામાં ખેંચી લઇને તેઓ ચારે નામે આતશ-બાદ-આખ (કાદો) અને સુક્ષ્મ ખાક સાથે મલી જઇને જડ અંતકરણ, કે જ્યાં આગળ એક વખતે કુદરત વસેલાં કેહપ'નું દસમું ચપ્પ હતું, જ્યાં આગળ રૂવાન-બઓદનું વહાણ હતું, ત્યાં રીંગ કરી કશ કરીને ઉભા રહે છે. તેઓ રીંગ કરી, કશ કરીને ત્યાંજ ઉભા રહે છે તેનું કારણ એ છે કે જીવતાં જીવત આ દસમું ચપ્પ કે જેમાં રૂવાન-બઓદ છે તે ચપ્પને શરીરમાંની અહીની ગતીએ ધનાગીનને જોરે જીતવા માંગીને રૂવાનનો નાશ કરવા માંગેલો. પણ તેમ થયલું નહિ. મરણ વખતે શરીરમાંની અહીની ગતી દુજે-નસુ તરીકે જન્મ લઇને જોર પકડે છે ત્યારે તેજ વખતે યા જરાક અગાઉથી ફરોહર કે જે જીવતાં જીવત અધપિમાં હતું તે ત્યાંથી નીકલીને બહાર પડેલા કુદરત વસેલાં પેલાં ઉંચ ગતીનાં અરધાં કેહપ'નાં પહેલાં ૪ ચપ્પામાં જઇને ત્યાં રહેલા પન્જે-ઝરવીકશનો છલાકો લઇને આ દસમાં ચપ્પ જે અંતકરણ આગળ છે તેને પોતાના ચાર ચપ્પમાં ખેંચીને સંકોચાવે છે. આ વખતે તે રૂવાન બઓદખી સાથેસાથ તે માથાં આગળના ચાર ચપ્પામાં ખેંચાઇ રહે છે. પછીથી આ માથાં આગળના કેહપ'ના ભાગમાંથી તેઓ બહાર અધપિમાં પડે છે. પેલાં દુજે-નસુ મરણ વખતે દાવ સાંધીને તે દસમાં ચપ્પને ત્યાંજ રહેલું સમજીને હલ્લો કરીને રૂવાન-બઓદને પકડવા માંગે છે. તે દુજને બબર પડતી નથી કે તે કેહપ' તો ઉપર ખેંચાયું છે. ત્યારે દુજે-નસુ અહિંયાં અંતકરણ આગળ આવી રહે છે તે વખતે તેને હંફાવવા આમ ઉપર કહેલો કશ થઇ રહે છે. ગુજરનાર માનવનો ખોદા યાને બગોબખતની શક્તિ તે આતશ-બાદ-આખ-સુક્ષ્મ ખાકને એમ રીંગ કરવા ઉશ્તવાર કરે છે, એમ રીંગ થઇ રહે છે અને દુજે-નસુ જેવો ત્યાં તે રૂવાન બઓદને અને તે દસમાં ચપ્પને પકડવા હલ્લો કરે છે કે તે દુજ પોતાને તે આતશ-બાદ-આખ-ખાકની રીંગ કપમાં ઘેરાયેલો જુએ છે. અને તે દુજ અને તે કશના આતશ-બાદ-આખ-ખાક વચ્ચે રસાકસી ચાલે છે. આ વખતે માથાં આગળથી બહાર પડેલા રૂવાન-બઓદ પાછાં માથાં આગળનાં કેહપ'માં તક લઇ ધુસી જાય છે.

આમ અજઞ્ઞમાંના તે આતશ-પાદ-આખ અને સુક્ષ્મ પાકના દારોળી માદરૂપનાં કેહપંને મહદમાં રહીને મુરદાર તનમાં પડે છે.

અધર્મીના નવે નવ ભાગમાં મરણુ વખતે ફરોહર ત્યાંથી ચાલી જવે, કાળી કુદરતની સત્તા અને છલાકો રહે છે. આખી નવ ભાગની અધર્મીની આસપાસ મરતી વખતના માનવના ખોદા ઉપરના ભરોસા વગરના મીથથી બંધાયેલાં કાટલાં નામે શખના મીથ ઘેરો કરીને રહે છે.

કેહપંના બે ભાગો હતા. એક ભાગ જે માદર રૂપનો હતો તે તો બાતેન અનાસરમાં સંકેત્યાદને જડ તનમાંના દઝોવ સામે રણુમાં પડ્યો. કેહપંનો બીજો કુદરત વસેલો ભાગ હતો તેમાં બે પેટા ભાગો હતા : એક ભાગ અતી ઉત્તમ હતો, જે ૧ થી ૪ ચપ્પનો માથાં આગળનો હતો, જેની ઉપર જીવતી જીંદગીમાં ફરોહરની માટે સરોશની આડકત્રી પાસળાની હતી, કેમકે જીવતાં તનમાં દઝોવ ગવથી બંધાયેલો હતો. પણ હવે કે જ્યારે મૃત્યુ થયું અને દેવ જીવ્યો, માટે દેવ ગવથી બંધાયેલો નથી, માયાના બંધનથી છુટો થયેલો છે, માટે ફરોહર સરોશની હકાકતમાં રહીને તે ૧ થી ૪ ચપ્પોની ઉપર સીધી પાસળાની કરે છે, કેમકે તેમાં રવાને કમાયલી પંજે-ઝરવીકશે-બાતેનનો અપુર્વ ખગ્ગનો ‘રઝેખઝેનાઓ’ છે, કે જેથી ક્રશો-કરેતી થવાની છે. કેહપંનો બીજો પેટા ભાગ ઉપરનાં કરતાં ઉતરતો છે, જેમાં દસમું ચપ્પ મુળ છે, જેને શરીરની રાજધાની કહે છે, કે જે દસમાં ચપ્પમાં રવાન-ખઓદ જીવતી જીંદગીમાં હતાં. જીવતી જીંદગીમાં આ દસમું ચપ્પ heart હૃદય આગળ હતું. આ heart હૃદય આગળનાં દસમાં ચપ્પ જે શરીરની રાજધાની હતી તેનો કબજો શરીરમાંના વોહુનના જુરસાઓને પોખનાર અહીરીમન જીવતી જીંદગીમાં લેવા માંગતો હતો પણ ક્રાહના દુટીની આસપાસનાં પેટ ઉપરનાં રણુ જેવાં ચપ્પ આગળથી એટલે કેહપંના અગીઆરમા પેટ આગળનાં ચપ્પનાં મેદાન આગળથી ઉપર દસમા અંતકરણના ચપ્પમાં તે જઈ શકેલો નહિ. હવે કે જ્યારે ગુજરેલાં શરીરમાં કેહપં રહ્યું નથી માટે ક્રાહના ચપ્પ જેવું રહ્યું નથી માટે કુજે-નસુ તે અહીરીમનથી નસીહત પાળીને તે હૃદય આગળનાં દસમાં ચપ્પનો કબજો લેવા જવાની તકવારી કરી રહે છે. પણ માનવ ગુજરે છે કે તુરતજ કેહપંના તે બીજા ભાગનાં તે દસમા ચપ્પને ફરોહર પેલાં પોતાનાં ૧ થી ૪ ચપ્પમાં ખેંચી લે છે એટલે રવાન-ખઓ-

દેખી ત્યાં ખેંચાય છે. પણ જેવાં તે રૂવાન-બચ્ચોદ ત્યાં ખેંચાયાં, કે તુર-તજ તેઓ માર્યા આગળથી બહાર પેલી અધપીમાં પડી જાય છે. તેઓ ગોચા પોતાના વહાણુ-ઘોડા ઉપરથી નીચે ઠોકરાય છે. આવા થયલા મામલાથી તે દુજ અજ્ઞાન છે. આમ ત્યારે આ ઉંચ તરેહનું કુદરત વસેલું કેહપું ચંકાચીત થઇને મુરદાર તનમાંથી બહાર પડે છે અને ઉપર કહ્યું છે તેમ પેલી અધપીના નવમા ભાગમાંજ રહે છે, કેમકે ત્યાંની અધપીમાં દુજનું જોર ઘણું કમ રહે છે. પેલાં ઉરવાન-બચ્ચોદ તો પેલી અધપીના આઠ ભાગમાં કેઠે કે જ્યાં દુજનું ભારે જોર છે ત્યાં પડે છે. હવે તે રૂવાન-બચ્ચોદ પાછાં કેહપુંનાં પોતાનાં વહાણુમાં ચઢવા માંગે છે. તેઓ કેહપુંમાંથી પડ્યા પછી તુરતજ તે અધપીના નવ ભાગો-માંના નવમા ભાગમાં આવેલાં પેલાં કેહપુંના એકથી ચાર ચપ્પના ઉત્તમ ભાગ જે ફરોહરની સરોશની સીખ્ધી ચોડીમાં છે તે ભાગના કીલ્લા ઉપર ‘હુર બેરેઝ’ ઉપર ચઢીને અધપીમાંથી કાળી કુદરતને કાઢી મુકી તેમાં પાછી રોશન કુદરતને આરાસ્તે કરીને સાથેસાથ પેલા દુજે-નસુ જે આતશ-બાદ-આબ-ખાકના કપમાં સપડાયો છે તેને મહાત કરી મુરદાર શરીરમાં ઘેરાયલા માદરૂપ કેહપું જે બાતેન અનાસર તરીકે આ વખતે થઈ રહ્યા છે અને જેઓ ગુજરેલાંના તનના વોહુનમાંની ગવને તેમ તુટી પડેલા અને પાણીની માફક ફેરવાઈ ગયલા અજ્ઞદના ગવની હિફાજત કરી રહે છે-તેવા તે રોશન ચેતન્યને મુરદાર તનમાંથી છોડવીને ઉપર દહમના ધલા-કામાં લઈ જવા માંગે છે.

ત્યારે શું કરવાનું છે ?

(૧) જડ મુરદાર તનના દુજે-નસુને પકડીને તેનો નાશ કરવાનો છે. અને તે દુજે-નસુમાંથી ઉભી થતી અને દેખીતો તેમ અણુદીઠ ચેપ અને કોહવાટ* કરતી ખોટી ગરમીને ખુખવવાની છે.

* દેખીતો અને અણુદીઠ ચેપ અને કોહવાતને માટે અવસ્થામાં ત્રણ ખોલ છે: નામે અખ્તી, પવીતી, આહીતી. અખ્તીનો ચેપ તેને અડવે લાગુ પડે છે જેને હમરીત કહે છે જેને Contagion કહે છે.

આહીતીનો ચેપ હવામાંથી હડીને લાગે છે, જેને infection કહે છે, જેને પતરીત કહે છે.

પવીતીનો ચેપ ખરાબ વાસ કરીને નાકમાંથી શરીરને લાગે છે જેની પતરીત કહેવાય.

(૨) અધપિના નવ ભાગોમાંના આઠ ભાગો પુરી રીતે અને નવમે ભાગ કંઈક રીતે કાળી કુદરત-તીરે ગોહરથી જતાયા છે તેઓમાંથી તે કાળી કુદરતને હાંકી કાઢીને રોશન કુદરતવાળી કરવાની છે.

(૩) જડ તનમાંના દુજે-નસુ અને તેને મદદ કરવા આવેલી કાળી કુદરતને દુર કરીને તે માહે સપડાયલાં મા રૂપનાં કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીશીને અને તેઓની હેફાજત હેઠળનાં અજદ-ગવને તે મુરદાર તનમાંની કાળી કુદરતના ઘેરામાંથી છોડવી ઉપર તેઓને ઠેકાણે દોરવા માટે દહુમ યજ્ઞ-તને સોંપવાના છે.

(૪) અધપીની આસપાસ બંધાયલા શબના મીથ્રને તોડવાના છે.

(૫) અધપીમાં પડેલાં રૂવાન-બઓદને ‘હુર બેરેઝ’માં જવા દેવાના છે.

(૬) અધપીમાં ઘેરાયલાં અને મરણ વખતે અંગુઠા મારફતે બહાર પડેલાં કુદરતની સાથના કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાનને અને તેઓ માંહે રહેલાં રૂવાન-બઓદને પોતાને ઠામે મોકલવાનાં છે.

ત્યારે આવાં મોટાં કામમાં દાખમે-નશીની કેવો મોટો ફાળો આપે છે તે જોવાનું છે.

જો દાખમે-નશીની નહિ થાય તો:-

જડ તનમાંનો દુજે-નસુ મરતો નથી.

જડ તનમાંની ખોટી ગરમી અને તેના ઉપર કહેલા ચેપો મરતા નથી.

જડ તનમાં સપડાયલી મા રૂપના કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન-એટલે બાતેન અનાસરો અને તેઓની હેફાજતમાં રહેલા ગવ, અજદ મુરદાર તનમાં કાળી કુદરતના કબજામાંજ રહે છે.

અધપિના શબના મીથ્ર ખરી રીતના તુટતા નથી. માટે કેહપ-તેવીશી-ઉસ્તાન અને રૂવાન-બઓદ હવામાં રખડ્યા કરે છે, રૂવાન રસ્તામાં ફસી પડે છે પોતાને ઘરે જઈ શકવું નથી.

દોખ્ખાની તલેસમ તેનો અર્થ—તેનો ભંગ તુટવું ખુરશેદ—નીગે-
રશનીનો ભેદ—ગરોન્માનના વણુના લોકોની આ ખાસ તદખી-
રની ઉપયોગીતા; તેથી બીજી વણુના દારવનાર ઉપર ઓછો
થતો ભાર—કુદરતની ક્રોશ—કેરેતીની નેમને નજદીક લાવનાર
વ્યવસ્થામાંની આ એક. અશવન નરના રૂવાનના ઉપર
ઉડવાથી થતો ખુરી ભટકતી અરવાહીઓ ખુરી સેફલી-
ઓનો નાશ અને ઉન્નતી. દુજખી ખરજીસી રૂવાનના
કાયદેસરના ઉપર જવાથી ઉલવી અરવાહીઓને મ-
લતી હિદાયત—દુઝખી ખરજીસી રૂવાનના કાયદે-
સરના નહિ ઉપર જવાથી સીફલી અરવાહીઓનું
વધતું જોર અને બીજી જીરમોનાં કામમાં તેથી
થતી નડતલો.

દોખ્ખાનું ઉપયોગીપણું સાર્વજનીક છે તેની સમજ

દોખ્ખે નશીનીનો બાબ એક ઘણી અગત્યની બાબ છે. સીરફ ખર-
જીસી ગરોન્માનની વણુને સારજ તે અગત્યતા ધરાવતો નથી. દોખ્ખાની
તલેસમના ઉભા થવાથી ગેતીની ઝામમાં રોશન ગતી જામે છે. ચીનવતની*
ગતી ગોયા ઝામ તરફ લંબાય છે અને અરવાહીઓના રસ્તામાં ચીનવ-
તનો ઇન્તેઝામ જામવે અરેજુરું નામની તેઓની જગાનો કીલ્લો તુટે છે
અને સેફલી ભટકતી અરવાહીઓ જે ચોર ડાકુ મીસાલ છે તેઓ ત્યાંથી
નાહસીને વેરવીખેર થઇ જાય છે, જેઓની તરખ્યત સાર પછી સખત
તકેદારી ઉભી થાય છે જેથી અન્ય જીરમનાઓને મદદ મળે છે. દોખ્ખાની
તલેસમના તુટવાથી ત્યારે ગેતીની ઝામમાં તારીફી પંથરાય છે અને
અરવાહીમાં અરેજુર ઉભો થાય છે; અરવાહીઓના ડાકુનું જોર વધે છે.

* ચીનવતની ગતીમાં બજોદીક અકકલ એટલે ચજતોની અકકલ છે
તે ઉપર જનાર રૂવાનને કમમાં કમ ત્રીકાળ અને વધુમાં વધુ સાત કાળ લગીનું
ભાન થાય છે જે પોતાની ભુલ જોઇ ખુદ બ ખુદ આગાહ થઇને ગુનાહોની
પરોમાની કરી સખતમાં સખત થતી શીક્ષાને દાદારની રહમ ગણે છે. ચીનવત-
માંના રશુ અને ત્યાં આગળનો સગ દરેકને ખરો રરતો દેખાડે છે—ખરી ખેરદ
અપાવે છે. દરેક ઇનસાનને તેના શ્વાષના ચકરાવામાં એક વખત ચીનવત ઉપર
તો જવાનુંજ છે.

§ શકની બુધ્ધી—સ્વાથી બુધ્ધી—હવસોને તાબે થતી બુધ્ધી કે જેથી
તનાસક થવાય તે, માનવની અકકલ જે પોતાની હદ કરતાં વધુ બજાવા માગવે,
તેમાં નિશકળ થઇને શકમાં પડીને ગુમાની થયા કરે છે તેવી ગતી, દુન્યવી
સ્વાર્થની જબુન ગતીનો પ્રભાવ જે બધું અપાખ્તરમાં ગુબાર કરે છે તે.

દોખ્ખાઓ ત્યારે સીરફ બરજીસી વણુના એકલાનાં ભલાને સાર નથી. કાએદેસરના તલેસમ રાખતા દોખ્ખાઓથી જમીનમાંની રપેન્ટ આરમધ-તીનાં કામને ઉલુફ ગણી (હજારગણી) મદદ મલે છે.

દોખ્ખાનો બાહોળો અર્થ; જમીનમાં મુરદાં દાટવે થતાં નુકસાનનો ખ્યાલ; નુકસાન કઇ રીતે અને કેવું છે તેનો ખ્યાલ-ખુરશેદ નીગરશનીનો લાભ.

ગુજરાતમાંની લાશની જાતજાતની રીતે વ્યવસ્થા કરવાની રીતોએ કદી મજદુરનાનોએ “દોખ્ખે”નાં સામાન્ય નામે ઓલખી છે જે વિષે ઉપર વાંચી ગયા છીએ. માટે દોખ્ખે શબ્દ એખલો કંઈ અગત્યતા બતાવી શકતો નથી. વંદીદાદની ત્રીજી ફગદના ૮ માં ફકરામાં કહે છે કે જમીનમાં મુલેલાં માણસોને અને સગોને (સ્વનના બેદનાં જાનવરોને) દાટે તો જમીન નાખુશ છે. એટલે જમીનમાંની આરમધતીની તલેસમ જે ફરો-કરેતીને નજદીક લાવવા કામ કરી રહે છે તેમાં ખલલ થાય છે. ઇનસાનનો જન્મ-મરણનો નાટક ફરો-કરેતીના નજદીક લાવવામાં મુજ છે. ઇનસાનનું જીવન ત્યારે ફરો-કરેતી નજદીક લાવવા મુજ છે. જીવન માટે જમીનમાંથી ઉગવાની ગતીથી થતું ધાન્ય વીગેરે મુજ છે માટે જમીનની તેવી બલી શક્તિ ફરો-કરેતીના નજદીક લાવવા માટે મુજ છે. એ ઉપરાંત જમીનમાં અનેક રોશનીનાં કામ થાય છે. જમીનમાં †અનઝ-રઓઆઓનો છાપ મીનો અનેરાંનથી થવા ધાર્યો છે, જમીનમાં અનઝ-રઓઆઓને ખેતવા ધાયું છે, માટે આરમધતી,‡ કે જે કદીમમાં કદીમ છે, જે અનામાંથવાઓની શરૂઆતથી

† અનઝ રઓઆઓ તે હદ વગરના સ્તરોનું પુર રોશનીવાળું અનન્ત કામ છે કે જેમાં અહૂરા વસેલા છે-જેની મારફતે દરેક ચીજ નીકલી રહીને પછી પાછી સુદ્ધ રોશનીવાળી થઇને તેમાં પાછી જશે, અહૂરાનો તે શ્યાવ છે. આ શ્યાવ પુર ચલકાતનો અને અકેનાર ગતીનો છે.

‡ અહૂ તો અનન્ત છે. તે કશામાં આમેજ હોએ નહિ. પણ કુદ કહેતાં હા-નાની ગતી કહેતાં પાપ સવાબનું મુજ જાહેર થયું હતું જેને માટે તે સાહેબે મુજ ત્રગડી કાઢીને એક શક્તિ કીધી છે જેઓ તે પાપ સવાબની કુદને એક-ચતામાં લાવશે. આ ત્રગડીમાં આરમધતી એક છે જેમાં દાદારના હોકમના બળ લાવવાની નીખાલસી અને ફરમાન-બરદારી છે, જેણીને ‘આર’ સીધા અને ‘મધતિ’ વિચારોવાલી કહે છે માટે આરમધતીને અલંકારમાં દાદારની દીકરી અને ધણીઆણી કહે છે. જ્યારે આપણે કુદરતનો લાહવો એક જાનવરની માફક લેયા કરીએ છીએ ત્યારે આરમધતી કે જેણીનો આપણે લાહવો લીધો,

(કુદનોટ માટે જુઓ પાને ૧૦૧ મે).

દેખાવ દે છે તે જમીનમાં ઉતરી આવી બેઠી છે. આરમઘતીની આવી કદીમ શક્તિના જમીનમાં આવીને ક્રશો-કરેતી=મુક્તિ માટેનું કામ કરવાના ધોરણોમાં જ્યારે જ્યારે અને જેથી જેથી ખલલ થાય છે ત્યારે ત્યારે અને તેથી તેથી જમીન નાપ્રુશ થાય છે એમ કહ્યું છે. વળી આગલ નવમાં ફકરામાં કહે છે કે જે જમીનમાં ઉપરથી બાંધેલા દોખાઓ બનાવે જેમાં મુવેલા માણસો મુકેલા હોય તે જમીનખી નાપ્રુશ છે. અહિંયાં ત્યારે દોખું શબ્દ સામાન્ય રીતે વપરાય છે. મુરદાંઓની વ્યવસ્થા કંઈખી રીતે થાય-દાટવાથી કબરો કરી યા બીજી રીતના જાતજાતના અસ્તોદાનોથી થાય તે બધાંને માટે સામાન્ય શબ્દ દોખું છે. પહેલે કહ્યું છે કે જમીનમાં મુવેલાંઓને છુપાવે અને એમ તેઓની ઉપર ખુરશેદ-નીગેરસ્તી નહિ કરે તેથી જમીન નાપ્રુશ છે-પછી આગળ કહે છે કે જમીનની અંદર મુવેલાંઓને નહિ છુપાવે પણ જમીનની સપાટી ઉપરજ મુરદાંને રાખે પણ તેઓને બંધ દોખાઓમાં મુકે કે જેથીખી ખુરશેદ-નીગેરસ્તી તે શખને નહિ મળે તેથીખી જમીન નાપ્રુશ છે. પહેલવીમાં વંદીદાદના શરેહ કરનારે તો સાફ લખ્યું છે કે જમીનમાં દાટવે અને જમીન ઉપર બંધ દોખા કરીને તેવા દોખાઓમાં મુવેલાંને મુકવે ખુરશેદ-નીગેરસ્તી નહિ થતી હોવાથી જમીન દીલગીર થાય છે. જમીનની અંદર યા જમીનની ઉપર મુરદાંઓને છુપાવ્યાથી ખુરશેદ નીગેરસ્તી તેઓને નહિ અપાવ્યાથી એવું તે શું થાય છે કે જેથી જમીન નારાજ થાય છે, એટલે આરમઘતીનું કામ જે જમીનમાંથી ન્યામતોને ઉગાડીને તનોમંદ સૃષ્ટિનો જીવ ટેકવી ભોગવટાઓ કરાવી સગ્ન-જઝા અપાવીને તે તનોમંદ સૃષ્ટીને તુર તરફ લઇ જવાનું છે તેમાં ખલલ પડે ? મુરદાંઓને જમીનની અંદર બંદ કરવે યા જમીનની ઉપર બંદ કરવે, ખુરશેદ નીગરસ્તીથી દુર કરવે તે મુરદાંઓની ઉપર અને અંદર ભયભીત નહિ કંઈપી શકાય તેવી જાતજાતના અણુદીઠ જંતુઓની ફેજ-છેક અણુદીઠ રીતનાં જંતુઓથી તે છેક દેખીતા જંતુઓ કીડાઓ-કીડીઓ-અરાસ્યાઓ લગીની-એટલી

(પાને ૧૦૦ મે થી કુટનોટ ચાલુ).

તેણીએ એક પુત્રીની માફક આપણને દુધ પીવા દોહી આપેલું કહેવાય એટલે તેણી દાદારની પુત્રી માફક કુદરતમાં રહેલી કહેવાય. પણ જ્યારે આપણે કુદરતનો લાહવો લઇને અષોઘથી કુદરતને પાછો જવાળ આપીને કુદરતને મદદ કરીએ છીએ, કુદરત સાથે સંબંધમાં આવીએ છીએ, ત્યારે આરમઘતી કે જેણીને આપણે લાહવો લઇને પાછો આપવા તેણી સાથે સંબંધ કીધો તેણીને તે સંજોગમાં તે દાદારની ધણીઆણી તરીકેની લીધેલી છે.

બધી એક મુરદાને વલગે છે કે તે બધાંની ગણતરી આખી નીસ્તીની જાતજાનની તનોમંદ વસ્તીના શુમાર સાથે મુકાબલો બતાવી શકે. એમ દેવોનું જીવાંગાર લશકર એક મુરદા ઉપર થાય તો પછી તેના કરોડો મુરદાઓ ઉપર શું થતું હશે તેનો ખ્યાલ બાગ્યેજ આપણી વીચારની ગતીને આવી શકે. આવાં અસરે-તારીફીનાં કામની ગતીને તોડવા પછી આરમ્ભતી અને તેણીનાં હમકાર મીનોને રોકાવું પડે છે અને તેઓની ગતીને મારીને સુધારવી પડે છે, કે જેથી જમીનમાંનો તેણીનો કશાં જોખમાય નહિ, અને ગાહામ્બારનાં કુવતો અને કવેમ ખોરેહને અમાનત મલે, અને જમીનનો સ્તર-પાયા બહેસ્ત સાથનો સંબંધ જોખમાય નહિ, અને અવિ-ગ્રીષ્વની કામની સલામતી રહે કે જે અવિ-ગ્રીષ્વથીજ આ ગુનેહગાર ગેતી જીવી શકે છે આમ તનોમંદ ગતી જીવતી રહે.

† જમીનમાં દેખીતી રીતે અણુહદ કચરો નહિ કદપી શકાય તેવી વળેનો છે. ના, આખી જગતની ખુરામાં ખુરી ગતી વિચારથી માંડીને સ્થુળ રીતની બધી જમીનમાં પડે છે. આવીજ જમીનમાં ત્યારે ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીતની તાબેદારીનું સ્વરૂપ જે ચજતોનું લક્ષણ અને શક્તિરૂપ છે જે ક્રવષિરૂપ છે તે જો ન હોય તો જમીન ઉપરની હવા અને જગા નાશ પામે. ત્યારે જમીનમાં મીનો શક્તિઓ જેઓને આરમ્ભતીના હમકાર મીનો કહ્યાં છે તેઓ કષ દોરી એટલે તે અભડાતને દુર કરી કામની ઉત્તમ જગા જે અનગ્ર રઓચ જેવી છે તેમાં તે અનગ્ર રઓચાઓ જેવું ચલકવું કેહવું કરીને એમ તેમાં રહીને કષની બહાર જમીનને તેની આહિતી, પવિતી અને અખતીના ચેપોની ખુરાઇને હદમાં રાખ્યા કરે છે કે જેથી હવા અને જગા વસવા જેવી થઇ રહે. ત્યારે જમીનમાં દાદારે કામ કીધી કહેતા સુક્ષ્મ કેહવું કીધું છે કે જેમાં મીનો ગતી રહીને આસપાસની અર્દને કાણુમાં રાખે છે અને ત્યાંજ ગાહામ્બારોના કુવતો કહેતા ધાન્ય ફળફલાદી વગેરેને ઉગાડવાની શક્તિ રાખી છે કે જેને જોરેજ પેલી જમીનમાં ફળદ્રુપ ગતી રહી શકે છે. જડ જમીનની કામ એટલે અણુદીઠ ધરતી જે ઉત્તમ જગા છે જે ચજત વસેલી છે તેને ત્યારે દાદારે અનગ્ર રઓચમાંથીજ કાઢેલી છે અને એમ તે તેના જેવીજ છે, જેને ખનીરથ કહે છે, જેને અવિ-ગ્રીષ્વ કહે છે કે જેમાંજ ચજતો રહી શકે અને ગાહામ્બારના કુવતોની જીવડાવનારી ગતી રહી શકે, જે વગર એક મીનીટખી હવા કે જમીનમાં ટકી શકાયજ નહિ-ત્યારે કામ કહેતા અવિ-ગ્રીષ્વ અને તેનો કષ કે જેથી સાધારણ જમીનથી તે નોખી છે અને તેને કાણુમાં રાખી શકે છે તે બેહને પતમાન ઉપર રાખવા જોઇએ પતમાન ઉપર standard ઉપર રાખવાથીજ જડ જમીન ઉપરનો કાણુ રહે માટે તે કષની તકેદારી કરવી કુદરતની = આરમ્ભતીની મુજ નેમ છે.

જમીનમાંની કામને ઉપર કહ્યું છે તેમ દાદારે અનગ્ર રઓચમાંથી કાઢી છે. એટલે તે કામને અને અનગ્ર રઓચને સંબંધ છે જે સંબંધ ૧/૩ ના

(કુટનોટ માટે જુઓ પાને ૧૦૩ મે).

જમીનમાં રહેલી આક્રોશને હૃદમાં રાખનાર આરમઘતી-તે હૃદને
મુરદાઓનું દાટવું કઈ રીતે ઓળંગી શકે-તેથી થતી જમીન
ઉપરની અસરોનો ખ્યાલ.

આરમઘતીને જમીનમાં અનગ્ર-રઓઆઓને વસાવવાના છે એટલે
જમીનને મીનોઘની કરવાની છે, જેને માટે તેણીને પુશકળ કામ કરવાનું છે,
જેમાંથી તેણીને બાકાત રહીને ઉપર કહ્યું છે તેવું કામ કરવું પડે છે
તેનો આઝાબ ધનસાન ઉપરજ છે. આટલું બધું કાર્ય જમીનમાં રહેલી
આરમઘતી કરી રહે છે માટે તેણીને સ્પેન્ત આરમતી કહે છે એટલે
પુરાણને સ્પેન્તીમાં ઘડી રહેતી આરમઘતી કહે છે. આરમઘતીનું સ્પેન્તી
થવાનું કામ નીરંતર જમીનમાં ચાલી રહે છે છતાંજી તે દાટેલી લાશ
ઉપર થતી અસરે-તારીકાની અસર તે તે જમીન ઉપર અને
આસપાસ જમીને પોતાની જબુનતા બતાવે છે. તેના અનેક દાખલા-
ઓમાંનો એક દાખલો એ છે કે આવી જમીન ઉપર જે અશવન નર
રહે તો તેની અશોષ તુટી જાય-તેની બુનક પાશબાનીના મીથ્ર તુટે અને
તેનાં ફરજંદોમાં તે તુટેલા મીથ્રો પુરબહારમાં જાહેર થઈને તે ફરજંદો
આડો રસ્તો લઈ જ્યાંગાર પુરાણઓ કરે. ત્યારે જે ઠેકાણે મુરડાંઓ
ખુબ દટાતાં હોય ત્યાં અશવનો રહી શકે નહિ. કદીમ ધરાનમાં મુરડાંઓ
દટાતાં હતાં નહિ. યઝ્દેઝ્દના પડવાથી તખરીસ્તાનમાં ધરાની સીકકો બીજા
૧૦૦ વર્ષ ચાલેલો હતો, તે તખરીસ્તાનમાં કાઠનેબી દાટવા દેવાનો હોકમ
તે ૧૦૦ વર્ષમાં હતો નહિ. આમ દાટવાનું એટલું બધું બુરં ગણેલું છે.

જમીનમાંની વધતી જતી જબુનતા અને ઘનામીનનો ભેદ;
ફળદ્રુપતા આબાદી અને ઉજડ ગતી અને દુખદરદાનો ભેદ.

વળી આવી જમીન કે જ્યાં મુરડાં દટાતાં હોય ત્યાંના ચોકસ

(પાને ૧૦૨ મે થી કુટનોટ ચાલુ).

ભેદનો છે માટે જમીનની તે ઝામને અવિ ગ્રીષ્વ કહે છે કે જેની ઉપર દાદા-
રના શુભ આશીર્શો નામે ખોરેહ પડ્યાજ કરે છે કે જેથી તે ઝામને અને ત્યાંના
મીનોઓને દાદારનો સંબંધ રહે. આ ખોરેહને કવએમ ખરેનો કહે છે, અને
તે ખોરેહથી ઝમોમાંની શક્તિઓનો દાદાર સાથે સંબંધ થઈ રહે છે તે થતા
સંબંધને કવએમ ખરેનોના ભેદથી થતો સંબંધ કહે છે, કે જેની ઉપર ઘના-
મીનનો હરહમેશ ધસારો રહે છે, જેનું બ્યાન જમયાદ ચશતમાં છે. જે શાહો-
માંની જમીન તેઓનાં કહેતા તનોમાં દાદાર સાથેનો આવો સંબંધ હતો જે
તેઓની અધિમાં પ્રદરશીત થતો હતો તેઓનેબી કવએમ ખરેનો રાખનાર શાહો
-કેઆની શાહો કહ્યા છે.

ભાગોમાં બધી એટલી બધી ઉભરાય કે તે બધીને તેને ફેળે પુગાડવા ધનામીનની હાજરીની જરૂર પડે છે. ધનામીન તે જમીનમાં જઈને તે જમીનની સરળતા ફળદ્રુપતાને તોડી તેમાં ભયાનક ખાડા ખખોચીયાં કરી હઝારો દરદોનું કામ કરીને વખાઓને ઉભી કરીને તેવા કરતાઓની તરફ પાંથરે છે. આવા બધા ભેદો વંદીદાદની ત્રીજી ક્ષગર્દમાં અને અન્ય ઠેકાણે છે જેની કંઈક વિગત ઉપર લખી ગયા છીએ.

શરીરની તનોમંદ હાલત, તે કાંય થઈ; જીવતી-ગુજરેલી હાલત તેઓમાં રૂવાનનો તેમ ધનાનો ભાવ; જીવતી હાલતમાં રૂવાનની રચ સંકેતો આય છે; ગુજરેલી હાલતમાં રૂવાનની રચ ખીલીને તે તનની ખેતી કરશે; ગુજરતી વખતે રૂવાનની રચને ખોલવા માટે કીયા જેમાં દખ્ખુ એક છે-મુળ છે.

આપણે ઉપર જોયું કે રૂવાનને દ્રવાઓ લાગેલો છે જેને સુધારીને રૂવાન જેવો કરી રૂવાનમાં મેલવવાનો છે કે જેથી ક્રશો-કરેતીની છેલ્લી નેમ અને તે માટેનું મીશન પાર પડે. આ મહાન અર્થે રૂવાન સ્વભોગ આપીને તનોમંદ હાલતમાં આવ્યું છે અને રૂવાનનાં પરમદાદાઓ અને યજ્ઞતોએ વધુ સ્વભોગ આપીને નીરતી ગેતીને ફળદ્રુપ રીતની તે તનોમંદ હાલતોને ટેકવે તેવી ઉભી કાઢી છે કે જેમાં તે રૂવાન તનોમંદ હાલતમાં રહી જીવીને પાર પડે. આવી તનોમંદ હાલતને પુર બહારમાં કામ કરવા વખતની ગતી જાહેર થઈ છે. વખતની અનેક ગતીમાં *સ્વાપની ગતી

• સ્વાપ ખદાત એટલે માનવના જન્મ મરણનો એક ફેરો. આ ફેરામાં ત્રણ મુળ ભાગ છે અને દરેક બે ભાગોની વચમાં વચગાલેનો ભાગ છે. માનવ માનાં પેટમાંથી જન્મીને મરે તે એક ભાગ થયો. મરણ પછીથી તે માનવ ચીનવત ઉપર જઈને ખરૂં ખીન્નું મૃત્યુ પામે તે ખીન્ને ભાગ થયો. જીવતી હાલતના મરણ વખતે જડ તન પડે છે. પણ રૂવાન બચે અને ફરોહર જે નુરાની અને કદીમ ચીન્ને છે તેઓ સુક્ષ્મ અને ખોદારસીદા તનો નામે કેહર્પ-ઉશ્તાન-તેવીષીની મહેલી હાલતમાં રહે છે. આને દુન્યવી મોત કહે છે. પણ ખીન્ન ભાગની આખરીએ જ્યારે રૂવાન બચે ફરોહરખી તે કેહર્પ-તેવીષી-ઉશ્તાનમાંથી બહાર પડે છે ત્યારે તેને રૂવાનનું ખરૂં મોત કહે છે. આ વખતે રૂવાનની રચ ઘણીજ ખીલી રહે છે અને દાદારના તે દરશન વતીક કરી શકે છે અને દાદારનો ન્યાય હવે પછીની તેની હાલત થવા વિષે શું છે તે સાંભળવા અને તે ન્યાયને માથે ચઢાવવા ઉશ્તવાર રહે છે આ ન્યાયને લઈને પછી કાંતો તે તનાસક કે તન-પસીનની હાલતે પુગવા જાય છે, આ બધું ત્રીજા ભાગમાં થાય છે.

એક છે કે જેના ત્રણ ભાગો છે. ત્યારે રૂવાન સાથના દ્રવાઓને તનોમંદ હાલતમાં યજ્ઞતોએ ઉભો કીધો અને પછી તે તનોમંદ હાલત રૂવાનને સોંપી કે તે રૂવાન તેની ખેતી કરીને તેને તુરમંદ કરે. ત્યારે જીવતા તનના અનુએ અનુને તુરાંની કરવાના છે. જીવતી જીંદગીમાં આ શરીર મનને આધીન છે, જેમાં રૂવાન તદન † મુઠ થઈને રહેયું છે, જે ત્રિષે ઉપર (દર, પાનાથી આગળમે પાને) જોઈ ગયા. મન તે શરીરનો પ્રધાન છે, તે શરીરના અનુએ અનુમાંથી થઈને ઉભો છે જીવતી હાલતમાં આ મન પોતાની ખસલત ઉંઝરાવીને ખરચી નાખે છે જેને પછી શીક્ષાથી સુધારી શકાય છે. જીવતાં જીવત ત્યારે ધનામીન શેતાનનો તેના શરીરની શરારતો જેઓ શેતાનથી પોખાય છે તેઓનો સાથી થઈ શરીરમાંની વોહુનની ગતી કે જેમાં શરારતો છે તેઓના ખુરા ફોળોને ઉગાડી વોહુનની શરારતોની ગતીના ઝાડને ખુદ્દું કરી નાંખીને પછી ઇનસાફની દેવડીને સોંપી દે છે એટલે જીવતી જીંદગીમાં જીજનો કાયદો કામ કરે છે—એટલે હવસો એવા થાય છે કે જેથી વૃદ્ધિ વધુ દુર ગય એમ લાગે છે. પણ આ જીજના કાયદાનો કુદરતી સાથી જીજતના કાયદાઓ છે. આ જીજતના

† જીવતાં તનમાં વોહુનનો જીવતો પ્રભાવ છલાછલ થઈ રહે છે એટલે જીવતાં તનમાં જતજતના હવસો થઈને ભોગવટાઓ કરવા ઉશ્તવાર થઈ રહે છે. આમ હવસો ભોગવાઈ રહે છે કે તેમાંથી પછી કુદરત તેને સળ જઝા આપે છે કે જેમાંથી તેને આખરે મુક્તિ મળશે. જીવતાં શરીરમાંનું આવું કામ થવા દેવા રૂવાન-ખઓદને પોતાનો પ્રભાવ પોતાની રચની ગતીને સંકોચાવીને પછી તેવા તે શરીરમાં જઈને રહેવું પડે છે કેમકે જો તેઓ ખુલેલી રચના બહાર સાથે તનમાં જાય તો પછી તેઓની રચના પ્રભાવથી તે જડ તનનો વોહુન પોતાના હવસોને બહાર કાઢી શકે નહિ અને વોહુનની તેવી ઝહેરી હાલત મંદ રહે અને તે ઝહેર નીરમુળ થઈ શકે નહિ. રૂવાન નવ વર્ષ લગીમાં બહુ બહુ તો ખુલેલી રચ સાથનું રહે પછી રૂવાન ખઓદ બેઠની રચ સંકોચાય છે. સરોશ ચજત પોતાના દરશી દરોશ નામના અધીકારી ભાલાથી તેઓની રચ ઉપર એક આંકોશ મુકે છે જેને ‘ખંદે દરોશ’ કહે છે જેથી રૂવાન અને ખઓદની રચનો પરતવ જડ તન વોહુન ઉપર પડતો નથી, આ વખતે મન શરીરનો રાજા હોય છે. પણ જેવું તન ગુજરે છે કે ખઓદ તો ખુદ બ ખુદ તે બંદને ઉંચકી નાખે છે અને પછી રૂવાનના તે બંદને અરધો ઉંચકે છે. રૂવાનનો આ બંદ જેવો પુરો ઉંચકાય કે પછી રૂવાન તે ગુજરેલા તનની ખેતી કરી શકે. પણ જો રૂવાન ઉપરનો તે બંદ પુરો ઉંચકાય નહિ તો રૂવાનનું ખેતી કરવાનું કામ મુલતવી રહે છે. ત્યારે ગુજરેલાંની કીયાઓ અને આ દોષમે નશીની તે બંદ દરોશને પુરી રીતે ઉંચકી આપે છે.

કાયદાઓ પેલા જીઝના નતીજને હવસોને યજ્ઞતી ઇશ્ક તરફ લઇ જશે. જીઝના હવસોના ગુનાહોના પરીણામો જે ધનામીન થડી કાઢે છે તેને પછી ઇનસાફથી શીક્ષા થાય છે જેમાંથી વૃદ્ધિ ઉભી થશે. આમ હવસોનું તન ખાથવત=નુરાની થતું આવે છે. ત્યારે જીવતાં જીવત જીઝના કાયદે તન હવસોને ઉભરાવે છે—ગુજ્યાં પછીથી કે જે તે હવસોના જીઝની વર્તણૂકનુજ પરિણામ છે—તે પછીથી રવાન તે તનને જીઝતની ગતીવાળું કરવા ખેતી કરશે.

ત્યારે ગુજ્યાં પછી રવાન પોતાની હોશને ધારણ કરીને તે શરીરની ખરી ખેતી કરી રહે છે અને જેટલી ખેતી હદ ઇનસાફથી થાય તેટલી કરી રહીને પછી ખાકીની કરવા સારૂ નવા થવાપની નેમણુક માટે કુદરતના ચુકાદાને તાબે થાય છે. ત્યારે મરણ પછીનો અધ્યામ રવાનને માટે અગત્યનો છે કેમકે તેમાંજ તેણે તે તનની ખેતી કરવાની છે અને પોતાની રચને વધુ અને વધુ તેજ કરવાની છે. ત્યારે ખાકી હૈયાતીનું શરીર કે જે રવાનની સાથના દ્રવાઓને સુધારવા તેની ભલી ખેતી કરવા ખાતર ઉભું થયું છે—રવાનની હમદરદીના જવાબ તરીકે થયું છે તે—રવાનના મહાન સાહસનાં કામ માટે અતી ઉપયોગી છે. આ શરીરને આલાત બનાવી એટલે ખેડી દ્રવાઓ રહીતનું એટલે અજ્ઞાનતાથી દુરનું પુર જાની, પરદુખભંજનની ગતીનું બનાવી અહુરમજ્જદને પુગવાનું કામ બનાવીને તેની મદદથી વૃદ્ધિનું કામ ખીજ તેવા રવાનને માટે તે કરી આપી શકે એમ કરવાનું છે.

ત્યારે જીવતી જીંદગીમાં રવાન કંઈ કરી શકતું નથી. જીવતી જીંદગીમાં દ્રવાઓનો પાક જે અજ્ઞાનતાનો છે તે નીકલી રહે છે. દ્રવાઓનો રસકસ જાહેર થઇ રહે છે જેનો માલી ધનામીન છે. એમ જીવતી જીંદગીમાં જીઝને કાયદે તનના હવસો પોતાનું માગતું લેહણું લેવા મથે છે. ધનામીન તેમ કરાવીને પછી હદની બહાર જાય છે એટલે પછી ઇનસાફ વચમાં પડી તેને શીક્ષા કરીને મૃત્યુ આણે છે. આમ જીવતી જીંદગીમાં કામ થઇ રહે કે મૃત્યુ નીપજે છે જે પછી રવાન જગૃત થઇ પોતાની રચને ખોલીને તે તનને ખેડીને જીઝતની ગતીવાળું, મીનોઇ સંગવાળું, પતમાનવાળું કરવા મથે છે જેને તનની ખેતી કહે છે. આમ ત્યારે જીવતી જીંદગીમાંના અનુચ્છે અનુને હીસાબમાં લેવાના છે. રવાનની ઉન્નંતી માટે તન અતી ઉપયોગી કેમ છે તેનું જ્ઞાન હવે થશે. આ શરીર તો ખોલ્યું છે, તેને તો મરણ બાદ ફેંકી દેવાનું છે, એમ કહેનારાઓ કુદરતના ખરા ભેદથી અંજાણ છે. જીંદગીનો ભાગ પુરો થાય અને જડ શરીર મરણ પામે છે એટલામાં

શ્વાન જાગૃત થઇને પોતાની અસલ રચને ધારણુ કરી શકેલું હોવું જોઇએ. આ કામમાં મરણુ વખતની ક્રીયાઓ અને તેમાંની સગ-દીદ સાથની દોખ્ખાની તલેસમ અતી ઉપયોગી થઇ પડે છે.

કાયદાસરના દોખ્ખાઓ કઇ રીતે ઝામમાં અમર ગતી લાવવા ફતેહમંદ થઇ શકે?

દોખ્ખાં અને આતશબહેરામ અધીકારીક સંસ્થાઓની જુદ-તીના ખ્યાલ-કુલ જગત માટે તેમ ખસ્તે કુસ્તીઆન માટે-ફ્રોકેરેતી નજદીક લાવવા આતશબહેરામ અને દોખ્ખાની જુદત હોય તેની નોંધ.

દોખ્ખાની અંદર તલેસમ છે એટલે શક્તિ છે એટલે મીનો ગતી જાગૃત થઇને કામ કરી રહે છે. જમીનમાં જે તલેસમ ઉપર કહ્યું છે તેની તેમ ઝામમાં અવિશ્રીખમાં છે તેજ તલેસમને દોખ્ખાના પાયા તરીકેની ઉભી કીધી છે. ત્યારે જમીનની તે ઝામ જેમ કુલ જગતની વસ્તીના ટેકાવ માટે છે તેમ દોખ્ખાની આ તલેસમ કુલ જગતના ગુજરેલાંઓ ઉપરના ભારને ઉંચકવા માટે છે. જમીનમાં તલેસમ કઇ રીતે આવી છે તે નીચે જોઇશું. મીનો ગતીઓ ત્યાં અહુરમઝદનું રાજ સ્થાપે છે જેમાં ધનામીનની માટે બદીઓના ઉઝદાવની જરૂર નથી કેમકે ત્યાં બદી રહી નથી એટલે ધનામીનની જરૂર નથી. ત્યાંથી ભલી ગતી બધેબધ જમીનમાં જવા પામે છે. જરથોસ્તી દએનમાં ઉપર જોયું તેમ યસ્ન કે જે કુદરતની યસ્નનો નમુનો અને મદદગાર છે તે મુળ અવખ્ય છે. આ યસ્નમાં ૩૩ આલાતો છે જેમાં આતરે-વરાહરાન એક છે. દરેકે દરેક ખસ્તે કુસ્તીઆને આ આતરે વરાહરાનની આણુ હેઠળ રહેવાનું છે ભલેને તે એક વખત તેમ કરવા નહિ માંગે પણ તે વગર તેનો છુટકોજ નથી. જીવતાં જીવત દરેક જરજીસી વ્યક્તીને માટે સદરો-કુસ્તી અવખ્યનાં છે. જેઓ તેની અંદરની જુરાઇને કત કરીને સુધારી રહે છે. ત્યારે સદરો-કુસ્તીની હીકમત સત્તાધારી માટે ક્ષત્ર રાખે છે જેની ઉપર અહુરમઝદ અને જરથુસ્ત્રની સીલ છે. ખસ્તે-કુસ્તીઆનના હાથથી સદરો જ્યારે તેના “પએસંઘહુ”ના મીથથી સીવાય છે ત્યારે તે ક્ષત્રના કુદરતી મીથ તે સદરામાં લાગુ પડે છે તે નોંધવું. સદરાની મોહરી જ્યારે બહાર દેખાતી રીતે રાખવામાં આવે છે ત્યારે મીનો રામ યજ્ઞતની કુદરત અને અશો ફરોહરોની ચોકી ત્યાં રહેવા સરજાયલી છે.

આતરે વરાહરાન એક અધીકારી એટલે ક્ષત્રયાન ક્ષત્રવાળી સાત

અમર ગતીઓના હમકારીવાળી તલેસ્માતીક વ્યક્તિ છે જેને કુંકમાં ક્ષત્રિયાન હંધહુપતીની કહે છે જેવણુ અહુ શાહ અને રતુ રથેશ્તારખી છે. આ આતરે વરેહરાન ત્યારે સાત અમર ગતી સાત અમશાસ્પંદો અને તેઓનો બાપ દાદારના સંબંધના છે દાદાર કે જેમાં તે સાત ગતી મુળરૂપ છે તે દાદારના શ્યાવ તરીકે જેમ યજ્ઞતો છે તેમ હસ્તીના જગતોખી છે. આ શ્યાવ એટલે યજ્ઞતો અને હસ્તીનું જગત દાદારની મુળ ગતી અથમથીજ છે. દાદારના શ્યાવ તરીકેના યજ્ઞતો અને હસ્તીની જગત-દાદારના આતરનો પાયો રાખે છે જેઓમાં દાદાર રહે છે. તેના દાદારના આતરો અને આતરો ઉપરના હસ્તીના જગતો યજ્ઞતો-તે બધાના પેલાપનું ઠામ આ આતરે વરેહરાન છે. આના આતરે વરેહરાન ઉપર ત્યારે યજ્ઞતોનો અને તેથી દાદારનો બોધ કહેતા બઓદંધની ખોરેહરૂપ આશશરૂપ ગતી નેઆમત પડ્યાજ કરે છે. ગાહોની બદલાતી વખતે અહીંની શક્તિ તે વરેહરાન સાહેબ ઉપર હલ્લો કરે છે જેને યઓજદાદ્યેગર મુખેહ ખુબનો સાહેબ બોય દેતી વખતે મારી શકે છે અને તે પડતી બોયનો એટલે ઉપર કહેલા આશીશો જેઓ હલ્લા વખતે બંધ થયલા તેઓને પાછા જમે કરીને-આતશમાં ખેંચીને પછી કુળ જગતની ઉપર જગતની વર્ણોની ઉપર તે વર્ણો માટેની વરેનની દીનોની તલેસમેની ઉપર તે બધાની રહાઈ માટે મોકલે છે, એમ બસ્તે-કુસ્તીઆનોની ઉપરની મોકલે છે. એમ ત્યારે આતશબહેરામ કુલ દુન્યાની ઉન્નતી માટે-વર્ણના વરેનને ટેકવનાર દીનોની ઉન્નતી માટે રહ્યા છે તેમ વળી બસ્તે-કુસ્તીઆનોની દીન અને દીનની તલેસમેમાં રહેતા બસ્તે કુસ્તીઆનો માટે રહ્યા છે જેવણુ બસ્તે કુસ્તીઆનોની સામટી બદીને ખેડી રહ્યા છે જેવણુની ક્ષત્રિ અધીકાર છે. પણુ ગુજર્યા બાદ દરેક છુટા મરણુ પામતા બસ્તે કુસ્તીઆનના રવાનની બંદ દરોશ બોલી રવાનને તે શરીરને ખેડવાની તક આપવા દરેક શબનો સચકાર જે છુટેછુટી રીતે થાય છે તેને અને બીજી છુટી લાયક કીયાઓને અધીકાર અપાયો છે જે અધીકારની પુરી રીતની બખવણી દોખમે નશીનીથીજ છે જેની સમજ નીચે જોઈશું. પણુ દોખમાની તલેસમ બધા સામટા દરેક વર્ણના ગુજરેલાઓના રવાનની રચની ગતીના ખુલાસાને માટે-તેઓને ચીનવત ઉપર જઈને શરીરની બલી નુરી ખેતી કરવા માટે અધીકાર રાખે છે. ત્યારે જીવતી ગતી માટે જેમ આતરે વરેહરાન જગતને મદદ કરી રહે છે અને ખાસ રીતે બસ્તેકુસ્તીઆનોને ચલાવે છે તેમ ગુજરતી ગતી માટે દોખમાઓખી આખી બધી ગુજરતી જુદાજુદા વર્ણોની વસ્તીઓને તેઓના ગુજરેલાં સબની વ્યવસ્થા થવા માટેની ખાસ રીતની કાસરચતને પોતાની તલે-

સમને જોરે સમાર્પા કરે છે અને ખાસ રીતે દોખમે-નશીનીવાલા બસ્તે-કુસ્તી-આનોની રહાઈ કરી બળવે છે. આતશ બહેરામ અને દોખમાઓ બેઉમાં ત્યારે હસ્તીનો સંબંધ છે તેથીજ હસ્તીમાંની તલેસમાતીક ગતીઓ તેઓના તે તે ખાસ કામ માટે ઉતરીને તેઓને જગતના કલ્યાણ માટે એટલે જગતમાં અમર ગતી ફરો-કરેતી જમાવવા માટે મદદ કરી રહે છે.

કુલ બસ્તેકુસ્તીઆનોની ગુજરતે હાલત માટે સામટી રીતે કામ કરતું દોખમાની તલેસમ અને સગદીદ, જેઓ વગરની બીજી ક્રીયાઓનો પાયો લુલો થાય છે તેની નોંધ; આતશ બહેરામ અને દોખમાની તલેસ્મોની જુક્તી કામ વર્ણની ઉન્નતી માટે; દોખમામાં અન્ય વર્ણોનાઓને કાંચ નહિ મુકી શકાય.

દોખમાની તલેસમ અને સગદીદ કુલ્યાતી રીતે કામ કરવાનો અધીકાર રાખે છે જેઓની તેવી તલેસમાતીક અનેક ગતીઓ શક્તિઓમાંથી સચકાર અને બીજી ક્રીયાઓની ગતી જોર પકડીને પોતાની તલેસમ રાખી શકે છે તે નોંધવું. સચકાર અને બીજી ક્રીયાઓ ત્યારેજ પોતાનું કામ બજાવી શકે કે જ્યારે સગદીદ અને દોખમેનશીની બેઉનો લાભ સાથે સાથે લેવાય. એમ આતશ બહેરામ અને તેવણના હાથ નીચેના આદરાન અને દાદગાહ છેક મીનોઈ લગી ક્રીયાઓને પુગાડવાનો રસ્તો બનાવી રાખે છે તેમ દોખમુ અને સગદીદબી બરજીસી વર્ણના ગુજરનાર રવાનનો રસ્તો જે ચીનવત તરફનો છે ત્યાંની રેલરોડ અને ગાડી મીસાલ છે. એમ ચીનવત લગીનો રસ્તો તેઓ દોરેલો રાખ્યા કરે છે અને સાથે સાથે ગુજરનાર જડ તનને એટલે વોહુનની છુટી પડેલી ગતી કે જેમાંથી દુજોનસુ ઉભો થાય છે તેવા અસર તારીફી વસેલા જડ તનને અને તેવા જડ તનમાં ઉપર સમજાવ્યું છે તેમ ફરી પડેલી ગવને અને અજદને અને તેઓને બચાવવા ખાતર રણમાં પડેલી પેલી માદર રૂપની કેહપ તેવીથી ઉસ્તાન જે ખાતેન સુક્ષ્મ અનાસરના સંક્રાચીત આકારમાં સંક્રાચાઈને તે જડ તનમાં યા હોમ ઉતરે છે તેને-એમ તે બધાને રસ્તે પાડી શકે છે. એમ આતશ બહેરામ અને દોખમાની તલેસમ બેઉ જુક્ત છે જેઓ બરજીસી વર્ણની દબેનને માટે અને કુલ બીજી વર્ણોના ટેકાવને માટે બે મોટા થાંભલાઓ રૂપ છે, જેઓ વગર વર્ણોની ઉન્નતીના મકાનો ઉભાં રહી શકે નહિ. અન્ય વર્ણોની જે તલેસમો તેઓની દબેનને આધારે થઈ હોય છે તેઓને સામટી રીતે તેઓ મદદ કરી

શકે છે જ્યારે બરજીસી વર્ણુની દરેકે દરેક વ્યક્તીને તે ટેકવીને વધારી શકે છે. જેમ આતશ બહેરામના નવ કરો મહિલી તલેસમ અન્ય વર્ણુની અધપિઓની હાજરીથી †જોખમાય છે તેમ દોખમાઓની તલેસમ અન્ય વર્ણુનાં શખો માટે નથી. દોખમાની રેલ ચીનવત તરફ લઇ જાય છે, જ્યારે અન્ય વર્ણુનાને તો તેઓના ખાસ પ્લેન તરફ જવાનું છે. જે કોઇ શખસ મુંબઈથી ઉત્તર તરફ જવાનો હોય તો તેનાથી દક્ષીણ તરફ જતી ત્રેનમાં મુસાફરી થઇ શકતી નથી તેમ જો ગુજરેલાંઓને અન્ય પ્લેન ઉપર જવાનું હોય તેઓને દોખમાની લાઇનની ત્રેનમાં બેસવાનું નથી.

પુરશેદ-નીગેરશની અને દોખમાની તલેસમ બે વચ્ચેનો સંબંધ શો ? દોખમાની તલેસમનો સંબંધ મીનો કરકો લગી. મીનો

કરકો વગર જેમ નીસ્તી-ગેતી થતે નહિ તેમ દોખમાની

તલેસમ વગર ક્રશો-કેરેતી થશે નહિ. પેગામ્મર સાહેબની

આમદથી થયલા ફાયદાઓમાંનો દોખમાની તલે-

સમનો ફાયદો અનુપમ; તે ઉપર ફીરદાશીનું

ખ્યાન. ફીરદાશીને આવું જ્ઞાન ક્યાં થયું ? શું

તેણે મુસલમાન હતા ?

ગુજરેલાંઓની લાશને ઠેકાણે પાડવા માટે પુરશેદ-નીગેરશની એક હીકમત છે જે દોખમાની તલેસમથી ઘણીજ તેજ થઇને રોશન રીતની વ્યવસ્થાનું કામ કરી શકે છે. પુરશેદ-નીગેરશની દરેક વર્ણુના રવાનોને પોતપોતાને લગતા પ્લેન તરફ લઇ જવાની હીદાયત રાખી શકે છે. દરેક વર્ણુનાં શખો પુરશેદ-નીગેરશનીને આધીન થાય તો તેઓની ઉન્નતી કંઈ ખોરવાતી નથી. પુરશેદ-નીગેરશની બરજીસી વર્ણુનાં રવાનને તેઓને લગતા ચીનવતના પ્લેન લગી લઇ જઇ શકે. પણ જે દોખમાની તલેસમ હોય તો ત્યાં કામ કરતી પુરશેદ-નીગેરશની એક રેલરોડના રસ્તા ઉપર ચાલતી ત્રેન મીસાલ છે; જ્યારે દોખમાની તલેસમ વગરની પુરશેદ-નીગેરશની એક ગાદલાં મીસાલની છે, જે ચીનવત તરફ લઇ જશે પણ પોતાનો વખત લેશે. ગુજરેલું શખ જે ગુજરતાંને વાર નસો થાય છે અને દરજે-નસુને જન્મ આપે છે તે શખના નસા દુજને કુદરત ક્રાદોના કશથી ઘેરે છે અને દોખમાની અને સગદીદની તલેસમમાંથી જોર પકડતી સચકાર અને બીજી ક્રીયાઓ તે કશને ટેકવે છે. એમ તે શખના નસાને ચોકસ ગતી લગી નીરમુળ કરીને પછી દોખમાની તલેસમમાં મુકે છે ત્યારે તે નસો ફેરવાઇને ગવઓમંદ ગતી ધારણ કરી શકે છે. પુરશેદ-નીગેરશની એકલી દુખમાની

† જુઓ ક્રશો-ગદ્ સીલવર જુબીલી મેમોરીયલ વોલ્યુમ પાને ૨૨૯ સવાલ (૫)

તલેસમ વગર આવુ મહાન કામ કરી શકે નહિ. ત્યારે કાયદાસરના દોખ્ખા-
ઓની ઝામમાં રથબ્ધ ચક્ર રહે છે જેઓ મીનો કરકો લગી રાદપદવંદ
રાખીને ત્યાંની સ્તર પાયા બહેસ્તની રોશની તે ઝામમાં રાખીને ઝામને
મીનો કરકોવાળી કરી નાખે છે.

જેમ મીનો કરકો હોય નહિ તે નીસ્તી-ગેતી થઈ શકે નહિ, તેમ
દોખ્ખાની તલેસમ હશે નહિ ત્યાં લગી ક્રશો-કેરેતી થશે નહિ. જ્યારે ક્રશો-
કેરેતી થવાની હશે ત્યારે દોખ્ખાઓથીજ ગેતીની ઝામમાં રોશન ગતી
આવવાની શરૂ થશે. દોખ્ખાની તલેસમો ઝામમાં મીનો અનેરાંનની રોશની
લાવવાની મકદુર રાખી શકે છે અને ઝામમાં તે રોશનીને ફેલાવવાની ગતી
રાખી શકે છે.

પેગખ્ખર સાહેબની આમદથી ગેતીમાં શું મોટા ફેરફારો થયા તેનું
ગુહ્ય ખ્યાન ફિરદોશી લખે છે તેમાં દોખ્ખાઓમાં રોશની પંચરાષ્ટ્ર એમ
જે લખે છે તેનો ભેદ હવે સમજાઈ શકાશે. આવા ભેદથી આજે દીન
દસ્તુરો મોટે ભાગે બેખખર છે જે બેખખરીનો પરદો સીરફ દનૂમ
પહેલીવારજ ખોલે છે. બેહદીનો તેથી અંગ્ગણ છે-કેમકે જે દીન-દસ્તુરો
અને બેહદીનોમાં તે ભેદ ગ્ળણીતો હતો તે કદીખી હિંદમાં આગમગાહને
નામે ઓલખાતી આફતગાહો બરજીસી વર્ણના ગુજરનારાઓ સાફ ઉભી
થતેજ નહિ. ફિરદોશી કે જેવણુ તે ભેદને ખુદ્દી જખ્ખાનમાં લખે છે
તેવણુનું જરથોસ્તી દએનનું જ્ઞાન આજના આપણા દીન-દસ્તુરો બેહદીનોથી
કેટલું વધુ હશે તેનો ખ્યાલ તેઓએ કરવો સજાવાર છે કે જેઓ ફિર-
દોશીને જરથોસ્તી દએનથી પુર્ણ રીતના બેખખર મુસલમાન લખનારા-
ઓની સંક્રમાં મુકવાની નકામી ખોદી અજ્ઞાનતા ભરેલી જીદ કરે છે.

તે વખતના નહિ ખમી શકાય તેવા ભારે મુસનલમાન લોકના દોરને
લીધે અને ઢેડાની માફક જરથોસ્તીઓને તેઓ ગણુતા હોવાને લીધે
શાંતિથી સામાજીક હકો ભોગવીને જીંદગી પાર પાડવાને ખાતર ધરાની-
ઓનાં એવાં ઘણાં કુટુંબો હતાં કે જેઓ બહારથી ધરલામને ભેટવાને
દાવો કરી ખુદ સદરો-કુસ્તી કાહડી નાંખી અદરખાનેના એતેકાદથી
જરથોસ્તી દએનને હાઈ રાખતા હતા અને તે દએનની દુજ-પરહેજ
રીતને પાલી અને માંથ્રોને બણુતા હતા તેમજ આતશને કાયમનો ઘરમાં
ભોંયરામાં રાખીને તેની સામે ચોકસ ક્રીયાઓ કરતા હતા. આવાં કુટુંબો-
માનું એક કુટુંબ શીરદોશીનું હતું. કોઇખી ખરો ધરલામો લખનાર
ખાજ-બરસમને સમજી શકતો નથી સીવાય કે તેવી ચીજોનો તે ખાતે-
નીમાં ધરતેમાલ (અમલ) કરતો હોય અને એવી રીતે ધરલામ વીરધનો.

થઈને જરથોસ્તી આધનો રાખતો હોય. એવા બહારના દેખાતા ઇસ્લામ પણ અંદરખાનેના જરથોસ્તી તરીકે ફિરદોશી હોય એમ ખુદ ઇસ્લામ લખનારાઓખી ધારે છે. જે ઇસ્લામીઓ જરથોસ્તી દએનની સુગ રાખત હોય-જેઓ તે દીનની ચીજોને શીખવાનું તો શું પણ યાદ કરવાનું બ ગુનાહ બરેહું સમજતા હોય તેઓ તે દએનની એવી બાબદો ઉપ તીરસ્કારથી જોઈને તેઓ વિષે ખાલી લખવાને ખાતર બલતું બલતું લખી ગયા છે તે તો બહુતીજ વાત છે. આવા ઇસ્લામી લખનારાઓ એવી બાબતનું જ્ઞાન લેવાની રજબારખી તુંબા કે દરકાર રહેતીજ નથી તો પછી ફિરદોશી જેવણુ જરથોસ્તી દએનની ધણી ગુહ્ય બાબદોને અત સરળ પણ ભેદની ભાષામાં લખી જાય છે-ના, જરથોસ્તી ઇરાન અં દએનનો ખરો ચિતાર આપે છે, તેવણુ ખરેજ ઉપલા ઇસ્લામી લખનારા ઓની સંક્રમાં કદી આવી શકેજ નહિ, અને તેવણુને તેઓની વચ્ચમ મુકવા એ તેવણુનાં રવાનને નાખુશ કરવા જેવું છે. આ બાબદને લંબા થયી ક્રોશો-ગર્દ પુસ્તક રજના “જરને હઝાર-સાલે ફિરદોસીતુસી” મેમોરીયલ વૉલ્યુમમાં સમજાવી છે.

દુજો દેમાનની ગતીનો ખ્યાલ ‘પઘત્યાપ’-પાવ મહેલની સરજમી નની બુલંદીનો ખ્યાલ; તેવી બુલંદી ત્યાં કાય તેનો ખ્યાલ; ધારમીક સ્થળો કઈ જમીન ઉપર બંધાઈ શકાય-ગતીમાં પઘત્યાપ લાવનાર કેણુ? કઈ રીતે?

આ ધરતીને ગોળ અને પાર પડવે મુશ્કેલ ગણેલી છે. આ ધરત જે દુજો-દેમાનની છે તેની હદ તો નીસ્તીમાં ધણી ટુંક છે કે જે હ નીસ્તીના વિસ્તારના દરીયા આગળ ટીપાનું ટીપું અને તેનાખી નાન ભાગ જેટલી પણ નથી. પણ ગતીની જે ઝામ આઝાદ છે તે તો નીસ્તીન છેક ઉંચ ભાગ લગી વિસ્તાર રાખે છે. આપણી ધરતીના આવા આઝા ભાગમાંજ જરથોસ્તી દએનની સંસ્થાઓ કે જેઓ નીસ્તીની ઉંચ ટેંચ વાળા એટલે વીતની ગતીના યજત વસેલા વિસ્તારથી હસ્તી લગી પંચરા થલી ગાસનો* સંબંધ રાખે છે-તે સ્થપાઈ શકે. આતશ-બહેરામો-પાવ

* ગાસ એટલે જગા કે જેમાં દાદારની સત્તા ચાલતી હોય, કુદરત જેમાં સ્પેનામીનની ગતી છે, જેમાં ધના નથી, જેમાં જુઝની મારામારી નથી જેમાં એકચતા છે, તે કુદરતના વિસ્તારને ‘ગાસ’ કહે છે. કહેાની કે અદ્રખ નીસ્તીમાં જે પાવીકત છે, કે જેમાં જુઝની ખેલારી નથી, કે જેમાં હમગીને દોર છે, દાદારની આરાસ્તગી છે તેને ગાસ કહે છે. આ ગાસ ઉપધરી-દખ્યુન ઉપર છે. આ ગાસનો સંબંધ આપણી પાવીકતમાં હોય. ગાસના સંબંધ વગ રની પાવીકત હોયજ નહિ. ગાથામાં એનો ઉસારો છે.

મહેલો-અગ્યારીઓ-દોખાઓ સ્થાપવા ત્યારે આવી આઝાદ જમીનના વિસ્તારની જરૂર પડે છે. આપણી આજની જમીનમાં આવી આઝાદગી લાવવા સ્પેન્ટ આરમઘતી કામ કરી રહે છે. તેણી જમીનના ચોકસાઈમાં “પઘત્યાપ”નો જોશ વધારીને તે જમીનમાં કત કરીને તે મરફતે બીજી જમીનને સુધારવા મથી રહી છે. “પઘત્યાપ”ની ગતીવાલી જમીનમાં આપ કહેતાં પાણીની માફક સરળ રીતે મઝદદાત-અહુરદાતનો સીકકો ચાલતો હોવો જોઈએ. એવી આપને-એવા ભલા સીકકાને-એવી હવરેતાતની અખંડ ગતીને-આમે હૈયાતના ઝરાને પોતામાં બધેબધ ચલાવીને તેવી અમર ગતીની સાહેબી-પતીપણું જે ઝામમાં હોય તેને “પઘત્યાપ” એટલે પાવ જમીન કહે છે, જે ત્યારે બધી જાત જાતની જમીન ઉપર સરદારી ભોગવે છે અને તેઓથી ઇલ્લત-માલુમમાં, ફેલ-ઇનફાલમાં, જાત-સેફાતમાં ઉંચ હોવે જુદી પડે છે એટલે પોતે પોતાને બીજી જમીનથી કત કરે છે; એમ પાવીકતની જમીન થાય છે જેને સરે-જમીન કહે છે, જમીનનું સર કહે છે, જમીનનો દોરાવનાર કહે છે. જમીનનાં સરના કેહપના ભાગમાં એટલે જાતેન ઝેમોમાં જમીનમાંનાં લહીયાનનાં ચપ્પનો સંબંધ આવે છે. લહીયાંનનું ચપ્પ તે છે કે જેમાં સરોશની ગતી એટલે અહુરમજ્જદના હોકમને બાબ લાવવાની ગતી ક્ષત્ર હોય છે, જ્યાં આરમઘતી અને તેણીના હમકાર મીનોઓનો કશ પેદા પડે છે, જેમાં ગાહામ્યારના પ્રવાહો અને કવએમ ખરેનો જેઓ મીનો કરકો સાથે સંબંધ રાખે છે તેઓ આવી ચઢે છે એટલે આવી જમીન કરકો સાથે સંબંધમાં આવે છે, જેથી ચીનવત અને સ્તર પાયા બહેશતનો ત્યાં સંબંધ થાય છે, જે પછી ગરોન્માન લગીની અસર ત્યાં આવી ચઢે છે.

“પઘત્યાપ”ની બુલંદી જમીનમાં લાવવાની તદખીર કે જેની ઉપર ધારમીક સ્થળોની તલેસમો ટકી શકે-દોખા માટેની જમીનની પસંદગી-દોખા માટે તેને તૈયાર કરવાના પગલાંઓ:

પહેલું પગલું (તખકકો).

આવી ટોચે જમીનને લાવવા જરૂરથી દએનમાં તદખીર બતાવેલી છે. જે જમાનામાં સ્લાવાવજો જાહેરમાં હોય તે જમાનામાં તો જમીનમાંનાં કુદરતી ચપ્પાને ઓલખી તેઓ ઉપર ઉડતી સૈયારાઓની નજરાતને માપીને પછીજ તેવાં ધર્મ-સ્થળો ઉભા કરવાને જમીનને પસંદ કરવામાં આવતી હતી. પણ બીજા અન્ય જમાનાઓ કે જે વખતે આવા મહાન

સાહેબો કીનારે-કશમાં ફિરદોશમાં હોય ત્યારે દરેક સ્થળ કે સંસ્થા સારૂ છુટી તેને બરની જમીન શોધાય છે. દોખ્ખાઓને સારૂ ઉંચી જમીન-પહાડી જમીન શોધવામાં આવે છે કે જ્યાં આગળની જમીનની મેળા-ટીસ જોરમાં કામ કરતી હોય અને જમીનનાં કુવ્વતોનો બહારથી ત્યાં રહીને કુદરતી કામ કરી રહેતો હોય, જ્યાં આગળની વાતાવરણમાં 'વયુ-વેહ' જામતો હોય-જ્યાં આગળ રવીના સ્વાઓ સીધા પડતા હોય અને જ્યાં આગળના જંગલમાં મંગલની ગતી રમતી હોય એટલે બહુ ઉશ્કારા-આખે હુંચાતનો ઝરો જામી રહેતો હોય, જેથી જનવરો અને પક્ષીઓ પોતાની ખેરદને રાખીને કુદરત અનુસાર રહી શકતા હોય. આવી જમીનને પસંદ કરીને તે જમાનાનો વડો દસ્તુર ચોકસ જગાને ઘેરી લે છે. પોતે તે જમીનની આસપાસ બણતા જામને ફરી વલે છે અને મોકાસરના મીથો કરી પોતાના અધીકારનો મીથોનો કશ ખેંચે છે. આ બણતર મીનો ઝમ્યાદને લગતું રહેતું હતું. જમ્યાદ ચરતમાંથી નીરંગ ચુંટીને તેનો અમલ કરીને પછી તે નીરંગને બણીને કશ ખેંચતા હતા. આજે કંઈ નહિ તો તે જમીન ઉપર મીનો જમ્યાદને લગતી ક્રીયા જેવી કે બાજ આફ્રિનગાન થાય તો તે મતા પ્રમાણેનું ગણાય.

બીજું પગલું (બીજો તબક્કો).

આવી કશ ખેંચેલી જમીન ઉપર હવે પછીથી થતી ક્રીયાઓને જોરે "પછત્યાપ"ની ગતી એટલે મઝદદાત-અહુરદાતનું ચલણ ચાલવાની વકકી થઈ શકે છે, જેથી તે કશની જમીનમાંનાં ચખ્ખાની અંદર સેફલી હલકી રીતનું આકર્ષણ ટુટી જામને તે ચખ્ખાના ચાર અનાસરોમાં એવો ફેરફાર થાય છે કે કુલ ધરતીના ઠંડશમાં અને ઠંપહેલાં ચખ્ખો સંબંધ ત્યાં

† દરેક મીનો કાળની જરવાને અકરનેની ગતી અને તેની જામ એટલે તે વખત સાથનો વિસ્તાર જેઓ એકના એકજ મળેલા છે તે કુલ રવાનનું ધર છે. ધરમાં સારા માઠા બેડ કીસમના રવાનો હોય. સારાં મુકતીએ ક્રશો-કેરેતીએ પુગેલાં રવાનોની જગતને અનચ રઓચ કહે છે જ્યારે માઠાં રવાનો તે અનચમાંના કશની બહારની જરવાને અકરનેમાં છે. માઠાં રવાનને સુધારવા માટે ચજતોએ પોતે હસ્તીનાં સાત અસ્મે અને નીસ્તી ગેતી કીધાં. આ બધાંમાંજ ફરવાનો કામ કરવાનો બેદ છે એટલે ફરી કામ કરીને મુકિત અપાવવાનો અર્થ છે. ફરવા અને કામ કરવાની શક્તિ માટે સાતના અએ-દાદની તલેસમ છે. સાતના આંકડાની ગતી ૧૬ ના આંકડાનો ઉત્તમ ભાગ છે. ૧૬ માં ૧+૬=૭ છે. ત્યારે સાતનું કામ જે હોય તે કરવાના નાયબ તરીકે

(કુટનોટ માટે જુઓ પાને ૧૧૫ મે).

જોડાતો આવે છે અને એક બહુ સ્તોતરપતી લગીર તે કશ કીધેલી જમીનમાં આસપાસ થઇ રહે છે, જે એક જાતના દઝ=કીલ્લાની દીવાલ તરીકે તલેસમ તરીકે થઇ પડે છે—દુકમાં કશ દોરાઇ રહે છે અને આગળ પાછળની બધી ગોમીઝગીથી તે જમીન કત થાય છે, એમ પાવીકત ત્યાં થઇ રહે છે. આવી જમીનની ઉપર હમકારાઓને દીવસો ઉપર અને

(પાને ૧૧૪ મે થી કુટનોટ ચાલુ).

૧૬ ના અએદાદની શક્તિ રહે છે. ત્યારે હસ્તીને ચજ્જતોએ પેલાં રએશ્વવાલાં રવાનોને સુધારવા બનાવી, જેને માટે તેઓએ સાતના અએદાદની તલેસમને કામે લીધી એટલે સાત આસમાનો ઉભા કરીને ૧૬ ના અએદાદની શક્તિનું જોર લીધું એટલે ૧૬ ચખ્ખોને ત્યાં ચલાવ્યા. આ બધાં ચખ્ખનું બ્યાન ગુહ્ય છે, પણ સીરફ આટલુંજ કહી શકાય કે પહેલું ચખ્ખ લહીઆનનું હરખરેજનું છે, જે દાદારને મલેલી ગતી દેખાડે છે, માટે પુર્ણ બચોદ અને પરદુખલજનની ગતી બતાવે છે, દાદારની સાથનો સંબંધ ઉતયુધતી દેખાડે છે. દસમું ચખ્ખ: મીંડુ એટલે પાર પડવું, ગુનાહને નીરમુળ કરવા અને એક એટલે તે એક સાહેબને મલવું—તેનીજ ખીદમતમાં તેનાજ નાદમાં રહેવું. ત્યારે દસમું ચખ્ખ દાદારનો હોકમ જે ઉતરતી ગતીના રવાનોને પાર પાડીને ગુનાહને સુન જેવા કરી તે એક સાહેબના નાદમાં લાવવાનો છે—તે કામમાં મચ્યા રહેવાની ઝઝદાઈતી બતાવવાની ગતી બતાવે છે. ત્યારે હસ્તીનાં સાત આસમાનો કે જેઓ ફરી રહે છે, કામ કરી રહે છે, તેઓ ૧૬ ચખ્ખોની ગતીએ ફરે છે. પહેલાં ચખ્ખથી તેઓ દાદારને મલ્યા કરે છે, અને દસમાં ચખ્ખથી તેઓ બીજાઓને સુધારવા માટે પોતે ભોગ આપી રહ્યા છે તે બીજાનો ગુનાહોનો ભાર ખમીને તે ગુનાહોને નીરમુળ કરી રહ્યા છે. જેમ હસ્તીમાં ૧૬ ચખ્ખો છે તેમ ઈનસાનનું કેહર્પણી છે. આ કેહર્પ તો ગવહોમંદ થયલું છે માટે તે હસ્તીનાં સાત અસ્મ માફક ફરી રહે છે. આપણી ઝામણી તેજ દાદારની હીકમતમાંજ રવાનોના છુટકારા માટે થઇ છે માટે તેમાંથી ૧૬ ચખ્ખો છે. જ્યાંથી ૧૬ ચખ્ખો હોય ત્યાંનું પહેલું ચખ્ખ હંમેશાં હરખરેજે પુગેલું લહીઆનનું એટલે દાદારની ઉંચાઇએ ખેરજે પુગેલું અને ત્યાંથી હિદાયત પામેલું અને સરોશની ગતીનું એટલે દાદારની ખીદમતમાં ઉભેલુંજ હોય એટલે ઉતયુધતીનું હોય, અને જ્યાંથી દસમું ચખ્ખ હોય ત્યાં પરદુખલજનની થઇને ગુનાહગારોના ગુનાહોને નીરમુળ કરવાની તકેદારી રાખવાનું માટે ગુનાહોના દેવ સાથે લડીને ટકી રહીને કાર કરવાનું હોય એટલે ઝઝદાઈતીનું હોય. એમ ત્યારે જે ઠેકાણેના કેહર્પના ચખ્ખાની અંદર પહેલું ચખ્ખ અને દસમું ચખ્ખ આવી મલીને સરસાઇ ભોગવે તે ઠેકાણે ઉતયુધતી—ઝઝદાઈતીનો બહાર જામે એટલે દાદારથી હિદાયત પામીને વગર ભુલે વગર ઉંધે હસ્તીનાં અસ્મો માફક કામ કરવાની ગતી આવેલી હોય—એમ પેહલા અને દસમાં ચખ્ખના મલવાનો ભેદ કહ્યો છે.

ઝમ્યાદ રોજે મીનો ઝમ્યાદની ઉપર કહેલી કીયા જ્યાં લગી તે જમીન છેલ્લી દોખમાના તાણાની વ્યવસ્થાએ પુગે ત્યાં લગી કર્યા કરે.

પહેલાં ગોસ્પંદોને ત્યાં પાળે છે અને તેઓનું રહેઠાણ ત્યાં જમાવે છે. વધુમાં વધુ સાત વર્ષ અને ઓછામાં ઓછા સાત મહીના લગી તે જમીનની એવી વ્યવસ્થા કરે છે. ગોસ્પંદોના મીથ્રો ચાલવે અને ગોસ્પંદોનું મળમુત્ર ત્યાં પડવે ત્યાંની જમીનમાંથી અરવાહીઓના રહેઠાણ જો હોય તો તે નીકલી જઈ જમીનમાં શાદી-શાંતી પંથરાય છે એટલે આર-મધતી અને તેણીના મીનોઓ અને ગાહામ્યારના કુવવતો અને કવએમ† ખરેનો ત્યાં રહી શકે, જેથી મીનો અનેરાંનની રોશની ત્યાં જાગી શકે એમ થઈ રહે છે. આવી જમીનને સાફ રાખીને ઝરાનાં વહેતાં પાણીનો છટકાવ કર્યા કરીને જમીનને સરળ બનાવે છે. આ વખતે તાણો પુરવા માટે જોષતા દોરાને પેદા કરવાની શરૂઆત કરે છે. તેને માટે જોષતા રૂને એક પાવી જગામાં કશ કરી મુકી રાખે છે. પછી તેની આસપાસ ફરતા રહીને ચોકસ નીરંગો પઠી રહે છે. નીરંગો નહિ પઢે અને રૂને પાવ જગામાં રહેવા દે તેખી ચાલે. અશોષએ આસ્કારીના સાધારણ કાનુન પ્રમાણે તે રૂમાંથી દોરો ઉભો કરે.

ત્રીજું પગથીયું તાણો પુરવાની શરૂઆત માટે થતી બાજની સમજ.

પછી નેમેત્રે દહાડે તે જમીનમાંની ખાસ જમીન કે જ્યાં દોખમું થવાનું હોય ત્યાં “બાજ” ઇજવાની શરૂ કરે છે. બાજ શું ચીજ છે? કુદરતમાં યજ્ઞતો અમુક રૂઢીએ કામ કરી રહે છે. આ રૂઢીઓને યજ્ઞસ્તે-બાજ-આફ્રીન્ગાંન-સતુમ તરીકે ઓલખે છે. કુદરતની આવી રૂઢીનો ચિતાર ઘણોજ દુરલભ છે, યસ્તની નીકીઝમાં તેઓની સમજ છે. ત્યારે યજ્ઞતોના કામ કરવાની રૂઢીઓમાંની એકને બાજ કહે છે.

† કવએમ ખરેનો માટે ઉપર નોંધ લીધી છે. ખરેનો આશીરવાદો બતાવે છે. કવએમ ખરેનો દાદારનો આશીરવાદ છે, દાદારની કરમ બક્ષેશો છે કે જેથી નીસ્તી ગેતી ટકીને આખરેખી પાર પડશે. કવએમ ખરેનો અને ઝમે હુદાઓધહને સંબંધ છે તેની વીગત માટે જમ્યાદ યસ્ત છે. ટુંકમાં દાદારની આશીશરૂપ નીઆમતનો રાખનાર અને જમીનમાં બર વખતે પુગાડનાર બગ તે કવએમ ખરેનો છે.

યજ્ઞતોના *મીથો કે †ઉશ્તાનો એટલાં ઐષ્ટ હોય છે કે તેમાંની એક નાની ગતીખી વ્યર્થ જતી નથી પણ તેઓ “અસર રોશની” તરીકે એટલે અહુરમજ્ઞના હોઠમ મુજબ કામ કરનાર તરીકે હોશ રાખી શકે છે. યજ્ઞતો અને તેઓની આવી ગતીઓ કે જેનો સુમારજ નથી, જેને “યજ્ઞદાન” મીનો યજ્ઞતોને લગતી ખેશુમાર ગતીઓ કહે છે, તેઓ જ્યારે અમુક મરત્યાનું કુદરતી કામ કરવાની શરૂઆત કરે છે ત્યારે બાજુ ધરે છે, એટલે પહેલાં તે કામ માટેની ગુહ્યતાનું પુર્ણ જ્ઞાન-મીથો-ખરીનો મારફતે એટલે અહુરાના સપ્પર પહેલા કાષેલા મીથો જેઓ જીવતી શક્તિ-રૂપ હોય છે તેઓ મારફતે અહુનવધ્યર્માંથી લઈ પોતાની મકદુર મુજબ તે મીથોખરીન અને અહુનવધ્યર્ સાથે યજ્ઞ થઈ રહીને તે જ્ઞાનને મીથમાં દોડાવીને તે પ્રમાણે કામ કરી રહે છે, જે વખતે જરાખી કાષમી જાતના શક-સુખેહના મીથ એક સેકંડખી તેઓને આવી શકતા નથી. તેઓના આવા મીથના ઉભા થવાથી ત્યાં એક કેહપ ઉભું થાય છે જેને કુદરત કહેતાં ખીજી શક્તિઓ પોખે છે. આ ઉભું થયલું કેહપ ક્રવપીની ચારી મેલવીને કામ ફતેહ કરે છે. ત્યારે ઉતયુષ્ટી રાખી એટલે મીથોખરીન કહેતાં અહુરાના મીથો સાથે અને અહુનવધ્યર્ સાથે જોડાણ રાખી ઝઝંદાઈતી કરી એટલે તેઓ તરફ શક-સુખેહ વગર વર્તીને પુર્ણ તાખેદારી બજાવીને જે જ્ઞાન આવ્યું હોય તે પ્રમાણેના મીથો કરીને તે મીથોમાંથી એક સુરત કેહપ ઉભી કરવી, ગોયા મીથની જખાનમાં લખાણ કરવું અને તેમાં લીન્ન રહેવું. તે મીથોની ગતીને માંથથી લખવી-જાહેર કરવી એટલે વીચારની ગતીને જખાનથી ખીલવી યસ્નથી ખરેખરનાં કામથી જાહેર કરવી અને એ વગર ખીજી કાષમી મીથ કે માંથ કે યસ્નનો ખ્યાલ કરવોજ નહિ-તદનજ અસત્ર મીથમાંજ રહેવું, અસત્ર જ્ઞાનમાંજ લીન્ન થવું-તેજ મનનમાં રહીને કામ કર્યા જવું તેને બાજુ કહે છે.

ત્યારે દરેક યજ્ઞતો તેમ યજ્ઞતોના જાતજાતના મીથ-માંથ-યસ્ન જેખી યજ્ઞતો જેવાજ ગતી રાખે છે તેઓ બધાંમાંથી જે નાદ ચાલે છે તે બાજુ-માંજ હોય છે એટલે અહુરાના મીથો નામે મીથો-ખરીન સાથે અને અહુરાનો વધ્યર્ અહુનવધ્યર્ સાથે અને અહુનવધ્યર્ની જુદત ક્રવપી સાથે જોડાયેલો તેઓની ઉતયુષ્ટી-સાહેબી સ્વીકારતો પોતે તે પ્રમાણેજ કરી બજાવતો એમ

* મીથ-વિચાર જે દાદારને પુગીને દાદારમાંથી ખરાપણાંનો ભેદ મેળવીને તે કરનાર તરફ આવીને સાચ્યો વિચાર ઉભો કરે છે તે.

† ઉશ્તાન=એક જાતનો લતીફ દમ કે જે દાદારની અંદરથી નીકલતી ગતી નામે ઉશ્તાનને મલીને દાદારનો સત્યસંગ મેળવે તે.

તે સોંપાયલા કામમાં પુણ્ય શ્રદ્ધાથીજ ચાત્રી રહેલો હોય છે. યજ્ઞતોની અને યજ્ઞતોમાંથી નીકળતી ગતી અસર રોશનીની એવી બાજની હાલતને લીધેજ તેઓ ઉંધ-થાક-કે બુલ વગર કામ કરી શકે છે. યજ્ઞતો અને તેઓની ગતીઓમાં ક્ષત્ર પડી છે. અહુરમઝદે આપેલો અધીકાર-અહુરમઝદની વતી કામ કરવાની સત્તા મલી છે માટે અહુનવધ્યનો સીધો સંબંધ તેઓને થવે અહુનવધ્યની માફકજ, અહુનવધ્યની જુદત ક્રવષી માફકજ તેઓની તેના હોકમમાંજ લીધે થઈ રહે છે જેને બાજ કહે છે. કાંઈખી રૂવાન જે ગુજરેલું હોય તેની નૈયતે જ્યારે જાતજાતની બાજો થાય ત્યારે યજ્ઞતી ગતીના ઉપર કહેલી વીગતના બાજનો નાદ જેવો નાદ ક્રીયાથી ઉભો કરી યજ્ઞતોને ત્યાં આકર્ષી યજ્ઞતોને તે સાથે યજ્ઞ=હમાજેર કરાવીને પછી આતશ બહેરામ-આદરાંન-દાદગાહની મારફતે રૂવાનના ફરોહરની સાથે રૂવાન તરફ તે બાજના કેહપને-તે ક્રીયાની યજ્ઞત વસેલી ગતીને મોકલે છે, જે તે રૂવાનની આસપાસ વીટલાય છે અને રૂવાનના બંદ-દરોશને રૂવાન ઉપરના ભારને રૂવાનની રચના સંકેતીત થવાના કારણ જે કાંઈખી રહ્યા હોય તેને તોડે છે અને રૂવાનની રચમાં તે નાદ જઈને રૂવાનોની તે રચને યજ્ઞતોના જેવી બાજની ગતીવાળી બનાવે છે, અને જીવતી જીંદગીમાં તેણે જે કામો કીધાં હોય તેઓની નહિ ઇચ્છા-જોગ નાદરોસ્ત હાલતનો જવાબ જમીનમાં કે અપાખ્તર તરફ કે ખુદ રૂવાનની ફરદારમાં જાહેર હોય તેને પીગલાવીને બલાઈમાં ફેરવી નાખે છે.

ત્યારે બાજ પાવીકતની ક્રીયા છે એટલે બાજની ક્રીયા તે છે કે જેનાં બણતરોથી એક આકાર કેહપ થાય, જે જમીનમાંની આરમખતીની ગતીને મલી જોર પામીને યજ્ઞતને પોતા તરફ આકર્ષી શકે, જેની તરફ યજ્ઞત અથવા તેઓની કાઈક ગતી ખેંચાઈ આવી શકે. ત્યારે બાજમાં યજ્ઞતી ગતીના જેવી ગતીની બલીહારી—એટલે યજ્ઞતોમાં ચાલતા વિચારો નાદો-માંથોની બલીહારી-તેઓની ઉતયુદતી અને ઝઝઝાઈતી જેવી બલીહારી પાંથરવાનો ગુણ છે એટલે યજ્ઞતોની સાથે તે યજ્ઞતોના મોથ કે માંથ કે યરનની સાથે હમાજેર કરાવી તેઓની વતી કામ કરાવવાનો ગુણ છે.

દોખ્ખુ થવાની જમીન ઉપર બાજ ધરવાનો ભેદ શા માટે ?

આ જમીન કે જ્યાં દોખ્ખું થવાનું છે ત્યાં આગળ ત્યારે બાજો થશે એટલે ત્યાંની હવા-જમીનમાં એવી ગતી ઉભી કરશે કે જે ગતીમાં યજ્ઞતોનું રહેઠાણ થવે યજ્ઞતોના ઉસ્તાન-મીથનો નાદજ ત્યાં

આસ્થાજ કરશે જ્યાં આગળ ત્યારે સત્યસંગનોજ બહાર જામશે. અહુન-વધ્યનો નાદ જે અહુરાના દ્યોના-અંતકરણમાંથી, અહુરાના મીથ્રો-મીથ્રે બરીનમાંથી અને અહુરાની યસ્નમાંથી એટલે ક્રવષીઓ સાથની હમાજ્ઞેરીમાંથી નીકળીને સૃષ્ટીમાં જામી રહે છે તે ત્યાંની રજેરજમાં જાહેર રીતે ગવાઇ રહેશે, જેથી ત્યાંની હવામાં-જમીનમાં, ત્યાનાં અસ્મમાં એટલે તે કશમાં બધેબધેજ ઉક્તા, શાંતિ, રામીસ્તીજ વહી રહેશે અને કાષ્ઠાં ખરફસ જો ત્યાં આવે તો તેને પોતાની તેવી ખરફસ ગતીનો ખરો ખ્યાલ થઇ શકશે અને તેનામાં વધરાગ જામી શકશે. †૧૦૦૧ નાળાંનો ભેદ જે અનેક રીતે અસ્મ-વાય-અને જમીનમાં જામી રહે છે તે ત્યાં જામી

† તે સાહેબ જે જોડ વગરનો છે તેના દર્યાવના એક દીપાંનો એક અબજમો ભાગ જગતને એક યવએચમાં ચલાવીને લય કરે છે, એમ અનેક યવએચો થઇ ગયા અને થશે. એક યવએચમાં સાત ઝરવાને અકરને હોય. તે સાહેબ જે અસુના એટલે જે વિષે વિચાર થઇ શકે નહિ-તેવણુ પહેલાં ખાઓ અક્ષયમ્ન કરી ત્યાં જાગાનો અહુનવધ્ય ક્રવષિને ઉભા કરી તેઓ-માંથી સ્તોત યસ્ન ઉછું કરે છે. આ સ્તોત યસ્નમાંથી જુઝ એટલે સામસામી ગતીઓ નામે બઓદ અને ઉર્વ જન્મે છે. ઉર્વમાં દ્રવાઓ છે. ત્યારે પહેલો ઉર્વનો દ્રવાઓનો જે મુળ ભાગ સુધરે છે તે સ્પેન્તીએ પુગે છે, જેને માંત્ર-સ્પેન્તનું રવાન કહે છે, જેઓ સાત અમશારપંદો તરીકે જણાયલા છે. આમ તે દ્રવાઓ સાથના ઉર્વનો મોટા ભાગ તે સાહેબની આસપાસ વીતલાય છે-મુક્તિએ પુગે છે, જેને માટે ઇલ્મે અએદાદમાં કહે છે કે 'દસ'ના ભેદે પુગ્યો આ દસના ભેદે પુગેલું રવાન પછી ખીન્ન નહિ સુધરેલાને સુધારીને તેઓનેખી 'દસ'ની ગતીએ પુગાડે છે જેઓને ૩૩ અહુ કહે છે. આ ૩૩ અહુખી ખીન્નઓ હજુર સુધારવાના રહ્યા છે તેઓને દસની ગતીએ પુગાડી સુધારે છે જેઓને ૩૩ રતુ કહે છે. પછી અમુક ભાગ રવાન સાથના દ્રવાઓનો એવો છે કે તે કેમે સુધરતો નથી-જેને માટે પછી પેલા ૩૩ અહુ જેઓ દસના ભેદના છે તેઓએ પેલા ૩૩ રતુઓ જેઓખી દસના ભેદના છે પણ ૩૩ અહુ પછીના માટે સહેજ ઉતરતા છે તેઓ ખેડ મલીને તે નહિ સુધરેલાઓને સુધારવા ખીશકારી કરે છે. ત્યારે ૩૩ અહુના દસને ૧૦ એમ આંકડો લીધો અને પેલા ૩૩ રતુના દસને ૦૧) એમ દસ લીધા તે બેઉને પાસે મુકવાથી ૧૦૦૧) એક હજારને એક આંકડો થયો. આમ તેઓ જે શક્તિ ધરાવે છે અને તેથી જગતને રચીને આશીશોથી સુધરે છે તેને ૧૦૦૧ સ્તોતોનાં નાળાંઓ કહે છે. ત્યારે એમ થયું કે જે રવાનો સુધરતા નથી તેઓને માટે યજ્ઞતો એટલે ૩૩ અહુ ૩૩ રતુ પોતાની ૧૦ અને ૦૧ ની એટલે ૧૦૦૧) ના ભેદની ગતી બહાર કાઢીને તેથી જગતને રચીને ચલાવે છે. આને ૧૦૦૧ નાળાં કરીને કહે છે-આટલું દુક ખ્યાન અર્થસુચક થઇ પડશે જેના ઉંડા ભેદમાં જવા માટે નીકીજ જુઓ.

રહેશે. એમ તે કશની જમીનમાં રથબ્ય ડુંચકો એવા શરૂ થશે કે ત્યાંની જમીન હવા અને અસ્મ બધા એકએકને મલીને એકએકની વાસ્નામાંજ રમી રહેશે, ગોયા નીસ્તી ઉપર હસ્તીનો પ્રભાવ જે ક્રશો-કેરેતી વખતે થવાનો છે તેની નાની કાપી થઇ રહેશે. આવી બાજે જેટલી ગુહ્ય અસરકારક અને તલેસમાતીક છે તેટલાજ તેના ઉજવનારા આશ્રવનોબી હોય છે, રહેવા બેઠાં છે.

બાજ લેનાર આશ્રવનની મકદુર દરબજો-તેને લેવું પડતું નહાન-તેના ઉંડા ભેદો.

આશ્રવન તે નરને કહે છે કે જેમાં આતરે-વોહુ-ક્રીયાંતની ગતી પુણ્ય આઝાદ રીતની થઇ હસ્તીના આતરે-ક્રોધ સાથે મળેલી હોય-જેમાં રવાનની બંદ દરોશ ખુલેલી હોય-જેમાં દુબની ગતી ગવને તામે હોય. પોતાના આશ્રને જોરે પોતાના તનની હેફાઝત કરી તે હેફાઝત પામેલા તનને જોરે પછી ક્ષત્ર મેલવીને પાવ આતશોની હેફાઝત કરી રહે છે. પાવ આતશો તો ગેતીના આતરે-સ્પેનીશ્તના મદદગાર છે; ત્યારે ગેતીના પાવ આતશોને હિફાજત કરવાથી ગેતીના આતરે સ્પેનીશ્તનીબી હિફાજત થઇ રહે છે એમ ત્યારે તે આશ્રવન આતરે-સ્પેનીશ્તનીબી હેફાઝત કરી રહે છે; એમ તે આશ્રવન મીનો કરકોનાં કામમાં હમશરીકી આપી-મીનો કરકોનો ખાદમ થઇ રહે છે. આવો આશ્રવન તનોમંદ હાલતમાં હોવે તનોમંદ હાલત ઘડી ઘડી કુદરતના અચુક કારણોએ એજાબમાં પડતી હોવે એટલે તેના તે તન ઉપર કુદરતી રીતે ગેતીની કુદરતીજ અચુક રીતે થતી ગોમેઝગી જેને અખતી, આહિતી પવિત્રીના ભેદોમાં લીધેલી છે તેઓ આબના વપરાશથી અને રવીના સ્વાના કુદરતી કારથી લાગુ પડીને તેની અધપિમાં છ છ મહીને પંચરાતી હોઇ સુક્ષ્મ તન ઉપર અસર કરીને મન હવસો ઉપર કાબુ હોડાવતી હોવે તેને છ છ મહીને બરશ્નુમ લેવું પડે છે. એટલે પુર હીકમતવાળું એવું સ્નાન લે છે કે જેથી તે આશ્રવન પોતાની અધપિમાંથી ગોમેઝગીને નીરમુળ કરી તે અધપિમાં વચ્ચે અને ગદમનની ગતી વસાવે છે એટલે અધપિમાંથી દુબના છાપોને ભુસાડીને ગવનો વસ્વાટ કરીને અધપિમાં શક્તિ ઉભી કરે છે, જે સફેદ બાબુની કુદરતનો મદદગાર અને કાળી બાબુની કુદરતનો ભાર બરદાર રહે છે. આવી અધપિને લગતા શરીરના અનાસરો પોતાને લગતા દુરના

§ રથબ્ય ચક્ર એટલે દાદારના હોકમ મુજબ ફરીને કામ કરીને ફતેહ-મંદ થવાની શક્તિનો ભેદ.

નુરોનો પ્રતાપ જેને રઝોચ=ચલકાટ કહે છે તેને પોતાની અધપિ જે વર્જની છે તેમાં ખેંચીને અને પછી તેવી અધપિ મારફતે પોતાનાં શરીરના અનાસરોમાંના વોહુનમાંની ક્ષુદ્રનની ગતીને ગવ જેવી પરદુખભંજનની કરીને તે વોહુનને ગવહોમંદ કરે છે, જેથી તેવા વોહુનનાં સ્તોતો અમર ગતીના થયા માંડે છે. આવા અમર ગતીના થઇ રહેતા સ્તોતોને ગુને-પરવર કહે છે એમ તેવા તે અનાસરોમાં ગુને-પરવર ઉભો થાય છે એટલે તુર તરફ જઇ શકાય તેવા અહુનવરના સ્તોતો પોતામાં ઉભા થાય છે આવી હાલત થયા પછીની તેવી અધપિમાં ખોરેહ=અહુરમજ્જદનો યજ્ઞ-તોનો આશીરવાદ તે આકર્ષાઈ આવે છે. પોતાના સ્નાનની ખુશી પોતાની અધપિની વર્જની હાલત ઉપર રહે છે તેમ વળી તેને સ્નાનના આપનાર સામા ખુપવાળા આશ્રવનની ખુશીનાં પ્રમાણુ પ્રમાણેની હોય છે. ત્યારે પોતાના નાહનની અથા શક્તિ પ્રમાણુ ખોરેહનો તે આશીરવાદ અમુક રીતે અમુક જોશમાં તેની અધપિમાં ઉતરે છે. તે આશીરવાદ-ખોરેહ જુદાજુદા તખ્તકકામાંથી તેની શુધ્ધ અધપિમાં ઉતરે છે.

(a) જેમકે અહુરમજ્જદ અને યજ્ઞતોમાં જમી રહે છે તેવી કંઇક હાલત કે જેને ઉસ્તાન કહે છે તેવી ઉસ્તાનની વજેના તખ્તકકામાંથી તે ખોરેહ તે નાહન લીધેલા આશ્રવનની અધપિમાં ઉતરે છે.

(b) આવી યજ્ઞતી ગતીઓમાં પુર બહારમાં આવી રહેતા મીથ્રોની ગતી એટલે મીથ્રોની વજેના તખ્તકકામાંથી એટલે જરા ઉતરતી વજેના તખ્તકકામાંથી તે ખોરેહ તેની અધપિમાં ઉતરે છે.

(c) બધેબધ ઉતરી રહેતી અસર-રોશની એટલે યજ્ઞતોની ચલવ-લોમાંથી ઉભી થતી અમર ગતી અને તે ગતીના જેવી ગતી જે માંથ્રોમાં હોય છે તેવી માંથ્રોની વજેના તખ્તકકામાંથી એટલે અહુરમજ્જદ સાથના સીધા સંબંધથી નહિ પણ અમુક મારેફતો મારફતે તેની અધપિમાં તે આશીરવાદો ઉતરે છે. એમ તે મોખેદ ખોરેહમંદ થઇને બીજા સામા ધણીને તેવું સ્નાન આપી શકે તેવી લાયકાતનો થઇ રહે છે.

બાજ કરતા મુખેદની ખુપનો ભેદ.

આમ બરેસ્તુમવાલો થાય છે એટલે સ્નાનનો પ્રતાપ પોતે લઇ બીજાની તરફ તે સ્નાનનાં પ્રતાપને મોકલે તેવો થઇ રહે છે. આવો બરેસ્તુમનો ધણી થઇ રહે છે. પણ અનાસરી કાયામાં હોવે અને સંસારમાં હોવે દુજ તો તેમાંથી હર મીનીટે નીકળ્યાજ કરે છે, પણ તે મુખેદ

તે દુજને મીનીટે મીનીટે સેકંડે સેકંડે બાંધ્યાજ કરે છે અને તેની ઉપર સખત હુમલો કરવા તપી રહેલા અહીરીમન કે જે તેમાં નીકલી રહેતા દુજને મળીને તેની ઉપર સખત હુમલો કરવાની વેતરણુ કરી રહે છે તે અહીરીમનથી તે આશ્રવન ફરેજ ખાવાની ધારનીમાં રહે છે-રહ્યા કરે છે માટે તે ધણીને ધણીજ સખત તરીકત ઉપરજ રહેવું પડે છે. આવો તે નર આશ્રવન હોવે એટલે નાવર મરાતખના અધીકારને મેળવેલા હોવે હુઓમના આશીશોને હર હમેશ પામ્યાજ કરે છે. હોમયજત-હોમનર અને હોમની પેદાયશના અનેક તત્ત્વકકાઓ સાથે તે નર રાદ પેવંદમાં હોય છે. આથી અહુરમજદના હેમ=અંતકરણુ અને અહુરમજદની પછરી અષ્ટપિ લગી તેને સીધો સંબંધ થયેલો હોય છે. અહુરમજદના હેમ અને અષ્ટપિ પછરી-માંથી કવએમ ખરેનો અને બીજા ખરેનો નીકલ્યાજ કરે છે. આવા પુણુ પ્રતાપી શક્તિમાન આશીશોના આશરા હેઠળ તે નર હોવે તે ધણીની ઉપર અહીરીમનનો ફરેજ ફાવી શકતો નથી, કેમકે તે નરની ઉપર તેનો રત્ન ઉસ્તાદ અને હુઓમ બેઉની પુણુ પાસબાની રહે છે આવા નરનું તન ગવહોમંદ હોવે તેનું રૂવાન જીવતાં તનમાં બંદ દરોશ ઉકેલી શકે છે. પણ આ બંદ દરોશની ઉઠાવેલી હાલત કે જેને ખુપે રૂવાનની હાલત કહે છે તે ઉર કલાક લગી પુરી ટકી શકે છે કે જે પછીથી તે ખુપ તુટે છે એટલે તે રૂવાન ઉપરનો બંદ દરોશ પાછો પડે છે. માટે તેને એથે દહાડે પોતાના રૂવાનની યજ્જને કરીને તે બંદ દરોશને ઉકેલવાનો અધીકાર મેળવવો પડે છે. આવો આશ્રવન હુઓમી તરીકેનો ગણાય છે જે ત્યારે બોતેરે બોતેર હાના બેદાને પુર્ગીને દાદારના આશીશોને હોમ મારફતે મેળવતો અને તેથી પોતાના રૂવાનને પોતાના ગવહોમંદ તનમાં જગૃત રાખતો એટલે રૂવાન ઉપરથી બંદ દરોશ ઉઠાવીને રૂવાનને બઓ-દની હેફાજતમાં રાખી શકતો હોય છે. આમ આવી ખુલ્લ-દ હાલતમાં રહેવા તેને છ છ મહીને નાહન લેવું પડે છે અને ઉર કલાકોની આખરે પોતાના રૂવાનની યજ્જને કરવી પડે છે. એમ એવા જેઓ નહિ હોય છતાંબી પોતાને તેવા કહેવડાવીને તેવી યસ્નો કરે તેઓની ઉપર હોમના શ્રાપ પડે છે. આવો તે નર યજ્જોઝદાથ્રેગર ખુપનો ધણી એટલે પોતાના શરીરનાં બંદ દરોશમાંથી પોતાના રૂવાનને મુક્ત કરીને દાદારના અનઝ રઓઅના ઉર તત્ત્વકકાને મલી રહેલો, પોતાના વોહુ ફ્રીઆન આત-શને જરો-માનના આતરે ક્રોબા સાથે જોડાણુ કરાવેલો આશ્રવન જ્યારે જ્યારેની યસ્નમાં ઘુટાય છે ત્યારે યજ્જતી ગતી સાથે સીધો સીના-દર-સીના સંબંધમાં આવવે પોતાની-તન-મન અને રૂવાનની ગતીઓને પત-

માન ઉપર એટલે શુભ રીતે મલતી એટલે “પુપ”માં રાખી શકે છે, જેથી અનાસરમાંની ગવની ગતી તેજ થઈ ક્ષત્રુને તાબે કરીને શરીરમાંના વોહુનના જુસ્સાએને દાખી રાખી શકે છે. મીનીટે મીનીટમાં ડોળાતી ધનસાનની હાલત જે ગેતીમાં થવીજ જોઈએ તેને તે આશ્રવન સ્થીર પત-માન ઉપર રાહે-રાસ્તી ઉપર રોકી રાખી શકે છે; પોતાના અનાસરમાંના વોહુનની ગતીને-દુજનો પ્રભાવ જમાવતી ગતીને ગવહોમંદ કરી-ગવના મિળનની કરીને શરીરમાંની ગવની આણુ હેઠળ-તે ગવના તાબામાં રખાવી શકે છે. એવાં શરીરમાંના પોતાના ઉરવાનની ઉપરની બંદ દરોશ ઉકે-લાયલી હોવે તે સ્વાન સચેત રહી અન્ય રચોચાઓના બોત્તેર વરનાં ઉર-વાનો સાથે એટલે તનોમંદ હાલતની જગતની મુક્તિ માટે કામ કરતા યજ્ઞતોની પ્રયોગશાળાની શક્તિઓ સાથે સંબંધ રાખી શકે તેવું ઉસ્તવાર કરી શકે છે આવી ઉસ્તવારી એટલે પુપે-સ્વાનની ગતી ત્રણ દહાડાજ રહી શકે છે બોત્તેર કલાક પછીથી તે સ્વાન ઉપર પાછો તેનો બંદ દરોશ પડવા માંડે છે માટે તેણે પોતાના સ્વાનને તે બંદથી મુક્ત કરવા ફરીથી પુપ લેવાનો પ્રયોગ કરવો પડે છે.

મીનો નેહવરની યજ્ઞસ્ને અને હુમ-કલામ થવાનો મોકો.

પુપ કરવાના પ્રયોગ માટે તેણે મીનો નેહવરની યજ્ઞસ્ને કરવી પડે છે. પુપ કરવાના પ્રયોગમાં એટલે પોતાના સ્વાનને બંદ દરોશથી મુક્ત કરવાના પ્રયોગમાં ત્રણ મુળ બાબદો આવે છે: પહેલી બાબદમાં તે મુવેદ પુરી રીતનો કાયદાસરનો નાવર, મરાતબ થયેલો હોવો જોઈએ. બીજી બાબદમાં તે મુવેદ છ છ મહીને નેહ શબ્દનું નાહન લેતો હોવો જોઈએ. ત્રીજી બાબદમાં તે મુવેદ દર બોત્તેર કલાકોને છેડે પોતાના સ્વાનની યજ્ઞસ્ને કરતો હોવો જોઈએ. પહેલી બે બાબદો સંપૂર્ણ રીતની થયેલી હોય તોજ ઉપર કહેલી અનાસરોની ગવહોમંદ ગતીની હકીકત ઉભી થઈ શકે એટલે જીવતાં જીવત તેનાં તનમાં તેનું સ્વાન બંદ દરોશને ઉચકીને પોતે સચેત રહીને અન્ય રચોચના ઊર વર સાથે પેવંદમાં રહીને પછી પોતાનાં મન ઉપર કાબુ મેળવે તેવું થઈ શકે. જો તે મુવેદ બોત્તેરીઓ અને કાયદાસરનો નહિ હોય, તેમ છ છ મહીને નાહન લેતો નહિ હોય, તો કદીથી તેના અનાસરો ગવહોમંદ થઈને પોતાનાં સ્વાનને બંદ દરોશથી મુક્ત કરી શકે તેવા થઈ શકેજ નહિ. આવો તે મુવેદ હોય છતાંય તેનું સ્વાન તેનાં તેવાં ગવહોમંદ તનમાં ત્રણ દહાડાજ સચેત રહી શકે. એથે દહાડે પાછું તે સ્વાન ગફલતીમાં પડે અને તેનો ઉપર કહેલો ઊર વર સાથનો સંબંધ તુટે માટે તે મુવેદે એથે દહાડે

પોતાના રૂવાનની યજ્ઞસ્ત્રને કરવી પડે છે એટલે તે રૂવાનને સચેત કરીને ૭૨ વર સાથનો જે સંબંધ છે તેને પાછો જોડવો પડે છે. આમ તેણે ખુપનો અમલ રાખવો પડે છે જે ત્રીજી આબદ થઈ. આવા મુવેદનેજ યજ્ઞો-ઝદાથેગર કહે છે એટલે “યજ્ઞોઝદા”નો સાહેબ કહે છે એટલે યજ્ઞતી ગતીની શક્તિવાલો થયેલો કહે છે. તેનામાં તેનાં મનનું રાજ હોતું નથી પણ રૂવાનનું રાજ રહે છે, જે રૂવાન ખુદ અજોદ અને દુરોહરની હીદાયત હેઠળ રહીને મનને વિચારોને ચલાવે છે. આવો તે ખુદ પોતે રતુ થઈ રહે છે જે પોતાના ધણી ‘અહુ’ને પુણી તામે રહે છે. અહિંયાં અહુમાં દાદાર અને તેવણના મોકલેલા અશો જરથુશ્ત્ર અને તેવણની દીન અને ફરમાનો અને તેનો અમલ તે બધું આવી જાય છે. આવા જે યજ્ઞોઝદાથેગર થઈ રહે છે. એમ તેઓ મીનો નાવરની ખુપ આમન સામન લઈ રહી હમ-કલામ થઈ રહે છે એટલે તેઓ પોતપોતા વચ્ચે અને યજ્ઞતો વચ્ચે છેક અહુરા લગીનો અને અશો જરથુશ્ત્ર અને તેવણના જરથુશ્ત્રોતેમો અને તેઓના અનેક સીલસીલા લગીનો એવો સંબંધ કરે છે કે જે કંઈ (૧) મીથ્ર એટલે વીચારની પ્રબળતા અને શક્તિ—(૨) માંથ્ર એટલે પેદા કરી શકે તેવા સત્ય બોલની બલીહારી અને ગોઠવણી અને (૩) યસ્ત્ર એટલે તે પ્રબળ વીચાર અને તે ગોઠવણી પ્રમાણેની ખીશ્કારીથી શુભ દામ પાર પાડવાની ગતી જે ત્રણે તેઓમાં એટલે તે સીલસીલાના સાહેબોમાં હોય તેજ તેવીજ ગતી તે જે સાહેબોમાંજ રમી રહે.

ખુપવાળી મીનો નાવરની યજ્ઞસ્ત્રને કરીને હમકલામ થયેલી એક જોડ કીયાઓ કરે છે તેનો અનુક્રમ.

આવા સાહેબો બાજ લેવાની શરૂ કરે છે, તેઓ બાજની ખુખીને પાવ જમીનમાં પાંચરે છે, તે જમીનને ઉપર કહ્યું છે તેમ અવિ શ્રીજથી—ચીનવતથી—સ્તદ્ પાયા બહેસ્તથી ગરો-માનના સીંધા સંબંધની તેઓની સાથે રથવ્ય ચક્રમાં રમી રહેતી કરી નાંખવાના પ્રયોગો શરૂ કરે છે. પહેલે દાદાર અહુરમજ્દની બાજ કરવામાં આવે છે જેથી “દય”ની ગતી, બજવનાર ભોગવાવનારના હદ ધનસાફની ગતી કેટલી બધી સંપુર્ણ છે અને તે મોટા સાહેબની ગતી કે જેણે બધી રચનાને યોજીને ઘડી તે કેટલી પરીપુર્ણ છે તેનાં ખરાં જ્ઞાનનો લાહવો જે ત્યાં કશમાં ગતી તરીકે રમી રહેશે તે લાહવો ત્યાં પડતા રૂવાન કે તનને અખાડવામાં આવશે. પછી સરોશની બાજ ત્યાં ધજે છે—સરોશમાં અત્યંત તામેદારીથી તે દાદારના હોકમને બજવવાનો મર્મ રહ્યો છે. સરોશની ગતીનો આ જમી-

નર્મ કશ થવાથી જેથી રૂવાન કે તન તે જમીનમાં આવશે-પડશે, તેઓમાં પુણ્ય શાંતી કષ્ટ રીતે મલી શકે છે તેનું જ્ઞાન આપવામાં આવશે. સરો-શના નાદો ત્યાં વહેવાથી સરોશની ગતીના ત્યાંથી થઈ શકાય એવું કરવામાં આવે છે. પછી અહુરમજ્દા અમશાસ્પંદના વડા કે જેને સ્પેનામીન તરીકે ઓળખે છે તેની બાજ ધજીને ખરી ઉત્પ્રીતી શું છે, ખરી ઝત્રાઈતી શું છે, દાદારને સૂટીની રજેરજને સાડ તેજ પ્રેમ છે કે જે પ્રેમ તેવણુને યજ્ઞતો માટે છે, કે જે પ્રેમ બાપને ફરજંદો માટે હોય; ખરો ધનસાદ શો છે, ખરું અંતકરણનો ધરાવનાર કેવો હોય, વીગેરેના ગુણો કે જેઓને અહુરમજ્દા સેકંડે સેકંડ સૂટીમાં પ્રદરશીત કરી રહે છે તેઓના મિથ્રો કરીને તે મિથ્રોને શક્તિરૂપના તે બાજના માથોને બેઠે કરીને ત્યાં પડતા રૂવાન તનને તેઓનો સત્યસંગ અપાવી રહે છે. પછી બહુમન અમશાસ્પંદની બાજ ધજીને બઝોદની પરદુખબંજનની અને નીશકામ હરવેસ્પ આગાહીની ગતી અને ખરું ઝહાપણુ કેવું હોય છે, તેઓની શું મકદુર છે તે બધાંની ગતી ત્યાં કશમાં રમી રહીને ત્યાં આવતા રૂવાન-તનને તેનો લાહવો મલી શકે એવું ઉભું થવા પામે છે. અરદીબહેશતની બાજ ત્યાં ધરવામાં આવે છે અને અપના ૭૨ તબક્કા જે છેક હસ્તીથી નીસ્તી લગી વ્યવસ્થા કરી રહ્યા છે તે બધાંની ગતી તે કશમાં સંબંધ જોડે છે, અને જેથી કાષ્ટ રૂવાન યા તન તેનો ખરો મોહતાજ હોય જેને તે મલવાનો હક હોય તેને ત્યાંથીજ મલી શકે એવું તંત્ર ઉભું થવા પામે છે. પછી શહેરેવર અમશાસ્પંદની બાજ ત્યાં ધરે છે અને જાત જાતની ક્ષત્ર જે કુલ કુદરતમાં ચાલી રહે છે તે બધાંનો મલાકો ત્યાં જામે છે અને ત્યાં પડતાં રૂવાનો કે તનોને તેઓના છુટકારાની પાસપોટ માટે જે વજેની ક્ષત્ર જોઈએ તે ક્ષત્ર ત્યાંથી ધનસાદથી મલી શકે એમ થઈ રહે છે.

પછી સ્પંદારમદ અમશાસ્પંદની બાજ ત્યાં ધરે છે, કે જે વખતે એમો હુદાઓંધોને મિથ્રમાં તેવણુની જુદા તરીકે એકલા હમકાર તરીકે લેવામાં આવે છે, સ્પેન્દારમદની ખુગીઓનો જલ્લો ત્યાં જમાવે છે. સ્પેન્દારમદની સાથે સાત મીનો હમકાર રહીને જમીનમાં રોશન બહેશતનો કશ ઉભો કીધો છે કે જે કષ આખરે કુલ જગતને ગરોદેમાની કરીને ત્યાંથી ફરી-ગઈ કરશે, કે જેને લીધે તેણીને સ્પેન્ત આરમઘતી કહે છે

† અહિંયાં નોંધ લેવી કે અમશાસ્પંદો સાત છે જે સાતનો વડો અહુર-મજ્દા છે જેને સ્પેનામીન કહે છે. આ સાતનો બાપ અહુરા છે એમ ફરવરદીન ચશત કરદા ૨૩, ફકરા ૮૩ માં ખુલ્લું કહે છે. આ ભેદ માટે જુઓ નીકીજ.

તે બધા મિથો શરૂ કરે છે. આવી રહેતી અને તેને લગતો કશ રહેત આરમ્ભતીએ ઉપર કહેલા અમશાસ્પંદોની વજેથી જમીનમાં કીધો છે અને હસ્તી નીસ્તીની બધી જાતજાતની ઝામોમાંની પોતાની ગતીઓના સંબંધને એમો હુદાઓંધહ તરીકે ત્યાં આપ્યો છે એમ તે ઝામને એમો હુદાઓંધહોને લગતી-હસ્તી નીસ્તીની જાતજાતની એમો છેક હોશિયામથી ખનરથ્યામ લગી લગતી, તે બધાનો સંબંધ રાખતી ઉભી કરીને તેને પોતાના પુણ્ય વાસ્તાની કરવાની, પોતાની પુણ્ય ખુબીઓથી ભરપુર કરવાની તજવીજે કીધી છે. એવા તે જમીનમાંના થયલા તેણીના કશમાં તેણીએ મીનો કરકાનો બધો જલ્લો જમાવ્યો છે. પછી જ્યારે તે મુજેદો ત્યાં રહેન્દારમદની બાજુ ધરે છે ત્યારે ઉપર કહેલા કશમાં રહેલી બધી ગતીઓમાંથી એક તલેસમ થઈ શકે છે, જેમાં એક શક્તિ ઉભી થાય છે, જેને એમો હુદાઓંધહની શક્તિ કહે છે, જે અમુક ખીસ્કારી કરવા ત્યાં ઉક્તવાર રહે છે. આ ખીસ્કારી શું છે? ત્યાં પડતા દરેક દરેક રૂવાન તેમ તનને તેઓના દુજે-નસુથી, તેઓના શબ્દના કોટલાંથી, તેઓની બદ અધપિથી-તેઓના મરગસ્-જાની ગુનાહોની મેખ જે જમીનમાં મરાઈ ગઈ છે તે બધાથી સાવધાન કરી તે બધાનો આઝાબ ખમીને રસ્તેખીઝ કમાવવાનો સખક લેવાની મકદુર, સખરયાતની શક્તિ, ઉમેદે જેહીના બેદ તેઓમાં પેદા કરાવી આપવામાં આવે છે. આવી શક્તિ થતી હોવાને લીધે એમો હુદાઓંધહની બાજુ ધરવી ઘટારત છે, જે કે રહેન્દારમદની બાજુમાંથી તે શક્તિનો દિરસો હોવે તે શક્તિથી ઇજ્જતલીજ આરાસ્ત થયલીજ ગણાય છે. બાજુ ધરવાનો શુમાર વખતની ઉપર આધાર રાખે છે.

પછી ખોરદાદ અમશાસ્પંદની બાજુ ત્યાં ઇજે છે અને હવરેતાતની ગતી જે વખત અને હિંગામે મોકાઓ મારફતે રૂવાનને અને તનને આમે હૈયાતના પોતાના મુળ તરફ તેની અમર ગતીનું પાણી પાવા દોરવી રહે છે કે જેથી અખંડતાએ પુગવાનો મીથ હંમેશા રૂવાનોમાં-તનોમાં જડ ધાલેલો રહે તેવી ગતીનો નાદ ત્યાં પુણ્ય જોશથી રમી રહે છે અને આખરેખી મોક્ષ છેજ-આખરેખી અમર હૈયાતી છેજ-ખોટી ફકત બાંગેલી હાલતને દુર કરી આખી કરવાની છે-ગુનાહોના ધાને રૂઝવવાના છે એમ રામેશની મેલવી ત્વએષના ધાને રૂઝવવાનીજ ખોટી છે, માટે ધીય-ધીરજ અને આખરે હંમેશાગી આવી મલશેજ તેની પુણ્ય ખાત્રી અને તેથી આવતી સખઝી લીલાશની અમર આશાનું કેહપે ત્યાં પડતા રૂવાન અને તનને દેખાયા કરે છે અને પોતાના મુશ્કેલ કામને આસાન કરી નાખવાની તાકાત આપી રહે છે અને હર સુખ-દુખમાં તે દાદાર

પેદા કરનાર-દોરવનાર અને ભોગવાવનારની હર ક્રનને આવકાર આપી તેના હોઠમ આગળ ખુશી સાથે નમન કરવાની હિદાયત આપી રહે છે.

પછી અમરદાદની બાજુ ત્યાં ધરે છે અને હમેશગીના નાદને તે કશમાં દોરાન કરતો રમી રહેતો અને ઉપલી બધી તલેસમાતીક હાલ-તોને ટેકવતો ઉભો કરે છે. હર સુખ કે હર દુખમાં-રૂવાન તનની હર હાલનમાં આખરની મુરાદ તો હિસ્તા મેળવી આપવાની છે તેના સરોદો ગાઇને ત્યાં પડતા રૂવાન અને તનને નહિ કદપી શકાય તેવી હીમ્મત અને ઉસ્તવારી આપી રહે છે. તે દાદાર ધણોજ માયાળુ છે તેની બધી હીક-મત તેના માયાકુળ પણાથીજ ઉભી થઇ છે તે બધાનો છેડો અમર ગતીના સુખમાં લાવવા આ બધું કરી રહ્યો છે જે કંઈ ફાંટા પ્રમાણે નહિ પણ હદ ઇનસાફથીજ થઇ રહ્યું છે એવું જ્ઞાન એવું દુર-અંદેશ-પણું ત્યાં પડતાં રૂવાન-તનોમાં આવી રહે છે.

પછી હુકત અમશારૂપંદોની બાજુ ધરે છે. સાત અમશારૂપંદો એટલે રૂપેનામીન જેને અહુરમજ્દને નામેળી ઓળખે છે તેવણુ અને બીજા છ અમશારૂપંદો “હુમેમ મનો-હુમેમ વચો-હુમેમ બ્યઓથનેમ” પ્રમાણેનો છેલ્લો છેડો લાવવા જુદી જુદી રીતે જુદું જુદું પણ એક એકને ટેકવીને એકએકને વધારે તેવું કામ કરી રહ્યા છે જે અમશારૂપંદોને “હુમે મનંધહો”=ધણા માટે જુદા જુદા વિચારોવાલા પણ “હુમ”વાળા એટલે એકએકને ટેકવીને છેડો લાવે છેલ્લી એક નેમ બર લાવે તેવા વિચારોવાલા, તેવીજ રીતે “હુમે વચંધહો-હુમે બ્યઓ-થનાઓંધહો” ધણાં માટે જુદા જુદા વચનો અને જુદા જુદા કામોવાલા પણ એકએકને ટેકવીને છેલ્લી એક નેમ બળવનારા કહ્યા છે “પતચ” તેઓનો પીતા “યો હદવાઓ અહુરો મજ્દાઓ” પેદા કરનાર બળ-વનાર દોરવનાર અહુરમજ્દ છે જે પીતા “હુમે” છે તે બધા સાથે “હુમે”ના ગતીના તેઓમાં વસી રહેલા છે અને સૃષ્ટીની નેમ જે અહુન-વધ્ય પ્રમાણેની છે તે પ્રમાણે બધું કરાવવા તેઓને હિદાયત આપી રહેલા છે એવા સાથે કામ કરી રહેતા સાત અમશારૂપંદો અહુરાથી દોરવાઇ રહેલા સાત અમશારૂપંદો જેઓ જગતની બલીહારીને છેલ્લી નેમ તરફ લઇ જવા ચલાવી રહ્યા છે-તેઓની એવી બુલંદ રીતની પુણી રીતની હમખેશીવાલી સાથે રહીને અરસપરસ કામ કરીને જગતને ચલાવવાની ગતી પુરી પાડતી શક્તિને ત્યાં કશમાં જમાવે છે. આ સાત અમશારૂપંદો અને “વિસ્પે હુવરે હુઝઓષ” તેઓનો નાયબ “રવી” જે તેઓની સાથે હુઝઓષ છે-સાથે

તેઓની વતી કામ કરી રહ્યો છે માટે હાથ નીચેનો નાયબ થઇ રહ્યો છે—તેવણુ ખીજા બધા યજ્ઞતો જેઓને ડડ અહુ અને ડડ રતુ કહે છે તેઓ સાથે કામ કરી રહ્યા છે અને કુદરતના ખેલને ચલાવી રહે છે. આવી ચાલી રહેતી કુદરતમાં અમુક મારેફતો ભાવ બજવે છે જે ભાવ તે ચાલી રહેતી કુદરતને મદદ કરનારો હોય. આ તે કુદરતના કામમાં હરકત કરનારો હોય. આવો બધો કુદરતનો ખેલ જે હૃદય અમશારપંદોની ઉપર કહી તેવી સાથે મલીને કામ કરતી હમ ગતીની મારેફતોથી અને “હુમો પતય ચો દદવાઓ” તે દાદારના તેઓમાં હમ થવાની એટલે મલી જમને હીદાયત આપવાની ગતીની હકીકતથી ચાલી રહ્યો છે; જેમ દાવો બળે તે રોશની આપવાની મારેફત હોય અને તેમાં તેજ હકીકતી ભાવ બજવે છે તેમ ચાલી રહ્યો છે,—આવા બધા કુદરતના ખેલમાં અનેક મારેફતો દેખાવ દે છે જે તે બળા રહેતી કુદરતની બત્તીને બુજાવવા માંગતી હોય. આ એક કરવા માંગતી હોય. કુદરતમાં આવી રીતે હકીકત અને મારેફતો છે એટલે કુદરતને પોશણ કરનારી ગતી હોય છે તેમ કુદરતની મારેફતો કુદરતને ચલાવનારી ગતીઓ હોય છે. આ મારેફતો કુદરતને તેણીની નેમ ફળીબુદ થતી આવે તેમ ચલાવે છે. આ તેથી ઉલટી રીતે ચલાવે છે. કુદરતની હકીકતી ગતી પોશણ આપનાર ગતીઓ દેકવનાર ગતીઓ અચળ રહે છે અને અહુનવધ્ય પ્રમાણે અને અહુનવધ્યની જુદા ક્રવપિની હીદાયતથી ચાલી રહે છે. પણ કુદરતને ઉપર કહ્યું તેવી રીતે ચલાવતી મારેફતો અચળ નથી. આવી બધી મારેફતો છે, જે કુદરતને ફરો—ફરેતી તરફ ચલાવે. આ પાછળ હાલે આ તેવું બધું કરવાનો ફાળો આપે. આવી બધી મારેફતોમાં દરેક દરેક ઇનસાનનો—શું બીદો એટલે જીવતાનો કે ગુજરેલો એટલે ગુજરેલા પણ પાછા જન્મ લે તેવા જન્મ લેનારનો કે ઇરીસ્તેનો એટલે ગુજરીને પુલગુઝાર કરીને આગળ વધે છે તેનો કંઈ અને કંઈ ફાળો રહે છેજ, જે ફાળો કાંતો તે સાત અમશારપંદોની ખીસ્કારીઓને વધારનારો હોય. આ તેઓને અટકાવરૂપનો હોય. આવો બધો ફાળો કુદરતને વૃદ્ધિની તેણીની નેમમાં મદદ આપવાનો હોય. આ તેથી ઉલટી રીતનો હોય, જે કાંઈથી ઇનસાને આપ્યો હોય તેની ખુશી આ ઇમગીનીની યાદ અપાવવાની શક્તિ હકત અમશારપંદની બાજની ખુબીને લીધે તે દોખમાના કશમાં ઉભી થાય છે, જેથી તે ગુજરનારનો હીરસો કુદરતને ચલાવવામાં કેવો હતો તેનો પરદો તે ગુજરનાર તન—રૂવાન આગળ ત્યાં દોખમામાં પડતા તનને લીધે ખુલ્લો થઇ જાય છે. ચીનવત ઉપર જે કંઈ

થશે તેની નોંધ પહેલેથીજ દોષમાની તલેસમ તેને આપી રહે છે. આમ ત્યારે દોષમાની તલેસમાતીક ગતીના કશમાં જે કોઈ રૂવાન યા તન આવશે તે પોતાના અત્યાર અગાઉનાં ભલાં ખુરાં કામથી ખુશ નાખુશ થઈને ભલાઈ કરવાનો પાઠ ગોખવાની હીદાયત પહેલેથીજ ચીનવત ઉપર જવા અગાઉથીજ દોષમાની તલેસમને લીધે મેળવતો રહેશે.

પછી ત્યાં અરદાક્રવપની બાજુ થાય છે. અરદાક્રવપનું જે મોટું સાહજન છે તેનાં ભવ્ય મંડળમાં જવાનો ભાશ મેલવવાનું મોટું આકર્ષણ ત્યાં થઈ રહે છે, અરદાક્રવપની ગતી ત્યાં જામી રહે છે. અરદાક્રવપ તે હિંચમા હિંચ હાલત છે જેને ક્રવપીની હાલત કહે છે. અર્દ આક એટલે નીસ્તી ગેતીમાં ઉતરતા રૂવાનો જેઓ અહુ-પરસ્તી નહિ કરતા હતા, જેઓ તનોમંદ હાલતમાં આવ્યા હતા, તેઓ હવે પોતાના તનને ખેડી પોતાના રૂવાનમાં ઉમેરીને જેમ ક્રવપી તે અહુની ખાદેમ છે તેમ તેઓખી થઈ રહ્યા છે, જેથી તેઓની હાલત ક્રવપી ની થઈ રહી છે. આમ તે અર્દની ગતી, એક વખતની બંદ કરતી ખાકી ગતી, ક્રવપીએ = અહુ-પરસ્તી કરવાની અત્યંત તાબેદારીએ પુગી છે જેમાં એકસરખાપણું-સામાન્યપણું એટલે ભાઈચારો આવ્યો છે. આવું ભવ્ય મંડળ, આવું white brotherhood હવે સરોશને તાબે રહીને સરોશને મદદ કરી રહ્યું છે. ખાકને એટલે નીસ્તી ગેતીના અનેક વર્ણના અને દરેક વર્ણના અનેક તપકકા મરતબા અને દરજ્જાના રૂવાનોને જેઓ જાતજાતની વસ્તી તરીકે નીસ્તી ગેતીમાં જામી રહે છે-રહ્યા હતા-રહેશે તેઓને, જેઓ અહુ વિષે અજ્ઞાનતામાં છે માટે દ્રવાઓવાળા છે તેઓને ભોગવટાઓ ભોગવાવીને, પછી ક્રવપીની હાલત કે જેમાં સામાન્યપણું છે, જેમાં વર્ણો નથી, જેમાં અહુ તરફની અત્યંત તાબેદારી વફાદારી છે-માટે અહુથી મલતો અધીકાર છે, તેવી તે ક્રવપીની હાલત ઉપર લઈ જવાના છે કે જેમ થવાજ આ જગત થયું છે. આવી હાલતે જેઓ પુગ્યા છે તેઓને અરદાક્રવપ કહે છે, જેઓ મુળ ખરજીસી વર્ણમાં આવતા રૂવાનોના પરમ દાદાઓ છે અને તેઓને વધારી રહ્યા છે. આવા ભવ્ય યજ્ઞતી મંડળનો એક રીતનો વસવાટ આવા કશમાં થઈ રહે છે અને જેખી રૂવાન-તન ત્યાં આવી ચઢે છે તેને તેઓની ગતી-લેહ લાગુ પડવે તેઓ તે મહામંડળના પોતાના પરમદાદા તરફ જવા ઉક્તવાર બને છે. ત્યારે તે કશમાં અરદાક્રવપની બાજુ થવે ત્યાં પડતાં રૂવાન-તનને તેઓનું જ્ઞાન થશે-ના, તેઓનો સંબંધ તેને તુરતજ મળશે, જેથી તે રૂવાન પોતાની બંદ દરોશને ઉઠેલી પોતાનાં તનની ખેતી કરવા ઉક્તવાર થશે. એમ પોતાનાં તનને તુરી ગતીનું કરી પોતામાં મેળવીને

અરદાક્રત્પને પુગવા ઉલટમંદ થશે અને બીજાને તેની હાલતે પુગાડવાનાં જ્ઞાનમાં આવતું જશે. પછી એમો હુદાઓંધહોની બાજુ ધરીને સ્પેન્દારમ-દની ગતીના મિથોને ફરીથી તેજ કરે છે. પછી છેલ્લે સરોશની બાજુ ધરીને પાંચ વથાથી ત્યાં પડતાં તન રવાનમાં પન્જે ઝરવીકશનો પુણું સીલસીલો ઉભો થાય એટલે સરોશની પુણું પાસબાની ઉભી થાય તેવો નાદ ઉભો કરે છે, જે નાદમાંજ તે રવાન-તન હરદમેશ મશગુલ રહેશે.

આવી રીતે બાળે કરીને પછી બાળેનો સીલસીલો પુરો કરશે એટલે જેટલી બાજુ થઈ છે તેટલા કરદાનું અને તેમાં હપ્ત થયા હકમ વિસ્પેષાનાં વધારા સાથનું આફ્રીન્ગન કરીને પછી ફરોખ્શી (ફવષી) કરી રહેશે એટલે તે સીલસીલો પુરો થશે. આમ તે કશની જગાની ઉપર મીનો નાવરની યજસ્ને કરી રહેલા હમકલામ થઈ રહેલા બે યજ્ઞોઝદાગ્રેગરો ઉપર કહેલી બાળે ઇજ્જને પુર રોશની ત્યાંની જામમાં ઉપર કહ્યું છે તેવી બધી રીતે જમાવી દે છે. આવી રીતે તે જમીનમાંની ક્ષુદ્રની ગતી રોશન ગતીને તાબે થઈને રોશનીનું ચલણ ચલાવવાની શરૂઆત થાય છે. કાષ્ટળી જ્ઞતની વ્યવસ્થા જે કંઈ થઈ રહે છે તેમાં મુળ ત્રણ પગથ્યાં રહે છે. પહેલે ત્યાં મીથની ગતી જામે છે એટલે જેની મુરાદ હોય તે પુણું રીતે ફલીલુત થાય તેની હકીકતને દોરી રહે છે, જે એક જ્ઞતનો મુરાદ પુગવાનો વિચાર થયો, જે મુળ પાયો થયો. પછી માંથની ગતીને જમાવે છે એટલે મુરાદ પુગવા દોરેલી હકીકતોને એક પછી એક બંધબેસતી રીતે ગોઠવે છે, જે ગોઠવણ એવી સરળ હોય છે કે એક હકીકત બીજાથી હંમેશા સગી ટકવો પામી રહે છે, છેલ્લે યરન વખતે તે અસલ મુરાદ મુજબની ગોઠવણીમાંથી એક આખો આકાર-એક મકાન-એક ખરી વ્યવસ્થા ત્યાં પ્રદરશીત થઈ રહે છે.

અહુરમજદે જગતને પેદા કીધું તે વખતેજો પહેલે મીથ કીધા હતા જેથી તેને મન્તા કહ્યો છે. મન્તા કરવાનો કરીકુલમ (એક મોટી યોજના) તે અગાઉથીજ થયેલો હતો જેને અહુનવધર્ય કહે છે. અહુએ અનામાંથવાઓની હાલતમાં એટલે સુન્ય જેવી સમજની પેલી મેરની હાલતમાં રહી જાહેર થઈને, કાષ્ટ એક છે એમ એક થઈ-‘તે’ ‘તું’ થઈને તે વધર્ય પોતાની વસીયત કાઢીને તે વધર્ય પ્રમાણેના નતીજાઓ કાઢ્યા એટલે એકમાં બે ને કાઢ્યા જેને અહુનવધર્ય અને ફવષી કહે છે, જેઓમાં ત્રગડી હતી એટલે યજ્ઞોન હતો-તે સાહેબનો અંગીકાર કરવાનું જોર હતું; રશનુ હતો તે સાહેબને પુગી વલવાનું જોર હતું; આરમધતી હતી તે સાહેબની મરજી પ્રમાણે કામ કરવાની હામ હતી, જેઓએ સ્તોત-યરનને

ઉભો કીચો, આ સ્તોત-યસ્નમાં ત્યારે અહુનવધ્ય^૧ અને ક્રવષીના મેજાપનુ પરીણામ છે, જેથી તેમાં બેપણું અને ત્રગડી બેઉ આવ્યા. આ સ્તોત-યસ્નમાંથી તે ઇડાંમાંથી જગત થવાનું ચીથ થયું-મુળ ખીયું થયું, જે ઉગ્યું-મોટું થયું, જેમાં બેની ગતીઓ સામસામાંપણામાં તેમ સાથે-સાથના જોડાણમાં એટલે દોસ્તી અને દુશ્મનાઇ તરીકેની હતી, જેઓને રવાન અને બચ્ચોદ કહે છે. રવાનમાં દ્રવાઓ હતો માટે અસાનતા હતી માટે દુશ્મની હતી. આવી જુદતની તેમ જુદની દુધમાં ત્રણ અચ્છેદાદનો અંગીકાર યા તીરસ્કારના ગુણ હતા એટલે તે સાહેબને માલેક ગણવાનું યા તેને તરછેડવાનું જાહેર થયું, જેથી ત્યાં “અક” કેઓસ (Chaos)-અક્રષિમંત જગત-દુધની સામસામી ગતીનું અહ તરફ તીરસ્કાર બતાવતું જગત-અહની મરજી વૃદ્ધિની છે તે વૃદ્ધિનું સામેનું જગત થઇ રહ્યું, તેવા તે જગતના રવાનમાં અસાનતા હોવે તીરસ્કાર હતો, જેની સામે અપની ગતી-વ્યવસ્થાની ગતી-બેની જુદતી-ખરી દોસ્તી અને તે સાહેબનો અંગીકાર કરનાર બચ્ચોદ હતી, જે બચ્ચોદ તે દ્રવાઓ સાથના ઉરવાનની સામે ટકી શકી નહિ. આ વખતની જગતને અક્રષિમંત જગત કહે છે એટલે વૃદ્ધિ નહિ કરે પણ ગેરબંદોબસ્તીના ખાડામાં સંબંધે તેનું જગત નામે અક્રતત કુષિ કહે છે. પછી જ્યારે મામલો હદબહારની ગેરબંદોબસ્તીએ પુગ્યો ત્યારે તે અનામાંથવાઓ અહ બે પોતાના ખાદેમો અહુનવધ્ય^૧ ક્રવષીને-કે જેઓએ અહુનાજ હોકમ મુજબ તે ઈડું સ્તોત-યસ્ન કાઢ્યું હતું કે જેમાંથી આવું અક્રષિમંત જગત થઇ રહ્યું હતું તેઓને-ત્યાં તે જગતમાં વસાવવા ધાર્યા કે જેથી તેઓની સત્ય-સંગ ત્યાં જમાવે, વૃદ્ધિ થતી આવે. તે અક્રષિમંત જગતની ઉપર માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીરવાદ પાડ્યા, અહુન-વધ્ય^૧ અને ક્રવષીએ તે માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીરવાદોને તે જગતમાં વસાવ્યા અને જ્યાં જ્યાં રવાનના જે જે ભાગોમાં તે તે માંથ્ર-સ્પેન્તના આશીરવાદોનો સત્કાર થયો ત્યાં ત્યાં તેઓ ક્રવષિ અને બગ અહુનવધ્ય^૧ થી રહ્યા-એટલે ત્યાં બેની દોસ્તી જુદતી અને ત્રણનો અંગીકાર એટલે તે સાહેબના હોકમને માનવાની સદગતી આવી. આવી સદગતી પામેલી જગતમાંના રવાનો દ્રવાઓથી રવાનરૂપ થયો. આવું રવાન તે બચ્ચોદ સાથે હમવજન થયું, હામ-વજ થયું એટલે એક મિથનું થયું જેને માંથ્ર-સ્પેન્તનું રવાન કહે છે. આવા રવાન બચ્ચોદ મળેલા માંથ્ર-સ્પેન્તના રવાનમાં ક્રવષિ બગ અહુનવધ્ય^૧ તેઓના કાલેબ તરીકે થયા. આ કાલેબમાં અહ આવી વસ્યા. આમ તે આશીશ એટલે માંથ્ર-સ્પેન્ત પામેલા માંથ્ર-સ્પેન્તના રવાનને પેલા ક્રવષી અને અહુનવધ્ય^૧નો સંબંધ કરાવી

એટલે તેઓને તેના કાલેજરૂપના કરી તે કાલેજમાં પોતે રહી તે માંથ્ર-સ્પેન્તના તે રૂવાનને અધીકાર આપ્યો એટલે અહુરા તરીકે નેમ્યા; જે જગત સુધરી નથી તેને સુધારનાર તરીકે સ્પેન્તી કરનાર તરીકે નેમ્યા, જેને રચોક્ષનો ક્રાદેરેસો કહે છે એમ તે રૂવાનને અહુનું માંથ્ર-સ્પેન્તનું રૂવાન કહે છે, જેનું બ્યાન ફરવરદીન યસ્તમાં છે.

આવી સુધરેલી જગતના મધ્યમાં અહુરાના તે કાલેજમાં અહુનો નાદ છે. આવી પરમ ગતી ત્યારે મહાજ્ઞાની અને અહુ વસેલી છે, જેને અહુરા મજ્જદા કહે છે, જેમાં ત્યારે બેની જુક્તી દોસ્તીની સદગતી અને ત્રણની સદગતીનો ભલો અંગીકાર છે, જેમાંથી પછી નવની ગતી કમાલ્યતની ગતી નવ સરશોકા થયા, જેમાના રૂવાનને માંથ્ર-સ્પેન્તનું રૂવાન કહે છે. ત્યાં ત્યારે જગતને રચવાનો એટલે પોતે સુધર્યો છે તેમ બીજા નહિ સુધરેલાને સુધારવાનો મોકકા થયો—“બુગોબુખ્ત” થયો. પોતામાં જેમ જે અને ત્રણની સદગતીથી નવની કમાલ્યત આવી તેમ બીજામાં ઉભું કરવું તેનો મોકકા ઉભો થયો. ત્યારે અહિયાં અહુનવધ્ય અસલ હોકમ પાછો જાહેર થયો અને પાછો બેની ગતી અને ત્રણની ગતી ઉપર કહ્યું છે તેમ જાહેર થયું. તે માંથ્ર-સ્પેન્તના રૂવાનમાં તે જે અને ત્રણની ગતી હતી, જેઓ તે માંથ્ર-સ્પેન્તના રૂવાનમાં અહુનવધ્યને જાહેર કરવાથી જાહેર થયું. બેની ગતીએ જાહેર કીધું કે દુશમનાઇને દોસ્તીમાં લાવવી છે—ત્રણની ગતીએ પછી જાહેર કીધું કે યઓન=મીથ્ર, રશનુ=માંથ્ર અને આરમઇતી=યસ્નથી તે થશે. એમ ત્યારે અહુરાએ પોતે મીથ્રને યઓનની ગતીને પાછો ચલાવ્યો. એમ “મન્તા” યોજના-વ્યવસ્થા કરનાર થયા, અને તે પ્રમાણે રસ્તુથી માંથ્ર કાઢ્યા એટલે તેની રાદી ગોઠવણી કીધી-સાચ્યો ઇમલો કાઢ્યો, અને તે પ્રમાણે આરમઇતીની ગતીની હોકમ બજા લાવવાની યસ્ન થયું. ત્યારે પહેલાં મીથ્રો કીધા, જેની જેટથી માંથ્રો થયા એટલે કામ આગળ ચાલ્યું, જેનો નતીજો યસ્નમાં આવ્યો. એટલે પછી દસ્તી થઇને તેમાંથી નીસ્તી થઇ રહી, જે હવે બેની સામસામી ગતીને ત્રણને જોરે સુધારવા પ્રયોગો કરી રહી છે.

કીયામાં મીથ્ર-માંથ્ર-યસ્નના ફેઝીઝ ક્યારે આવે.

આમ ત્યારે દરેક દરેક વ્યવસ્થામાં મીથ્ર-માંથ્ર-યસ્નનો કરીકુલમ (તેજસ્વિલાન) છે, કે જે સામસામી ગતીને દોસ્તીમાં લાવીને ભલો નતીજો લાવી શકે છે. ઝરથોસ્ત્રી યસ્નમાં ત્યારે “ મીથ્ર-માંથ્ર-યસ્ન ” એમ ત્રણ પગથ્યાં છે. દરેક યસ્ન દુઇના સામસામાપણાને-રૂવાન ઉપરના આઝાનને તોડવા થયું છે તેમાં મીથ્ર-માંથ્ર-યસ્ન સાથે ઘુંઠાયલા છે. દરેક યસ્નમાંના

આ ગુંથાયલા મીથ્ર-માંથ્ર-યસ્ન સાધારણ છુટાં છુટાં રવાનનાં વૃદ્ધિનાં કામ અર્થે ચાલી શકે છે. પણ જ્યારે મોટું સામાજિક કામ કરવું હોય,—એક ઉમ્મતને વધારીને તેઓની મારફતે જગત ઉપર વૃદ્ધિની અસર કરવી હોય,—ત્યારે તો ચોકકસ યસ્નને ‘મીથ્ર’ તરીકેની લઘ, ખીજી જાતની યસ્નને ‘માંથ્ર’ તરીકે લઘને પછી ત્રીજી વજેની જુદી જાતની યસ્નના પ્રયોગને “યસ્ન” તરીકે લે છે, જ્યારેજ તે મહાન ધારેલો પ્રયોગ અર્થ સુચક રીતે વ્યવસ્થાવાલો થઈ રહે છે એટલે તેમાંની દુધની સામસામી ગતી-વૃદ્ધિને તરફે કરનાર ગતી તુટી જઈને જુદી દોસ્તીવાલી થઈ શકે છે.

ક્રીયામાંનો મીથ્રનો ફેઝ.

અહિયાં દોખમું ઉભું કરવું છે, જેમાં ઉપર વાંચ્યું તેમ સામાજિક ગતીની વ્યવસ્થા અને તે મારફતે આખી જગત ઉપરની વ્યવસ્થા કરવાની છે, માટે અહિયાં ચોકકસ યસ્નો મીથ્રની-ચોકકસ યસ્ન માંથ્ર તરીકેની અને ચોકકસ પ્રયોગ યસ્નના ખાસ રીતના થઈ રહે છે. ઉપર કહેલા જે યજ્ઞોઝદાથ્રેગરૌની મીનો નાવરના યજ્ઞને, તેઓનું હમકલામ થવું એટલે તેઓની ખુપ-અને તેઓથી જે બધી બાજે થઈ રહે છે તે બધું દોખમાને લગતી ચાલતી યસ્નમાંના મિથ્રને લગતો ફેઝ થયો. મીથ્રમાં આવી મલવાનો યજ્ઞોનનો એટલે મલી જઈને મેલાપ કરવાનો અહુરમજ્દનો ગતીને બોલાવી આવી મલાને વસાવવાનો ભેદ છે. જેમ હસ્તીની આલમ મીથ્રની હકીકતી છે એટલે જેમ આપણા કર્મ અને બોલ આગલ મીથ્ર વિચાર ગુદય અણુદીઠ મુળરૂપનો અને ઘણો વિસ્તારવાલો બહોળો માપી નહિ શકાય તેવો છે, તેમ હસ્તીનું જગત નીસ્તીની આગલ ગુદય અણુદીઠ નહિ મપાય તેવું માટે મીથ્રનું છે, જ્યારે નીસ્તી માંથ્રરૂપની અને ગેતી યસ્ન જેવી છે. એમ હસ્તી મીથ્રની અને હકીકતી એટલે મુળ છે, જેમાંથી પછી નીસ્તી થઈને ગેતી થઈ રહે છે, જે ગેતી પછી આખરને વખતે નીસ્તીમાં મજ્જ થઈને પછી હસ્તીમાં જશે—એમ હસ્તી એટલે મીથ્રની ગતી જેમ હકીકતરૂપ છે એટલે બતી બજે તેને ટકવે આપનાર તેલરૂપ છે તેમ આ બધી બાજે અને તે યજ્ઞોઝદાથ્રેગરૌની યજ્ઞોઝદા અને ખુપની ગતી દોખમાની વ્યવસ્થાના હકીકતી મુળ મીસાલની છે—પાયા મીસાલની, મુળ કારણરૂપ પાયો રાખનારી છે.

ક્રીયામાંનો માંથનો રેઝઃ દોખમાં ગેર જરથોસ્તી કાંચ નહિ પડે તેની સમજ.

આમ ક્રીયા પછી મિથની આવી હકીકતી ગતીની ક્રીયાના પાયા ઉપર બીજી ક્રીયા થાય છે એટલે જે કંઈ વીગત થવાની છે તેની ગોઠવણી થાય છે. દોખમું થવાની તલેસમ ઉભી કરવાની વીગત છે જેમાં ગુજરેલાં યસ્તે-કુસ્તી-આંનોને ઠર પાડવાના છે અને જગતની જામમાં બંદોયસ્ત કરવાનો છે-એટલે યસ્તે-કુસ્તીઆંનોની મારફતે તે બધું થવાનું છે માટે યસ્તે-કુસ્તી-આંનોની મારફત ત્યાં આવે તેવી ગોઠવણ હવે થશે એટલે યસ્તે-કુસ્તીઆંનોના ઉસ્તાનો-મીથો-અધપિને ત્યાં વણી લેશે. એમ કરવાની શરૂઆત ત્યારે તે મુળ આશ્રવનોથી થાય છે જેનો છેડો ત્યાં રહેલી અનજુમનથી આવશે. હવે પેલા બે યજ્ઞોઝદાથેગરો ખુપના સાહેબો સરોશના અમલદારો અને સરોશની મારફતે કાષ્ઠી યજ્ઞતને પુગી શકવાનું જોર રાખનારા સાહેબા પેવન્દ લે છે અને અનજુમન જો ત્યાં હાજર હોય તો તે બે સાહેબોને દુરથી ઘેરતી ઉભી રહે છે. તે બેમાંનો એક જે પોતામાં ખીલવેલા આશ્રવનીના ૧૬ ગુણોની જોરની શક્તિ વધુ ધરાવતો હોય તેવણ તે બધી શક્તિઓને જોરે ક્રીયાના મીથમાં રહીને સરોશ બાજુ ભણે છે-અપહે સુધી ભણીને અટકે છે. પોતે યજ્ઞોઝદાથેગર છે માટે આજ્ઞાત છે-૩૩ આજ્ઞાતોમાંનો એક છે જે ત્રીશ આજ્ઞાતોના પાવ મહેતની અસર હેઠળ બધા યસ્તે-કુસ્તીઆંનોની અધપિ બંધાયલી છે-તેવણ તે આજ્ઞાતોમાંના એક હોવાથી તે યસ્તે-કુસ્તીઆંનોની કુદ્યાતી અધપિના જમીનદાર છે, માટે જરથોસ્તી આલમની માંનો ખેતી કરનારા અંગોમાંના એક છે, માટે જરથોસ્તી અનજુમનના કુલ ઉસ્તાનો-મીથ-અધપિના અમાનતદાર છે, માટે પોતે પોતાના ઉસ્તાન-મીથ અને અધપિમાંના ખોરેહ મારફતે પોતાના અમલને જોરે જરથોસ્તી આલમના ઉસ્તાનો-મીથ-અધપિનો સીલસીલો હવે તે મીથની ગતીની ક્રીયાથી થએલા પાયા ઉપર ગોઠવવાનું શરૂ કરે છે. પહેલાં હવે એક વથા ભણવાનું શરૂ કરે છે અને બ્યજોથનનાંમ શબ્દ આગળ આવતાં જરા થોભી જઈ તે શબ્દને નવ વખત પઢતાં જઈને હાથમાંની કાદાળીથી જમીનને નવ વખત ખોદે છે પછી વથા પુરો કરે છે. એમ જરથોસ્તી આલમના સુક્ષ્મ દમોને પોતા મારફતે તે જમીનનાં થએલા બધી બાજોના પાયા ઉપર જોડે છે એમ પુર્ણ રીતે બજા લાવવા પછી ૨૧ વથા પઢે છે. એમ ૨૧ વથા પઢતાં જેટલી જમીન ખોદાય તેટલી ખોદી રહે છે, પછી અટકે છે. એમ તેવણ જરથોસ્તી આલમના મીથ-ઉસ્તાનોનો સંબંધ ત્યાં જોડે છે-એટલે

ત્યાંની આરમઘતીને તે બધી અંનજીમનની સદગતી પ્રસંગોપાત રીતે કરવાની ભલામણ કરી રહે છે, જે કબુલાય છે એટલે પછી તેવણુ જે યથા યરનેમ્ય ભણીને બાજુ પુરી કરે છે અને પછી પેલા હમદીનો જેઓ પેલા ૨૧ યથા ભણતા યઓજ્ઞદાથેગરો સાથે પોતેળી ૨૧ યથા પઢતા હતા તેઓ એક પછી એક બધા આવીને તે કાદાળીથી જમીનને થોડી થોડી ખોદી રહે છે. એમ ત્યારે માંથની ગતીની યસ્ન થઇ રહે છે એટલે કુલ યસ્તે-કુશ્તીઆનોની મારફત ત્યાં જોડાઇ રહે છે.

હવે ત્યારે કોઇખી જોઇ શકશે કે આવા દોખમામાં સીફ યસ્તે-કુશ્તીઆનોજ પડી શકે. બીજી જીરમનો ગમે તેવો પાક મઢ પણ ત્યાં આવી શકે નહિ, તેનાં ઉશ્તાનનો સીલસીલો-તેના મીથોનો સીલસીલો-તેની અધપિનો સીલસીલો ત્યાં નથી કે જે તેને ખેંચીને પાર પાડે. આમ છે માટે જરથોશ્તી સીવા-યનાં બીજા કોઇનેખી ત્યાં મરણ પછી મુકી શકાય નહિ. પણ જો બાપદાદે જરથોશ્તી હોય અને જમાનાના જુદમને જોરે દીન બદલીને પારકી દીનમાં ગયો હોય, તો જો કે તેનું શરીર રીમન થયું હોય છતાં તેનું રૂવાન તો બરજીસી વર્ણુનુંજ છે, માટે તેવા શખ્સને જો તેની છેલ્લી મરણ હોય તો ત્યાંનાં ચોતરાની ઉપર મુકી શકાય.

દોખમાની જમીનને રોશન કરવા માટેની ક્રીયામાંનો યસ્નનો ભેદ.

આમ ત્યારે દોખમાની તલેસમનો પાયો ઉભો કરી તે તલેસમની મુળ હકીકતી ગતી ઉભી કરી તેની ઉપર જે અમલો થવાનો છે તેનો બધો સામાન તૈયાર કરીને તે સામાન જ્યાં જોઇયે ત્યાં ગોઠવી શકાયો છે. હવે તેઓને એક અમલા રૂપમાં ચણીને ઉભા કરવાની તૈયારી થાય છે એટલે ક્રીયામાંની યસ્નની ગતીનો અમલો ઉભો કરવાનો પ્રયોગ શરૂ થાય છે. આ તદખીરને માટે હવે ૧૦૧ તારવાણું વણેણું સુતર અને ચાર મણના વજનના ૩૦૧ લોખંડના ખીલાને તૈયાર કરે છે, પહેલે રૂને પેદા કરે છે.

૩ અને દોરાણું થયું તેને માટે જોઇતી નખાતાત વિષેની ચોક્કસ હકીકત.

આપણી આ દુન્યામાં સામસામાપણું ખુબ જોરથી કામ કરી રહ્યું છે. જે ઠેકાણે રૂપેનામીનની ગતી હોય ત્યાં તુરતજ સામે ધનામીન આવીને ઉભો રહેલોજ છે. ગેતીમાં ઝાડપાન અતી અમુલ્ય છે. તેઓ

અનેક રીતે કુદરતને મદદ કરી રહે છે. સ્થુલ તેમ સુક્ષ્મ બેઉ રીતે તેઓ જગતનાં તારણમાં આજે અમુલ્ય ભાવ ભજવે છે. આ ઝાડપાનને જમીનનો રસકસ ટેકવે છે. રસકસ માટે જમીનમાં ધાતુની જરૂર પડે છે. ત્યારે ધાતુ અને જમીનનો રસકસ તેનાં કુવ્વતો નખાતાતી (વનસ્પતી) વર્ગને મદદ કરે છે અને ગોસ્પંદો જમીન ઉપર મળમુત્ર કરીને જમીનમાંના રસકસને અને કુવ્વતોને અમાનત અપાવનાર જે કશ છે તેને ટેકવી રહે છે અને તે કશને તોડવા તુરે ફ્રંગરસ જે અરવાહિના લશકર સાથે આવી રહે છે તેની ગતીને છીન્ન બીન્ન કરી નાંખે છે. એમ ગોસ્પંદોના મળ મુત્રની હારતો તે ખરફરોનાં જોરને તોડી જમીનના કશની હેઠાઝત કરે છે, જેથી જમીનમાંની આરમઘતી કામને પુશ્તી મળે છે, જેથી જમીનમાં શાદી પંથરાય છે. આનો ભેદ વંદીદાદમાં અપાયો છે.

આમ ત્યારે વનસ્પતી વર્ગના ટેકાવ સારૂ રપેનામીનની “ ગાંમ ” એટલે ગોસ્પંદો જગત કામ કરી રહે છે જેની સામે ધના પેતાનું પુણું બળ અજમાવી રહે છે. તુરે ફ્રંગરસની શક્તિ સેફલી અરવાહીઓની મદદ લઈને જ્યારથી ફુજો-દેમાન થઈ ત્યારથી ગેતીમાં પેઠી પડી છે. તે કેમ પેઠી પડી તે જોવાનો આ મોકકો નથી તુરે-ફ્રંગરસને ઝામમાં કે હવામાં ઠરવાનું ઠેકાણું મળે નહિ એમ અશો જરથુશ્ત્રે હિકમત કીધી છે જે ચાલુજ છે. નાઈસીમી દ્યેવો-(દ્યેવો તમો તુટતાજ રહો) તેની ચાલતી તલેસમાતીક અફદીઓથી તેઓનો ઠર થતો નથી, પણ તેઓ નખાતાતમાં પંથરાઈને રહી શકી છે. નખાતાતમાંથી જરથુશ્ત્રે તેઓને સીલ કીધી હતી, પણ ઇનસાનોની બદ મનશનીથી અને કાયદા વિરૂધની ખેતીથી તેઓનું જેમ વનસ્પતી વર્ગમાંથી તુટી શકતું નથી. વનસ્પતી વર્ગના કેહપના ચપ્પોના ચોકસ ચપ્પમાં તેઓનું રહેકાણું છે, જ્યારે બીજાં ચોકસ ચપ્પોમાં રવીના સ્વાના સ્તોતો-બર-વકતની ગતીના સ્તોતો-ઉરવરના આશીરવાદોની ગતી રહી છે. દરેક જાતની નખાતાતમાં ઉરવરના આશીરવાદો રહેતા નથી પણ ૧/૬ કરતાંબી કમ નખાતાતમાં તે ઉરવરની ગતી અને બર-વકતના સ્તોતો-હિંગામેના બરકતના આશીશો એટલે ઉપચનનો સીલ-સીલો=ઉપરથી નીચે પડીને પંથરાઈ રહેતા આશીશોનો સીલસીલો રહ્યો છે, જ્યારે નખાતાતના બીજા બધા ભાગમાં વોહુનની પ્રબળતા અરવાહીના મીથ્રવાલી થઈ રહે છે, જેમાં સીર્ષ રવીના સ્તોતો ચોકસ ચપ્પોમાં જમેલા રહે છે. આવો મામલો હોવાને લીધે આજે વનસ્પતી આહારથી અરવાહીઓની વાસનાનો આહારબી થઈ રહે છે અને તે આહારથી ગોસ્પંદો ગતી બીલી શકતી નથી અને ખરફરો મીઝાઝ કાણુમાં

આવી શકતો નથી અને એમ અસલ ગરોદેમાનની નખાતાત કે જે ઇન-સાનના ખોરાક તરીકે થવા સરખાવલી તેની નેમ બર આવતી નથી.

પણ જો જમીનને જેમ જરથોસ્તી શહેનશાહતોના પુણ્ય ક્ષત્રને વખતે થતું હતું તેમ મોખેદ વાસ્ત્રીઓશો ખેડે તો પછી તે ખેડવાની તરીકતથી ત્યાં ઉગતી નખાતાતમાં તુરે-ફંગરસ અને તેની અરવાહીના મીથ્રો સંક્રાન્તિ શકે છે, જે ખોરાક તરીકતની સામગ્રીને પુણ્ય શણુગાર આપી શકે છે, પણ તે વગરની સામગ્રી અધુરી તરીકતનો દેખાવ આપે છે. જેમ જવાનીની ભુખને રાદી રીતે સંસારના વહેવારથી મટાડે છે અને યુનક-પાસખાની કરી રહે છે, તેમ આવી તરીકત પ્રમાણેની નખાતાતથી શારીરિક ભુખ મટે છે અને રોશન ફેલ કરવાનું મન એક જુહું જોલનારમાંથી ઉભું કરી આપે છે. જેમ જુવાનીની ભુખને વ્યભીચારથી તુપ્ત કરવે યુનક-પાસખાની થતી નથી અને યુનમાંથી જરથોસ્તી ગતી નીકલતી જાય છે, તેમ શારીરિક ભુખને આવા તરીકત વગરના નખાતાતી કે બીજા માંસના ખોરાકથી મટાડવે વ્યભીચારી મીથ્રો ઉપર કાબુ રહી શકતો નથી અને જરથોસ્તીપણું છીન્ન બીન્ન થઈ જાય છે, તરીકત અધુરી પડી જાય છે અને કુસંપ વધી જાય છે-અદ્યનું ભંગાણુ થાય છે-જરથોસ્તીપણું રહેતું નથી-દુરવંદી વાસ્ત્રા વધી જાય છે અને અદેખાધનો દેવ પુણ્ય બહારમાં જામે છે અને સત્તાનો યુરો ઉપયોગ થવાની લાલચ થાય છે.

દોખ્ખાનો તાણો પુરવાની ક્રીયામાં જે સુતર અસલ વપરાતું હતું તેમાં મુખેદ વાસ્ત્રીઓશોથી તરીકત પ્રમાણેની ખેતી કીધેલો ૩ લેવાતો હતો અને તેમાં અરવાહીઓની વાસ્ત્રા બીલકુલ રહેવા પામતી હતી નહિ. પણ તે આગલો જરથોસ્તી દોર રહ્યો નથી માટે આજની વાવણીનો ૩ લેવામાં આવે છે. આવા રૂને લઈને સુરજના તાપમાં થોડુકને માટે મુકી રાખીને પછી તે રૂને ઉપર કહ્યું છે તેમ પાવીમાં મેલે. ત્યાં વખતોવખત માંથ્રો પઢે. આવા રૂને અશોધએ-આશ્કારીને કાયદે લઈને તેમાંથી સુતર કાઢીને તેનો ૧૦૧ તાર કરીને તારોપુદ કરે છે અને પછી તેને સરોશની બાજથી ઇજે છે, ત્યારે તે માંહેલી સેફલી ગતીનું જોર ધણું દપત પડી જાય છે પણ અસલ તરીકતને જોરે ઉગેલા રૂની બરાબરી કરી શકે નહિ.

ત્યારે પહેલે આથવનીનાં કામમાં પાહવરડા થયલા તેવું કામ દરરોજ કરનાર બાનુ પોતે નાહન લઈ સરોશ બાજ બણીને પછી અપેમ યથા બણ્યાં કરીને પેલો ૩ કે જેને એક કશ કરીને પાવીમાં ત્રણએક દીવસ

મુકી રાખેલો છે તેને લઈને તેમાંથી સુતર કાઢે છે. એવા જોષ્ઠતા લાંબા ૧૦૧ તારો કાઢીને પછી ૧૦૧ નામે બણતાં બણતાં તે દરેક તારોને છુટા છુટા વળ દે છે. પછી તે ૧૦૧ તારોને સાથે વળ દેવાનાં છે. આ વખતે વળ આપવાનું બખ્તાવર ધરમ “યા હુદહુમેહુ”ને પઢ્યા કરે છે. આમ જેને તાણો કહે છે તે તૈયાર થઈ રહે છે. પછી જ્યારે કામ પડશે ત્યારે તે તાણાને કુવાના પાણીથી ઘોષને તેને કાયદાસરની લંગડીમાં મુકીને તેની ઉપર સરોશની બાજુ ધરે છે. એમ તેને અલાહેદો મુકી રાખે છે.

તાણો પુરવા માટે જોષ્ઠતા ખીલાઓની સમજ.

પછી ૩૦૧ લોખંડના ખીલાઓ અમુક વજનના તૈયાર કરે છે. લોખંડના આ ખીલાઓની સાઝસેળી એકસ કાયદેસરની હતી પણ તે જમાનો વહી ગયો છે માટે તેવી રીત આજના જુદા જમાનામાં ચાલે નહિ.

૧. એક ખીલો મોટાં માથાંનો એક મણનો બનાવે છે, જે દોખમાના બંડારની વચમાં ઠોકારો, જે તલેસમના અમલાને ટેકવીને અદ્રવ્ય રોશન ગતીઓની સાથે પેવન્દ રાખી શકે છે. ચીનવત-સ્તર્દ પાયા સાથના રથવ્ય ચક્રને ટેકવશે.

૨. ચાર ખુણા માટે ૦૧-૦૧ મણના ચાર ખીલાઓ બનાવે છે, જે દરેકમાં ત્રણ ત્રણ નાંકાઓ કરે છે, જે દોખમાની દીવાલ આગળની થયલી તલેસમાતીક ગતીને ટેકવશે.

૩. ૩૬ ખીલાઓ એક મણના : દરેક ખીલો સામાન્ય વજન $9\frac{1}{2}$ શેરનો બનાવે છે જે બધી પાવીઓની દશાને માટે ઠોકારો જે પાવીમાંના શબ્દોને રીમની નહિ પહોંચે તેને માટે ઉક્તવાર રહેલી તે તલેસમને માટે કામ કરી રહેશે એટલે પાવીમાંના શબ્દોને રીમની નહિ પુગે તેની તકેદારીમાં પોતાનો ફાળો આપશે.

૪. ચાર અનાસરો* રહે છે. દરેક અનાસરના ૬૪ મરતબા હોઈ બધું મલીને $64 \times 8 = 512$ જાતની અનાસરી ગતી હોય છે. આવા અનાસરી શરીરોની સદગતી થવા માટે તેઓને એટલે શરીરના આવી ગતીઓના અનાસરોને જમીનમાંના રસકસથી ઉગાડવા માટેના ચાર કુવતોથી પોખીને ગાહાખ્યારના છ તબક્કા ઉપરથી લઈ જવામાં આવે છે, એટલે જેમ જમીનના કુવતોથી ઝાડ ઉગીને ફળ આપે છે તેવા તેઓને સદ ગતીમાં ઉગાડીને બહા ફળવાલાં તુરી ગતીનાં બનાવી રહે છે, કે જ્યારે

* અનાસરની સમજ માટે જુઓ પાવીકત માટે પુછાયલા સવાલોમાંનો સવાલ ચોથો પાને ૨૩૫ ક્રો-ગર્દ સીલવર જુખીલી વોલ્યુમ.

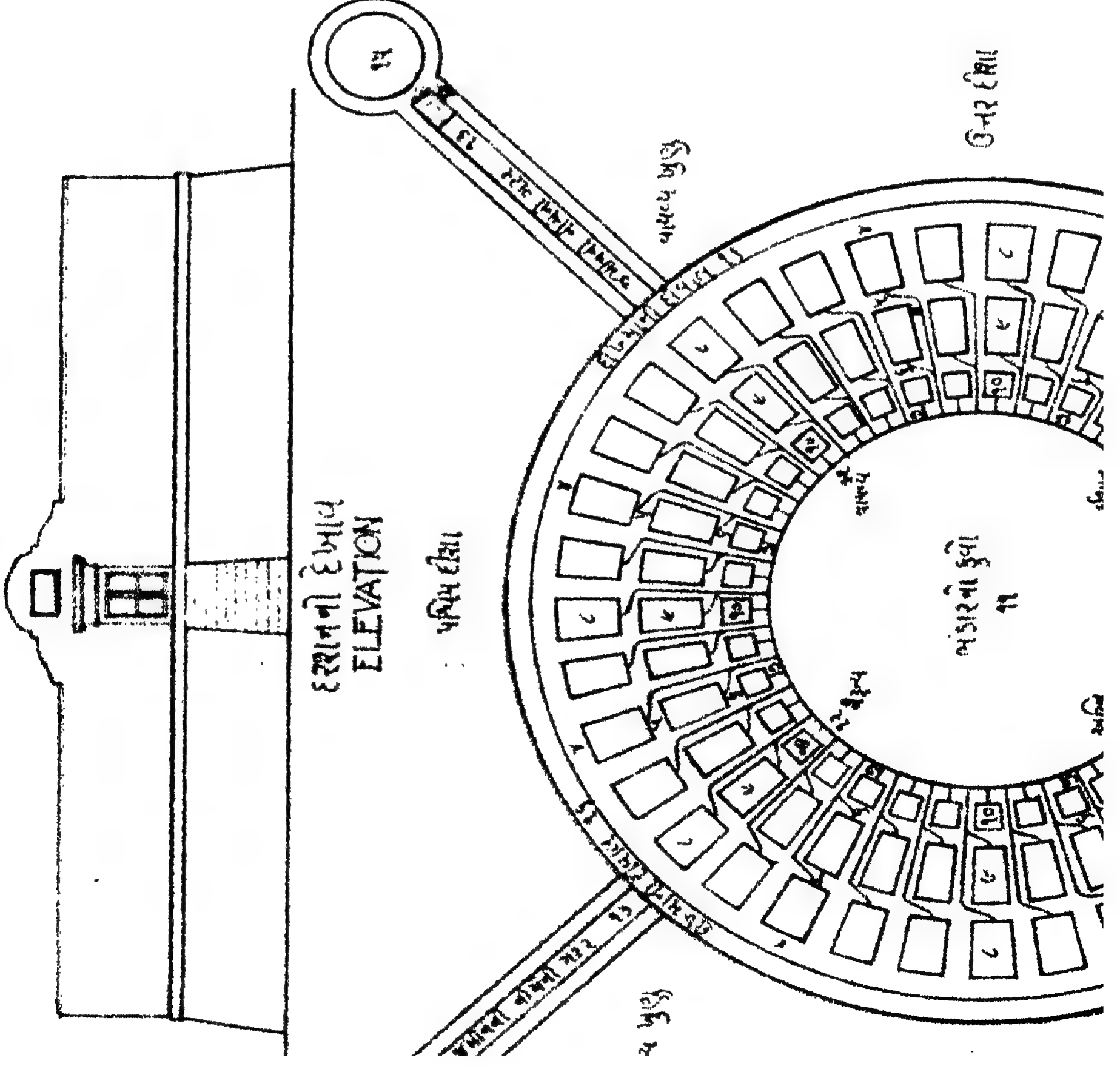
તેઓ હમરૂપથમએદેમ ગાહામ્યારની ગતીએ એટલે હસ્તીમાં પુગી શકાય તેવી ગતીના થઇ રહેશે.

ધ્વાપના આખા ચક્રાવાના ત્રણ ભાગમાંના ખીજ ભાગમાં એટલે મરણ પછીના ભાગમાં દહમ યજ્ઞત તે બધાં અનાસરોની ઉપર કહી તેવી હાલતે પુગવાની વ્યવસ્થા વિશેષ કરી શકે છે, માટે ગુજરાતમાં પછી તે બધાં અનાસરોને જલદીથી દહમના ધલાકામાં આપવા જોઈએ તે બધા અનાસરોની ઝરવાનને રવીના સ્વા સમેતીને ઉપર દહમ યજ્ઞત તરફ ઉડારે છે. આવા સમેતી ઉપર ઉડારવાનાં કામમાં દોખમાની તલેસમ રવીના સ્વાને મદદ કરે છે. દોખમાની તલેસમને આવું કામ કરવા માટેની લાયકાતની સવળતા આપવા ૨૫૬ ખીલાઓ (દરેક નવટાંકનો) અને ખીજ ચાર ખીલા (દરેક બે શેરના) યોજાય છે, જેઓને ઉભા કરીને એમ એક મણનું વજન ઉભુ કરી તેઓને ચાર ખુનાની દોખમાના ગટરોની આસપાસ થોકશે કે જ્યાં આગળ તાણાનું સુતર પુરવાથી દોખમાની તે તલેસમને પોતાનું ઉપર કહેલું કામ કરવા માટે એક જગર ગતી પુરી પાડવામાં આવશે કે જેથી ઉપલું દહમ યજ્ઞતને મદદ કરવાનું, દહમના હમકાર તરીકે થવાનું કામ થઇ રહેશે. આવી રીતની મતલબ સારવા ત્યારે ૩૦૧ લોખંડના ખીલાઓ ચાર મણના વજનના તૈયાર કરે છે અને તેઓને ચોખ્ખાં પાણીથી ધોઈને સરોશની બાજુથી ધજે છે અને અલાહેદા મુકે છે. આવી રીતે હવે છેલ્લે કીયાને લગતી યરનની ગતીનો અમલો પેલી ઉપર કહેલી મીથ અને માંથની ગતીઓની કીયાઓથી થએલા મુળ ઉપર ચઢાવવા ૧૦૧ તારવાણ સાથે વણેલું સુતરનો તાણો અને ચાર મણના ૩૦૧ લોખંડના ખીલા તૈયાર કરી રાખે છે. તે ખીલાઓ ચાર મણના લેવામાં આવે છે. વધુ ઓછા મણના લેતા નથી અને તેઓની સાધજ તેવી અમુક રીતની ચહડ ઉતરની કરવામાં આવે છે તેમાં હકીકતી અર્થ પડેલો છે. ચારનો આંકડો ચાર અનાસરોનો ભેદ જણાવે છે. ચાર અનાસરનું આપણું શરીર છે તેમ આ જડ ગેતીખી થયલી છે જેની સમજ પાવીકત માટે પુછાયલા સવાલ નં. (૪) ના જવાબમાં પાને ૨૩૬, ક્રશો-ગદ્ સીદ્ધર જુબીલી મેમોરીઅલ વોલ્યુમમાં આપી છે. એક મણના વજનના ખીલાઓ એવી ખાસ્તર અને મગનાટીસ રાખે છે કે જેઓનો દોર દોખમાની અંદરની તલેસમ સાથે રથવ્ય ચક્ર કરી રહે છે એટલે તે તલેસમને અનુકુળ આવે એવો અમલો ઉઠાવી શકે છે ત્યાં ઉભી થતી તલેસમાતીક શક્તિના કહપેનિ અને તેના ત્રણ મુળ કપેનિ કાર્યસાધક રીતે ઉભા કરવામાં તેઓ અનુકુળ થઇ પડે તેવે કારણે ખીલાઓ તે વજનના અને ચહડ ઉતર માપના યોજાયલા છે. વધુ સમજ નીચે આપી છે.

દોખ્ખાની અંદરની રચના: તેની જમીન અને બાંધણી માટે કીધેલા ઉપરના વીવેચનનો ટુંક ધન્ટેખાળ.

અત્યાર લગીમાં આપણે દોખ્ખુ અને તેને ઉભુ કરવા માટેની જમીન અને તેમાં આવવો જોઈતો પદત્યાપનો ભેદ એટલે પાવમહેલ થવા માટેની આવવી જોઈતી લાયકાત એટલે તે જમીનની ખુલ્લું ગતી થવાનો ખ્યાલ અને તેમ થવા માટેનાં ત્રણ પગથીયાંની કંઈક સમજ લીધી. દોખ્ખાનાં બાંધકામની ટુંક સમજ નીચે આપી છે અને તે માટેનો નકસ સાથેજ આપેલો છે કે જે નકસાની ઉપરથી દોખ્ખાનાં બાંધકામની સરળ સમજ પડશે. દોખ્ખાની બાંધણી રચના રમણ્ય છે. વચ્ચે વચ્ચેમાં એક ઉંડા કુવા જેવો ખાડો રહે છે જેને ભંડારને નામે ઓળખે છે. આ ભંડાર છથી નવ શીટ ઉંડો રહે છે અને તેનો ઘેરાવો કોમી વસ્તીનાં પ્રમાણ પ્રમાણમાં મુકરર કીધેલી પાવીઓની સંખ્યાના હીસાબ મુજબ દોરાય છે. ભંડારનો અકરાવો ગમે તેવો મોટો હોય પણ તેનું ઉંડાણ તો ઉપર કહ્યું છે તેટલુંજ છથી નવ શીટનું રહે. સુરજનાં કીરણો તે ભંડારમાં પુગી શકે એમ થવું જોઈએ માટે વધુ ઉંડાણમાં તે ભંડારને રાખવામાં આવતો નથી. દોખ્ખાની ફરતી દીવાલ જમીનની સપાટીથી બારથી પંદર શીટ ઉંચી બાંધવામાં આવે છે કે જેથી દોખ્ખાની અંદરનું કોઈની નજરે પડે નહિ, દોખ્ખાની આ ફરતી દીવાલ અને ઉપર કહેલા ભંડારની વચ્ચેની જગ્યામાં ત્રણ કુંડાળા રહે છે. દરેક કુંડાળામાં પાવીઓ કીધેલી હોય છે. આ બધી બાંધેલી પાવીઓનું ઢલાણુ ભંડાર તરફ રહે એમ કરે છે. દરેક કુંડાળાની પાવીઓ કશી છુટી છુટી રહે છે. દરેક પાવીની સાથે નીકારીઓ—નીકા બાંધવામાં આવે છે કે જેથી દરેક પાવીમાં મુકેલી લાસમાંથી વહેતી પ્રવાહી ચીજો તે નીકારીમાંથી ભંડારમાં જાય અને ફેલાઈને બીજી પાવીઓમાં જાય નહિ—નહિ તો તે બીજી પાવીઓ અવાવ થયેલી કહેવાય. આ બધી પાવીઓને પુગી શકાય એમ તરતીય કીધેલી હોય છે એટલે પાવીઓ તરફ જવા માટે ગોળ ફરતી પગથીઓ કીધેલી હોય છે. તે ત્રણ કુંડાળાઓની અંદરની પાવીઓને પુગવા માટે ચાર કુંડાળાઓમાં પગથી જનાવેલી રહે છે કે જે પગથીઓ ઉપરથી નસેસાલારો પસાર થઈ બીજી બાજુ બાજુની કોઈપણ પાવીમાં પગલું મુક્યા વગર શખને તેને માટેની પાવીમાં મુકી શકે. પાવીઓના ત્રણ કુંડાળામાંનું જે કુંડાળુ ભંડાર તરફથી મળે છે તેમાંની પાવીઓમાં પંદર વર્ષ લગીના છોકરાઓનાં શખને મુકે છે. પછીનું કુંડાળુ સ્ત્રીઓ માટે અને ત્યાર પછીનું કુંડાળુ મદદ માટે રહે છે. નસેસાલારો માટેની પગથીઓનું પહેલું કુંડાળુ દોખ્ખાની ફરતી દીવાલ અને

દોખાના નકશો

તેઓ કહેતાં મુજબ અચેત્ના ઉપરની નકલ છે.
થવા છે તેની વિષય.

આને માટે કરેલા અવધી દોરાનની ઉપર આખી ન
યદ છે. આ આનથી દોરાનને Coptic space તરીકે સમજ
મીતો કરેલા આનથી દોરાની ઉપર દર પાસ આરમાનની ર
છે. અદિમાં ગાર રૂઠી અને રજ મન્ડેલોનો એક મેડેલો અમા
મીતો કરેલો ઉપરનો અચક કહે છે. આ દોરને એક મોટા
'દોમ' તરીકે કહેવાય છે. આ હેમ (મુખ)ની અંદર વધુ ત
રહ્યા છે. કરેલો કરેલ વરકસ-કરેલ કાકલ-કરેલ પુખ્તીક-કરે
તરીકેના દોરાનોમાં અચક છે; અને તે મોટા મુખ-એલાનના કમ
મખ રેખાના પ્લેન ઉપર એટલે કામજનાં પ્લેનની માફકનાં હોય
પ્રકાર કામાનર પ્લેન ઉપર પ્લેનના મુખનું ચોક્કસ છે એમાં
ચોક્કસ રહ્યા છે. કમુજિના આ પ્લેનના નજીક કામજનાં પ્લેન
પેલા મીતો કરેલા મુખની કમર ઉપરની મખ રેખા ઉપર ર
કમુજિના ચોક્કસ ઉપર મેકુમાર મરકો રહ્યા છે, જેમાંનું
મરકમ તે ગતી છે. તારે રેની તેમ ખીલ્લ અમધીન મરક
કામજનાં પ્લેન જેમાં પ્લેન ઉપર રહ્યાં છે, તે પ્લેનના ર
મીતો કરેલાનું સ્પર્શધાનું અસમાનજ છે. અદિમાં ઉપર કદ
મુજબ અચક છે, જેને મીતો કરેલાનું અચક કહે છે. આવા મી
આસમાનના મુખની અંદર વધુ તરીકે રહેલા કરેલોનો
-મુખ છે જે અસમાન કરેલાના મુખની અંદર રહેલો
મુખને ઉપરની કમુજિના મુખ કહે છે. આ મુખ ઉપર ખી
ઉપરના મીતો કરેલાના અચક વધાના છટકાં છટકાં તરીકે છે;
અધાં મેકુમાર મરકો જેમાં ગતી આવેલી છે તે પ્લેનની દર
પોતપોતાનો એક મુખ તે પ્લેનના પોતપોતાના આસમા
છે, જે દરેક આસમાન ઉપર ખી અચક છે, જે પેલા જે
રાશી મન્ડેલોની બરાબરીમાં તેઓના છટકાં છટકાં વધારા
કરેલોમાંના કરેલ કેવલેથી આ અધા મરકોનાં અને એત

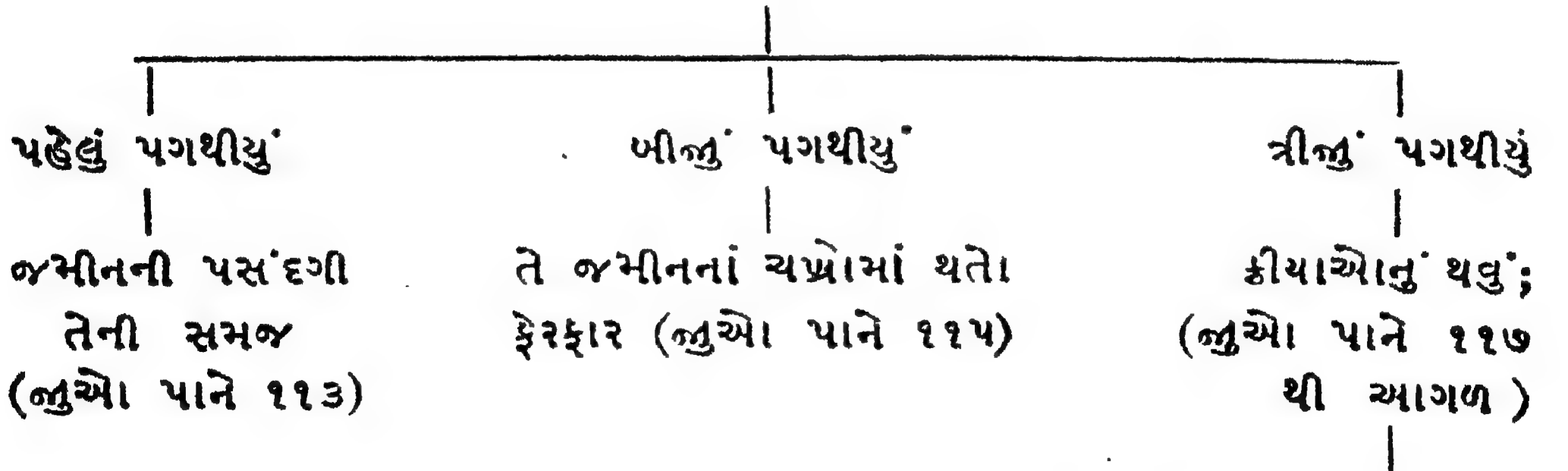
રહેની પાવીઓના કુંડાળાની વચમાં રહે છે. તે નસેસાલારો માટેની પગ-
થીઓનું બીજું કુંડાળું મરદો માટેની અને સ્ત્રીઓ માટેની પાવીઓના કુંડાળા-
ઓની વચમાં રહે છે. નસેસાલારો માટે જોઈતી પગથીઓનું ત્રીજું કુંડાળું
સ્ત્રીઓ અને છોકરાઓની પાવીઓના કુંડાળાઓની વચમાં રહે છે, નસે-
સાલારો માટે જોઈતું પગથીઓનું છેલ્લું ચોથું કુંડાળું છોકરાઓની પાવી-
ઓના કુંડાળા અને ભંડારની વચમાં આવે છે.

નસેસાલારો માટેની આવી ઉપર કહેલી પગથીઓ ઉપરાંત એક
બીજી ચાર શીટ પહેળી પગથી દોખમાના દરવાજાથી તે ભંડાર લગી
સીધી લાઇનમાં રહે છે કે જેમાંથી ઉપર કહેલા નસેસાલાર માટેની પગ-
થીના ચાર કુંડાળાઓમાંના કોઇપણ કુંડાળામાં જઇ શકાય તેમજ વળી
જરૂર પડવે ભંડારમાંથી ઉતરી શકાય. દોખમામાં દાખલ થવાનો દરવાજો
પુર્વ દીશા તરફ ઉઘડે એવી રીતે રાખવામાં આવે છે. દોખમાના કમ-
પાઉન્ડમાં એક સગડી રહે છે, એક મકાન રહે છે, જેમાં આતશ-દાદગાહ
તખ્તનશીન થયેલા રહે છે, જેવળુ રાતોદીન સચેત સળગેલી હાલતમાં
જેદાર રહે છે. આવાં મકાનમાં ઘી-કોપરેલનો દીવો રાખવામાં આવે છે.
આ ઘી કે કોપરેલના દીવાલની રંગળ-બત્તીનો ઉગ્નશ ઉપર કહેલા
દોખમાની દીવાલ ઉપર કોતરેલાં બાકરાંમાં રાત્રીને વખતે જવો જોઈએ.
માટે ઉપર કહેલી દોખમાની ઉંચી દીવાલમાં દસથી બાર શીટની ઉંચાઇએ
ચારથી છ ઇંચ જેટલું બાકરું પાડવામાં આવે છે. આ બાકરું એવી તર-
તીબથી પાડે છે કે જેથી સગડીમાંની ઘી કોપરેલની બત્તીની રંગળ તેમાં
રાત્રી વખતે પડે. રાત્રી વખતની આવી બત્તીની રંગળ તે બાકરાં મારફતે
અંદર પડે તેની ખાસ દરકાર લેવાય છે, કેમકે રાત્રીની વખતે રવીના સ્વા
સીધા નહિ પડવાને લીધે જગત ઉપર ગાશેક-અસરે તારીકીનું ભારે
જોમ પંચરાઇ રહે છે. દીવસમાં રવીના સીધા સ્વાઓને લીધે તેમ થઇ
શકતું નથી. દોખમામાં આપણે જોયું કે એક તલેસમ રહેલી છે, જે
રવીના સ્વાઓનો હમકાર છે અને વયુવેહ અને જમીનમાંની મીનો શક્તિઓ
અને જમીનમાંના કુવ્વતોની સાથે રહીને પોતાનું કામ કરી રહે છે. પણ
રાત્રીએ રવીના સીધા સ્વા રહેતા નથી માટે તે તલેસમનો મોટો હમકાર
રહેતો નથી અને તેથી તે તલેસમને વયુવેહ અને જમીનમાંના કુવ્વતો
અને જમીનમાંની શક્તિઓની સાથે જબરૂં જેદાર પેવંદ રહેતું નથી.
આવે વખતે રાત્રીના વખતની ગાશેક તે તલેસમ ઉપર ભારરૂપની થાય
જે ઉપર કહેલી બત્તીની રંગળ હોય તો તે રંગળ રવીના

સ્વાની જગા લઇને ગાશેકના આજ્ઞામાંથી તે તલેસમને રહાઇ આપે. જાણુવું કે ઘીની કે રોધાનની તે બત્તી હોવી જોઇએ. આ બત્તીની રેખા-જમાં આતરે-દાદગાહના આતશનો પરતવ રહે છે, જે રેખા ત્યારે સાધારણ તેવી ઘી કે કાપરેલની બત્તી કરતાં ઘણોજ મુકકવી રહે છે અને ખુરના સ્વાના સેપાહ તરીકે થવા લાયક હોય છે. તીરે ગોહર જે ગાશેક તરીકે ત્યાં પંથરાય છે તેનું જોમ નરમ કરવાને માટે તે રેખાને હરહમેશ સગડીમાંના રોશન રહેલા આતરે-દાદગાહની મદદ મળે છે. આ આતરે-દાદગાહની ઉપર બોય દેવાય છે જેથી તેવણુ ઘણા સચેત રહે છે.

હવે દોખમાની જમીનને ‘ પદત્યાપ ’ની કરવાની તદબીરનાં ત્રણ પગથીયાં ઉપર પાને ૧૧૩ થી આગળ આપેલાં છે તેનું પૃથકરણ:

જમીનને પદત્યાપની કરવા એટલે ત્યાં થવાની તલેસમ ટકી શકે તેવી કરવા, તે જમીનમાં રોશન ગતી જમાવવાનાં ત્રણ પગથીયાં

ત્રીજા પગથીયામાં આવતી વીગતોના પ્રથકરણ માટે
જુઓ પાને ૧૪૩.

જમીનને પદત્યાપની થવા માટેનાં ત્રીજાં પગથીયાં માટે થવી
જોઈતી કીયાઓ, તે માટેનું પૃથક્કરણ.

(૧) કીયાના તથા ફેઝીઝ	(૨) કીયા કરનાર થઓઝદા- ગ્રેગર	(૩) કીયામાંના મિથ્ર-માંથ્ર-યસ્નના ફેઝીઝ કયારે અમલમાં મુકાય (જુઓ પાને ૧૩૨)	(૪) કીયામાંના મિથ્રના ફેઝ (જુઓ પાને ૧૧૩) તેમાં આવતી બાજો	(૫) કીયામાંના માંથ્રનો ફેઝ: તેમાં આવતી દસ્તુરી અને કોદાણી મારવાનો ભેદ, તેની અગત્યતા વીગેરેની સમજ. (જુઓ પાને ૧૩૪-૧૩૫)	(૬) કીયા માંની યસ્નનો ફેઝ (પાને ૧૩૫)
મિથ્ર માંથ્ર યસ્ન (સમજ માટે જુઓ પાને ૧૩૦-૧૩૩)	તેનો દરજ્જો. (સમજ માટે જુઓ પાને ૧૨૦)	નાહન. (સમજ માટે જુઓ પાને ૧૨૦-૧૨૦).	બાજનો અર્થ. કોણ કોણની (જુઓ પાને ૧૧૭) બાજો પાને (જુઓ પાને ૧૨૪-૧૩૦)	૩માંથી ૧૦૧ તારોનું થવું; તેમાંથી થતો તાણા માટે- નો દોરો તેની સમજ (જુઓ પાને ૧૨૪-૧૩૦) ૧૩૬-૧૩૭)	ખીલાઓ: તેઓ ની અગત્યતા વીગેરેની સમજ (જુઓ પાને ૧૩૮)
		મીનો નેહુવરની યજ રને અને હમકલામ થવાનો ભેદ (સમજ માટે જુઓ પાને ૧૨૨)			

દોખ્ખાનો તાણો પુરવા માટેની ઉપર સમજાવેલી મીથ્ર-માંથ્ર-
યસ્નના ભેદની ક્રીયાઓની શરૂઆત અને છંડા તેઓનો અનુ-
ક્રમ; જેને તાણો પુરવાની ક્રીયા કહે છે તેના સીલસીલાના
થવાની વીગત.

ઉપર આપણે દોખ્ખા માટેની જમીનને રોશન કરવાની વીગત જોઈ
ગયા. તેમ કરવા માટેના ત્રણ પગથીઆમાંનાં બે પગથીઆં તો અત્યાર
અગાઉના થઈ ગયાં છે. હવે ત્રીજું ક્રીયા કરવાનું પગથીયું શરૂ થાય
છે. પહેલા દોખ્ખાની દીવાલના ઘેરાવાને, તેમ વચમાંના લંડારના ઘેરાવાને
તેમ પાવીઓ માટેના ત્રણ કુંડાગાઓને હિસાબી ગણતરીથી દોરી કાઢે છે.
જે દહાડે તાણો પુરવાની ક્રીયા થવાની હોય તે દહાડે આ જમીનને ત્રણ
વખત નીરંગથી પાવ કરે છે અને પછી અલગાત વગરનાં કુવાનાં નેઝાદી
પાણીથી ત્રણ વખત પાવ કરે છે. વળી તેટલી જમીનને ઘેરી લે છે કે જેથી
તેની ઉપર જુદદીનોની નજર પડે નહિ. જુદદીનની નજરના ભેદ માટે જુઓ
પાવિકત માટે પુછાયલા સવાલ નં. (૫)નો જવાબ પાને ૨૨૯ ક્રશો-ગર્દ
સીધ્વર જુખીલી મેમોરીયલ વોલ્યુમ. જે કાંઈ રવાનની નહિઅતે તે દોખ્ખુ
તધ્યાર થતું હોય તો તે રવાનની ગેતી ખરીદની ક્રીયા અગાઉથી કરી લે
છે. જે દહાડે તાણો પુરવાનો હોય તેની એક દીવસ અગાઉથી મોટી મીનો
નાવરની ખુબ આમન સામન લઈને બે યજ્ઞોઝઘાથ્રેગરો તધ્યાર રહે છે.
એવી રીતે તધ્યાર થયલા બે યજ્ઞોઝઘાથ્રેગરો, એટલે મીનો નેહવરની
મોટી ખુપ કરીને પોતાના રવાનોને પોતામાં જાગૃત કરીને રોશન રાદી
મિથ્રોમાં લીન્ન થઈ રહેલા અને કુદરતના ભેદોથી આગાહ થઈ રહીને
ખાકસાર મતીના થઈ રહેલા તે મુવેદ સાહેબો હાવન ગેહમાં ઉપર કહેલી
તાણો પુરવા માટે યોજાયલી જમીન ઉપર આવીને ક્રીયાઓ શરૂ કરે છે.
પહેલાં પાવ કરીને પાંચ તાણેની ખુપ લે છે. પછી ઉપર કહેલી બધી
બાજો ઇજવાની શરૂ કરે છે પછી તેઓ જશન કરવાનું શરૂ કરે છે.
જેટલી બાજ ઇજ હોય તેટલા કરદાઓનું આક્રિનગાન કરે છે. એમ
ક્રીયામાંના મિથ્રને લગતો ભાગ પુરો કરી રહે છે. હવે તેઓ માંથ્રને લગતો
ક્રીયાનો ભાગ શરૂ કરવાની તધ્યારી કરે છે. તેઓ કાયદેસરનાં વસ્ત્રો
જામો પિછોડી વાગેરે પહેરે છે. તે બે યજ્ઞોઝઘાથ્રેગરો પછી કુશ્તી કરી રહીને
પેવંદ લે છે. તે બેઉમાંના વડા મુવેદ સાહેબ હાથમાં કેદાળી લઈ પુર્વ
દશા તરફ મોહકુ કરીને સરોશ બાજ પડે છે-અપહે લગી પઢી રહે છે. પછી
બાજમાં દસ્તુરી કે જે સરોશ યજ્ઞત સાથે સીલસીલો ધરાવે છે તે પડે છે.
એમ સરોશ યજ્ઞતના ઉશ્તાન-મીથ્ર અને ખોરેહનો સંબંધ કરી રહે છે જે

બેંગલોર મધ્યે બાંધવા યોરેલાં દોઢમાનાં નાણાનો નકશો.

સ્કેલ એક ઈન્ચમાં ચાર ફૂટ મપાણે

પશ્ચિમ દિશા

નૈઋત્ય ખુણું

દક્ષિણ દિશા

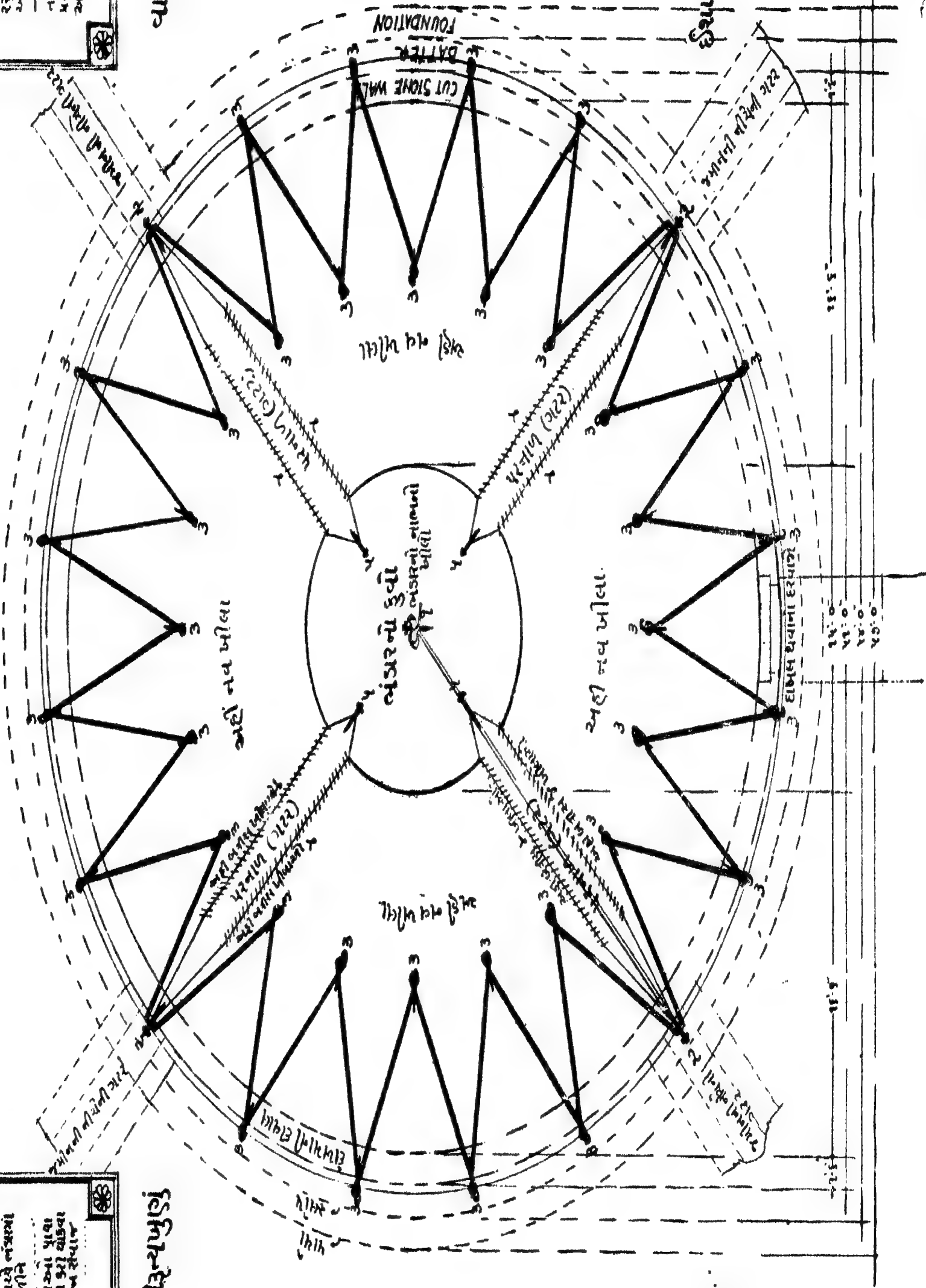
અગ્નિ ખુણું

પુર્વ દિશા

વાયવ્ય ખુણું

ઉત્તર દિશા

દેશાન ખુણું

L.R.I.D.A. & C. OF TARPORVALA & C. CHARTERED ARCHITECTS.

નાણા મોટા મોટા બીલાઓ સભલી નોંધ -
 નવા લોકોની એક્ટર ૩૦૧ બીલાઓ ચાર માટી
 વજનના નોંધ મુજબ લેવા.
 ૧. બંદરનો નાણાનો વજન સરકારમાં વાંકવાના
 માથાવાલા મોટા બીલા ૨૫૩ મણના.
 ચાર બીલાઓના એકિને નૈઋત્ય, વાયવ્ય, અને
 દેશાન મધ્યે એનુક્રમે વાંકવાના ત્રણ રાજ
 સુરોખવાલા ચાર બીલાઓના બધા મળીને
 એક પ્રણાલી.
 ૨. દરેક દિશા દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર અને પુર્વ
 મધ્ય બામન સોમન સરખે ઉઠે ચોક્કસના
 બધા મળીને નવનવ ખોલાઓ અને
 બધા મળીને છત્રીસ ખોલાઓ કુલ
 એક પ્રણાલી.
 ૩. દરેક બીલાની પરનાજ (ગર) ની બાજુને
 બંધારે વાંકવાના ત્રણ વચીસ ખોલાઓ
 એકના બધા મળીને ૨૫૩ ખોલાઓ કુલ
 બચીસ રાજના.
 ૪. ચારે બીલાનો પરનાજ (ગર) ની વચે લંચાઓ
 એક રાજના.
 ૫. ઉપરના બધાના અકુમળ ખોલાઓના પાંચ
 માટે બીલાઓ ન મોનમાં બીલાઓ કરી વાંકવા
 ઉપર નાણાનો બંધારનો વજન સંધાન
 મુજબ ઉ ન નોંધવું.

નાણાની રસી સભલી નોંધ -
 નાણા મોટા મોટા સુધારના બંધારનારની અમલ
 ૧૮૦૦ ફૂટ માંથી રસી લેવી, ન નાણાની રસી
 એક ઉડા બંધાર નો નામના સમર રે બંધારના
 સાથે બાંધી બાંધી બીલાના નંબર ર નામના
 ઉપરથી લઈ, દક્ષિણ દિશા નંબર ૨ નામના
 ગોમ કુચનું ફેરવવું, ચાર પછીથી અગ્નિ ખુણા
 નંબર રવાલા બીલાના સુરોખ માંથી ચાર
 કરી, દરેક બીલાના બંધારના સુરોખ માંથી ચારી
 નવા દરેક દિશાના નંબર ૩ વાંકવા બંધાર
 બીલાઓને આદરતો મારી, વાલ મળીને
 ને નાણાની રસી ફેરવવી, ચોક્ક મરના
 ચારે બીલાની પરનાજ (ગર) નો નંબર ૨
 વાંકવા નવા બંધાર પાંચના બીલાઓને પણ
 આદરતો મારવા. અને ઉવર બંધારના મળીને
 બીલાઓ પરથી ફેરવી બંધારે બંધારના નામના
 ખોલા ઉપર લાવો. નાના મૂલના ઉડા સમી
 વળે વો. અને બીલા વધી નાણાની
 રસીને ને નામના બીલા ઉપર મુજબ
 અંદર નાણા પુરો થશે ઉડવા.
 — દોઢમાના નાના મોટા વીરનાર પ્રમાણે
 નવા પાંચીઓની વચતો એકી મળાઈ
 પ્રમાણે નાણાની રસીની લખાઈ વધવી
 એકી આવ ન નોંધવું.

સંબંધ તેઓને પોતાની યજ્ઞોઝઘાથ્રેગરીને જોરે અને ઉપર કહેલી દસ્તુરીની ચાલી રહેતી આણુ ક્ષત્રને જોરે અને તે દહાડે કામ કરી રહેતા યજ્ઞોને જોરે-કે જોરે તે પાંચ તાઓની ગુપ્તમાં યાદ કીધા છે તેથી તેમ બધી ઉજવેલી બાજોથી થઈ રહે છે. પુર્વ દશા રવીના ઉગવાની છે અહિંયાં રૂવાન દરોસ્તી કરવાનો અર્થ તેમ ગેતીની જામમાં દરોસ્તી કરવાનો ઉગાડવાનો અર્થ રહ્યો છે, માટે ઉગાડવાની મગનાતીસ જે પુર્વમાં છે તેને તે અમલદાર મુવેદ પોતાની આંખમાના વાંથવો-કાદોથી ખેંચીને પોતાના હાથમાંની કાદા-ળાથી જમીનને ખોદીને તે જમીનમાં આકષે છે, કે જેથી તે દખ્ખમાની જમીનમાં રૂવાન-દરોસ્તીને ચલાવવાનું અને અપની શક્તિને ત્યાં જમાવવાનું કામ પુર્ણ રીતે થતું રહે. ત્યારે અપહે લગી પઠી રહીને પછી એક યથા ભણતાં બ્યઓથનનાંમ શબ્દ નવ વખત ઉચ્ચારતાં કાદાળીને જમીન ઉપર માર્યા કરીને તે કલામ પુરો કરે છે. પછી ૨૧ યથા ભણતાં ભણતાં જેટલી જમીન ખોદાય તેટલી જમીન ખોદી રહે છે. પછી કાદાળી હાથમાં રાખીને જે યથા યસ્નેમ્યથી સરોશ બાજ મુકે છે. પછી કાદાળી મુકી દે છે. હવે હમદીનો એક પછી એક આવીને તે કાદાળાથી તે જમીનને ખોદી રહે છે.

આ બધું થઈ શક્યું છે-થઈ શકે છે-થઈ શકશે, કેમકે જરથોસ્તી દીન ગેતીમાં પોતાનો અધીકાર રાખે છે માટે હવે તે અધીકારને સ્વીકારે છે-તેની સનદ લે છે. ગેતીમાં જરથોસ્તી દએનનો અધીકાર ચાલુ છે, જે અધીકારને લીધેજ તેઓ આવા યજ્ઞોઝઘાથ્રેગરો થઈ શક્યા છે-તે અધીકારનો સીલસીલો જે પોતાના વખતનાં દસ્તુરે-દસ્તુરાનથી-જમાનાના રાયનીદારથી છેક જરથુશ્ત્ર અને અહુરમજ્દ લગીનો હોય તે અધીકારને દસ્તુરી ભણવાના પાઝંદ કલામથી યાદ કરી તે અધીકારના દોરની સમંતી લઈ એટલે જે કામ તેઓ કરે કરે છે તેને લાયકજ તેઓ છે કેમકે ક્રીયામાં જરાયી પસોપશ થઈ નથી તેનો એકરાર કરીને ક્રીયાને લગતો માંથ્રનો ભાગ પુરો કરી રહે છે. હવે પછીથી તેઓ ક્રીયાને લગતો યસ્નનો ભાગ એટલે તાણા પુરવાની ક્રીયા શરૂ કરે છે. આમ પોતે ત્યાં ઉભી કરી રહે છે એટલે પછી તલેસમનો જ્યારે રાદ ગતી છેલ્લો અમલો ઉભા કરવાની શરૂઆત કરે છે.

ક્રીયાને લગતો યસ્નનો ફેઝ:—

ખીલાઓ થોકવાની સમજ અને તે માટેના ઉંડા ભેદો.

(૧) એક મણુનો મોટો એક ખીલા અને તેની ભેદી વીગત.

પહેલાં પેલો મોટો એક મણુનો ખીલા લઈને યથા ભણવાનું શરૂ કરે છે. અહીં શબ્દ ભણતાં તે ખીલાને લાંડરની વચમાં જમીન ઉપર

ઉભો કરે છે પછી બ્યઝોથનનાંમ શબ્દ આગળ આવતાં તેને જમીનમાં થોકે છે, બાકીનો ક્ષત્રેમચા શબ્દ આગળ થોકે છે, જે બીલ્લસ જેટલો તેને બહાર રાખે છે. આ વખતે ત્યાં અત્યાર અગાઉની થએલી ક્રીયાઓથી જે તલેસમાતીક ગતીઓ પાંચરાઇ છે તેઓના ફરવાનું મધ્ય થઇ રહે છે, જે પતમાન અનુસારજ હોય છે, એટલે અપનો દોર જે નીસ્તીમાં ચાલતો હોય તેની બરાબરજ હોય છે, જેથી તે તલેસમાતીક ગતીઓનો ચીનવત અને સ્તર્ધ પાયા તરફનો સંબંધ થઇને રથબ્ય ચક્રમાંજ એટલે કાયદાઅનુસારજ જોડાયલો રહેશે. ગોયા તે તલેસમને ચલાવવાની સ્પ્રીંગ ત્યાં મુકાય છે.

પા પા મણુના ચાર બીજા બીલાઓ અને તેની ભેદી વીગત.

પછી દોખ્ખાની દીવાલ જે થવાની છે તે દીવાલની અંદરના ભાગ-માનાં ચાર ખુણાઓ ઉપર-અગ્ની (દક્ષીણ-પુર્વ), નૈરત્ય (દક્ષીણ-પશ્ચીમ), વાયવ્ય (ઉત્તર-પશ્ચીમ), ઇશાન (ઉત્તર-પુર્વ) આગળ બીજા ચાર ના-ના મણુના માથાં આગળ ત્રણ નાકાંવાલા બીલાઓને એવીજ રીતે યથા ભણુતાં થોકે છે. અહિયાં તે તલેસમના ફરવાનો ફેરાવો એવો થઇ રહે છે તેના દોરમાં યજ્ઞતી ગતીઓ પેલા અપવાળા મધ્યના બીંદુઓ એવી રીતે ફરી રહેશે કે તે દોરમાં તે કશમાં અદિરીમનની દખલ આવી શકેજ નહિ અને અનાસરી વૃદ્ધિનું કામ તેમ જામની અંદર શાદી પાંચરવાનું કામ થઇ શકે. ગોયા તે મુકેલી સ્પ્રીંગને કુચી આપીને ચલાવીને કામ કરવાની ઉસ્તવારીનું મુળ થાય છે.

એક મણુના વજનના ૩૬ બીલાઓ: તેઓની ભેદી વીગત.

પછી એક મણુના વજનના ૩૬ બીલાઓને જ્યાં આગળ પાવીઓ બાંધવાની છે, જે બચ્ચાંની નાની-બધરાંની વચ ગાળેની-અને માટીડાની મોટી સાઇઝની એમ ત્રણ હારમાં બધાશે તે બધી હારોને ઘેરે તેમ થોકે છે. એમ પુર્ણ રીતનો ઘેરો કરવા ચાર દીશાઓ દક્ષીણ-પશ્ચીમ-ઉત્તર-પુર્વ તરફ અનુક્રમે નવનવ બીલાઓ તે દરેક દીશાની ત્રણે હારને ઘેરે તેમ થોકે છે. અહિયાં તલેસમનો એક જબરો દોર under current ઉભો થાય છે, જેની અંદર નીસ્તીમાં કુલ્યાતી રીતે કામ કરતી ૩૬ ખાસ્તરોનો પેવાન્દ થવે તે દોર ખાસ રીતે-નોખી રીતે દોડ્યા કરીને છેક ઉપર કુરરાઓ તરફ અને ચીનવત તરફ સીધો સંબંધ કરી રાખશે. ત્રણ દરેક પાવી જે કાધી છે તે દરેકની આસપાસ તે દોર નોખો નોખો જુદો-જુદો ફરીને તે માહિ પડેલાં શબ્દની ઉપર તકેદારી રાખશે-અહિયાં જેખી લાસ આવશે તેનો નસ-ફુજ જે હણાયો છે તે તદ્દનજ નશ્ત થશે, અને અનાસરનું તન જે નસો થયેલું, જેને ક્રીયાઓથી નસાના આઝાબમાંથી

મુક્ત કરવા ધારેલું અને તેમ કેટલેક દરજ્જે થયેલું તે હવે નસાથી નીરાળું થતું જઈને પછી પોતાનાં ખાકી તનના અનુચ્છેને ખાસ્તરમાં જલદી ફેરવી શકશે અને તે ખાસ્તરને તે અસલ રચ્છેથી ગતીને પછી તેના કુરરાઓ તરફ દહમ યજ્ઞત તરફ ઉડારી શકશે. અહિંયાંની તલેસમનો દોર પુરશેદ-નીગેરસ્તીના સ્વાચ્છેનો હમકાર થાય છે અને પુરશેદ-નીગેરસ્તીનાં કામને ઉલુકગણું જોર આપે છે. આ પાવીમાં રહેલી લાસ કબી રીમન થઈ શકતી નથી અને તેની ઉપર થતી પુરશેદ-નીગેરસ્તી અને ગીધેની ચાસ્તી અથવા બીજી જનતનો ભક્ષ ધણી જલદીથી પોતાના મામુલી મક-દુરથી ઉલુકગણે વેગે કામ કરી શકે છે. પાવી ઉપર મુકેલાં તનની ગીધેની ચાસ્તીથી અથવા જનવરોના ભક્ષથી જે હગાર થાય છે તે હગાર, કે જે હગારમાં તે ખવાયલાં જડ તનના અનુચ્છે અને તે જડ તન-માંનું અજ્ઞદ અને તે જડ તનમાં રહી ગયેલી તેવીશી ઉરવાન આવી ચઢે છે, તેવી હગારની ઉપર પછી પુરશેદ-નીગેરસ્તી કામ કરીને તે જડ તનના અનુચ્છેની ખાસ્તર (રચ્છેથી) ઉભી કરવામાં અને તે જડ તન સાથે રહી ગયેલા અજ્ઞદને તેમ તેવીશી અને ઉસ્તાનના રહી ગયેલા ભાગને ઉપર ઉડારવામાં ધણી ઝડપ થઈ રહે છે.

પાવી ઉપર નહિ મુકાતાં મુરડાળ તનને જનવરોના ભક્ષથી રચ્છેથી પની ખાસ્તર થઈને ઉપર જતાં લગભગ ૫૦ વર્ષ ઉપર થઈ જાય છે, જ્યારે પાવીની તલેસમમાં મુકેલાં તન ઉપર જનવરોનો ભક્ષ-ગીધેની ચાસ્તી કે ખાલી પુરશેદ-નીગેરસ્તી થાય છે તેથી થોડાંક બરસ્તુમમાંજ ચાર વર્ષની અંદરના જમાનમાં તેનું જડ તન બધું ખાસ્તરરૂપ થઈને ઉપર કુરરામાં જઈ શકે છે. ત્યારે ૩૬ ખીલાઓથી ઉભો થતો તલેસમનો અમલો ધણોજ ખાસ રહે છે. એ તલેસમમાં કુદરતમાંની ૩૬ ખાસ્ત્રીક ગતીનો પેવન્દ થવે તે તલેસમ ખાસ્તર અને મગ્નાટીસના મધ્ય-બીંદુથી જબરી થાય છે. અહિંયાં નોંધ લેવી કે લીલા નસાની ઉપર આ તલેસમ કામ કરવા ઉભી થયેલી છે. જબુનમાં જબુન નસો તે લીલોજ છે. લીલા નસા-માંજ દુજે-નસુ અને અહીરીમનનું જોર પુશકળ ઉગે છે અને તેમાંજ અજ્ઞદનું તન કે તેવીશી ઉસ્તાનનો કંઈક ભાગ સપડાઈ રહે છે અને તેમાંજ કુદરતી ક્રાદોનો દોર થઈને તે દુજે-નસુને ઘેરીને તેને અહીરીમનની મદદ નહિ મલે તેમ કરે છે. આ લીલા નસાથીજ રવાનનું ભાન ગેતી તરફ

† ખાકી શરીર જે દેખાય છે તે જ્યારે રેજ રેજ થઈ રહે છે ત્યારે તે દેખીતી ખાકી ચીજ અણુદીક અને ખાસ્તરવાળી થઈને પછી જેમ પાણી વરાળ રૂપમાં થઈને ઉપર ઉડે તેમ ઉડી રહે છે-આવી સુક્ષ્મ હાલતને રચ્છેથી કહે છે.

આકર્ષાય છે માટે તેની વ્યવસ્થા ખાસ રીતની કરવા આવી પાવીઓ અને તેમાં ખાસ રીતે કામ કરતો તલેસમાતીક દોર કે જેમાં કુદરતની ૩૬ ખાસ્તરોનો રોહ ઉમેરાય છે તે ઉભી કરવામાં આવી છે. કદી વરસાદથી પડતો હોય તોપણ આવું પાવીમાંનું તન કદીથી રીમન થતું નથી, પણ એક પાવીમાંના તનને બીજી પાવીમાં સંબંધ થવો જોઈએ નહિ-નહિ તો ત્યાં રીમની ઉભી થવાની ધારતી રહે છે.

૨૬૦ ખીલાઓ થોકવાની વીગત, તેઓનું કામ હાડ અને વહેતાં લોહી વીગેરે પ્રવાહી નસા ઉપર છે તેની સમજ.

હવે ૨૬૦ ખીલાઓ છોકવાનો પ્રસંગ આવી ચઢે છે. ૨૫૬ નો આંકડો ચાર અનાસરોમાંના દરેકની ૬૪ ગતી દેખાડે છે. અનાસરો હાડકાંમાં જડમાં જડ આકાર લે છે અને લાંબા કાળ લગી સુસ્ત ગતી ધારણ કરીને જગતમાં રહી શકે છે. લીલા પદાર્થના અનાસરોની ગતી ઘણી જલદીથી ફેરફારને આધીન રહે છે માટે દોષમાંની તલેસમની અંદર કામ કરતી તે છત્રીસ નીસ્તીની કુદરતી ખાસ્તરોને જોરે જલદીથી ભક્ષ ચારની મારફતે અને ખુરશેદ-નીગેરશ્ની મારફતે યા સીરફ ખુરશેદ-નીગેરશ્ની મારફતે તેઓને છેક ઉપર કુરરા તરફ મોકલાવી દેવાની સગવડ કરે છે તે જોયું. હવે હાડકાંમાંના અનાસરો જેઓ ઘણાંજ મંદ રહે છે અને જેઓમાં અનાસરોની ૨૫૬ ગતી રહે છે એટલે જેઓમાં અનાસર ૨૫૬ જાતનો એક એકથી ફરક દેખાડતી ગતીમાં રહે છે એટલે ઘણાં સુસ્ત રહે છે, જેઓ લાંબા કાળ લગી ખુરી અસરો યતાવ્યા વગર તનોમંદ હાલતમાં રહી શકે તેવા છે તેઓને ધરતીના ચાર કુવ્વતોને સોંપી તેઓની ગતીમાં મુકીને પછી તલેસમ પામેલી ખુરશેદ-નીગેરશ્ની મારફતે ઉપર ઉડારવાની તદખીર થઈ રહે છે. પહેલે તેઓ ઉપર ખુરશેદ-નીગેરશ્ની કામ કરીને તેઓને અનુએ અનુમાં રચે-થવાની હાલતમાં છુટા કરી નાખે છે-ભંડારમાંની તલેસમથી રવીના સ્વાનું તે છુટા પાડવાનું કામ જલદીથી થઈ રહે છે, -જેમાં વયુ-વેદથી મદદ કરે છે તે નીચે જોઈયું. તેઓ પછી જમાદાત જેવી તીખાલેસ હાલતમાં આવી જાય છે. તેઓમાં જમાદાતમાં હોય તેટલો “ નસ ” રહી જાય છે. વળી લોહી કે પ્રવાહી પદાર્થોના વહેતો નસોળી લીલા નશાથી ઘણોજ કમજોર રહે છે. વહેવાની ગતીથી આજનો કંઈક ઇલાકો ત્યાં કુદરતી રહ્યાંથી આજનાં વહેવાનાં ગુણથી તે નસાનું જોર જડ હાડ મીસાલ સુસ્ત થઈ જાય છે. આવો વહેતી ગતીની આણુમાં-ધાકમાં રહેલો નસો લોહી-પ્રવાહી નજીસાત વીગેરે ચાર ગટરો મારફતે કુવામાં જઈને જમીનનાં કુવ્વતોને જોરે

ખાતરરૂપમાં બદલાશે અને પછી ખાતરરૂપનો થઇને ઉપર ઉડશે. આ ચાર ગટરો વચલા મોટા ભંડારમાં એક એક મુખ રાખી શીટરની ગોઠવણુની રીઠીએ પાવીની બાંધણીની નીચેની જમીનમાંથી થઇ ઉડા કુવા જે દોખ્ખાની દીવાલની બહાર ચાર ખુણે ખોદેલા હોય છે ત્યાં લગી પુગે છે. એવી તે તે ગટરો મારફતે લોહી, રસી વીગેરે પ્રવાહી પદાર્થનો વહેતો નસો કુવામાં જઇને જમીનમાંનાં ચાર કુવતોને જોરે ભણાં ખાતરરૂપમાં બદલાઇ જશે અને પછી રવીના સ્વાથી કુરરામાં જશે. પાવીઓને અને આ નીચેની ગટરોને બલીઓથી સંબંધ કાઢે છે. માટે પાવીમાંનાં શબ્દો વહેતો નસો બલી મારફતે તે ગટરમાં જઇને પછી આગળ કુવા તરફ જશે, અને ભંડારમાં પડતાં હાડો ખુરશેદ-નીગેરસ્તી અને વયુ-વેહની ગતીથી છુટાં થઇને ત્યાંનાં મુખ આગળથી વરસાદનાં જીવતાં કાદોવાલાં પાણીને જોરે ગટરોમાં જઇને કુવામાં જશે અને પછી જમીનનાં કુવતોની અસરથી વ્યવસ્થા પામીને ખુરશેદના સ્વાથી ખાતરરૂપ થઇ કુરરામાં જશે. ત્યારે આ ગટરોની મારફતે પેલો પ્રવાહી નસો અને પેલો જડતનનો છુટો ભુકો-પાવડર થએલો નસો જેઉ જમીનમાં જવાનો છે. ત્યારે હવે આ ચાર નીકો-ગટરોની અંદર એક જખર તલેસમાતીક દારને ઉભો કરવાનો છે. પેલો પ્રવાહી નસો અને તે જડ નસો જેઉમાં નસની ગતી એક સરખી છે એટલે નસાના જોરમાં અતી કમતરપણું દેખાડે છે. જડ નસોથી જ્યારે ભંડારની તલેસમને જોરે ઉલુક રીતે કામ કરતા રવીના સ્વાઓથી અને વયુથી નસા જેવી જખુન નસની ગતી છોડી દેશે એટલે ચુનાનો ભુકો થશે અને હવાને જોરે ત્યાંની તલેસમથી જોર પામીને પાવડર થશે અને ત્યાં વરસાદનાં જીવતાં કાદોવાલાં પાણીમાં મલીને ગટરમાં જશે-ગટરમાંની જખરી તલેસમ તેમાંની નસાની ગતીને ઓર અને ઓર વધારે અને વધારે નીરમુળ કરી નાખશે અને એક જતનાં સોલ્યુશનમાં બદલાઇ જશે. એમ ત્યારે હાડકાંની ઉપર ખુરશેદ-નીગેરસ્તી અને ભંડારના કુવાની તલેસમ અને ગટરની તલેસમ કામ કરશે અને તે માહેલાં અનાસરોને ખાતરરૂપ કરીને ખુર (રવી) મારફતે અને તે તલેસમોની ગતી જે ઉપર સમજવી છે તેને જોરે દહમને સોંપશે. આવી હાલત હાડની થતાં વખત લેશે. પણ આ પ્રવાહી નસો તો પાવીની તલેસમમાં રહેવે અને ત્યાંથી શીટરમાં જવે તુરતજ નસાની ગતીને છોડી દઇને સાધારણ સોલ્યુશનમાં (કે જેમ પેલા હાડના ચુનાથી લાંબે વખતે થશે તેવાં સોલ્યુશનમાં) જલદીથી તુરતજ ફેરવાઇને ગટરમાં જશે. વળી ગટરમાંના ૨૬૦ ખીલાઓની તલેસમથી તે ઓર (વધારે) નસાની ગતી છોડી દઇને જમીનમાં પાણીમાં દોહવાયલી ધાતુ જેવી થઇને પડશે.

ગટરમાંની તલેસમ ત્યાંથી વહેતા નસાજંદી પામેલા અનુઓને તેઓની ૨૫૬ ગતીની બેલમબાલમાંથી છુટા કરશે તેની નોંધ નીચે છે.

ગટરોમાંના ખીલાઓ.

ગટરો જેઓને અગ્ની (દક્ષીણ-પુર્વ)-નૈરત્ય (દક્ષીણ-પશ્ચીમ)-વાયવ્ય (ઉત્તર-પશ્ચીમ)-ઇશ્વાન (ઉત્તર-પુર્વ) ખુણે ભંડારમાં એક મુખ અને કુવામાં બીજું મુખ આવે તેમ અને પાવીઓ સાથે જલ્દીઓથી સંબંધ રાખે તેમ પાવીઓની નીચેની જમીનમાં ખાંધવાની છે, તે દરેક ગટરોની બે બાજુએ એક બાજુએ ૩૨ ખીલા અને બીજી બાજુએ ૩૨ ખીલા એમ દરેક ગટરમાં ખીલાઓ થોડે છે અને ભંડાર આગળનાં ગટરનાં મુખ આગળ એક પેલો બે શેરનો ખીલો થોડે છે. આમ દરેક ગટરમાં ૬૪x૧ ખીલાઓ થોડે છે.

અહિયાં ત્યારે પેલા મીથ્ર અને માંથ્રની ક્રીયાઓથી થએલી તલસેમાતીક ગતીઓ આ ખીલાઓની અંદર ઉભી થએલી ખાસ્તરોથી નવો દોર ઉભો કરે છે. એમ નવો અમલો થાય છે જે પેલો પ્રવાહી નસો જે પાવીમાં નસાને છોડતો આવે છે-તે અહિયાં ગટરની તલસેમથી નસા જેવી ગતીથી નીરાળો થઈ-ખાલી ધાતુને સોદ્યુશનમાં આણ્યું હોય તેવો થઈને જમીનમાં જશે અને પેલો બે શેરનો ખીલો તેને જમીનનાં કુવતોની ખાસ્તરો સાથે જલદીથી જોડી આપશે, જેથી ત્યાંના અનાસરો તે કુવતોથી છ તબક્કે વધે તેમ ગતી પામીને ઉપર દહમ તરફ રવીના સ્વાની મારફતે ઉડારી શકાશે. અહિયાં ૬૪ ખીલાઓથી ચાલતી તલસેમ તે પ્રવાહીમાનાં નસાથી નીરાળા થતા ૬૪ અનાસરોની ગતીને છુટી કરીને દરેક અનાસરોને તેના કુરરામાં જઈ શકે તેવી ગોઠવણી કરી શકવાની મકદુર રાખે છે. ત્યારે આ ગટરોમાંની તલસેમ નસાની ગતીને કાબુમાં લાવે છે, તેમ ત્યાં આવતા અનાસરો જેઓ ૪x૬૪=૨૫૬ ગતીના બેલાન્યલાં હોય છે તેઓને તેઓના વર્ગમાં છુટા કરીને તેઓને લગતા કુરરા તરફ જવા જમીનનાં કુવતોને સોંપે છે, જ્યાં તે અનાસરો ખાસ્તર રૂપનાં થઈને પછી તેજ તલેસમાતીક ગતી પામેલા રવી સ્વાથી પોતપોતાનાં કુરરામાં જઈ શકે છે.

ત્યારે હાડ જે ભંડારમાં પડે છે તેની ઉપર બે ચીજો કામ કરે છે: એક તો ભંડારની તલેસમથી ઉલુકગણી વેગે જોરે કામ કરતી ખુરશેદ-નીગેરશની, અને બીજું ભંડારની તલેસમ સાથે વાયના સંબંધ થવે વયુ-વેહની ગતી થાય છે તે વયુ-વેહની ગતી એમ બે ચીજો કામ કરશે.

વરસાદનું નેઝાદી પાણી કાદોની ગતીથી તે તલેસમને જોરે કામ કરતા સ્વા અને હવાથી છુટા થએલા હાડના અનુ જે ચુના જેવા છે તેઓને સોલ્યુ-શનમાં આણીને પછી ગટરોમાંની તલેસમને સોંપશે, જ્યાં આગળ નસા બંદી પુર્ણ રીતની થઇ રહે છે—જરા કંઈ કચાસ હોય—કંઈક નસનું જોર હોય તેને કાબુમાં લે છે, અને પછી તે ચુના જેવા અનુઓમાં ૬૪ અનાસરોની ગતી છે તેઓને છુટી કરીને પછી તેઓને લગતા કુરરાઓમાં તેઓ જમીન મારફતે જઇ શકે એમ કરે છે. નોંધવું કે અહિંયાં સ્થુલ અનુની વાત છે. સુક્ષ્મ બાતેન અનાસરો જેઓ કેહર્પ—તેવીષી—ઉસ્તાનના રહી ગયેલા બાગોના હતા, જેઓ માદરૂપ થઇને અઝદને તેમ વોહુનમાંની ગવની હેફાજત કરી રહ્યા હતા, તેઓ તો તે કુવાની તેમ પાવીની તલેસમથી જોર પકડતા રવીના સ્વાથી અને ચાશનીથી બક્ષથી થતા હવાર ઉપર પાછી તેજ રવીના સ્વાની ગતી તપ્યાંથી ખાસ્તર રૂપમાં આવીને ઉપર ઉડી શકે છે તે નોંધવું.

અહિંયાં તો હાડના અનુને ખાસ્તર રૂપ કરી ૬૪ અનાસરોની ગતીની વ્યવસ્થાએ પુગાડવાની વાત છે, જેમાં કુવામાંની તલેસમ રવીના સ્વા અને વયુ મારફતે ચુનો બનાવે છે અને વરસાદનું જીવતા કાદોનું પાણી તેઓને એટલે ચુનામાંના અનાસરોને ગટરની તલેસમને સોંપે છે, જે તલેસમ તેઓના ૬૪ અનાસરોને ઓર નસાબંદીના કરી, રહી ગયેલી કચાસને ઓર તોડી છુટા કરીને ત્યાંથી જમીનનાં કશમાંનાં ચાર કુવતોને સોંપાય છે, જે પછી તેઓ પાછા તલેસમાતીક ગતીની મદદ લેતા ખુરશેદના સ્વાથી ઉપર જશે.

પ્રવાહી દેખીતા નસાની ઉપર પાવીની તલેસમ કામ કરે છે જેથી તે પ્રવાહીમાંના નસાનું જોર કમ થઇ જાય છે. પછી ગટરમાંની તલેસમ તે છેલ્લી કસર જે કંઈ રહી ગઇ હોય તેને રદ કરીને તે નસાથી નીરાળા થએલા અનુઓ જેઓ ધાતુના અનુ જેવા થયા છે તેઓના ૬૪ વર્ગોને તારવીને પેલા એક ખીલા મારફતે જમીનનાં કુવતોને જલદી પુગી જમીનનાં કામમાં આવીને પછી ખાસ્તર રૂપમાં ખુરશેદ—નીગેરશનીની તલેસમાતીક વધેલી ગતી જે ત્યાં થઇ છે તેને જોરે ઉપર કુરરા તરફ જશે.

દાખ્ખાની ઉભી થતી તલેસમની ઉપયોગીતાનો ઉડતો ખ્યાલ.

અહિંયાં નોંધવું કે શબ્દને સચકાર કરીને સગદીદ અને બીજી ક્રીયાઓને જોરે દુજે—નસુને કાબુમાં લઇને લાસના નસાને “નસાબંદ” કીધેલો છે એટલે લાસને નસાનાં પુર્ણ જોર ઉપરથી ઉતારીને નસાનાં ઝેરને નરમ

મુરદાર કાધું છે. એમ સચકાર અને સગદીદ અને બીજી સાથની ક્રીયાએ નસાને કાળુમાં લીધો છે. તેઓએ પોતપોતાનું નસાળંદીનું કામ દોખ્ખાની તલેસમ ઉપર મુસતાક રહીને કાધું છે એટલે દોખ્ખાની તલેસમની હકીકતને જોરે તે ક્રીયાઓએ તે લાસના નસાને કાળુમાં લીધો છે. દોખ્ખાની તલેસમ હકીકત રૂપ તેલ છે કે જેને લીધે સચકાર અને બીજી નસાળંદીની ક્રીયાઓનો દીવો બલી શકે છે. દોખ્ખામાં આવી હકીકત કદ રીતે આવી? ઉપર જોયું કે દોખ્ખાની અંદર તલેસમો ઉભી કરતી વખતે જમીનને પદ-ત્યાપની કરવાના ત્રણ ભાગોમાંથી પસાર કાધી છે. છેલ્લો ત્રીજો ભાગ ક્રીયાને લગતો છે. પહેલે મીથની ક્રીયા પ્રમાણેની અનેક બાજો આલાત રૂપના યજ્ઞોઝદાથેગરોએ કાધેલી હતી, એટલે પાવ મહેલના ૩૩ આલા-તોની સંપત્તીથી ત્યાં મીથ રૂપ ક્રીયાનો બહાર જામેલો હતો. પછી તેજ ૩૩ આલાતોના સમેતીયાતી આલાત આશ્રવન યજ્ઞોઝદાથેગરે પોતાના તે અધી-કારથી જરથોસ્તી દઝેનની સનદ તેની પાસે છે તેથી, પોતાના ઉક્તાન-મીથ-અમહ્યાત મારફતે એટલે સરોશની ગતી મારફતે એટલે દુન્યવી અને કુદરતી જરથોસ્તી દઝેનની મારફતે એટલે અહુરદાતની ગતી મારફતે, કુલે બરતે કુસ્તીઆનના મીથ-ઉક્તાનને એટલે તેઓના એતેકાદના સુળને-દીની માન્યતાના અર્કને ઉસુલને ત્યાં જોડ્યો હતો, જે માંથરૂપનો ક્રીયાનો બહાર હતો. એમ ૩૩ આલાતોની તલેસમનો સંબંધ ત્યાં કાધો હતો. જેમ ૩૩ આલાતોનો અધીકાર તેઓને લગતી યરન માટે છે તેમ દોખ્ખાની તલેસ-મનો અધીકાર ગુજરેલાં માટેની પહેલા ચાર દીનની ક્રીયા માટે છે. ગુજ-રવાને લગતી યરનનો અધીકાર તે દોખ્ખાની તલેસમમાં આવ્યો છે. તે શબને લગતી નસાળંદીની ક્રીયાની ફતેહ તે ક્રીયાના ચેરાગનું બલવું-કામયાબી દોખ્ખાની તલેસમનાં હકીકતી તેલ ઉપર થઈ છે. એમ ત્યારે દોખ્ખુ આતશ-બહેરામની જુદત છે જે વિષે ઉપર કહી ગયા છીએ. દોખ્ખા-આતશ બહેરામો વગર, તેઓની તલેસમો વગર પારસીપણું આવી શકે નહિ-“ચિથ્રેમ બુયાત”નો બેદ ટકી શકેજ નહિ. ત્યારે નસા-ળંદીનું કામ-ગુજરેલા નસાને બંદ કરવાનું કામ જે સચકાર અને સગ-દીદ અને બીજી ક્રીયાથી શરૂ થયું છે, તેનો છેડો દોખ્ખાની આવી ઉપર કહેલી તલેસમથી આવે છે તેના સીલસીલાની વિગત હવે કંઈક સમજ પડશે. દોખ્ખાની તલેસમની પુર્ણતા થવા માટેના ત્રણ ક્ષેત્રો અને તેઓને ઉભા કરવા માટેનો તાણાનો પ્રયોગ.

આમ ત્યારે ૩૦૧ બીલાઓને આવી તલેસમ ઉભી કરવા થોડેલા છે. હવે આ તલેસમોને ઉભા થવાનો છેલ્લો પ્રયોગ તે તાણાનાં સુતરથી તે

બધા ૩૦૧ ખીલાઓ ચાર મણના વજનના છે તેઓને બાંધવાનો છે, કે જેથી ઉપર કહેલી તલેસમેની સ્વીચ જે અત્યાર લગી કે જ્યારે તે સુતરને લગાડેલું નથી ત્યાં સુધી off ઓફ બંધ છે તે હવે પછીના ઓનની થઇને એટલે ખુલીને લાઇટ આપી શકે-શરૂ થઇ શકે-કામગાર રીતે કામ કરતી થઇ શકે. માટે હવે તાણાને પુરવાની એટલે તે બધા ૩૦૧ ખીલાઓ ઉપર સુતરને વીટાળવાની ક્રીયા જોઇએ.

તાણાના આ વણેલાં-તલેસમાતીક ગતી પામેલાં-ઇજેલાં સુતરને પેલા ૩૦૧ ખીલાઓ ઉપર વીટાળે છે તેનો ઓરડર જાણવા પહેલાં ખીલાઓની દીશાઓને ધ્યાનમાં લેવી જોઇએ:-

૧ એક ખીલો વચમાં છે.

૨ કાણાંવાલા ૦૧-૦૧ મણના ચાર ખીલા ચાર ખુણાં ઉપર છે. અગ્ની-નૈરત્ય-વાયવ્ય-ઇશાન અનુક્રમે છે.

૩ નવનવ ખીલાઓનો ઝુપ દક્ષીણ-પશ્ચીમ-ઉત્તર-પુર્વની ચાર દીશાઓમાં છે.

૪ ૬૫ ખીલાનો ગરૂપ ચાર ગટરોમાંની દરેકમાં છે.

તાણો ત્રણ મુળ કર્ષનો થઇ રહે છે. પહેલો કર્ષ દોખ્ખાની એતરાફનો પણ દીવાલની અંદરની બાજુના એક ગોલાનનો રહે છે.

બીજો કર્ષ પાવીઓની એતરાફનો, જે ગોલાનનો રહે છે.

ત્રીજો કર્ષ પાવીના મ્યાનનો પરનાળના ખીલાઓની આસપાસનો રહે છે.

(૧) પહેલો કર્ષ કરવાની વીગત કે જેને માટે દોખ્ખાની એતરાફનો પણ દીવાલની અંદરના ભાગમાં તાણો મારે છે. હવે પેલા પેવાંદમાં રહેલા જે યજ્ઞોઝદાઐગર સાહેબોમાંના એક સાહેબ વચમાંના ભંડારમાંના એક મણના મોટા ખીલાની આસપાસ ત્રણ આંટા મારી જે યથા પઢવાનું શરૂ કરે છે. બ્યઓચ્ચનાંમ શબ્દ આગળ આવતાં જેમ કુશ્તીનો ગાંઠ જમણા ડાબા હાથે વાળે છે તેમ ગાંઠ મારે છે. બીજો મુવેદ સાહેબ તે તાણા સાથની લંગડી હાથમાં પકડીને પેલા તાણા પુરી રહેલા મુવેદની સાથેજ ચાલી રહે છે કે જેથી તે સુતર ગુંચવાય કે તુટે નહિ. હવે પેલા જે યથા બણીને ભંડારની વચમાં એક મણના ખીલા ઉપર બાંધેલા તાણાને-ભંડારના નાબના નંબર એકવાળા ખીલા સાથે બાંધેલા તાણાને અગ્નિ ખુણાના નંબર બેના ખીલા ઉપરથી લઇ દક્ષિણ દીશા તરફથી

જઘને પશ્ચિમ અને ઉત્તર તરફ અને ત્યાંથી પુર્વ દશા તરફ એમ ગોળ અને ગોળ લઈ જાય. એમ આખું કુંડાળું-એક એતરાફનો કર્પ બહારની દીવાલ આચળના ખીલાઓની ફરતેથી ગોળ અને ગોળ ફેરવી લઈ જાય અને એમ તે તાણાને પાછો અગ્નિપુણાના નંબર બેના ખીલા આગળ લગી મુકે. એમ ગોળ અને ગોળ એતરાફનો એક કર્પ કરે છે. આ કર્પથી તે દોખમા માટે કામ કરતી તલેસમનું એક કેહપ જેને ગવોધનું કેહપ કહે છે તે થઈ રહે છે, એટલે અદ્રવ્ય જગતના ઇલાકામાં, તેની આણમાં તે દખ્ખુ થયલું ગણાય છે, જેથી તે દખ્ખુ રોક્ષ્તીવાળું તારીકીથી નીરાળું થઈ શકે છે. પાવમહેલના શરીક થવાનું શુભ નસીબ તે હાંસલ કરી શકશે. જડ જગત જે દુજો-દેમાનનું છે તેથી 'કત' થયલું નીરાળું થયલું માટે પાવ થયલું જાહેર થાય છે. તે પાવ થયેલો દોખમાનો ઘેરાવો સરે જમીન જે છે તેની સાથે રાદ પેવંદમાં આવે છે એટલે જમીનનાં ૧૬ ચપ્પો જેઓ 'અયકાંગ'ના હીસાબસર ચાલી રહે છે તે હીસાબસર તે સર જમીનના ચપ્પો કામ કરીને આર્થ મિથ્ર જે આરમઘનિના છે તેનો પાક ત્યાં ઉગાડી રહે છે. એવી સર જમીન સાથેજ તે દોખ્ખુ રાદ પેવંદમાં આવે છે. સરે જમીનમાં નેકીનું હેમ=અંતકરણ રહે છે અને પરગળું ગતીનો હરખેરેઝ તે હેમ ઉપર નીગાહ કર્યાજ કરે છે એટલે નેકી કરનારાઓનો પાસખાન દાવર નેકીને સરંજામે ઉતારે એમ વ્યવસ્થાવાળી થઈ રહે છે. આ કર્પથી દોખ્ખુ સીરફ ગવોધના કેહપવાળું દુધમળ બચ્ચું થયું.

હવે આ દુધમલ બચ્ચાંને છોકરવન ઉમરે પુગાડવા પાવીઓની એતરાફનો ખીજા નંબરનો કર્પ ઉભો કરે છે. આ કર્પના બે દોરાનો હોય છે. આ બે દોરાનો દખ્ખમાનું તે કેહપ જે દુધમળ બચ્ચામાંથી છોકરવન થયું છે તેની મનશ્ની-ગવશ્ની પેલા સર જમીનના દાદાર તરફ-પેલી ગેઉશ ઉરવાનની ગવોધ તરફ-પેલી અવિધીજ તરફ ટંગાઈ રહે છે, જે તે છોકરવન કેહપના બાપ નેગાહખાન દાવર તરીકે ઉક્તવાર રહે છે. દોખમાના તે કેહપમાં હવે ચપ્પોની ગતી એવી રીતે કામ કરશે કે જેથી તેની મનશ્ની-ગવશ્ની રપેનામીનની કુદરત અનુસારજ હોય, જેની અંદર અહીરી-મનની દખ્ખલ થાયજ નહિ, અને જો કબી તે દખ્ખલ થવા પામે તો તે ત્યાં ફસી જાય, જેની અંદર મોટા અધમાંથવાલા આશમોધો પોતાની તલેસમને અલાવી શકે નહિ. આવો કર્પ જે બે દોરાનો છે તે હવે શરૂ થાય છે.

ખીજા કર્પને કરવાની વીગત.

(૨) ઉપર જોયું કે તે તાણાને અગ્નિ પુણાના બે નંબરના ખીલા આગળ લાવ્યા છીએ. આ અગ્ની (દક્ષીણ-પુર્વ) પુણામાંના ખીલાના ઉપલાં કાનાંમાં તાણાના તે સુતરને અપેમ બણતાં બણતાં બેરવી પસાર

કરવું. પછી દક્ષીણ દીશાવાલા ખ્વોકમાં જે નવ ખીલાઓ છે જેઓ આમન સામન મારેલા છે તે ખીલાઓની આસપાસથી આમન સામન આંટા મારવા. આ આંટાઓને ૨ (ઉંધા ચાર) અને ૪ (સીધા ચાર) માફક આમન સામન ૠઠઠઠઠઠ) આવી રીતે મારવા. નવ ખીલાઓના આ ખ્વો-કમાંના દોખ્ખાની અંદરની દીવાલ બાજુના ખીલાથી તાણાનો દોરો બેર-વવાનું શરૂ કરવું. આમ તાણાનો દોરો બેરવી રહીને પછી તે સુતરને અષ્ટમ બજાતાં બજાતાં નૈરત્ય (દક્ષીણ-પશ્ચીમ) ખુણાના ખીલાનાં ઉપલાં કાનાંમાં બેરવી બાંધીને ત્યાંથી પુર્વ દીશા તરફના નવ ખીલાના મુખને ઉપર કહ્યું તેમ બાંધવા-પછી ત્યાંથી વાયવ્ય (ઉત્તર-પશ્ચીમ) ખુણાં તરફના ખીલાનાં ઉપલાં કાણામાંથી સુતર બેરવી બાંધીને ઉત્તર દીશા તરફના નવ ખીલાને તેવીજ રીતે બાંધવા અને ત્યાંથી ઇશાન (ઉત્તર-પુર્વ) ખુણાનાં ખીલાનાં ઉપલાં કાણામાંથી સુતર બેરવી બાંધીને પુર્વ દીશા તરફના નવ ખીલાઓને એવીજ રીતે બાંધવા, એમ એક દોર પુરો કરવો.

આવા ચોકસ ખુણાનો અને દીશાનો અનુક્રમ લેવામાં અર્થ રહેયો છે, જેની વીગત ઘણી બીકટ છે જે આતશ બહેરામમાં જે ચક ફરે છે તેનાં હકીકતી કારણો ઉપર રહી છે. ટુંકમાં એમ બજાવું કે અસર-રોશની જે અતી ખુબસુરત હોઈને ચાલી રહે છે-અને સૃષ્ટીમાં નેકી વૃદ્ધિ પાંચરવા મુળ ભાગ લે છે માટે અમુક ચલવલો રથવ્ય ચઢેથી કરી રહે છે અને આખી નીરતીના જગત અને ગેતીની બાતેન ચાલને તેઓ ચલાવીને રહે છે, જેથી નીરતી-ગેતીનું જગત ટકીને બહેરચાલો કરી રહે છે, તે અસરે રોશની તેવું બધું કરવા રથવ્ય ચઢે કરી રહે છે. એવાં બધાં રથવ્ય ચઢના દોરાનો ઉપરથી આ ચોરડર થયો છે. બીજો દોરબી એમજ ચાર ખુણા અને દીશાઓમાંના ખીલાઓમાંથી પસાર કરશે, જે વખતે પેલા ચાર ખીલાઓનું બીજું કાનું વપરાસમાં લેશે. એમ બીજા દોર થઈ રહેશે એટલે દોખ્ખાની તે તલેસમાતીક કેહપ'નો બીજો કશ સંપૂર્ણ થયો. દોખ્ખામાંનું તે તલેસમ રાખતું તે કેહપ' હવે છોકર-વન થયું તેની મનસ્વી ગવસ્વી સ્પેનામીન આધીન થઈ. હવે પછી ત્રીજો દોર લેવાનો છે. આ વખતે બધાજ ખીલાઓને ઘેરીને બાંધશે. આ વખતે દોખ્ખાની તલેસમ રાખતા કેહપ'નો ત્રીજો કર્ષ થઈ રહેશે કે જેની તલે-સ્માતીક ખુબીથી દોખ્ખાનું તે કેહપ' નવજીવાન થઈ રહેશે અને હવે સ્પેનામીન આધીનની કુનસ્વી કરવા આપ અખત્યાર રીતે ઉક્તવાર રહેશે. આ તાણા પોવાની વીગત નીચે પ્રમાણે છે.

ત્રીજા કર્ષને કરવાની વીગત.

પહેલે પાછા તે પેલાં અગ્ની ખુણા આગળના ખીલામાંનાં ત્રીજાં નાકાંમાં સુતરને બેવડું કરીને તેમાં બંરવશે. પછી તે સુતરને બેંચીને અષ્ટમ બજાતાં

રહીને પાસેની ગટરની તરફ લઇ જઇને એક હારના ઉર ખીલાને તે સુતરથી વીટાળીને પછી બંડારનાં મુખ આગળના બે શેરના સાથે રહેલા એક ખીલાને વીંટાળીને પાછી સામી બાજુના ઉર ખીલાઓ ઉપર સુતર વીટાળશે-પછી તે સુતરને પેલાં અગ્ની ખુણાં આગળના ખીલા આગળ પાછો લઇ જઇ ત્યાંનાં ત્રીજાં કાનાંમાં પાછો તાણો બેરવીને પછી દક્ષીણ દીશા તરફના નવ ખીલાઓને તે તાણો બાંધશે. પછી તે તાણાને નૈરત્ય ખુણાં આગળના ખીલા આગળ લઇ જઇ એવડો કરીને ત્યાંનાં ખીલાનાં નીચલાં કાનાંમાંથી તે તાણાને બેરવી તે તાણાને નજીકથી ગટર આગળ ખેંચી તે ગટરના એક બાજુના ઉર ખીલાઓને વીંટાળીને પછી તેઓ સાથના બંડાર આગળના બે શેરના ખીલાને વીટાળી ત્યાંથી ગટરની સામી હારના ઉર ખીલાને વીંટાળીને પછી તે તાણાને પાછો પેલા નૈરત્ય ખુણા આગળના ખીલાનાં નીચલાં કાણાંમાંથી બેરવી લઇ જઇને પછી પશ્ચિમ દીશા આગળના નવ ખીલાઓને વીંટાળશે-પછી તાણાને વાવ્ય ખુણા આગળના મોટા ા મણુના ખીલા આગળ લઇ જઇ તેનાં નીચલાં કાણાંમાં તે સુતરને એવડું કરી બેરવીને તાણીને પાસેની ગટર આગળ ખેંચી લઇ જઇને ત્યાંની ઉર ની એક હારના ખીલાઓને બાંધીને પછી તેઓ સાથના બંડાર આગળના બે શેરના ખીલાને લપેટીને ગટરની સામી બાજુના ઉર ખીલાઓને વીંટાળીને પછી પાછા તેજ વાવ્ય ખુણાના ા મણુના ખીલાનાં નીચલાં કાણાંમાં ફરીથી બેરવીને ત્યાંથી પાસેની ઉત્તર દીશા આગળના નવ ખીલાઓને બાંધશે. પછી ત્યાંથી તે તાણાને ઇશાન ખુણા આગળના ા મણુના ખીલા આગળ ખેંચી ત્યાંનાં નીચલાં કાનાંમાં બેરવી બાંધીને ત્યાંથી પાસેની ચોથી ગટર આગળ તાણાને ખેંચીને એક હારના ઉર ખીલાઓને બાંધીને પછી બે શેરના સાથે રહેલા બંડાર આગળના ખીલાને લપેટીને ત્યાંથી તે ગટરની સામી બાજુના ઉર ખીલાઓને લપેટી ત્યાંથી તે પાછા તે ઇશાન ખુણાના ા મણુના ખીલા આગળ ફરીથી તે તાણાને ખેંચી ત્યાંનાં ત્રીજાં કાણાંમાં ફરીથી બેરવીને ત્યાંથી પૂર્વ દીશા તરફના નવ ખીલાઓને બાંધશે. આમ ત્રીજો દોર પૂરો થાય છે. પછી છેલ્લે તે તાણાને પાછો અગ્ની ખુણાવાલા ા મણુના ખીલા આગળ ખેંચી તેને આંટો દઇને તેજ ખુણાની ગટરની વચ્ચેવચ્ચમાંથી તે સુતરને ખેંચી લઇ જઇને બંડારના સાથી મોટા એક મણુના ખીલા સુધી લાવી મુકે છે. પછી પહેલાં દોર શરૂ કરતી વખતે બે યથા બહુતાં લરની માફક બે ગાંઠ મારી હતી ત્યારે જે પહેલો છેડો થયલો, તેને હવે પેલા ખેંચેલાં સુતરના છેલ્લા છેડા સાથે વળ દે છે. એમ તે બે છેડાને મેળવીને રહે છે, જેથી એક

મોટું તલેસમાતીક ચક્ર અમુક ગતીનું ચાલુ થવા માંડે છે. ખીલાઓની સ્વીચ જે બંધ હતી તે હવે ચાલુ થઇને દોર શરૂ થાય છે અને તલેસમની રોશની ત્યાં પ્રકાશી રહે છે. બાકી વધેલું સુતર વચમાંના મણુના ખીલા ઉપર મુકી રાખે છે. એમ ત્યારે ખીલાઓ થોકવે દોખ્ખાનું તે તલેસમાતીક કેહપ-ચસ્નનો મહાલ થયેલો તે હવે સુતરને લપેટવે દોરાનમાં કામ કરવા માંડી જાય છે.

દોખ્ખાના તે તલેસમ રાખતા કેહપનાં બધાં રથવ્ય ચપ્પા ફરવાનાં શરૂ થઇ જાય છે. દોખ્ખાની તે ઝમીન ઉપરનો વાય અને અસ્મ છેક મીનો કરકો લગી રથવ્ય ચપ્પના દોરમાં ફરે છે. પાવી અને કતની બલી-હારી, “પદત્યાપ”ની બલીહારી-“આપ”-અહુરમજ્દની ક્ષત્રિયનું ચલણ શરૂ થઇ જાય છે. ક્રશો-કરેતીને નજદીક ખેંચવાનું એક દોરકું પોતાનું તે કામ શરૂ કરે છે. જેમ ૩૩ જાઓથનો પાવમહેલ છે જેમાં પાવી-કતની બલીહારી છે, તેમ તેની સાથે હમકારીમાં રહેતો દોખ્ખાની તલેસમનો “પદત્યાપ” છે, જેથી હવે પાદ્યાવ સાઝસ્નેના ગુણોની શક્તિ મુખેદોમાં ખીલવવામાં મદદ થશે અને “પાદ” હુરખેરેઝ-ધરતીનો કે ઇનસાન મુખેદનો-જેર પકડતો જશે-ખુદ્દો થતો જશે. દોખ્ખાની બનાવટની સમજ પુરી થઇ. હવે દોખ્ખાની ખીશકારી મરણ વખતની કીવામાં ચાલી રહે છે તેનો કંઈક ખ્યાલ લઇશું.

ગુજરતી વખતે થતો કુદરતી અણુદીઠ ભેદી બનાવોનો અનુક્રમ.
મૃત્યુ થવાનું મુળ હકીકતી કારણ.

ઉપર શરીર રચનાનો કંઈક ખ્યાલ લીધો. હવે ગુજરતી વખતે શરીરમાં શું શું ફેરફારો થાય છે તેનો અનુક્રમ બરાબર જાણવો જોઈએ કે જેથી કીવાઓની ખુખીઓની વીગત અને તેમાં દોખ્ખાનો ફાળો શું છે તે બધાની સમજ પડી શકે. આપણે ઉપર અઝદના શરીર વિષે કંઈક પુરતું બોલ્યા છીએ. ઇનસાનની જીંદગીનું ટકવું-તેના તનનું બનવું અને મરામત બધું અઝદમાંથી કઇ રીતે છે તેનો ભાશ ઉપર લીધો છે. એજ અઝદ જે સુક્ષ્મ શરીરો કેહપ-તેવીશી અને ઉક્તાનીક આખી શરીરના કીલ્લા મીસાલ છે તેની દરોસ્ત હાલત ઉપરજ જન-જીવતી જીંદગી ટકે છે. મીનીટે મીનીટ જે કંઈ વિચાર-બોલ-કામ થઇ રહે છે તે માંહેલી ઉભી થતી દુજી ગતીનો હલ્લો આ અઝદ ઉપર થયા કરે છે અને અઝદ તેને મારી હાલે છે. પણ એમ કરતાં કરતાં જ્યારે અઝદ નીચે કહેલાં કારણોએ નબળું પડતું જાય છે ત્યારે તે તેના એક નબળાં પોઇન્ટ આગલથી તુટવા માંડે છે. જીવતી જીંદગીમાં જો જાનની શક્તિઓ મનસ્વી-ગવસ્વી-કુનસ્વી-વીર-હોશ-ખેરદને તેના ઉંચા મરતબામાં રાખી હોય અને તરીકત ઉપર

રહ્યા હોય એ તો અજઞ્ઞને તેમાંથી ધણો ટકવો મલે છે, પણ તરીકતનો ઉંચ મરતખો આજે રહી શકતોજ નથી અને મનસ્વી-ગવસ્વી-કુનસ્વી અતી દુરબળ રહે છે અને વીર-હોશ-ખેરદ જેવું આજે રહ્યું નથી. તેને બદલે જડ વીદ્યા અનુસાર અકકલનું જ્ઞાન, જે અધ-માંથનાં તપકકાનું રહે છે, જેમાંથી અસરે-તારીકી ઉભી થાય છે, જેમાંથી અનાસરોની બરબાદી થાય છે, તે દરેકે દરેકને પ્રાપ્ત થવે તે અનુસાર જીંદગી ગુખરવામાં આવે છે એટલે વીર-હોશ-ખેરદ તો નશ્તજ રહે છે.

વળી ખોરાકનો બાબ આજે તદદન ઉતરી પડેલો છે. નખાતાતનો ખોરાક કે માંસનો આહાર ખેડ તરીકત અનુસાર રહ્યા નથી માટે ખેડમાં ગવ તદન મામુલી હોવે અજઞ્ઞનો ટકવો તે ઉપરથી ઝાઝો રહ્યો નથી અને દુજ-પરહેજ નહિ થવે અજઞ્ઞ ઉપર પુશકળ માર રહે છે અને જુઝખજ રૂપીયે આના જે આના જેટલી દુજ-પરહેજ જેઓ માંડ માંડ કરતા હોય તે પતરીત રીમનીથી બરબાદ જાય છે. જેઓ દુજ હાલતની પરહેઝી કરતા નથી તેઓને રીમન કહે છે અને એવાઓ ખીજને અડકે ત્યારે ખીજને પતરીત રીમની લાગે છે. આજે આપણે બધાજ પતરીત રીમાન છીએ. આજે ત્યારે પતેત અને મહેર ઉપરજ અજઞ્ઞનો ટકવો છે. એટલે આપણે આપણી કુદલે એમો સામા ઇનસાનોના બધા જાતજાતના થતા ગુનાહોમાં જોઈને પીઠ પાદશાહની છે એમ મુદ્રાલેખ રાખી-રખેને તે એમો આપણાથી થઈ જાય એમ ચોંપ રાખી તેઓની સામે તકેદારી રાખી એમ ખુદની નાકશી-ખેહુરમતીની પીછાણુ-ખણુ-શનાશી કરીને ખરી પતેતની ગતીમાં પણ ઉમંગીપણામાં ભવિષ્યમાં ભલાઈ ઉભી કરવાના ઉત્સાહમાં રહેવું, અને જેટલી બને તેટલી તરીકત ખાસ કરીને દુજ-ખુજ અને હીષ્ પાલવી, પણ તે ઉપર મુસ્તાક નહિ રહેવું કે આપણે તરીકત ઉપર છીએ કેમકે આજે બધેજ અપન્તજ છે. કાંઈખી જાતના દાવાથી યા ખોટી માની લીધેલી ઉંચપણાંની હુક ઉપર રહેવાની સરકશી કરવી નહિ. આવી રીતની વર્તણુકમાંજ રહીને દુન્યા સંસારની ફજો અદા કરવી અને માંથોને કાયદેસર ભણવા. આવી હાલતમાંથીજ આજે કંઈક ગવ અજઞ્ઞને મલી શકે.

ઉપર કહેલાં બધાં કારણોને લીધે અજઞ્ઞ નરમ પડતું જઈને દુજ ગતીની સામે બચાવ કરવાની શક્તિ ખોહતું જાય છે અને કેઠેની નબળી બાજુ ઉપરથી તુટવા માંડે છે.

મૃત્યુની જરા આગમજના બનાવ.

ત્યારે મૃત્યુ આવવાની શરૂઆત ક્યારથી થાય છે તે જોઈએ. તે શરૂઆત થવાપના જીવતા જીવતના પહેલા ભાગના ખતમ થવાના છોડાથી અને

સ્વાપના બીજા ભાગના શરૂ થવાની આગમજના ઝમરીરની એટલે બે હાલતો વચ્ચેનાં ભાગની આમદથી થાય છે, જે વખતે દુજી સામે બચાવ કરવાની અઝદની શક્તિ જવાથી તે કેથેથી તુટવા માંડે છે. આ વખતે મનને ચિંતા થાય છે અને ગમે તેવા જડમાં જડ માણસનેથી કંઈક વૈરાગ હોયો થાય છે. મોટો આશમોઘ હોય યા (Atheist) એથીરટ હોય તેનેથી યજ્ઞતની ગતીનો ભાશ આવતો જાય છે. (૨) અઝદની દીવાલ ધસી જવે કેહપના તે બેઉ ભાગો કુદરત વસેલો ઉંચ ગતીનો તેમ માદર-રૂપનો તનમાં અભડાઈ રહેલો ખાકી ગતીનો-પોતાની પકડ ખોલતા જાય છે માટે દુજી સામેના ભવિષ્યના પોતાના બચાવ અર્થે કેહપના તે બેઉ ભાગો પોતાનું સુઝતું કરે છે. પહેલાં કુદરત વસેલું ઉંચ ગતીનું તે કેહપ તે અઝદના ભાગી રહેલા ભાગમાંથી પગના અંગોઠા મારફતે બહાર પડવા માંડે છે: મદ હોય તો જમણા પગના અંગોઠા મારફતે અને ઓરત હોય તો ડાબા પગના અંગોઠા મારફતે બહાર પડવા માંડે છે. અજ્ઞ પહેલે તુટવા આગમજ ઢીલું થાય છે અને દુજના ફટકાને હઠાવી શકતું નથી પણ મરણુતોલ માર ખાતું જાય છે. આજ વખતે તે કુદરત વસેલા ઉંચ ગતીના તે કેહપમાં પોતાનું સુજતું કરવાની બેદારી આવે છે-તેના બહાર પડવાના મીથ્રોથી તે કેહપ પોતાના પેલા અભડાયલા ભાગને વાકેફ કરે છે તે દીવસની હાવનની મહેરથી તે કેહપનું બહાર પડવાનું શરૂ થાય છે. પહેલાં કેહપની ફેલાવવાની-ચપ્પેને ચલાવવાની ગતીમાં ન્યુનતા આવતી જાય છે. કેહપનાં સાચાંકામમાં ખલલ થતી આવે છે. આ સામાન્ય કાયદો છે કે દરેક કાંઈ બનાવ બનવાનો હોય તો પહેલાં તે બનતા બનાવોના મીથ્રો એટલે તે બનાવ થશે તેની યાદી પહેલે તે ઇનસાનમાંની મીથ્રીક સુક્ષ્મ ગતીને મલી રહે છે-પછી તે બનવાના બનાવનું ઉક્તાન એટલે તે બનાવ કઈ રીતે બનશે તે રીતના જાહેર થવાની ગતી તે ઇનસાનનાં ઉક્તાનમાં મલે છે અને પછીથી તેને નેમેલે વખતે તે બનાવ બની રહે છે. જો કોઈ આપણને મલવા આવવાનું હોય, કોઈ આપણી સલાહ લેવા આવવાનું હોય, તો પહેલાં તે મળવા આવનારના મીથ્રો આપણા મીથ્રોને એટલે કેહપમાં ચાલતી સુક્ષ્મ ગતીને (અહિંયાં મીથ્રમાં વિચારનો અર્થ નથી પણ મીથ્રમાં કેહપની ચોકસ ગતીનો અર્થ છે, જ્યારે આપણાં તનનાં બેજાનો વિચાર કેહપના તે મીથ્રોની સાથે હમાજેર થાય ત્યારે આપણો વિચાર મીથ્રનો કહેવાય-નહિ તો તેને ખાલી મનેશજ કહે છે) મલે છે. પછી બેઉના ઉક્તાન મલે છે અને પછી બેઉના દમાદમ મલીને બેઉની અછપી મલી રહે છે-બેઉ રૂબરૂ થઈ રહે છે. એવી રીતે જો કોઈને અકસ્માત થવાનો હોય તો તે અકસ્માતના મીથ્રો એટલે તે બનાવ બનશે તેની યાદી આપણો

ખોદા આપણાં કેહપના મીથને કરે છે, જે મિથને પછી તે કુદરત વસેલું કેહપ પેલા અભડાયલા માદરૂપનાં કેહપને મોકલાવે છે. પછી તે બનાવ બનવાનું ઉક્તાન એટલે આવી રીતે તે બનશે તેની બહેરાત આપણે ખુદા આપણા ઉક્તાનને આપે છે એટલે તે બનાવનું ઉક્તાન આપણાં ઉક્તાનને મલે છે—એમ થયાં પછી નેમેલે વખતે તે અકસ્માત થઇને જીવ બરબાદ થાય છે. ત્યારે અકસ્માત વખતેખી કેહપના મીથો હાવનની મહેરથીજ ચાલવા માંડે છે એટલે કેહપ હાવનની મહેરથી અંગોઠા મારફતે બહાર પડવાની શરૂઆતી ગોઠવણ કરતું રહે છે—આમ છે માટેજ આપણે મરણનો દીવસ જીવ જીવ તે દહાડાની હાવનની મહેરથી ગણીએ છીએ.

મનના ગભરાટની શરૂઆતનું કારણ.

જ્યારે તે મીનો કુદરત રાખતું હિંચ ગતીનું કેહપ અંગોઠામાથી નીકલતું રહે છે અને કંઈક ભાગ નીકલી રહે છે અને અઝદનો કંઈક ભાગ તુટી રહે છે કે મનનો ગભરાટ શરૂ થાય છે. જે ગોરપંદી ગતીનું મન હોય તો પોતાની ગોરપંદી બાજુની સલાહ લઈ બચોદની શક્તિની હેઠા-ઝતમાં જવે બચોદની સલાહ લે છે અને પોતાનાં ખોદાની ચારીથી દીનની પનાહ માંગે છે અને તે વાકેચા—એટલે બનાવને શરણ થાય છે. આ વખતે હાફે શરૂ થાય છે. મન આ વખતે આગલી જીંદગીઓનો ચીતાર જોઈને આગલાજ કેશાશોમાંથી પોતે થયલું હતું અને પોતાને જે કરવું હતું તે કાધું કે નહિ કાધું તે પામીને ખુરસંદ યા પશેમાન થઈ રહે છે. મન* પોતે જડ તનના અનુચો કે જેઓ સુક્ષ્મ તનથી પોખાઈને પોતાના મિથોને એકાગ્રહ કરી શકેલા તેવી એકાગ્રહ થયલી ગતીમાંથી થયલું છે. બલી તેવીથી અને ખરફતી તેવીથી તે મનની કેળીનેટના સભાસદો છે. મન જે બલી તેવીથીની સલાહ ચાલતું હોય તો મરણ વખતે તેઓની સલાહ ઉપરજ રહી શકે: બાનજીલું થાય નહી, પણ મન જે બલી તેવીથીને થોકરે માર્યા કરતું હોય તો મરણ વખતે તેઓની સલાહ લેવાની યાદ તેને આવતી નથી. શું થાય છે? માનવની અધપિનાં નવ પડો રહે છે જેમાંનાં છ પડો તો ગોચા દાદારના રહેવા લાયકનાં છે અને ફરોહરના રહેઠાણ અને આણુ-વાળા રહે છે. પણ અધપિના જડ તનની આગળના ત્રણ ભાગોમાં માનવના વિચાર—ખોલ—કર્મના છાપો રહે છે, જેથી તે ત્રણ ભાગો દુજી ગતીવાલા થઈ

* જ્યારે તનના અનાસરોને સુક્ષ્મ શરીરોનું પોશણ જોઈએ તેથી ઓછું મળે છે ત્યારે તે અનાસરોના મિથો એકાગ્રહ થઈ શકતા નથી, જેથી ફેલાયલી ગતી થઈ રહે છે. આવું મન પોતે તનના અનાસરોના માંચ—ચરનને સમજીને વાચા—ગોખી કાઢીને ધનસાન તરીકે સાવધાન રહી શકતું નથી, જેથી માણસ ગાડો થઈ જાય છે.

રહે છે. મરણ વખતે જ્યારે હાંફે ચાલે છે તેની જરાક અગાઉથી ફરો-
હર તે અધપિમાંથી નીકલીને બહાર નીકલતાં કેહપર્માં જઈ રહે છે. આથી
અધપિમાંથી ફરોહરની અસર ચાલી જાય છે અને અધપિના પેલા ત્રણ
ભાગોમાંની દુજી ગતીના છાપોનું ઉસ્તાન બહારની અહીની ગતીને મલીને
અહીરીમનને તે અધપિમાં આવવા સગવડ કરી આપે છે. આમ અહી-
રીમન અધપિનો કબજો લઈને મનની પાસેથી આખાં તનનો કબજો
મળે છે. આ વખતે મનનો ગભરાટ થઈ રહે છે. આમ ત્યારે શરીરમાં
વધી પડતા દુજીના હુમલાની બીકથી અને અહીરીમનનાં તેની ઉપરના
છેલ્લાં કહેણુ ultimatum (કે તેણે શરીરનો કબજો આપી દેવો) તેની
આગળ ધુજી પડીને ખરફસી તેવીવીનેજ પુછ્યા કરીને નાશ પામે છે. આ
વખતે મનના ગભરાટ અકળાટથી શયના મીથ્રો ઉભા થવાની
શરૂઆત થાય છે. આ વખતે શરીરના હવસોની ખુરી ગતીનું કોટણું
જે મનનાં ગભરાટથી ઉભું થાય છે તે ઇનસાનની અધપિની આસપાસ
બંધાતું જાય છે. આ વખતે ફરોહર જે અધપિના નવ ભાગોમાંના સુક્ષ્મ
ત્રણ ભાગોમાં રહેતું હતું તે ત્યાંથી નીકલીને બહાર પડતા કુદરતના વસેલા
કેહપર્ના હરબરેજનાં ચપ્પા કે જેમાં તે રૂવાનની જન્મે જન્મની કમાઈ
નામે પન્જે-ઝરવીકશે-આતેની પડેલી છે, જેમાં સરોશ જેવી તાબેદારીને
ખરીદવાની શક્તિ છે, તે ચપ્પમાં જઈ રહે છે. અધપિમાંથી ફરોહરના
ચાલી જવાથી અધપિમાં અહીરીમનની શક્તિ ઉપર કહ્યું છે તેમ આપણી
બદ કરણીના દુજી ગતીના છાપોનાં ઉસ્તાનને જોરે ધસી આવીને મન
ઉપર ભારે અસર કરે છે, મનને અધપિમાંની તે અહીની શક્તિ છેલ્લો
અલટીમેટમ ઉપર કહ્યો છે તે આપે છે.

**મનના ગભરાટ થતી વખતે છેલ્લી ઘડીએ કરવી જોઈતી ગંભીર
ધાર્મિક ફરજો.**

આવા હાંફાનાં અને ગભરાટનાં મનના નાશ પામવાના-અને શયના
મીથ્રોના એટલે મનની હવસી ગતીઓમાંથી એક જડ આકારના કોટલાં
રૂપમાં બંધાવાના વખતમાં હજુર તો દમાદમ ચાલે છે, તે વખતમાં, કે
જ્યારે ઇનસાન જીંદગીની આરજી કરે છે પણ તે કંઈએ મલતી
નથી તે વખતે-જ્યારે જીવને છોડવાનો વખત આવ્યો છે એમ મનને
ખબર પડે છે જેને માટે મનને અત્યંત દુખ થાય છે તે વખતે-જ્યારે
તેનો બેલી કાણુ થશે એમ મન મોહતાજ થાય છે તેવી નાચાર હાલતમાં
ઘરના આતશને રોશન કરવા તેવણુને આઝાદ કરી નાખવા એટલે
તે ઉપર કંઈની રાંધવાનું હોય તેને ઉંચકી લેવું-તેમાં સુખડ લોખાન

મુકવું અને તેમાનાં આતશને અફરગાન્યમાં મુકી તે ગુજરી રહેતા શખ્સની પાસે લાવી તેનાં ફરજંદોએ તે શખ્સની આગળ તે બળતા રોશ્ન આતશ ઉપર લોખાન મુકવું અને ગીથ કરવા કે, “તમારો ખુદા તમોને મદદ કરો-જરથોસ્તી દીનની હેફાજત તમોને મલો-સરોશની પનાહ તમોને મલો-અશો જરથુસ્ત્રથી તમોને રાહત મલો-તમારો બેલી ખોદા-અહુરમ-જદ જરથુસ્ત્ર-જરથોસ્તી દએન અને સરોશ છે. હમે તમારા ફરમાન બરદાર છીએ-હમે તમારી યસ્ન-ક્રીયાઓ નકકીજ કરીશું-હમે તમારા નોકર છીએ-તમે શાંત રહો ખોદા તમારી રહાઈ કરે-અશો ફરોહરથી તમોને શાંતિ મલો-સરોશની પનાહને તમે યાદ કરો-તમારા પધસા-ટકાનો વહીવટ તમારી વસીઅત મુજબ કરીશું” એમ એક પછી એક તેનાં ફરજંદોએ લોખાન મુકી મીથ કરવા અને ગુજરનારનું પેવન્દ પકડી યથા અપેક્ષા લાણવા અને પતેત* લાણવાની શરૂ કરવી અને તે ગુજરનારને માટે સરોશની પનાહ માંગવી અને હોમનું પાણી-દાડમના દાણાનો રસ તે ગુજરનારના મોહડામાં નાંખવો.

મનનું બંધારણ, ગુજરનારનાં મનની છેલ્લી હાલતની અને તેના છુટા થવાની કેફીઅત-રૂવાન અને બઓદની ફેરવાતી હાલતો;
રૂવાનની અનુશેહની હાલત.

આ વખતે કે જ્યારે મનનો ગભરાટ હોય છે, ત્યારે ગોસ્પંદી મન અહીંની સામે ટકી શકે છે પણ ખરફરત્રી મન ટકી શકતું નથી. મનને આ વખતે મૃત્યુ થવાની ખબર પડે છે. એજ વખતે બઓદખી બેદાર થઈ રહે છે જે કે રૂવાન તો ગફલતીમાંજ રહે છે. આ વખતે ખરફરત્રી મન કંઈ કરી શકતું નથી. ગોસ્પંદી મન આ વખતે આ જનગૃત થયલા બઓદને શરણ આવે છે અને બઓદની હેફાજત મેળવીને નાશ પામે છે એટલે પોતાની એકાગ્રહ થયલી ગતી ખોલી દધને છુટુ થઈ જાય છે. જેમ દીવો બળે છે ત્યારે રોશ્ની પડે છે પણ વડો થાય છે કે રોશ્ની રહેતી નથી, તેમ મનનો દીવો વડો થાય છે જેથી મનની રોશ્ની ખુદીની ચલ-વલ નાશ પામે છે છતાંખી દીવાની વાટ અને તેલ અને તેલનો ખડીઓ તો રહેશેજ એમ મન વિષે લેવું. આમ મન નાશ પામીને છુટુ થઈ જાય છે. અનાસરોના તે એકાગ્રહ થયલા મિથ્રો છુટા થઈને પોતપોતાની સેકાત પ્રમાણે ગવ કે ઉગતી દએવીક ગતી તરફ જવા આતુર બની રહે

* જાણવું કે છેલ્લા હાંફા વખતે પતેત ખાસ કરવી કેમકે હજુર તો તેનો જીવ છે. આ પતેતના મિથ્ર-માંથ્ર તેને અજબ જેવી શાંતી આપી રહે છે. જેવો જીવ ગયો કે પતેત જાણવામાં ફાયદો નથી.

છે. મન જે ગોસ્પંદી હોય અથવા છેલ્લી વખતે પોતાના પેગામ્મર દીન અને અહુરમઝ્દનેજ યાદ કરે તો તે નાશ પામતાં મનના દીવાની બત્તી, તેલ ઉપર એટલે એકાગ્રહમાંથી છુટા થયલા અનાસરોના મિથોની ઉપર એટલે છુટા થયલા મનની ઉપર બચ્ચોદની આબુ રહે છે. આ બચ્ચોદ પોતે દચ્ચેવીક ગતી વગરનું હોવે પોતામાં સરોશનો ક્ષત્ર અધીકાર જે દરશી દ્રવ્યોશનો છે તેથી પોતા ઉપરનો બંદ ઉકેલે છે, અને રૂવાન ઉપરના બંદને અરધો ઉંચકીને રૂવાનને જગૃત કરે છે. જગૃત થયેલું રૂવાન નાશ પામતાં મન અને જન અને શરીરને જોષને અને અષ્ટપિને તીરે ગોહરના હાથમાં જોષને ગોયા પોતાનાં ઘરમાં ચારે તરફ નાશની આગ લાગી છે તે જોષને ગભરાઈ જઈને રૂદન કરે છે, પણ બચ્ચોદ તેની જગૃતીને વધુ સચેત કરીને તેનો બંદ વધુ ઉંચકી તેને ઉજમવાલુ થવાના હોશમાં લાવીને અનુશેહીનું ભાન કરાવે છે જેથી તે રૂવાન રથેસ્તાર બનીને નાશ પામતી ચીજોની દરોસ્તી કરવા બચ્ચોદની સાથે ઉક્તવાર થઈ રહે છે. આ મનનો ગભરાટ અને તેથી થતા શબ્દના મિથોને લીધે અષ્ટપિમાંથી ફરોહર બહાર પડીને પેલાં બહાર પડતાં કેહપમાં જાય છે અને તેજ વખતે બચ્ચોદબી જગૃત થઈને રૂવાનને નિમ હોશમાં લાવે છે. હજુર તો હાંફે થઈ રહ્યો છે, મૃત્યુ થવાનું છે. તે ક્યારે થઈ રહે?

મરણના થવાનું તુરતનું કારણ; મુવેલાં શરીરમાં રૂપેના અને ઘનાની શક્તિઓની હરીફાઈ; રૂપેનાથી કર્ષવાળા મીનો દબ્બાર-રીંગનું થવું અને ઘનાથી દુજે-નસુનું થવું.

પેલું બહાર પડતું કુદરત વસેલું કેહપ પોતા સાથના તેવી તેવીશી ઉક્તાન સહિત બહાર પડી રહે છે ત્યારે અઝદ ધીમે ધીમે નાશ પામી સુક્ષ્મ આબ તરીકે થઈને જડ શરીરમાં પંથરાઈ જાય છે. આ વખતે કે જ્યારે કેહપ સાથનાં તેવીશી-ઉક્તાન આપ બહાર પડે છે ત્યારે ઉક્તાનનો ઝરો જે અઝદમાં રહેલા જનના સરકીટ ઉપર પડતો હતો તે જન ઉપરથી નીકલી જવે જનનો સરકીટ અટકીને છુટી જાય છે. આજ વખતે જડ તનના અનુએ અનુમાંના નાના જનો ઉપરની ઉક્તાનીક ગતીઓ નીકલી જવે તે બધા નાના જનોના સરકીટો છુટી જાય છે. આ વખતે હાર્ટ-ફેફસાં કામ કરતા અટકી જવે મૃત્યુ થાય છે. અઝદ જ્યારે નાશ પામે છે ત્યારે ત્યાં રહેલો જનનો સરકીટબી નાશ પામે છે, અને જેમ અઝદ સુક્ષ્મ આબરૂપનું થઈને મુવેલા તનમાં વીખરાઈ જાય છે તેમ તે જનના સરકીટમાંના આતશ-બાદ-આબ-બાકના

દોરાનોખી શરીરમાં વીખરાય છે, પણ જનના સરકીટમાંનો આતરે-વોહુ ફીઆનનો ચેરાગ ખુજતો ખુજતો કાદોની મદદ લઈ, બાદની મદદ લઈ ખાકથી ઉક્તવાર થઈને એક કર્પનો મીનો દબ્બાર એક સરકીટ કરી રહે છે. આ વખતે તે આતશને તે ગુજરેલા માનવનો બગોબખત જોઈતી મદદ આપે છે.

આમ જ્યારે બગોબખત ગુજરેલા તનમાં રીંગ મીનો કર્પ ઉભો કરે છે ત્યારે અષ્ટિમાં આવેલો અહીરીમન દુજે-નસુને ઉભો કરે છે. જડ અનુઓના વોહુનમાં જે નાના જનના સરકીટો હતા તે હવે તુટી ગયા છે. ગવ અને દએવી ગતીનો કચરો નામે રએથ્વની વણાત જનથી થયલી હતી. તે વણાતમાંથી વોહુન થયેલો હતો. હવે જન છુટવે ગવ અને દએવીક ગતીઓ છુટી થઈ. આ દએવીક ગતીમાંથી અહીરીમન દુજે-નસુને ઉભો કરે છે.

ત્યારે જીવતી જીંદગીની આખરી અને મૃત્યુની શરૂઆતમાંના આટલા નીચે બતાવેલા પગથ્યાં સીલસીલામાં આવેલા જોયા. હજુતો જીવ છે-માણસ જીવે છે.

૧. જીવતી જીંદગીના પાપોના ભારથી અઝદનું તુટવું-અઝદ તુટવે કેહપનો સુક્ષ્મ કુદરત વસેલો ભાગ તે દહાડાના રવીના ઉગવાના વખતથી બહાર પડીને પોતા સાથના પણ જડ શરીરને માની માફક ટેકવતા હોવાથી અબડાયલા એટલે ખાકી થયેલા તે કેહપનો ખીજા ભાગને મૃત્યુ થવાનો પેગામ પુગાડે છે અને ગવની હિફાજત કરવાની નસીહત આપે છે.

૨. મનનો ગભરાટ, તેથી થતા શયના મિથો, શયના મિથોનું અષ્ટિની આસપાસ ફરી વળવું, જેથી

૩. ફરોહર અષ્ટિમાંથી નીકલી જઈને ત્યાંની રવાનની જન્મો જન્મની મીલકતની પાસખાની કરે છે-સરોશની ગતી કમાવવાની કમાણીને ટેકવે છે. હજુર મૃત્યુ થયું નથી. પણ આ વખતથીજ અષ્ટિમાં અહીરીમનનું ચલણ થાય છે-માટે મરતાં માનવમાંથી ખુબસુરતીનું ખેંચાણ આકર્ષક ગતી-રાદી શાંતી નશ્ત થાય છે.

૪. બઓદનું જગૃત થઈને રવાનને નિમ હોશમાં લાવવું. હજુર મૃત્યુ થયું નથી અને મનનો ગભરાટ ચાલુ છે.

મૃત્યુની ધડી.

૫. બહાર પડતા કેહપ સાથની તેવીશી-ઉક્તાન આપના બહાર જવાથી નાશ પામતું અઝદ સદંતર તુટી જઈને જડ શરીરમાં પંથરાઈ જાય છે. અઝદમાંના જનના સરકીટ ઉપરથી ઉક્તાનનો ઝરોહ ખસી

જવે જનનું ચાલવું અટકી જવે જડ અનુએ અનુમાંના નાના જનોના સરકીટ અટકી જાય છે જેથી હૃદય ફેફસાં અટકે છે. એમ મૃત્યુ થાય છે. અઝદમાંના જનનો મુળ સરકીટ તેમ અનુઓમાંના જનોના નાના સરકીટો હોવે અઝદ ઉંચતવાર ઘાટવાળું હતું અને તે જડ શરીરના અનુઓ જીવવાળા હતા એટલે વોલુન હતો. હવે જન છુટી જવે અઝદના વોલુન કે અનુએ અનુના વોલુનમાંની ગવ અને દએવીક ગતી છુટી પડે છે અને અઝદ તુટી જાય છે અને જડ તન આકર્ષક ગતી ખોલે છે. જનોમાંના આતશ-ખાદ આખ-ખાક મુરદાર શરીરમાં પંથરાય છે તેમ તુટેલા અઝદ અને જડ તનના અનુએ અનુમાંની વોલુનની હાલત નાશ પામીને ગવ અને દએવીક ગતી તરીકે છુટી પડે છે, જે છુટા પડેલા ગવ અને દએવીક ગતીઓ જડ તનમાં પંથરાય છે. જનોમાંનો આતશ બગોબખતથી જોર પામીને ખાદ-આખ-ખાકને એકઠી કરીને એક કર્ષ નવું રીંગ સરકીટ ઉભી કરે છે, જ્યારે પેલી નાશ પામેલા વોલુનમાંની દએવીક ગતીને અધ-પિમાંનો અહીરીમન દુજે-નસુ તરીકે ઉભો કરે છે; અને વોલુનમાંથી છુટી થયેલી 'ગવ' માદરૂપ કેલ્પની અમાનત મેળવવા બગોબખત આગળ દુઆ કરી રહે છે

ત્યારે મૃત્યુ થયા પછીથી ખાસ બનાવ જે બને છે તે એ છે કે:-

એક મીનો કર્ષનો દબ્બાર એક રીંગ અને દુજે-નસુ બેઉ ઉભા થઈ રહે છે : કર્ષ રીંગ તે સફેદ બાબુની તે કુદરતનો બચાવ છે. દુજે-નસુ તે કાળી બાબુની કુદરતનો રથેસ્તાર છે.

ત્યારે મૃત્યુ કહેતા હૃદય-ફેફસાંના અટકાવાની અગાઉ જનના દોરાનો ધીમે ધીમે ચાલી રહે છે જો કે ફરોદરે જગા બદલી છે-કેલ્પનો ઉત્તમ ભાગ બહાર પડતો જાય છે-રૂવાન-બએદ જનગૃત શાય છે-મનનો ગભરાટ છે. મૃત્યુ એટલે હૃદય ફેફસાં અટકવાની પળથી એટલે અઝદમાંનો જનનો મોટો દોર તેમ અનુએ અનુના નાના જનોના દોરો અટકીને છુટા થયા પછીથી મુળ બે બનાવો બને છે.

બગોબખત જનમાંના આતરે વોલુ ક્રીઆનને જોરે રીંગ, કર્ષ ઉભો કરે છે.

અહીરીમન જે હવે અધપિનો સાહેબ છે તે નાશ પામતાં વોલુન-માંની દએવીક ગતીમાંથી દુજે-નસુને ઉભો કરે છે.

આતશનો કર્ષ રીંગ અને દુજે-નસુ જન્મતાને વાર પોતપોતાનું કામ

કરવા શરૂ કરશે. કર્પ રીંગ પોતે સચેત થઈને દુજે-નસુને ઘેરીને રૂવાન કે જે પોતાનાં વહાણ એટલે બહાર પડેલાં કેહપર્માંથી પડી ગયેલું છે તેને પાછું તે વહાણમાં જવાની સવળતા આપવા માંગે છે, કેમકે જેવું રૂવાન પોતાનાં કેહપર્માં સવાર થયું કે પછી તે રથેસ્તાર થઈ પોતાની મેજે ઉપર પોતાને ઠામે જઈ શકશે. ત્યાં જીવ છે-હાફે છે તેટલા વખત લગીમાં ઉપર કહેલા અણુદીઠ બનાવો બને છે ત્યારે આપણે શું ધારમીક ફરજો બજાવવી તે ઉપર લખી ગયા છીએ. તે ગુજરનારના ધરના આતશને આઝાદ કરી એટલે તે ઉપર કંઈથી રાંધવાનું અટકાવીને તે આતશ ઉપર લોખાન મુકીને મિથ્ર કરવા. પછી કાનમાં પ યથા અર્પમ પઢીને પતેત પઢ્યા કરવી. મૃત્યુ વખતે થતા દુજે-નસુ અને આતશના કર્પ થવા સાથના પછીના વધુ બનાવો.

મૃત્યુ પછી શું બનાવો વધુ બને છે તે જોઈએ-એટલે ઉપર કહેલા દુજે-નસુ અને આતરે વોહુ-ફીઆનની રીંગ કર્પ ઉપરાંત શું થાય છે તે જોઈએ. ફરોહર સાથના, રૂવાન બચ્ચોદ સાથના, બહાર નીકળેલા કેહપર્ ઉશ્તાન તેવીશી સાથના અધપિ સાથના બનાવો જે મૃત્યુ થવાની જરાક અગાઉ થયેલા આગળ લખેલા છે તેઓ તેવાજ રહેતા નથી પણ તેઓમાં અન્યુક ફેરફારો થાય છે તે જોઈએ. ઉપર જેવું કે મૃત્યુ થતાંને વારજ બગોબખતની શક્તિ આતરે વોહુ-ફીઆન પાસે કર્પ રીંગ કરાવે છે અને અહીંની શક્તિ દુજે-નસુ ઉભો કરાવે છે. આ બેઉની ચળવળો ક્યાં થાય છે, કાણની સાથે અને શા માટે થાય છે? ઉપર કહેલા બધાઓ માટે એટલે ફરોહર માટે રૂવાન-બચ્ચોદ-કેહપર્-ઉશ્તાન-તેવીશી માટેજ થાય છે. દુજે-નસુ રૂવાન-બચ્ચોદનો તેમ કેહપર્-તેવીશી-ઉશ્તાનનો નાશ કરીને અધપિને હમેશની અહીરીમનની મતા કરવા માંગે છે. જ્યારે આતશનો તે મીનો કર્પ દુજે-નસુ ઘેરીને રૂવાન-બચ્ચોદને કેહપર્ સવાર કરાવવા માંગે છે કેમકે જેવા રૂવાન-બચ્ચોદ કેહપર્ સવાર થયા કે તેઓ દુજે-નસુને તાબે કરીને અહીંને અધપિમાંથી નસાડીને અધપિની આસપાસનું શખનું કાટલું તોડ-શેજ; અને ગુજરેલાં શરીરમાં ફસી પડેલી વોહુનમાંની ગવની ગતીઓ કે જેઓની પાસબાની કરવા પેલાં ખાકી શરીર સાથનું માય જેવું કેહપર્ તે જડ શરીરમાં બાતેન અનાસરૂપ રહ્યું છે, જેની ઉપર તે દુજે-નસુનાં માર છે તેઓનો છુટકારો તેઓ એટલે તે કેહપર્ સવાર થયેલા રૂવાન-બચ્ચોદ પોતા સાથના ફરોહરને જોરે અને બગોબખતને જોરે કરશેજ. આતશી કર્પ રીંગની આવી કુદરતી ખીસ્કારીને મદદ કરવા પહેલા ચાર દહાડાની ક્રીયાઓના ચાર પાયા છે, તે જોવાનું છે, જેમાં દોખમાની તલેસમ મુળ છે જે

વિષે ઉપર જોઈ ગયા. ત્યારે દુજો-નસુ શું કરે છે તે જોઈએ-પેલી આત-
શની રીંગ શું કરે છે તે જોની હરીશાઈ જોઈએ. આ જાણવા મુળ ચાર
બાબદો જે ફરોહર-રવાન-બચોદ-જડ થયલી અધપિ અને માદરરૂપ
કેહર્પના બચાવને લગતી છે તે જોવી જોઈએ.

ફરોહર શું કરે છે ?

ઉપર જોયું કે હજુર તો જીવ છે પણ ગભરાતાં મનથી શબ્દના
મિથ્ર થઈને અધપિને ઘેરવાનું શરૂ કરે છે કે તુરતજ ફરોહર અધપિમાંથી
નીકલીને બહાર પડેલાં કેહર્પનાં પહેલાં ચપ્પના હર ખેરેજના કીલ્લાનો
ઘલાકો લઈ લે છે. હજુર તો જીવ છે એટલામાં ફરોહર પછી તે બહાર
પડેલાં કેહર્પમાં ફેરફાર કરીને કેહર્પના બધાં ભાગોને પહેલાં ચપ્પની
અંદર ખેંચી લે છે. આથી દસમું ચપ્પની તે પહેલાં ચપ્પ જે માથાં
આગળ છે ત્યાં ખેંચાય છે, જેથી તે દસમું ચપ્પ હવે છાતી આગળ રહ્યું
નથી. પણ ઉપર બ્રહ્માંડ ઉપર ચઢ્યું છે એટલામાં મૃત્યુ થાય છે. જેવું
મૃત્યુ થયું અને શરીરમાં મીનો કર્પ અને દુજો-નસુ થવાની શરૂઆત થઈ કે
ફરોહર તે ફેરફાર પામેલાં કેહર્પમાં વધુ ફેરફાર કરે છે, જેથી દસમું ચપ્પ
જે હવે માથાની તાલકી આગળ છે તે માંહેલા રવાન-બચોદની જોડ
બહાર પેલી અધપિ જે અહીંની થઈ છે તેમાં પડે છે. જેવા તેઓ બહાર
પડ્યા કે તે બહાર પડેલા કેહર્પમાંના હરખેરેજના કીલ્લાને તે ફરોહર બંદ
કરે છે. પણ આ કીલ્લા ઉપર જો રવાન-બચોદ પાછા જાય કે પછી
દુજો-નસુ કે અહીંને મારી શકાય. પણ તે બહાર પડેલાઓને ઉપર જતા
કંઈક વીલંબ લાગે છે.

રવાન-બચોદ વિષે: બહાર પડેલા રવાન બચોદના પાછા કેહ-
ર્પમાં ચઢવાના કારણ જોવા હવે જડ થયલી અધપિના
બનાવો જોઈએ.

અધપિમાં અહીંરીમનનું ચલણ થાય છે. હજુ તો જીવ છે એટલા-
માંજ મનને ગભરાવીને અહીંની વારના મરતાં શરીરમાં ગયલી હતી.
જેવો જીવ ગયો કે તુરતજ દુજો-નસુને તે અધપિમાંનો અહી ઉભો કરે
છે, મોટો કરે છે, કુલ મુખત્યાર કરે છે અને તે દુજો-નસુએ ક્યાં ક્યાં
હોમલા કરવા તેની હીદાયત આપે છે. દુજો-નસુ હવાની ચાર દશા અને
ખુણાની ઉપર-બહારની જાનવર ચીજોની ઉપર-તે હલ્લો થતી દશાની
હવામાં રહેતા અશ્વવનો-સગો-ઉરવરાંની ઉપર હલ્લો કરે છે, પણ તેનાં કરતાં
વધુ સખત હલ્લો રવાન અને કેહર્પ ઉપર કરવાની સલાહ તેને મળે છે.

હવે માદરરૂપ કેહુર્પ અને રૂવાન-બઝોદની દશા શું થાય છે તે જોવાની છે. રૂવાન-બઝોદ જેવાં જડ અષ્ટપિમાં ઉપર કહ્યું છે તેમ કેહુર્પ-માંથી પડે છે એટલે અષ્ટપિમાંનું અહિંનું લશકર તેઓને ઘેરે છે-રૂવાન બઝોદ તે ઘેરાને તોડવા પ્રયત્ન કરી રહે છે. રૂવાન પોતા સાથના બઝોદનો પેવંદ લઈ 'કામ નેમો ઝામ'ના માંથો લણીને જોર પકડી પુરા રથેશ્તાર માફક અહિંના તીરે ગોહરના લશકર વચ્ચે પોતે ટકે છે અને બગોબખ્ત પાસે દુઆ કરે છે કે મને મારા ફરજંદો ઝામ કે જ્યાં પાવી છે તેની મદદ મોકલે; એટલે જલદીથી સચકાર કરીને ક્રીયાઓ કરે. આ વખતે ઉભા થયલા દુજે-નસુની મદદની જરૂર તે તીરે ગોહરના લશકરને વધુ પડે છે. માટે દુજે નસુને તે અષ્ટપિમાં બોલાવીને રૂવાન ઉપર દબલ જોશથી હામલો કરવાની તકયારી થાય છે.

માદરરૂપ કેહુર્પનો બચાવ ગવને માટે; દુજનો તેની ઉપરનો ધસારો. દુજનો બીજો છાતી આગળનો ધસારો; દુજને આતશી કર્પનો મીનો દબ્બાર રીંગ ઘેરી રહે છે. દુજ અને રીંગ વચ્ચેનું યુદ્ધ જે કટોકટીનો વખત છે તે બનાવ. રૂવાન-બઝોદનો છુટકારો તેઓ કેહુર્પમાં ચઢી જાય તે વિગત.

આની સમજ માટે માદરરૂપ કેહુર્પની વીગત જાણવી જોઈએ. જેવું મૃત્યુ થયું અને જેવા અઝદના તેમ જડ તનના અનુએ અનુના જનો ગયા અને વોહુનમાંથી ગવ અને રઝેશ્વ થઈ રહ્યા કે તુરતજ હજુર તો જનમાંથી આતરે વોહુ-ક્રીઆનનો કર્પ થયો નથી, હજુર તો તે દઝેવીક ગતીના રઝેશ્વમાંથી દુજે-નસુ નીકલી રહ્યો છે, એટલામાંજ બગોબખ્તની હિદાયત પામીને તે માદરરૂપ કેહુર્પ પોતાનો બચાવ લઈ એટલે બાતેન અનાસરરૂપ થઈને જડ યુજરેલાં તનમાં ઉતરીને વોહુનમાંની બહાર ફરી પડેલી 'ગવ'નો ઇલાકો લઈ લે છે. માદરની કાંતી તે ગવને પોતાના ઇલાકામાં લઈ લે છે. માદરરૂપ કેહુર્પમાં તેવીથી અને ઉક્તાનબી હોય. દુજે-નસુ હવે અહીંથી હિદાયત પામીને મુળ હલ્લો આ માદરરૂપ કેહુર્પ ઉપર લઈ જાય છે, તેમ બીજો હલ્લો છાતી આગળના એક વખત રહેલાં દસમાં ચપ્પ કે જ્યાં રૂવાન-બઝોદ જીવતી હાલતમાં હતા, હમણા ત્યાં નથી, ત્યાં લઈ જાય છે. દુજે-નસુ રૂવાન-બઝોદને ત્યાંજ રહેલા ધારે છે. માદરરૂપ કેહુર્પની ઉપર તે દુજે-નસુ જબરો મારો ચલાવે છે, જેને માદર ખુશીથી ખમે છે અને પોતાના રૂવાનની પાસે અને બગોબખ્તની

પાસે ચારી પામે છે. બગોબખત તેણીને હિમ્મત આપી રહે છે. આ વખતે બગોબખત પેલી આતશના કપડાંને છાતી આગળ તૈયાર કરી રાખે છે. પેલો દુજે-નસુનો બીજો હલ્લો જેવો ત્યાં છાતી આગળ આવે છે કે તે દુજ પોતાને તે આતશના કપડાંમાં ઘેરાયલો જોય છે. અહિંયાં તે દુજની ઉપર મારો પડે જે, જેથી તે દુજનો મારો જે માદર-રૂપ કેહપડેલાં હોય તે આતશી કપડાંને ધુળવવા જાય છે. આ વખતે દુજે-નસુ આતશી કપડાંમાં મહાત થતો હોય પેલા અધપિમાંનું અહીંનું લશકર જે રૂવાન-બઝોદને ઘેરી રહ્યું છે તે ઘેરો ઉઠાવીને તે રીંગમાં ઘેરાયલા દુજે-નસુને છોડવવા જાય છે. રૂવાન બઝોદ આ વખતનો લાલ લઈને ઉપર હરબરેઝ ઉપર ચઢી જાય છે. ફરોહર તેઓને અંદર લઈ લે છે. હવે રૂવાન અજીત થયું. તે હરબરેઝ ઉપરથી કપડાંમાં ફસેલા દુજને તાપે કરે છે. કપડાં મજબુત થાય છે અને અહીંનું લશકર પાછું અધપિમાં નહાસે છે જ્યાંથીયે રૂવાન તે અહીંને હાંકી કાઢીને પછી તે અધપિની આસપાસના શયના મિથના કોટલાને છીન્ન બીન્ન કરી નાખે છે. પછી પેલા માદરરૂપ કેહપડેલાં બાતેન અનાસરોનેથી આઝાદ કરી નાખે છે. ખુદ તે દુજે-નસુ પકડાયો અને ખુદ તે અહીં તીરેગોહરના લશકર સહિત અધપિમાંથી હણાયો એટલે રૂવાનનું કામ સરળ થયું ત્યારે મુળ બે બાબદો છે: એકતો પેલી આતરે વેાહુન-ક્રીઆ-નનો કપડાં, રીંગની બાબદ; અને બીજો પેલા દુજે-નસુની બાબદ. પહેલા ચાર દહાડાની ગુજરનાર માટેની યસ્ન અને તે યસ્નને માટેના ચાર પાયા જેઓ ઉપર કહેલી ફરોહર-રૂવાન-બઝોદ-અને બાતેન અનાસરની કુદરતી કાર રવાબની જુદા છે. તે ચાર પાયાઓ અને તેઓ માટેની યસ્ન ઉપર કહેલી બે મુળ બાબદોમાંથી રૂવાન માટેનો ફાયદો ઉપજાવી કાઢે છે. આ જુદા વગર ઉપર કહેલી વીગત જે દુજે-નસુને હણવાની છે તે પાર પડતી નથી. કોઈ ભલો માણસ કોઈ જંગલમાં મરી જાય એટલે તે ભલાની ભલાઈને જોરે તે કપડાં રીંગ ઘણીજ મજબુત થશે-પણ દુન્યવી ક્રીયાની મદદ માટે રૂવાન કામ નેમોઝામથી દુઆ કરશે. જે માનવ સાચો હશે તો સાહેબો કેહપડેલાં ઉડીને તેને મદદ કરશે.

મરણ વખતના કુદરતી બનાવોમાં વર્ણના જુદાપણાનો કંઈક ફરક અને તે પ્રમાણની ક્રીયાનો ક્રમ.

આપણે ઉપર મરણની જરા અગાઉ અને મરણ પછીની હાલત જોઈ. તે હાલત બરજીસી વર્ણને માટેની છે. બીજી વર્ણનાં રૂવાનને માટે કંઈક ફરક રહે છે. કુદરતનાં પગથ્યા તો તેવાંજ રહે છે પણ તે પગથ્યાં-

ને પુરી પડવા તે વર્ણના ધર્મના મહા પુરૂષે બાંધેલી ધલ મદદે આવે છે. યસ્તે-કુશ્તીઆન રવાન પોતે ઝરેનુમન્ત સૂર સાથનું-હથીઆર સાથનું રથેસ્તાર છે; તેણે પોતે લડીને પોતાના ધર તરફ જવાનું છે, જ્યારે બીજી વર્ણના રવાનો છોડકરવન છે માટે હથીઆર સજેલા નથી માટે તેઓના ધર્મની ધલ તેઓની ધર્મની ક્રીયાની રૂપે આવીને તે રવાનને દરેક રીતે બચાવશે. તેઓમાં દુજે-નસુ ધણોજ દુરબળ જનમશે વીગેરે બાબદો સાથે આપણને અહિંયાં કામ નથી, પણ સીરફ આટલી નોંધજ પ્રસંગોપાત થઈ પડશે.

મરણ વખતના કુદરતી બનાવોની જુદા મરણ વખતની ક્રીયાઓ છે તે માટેની ટુંક સમજ.

જેમ અનાજનાં બીયાં કુદરત બનાવે છે ખરી, જમીનમાં રસકસ કુદરત લાવે છે ખરી, પણ જ્યાં લગી માણસ તે બીયાંને લઈ જમીનમાં વાવી જમીનની ખેતી કરે નહિ ત્યાં લગી ધાન્ય ઉગવાની મુશ્કેલી પાર પડે નહિ; તેમ ઉપર કહેલી મૃત્યુ વખતની કુદરતી વિગતો તે ધાન્યનાં બીયાં અને જમીન રૂપની છે. તે બીયાંઓને ગુજરનારના સગાઓએ લઈને જમીનમાં રોપવાનાં છે એટલે ગુજરનારના સગાઓએ તે બીયાં અનુસાર ક્રીયા કરવાની છે કે જેમ પછીથીજ તે બીયાંમાંથી-કુદરતી તે ક્રીયામાંથી રવાન માટેની બલી આકેગત જન્મ લે. ત્યારે ગુજર્યાની જરા અગાઉથી તે ગુજર્યા પછી ચાર દહાડાની બધી ક્રીયાઓ જે ચાર મુળ પાયા ઉપર રચાઈ છે તેઓ ખુદ પાવ મહેલની અને તેની જુદા તરીકેના દોખ્ખાની તલેસમની હમકારીથીજ પુણી રીતે કામ કરી શકશે. આ હમકારી તે બીયાંરૂપ કુદરતની ક્રીયાઓના બનાવોને જમીનમાં રોપવા માટે જોઈતા જનદાર કે સ્થુળ હથીઆરોને તેજ કરીને ટેકવનાર ચલાવનાર તરીકે છે. પાવમહેલના આલાતોની શક્તિ દોખ્ખાની તલેસમની જુદા વગર એકલી પુણી રીતે યસ્તોને ફળીખુદ કરવાનું કામ બજાવી શકશે નહિ. ગુજરનારની પોતાની બલાઈ અને નેકીને જોરે ઉપર જોયું છે તેમ કુદરતે દુજે-નસુને ઘેરવાના અને રવાન જે કેહપમાંથી બહાર પડે છે તેને પાછા કેહપની જોરાવર જગામાં જોસાડવા કાઢોનો અને આતરે-વોહુ ક્રીઆંનનો કર્પ ઉભો કીધો છેજ. રવાનજો પાછું એક વખત પોતાના કેહપના હરબરેઝ ઉપરના જોરાવર કીલ્લામાં દાખલ થયું-કેહપ-સ્વાર થયું-કે પછી તો રવાનની વૃદ્ધિ છે. જો ક્રીયા હોય તો ત્રેન મીસાલ જલદી “પન્ત” રેલ રોડ ઉપરથી ચાલવતે પુગાય, અને જો ક્રીયા નહિ હોય તો ખાડા ખખોચ્યાંની જગામાંથી ગાલુ જેમ લાંબે કાળે હજારો જાતની અગવડો ખમીને પુગે

છે તેમ પુગાય. સપ્પર પહેલી વાત ધણીજ ઉપ્યોગી ચીજ રૂવાન જે કેહપંમાંથી મરણુ વખતે બહાર પડે છે તેને પાછું કેહપંમાં લાવવાનું છે અને તેટલા માટે દુજે-નસુને ઘેરવાનો છે, કેમકે જ્યાં લગી દુજે-નસુ ઘેરાય નહિ ત્યાં લગી પહેલું ચપ્પ કે જેનો ઇલાકા સરોશ પાસે છે તે ખુલે નહિ, કેમકે તે પહેલાં ચપ્પની હીક્ષાતમાં રૂવાનના દશમાં ચપ્પની ગતી છે, તેમ રૂવાનની કદીમ જમાનની કમાઇ વૃદ્ધિ પંજ-ષ-ઝરવીકશ-ષ-આતેન બેઉ છે, માટે તેની ઉપર કુદરતના પાચુ યજ્જતોની જખરી ચોકી છે અને જેની ઉપર નસુનો ધસારો જખર રીતે થઇ રહે છે.

ત્યારે રૂવાન જે હરખરેઝ ઉપર જવા માંગે છે તેને અંદર ત્યારેજ લઇ શકાય કે જ્યારે દુજે-નસુ ઘેરાય. એમ છે માટેજ દુજને ઘેરવા કુદરત કાદોનો અને આતરે વોહુ-ફીયાંનનો કર્પ કરે છે. આ કુદરતની હકીકતને ઉલુફગણું જેર આપવા દોખમાની તલેસમમાંથી બહાર પડતી ગતીઓ જે સચકારને અને ખીજ પહેલા ચાર દહાડાની ફીયાઓને પાવ-મહેતના જઓથની હમકારીમાં રહીને તલેસમાતીક બનાવે છે-કાર્યસાધક બનાવે છે-તેઓ અતી ધણા ઉપ્યોગી થઇ પડે છે.

જરતોશ્તી ફીયાઓનો અર્થ : પારસી જરતોશ્તીપણું ટેકવવામાં તેનો ફાળો.

ત્યારે ઇનસાન જે ખરજીસી વણુંનો છે તેની નેકી અને દીન ઉપરની શીદાગીરીને લીધે ગુજરતી વખતે કુદરતે તેને માટે ચોકસ વૃદ્ધિ નેમેલીજ છે, તેનાં દુજે-નસુને ઘેરવા તુરતજ કશ થવા માંડે છે અને તેનાં બહાર પડેલાં રૂવાનને હરખરેઝ ઉપર જવાની ગોઠવણ કરાવી આપે છે. પણ અશો જરથુસ્ત્ર સાહેબે કુદરતનાજ કાનુનોની ઉપર ૩૩ આલાતો અને દોખમાની તલેસમ જે બનાવી છે જેને કુદરતની સાથે જોડેલી છે તેથી તે કામ ધણું ઝડપી થઇ રહે છે. ગુનાહગાર શખ્સ જે મામુલી હોય, જેનો કર્પ નબલો થયલો હોય, તો તેને તે ફીયાઓ પોતાની નેમેલી જેતથી ટેકા આપીને આગળ ચલાવશે. ત્યારે ફીયાઓ રૂવાનને ચીનવત તરફ જલદી લઇ જવા અને દુન્યાનાં બેંચાણમાંથી મુક્ત કરવા ફીધી છે. તેઓ કાંઇ પાપનો માફ નહિ કરાવી શકે. પાપનો બાર તો ખમવાનોજ પણ તે ખુશીથી ખમી શકાય અને જલદીથી પુરો થાય માટે ફીયાઓ કુદરતનાં કામને જેટ આપવા થઇ છે. વળી ફીયાઓ રૂવાનના ખોરાક તરીકે થાય છે તેમ કેહપંના ખોરાક તરીકે થાય છે. ફીયાઓ નવજેતની શુભ ફીયાના આરંભથી તેનામાં ખોરાક તરીકે ઉતરતી જાય છે અને તેથી જક તનમાં જે શોશર

(ધાત-મની) થાય છે તેમાં તેની ભક્તી અસર ઉતરવે શ્વાન-દરોસ્તી કરાવે તેવા દીનને સાચ્યા નીવડી શકે અને પારસી નામને શોભાવે તેવાં ફરજંદ થઇ શકે છે, કેમકે પ્રજાની કુદરતી ખુબી ખામી તેમ તે પ્રજાની દીની માન્યતાઓ અને આગલ પાછલના સંજોગોની અસર વીગેરે ઇનસાનનાં ખુનમાં આવીને તેમાંથી ફરજંદો ઉભા થાય છે, જેઓમાં તે બધું પ્રદર-શીત થઇ રહે છે. આજનો પારસી અગાઉના પારસી જેવો ત્યારેજ અને ત્યાં લગી રહેશે કે જ્યાં લગી કમમાં કમ તેના ખુનમાં તેની દીની માન્યતાની ખુબીનો પ્રભાવ અને પાવ મહેલ દોખ્ખાઓની અંદરથી વરસતા આશીશો જેઓ તેનાં માખાપને નવજોતથી મલ્યા કરે છે તેઓ તેમાં આવીને તેમાંથી ભવિષ્યની ઓલાદ બહાર પાડે. જો દીનને ચુંથવામાં આવે તો દીનની ખુબી જે તેની અણુદીડ તલેસમમાં છે કે જે નવજોતથી છોકરામાં આવીને તેના ખુનમાં રહે છે જેમાંથી ફરજંદ થાય છે-તે જશે એટલે પારસીપણાંની ઝમક જશે.

કાયદાસરની સવારની નવજોતની ઉપયોગીતા પારસી જરતોશ્તી પણું ટેકવવા માટે; આલાતો અને દોખ્ખાની તલેસમો તે વગર અધુરી નીવડશે તેનો ખ્યાલ.

ત્યારે જેમ ૩૩ આલાતો અને દોખ્ખાની તલેસમની ગતી આજે પારસીપણાંને રાખવા અવશ્યની છે તેમ તે તલેસમાતી ગતીનો ઉતારો-સંબંધ છોકરાંઓમાં નવજોતથી થવા નવજોતની શુધ્ધતા અવશ્યની છે. રીત પ્રમાણોનાં નાહન સાથની સવારની નવજોતજ દીની તલેસમની અસરને તે છોકરા છોકરીઓના ખુન-ઓદાનમાં ઉતારી તેઓમાંથી પારસી પ્રજા પારસી જરતોશ્તીપણાંની ખુબીઓ સાથે ઉભી કરી શકશે. માટે જેમ ૩૩ આલાતો અને દોખ્ખાઓ પારસીપણાં સાર અવશ્યનાં છે તેમ પારસી ખુનના ખરા માખાપોની સાચી દીન અનુસાર નવજોત અવશ્યની છે. છોકરા-છોકરીમાં મજદ્યસ્તી ખુન હશે તોજ ૩૩ આલાતો અને દોખ્ખાઓની તલેસમની અસર તેઓમાં થવે તેઓનાં ખુન-ઓદાનમાં પારસીપણાંની ખુબ આવીને પારસીપણાંની ખુબીઓ સાથની ઓલાદજ ઉભી કરશેજ

વિદ્યેમ ખુયાતની બંદગી પારસીઓ ઉપર કુદરતના ત્રસ્તની જુમેદારી પારસી જરતોશ્તીપણું ચલાવવા માટે લટકે છે તેની મોતેખર યાદ આપે છે; તે ત્રસ્તભંગનો અજીમ ગુનાહ.

“વિદ્યેમ ખુયાત”ની પાઝંદ બંદગી ચાલતા જમાનાના રાદનીદાર આદરબાદ મારેસ્પંદ સાહેબે શાપુરશાહ ખીન અહુરમજદના રાજમાં ઉભી કાધી

છે અને તેમાં દુઆ ચાહી છે, જે ખરા દીનદારોથી મુસ્તન્નમ આગીન થશેજ, કે પારસી પ્રજા તેના પારસી યુનકની ખુબી સાથે નવા સંયોજ્યન્ત બહેરાબે વરઝાવંદ આવે ત્યાં લગી દુન્યામાં ટકી રહેજો. એમ ત્યારે આજના પારસી એના શીર ઉપર દીની માન્યતાની અખંડતાને ટેકવી રાખવાનાં ત્રસ્ટની જુમેદારી છે જેને જે કાંઈ થોકરે મારશે તે કુદરતના ત્રસ્ટ ભંગનો ગુનેહગાર ઠડશે. પારસી પ્રજાને ઇરાનથી હિંદુસ્તાન આવવાનું આજ કારણ હતું, માટે જે કાંઈ પોતાનાજ બાપદાદાને ખોટો નીવડશે તેની સાથે જમાનોગી ખોટોજ નીવડશે એ તો સત્યજ છે. જ્યાં લગી દીની ત્રસ્ટને ટેકવવાની—ખગવવાની નેકા ઉભી થશે નહિ ત્યાં લગી તે ઇનસાન નેક કહેવાશેજ નહિ, દુન્યા તેને કદીખી પોતાના ભરોસામાં લેશેજ નહિ, તેનાથી દુન્યામાં નેકા થશેજ નહિ. એક આદમી ગુનેહગાર હશે તેના ગુનાહો તેની મગજની મુઠ ગતી બતાવે છે; ખરી ગોસ્પંદી ગતીની મુઠતા બતાવે છે. પણ મુઠ રહીનેગી જો તે દીની ત્રસ્ટને સાચવશે તો કુદરત તેને દીની ત્રસ્ટને સાચવવાનો ફાયદો પુગાડવા બંધાયતી છે. દીનની તલેસમો તેને ગુજરતી વખતે મદદ કરશેજ. પણ ભલેને કાંઈ આદમી બહારથી પાક જીંદગી ગુમરવાનો દાવો કરે પણ જો તે આ દીની માન્યતાના ત્રસ્ટને તોડશે તો કુદરત તેની છેવટની ગતીના નાબતે તોડશે એટલે દીનના મદાવને—જમાનાની તલેસમને તોડનારને કુદરત રેજરેજ કરશેજ. દુનિયાની આ બધી તલેસમોમાં તો યજ્ઞતોની નેકા પડેલી છે અને ઇનસાન એવી તે શું નેકા કરવાનો છે કે જે નેકા દીની તલેસમની નેકાની બરાબરી કરી શકે? જેમ જીંદગી ટકે છે તેનું મુળજ નથી—અહુરમજ્દની તે કરમબક્ષેશ છે જેનો બહલો ઇનસાન કદીખી આપી શકેજ નહિ, તેમ દીની તલેસમો જે ઉભી થાય છે જેમાં યજ્ઞતોની નેકા છે તેની બરાબર ઇનસાનનો એવો કયો વિચાર પેદા થશે કે જેમાંથી તેવી નેકા પેદા પડશે?—માટે દીની તલેસમ જે યજ્ઞતોની નેકા છે, જે ઇનસાનને ત્રસ્ટમાં અપાઈ છે, તેનો ઇન્કાર કરનાર—તેને તફરગે કરવા મહેનત કરનાર અહુરમજ્દે બક્ષેલી જીંદગી જેવી બલાઇને બરખાદ કરનાર ઠડે છે એટલે ખુની ઠડે છે, જેને ગદા—ચાતુ વીગેરેના બેદમાં અવસ્તામાં ગણેલો છે. ભલેને આજના જડ માન્યતાવાલાઓ પોતાને ખોદા—રસીદા જણાવીને આ બધાંને હમ્મગ ગણે તેથી કાંઈ કુદરતમાં તે હમ્મગ ઠરતું નથી.

આમ ત્યારે જમાનાથી ચાલી આવતા રીવાજો જેઓને ‘ઉપયન’ કહે છે, જેને અવસ્તામાં જાળજ દુનિયાની ગુહ્ય મીલકત તરીકે “દરે-ઘયાઓ ઉપયનયાઓ”ના એલકાબથી ઓળખાવે છે, જેઓમાં અહુરમજ્દના કાયદાઓ, અહુરદાતનો વસવાત છે, તેઓની ઉપર ખોટી મુઝા-

હેમત કરવી એ ડાહ્યા-વિદ્વાન-દુરઅંદેશ ઇનસાનનું લક્ષણ નથી. પોતે જો તે ચીજોની હકીકતને જાણ્યાં વગર તેઓને હમ્મગ ગણવા જાય તો તે કુદરતી રીતે અજ્ઞાન પુરુષોની જાહેલીયતની સંક્રમાં ગણાય-કારણ કે જે ચીજની તેને ખબર નથી તે ચીજનાં ખરાં ખોટાંપણાં ઉપર તે જડજ jūdgo કેમ થઈ શકે! આજે પોતાને ઓઢમામાં ઓલખાવતાઓ આવી એખબરીના નાદમાં રહીને પોકારો કરે છે કે, “દોખમાની શું જરૂર છે-ગાહા-સારણું હુકું કરો. કીયાની શું જરૂર છે? સદરો-કશ્તી શા સાડું જોઈએ!” એમ આજે જેઓ પુણું દીન-દુશ્મની કરી રહ્યા છે, તેઓએ યાદ રાખવું ઘટે છે કે સાસાનીઅત શહેનશાહતના ઉડ કરોડ યા ઓછામાં ઓછા ગણીએ તો બાર કરોડ અસ્તે-કુસ્તીઆનો ઉપર ઇસ્લામી જુસરી જોરજુલમથી મુકવામાં આવી હતી, છતાંયી તે પારસી દીનમાં રહીનેયી તેઓએ પોતાના ફરજંદોમાં તરીકતો પાળવાની આદત ઉતારી હતી. પણ દીની તલેસમની અસરો તેઓને નહિ મલવાથી તે જુનો પછીથી એવા તો બદલાઈ ગયા છે કે તેઓમાંથી તે કદીમ ઇરાનની રોનક સદાબરી જુગ્મઈ ગઈ છે, અને આજે તેઓની તેવી ઓલાદમાં કદીમ મજદયસ્ની ઇરાનની મોટાઇના સમ્યાઇના ગુણો વીગેરે તે કદીમ મજદયસ્ની દુન્યામાંનું માનને પાત્રનું રહેવા પામ્યું નથી; જાણે કદીમ ઇરાન કહેવાય છે તેવું ઝલકતું હશે કે, મજદયસ્નીઓની કહેવાતી સમ્યાઇ ભલાઇ જેવું ત્યાં પહેલે હશે કે એવી શંકા ઉભી કરાવે છે. મજદયસ્ની દએન-તે દએનની જુઝર્ગીનો છાપ રાખતા તે અસલ મજદયસ્તાનો, તેઓની જાહેરી-ખાતેની સ્વચ્છતાઇવાલા રીતભાતનું નીશાનયી આજે રહ્યું નથી. સીરફ આજે તેઓના જુનમાંથી બાપદાદાઓથી ઉતરી આવેલી હિંદની પારસી પ્રજા અને તેઓ સાથની દીનજ રહી ગઈ છે. કદીમ વેલ દએનનો સંજંધ, તેની તલેસમોનો સંજંધ તે કદીમ દએનના વારસોમાંથી જવે તે વારસો તદદનજ ફેરવાઈ ગયા છે એટલે લગી કે તે કદીમ જુઝર્ગીની રશવાઇ કરવાયી તે વારસોએ પાછી પાણી કાઢી નથી. એમ ત્યારે દોખમુ કંઈ અમસ્થી ચીજ નથી પણ એ તો પારસીપણાનો નાજુક જીવ રાખનાર હાટ અને ફેફસાં જેવી છે. હાટ અને ફેફસાં લોહી અને લોહીની નેશોને જોરેજ કામ કરી શકે છે-તેમ આ દોખમાની તલેસમ ઉડ આલાતોના પાવમહેલ અને દીની યસ્નને જોરેજ કામ કરી શકે. પારસીપણાનાં હાટ-ફેફસાં અને સ્વચ્છ લોહી મીસાલની આ અમુદ્ય ચીજો છે તે નોંધવું. આમ ખોલવું એ કાંઈ અતીશ યુક્તિ નથી પણ એતો ખરી સત્યની જખાન છે જેને જમાનાએ સાબેત કાઢેલી છે. ક્યાં છે આજે તે પારસી પ્રજા અને તેનાં ગુણ!

દોખ્ખાની ઉપયોગીતા અનેક દ્રષ્ટિબિંદુએ; દોખ્ખાની તલેસમને સાચવવે થતા સાર્વજનિક ફાયદાઓ. ફાયદાઓ ગુનાહોના ભારને ખમવા માટે છે. ગુનાહો અને તેઓનાં ભારની વહેંચણી તેને માટે ઉશ્તાન, અધપિ, નાદ વીગેરેની સમજ. મોટામાં મોટી નોકરી અને ફરજ ભાર ખમવામાં સદરા ઉપરના ગીરદાને આસાત રૂપમાં કરવામાં છે તેનો ચિતાર.

દોખ્ખાની તલેસમ શું ચીજ છે—તેની શું મકદુર છે—જેનું ઉભા થવું કઈ રીતનું થશે—તેનો પ્રતાપ ખરજીસી વર્ણુના લોકો સાથે કેટલો બધો અમુલ્ય છે તે બધું કંઈક જોયું. હવે દોખ્ખાઓ જમીનને ફાયદો કરે છે, અમર ગતીનો દીવો—અનગ્ર—રઓયાઓની રઓયાઓ ફરી વળતી રોશનીને ઝામમાં પાંચરી શકે છે અને બીજી વર્ણુની લાશને ઠેકાણે પાડવાની અનેક રીતીઓને લીધે અનાસરોની ઉપર જે એઝાબ પડી રહે છે તેથી તે વર્ણુના મહા પુરૂષોને તે બધાને સુધારવું પડશે માટે તેઓ ઉપરબી આઝાબ પડી રહેશે તે બધાને તે બલી વ્યવસ્થા કરવા માટે જોઈતી મદદ આપવાની મકદુર કંઈ રીતે રાખે છે તેનો કંઈક ભાશ જોઈએ, માટે દોખ્ખાની તલેસમ કેટલી ઉપયોગી છે—નાદર છે તેનો ખ્યાલ લઈએ અને રખેને તે તુટે તે સામે તકેદારી રાખવાની અગત્યતાનો ખ્યાલ લઈએ.

અન્ય વર્ણુના લોકોની લાશને ત્યારે આ તલેસમાતીક પાવીમાં મુકવે તે પાવીના ખાસ્તરના બળતા ચેરાગ ઉપર ગેર-મુનાસેબપણાનો પવન પુકાઈ તેને જુગ્મવવાની ધાસ્તી રહે છે, અને તે પાવીના બળતા રોશની આપતા ચેરાગનાં તેલમાં ન્યુનતા આવીને ચેરાગની રોશનીને નરમ કરીને જુગ્મવી નાખે છે, જેથી પાવીની ગતી નીરમુળ જેવી થતી આવશે વીગેરે બાબદોનો ઇશારો કરીએ.

આ ધરતીની ઉપર ઇનસાનો—હેવાનો—ઝાડપાનો અને ખનીજમાંથી અને ધરતીનાં પડોમાંથી અને તે પડોમાંની અગણીત રજકણોમાંથી એક યા બીજા પ્રકારનો સારો કે ખુરો નાદ નીકળી રહે છે—બલો ખુરો કરીનો, બલા—નેહશ્ત સરોદો નીકળી રહે છે જે બધાંઓના સ્નોતો થઈ આકૃતિ થઈ તેઓના ગુબારો—પાણી જેમ ઉપર ઉડીને વાદલો કરે છે તેમ—ઉપર થઈ રહે છે. રવીના સ્વા એટલે ખુરશેદ મહેરની હમકાર ખીશ્કારી આવા સરોદોને ઉપર લઈ જવામાં, વાદલાંઓ આકૃતિઓ ઉભી કરવામાં અને પાછા તેનો વરસાદ વરસાવવામાં—એટલે જે ઇનસાનને લીધે તે થયું તેની ઉપરજ તે વરસાદને પાછો ઉતારવામાં ખાસ રીતે કામ કરી રહે છે, જેમાંનો એક નાનો કીડી જેટલોખી સરોદ પોતાના સ્નોતો અને આકૃતિ કરીને પોખાઈને મોટા થઈને જે શખ્સને લીધે તે થયો તેના હમમાં પાછો ઉપરથી નીચે ઉતરતા તે માણસને માટેના ઉશ્તાન સાથે લપેટાઈને આવ્યા વગર રહેતો નથી.

જેમ દુન્યાની ઇનસાન-હેવાન-ઝાડપાન-ખનીજ વીગેરેની વસ્તી છે તેમ અગણીત એશુમાર અરવાહીઓની વસ્તીબી છે. આ બધી વસ્તીના વીચાર-બોલ-કર્મોમાંથી નહિ ગણી શકાય તેટલા બધા જાહેર ખાતેન નાદો થઈને તે નાદો જાતજાતની હવાની સાથે ધસારામાં આવીને સ્તોતો અને આકૃતિની અજ્ઞયજ અગણીત જાતો થઈ રહે છે. આ એક હકીકત થઈ-પણ એથી વધુ હકીકત એ છે કે દરેક દરેક નાદ જે થઈ રહે છે તે દરેક નાદમાં બેપણું તો હોવું જોઈએ-એટલે તે નાદમાં બે પ્રકાર હોવાજ જોઈએ. એક પ્રકારના નાદને લયનો નાદ કહે છે; બીજાને ઘટનો નાદ કહે છે. લયનો નાદ અતી સુક્ષ્મ છે જે તે નાદની સદ ગતી કરવા આવ્યો છે કેમકે જરથોસ્તી દ્વએન પ્રમાણે નાશ જેવું કંઈજ નથી-વૃદ્ધિ તો આખરે રજેરજની થશેજ. આ લયનો નાદ ઘણે ઉપર મીનો-કરકોમાં જઈને ત્યાં મજ થઈ જાય છે અને પછી ત્યાંથી હસ્તીની આલમમાં ચઢવા માડે છે. બીજો ઘટનો નાદ જડ અને સ્થુળ રહે છે જે રવાના સ્વાથી ગેતીનાં ઉપરના નીસ્તીના ભુવનોના અસ્મે ઉપર-પછરી કે અદછરી દખ્ખુના ભુવનોના અસ્મે ઉપર-ઉપર કહ્યું છે તેમ આકૃતિ કરે છે એટલે ગુબારો કરે છે અને ત્યાં પોખાયા કરે છે.

આપણે ઉપર વાંચી ગયા કે રજેરજના બંધારણમાં માટે ઇનસાનનાં બંધારણમાં ઉક્તાન-આપનું સુક્ષ્મ શરીર છે, જેમાં ખોરદાદના આંખે-હૈયાતના ઝરાનું ઉક્તાન એટલે મીનોષ અમર દમ, હજારો દુખોને કાપી શકે તેવા વને-ઝવીત-ખીશ સાથે હરહમેશ ઉતરી રહીને જીવ ઉભો કરીને તેને ટેકવ્યા કરે છે, જેથી માનવ કે તે ચીજો જીવતી રહી શકે છે. આ ઉક્તાન ત્યારે ઉપર કહેલા બધા ઘટના જાતજાતના ગુબારોની અંદરથી રંગાઈ રંગાઈને ઉતરે છે. વળી તે બધા ઘટના નાદના ગુબારો ઉપર પોખાઈ રહી પોતાની ખુરી સેફત કાયમ કરીને પેલાજ ઉક્તાન સાથે મલીને જેણે તે ઘટના નાદો કાઢેલા હતા તેના દમમાં રંગાયલાં ઉક્તાન તરીકે ઉતરે છે અને પછી વને-ઝવીત-ખીશનો પ્રવાહ તે રંગતને લીધે વધુ કે ઓછો નરમ થઈ જાય છે એટલે દરદોને કાણુમાં લાવવાના ગુણો વધુ યા થોડા કમ થઈ જાય છે. એમ ભોગવટાઓ થઈ રહે છે.

હવે જરા વધુ હકીકત જોઈએ-આપણે રજેરજના નાદો એટલે મનશની-ગવશની-કુનશનીના નાદો જે થઈ રહે છે તેમાં સીરફ ઇનસાનને લઈશું. સહેલાઈ સુતરાઈને ખાતર ઇનસાનને કુલ્યાતી રીતે એટલે કાઈખી વર્ણના એક તરીકે લઈશું. એક ઇનસાનની-મનશની-ગવશની-કુનશની-જે સ્વચ્છ યા રંગાયલા હોય તેઓ સેકંડે સેકંડ નાદો કાઢ્યા કરે છે જેમાંથી લય અને ઘટના દોરો

નીકલ્યાજ કરે છે જે બધાં લય અને ઘટના નાદોને કુદરત હૃદયનસાક્ષી નેમેલે મજ્જદાત અહુરદાત પ્રમાણે ચલાવીને વ્યવસ્થા કરાવે છે. ત્યારે આ બધું જે ઇનસાનમાં સેકંડે સેકંડ થઈ રહે છે તે બહુ-બુરું યા મીશ્ર હોય. આ બધા નાદો નીકલે છે તે બધા નાદોની લયની ગતી તો મીનોકરકોમાં મજ્જ થાય છે અને પછી તેની લયની અતી સુક્ષ્મતા પ્રમાણે ઉપર હસ્તીમાં જઈ રહે છે-જમાવ થઈ રહે છે અને તે ઇનસાનને પાપોમાંથી મુક્ત કરાવવા વ્યવસ્થા કરી રહે છે, આ એક વાત થઈ. પણ ઇનસાનના સેકંડે સેકંડના નાદોની ઘટની ગતી ચાર ઠેકાણે તે ઘટની ઘટતા પ્રમાણે કરાર પકડે છે. તે નાદોના એટલે બુરા વિચાર-બોલ-કર્મોના અને “વીર-હોશ-ખેરદ”ને બદલે બદ અગ-માંથની જાદુગરીની બદ વિદ્યાની અકકલ જે તેને ધારણ કરીને જે પ્રમાણે તે જનવરની માફક જીંદગી ગુજરે છે છે તેવી રીતની રહેવાની ઢપના એટલે બુરા અજીમ ગુનાહનાં કર્મોના નાદો તો જમીનમાં રોપાય છે અને જમીનમાંની કુદરતથી ઉપર કહ્યું છે તેમ ઘાટ પકડે છે. તેથી જરા ચઢતી હાલતના હોય તે તે ઇનસાનની નજ-દીકની વાતાવરણ=અધપિમાં રોપાય છે અને તેમાં ઘાટ પકડી રહે છે અને તેની કુટુંબી અધપિમાં પંચરાઈ રહે છે. તેથીજી જે સુક્ષ્મ હોય-ભલા હોય તે પછી અપાખ્તર તરફ જઈને પછી ઉપર કહ્યું છે તેમ ઘાટ પકડે છે. અપાખ્તર તરફ એટલે અધપિ-દખ્યુ કે પધરી-દખ્યુ કે અદધરી-દખ્યુ તરફ તેઓના ઉત્તરના ભાગમાં એટલે તે ભાગ કે જે હસ્તીથી દુર અને દુરજ હોય, જે હસ્તી તરફ નહિ લઈ જતાં દુર અને દુર અહુર-મજ્જદની વીયોગી તરફજ લઈ જાય તે તરફ. અપાખ્તર શબ્દમાં અખ્તરનો અર્થ ચલકાટ એટલે હસ્તી એટલે અહુરમજ્જદ તરફનું અને “અવ”નો અર્થ દુર અને દુર એટલે અહુરમજ્જદથી દુર એમ અર્થ છે. ઉપર કહ્યા છે તેવા ઘટના નાદોથી પણ જે ચઢતા પ્રકારના કર્મોના નાદો હોય તેઓ દાદારે-ગેહાંન (એટલે દક્ષીણ એટલે અહુરમજ્જદ તરફ જવાનો રસ્તો) અને અપાખ્તર (એટલે અહુરમજ્જદથી વીયોગી કરાવનારો દોજખનો તનાસકનો રસ્તો) તે બેની વચ્ચેમાં ઉપર કહ્યું છે તેમ રવીના સ્વાથી દોરવાઈને બંધાય છે. પણ બીજી વધુ બત્તી કરણી દુન્યવી ફરજોની બત્તી કરણી હોય તે તો દાદારે-ગેહાંન તરફ બંધાય છે એટલે અધપિ-દખ્યુ કે પધરી-દખ્યુ કે અદધરી-દખ્યુમાં ફેંટેલી તેની ઘટ પ્રમાણે દક્ષીણ તરફ એટલે હસ્તીના રસ્તા તરફ જઈ શકાય તેવી રીતે બંધાઈ રહે છે. આ છેલ્લી ગતી પછી ઉપર ચીનવત તરફ તેની બત્તી કેરદાર તરીકે આવી મલશે. આમ ત્યારે ઘટના નાદોના ઉભા થવાની જુદીજુદી જગા છે. એક તરફથી પેલો લયનો નાદ જોર પકડી

ગીતો કરકામાંથી તે ઇનસાનને દોરવનાર જોદા તરીકેની ગતી ઉભી કરાવી આપે છે. જ્યારે બીજી તરફથી આ બધા ઘટના નાદોનાં વાદળાંઓ માનવની ઉપર પડી રહેતાં ઉસ્તાન મારફતે, તે ઉસ્તાનને તેઓની જાત સેફાતથી રંગીને ઇનસાન ઉપર ભલી-ખુરી-મ્યાના અસરો તરીકે આવ્યા કરે છે.

આ બધા ઘટના નાદોની આકૃતિને રૂવાન થવાપના બીજા ભાગમાં દરોશ્ત કરી શકે છે. યસ્નગી એ બધાંને તોડવા, રૂવાનને તેનાં કામમાં મદદ કરવા ઉભી થઈ છે. આમ ત્યારે ઘટના નાદો જે જાતજાતની કરણી-માંથી થાય છે-જે જાત જાતના રીત રીવાજોમાંથી થાય છે-જાત જાતની ભુતોમાંથી થાય છે-જુદી જુદી વર્ણના અપન્તમાંથી થાય છે, તે બધાંનો જવાબ જમીનમાં તેમ ઉત્તર અપાખ્તર કે દક્ષીણ દાદારે-ગેહાંન તરફ કે ચીનવત ઉપર ઉભો થાય છે, કે જે જે ઠેકાણેથી તે જવાબોનું વાલણ થઈ શકે યા નહિ. આપણે સામાન્ય ઇનસાન વર્ણ સાફ જોલીશું.

જો એક ઇનસાન પોતાની અંધપીમાં ઘણા ઘટના નાદો ઉભા કરતો હોય અને તેના ઘાટ તેની અંધપીમાં થતો હોય અને પછી તેની કુટુંબી અંધપીમાં એટલે કુટુંબના લોકોની વાતાવરણમાં પંથરાવો જોઈએ તે પંથરાવો હોય, તો પછી તે કુટુંબમાં જો કાંઈ સદ-પુરૂષ હોય તે તેની ભલી અંધપી તે ખુરાઇનો ભાર ખમી લે છે અને એવી રીતે તે ખુરી અંધપીનાં દરદનો ઇલાજ થતો રહે છે. અહીંયાં એક નવી હકીકત એ જોઈ કે જેમ દરેક વર્ણનાં લોકોનો સંબંધ છે તેમ દરેક કુટુંબનો સંબંધ છે. ઉપર બહારથી આવતું વને-ઝવીત-બીશ સાધનું ઉસ્તાન વિષે વાંચ્યું જે આખી શરીરમાં રહીને જીવ કરી આપે છે-જડ તન ઉભું કરે છે. આ ઉસ્તાન અન્ય રચોઆઓમાંના હવરેતાતના ઝરા આખે-હયાતમાંથી ઉતરે છે. આ ઉસ્તાનને અમુક કાયદે વહેંચે છે જેમાં વર્ણનો તેમ કુટુંબીઓનો ખેશીઓનો હિસાબ હોય છે. એક સગાનું ઉસ્તાન તેના બીજા સગા સાથે જોડાઈને ઉતરે છે તેમ એક વર્ણનાં બધાનાં ઉસ્તાનો એક ઠેકાણેથી જુદાં જુદાં થઈને ઉતરે છે, જેમ એક મોટી નદીમાંથી નાના ફાંટા થાય છે તેમ ઉતરે છે. આવું ઉસ્તાન ત્યારે શરીરમાં પડીને મનસ્વી-ગવસ્વી-કુનસ્વી-વીર-હોશ-ખેરદ કરાવે છે. માટે ટુંકમાં કહે છે કે ઉસ્તાનની સાથે મીશ્ર-અંધપી-અનાસરોનો સંબંધ રહે છે. આમ ત્યારે એક ઇનસાનની અંધપી તેનાં કુટુંબી ઇનસાનોની અંધપી સાથે અને તેની વર્ણનાં ઇનસાનોની અંધપી સાથે ઉસ્તાનને લીધે મલેલી હોય છે જેથી તે બધામાં એક સામાન્ય વિચારતો હોય છેજ. આમ છે માટેજ દરેક પ્રજાની ખામી ખુબી અને આકાર વળણ તે પ્રજાની દરેક વ્યક્તીમાં દેખાવ દે છે.

ત્યારે એક ઇનસાનની અછપીના ઘટના નાદોની કેરદાર જ્યારે કુટુંબી અછપીમાં કુદરતની કારસાજીથી પંથરાય ત્યારે તે કુટુંબના સદ પુરુષોની અછપી તુરત તેનો ભાર ખમવા ઉશ્તવાર રહે છે. અહિયાં ત્યારે જીજી નથી હકીકત એ આવી કે સદ પુરુષ તેજ કહેવાય કે જે પહેલે પોતાનાનો ભાર ખમવા ઉશ્તવાર રહે અને પછી બહારનાનો ભાર ખમે. “ઉશ્તા અહ્યાધ યહ્યાધ ઉશ્તા કહ્યાધચીત” : ઉશ્તા=મીનોષ અનંત સુખ=શાંતી અહ્યાધ=તેને માટે છે; યહ્યાધ તે ઉશ્તા જેને માટે છે એટલે તે જીજીને માટે એટલે તેના સગાને માટે તે ઉશ્તા છે. ઉશ્તા કહ્યાધચીત=તે ઉશ્તા પછી જીજી બધાને આવી મળશે. તરીકતના પાલનારાઓ પોતાની પાલેલી તરીકતની બરકતને જીજીને અર્પણ કરવામાં તરીકતનું સાર્થક થયલું સમજે છે. જીજીઓ જે ગુનાહો તેઓની બદ તબીયતથી કરે છે તેનો ભાર તે ખમી લઇને તેને માટે ભરી દુઆ કરે છે. માટે દ્વનૂમીક ગતી માથે ચઢાવતા બસ્તે-કુશ્તીઆંનોની દ્વનૂમ=ખરી ખુશાળી જીજી કમનસીબોની ખુરાઇનો ભાર ખુશીથી ખમવામાં અને પોતાનું પુન્ય તેઓને અર્પણ કરવામાંજ રહે છે.

આમ ત્યારે બરજીસી વર્ણના જે કાંઈ બસ્તે-કુશ્તીઆંનો પોતાનો દીનો બાબદમાંનો એતેકાદ ઉભો કરવા ભાગ્યશાળી થયા હોય તેવાઓએ તો જીજી શક લાવનાર કમનસીબોનો ભાર ખમવા તત્પરજ રહેવું જોઈએ, કેમકે ખરેખર જે તે એતેકાદવાલાઓની અછપી શુધ્ધ હોય તો તુરતજ તે બાન-એતેકાદવાલાનો ભાર ખમવાનીજ. માંથ્રનો આજનો ભણનાર જે કે તે માંથ્રનો ફાયદો ઉઠાવી શકતો નહિ હોય તોજી ભણેલા માંથ્રો દાદારના ગંજમાં જવે કુલ દુન્યાના ફાયદાને માટે વપરાય છે. ભણનારને માટે આ કંઈ થોડું પુન્ય નહિ કહેવાય.

ત્યારે દરેક વર્ણનાં ઇનસાનની અછપી પોતાની વર્ણસાજ પોતાનું પુન્ય આપવા બહાર પડે છે. તે તે વર્ણની દીનની સંસ્થા તેઓનો ભાર ખમવા થઇ છે. તે દીનનો મહા પુરુષ તે વર્ણની સાથે બંધાયો છે. પણ મજદ્યસ્ની જરથુસ્તી દએન તો થડ રૂપ છે જે થડમાંથી અનેક ડાળો થાય છે. આવી ડાળોમાંથી અન્ય દીનો થતી આવે છે. ત્યારે તે દએનના ઉડ આલાતોના પાવમહેલો અને આલાતોનો હમ્કાર દોખમાની તલેસમ સામાન્ય દીનોની ગતીનો ભાર ખમવા ઉભી છે. દોખમાઓએ જમીનમાં અનગ્ર રઓ-આઓને એટલે રોશન ગતીને ઉભી કાઢી છે અને રવીના સ્વા અને વાય-વેહમાં ઉલુફ ગણી શક્તિ વધારી છે. વળી જમીનમાં જડમાં જડ ખુરાઇઓ કરાર પકડે છે અને મરણની વ્યવસ્થા જે અન્ય રીતે બાળીને

કે દારીને કે પાણીમાં નાખીને થઇ રહે છે તે અપ્રાપ્તિ અનાસરો ઉપર આઝાપ પડે છે જે બધી રીત રીવાજોનો અને ગુનાહોનો ભાર તેવા કરનારા ઉપર હોય છે. તે બધો ભાર ત્યારે દોષમાની જમીનમાંની તલેસમ ઉંચકીને ખેડવા તત્પર હોય છે—તે તેનો એક ધર્મ છે એમ સમજે છે. ત્યારે જમીનના પડોમાં પકડાઈ રહેતી સામાજિક આઝાપવાલા રીવાજોની ખુરી અસરોને તેમજ તેમાંથી ઉભા થતી દુશ્વળ્યોને દોષમાઓની તલેસમ તોડી શકે છે. જેમ એક ઇનસાનની અછપીનો ભાર બીજો બલો સગો ખમે છે અને તે બલો સગો વધુ બલો થઈને અન્ય લોકોનો ભારખી ખમે છે તેમ દોષમાની જગરી તલેસમ આવાં વર્ણુ વર્ણુના આઝાપવાલા રીવાજો જે જમીનમાં પકડાય છે તેઓનો ભાર ખમીને તે ભારને તોડીને લલાઇમાં લઇ જઇ શકે છે.

એમ ત્યારે ઉડ આલાતો અપાખ્તર તરફની ખુરાઇને તોડે છે તેમ દોષમાની તલેસમ ઝામની ખુરાઇને સમારે છે. વળી વયુ-વેહ અને રવીના સ્વા તો બધેજ હોય છે, પણ દોષમાની અંદરનો તલેસમથી ત્યાંના સ્વાઓ અને વયુમાં કામ કરવાની ઉલુફ ગણી શક્તિ વધતી હોવે તે શક્તિ દુરના સ્વામાં તેમ વાયમાંથી પંથરાતી જઇને દુરની અખ્તી પવીતી આહીતીની ખુરાઇઓનો તેઓથી દરમાન થઇ શકે છે. ત્યારે દોષમાની આવી તલેસમ છે તેની આવી મકદુર છે. તે અમર ગતીનો આવો દીવે સલગાવીને ઝામમાં રોશની પાંથરી શકે છે. દોષમાઓ કંઈ ખાલી શરીરને ઠેકાણે પાડવાનોજ અર્થ રાખતા નથી—ના તેઓ જમીનમાં રોશની પાંથરી જમીન ઉપર મુરદાંઓથી અને પાણી ઉપર મુરદાંઓથી જે ભાર થાય છે તેમ બાળવામાં આવતાં અને બીજી રીતની વ્યવસ્થા પામતાં મુરદાંઓનો ભાર જવાબ જે જમીનમાં પકડાય છે તે બધાંની સદગતી કરવાની કુદરત રાખી શકે છે.

દહ્યેનના ૩૩ આલાતો જગતના ગુનાહોથી થતા ભારને ખમીને
 આઝાદગી આપવાનું લક્ષણ રાખે છે; તેવાં તે લક્ષણ ઉપરથી
 દહ્યેનની સાર્વજનિક શક્તિનો ખ્યાલ જે આલાતોની મુળ જગા-
 ઓમાં દોખમાની એક જગા; રૂવાન અને તન વચ્ચેનો નહિ
 તુટે તેવો અચુક સંબંધ; તનના અગણીત અનુએ અનુ
 અને તેઓના દમાદમોની જ્યાં લગી ધનસાફી વ્યવસ્થા
 થશે નહિ ત્યાં લગી રૂવાનની મુક્તિ નથી. તન તે
 ખોદ્યું છે, તેને તે મરણ વખતે ફેંકી દેવાનું છે વિગેરે
 ખ્યાલો જરતોશ્તી નથી તેના ચિતાર; આપણું
 ઘર ક્યાં છે; ગેતી કુલ રૂવાનોનું સામાન્ય બજાર
 છે. તન અને રૂવાનનાં લક્ષણોનો ચિતાર; તનના
 અનુએ અનુ અને તેના નાનામાં નાના નાદને
 મારેખી દાદારને કાળજી, જેને મારે દીને
 આપી યસ્તો થઇ, મારે દીનને યસ્તને
 પાળવી તેમાં ધનસાનીઅત છે અને તે
 બધાને થોકરે મારવું તેમાં હેવાની-
 અતવાલા દહ્યેવનું લક્ષણ છે. ધન-
 સાનીઅત પ્રમાણે વર્તવું એક
 ફરજ છે વીગેરેનો ખ્યાલ.

ત્યારે અન્ય દીનના મહા પુરોષ કે જેઓએ દીનેને ઉભી કીધી છે
 અને તે વર્ણના લોકોને ચલાવ્યા છે અને તેમ ચલાવવા પોતાની દીનેની
 તલેસમો ઉભી કીધી છે તેઓને તેઓના પોતાના વર્ણના લોકોની જુરામ્મોનેખી
 ખેડવાની છે. આવાં કામમાં જરથોશ્તી દહ્યેનના આલાતો અને દોખમાની
 તલેસમ તેઓને તેઓના મદદગાર તરીકે પુગી શકે છે. આમ જરથોશ્તી
 દહ્યેન સાર્વજનિક છે. આમ જ્યારે છે ત્યારે દોખમાઓને ઉભા
 કરવાં અને ટેકવવાં તેનાંથી વધુ પુન્ય શું હોઇ શકે? આમ છે ત્યારે
 દોખમાની તલેસમની સ્પ્રીંગને ચાલતી અટકાવવા કયો કમનસીબ ફાંફા મારે?

દોખમાનું કુદ્યાતી generic કામ ઉપર જોયું તેમ જુઝવાવી speci-
 fic કામ જે બસ્તે-કુસ્તીઆંતોની લાશને ઠેકાણે પાડવાનું છે તેથી જોયું.
 બસ્તે-કુસ્તીઆંતોનાં ઉક્તાનો ત્યાં જોડાયલા જોયા છે. યજ્ઞતી ગતીનો પાયો
 જે ત્યાં થયો તેમાં બસ્તે-કુસ્તીઆંતોના સુક્ષ્મ નાદો-ઉક્તાનો-મીથો ત્યાં

રોપાયા, જેમાં સરોશની ગતી મોટા હસ્તુરોની આમેદ્યતથી ઉમેરાઇ અને જેમાં જમાનાનાં રાઇનીદાર સાહેબની ઇજાજત-જરથુસ્ત્ર અને અહુરમઝદનો સીલસીલો એટલે બરજીસી વર્ણનો ભેદ જોડાયો. આવો પ્રભાવ ત્યારે જુઝવાવી રીતે બરજીસી વર્ણનેજ ઇનસાફ અને હદને કાયદે ટેકવે; અન્ય વર્ણને ટેકવી શકે નહિ માટે બીજા વર્ણોના મુરડાં ત્યાં મુકાય નહિ. વળી બીજા વર્ણોનાં ઉક્તિઓની જેટ-માન્યતા જુદી હોવે ત્યાં તે જુદાઓની હાજરી ગેર-અંદોજસ્ત કરે જેથી દોષમાની તલેસમની રપ્રીંગ ખોરવાય, તે તલેસમ છુટવા માંડે એટલે જે મહાન કામ તે કરી રહે છે તેમાં ખતરો પડે.

ઉપર જોયું કે દરેક ઉરવાન પોતાની સાથના દ્રવાઓની સદગતી કરવા તનોમંદ હાલતમાં ઉતરેલું છે. તેની તનોમંદ જીવતી હાલતમાં તેનો દએવ-તેની સાથની અજ્ઞાનતા છે. અહુરમઝદે તે અજ્ઞાનતામાં-દ્રવાઓમાં પોતાનો દમ પુકાને તેને ઇનસાનનાં તનરૂપમાં ઉભો કીધો. આવાં તનરૂપમાં રહીને તે તન પોતાની અજ્ઞાનતાની તાસીરને યુનાહો તરીકે ઉભી કરી કરીને તેના નતીજાઓ જોઇ જોખને પછી તેવી ખુરી તાસીરોથી નીરાળો થશે, ભલો થશે. પણ આમ ભલાઇએ પુગવાને માટે અહુરમઝદ તેને ધ્યાપના દોરમાં દોડાવે છે. જીવતી જીંદગીમાં તે યુનાહો કરે છે-શરીરમાંનો દએવ પોતાની ગતીને ઉભાવે છે, જેનાં વાદળાંઓ થાય છે, જેમાંથી તેની ઉપર વળતો વરસાદનો મારો પડે છે. આ મારથી તેની દએવીક ગતી નાશ પામીને ભલાઇમાં ઉગે છે. ત્યારે કુદરતનું તંત્ર-(કે જેથી તેની ખુરાઇઓ બહાર પડીને ઉપર વાદળાં રૂપ બંધાય છે-જેનો વરસાદ પડે છે, જેથી તે બીજાય છે અને હણાય છે, જેમાંથી ભલી ગતી પેદા પડે છે) તે તેની ઉપર મોટી કરમ બક્ષેશ રૂપનું ઉભું છે. ત્યારે જીવતી જીંદગી અને સંસારનો આ બધો પ્રભાવ તે અહુરમઝદની કરમ બક્ષેશ છે. જીવતી જીંદગીમાં રવાન મુઠ જેવું જીવતાં તનમાં રહે છે. રવાન ઉપર બેડી પડે છે-રવાનની તે રચની ખુશાલી જે તેના એક ઝરવાને અકરનેને પુગી શકે તેવાં જ્ઞાનમાં રહી છે તેને લઇ લેવામાં આવે છે, અને રવાન તે દ્રવાઓને ખાતર તેવી મોટી અગવડ-આપદા ખમીને તે તનમાંજ રહે છે અને તેનો સાથ છોડતું નથી, અને જ્યાં લગી તે દ્રવાઓ તેના જેવો નુરી થશે નહિ ત્યાં લગી છોડશે જી નહિ. આવું પરદુખબંજનનું તે રવાન છે, જેની સાથે બીજા ગતીઓની તેના મદદરૂપની અહુરમઝદે આપી છે, જેનો ખ્યાલ ઉપર લીધો છે. રવાન તો દ્રવાઓને છોડવા માગતુંજ નથી, તેને તો રવાન પોતાનું ફરજંદજ સમજે છે.

હવે જ્યારે રવાનને તનમાં રહેવાનુંજ છે તો પછી રવાન જે

પોતાની આવી પરદુખજનની રચના ચલકાટ સાથે તે તનમાં બેસે તો તનમાંનો દ્રવાઓ પોતાનું ઉમાણુ કાઢી શકે નહિ—તે દ્રવાઓ પોતાની જાત છુપાવ્યા કરે. રૂવાનને શરીરથી દુર કરવામાં જેમ કુદરત અર્થ જોતી નથી તેમ ખુદ તે રૂવાન તે પોતાનાં ફરજંદને છોડતુંજ નથી.

ત્યારે હવે તો અહુરમજ્દ તે રૂવાનને મુઠ કરી તેની ઉપર બંદ-દરોશ મૂકી તેને અસર વગરનું કરીને શરીરમાં બેસાડે છે. આવાં રૂવાનનો રચનો ચલકાટ, જ્ઞાનથી ભરેલી લાઇટ તે શરીરમાં પડી શકતીજ નથી, જેથી તે શરીર પોતાની જાતને બેધડક બહાર કાઢી શકે છે. આવાં શરીરમાં અહુરમજ્દ પોતાની તરફની ગવની ગતીઓને ઉછીણી આપીને તે શરીરના અનાસરોમાં મિથ્રો ચાલુ કરી તે મિથ્રોને એકાગ્રહ કરીને તેઓને કેહપંથી પોશણ આપીને મન ઉભું કીધું, જેને ફેલ અપાયો. આમ જીવતાં જીવન ‘મન’ કામ કરે છે અને ફેલ પ્રમાણે પોતાની જાત બતાવે છે. એમ ઉપર કહ્યું તેમ સુખના વરસાદથી પોતે પોતાનો નીકાલ કર્યા કરે છે. જીવતી જીંદગી ખતમ થયા પછી રૂવાનને કુદરત પાછું અગાઉ જેવું રચોમંદ કરે છે. એટલે તેની બંદ-દરોશ બેડી બેલે છે અને તેની રચને પાછી બહાર કાઢે છે—ખીલવે છે. આ વખતે રૂવાન પછી તે તને જે કંઈ કીધું તેમાંથી ભલી બેતી કરી રહે છે. કેટલાકે એમ સમજે છે કે જે તનને મુવા પછી ગમે તેમ ફેંકી દેવાનું છે—તે તો ખાકમાં જશે માટે ગુજર્યા પછી તનને ગમે તેમ ભશમ કરવું, તેઓ આવી બધી ઉપલી બાબદોથી તદન બેખબર છે. તેઓએ જાણવું કે કુદરતમાં કેાઇની જાતનો ઇસરાફ નથી પણ બંદોખસ્ત છે. તનની ઉસુલ શું—જ્ઞાને માટે તે થયું—તેની સરજત શું છે—તેને કાંઈ ફેંકી દેવાનું નથી, આ સવાલો આ બધું જાણ્યા પછી સમજમાં આવશે.

ત્યારે મરણ પછી રૂવાનને રચોમંદ કરી બેડી રહીત કરીને પોતે બેતી કરે તેવી તેની નેમેલી જગાએ મોકલવું જોઈએ. પાંચ વર્ષનાં રૂવાનો રહે છે, અને તે દરેકના ગુજર્યા પછીનાં બેતીનાં જુદાં જુદાં ઠામો હોય છે. ગેતી તો એક બખર છે અને મરણ પછી ઘેરે જઈ બખરમાંથી લાવેલા બીયાંને વાવીને બેતી કરવાની છે. ત્યારે બરજીસી રૂવાનને ત્રણ દીવજમાં પોતાની બંદ-દરોશને ઉકેલીને ચોથે દીવસે ચીનવત ઉપર જવાનું છે કે જ્યાં પછી તે રૂવાન તેનું તન જે જીંદગીમાં બદી ઉભરાવીને નબળું થયલું તેવાં તનની બેતી જોટલી થાય તેટલી કરશે. કયા ભાગની બેતી કરવી—કયાની નહિ—કયા ભાગની થઈ શકેજ નહિ અને જે કરવા જાય તો મહેનત બરબાદ જાય તે બધું તેને કુદરત સુચવે છે. ચીનવત ઉપર રહીને

તે ખેતી કરીને પછી જેવો ચીનવત ખંદ થાય કે તે રૂવાન ખેતી કરતું
અટકે છે અને પછી કુદરતનો ચુકાદો શું છે—તનાસકમાં જવાનો કે
તને—પસીન કરવાનો—જે બધું ખેતીની ઉપર રહ્યું છે તે સમજીને પછી
કુદરત તેને જેમ દોરાવે તેમ દોરવાવા કુદરતની આગળ નમીને ઉભું
રહે છે.

ત્યારે મરણ પછીની ચાર દીનની ક્રીયાઓ રૂવાનની ખંદ—દરૌશ ખોલીને રૂવાનને ચીનવત લગી બરાબર મોકલાવી શકે છે. તનની
ખુરાઈ એટલી બધી છે, દ્રવાઓની અજ્ઞાનતા એટલી બધી છે અને દ્રવાઓ
એટલો નયુણો છે—એટલે ઇનસાનમાનું જીનવર એવું જણુન છે, કે રૂવાન
કે જે તેનાં બલાં અર્થે છે તેને સાફ જરાળી દરકાર તે કરતુંજ નથી.
તનમાનું તે જીનવર એટલે દ્રવાઓની જાતનો જવાબ તે રૂવાનની ખેડી
હંમેશની રહે તેમ વર્તી રહે છે. આવો તે દ્રવાઓનો સ્વભાવ હોવાને
લીધે દયાળુ દાદારે દીનો—ધર્મો—માહપુરો ઉભા કીધા છે. ત્યારે જેમ અહુ-
રમજદે દ્રવાઓને જીવ આપ્યો, તેને તનોમંદ હાલનમાં ઉભો કીધો, જેથી
તે આજે જગતમાં ફરામોશીમાં રહીને મહાલી રહે છે, તેમ તેને વળી
દીનોની હિફાજતમાં મુક્યો અને તે બધી દીનોની ઉપર જરથુસ્ત્રને નેમ્યા
છે. એવી તનોમંદ વ્યક્તિઓને દીનોની હેફાજત અને અસર હેઠળ મુકીને
તેઓને સાવધાન થવાનો મોકો દાદારે આપ્યો છે.

દીની ક્રીયાઓ અહુરમજદની બાતેન કુદરતનો એક જાહેર ભાગ—
તે બાતેનના એક હુમકાર તરીકેનો છે માટે અગત્યની છે,
માટે આલાતો દાખમા અગત્યના છે તે ઉપર; ગુજરતાં
રૂવાન માટેની ક્રીયા માટેના ચાર પાયા જે તે રૂવાનને
ઠર પાડે છે તેઓ બાબે.

આપણે જરથોસ્તી દએનની વાત કરીશું. ત્યારે અશે જરથુસ્ત્રે
પોતાની તરફથી અહુરમજદની ફરમાસથી ઉતરીને દીનના આ બધા કાનુનો—
યસ્નો આપ્યા, કે જેથી તે ઇનસાનમાંના દએવની નયુણાંપણાંની હદ જે
કુદરતથી મજદદાતથી આવી રહેશે તે અહુરદાતથી જલદીથી પણ ઇન-
સાફ પ્રમાણેજ આવે અને રૂવાન છુટે—તે રૂવાનના હાથ છુટા થઈને તે
દએવને સુધારવા પોતાનો ફાળો આપે.

આમ ત્યારે દીનની ક્રીયાઓ છે જેઓ રૂવાનની ખંદ—દરૌશ ખોલીને
તે રૂવાનને ચીનવત ઉપર અલાવીને પોતાનું કામ કરાવીને પછી અહુરમજદના

ચુકાદા સાર ઉભું રાખે છે. ત્યારે ક્રીયાઓ કંઈ માફ કરતી કરાવતી નથી પણ તે ક્રીયાઓને તો અહુરમજ્દ પોતાની કુદરતના એક જાહેર ભાગ તરીકે વર્ણુ-વર્ણુને રચતી ઉભી કીધી છે. પણ ઇન-સાનમાનું જનવાર જેને જરા અમથી જડતામાં રમતી અકકલની ચેંચી આપી છે તે આવો ખોટો અકબકારો કરી રહે છે. આજ કાલના જમાનામાં ઇનસાનમાં હેવાન જામર છે માટે તે હેવાન જીવતાં જીવત રવાનને-અહુરમજ્દને બધાંને થોકરે મારે છે, પણ ગુજર્યાં પછીની રવાનને બંદમાં રખાવીને પોતાની જાણુના અજ્ઞાનતા દેખાડે છે.

રવાનનો દ્રવાઓ આવો કાંચ થયો તે સવાલો જુદા છે. જેના જવાબો “ફનૂમ નીકીઝે-વેહદીન”નાં પુસ્તકમાં છે, પણ અહિંયાં તો એકજ સવાલ લીધો છે કે ગુજર્યાં પછી યસ્નની શું જરૂર છે ? ત્યારે દીની ક્રીયા અહુરમજ્દની કુદરતજ છે. અહુરમજ્દની બાતેનનો તે જાહેર ભાગ હમકાર તરીકેનો છે. જડતામાં અદાએલાં ઇનસાનો કે જેઓમાં દ્રવાઓની ગતી જાણુન છે, જે અહુરમજ્દની બાતેન કુદરતના આ જાહેર દીની ભાગને ઠોકરે મારે છે, તેઓને સાર પછી ગેતીની ઉપરનાં ભુવનોની બીજી યસ્નો કીધી છે, જ્યાં આગળ તે જડતાનાં લોકો કંઈ શુધ્ધી મેળવીને તેજ ક્રીયાનો ત્યાં અંગીકાર કરશે તે વાત જુદી અને ગુહ્ય છે તેની ખાલી નોંધ લખશું.

ગેતીની પાવીકતના અમત્રા પાવમહેલની પાછળ-નવ અદ્રસ્ય પાવીકત પડી છે તે નોંધવું. ફરમાયસ્નેનો બેહદીન તો સ્વીચતે ઓન કરે છે. ફરમાયસ્ને જે ક્રીયા નોંધાવે છે તે નવે નવ ઠેકાણે નોંધાશે. ભલેને અહીંયાં તેમાં ગથલ મથલ થતી હોય પણ અન્ય ઠેકાણે તો તે થશેજ-એ બાબદ જુદી છે. સીરફ તેનો ઇસારો અહીંયાં આટલા માટે કીધો છે કે અહુરમજ્દની કુદરત જે બાતેન છે તેનો જાહેર ભાગ તે દુન્યાની દીનોની તરતીય છે, જેની પાછળખી બીજી તેવી તરતીઓ પડેલી છે, કેમકે જે જાહેર દીનની તરતીય જે છુટી જાય એટલે ક્રીયાઓ બવાઇ જાય તોખી તેની પાછલની તરતીય તેને મલે-એટલા ઇશારા માટે આ નોંધ લીધી છે.

ત્યારે ગુજર્યાં પછીની આ બધી દીનની વસીયતના ચાર પાયાઓ સીરફ રવાનને બંદ-દરોશ ઉઠેલી તેનાં હામે ચીનવત તરફ મોકલીને રવાનને પોતાનાં તનની ખેતી કરવાની સગવડ કરી આપે છે. ખેતીનું થવું હદનઇનસાફ પ્રમાણેજ છે. રૂપીયે પંદર આનાની નેકી હશે તો તેનું નેક ફળ બનશે અને એક આનાનું ફળ કડવું થશે. માટે ‘કર અને જો’ નાં સીધ્ધાંતને ચલાવવાની તક આપવાની બાતેન કુદરતની જાહેર બાણુ તે આ દીની યસ્ન છે. ત્યારે ચાર પાયાઓ છે નામે—

૧:—જીવતી જીંદગીમાં જે કંઈ તેણે દીનની વસીઅત પ્રમાણે કીધું તેનો નતીજો—એટલે અઝદમાંથી નીકળેલી ખાકને જેટલી સુન્નાની કીધી તેનું ફળ ખાકની ઉપી લાવવા માટે છે—ખાકને તુરી કરવા માટે છે તેમાં જે કંઈ ફાળો આપ્યો તે.

૨:—સચકાર, સગ-દીદ, ભોંય આગળનું ભણતર અને ગેહસારણું.

૩:—સરોશનું પાતરું જે ત્રણ દહાડા લગી થશે તે અને બીજી બધી ચાર દહાડાની ધરમાંની અને પાવ મહેલની કીયાઓ.

૪:—દોખમે નશીની—આ ચાર પાયાઓ રવાનની બંદ-દરોશ ખોલાવી તેને ચીનવત ઉપર પોતાનો ખેતી કરવા મોકલે છે.

પણ જે જડ ઇનસાન ગેતીમાં જીવીને જીવતી જીંદગીમાંનાં અઝદમાં થએલાં તનનું જરાકબી કીમ્બુ કરતોજ નથી એટલે ખાકની જરાકબી ઉપી થાય તેવું કરતોજ નથી, તો પછી તે દીનને થોકરે મારે છે અને તેથી તેનું બીજું પગથીયું અને તેથી ત્રીજું અને ચોથું થતુંજ નથી. આવા ઇનસાનને પછી દીનની જાહેર કુદરતની પાછળ જે ખાતેન પરદો છે ત્યાંની કુદરત લાગુ પડે છે, કે જ્યાંથી તે ઇનસાનનો દએવ લાંબે કાળે મહાત થશે, જે પછીથીજ કુદરત તેને લગતાં રવાનને બંદ દરોશથી આઝાદ કરીને મુક્ત કરીને ચીનવત ઉપર મોકલશે. ત્યારે જેઓ ખોટો બકબકારો કરે છે કે દીન શું ને વાત શું—આ બધું હમ્મગ છે—શું જરથોસ્તીઓનેજ કીયાઓ જોઈએ—બીજા બધા યુરોપનાં લોકો તો કંઈ એવું કરતા નથી—શું પારસીઓ ખોદાયજીને લાંચ આપીને મુક્તિ લે છે—વીગેરે, વીગેરે,, બકબકારાઓ દ્રવાઓની તે જખુન ગતી છે—તે અજ્ઞાનતા છે, કે જેનો નાશ આ જાહેર દએન કે જે ખાતેન કુદરતનો જાહેર આકાર છે તે તો નહિ કરી શકશે, પણ મોત પછીથી દીનના આ જાહેર આકારની પાછળ જે ભયાનક રીતનો ખાતેન આકાર છે તે તો કદીખી તે દએવને છોડશેજ નહિ. રાહમલ થવાની ગતી કુદરતની તે ખાતેન હીકમત છે કે જ્યાં આગલ આવી જડ ઝમીરના દએવનો નાશ થઈને તેમાંથી ભલી ખેરદ ઉભી થાય છે.

ત્યારે જે એક બરતે—કુસ્તીઆંન અહુરમજ્જદની કુદરતની જાહેર બાબુ જરથોસ્તી દએનની યસ્નને નહિ તાબે થાય તો પછી તે તે દએનની પાછલ કુદરતની જે ભંચકર ગતી પડી છે તેના સાંચા કામમાંથી પીલાઈને અજ્ઞાનતાને—મૃત્યુને વશ કરીને લાંબે કાળે ભલી ખેરદે પુગશે.

જમીનમાંની કુદરતનો ફાળો જે જગતને જીવડાવીને ભોગવડાવ્યો
 કરાવીને ક્રશો-ગર્દી તરફ લઇ જવાની ખીશકારી કરવા માટેનો છે,
 તેમાં માનવની લાશોનું દાટવું ખલલ મુકે છે તેનો ચિતાર;
 જમીનમાંની કુદરત જે જગતને જીવડાવીને ભોગવડાવ્યો
 કરાવે છે તેમાંનાં ગાહામ્બારોના કુવતો, અને આતરે
 સ્પેનીશ અને તેની શક્તિઓ નામે આતરે વન-
 ઓશ, આતરપાત, આતરદાત, આતર ચીથ્ર
 આતર ખરેનંઘણ, આતર સવંઘણ, આતર
 જન્તુ, આતર દાખ્યુની ખીશકારીનું કંધક
 વર્ણન; મુરદાંઓની તેઓનાં કામમાં
 ખલલ.

ત્યારે જરથોસ્તી દ્યેનમાં ગુજરનારની લાશને આતશ-પાણી-કે
 જમીનમાં નહિ નાંખવાનો પણ પુરશેદ નીગેરશની કરવાનો હુકમ છે. આ
 પુરશેદ નીગેરશનીને તલેસમમાં કામ કરતી ઉભી કીધી છે જેને દોખમે-
 નશીની કહે છે જે બાતેન કુદરતનો એક ખહેર આકાર છે. જરથોસ્તી દ્યે-
 નમાં આમ કરવાનો હોકમ શા ઉપરથી આવ્યો હશે; આતશમાં બાળવે
 કે ખાસ્તરથી કીમેટોરીયમની તરતીબથી ભસ્મ થવે કે પાણીમાં દુબાડવે
 કે જમીનમાં દાટવે એવું તે શું થાય છે કે જેથી રવાન છુટવું નથી,
 જ્યારે પુરશેદ નીગેરશનીથીજ એવું તે શું થાય છે કે તેથી રવાન છુટે છે,
 તેની હકીકત કંઈક જોઈએ.

આપણે ઉપર જોયું કે જમીનમાં આરમઘતી પોતા સાથના છ મીનો
 સાથે રહી છે. જમીન આને લીધે ધણીજ અગત્યની ચીજ છે. જમીનનો
 પરદો આવો આરમઘતી વસેલો ઉભો થયો છે તોજ તેથી ઉરવાન અહુર-
 મજ્દથી ઘણે દુર જતું અટક્યું છે-જમીને તેને પોતાની ઉપર પકડી
 રાખીને તેની તનોમંદ હાલતને ટેકવવા અને તેને મુક્તિ અપાવવાનો કસદ
 કીધો છે. વળી પોતે જાત જાતનો ભાર એટલે વજનનો ભાર અને ઇન-
 સાનોની અને બીજી હેઠળી વસ્તીઓની કુકરણીઓનો ભાર ઇનસાનો અને
 બીજી વસ્તીના અખખરાનો ભાર ખમી તેઓને ભલામમાં બદલીને પોતા
 ઉપરની વસ્તીની સદ ગતી કરાવી રહે છે. જો જમીન નહિ હોય તો
 પછી તનોમંદ હાલતને ઠર પડવાનું નહિ હોય. આ જમીનમાં ત્યારે આર-
 મઘતીએ સ્પેન્તી કરવાનો કશ ઉભો કીધો છે જેમાં ગાહામ્બારોના કુવ-
 તોનો જમાવ કરી રાખ્યો છે.

ગાહામ્યારના કુવતોને નીચે દોરવનાર “કુવએમ ખરેનો”નેખી તેઓની સાથેજ રાખેલા છે. અહુરમઝ્દની મહાન મતલબ થું છે આકે-
બત થું છે વીગેરે ભેદોનો રાખનાર આ કુવએમ ખરેનો એક જ્ઞાન અને
અમલરૂપનો આશીરવાદ છે, જે કુવતોની ગતીને પોતાનાં કામમાં સચેત
રાખ્યા કરે છે. દાદારના અનંત આશીશ તરીકે આ કુવએમ ખરેનો
છે. આ આશીશ તેમાંનો છે કે જેથી તે અસુન્યની હાલતમાંથી સુન્યની
અને ચિથ્તની હાલતો થઈ છે. દાદાર આગળથી આ આશીશ નીકળી
મીનો કરકો આગળ આવીને પછી મીનો કરકોના ગુહ્ય વરોમાં કરાર
પકડીને પછી જમીનની ઉપર ઉતરી રહે છે. ધનામીન આ ખોરેહને લુટવા
ધણા ફાંફાં મારે છે. એ ખોરેહની પુઠે ધના દીવાનો થઈ જાય છે. આ
કુવએમ ખરેનો વગર ગાહામ્યારના કુવતો જમીનમાં ઉતરી શકે નહિ
તેમ વળી જમીનમાં રહીને પોતાનું કામ જે જડ હયાતીને ટેકવવાનું છે
તે કરી શકેખી નહિ ધના જડ હયાતીને તપ્પાહ કરવાનો સ્વપ્નો જુગો છે.
પણ કુવએમ ખરેનોને હાથમાં લીધા વગર તે થઈ શકે નહિ માટે ધના
તે ખોરેહની પુઠેજ રહે છે. પણ દર વખત નાસીપાસ થઈને પાછો ફરે
છે. ઝમયાદ યસ્તમાં એનો ભેદ આવે છે. આ કુવએમ ખરેનોનો
આશીશ ગયોમર્દથી તેપર દાતશાહો કેઆની શાહોની અછપિમાં તેમ તે
વખતના મોટા રથેસ્તારો, આશ્રવનો વાસ્ત્રીઓશીની અછપિમાં અનેક રીતે
ઉતરતો હતો, જેઓ બધા તે કુવએમ ખરેનોના હમકાર થતા હતા
જેથી તે ખરેનોનું કામ સરળ થતું હતું.

ગાહામ્યારના કુવતોમાંનું પહેલું કુવત નામે કુવતે-ગાઝીયા જમી-
નમાં રસકશ લાવવાના દુધ તરીકે છે જેને અવસ્તામાં પયંધહુ તરીકે
ઓળખે છે કે જેથી જમીનમાં નહિ કદખી શકાય તેવું ધન્ય ધાન્યનું
મુળ દુધરૂપ તત્ત્વ થઈ હોઈ શકે છે, કે જેનો સાથી અને હીદાયતનો આપનાર
તેમ તે પયંધહના રશકશમાંથી પીતો બહાર કઢાવનાર કુવતે-નામીઆ
ઉગવાની ગતી જેથી જમીનમાં બધું ઉગી રહે છે જેને અવસ્તામાં વસ્ત્ર
દાતએન કહે છે તેનો સાથી અને હીદાયતનો આપનાર-તેમ ઉગેલા પીલા-
માંથી ફળનો આકાર કાઢનાર કુવતે-મુસવરીઆની ગતી એટલે ખરેખરની
ચીજને ઉભી કરનાર ગતી જેને અવસ્તામાં હુયય કહે છે તેનો સાથી
અને હીદાયતનો આપનાર-તેમ તે ફળમાં મીદાસ મુકનાર ઉપ્યોગમાં આવે
તેવું કરનાર કુવતે મુવલદીયા-જેને અવસ્તામાં ફુર્વિશિત કહે છે તેની
ગતીનો સાથી અને હીદાયતનો આપનાર આ કુવએમ ખરેનો છે. જમી-

નમાં ચારેચાર અનાસરોની ગતી પડેલી છે તેઓનો વપરાસ આ કુવતોનું પરિણામ લાવવામાં થઈ રહે છે.

આ બધાનું કામ હયાતીને ટેકવીને ભોગવટાઓ કરાવીને આખરે ક્રશી-ગઈ કરવા માટે છે. કુવએમ ખરેનો આ બધી રૂપેનામીનની કુદરતની ખીસ્કારીઓમાં એક *motivo fore* મુળ હકીકત છે અસર રોશનીની તે કુદરતના બળતા ચેરાધનું તેલ છે. આ બધાં કામ માટે મુળ ક્ષેત્ર મીનો કરકોના ગ્રુહ્ય વરોમાં છે જેની જુદા તરીકે ગેતીમાંના તેવા ક્ષેત્ર તરીકે જમીન છે. જમીનમાં ઘણી વખાઓળી છે. પણ તેઓનો કુદરતી અંદાજ એવો છે કે તે બધી વખાઓને આરમ્ભતી પોતાની મીનો હમકારો સાથે સહેલાઈથી પુગી વળી પુરી પડી શકે અને તેઓને ફેરવીને પોતાનાં કામ માટે જોઈતાં ખાતરમાં ફેરવી શકે. પણ મુરદાંઓના દાટેલા નસાથી તે બધો અંદાજ ઘણોજ વધી જાય છે અને આરમ્ભતીનું કામ જે ફળદ્રુપતા લાવવાનું છે તે ઘણુંજ મુશ્કેલ થઈ પડે છે અને કુવએમ ખરેનો તે કામમાં ઘણુંજ રોકાવું પડે છે વળી આરમ્ભતીને તેમ કુવએમ ખરેનો માનવો તરફથી આવવી જોઈતી મદદ મળી શકતી નથી પણ ઉલટો સામે ગત્તો આવી મુરદાં દાટવા જેવી રસમે વીગેરે રસમોથી તેમ જુરી કરણીઓથી આવે છે. વળી કુવએમ ખરેનો બરકકતને પોતાની અછપિમાં રાખીને કુવએમ ખરેનોના હમકાર થાય તેવા નરોળી જન્મી શકતા નથી પણ જમીન ઉપર અને તે કુવએમ ખરેનો ઉપર અત્યંત ભાર મુકે તેવા હોવાની ખસલતની પ્રજાઓજ પેદા પડ્યા કરે છે. ત્યારે દાટવાની રસમથી ખાસ કરીને વખાઓનો અંદાજ હદ ઉપરાંત વધવાને લીધે ઘનાનો હોમલો તેવી જમીનમાં ખુબ જોશથી રૂપેનાની સામે થતો હોવાને લીધે અને મામલો હદની ઉપરાંત જતો અટકાવવાને માટે પછી ‘ઇનસાફની જમા’ વચમાં પડે છે અને વધી પડેલી વખાનો ઉભરો જમીનમાંથી બહાર પાડીને જાતગતની મરડીઓ દરદોનો વરસાદ પાડે છે અને વળી સાથ સાથ ઝમાનમાં મોટા ફેરફારો કરાવીને ધરતીકંપો કરાવી તેમ માણસો અને જમીનની જગાઓના ફેરફારોથી મોટી નાશકારક રેલો કરાવી રહે છે. આમ કંઈખી ઇનસાફની રૂપે થાય તેમાંથી માયાળુ કુદરત આમેદો-સાલેકો મુની રૂશીઓ વીગેરે ભલા નરોની બલી દુઆની રૂપે અને યસ્ન તરીકતના જમુઅની રૂપે એક રહાઈ આપી રહે છે, જે વરસાદના પડવાની ઉપર મદાર રાખે છે. જે વરસાદ ખુબ બહારમાં પડે તો તે વખાઓનું પંથરાવું રોકાય પણ જે વરસાદથી ખેંચાય તો વખા વધે. વરસાદની બાતેન ખુબી કે જેમાં

તેસ્તર તીર યજ્ઞની ગતી પડી છે તે વખાઓનાં જોમને રોકી શકે. હવે જમીનમાંની કુદરતને લગતા આતરે રૂપેનીશતનો ભેદ જોઈએ.

જમીનના આતશ આતરે રૂપેનીશ્તમાં કાઠખી ચીજને ઉપર કહેલા કુવતો મારફતે ઉભા કરવાને માટે પાયારૂપ થવાની-પાયો કરી આપવાની ગતી પડેલી છે. કાઠખી ચીજ જે થશે તેમાં પાયો આતશનોજ રહે છે. આવા આતશના પાયામાં તે ચીજને પોતાના તાબામાં રાખવાની કુદરતના કાયદેસર ચલાવવાની ગતી છે જેને આતરે-વનઓશ કહે છે. તે ચીજમાં તે આતશ તે ચીજની હયાતીની ગતી રાખીને તેને સરંજામ પુગાડવાની મકદુર રાખે છે. આવી આતશી ગતીને જમીનમાંની રૂપેન્ત-આરમઘતી બીજા મીનો સાથે રહીને ચલાવી રહે છે અને અશો જરથુશ્તના મોટા ધુરંધર ચેલાઓમાંના એક પોતાની અશોષના બળથી તે આતશની ગતી વનઓશને ચલાવવા રૂપેન્ત આરમઘતીની તે મીનો ગતીઓને મદદ પુગાડી છે જેવણુનું નામ તેજ આતશ ઉપરથી “આતરે-વનઓશ” કરીને થયું છે, જેવણુની ક્રવપીને ફરવરદીન-યસ્તમાં યાદ કરીધી છે. એવીજ રીતે રૂપેનીશ્તમાં આતરે-પાત નામની ગતી છે. કાઠખી ચીજમાં જે કંઈ ભલાઈ ગવ ઉભી થઈ શકે છે તેની વૃદ્ધિને ટેકવનાર આ આતરે-પાતની ગતી છે. આવી ગતીની કુદરતને મદદ કરનારખી પેગામ્બર સાહેબના એક ચેલા થઈ ગયા છે જેવણુને “આતરે-પાત”નું નામ આપ્યું છે, જેવણુની ક્રવપીને તેજ નામે ફરવરદીન યસ્તમાં આરાધી છે. વળી આ રૂપેનીશ્ત આતશમાં કાઠખી ચીજને કાયદેસરની ગતી અપાવીને નાનાથી મોટા કરવાની ગતી છે, જેને આતરે-દાત કહે છે. બચ્ચું માતાનાં પેટમાં ઉગે છે-બહાર પડે છે અને ઉગે છે તે બધું આતરે-દાતની ગતીની કુદરતથી થઈ રહે છે. આવી ગતીને મદદ કરનાર હમકાર પેગામ્બરના મોટા ચેલા થઈ ગયા હતા, જેવણુનેખી તેજ નામે ફરવરદીન યસ્તમાં ઓલખીને તેવણુની ક્રવપીને આરાધી છે. કાઠખી ફરજંદ પેદા પડે છે તે હંમેશાં ભંડુંજ હોય તેના શરીરમાં ગેઉશ ઉરવાની ગતી હોય જેને વહમાન કહે છે. આવું વહમાન ઉભું થયું તે આતરે-દાતથીજ ઉભું થયું માટે આવાં નવાં જનમેલાં ફરજંદને “વહમાને આતરે-દાત” તરીકે ઓલખી શકે છે. વળી આતરે-રૂપેનીશ્તમાં માખાપના યુન ઓદાનમાંથી એક તુફતો જાહેર યુન કે જેમાં તે બચ્ચાંની થવાની આકૃતિ અને સીરત અને અનુઓ બધાજ રહ્યા છે તેવા યુનને ઉભા કરવાની શક્તિ છે. આતરે રૂપેનીશ્તની આવી શક્તિને આતરે-ચીથ્ર કહે છે. આવી આતશી ગતીને તેનાં કામમાં મદદ પુગાડવાની ગતી ઉભી કરનાર પેગામ્બર સાહેબના ચેલા હતા જેવણુને આતરે-

ચીથના નામથી ઓળખે છે, જેવણની ક્વણીને ફરવરદીન યસ્તમાં તેજ નામથી યાદ કીધી છે.

આતરે-સ્પેનીસ્તની આતરે-ખરેનંધહની ગતીથી ચીજેના ઉસ્તાનો અને ઉસ્તાનોમાંનો વને—ઝવીત—ખીશ બહારથી કુદરતમાંથી તે તે ચીજેમાં આવીને તે ચીજેની ખુબસુરતી ઉભી કરે છે. ઉપર જોયું કે દરેક ચીજની અંદર ઉસ્તાન અને વને—ઝવીત—ખીશ તો બહારથી આવે છેજ. જ્યારે ઇનસાન પોતે તરીકત ઉપર રહીને પોતાના વોહુ-ફીયાનમાં અને તેનાં જુદાવી આતશમાં આવી આતરે-ખરેનંધહની ગતીને ઉભી કરે છે ત્યારે તેની અછપીમાં ખોરેહની ગતી ઉભરાય છે—તેનામાં એક જાતનો જલ્લો જામે છે. જમીનના આતરે-સ્પેનીસ્તમાંની આ આતરે ખરેનંધહની ગતીથી જમીનમાંની ચીજેના ઉસ્તાનો ચાલી શકે છે અને તે તે ચીજેના ગુણો દરોબસ્ત રહી શકે છે. ઇનસાન જે તરીકત ઉપર રહે તો પોતામાં આવી આતરે-ખરેનંધહની ગતી કરી જમીનના સ્પેનીસ્ત આતશની તેવી ગતીને તેજ કરી શકે. અશો જરથુસ્ત્રના એક મહાન ચેલાએ જમીનમાંની આવી આતરે-ખરેનંધહની ગતીને જેત આપી હતી. ત્યારે જે ઇનસાન કુદરતની બલીદારીને મહણ કરી શકે છે એટલે ખોરેહને પકડી શકે છે તે શખ્સખી ધણોજ દમામદાર દીલપઝીર હોય છે. એવા નરમાંખી ત્યારે આતરે-ખરેનંધહની ગતી હોય છે. આવા આતશને મદદ કરનાર હમકાર જેવણ અશો જરથુસ્ત્રના ચેલા હતા તેવણને તેજ નામથી ફરવરદીન યસ્તમાં યાદ કીધા છે.

જમીનમાં થતી યા તનોમંદ હાલતમાં ઉગતી ચીજે જે પરદુખ-ભંજનની ગતીની હોય તેમાં આતરે સ્પેનીસ્તના આતરે-સવંધહની ગતી ખીલેલી હોય છે. જે જમીનને અહુરદાતના કાયદેથી ખેડી જમીનમાં કશ કરી-ખીયાંમાના તુરે-ફુન્ગરસને એટલે અરવાહીના મીથ્રોના રાખનાર કીલીદારને કીયાથી ઘેરી માંથ્રોને જોરે જમીનમાં વાવીને પાક ઉભો કરે તો તે પાકના ખોરાકમાં અરવાહીઓનો દમ સંક્રાંચાઇ જાય છે. એવા ખોરાકને જે ગુનેહગાર શખ્સ ખાય તોખી તેનામાં ગુનાહ નહિ કરવાની ગતી ઉભી થાય. આવા ખેડણમાં જે આતશની ગતી કામે લાગે છે તેને આતરે-સવંધહ કહે છે. નખાતાત કે જેમાં આતરે-સવંધહ હોય તેજ ઇનસાન જાતનો ખરો ખોરાક છે કે જેનાં અહારથી કદીખી ઇનસાનમાં ગુનાહ ઉભા થાય નહિ. આજે આવી ગતીની નખાતાત ઉભી થઇ શકતી નથી. આજના નખાતાતમાં અરવાહીના મીથ્રો છે માટે તેઓનો અહાર ઇન-

સાનમાં તેજ જાતના ગુનાહો ઉભા કરે છે કે જે બીજી જાતના ખોરાકથી ઉભા થાય છે. એક ઇનસાન તરીકેના પથ ઉપર હોય તેનામાંથી આતરે-સર્વંધ હોવા માટે છે. એવી રીતે આતરે-જન્તુ અને આતરે-દૃખ્યુ ના ભેદો છે જેઓનો વર્ણુવાનો આ મોકકો નથી. રવાન થાય એટલે ઇન-સાન ગુજરે ત્યારે તેને દીન પ્રમાણેની સદગતી કરાવનાર આતરે-જન્તુ છે. જેણે પોતાની દીનની તરીકે પાલીને આરમઘતીની જમીનને શાદમાન કીધી હોય તેના આતરે વોહુ-ક્રીઆનમાં રહેલા આતરે રપેનીસ્તની આ શક્તિ ખીલેલી રહીને જમીનના રપેનીસ્ત આતશની આ આતરે જન્તુની શક્તિને મલીને પોતાની દીન પ્રમાણેની ભલી સરજતે ગુજર્યા પછી પુગાડવામાં મદદ આપશેજ. જે ઇનસાન પોતાની દીનની તરીકે ઉપર રહે છે અને પતમાન એટલે દીની હોકમ પ્રમાણેજ રાસ્તીથી વર્તે છે તેને પછી તે દીનના ભેદો શીખવવા કુદરત મોકકો આપે છે. કામખી દીન એવી નથી કે જેમાં ખાકસારી ઉભી કરવા કહ્યું નહિ હોય. ઇનસાન જ્યારે પતમાનની તરીકે ઉપર હોય છે ત્યારે તેનામાં નાકશી ઉભી થાય છે અને જમીનની કદર તેને ઘણી થાય છે. જમીનમાનાં આતરે-રપેનીસ્તની આતરે-દૃખ્યુની ગતી તેને તે મુખારક જગા તરફ દોરવે છે કે જ્યાં આગળથી તેને પોતાની દૃએન પ્રમાણેનો કુદરતનો ભેદ જાણવાનો અને જીરમોની ગતી જાણવાનો મોકકો પેદા થશે. ઇનસાને જમીન ઉપર ઘણીજ તમીજથી પગ મુકવે અને જમીન ઉપર પગ ઘસીને ચાલવું નહિ કેમકે તેથી બુદ-પરસ્તીનો નાદ ઉભો થઇને “આતરે-દૃખ્યુની શક્તિ તેથી દુર જાય છે. આતરે-દૃખ્યુનો આતશ જમીનમાંથી થતા મોસમના ફલ-ફુટમાંથી કંઈક દરજજે મલી શકે. ગાહમ્ખારોને ઉજવવાથી અને ક્રીયા કરવાથીજી જમીનનો આ આતશ પોતાનો આશીરવાદ તે ઉજવનારને આપે છે, વીગેરે વીગેરે.

આખી કુલ કુદરતની ગતીને મદદ કરવા અશો ઝરથુસ્ત્રના ધુરંધર ચેલાઓ ઉભા થઇ ગયા હતા જે બધાના નામો કુદરતની તે તે ગતી ઉપરથીજ આપેલા છે. આ બધા આતશોની ગતીઓને મદદ કરવા એવ-ણુના ચેલાઓ થઇ ગયા છે, જેઓનાં નામો તેજ આતશોનાં નામોથી અપાયા છે, જેઓની ક્વષીને યાદ કીધી છે. એવી રીતે ત્યારે આતરે-જન્તુ અને આતરે-દૃખ્યુ નામના મહાન નરો થઇ ગયા છે જેઓએ રપે-નીસ્તના આતશની તે ગતીને જખરી જેટ આપી છે. આમ ત્યારે જમી-નમાં આરમઘતીએ કશ કરીને તેમાં ગાહમ્ખારોના કુવતોને કવએમ ખરેતોને જોરે અને તેવા ખોરેહ ધરાવતા નરોને જોરે અને ઉજવાઇ રહેતી ગાહમ્ખારો કરવાની જાતજાતની ક્રીયાઓને જોરે મુકીને તેઓને

આતરે-સ્પેનીશ્તની મારફતે ચલાવીને જમીનનું ધાન્ય ધન ઉભું કરી છે અને કરે છે, જેમાં એવીજ રીતે વયુની ગતીને વયુ-વેહની ગતીઓ તરીકે વાપરી છે અને વાપરે છે, અને જેમાં આપની ગતીને આવાના પ્રવાહો તરીકે અને અર્ધ ખાકની ગતીને જમીનની સોશર તરીકે વાપરી છે અને વાપરે છે, એમ આ બધાની સામટી હકીકત મારફતોથી અસ્તોમંદ જગત પેદા પડ્યા કરીને ભોગવટો કર્યા કરે છે માટે જમીનનું ધાન્ય ધન બધું ઉભું થાય છે અને થયા કરે છે.

જમીનની અંદર યજ્ઞતી ગતીઓ આરમ્ભતીના ક્ષણમાં રહીને બહારના વાતાવરણના વયુમાંના તેમ ઉપર દેખાતા કે નહિ દેખાતા ગેતી નીરતીના અસ્તોમાંના છેક મીનો કરકો લગીના બધા અસ્તોમાંના તેવા કર્ષો સાથે સંબંધ રાખીને એટલે રથવ્ય ચક્રને ચલાવીને કુદરતનું નીસ્તી ગેતીને ચલાવવાનું ઉપર કહ્યું છે તેવું કામ જેને ‘હુખ્ત’ ‘હુવરશ્ત’ કહે છે તે કરી રહે છે.

ઉપર કહેલા આતશોની ખીશકારીઓમાં જાતજાતની યજ્ઞતી ગતીઓ સામેલ હોય છે તે નોંધવું. આતશની સાથે આદરની શક્તિ અને બીજી શક્તિઓ, તેમ વયુ સાથે વાય અને મીનોરામની શક્તિઓ તેમ આપની સાથે આવાં અને ખોરદાદની શક્તિઓ તેમ ખાકમાં જમ્યાદ વીગેરે મીનોઓ આરમ્ભતીના હમકારોની શક્તિઓ પોતાના હમકારો સાથે કામ કરી રહે છે. જમીનમાં દટાયલો નસો આ બધા રોશન ગતીની કુદરતની ખીશકારીઓમાં ધણી નડતલ મુકે છે તેનો ખ્યાલ નીચે આપેલો છે.

દોખ્ખાઓની તલેસમ જમીનનાં આવાં કામોને જેટ આપે છે અને દોખ્ખામાં રહેલા ગુજરનારાઓના ઇબ્બલ નસાથી તે કામને અલવલ આવવા દેતી નથી. પણ જમીનમાં ઇનસાનો અને રચનની ગતીનાં જાનવરો કે જેઓનાં તનો ગુજ્યાં પછી નસો થાય છે તેઓને દાટવાથી જમીનમાંના આરમ્ભતીના ક્ષણે ઘોકો પુગવાની ધારતી રહે છે માટે આરમ્ભતીને તે ક્ષણે મજબુત કરવા રોકાવું પડે છે, જેથી રોશન ગતીની કુદરતનાં આ બધાં કામને ચલાવવાનું ખેતર સંકોચાવું જાય છે. જમીનમાંના વૃદ્ધિનાં કામથી રોકાઈને આરમ્ભતીને નસાની ગતીથી ચર્તા નુકશાનને સમારવું પડે છે, જેમાં ગોયા એક જાતનો ઇસરાફ ઉભો થાય છે. દોખ્ખાઓ આવી જમીનમાં થતી ગેરબંદોખસ્તની સામે પોતાની તલેસમને ચલાવીને ખરો બંદોખસ્ત ઉભો કરીને આરમ્ભતીને મદદ કરી શકે છે. ત્યારે હવે જમીનમાં નસો દાટવાનો મોટો ગુનાહ

કાંચ છે તેની સમજ પડશે. અહિંયાં ગાણુવું કે ગાય ગોધા બળદ પોપટ વીગેરે પક્ષીઓ-પ્રાણીઓનાં જડ તન મુરદાર તનમાં નસ દુજનું જોર રહેતું નથી માટે તેઓનાં શરીરો જો જમીનમાં પડે તો તેથી આરમઘતીના કશને તેમાંના ગાદાખ્યારોના કુવ્વતોનાં ઉપર જણાવેલાં અનાસરો સાથનાં કામને રોકાવું પડતું નથી-ના, તે મુરદાર તનને આરમઘતી ખાતર તરીકે વાપરી શકે છે. નસાના શરીરોને નસા રહીત કીધા પછી ખાતર તરીકે વાપરી શકે-પણ આ નસાની બુરી અસરથી નીરાળી ચીજો જુદી રીતની રહે છે. કુદરત પોતેથી પુરશેદ-નીગેરશનીથી કરોડો અબજો મુરદાર જનવરોને ઠેકાણે પાડે છે. જમીનની આરમઘતી કરતાં રવીના પુરશેદના રવાને એટલે પુરશેદ-મહેરની ખીશકારીને નસાને સુધારવા માટે કમ ગતી વાપરવી પડે છે તેમ વળી કામ ઘણું જલદીથી કરી રહે છે. જનવરો મરે છે ત્યારે તેઓ જમીનની સપાટી ઉપરથીજ વ્યવસ્થા પામે છે. પણ કેટલાક જનવરો મરતી અગાઉ જમીનમાં ખાડો ખોદીને પછી તે ખાડામાં પડીને મરે છે-ગોયા દટાય છે. આવા જનવરોના તનો ગવના જનવરોની માફક ગુજર્યા પછીથી નસ દુજોને ઉભો કરી શકતા નથી માટે તો જમીનને ઓર ફાયદા કરતા થઈ રહે છે તે નોંધવું. આમ ત્યારે જમીનમાં નસો દાટવાનું* અઝીમ ગુનાહનું કામ છે. આરમઘતીને

* અહિંયાં એક નોંધ ઘણીજ અર્થસુચક થઈ પડશે. અન્ય વર્ણુના ગુજરેલા તનમાં ઉપર વંદીદાદની પુરહાન સાથે વાંચ્યું કે દુજો-નસુ ઘણીજ દુરબળ રહે છે અને વળી તેઓની ઈલ મરતી વખતના તેઓના તનના તેવા નસ દુજને રોકી શકે છે. છતાંજી આવા અન્ય વર્ણુના લોકે જેઓને દટાવવા કે બળાવવાનો હોકમ છે તેઓના સર ઉપરથી જીવતી જીંદગીમાં કબરનું ખારણું મોત પછી ખુલ્લુ રહે તે માટે કે આતશનો આજબ થોડો થાય તે માટે તે વર્ણુનાઓને ખાસ મંત્રો કહ્યાઓ મળેલા છે તેઓની એક તરીકતરૂપ થઈ રહે છે. પણ બસ્તે-કુસ્તીયાંનોની કુખમાંથી જન્મેલા પારસીઓના તનમાં નસે દુજ પુર જોશથી થાય છે અને વળી તેઓની દીનમાં તે ફરમાન નથી માટે તેઓને ઇલ જેવાની મદદ નથી. તેઓને માટે દટાવવું-બળી જવું ખરેજ નહિ કહી શકાય તેવું ભયાનક છે. વળી અન્ય વર્ણુના મોટા સંતો મુનીઓ તેમ તે વર્ણુના નખી વલી ઓલીઓ મુરશદો ખુદ તેઓના પેગાખરોળી દટાય છે કે બળી રહે છે. પણ તેઓ તો જીવતા જીવત એવી તરીકત કરે છે કે મરતી વખતે સાધારણ માણસ કરતાં વધુ જોશથી થતા તેઓના નસ દુજને તે તરીકતની સાક્ષાત કેરદારથી તેમ તેઓના ઉસ્તા-

(કુટનોટ માટે જુઓ પાને ૧૬૫ મે).

નસાને સુધારતાં જે મહેનત પડે છે તેથી નસાને દાટનાર ઉપર તે મહેનતનો ખરચો આવી પડશે અને તેના અવેજમાં તેવા શખ્સ ઉપર પછી કુદરત ખુરી અસરો લાગશે, જેથી તે દુખી થશે, જે એક શીક્ષા થઇ-આમ તનાસકમાં પાડનાર ગુનાહ તેને લાગે છે જેને અઝીમ ગુનાહ કહે છે.

કમનસીબે આજકાલ ઝરથોસ્તીઓમાં મુરડાંને દાટવાનું કેઠે કેઠે બહારગામમાં ઉભું થયું છે જે બહુજ ખેદકારક છે. ઝરથોસ્તી દ્યેનની સામેનું આ અઝીમ ગુનાહોનું કામ જે પારસીઓ સાંખી શકે તો પછી ખરેખરજ માનવાનું કારણ છે કે આજે પારસીઓમાં પારસીપણું રહ્યું નથી. પારસીપણું ટેકવી રાખતી ઝરથોસ્તી દ્યેન અને જમીનમાં દાટવું એ સામસામી ચીજ છે. જે પારસીઓ વચ્ચે આવું કબરસ્તાન હોય તેઓ પોતાને પારસી તરીકે પોતાની દીનની બાપ્ત્યા પ્રમાણે ઓલખાવી શકે નહિ. પારસીપણું અને દાટવું એ એક બીજા સાથે જઇ શકેજ નહિ. બહારગામમાં ચોતરાઓ બાંધે તો તે થઇ શકે છે પણ આજના પારસીઓમાં પોતાની જાત-દીન-માન્યતા બાળેની અધોર અજ્ઞાનતા છે છતાંખી તેઓ પોતાને શીખેલા ગણે છે એ હસવા સરખું છે. પારસીઓને આજે ખ્યાલ આવતો નથી કે મધ જેવી તેઓની વસ્તી દીનની આવી સંસ્થાઓને લીધે છે. આજે દીનમાં દીન-દુસ્મનો ઉભાઇ જાય છે જેઓ પારસીઓને જમીન ઉપરથી ઉખેડી નાંખવાનાં પગલાં ભરી રહ્યા છે, પારસી ઉંચ ખસલતને તેઓ આજલ વધવાના આકિથી ભુસાડી રહ્યા છે. નદી મહાસાગર જેવા પાણીઓમાં ગુજરેલી લાસો નાખવે પાણીઓમાં થતી તે ગુજરેલા નસાની ખુરી અસર પાણીમાંની કુદરતમાં થતી ખલલ.

પાણીની સપાટી ઉપર મુરડાં રહે તો તેથી વહેતાં પાણી પોતાના ઉઝદાવ થતા કાદોની ખુગીના બળે જે જંતુઓને રવીના સ્વાની હાજરીમાં મારવાની શક્તિ રાખે છે તેમાં ખલલ પડે છે. પણ પાણીઓમાંની

(પાને ૧૯૪ મેથી કુટનોટ ચાલુ).

દની મદદથી તેમ ખુદ તેઓની દીનોની ધલથી તે સહેલાઇથી રોકી શકાય છે જીવતી જીંદગીની તેઓની તરીકત જે આરમઘતીને અરપણુ કરેલી રહે છે તેથી આરમઘતી પોતાના આતરે સ્પેનીશત મારફતે તેઓના જુજનજ નસને સહેલાઇથી તોડીને બલાઇમાં ફેરવી શકે છે. એમ તેઓ દુક વખતમાં પોતાના અનાસરોને છોડવી શકે છે.

માછલીઓથી તે શરીર ખવાય માટે જમીનમાંના દાટવા કરતાં તે કંઈક ઠીક કહેવાય. પાણીમાં કેટલી બધી જાતજાતની કુદરતી ગતીઓ છે તેનો ખ્યાલ લેવો મુશ્કેલ છે. આવાં યજ્ઞત પોતાની નાકે-બવર નામની અલંકારીક ઢાલની ઉપર અહીંની દ્રુણ ગતીઓને રદ કરીને જગતને જીવંત રાખે છે. ઉશ્તાનને ચલાવ્યા કરે છે. તે યજ્ઞતનું જોર પોતાને લગતા ૧૦૦૧ અલંકારી નાળાઓ એટલે અસર રોશની ઉપર છે જે બધા નાળાંઓનું આ ગેતી ઉપરનું ઠામ વધુથી બીજે મરતણે પાણીમાં છે. એમ જમીનની આરમછતીની માફક ત્યાંની યજ્ઞતી ગતીઓ યજ્ઞતી ખીશકારીઓ ચાલુ છે, જેઓ ગેતીને વખતો વખત નવી જેવી બનાવીને તેને સુધારવા કામ કરી રહે છે. નદીનાં પાણીના ક્રાદોળી ખાસ કામ કરે છે તે બધું કહેવાની આ જગા નથી. પણ દુકમાં એટલું જાણવાનું કે પાણીમાં એક મોટી ભવ્ય મીનો “હુનજુમન” છે, તેમ જાતજાતના સ્થુળ સુક્ષ્મ આપની ગતીઓનો સીલસીલો છેક ખોરદાદના ગોહરે મુકરદ અને આપે મુકરદથી-જાતજાતના મીનો આપથી તે જડ પાણી અને ક્રાદોની ગતી વીગેરે જેઓ યસ્નમાં કામ લાગે છે તે બધે ત્યાં થઈ રહેલો છે. આ બધાને મુરદાંની હાજરીથી પોતાનાં વૃદ્ધિને લગતાં કામ કરવામાં ખલલ પુગે છે. સ્થુલ રીતે પાણીમાં મુરદાંઓનો કાહવાત પસરવે તે પાણી પીવાથી જાત જાતની વખાઓ બીમારીઓ મોટે ભાગે આંતરડાને લગતી શરૂઆત થાય છે. આતો પાણી કે જમીનને નસાથી અલગાત લાગે છે તેનો ચિતાર છે, પણ આતશમાં બાળવે કે દાટવે કે પાણીમાં નાંખવે તન-કેહર્પ રવાનનો રખડાત થાય છે-અધોટ ગતી થાય છે તેનો નાખુશ બચંકર ચિતાર નીચે છે. અનાસરો બગાડવાની શીક્ષા તો ભવિષ્યની જીંદગીઓમાં થશે પણ તુરતા તુરત મુરદાર તનનાં રવાન-કેહર્પની અધોટ ગતી થાય છે તેનો ચિતાર નીચે છે.

ગેતીના ભોગવટાઓમાં આતશનો સુંદર ભાવ: પહેલે ભાર ખમીને પછી આઝાદગી આપશે તેનો ખ્યાલ.

બસ્તે-કુશ્તીઆનનાં શબ્દને આતશથી કે ઇલેક્ટ્રીસીટીની ખાસ્તરથી કાંય નહિ બાળવા જોઈએ: તેથી થતું રવાનીક ગુકસાન.

ઉપર જમીન અને નસો તેમજ પાણી અને નસાનો સંબંધ જોયો હવે આતશ અને નસાનો સંબંધ જોઈએ. આતશ ઘણી અમુદ્ય ચીજ છે. કુલ સૃષ્ટીનો પાયો આતશ છે તેમ કુલ સૃષ્ટીને ચલાવીને પાર પાડનારખી આતશજ છે. ગેતીની રજેરજમાં આતશ પ્રદરશીત થઈ રહેલો છે.

આપણે ઉપર જોયું કે દરેક ચીજમાં આતરે-વોહુ ક્રીયાંન અને આતરે-સ્પેનીશ્ત એક સાથે રહીને તે ચીજને ટેકવી ભોગવટો કરાવીને તેને સુક્ષ્મતા તરફ લઈ જવા કામ કરી રહ્યા છે. મોટે ભાગની ચક્ષીત ગતી રાખતી ચીજોમાં આતરે-વોહુ ક્રીયાંન તેજ રહે છે જ્યારે આતરે-સ્પેનીશ્ત મંદ રહે છે. બીજી અચક્ષીત ચીજોમાં આતરે-સ્પેનીશ્ત તેજ રહે છે અને વોહુ-ક્રીયાંન મંદ રહે છે. દરેક દરેક ચીજમાં વોહુનની ગતી ચાલે છે અને તેમાંથી તે તે ચીજો પોતાનો પ્રભાવ બતાવી રહે છે. વોહુનને આમ ચલાવનાર આતશ છે. આતશ આ ચીજનો ગોચા બાર ખમી રહે છે અને તે તે ચીજોના સ્વભાવને બહાર કઢાવી આપે છે. આમ સુક્ષ્મ નજીસાતને આતશ પોખીને ચલાવી રહે છે. ત્યારે દરેક ચીજમાંની ગતીને આતશ ખીલવી આપે છે. તે ગતી પ્રમાણે તે ચીજની વર્તણૂક સજ્જ-જઝા પામે છે. આમ ત્યારે દરેક ચીજની ગતીને ઉભારાવીને સજ્જ-જઝાએ પુગાડનાર આતશ છે. પછી જ્યારે તે તે ચીજોનો વોહુન સુક્ષ્મ થતો આવે છે ત્યારે તેઓની સદગતીથી તેજ આતશ કરી આપે છે. ત્યારે પહેલે આતશ બાર ખમે છે અને પછી તે બારને ઓછો કરાવીને તે વ્યક્તિ-તે ચીજને બાર રહીતની કરે છે-એટલે પોતા જેવી કરે છે. જ્યારે આતશ વોહુનની ગતીને ચલાવે છે ત્યારે વોહુનમાં જે કંઈ ઉશ્તાન છે-દમ છે તેની સાથે મલીને તે ચીજને તે વ્યક્તિને ચલાવે છે-પોખે છે-જોર આપે છે-એટલે આતશ તે ઉશ્તાનને પોતામાં સોંપી કરે છે. તે ચીજોના ઉશ્તાનમાં સુક્ષ્મ નજીસાતનો ભાગથી રહે છે. ઉશ્તાન જે બહારથી આપે છે તે જો કે હસ્તીમાંનું છે ખરું, પણ નીસ્તીમાંથી પસાર થતી વખતે તે ચીજ તે વ્યક્તિ કે જેમાં તે આવવાનું છે તે ચીજમાંથી ભોગવટાઓ વખતે ઉભી થતી સુક્ષ્મ ગતીઓ જેવી કે વીચાર-કરણી બોલોમાંથી અને બીજા સાધના સહવાસોમાંથી ઉભો થતો નાદ જે સ્થુળ ઘટ હોય તેનો ઘટનો નાદ જે ઉપર થયો હોય વાદળાંરૂપમાં બંધાયો હોય અને તેમાં હરીરી જે કંઈ ઉભી થઈ હોય તેઓનેથી સમેટીને તેવી હરીરીની સાથે તે ચીજમાં ઉતરે છે. આમ ત્યારે ઉશ્તાન રંગાઈને દરેક ચીજ વ્યક્તિમાં ઉતરે છે. આતશ આવા રંગાયલા ઉશ્તાન કે જે તે ભોગવટો કરનાર વ્યક્તિમાં ચાલતું હોય તેને ચલાવીને તે વ્યક્તિને ટેકવીને કરમો કરાવીને સજ્જ-જઝાએ પુગાડે છે. આમ આતશ તે વ્યક્તિ ચીજનો બાર ખમે છે અને તે બાર આખરે તે વ્યક્તિ ચીજમાંથી ઓછો પણ કરાવશે. આતો ચીજમાં વ્યક્તિમાં પ્રસરી રહેલા મીનો આતશ કે જે ગરમી આપે છે જીવ ટેકવે છે તેની વાત થઈ. હવે દેખીતા બહારના આતશને

જોઈએ. આપણે આતશ ઉપર જે કંઈ પકારીએ તે ચીજના ઉક્તાનમાંની ઉપર કહેલી હરીરી પ્રમાણે આતશ ઉપર ભાર રહેશે. નખાતાતના ઉક્તાનમાં તેમ બકરાનાં *માંસના ઉક્તાનમાં તેઓના પ્રમાણની જે હરીરી હોય છે તે એકિના વોહુનમાંનું જે ગદલાપણું હોય છે તેનો તેમ તેઓના ગવની ઉંચ ગતી એકિનો ભાર આતશ જે પકવે છે તે લઈ લે છે એટલે એકિનું ઉક્તાન તે આતશ સોશણ કરે છે. ઉપર કહેલી બે ચીજો વોહુનની છે; તે નસો નથી. પણ માનવનું મુરદાર શરીર તો નસો છે. આ નસાને જે આતશ જાળશે તો પછી નસામાં જે હરીરી છે જે તેના ઉક્તાન તરીકે છે તે હરીરીનો ભાર આતશને ઉંચકવો પડશે-હરીરીને પોખવી પડશે. આ હરીરી પોખાવે કુદરતમાંની અસરે-તારીકીની જાણુને જોર મલે છે. એમ છે માટે નસાની ઉપર આતશને નહિ જોડવાનો હોકમ છે, કેમકે આતશ તે નસા ઉપર કામ કરવે તે નસામાંની હરીરીને વધારે છે, જે વધેલી હરીરી અસરે-તારીકીને મદદ કરતા થાય છે. આતશને આપણે દુન્યામાં વ્યવહારમાં લાવીએ છીએ ત્યારે આતશ ઉપર ભારજ કમરીતે રહે છે તેનો ખ્યાલ લીધો. આતશનું ચૈતન્ય આ જગતમાં અભડાવવાજ ખાતર ગોયા

* અહિયાં ખાસ નોંધ લેવાની છે કે બકરાના માંસનું વોહુન ખાસ રહે છે તેને નસો કહેતા નથી કેમકે જેમ ઇનસાન કે સ્વનની ગતીના જનવરો જેવા કે કુતરાઓના મરણ વખતે તેઓના શબમાં ઢુજે-નસુનો પુર્ણ ઇલાકો જામે છે તેમ બકરાના ગોસ્તમાં તે નસુનો ઇલાકો જામતો નથી. માનવ તેમ સ્વનના જનવરોમાં મરણ વખતે વને-ઝવીત-ખીશના મુજ્યાં તુરતજ જડ તનનાં અનુએ અનુમાં સુકાઈ જાય છે જેથી તે ગુજરેલાં જડ તનનો વોહુન વોહુન તરીકે રહેતો નથી; પણ ગવ અને દરેક ગતી નામે રચેશ્વમાં છુટો પડે છે. આ રચેશ્વમાંથી ઢુજે-નસુ જન્મે છે, જેની આણુ તે ગુજરેલા શબમાં ચાલી રહે છે, જેને અંગે તેઓના સરીરોને નસો કહેયો છે. પણ બકરાં વીગેરેના મુરદાર તનના અનુએ અનુમાં વને ઝવેત ખીશના મુજ્યાં તુરતજ સુકાઈ જતા નથી જેથી તે ગુજરેલાં તનના અનુએ વોહુન તરીકેજ રહે છે. તેઓના જડ તનનો વોહુન નસાની આણુમાં આવતો નથી માટે તે ગોસ્તમાં ગરમોતરી રહી શકે છે. વળી પસુ-પચની કીયાખી બકરાનાંજ ગોસ્તમાં થશે. જે બકરાનું ગોસ્ત નસાને લગતું થતું હોતે તો તે ઉંચ દરજ્જાની પસુ-પચની કીયા તે નસાની ઉપર થઈ શકતે નહિ. આજના બકરાની ગતી કાંઈ પસુ-પચની નથી. પણ સામાન્ય બકરાઓના ગોસ્તમાં તેમ અપવાદના પસુપચવાલા બકરાના ગોસ્તમાં તેમ તેથી જરા ઉતરતા ખીજ પ્રકારના બકરાના ગોસ્તમાં માંસમા નસો થતો નથી. જેમ નખાતાતનો વોહુન હોય છે તેવો આ માંસખી વોહુન છે. આ ખાબદને લાગણીથી લેવાની નથી પણ કુદરતી કાયદે કામ કરતા ઇલ્મની નજરે જોવાની છે.

ઉતરે છે. એમ છે માટેજ પેગામ્બર સાહેબે આતશોની ઉપરથી ભાર ઓછો કરવા આતરે દાદગાહ, આદરાન, વરેહરાન ઉભા ક્રોધા અને આતશની સાથે અદબ આદાબથી વર્તવાની રીતો બતાવી કાયદાઓ આપ્યા. આતશ ખુદ પોતે રથેસ્તાર છે. રણમાં ધુમવું એ તેનો ધર્મ અને રમુજ છે. પણ કુદરતના હદ ધનસાફ આતશની ઉપર બહુજ ભાર મુકનારને, ખાસ કરીને નસાથી આતશને ખુબ અભડાવનારને, તેમ આલાત થયલા આતશોની સાથે બેઅદબી કરનારને, તેમ જીવતી જીંદગીના આતશની ઉપર ગુનાહો કરી ભાર મુકનારને તનાસક અને તે તનાસકોમાં અત્યંત દુખો પડે તેવી શીક્ષા કરે છે. તખ્તોએ ખરાબ થવું, નબળાઇના ભોગો થવું, એ કેશાશો આવી હકીકતને રૂપે થઇ રહે છે. પણ આતશોને કીયાથી તખ્ત નશીન કરીને પછી તે આતશને છાજતી વર્તણૂક જાણુ અંજાણુ નહિ આપવી અપાવવી—તેવા આતશોની ઉપર ભવિષ્યમાં આજબ પડશે કે, તે બધું જોયા જાણ્યા વગર આતશોને દુન્યવી લોભને ખાતર ઉભા કરવાથી જે કુદરતી શીક્ષા પડે છે તે ઘણી યા થોડી સાત પહેડી લગી પુગે છે અને મુળ કરતાનું રૂવાન પેલી ગેહાનમાં ઘણુંજ રજુર થાય છે. માટે આ હાશેમી જમાનમાં એવું કામ કરવા પહેલા હઝાર વખત વિચાર કરવો.

દાટવા-બાળવા-ઇલેક્ટ્રીસીટીથી રાખ કરવાથી બસ્તે-કુશ્તી-

આંતોનાં રૂવાનની કઇ રીતની હાલતો થાય છે

તેનો સંક્ષેપ ચિતાર.

જડ તન બળી ગયું તેથી કાંઇ જડ તનમાંની નસાની ગતી બળી જતી નથી એટલે નીરમુળ થતી નથી—ના, તે નસો તો મજબુત થઇને અણુદીઠ આકાર લે છે. આતશના બાળવાથી જે જડ તન દેખીતું હતું તેનો હજાર દરજ્જેનો મજબુત પણ અણુદીઠ પ્રતીબીંબ—અણુદીઠ ઘાટ એમ ઉભો થાય છે. આજે તે ચીજ ભસ્મ થયલી દેખાય છે તેથી તે ગઇ છે એમ સમજે છે, પણ કોઇખી ચીજ નાશ પામતી નથી પણ તેનો સુક્ષ્મ આકાર તો થઇ રહે છેજ. ત્યારે મુરદાર તનને બાળવે તેનો જડ દેખીતો આકાર બળે છે પણ તે બળવું કંઇ નાશ પામવા જેવું નથી. પણ બાળવાથી તો તે જડ દેખીતા આકારનો સુક્ષ્મ પ્રતીબીંબ જડ કરતાં વધુ મજબુત થઇને રહે છે અને જડ આકારમાંનો દમ હરીરી જે નસાની છે તે તો પોખાઇને હવામાં પાછા ઉભા થયલા અસલ જેવા પણ અણુદીઠ આકારમાં ગોઠવાય છે અને તે હરીરી જડ આકારના કરતાં હજાર ગણી મજબુત

થઈ રહે છે. એમ નસાનું જોર વધીને આકાર પકડીને ઉભું રહે છે, જે અહીંરીમનની કાળી બાજુ તરફ આકર્ષાય છે અને કુદરતમાં તુકસાન કરતા થઈ પડે છે. દરેક દેખીતા ગુજરેલા ભાગમાં તે ભાગની ફેરીઅત રહે છે, એટલે વોહુનની ગતી કે ગવની ગતી કે નસાની ગતી તેના દમ ઉક્તાન જે ગરમોતરીવાળી સજીવન ગતી રાખતું હોય યા સજીવન ગતી રહીતનું કોહવાટનું હોય તેવાં ઉક્તાન સાથે હોય છે. વોહુનના ભાગમાં ગરમોતરીવાળું સજીવન ગતીનું ઉક્તાન રહે છે અને નસાની ગતીમાં સજીવન ગતી રહીતનું ખુશ્કી કરીને કોહવાટ તરફ જતું ઉક્તાન હોય છે. ત્યારે તે દેખીતા ભાગના અણુદીઠ ભાગ તરીકે પેલું ઉક્તાન રહે છે. આમ દરેક દેખીતા ભાગમાં તેનો અણુદીઠ ભાગ રહે છે. દેખીતો ભાગ જે આતશમાં બળે તો તે દેખીતો ભાગ બળ્યાથી નાશ પામતો નથી પણ તેનો અણુદીઠ આકાર ઉપર હવામાં બંધાય છે અને દેખીતા સાથેનો ઉક્તાનનો અણુદીઠ ભાગ આતશથી પોખાય છે. જાહેર ભાગ જ્યારે બળીને દેખીતી રાખ થાય છે જે કે અણુદીઠ રીતમાં તે ફેરવાય છે, ત્યારે ઉક્તાનીક ભાગ આતશથી ધણોજ પોખાય રહે છે. આવો પોખાયલો બાતેન રીતનો અણુદીઠ ઉક્તાનનો ભાગ પેલા બળી જઘને હવામાં દેખાય નહિ તેવા બદલાયલા ભાગમાં જઘ વસે છે—તેની આસપાસ વસી રહે છે. એમ એવી રીતે પેલાં પોખાયલાં ઉક્તાન સાથે તે અણુદીઠ ભાગ પાછો દેખીતા ભાગ જેવો પણ અણુદીઠ આકાર લઘને હવામાં રહે છે અને જીવતાઓના તેવા અણુદીઠ ભાગમાં પસરી રહેવાની ધાસ્તી આપે છે. પણ ખુરશેદના સ્વાઓની ગરમી જ્યારે મુરદાંને લાગે છે ત્યારે ખુરશેદ—મહેરની કારરવાઈ તેની ઉપર ચાલે છે, જેથી તે સ્વામાંની ગુપ્ત અસર—રોશની પહેલે તે મુરદાંના શરીરમાંની નસાની હરીરીને એટલે તે મુરદાંના અણુદીઠ ભાગ જે નસાના ઉક્તાન તરીકે છે તેને પોખતી નથી પણ કમજોર કરીને તેનો નાશ કરીને તેને ખાસ્તરમાં ફેરવીને પોતાનાં ઇતેસાલનાં પાવરથી જમીનની તરફ આકર્ષાવે છે, જે જમીનમાં તે ખાતર થઈ પડે છે. એમ નસાની ભલી વ્યવસ્થા થઈ રહે છે. એમ મુરદાર તનમાંની અણુદીઠ ગતીવાલા નસાની વ્યવસ્થા કરીને પછી જડ ભાગને ધીમે ધીમે રેજ રેજ કરીને એટલે તેઓને અનાસરો તરીકે ઉભા કરીને એટલે તેને ખાસ્તરરૂપમાં બદલીને પોતાનાં ઇતેસાલનાં પાવરથી ઉપર ઉડારે છે.

રવીના સ્વા એકએકની સમાંતરમાં parallel ચાલે છે. તેઓ જે જે ચીજોની ઉપર પડે છે તે તે ચીજોના સ્થુલ ભાગને પહેલે પકડતા નથી. જે રવીના સ્વાને સ્થુલ ભાગની ઉપર અસર કરે તેવા પાડવા હોય

તો તે સ્વાઓની સમાંતર ગતીને ફેરવીને તે સ્વાઓ એકમેકમાં મલે તેમ આડા કરવા પડે છે. જે લીટીઓ સીધી અને સીધી દોડે તો તે કદી મલેજ નહિ. પણ જો તેઓને આડી કરે તોજ મલે. તેમ આસ્માન ઉપરથી નીચે આવતા રવીના સ્વા તો સમાંતરજ આવે, પણ તેઓને ચોકસ પ્રયોગે આડા કરી શકાય, એકબીન્દુમાં લાવી શકાય, concentrate કરી શકાય. જ્યારે રવીના સ્વાને એમ આડકતરા કરે ત્યારે તે સ્વા તે ચીજના જાહેર ભાગ ઉપર કામ કરી શકે છે. પણ જો રવીના સ્વાને સમાંતર રીતે પડવા દેવામાં આવે તો તેઓ તે ચીજનાં જાતેન કેલ્પની ઉપર પહેલે અસર કરે છે. શું શું અસર કરે છે તે તો મસમોદું વીશાળ જ્ઞાન છે જેમાં દુન્યવી અને અણદીઠ જે પ્રકારો આવે છે. જાતેન કેલ્પને તે જાહેર ચીજમાંથી જ્યારે જે ચીજ કાઢે છે ત્યારે તે જડ ચીજ પોતાની તેવી જડ ગતીનો આકાર ખોલે છે એટલે મૃત્યુ પામે છે અને પોતાની અસલ અનાસરી હાલતમાં આવે છે એટલે ખાસ્તર રૂપમાં બદલાતી જાય છે. ત્યારે મુરદાર શરીરના નસાના ભાગ ઉપર-નસો કે જે દ્રુજ તરીકે તે મુરદાર ચીજમાં છે જેને તે મુરદાર ચીજનું ઉક્તાન કહે છે (ઉક્તાન એટલે બહાર પડતી ઉભરાતી ચીજ) તેની ઉપર રવીના સ્વા પહેલે અસર કરે છે. રવીના સ્વાની અસર રોશની આ દ્રુજનો નાશ કરી તેને ખાસ્તર રૂપમાં ફેરવી પોતાના ઇતેસાલના પાવરથી જમીનની મેગનાટીઝમ તરફ લઇ જાય છે કે જે જમીનમાં તેનું ઘણું કામ છે. કુદરતની કરકસર રીતે કામ કરવાની ગતી economy માં રોશનીનાં કામમાં તેનો વપરાસ થવા માંડે છે. જ્યારે મુરદાર તનનો અણદીઠ ભાગ એમ મુરદાર તનથી છુટો થાય છે ત્યારે તે મુરદાર તન ખરી પડીને ખાસ્તર રૂપમાં તેના અસલ અનાસરના દેખાવમાં આવે છે. રવી પોતાના ઇતેસાલના પાવરથી આ અનાસરોને તેઓના અસલ અનાસરી ઘાટમાં લાવીને તે ઘાટના કુરરામાં મોકલવાની તજવીજ કરે છે. દહમ યજ્ઞતની સાથે, આવે વખતે તેવણ હમકાર થાય છે.

પણ આતશનાં ફીરણો કદીથી સમાંતર ગતીમાં હોતા નથી, તેઓ હમેશાં આડાજ રહે છે. આ આતશ ઉપર જોયું તેમ તે જાહેર નસાનાં તનને જાળે છે અને તેનામાંના નસાની જાતેન ગતીને તે ચેપને તેજ વખતે હદની બહાર વધારી દે છે અને પેલા આતશના આડા સ્વાઓને લીધે બીન્દુઓ થઇને તે મુરદાર તનનો હવાઇ અણદીઠ આકાર થઇ રહે છે, જેમાં પેલી ઉલુક ગણી વધી ગયલી નસા-દ્રુજ રહીને તે જડ દેખીતા નસા કરતા ઉલુકગણો ચેપ લગાડતો અણદીઠ નસો થઇ રહે છે. આતશ આપણે ઉપર જોયું તેમ પહેલે દરેક ચીજ જે ભારી છે તેનો ભાર

ખમે છે. ભારી એટલે અપાખ્તરની ખાસ્તર તરફ આકર્ષાઈને તના-
 સકને પાડવા લાયકની જડતામાં રહેવા લાયકની-મુક્તિ નહિ મેળવે
 તેવી. આપણું શરીરખી ભારી છે, તેમાં જાતેન નજીસાત છે, માટે આપ-
 ÷ામાંનો આતશ પહેલે ભાર ખમે છે એટલે શરીરની જાતને ટકવે
 આપીને તેની સીફતો-ગુણો-અવગુણોને બહાર કઢાવે; એમ ગુનાહ-
 મારીનાં કે સવાળોનાં કામ કરવાની ગતી આપે છે-જે ગુનાહોનો વળતો
 બદલો ખમવો પડશે; એમ કુદરતની શીક્ષાને આધીન કરાવે છે. એવીજ
 રીતે મુરદાર તનમાં નસાનો ભાર છે, ખીજી ખુરી ગતીઓનો ભાર છે, તે
 ભારને સુક્ષ્મ કરવાનો છે માટે આતશ પહેલે ભાર ખમે છે એટલે તે
 ભારને પોખે છે. આમ ત્યારે મુરદાર તનને કંઈખી રીતે આતશથી યા
 ખાસ્તરથી ખાળતી વખતે તેઓના સ્વા આડકતરા પડી પહેલે તે જડ
 તનને ભરમ કરી નાખે છે અને સાથે નસાને વધારી દે છે. બળતી ખાસ્ત-
 ર યા આતશના આડકતરા બીન્દુ કરતાં કીરણો ગુજરેલાં બળતાં તનનો
 અણુદીઠ આકાર ઉપર વયુમાં ઉભો કરે છે, જેમાં પેલી વધી ગયેલી
 નસા-કુજી રહીને હવામાં સુક્ષ્મ ચેપનો વધારો કરે છે. આમ જ્યારે મુરદાર
 તનને બાળે છે ત્યારે મુરદાર તનની આસપાસનું શખનું અણુદીઠ કાટલું
 એટલે મરતી વખતના વિચારોનું કાટલું અને અણુદીઠ નસો બેઉ પોખાય
 છે અને બળી રહેલાં પણુ હવામાં ફરીથી બીન્દુ ગોઠવીને અણુદીઠ રીતે
 આકાર પામી રહેલાં શરીરની આસપાસ તે પોખાયલું શખના મીથ્રનું
 કાટલું અને તે નસા-કુજી રહે છે અને તે મુરદાર તનમાંના કેહપ-ઉશ્તાન-
 તેવીશી જે તે મુરદાર તનની સાથે તેમ છુટા રહીને જોડાયલા છે-જેમ
 અરધું ગ્લવ આંગળામાં રહે-અરધું બહાર કાઢેલું હોય તેમ જોડાયલા
 છે એટલે બહાર પડેલા કેહપ તરીકે તેમ માદરની માફક પોખીને શરી-
 રમાં અભડાયલા કેહપ તરીકે રહે છે તેઓને-તેઓમાં બહાર પડેલા ભાગ
 કે જેમાં રવાન છે તેને ઉપર ચીનવત તરફ તેમ પેલાં ખીજાં શરીરમાં
 અભડાઈ રહેલા ભાગને ઉપર દહમ યજ્ઞતના ઇલાકામાં જવા દેવામાં
 આવતાં નથી. બહાર પડેલાં કેહપમાં યા તે બહાર પડેલાં કેહપની બહાર
 પણુ પેલા શખના મીથ્રનાં કાટલાંના ફેરાવામાંજ રવાન હોય છે માટે તે
 રવાનખી ત્યાંજ સપડાઈ જાય છે, અને મુરદાર તનમાં જે અઝદ જામેલું
 હતું તેખી તે મુરદાર તનના બળ્યા પછીના અણુદીઠ આકારમાંજ પકડાઈ
 રહે છે. એમ બાળ્યાથી રવાન સાથનું તે બહાર પડેલા કેહપ-ઉશ્તાન-
 તેવીશી વાતાવરણમાં ઉંચે યા નીચે એટલે પછરી-દખ્યમાં કેઠે યા તેથીખી
 ઉપર યા નીચે છેક ગેતીમાં પણુ તે બળેલાં તનમાંથી થયલા-બનેલા અણુ-

દીઠ આકાર સાથે જોડાયેલું પણ અછપીને ઘેરી રહેલા તે શબ્દના જખર થયેલા મીથ્રનાં કાટલાંમાં સપડાયેલું રહે છે. આનું પૃથકરણ આમ છે. (૧) ગુજરતી વખતે કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીપીનો જે ભાગ ગુજરનાર માનવની અછપિમાં બહાર પડે છે કે જેમાં રૂવાન જવું જોઈએ તે ભાગ, (૨) તેમ પેલા ગુજરીને દટાવે ધીમે ધીમે નાશ પામતા યા બળીને એકદમ નાશ પામીને અણુદીઠ આકાર પુર નસાનો ઉભો કરતો ભાગ કે જેમાં નાશ પામેલું અઝદ અને પેલી માદરૂપના કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીપી બાતેન અનાસર તરીકે થઈને તેમાં ફસેલી ગવની હેફાજત કરે છે તે ભાગ, એક જુદા જુદા રહે છે. પણ તેઓ એકીની આસપાસ જીવતી જીંદગીની અછપિ તેનાં શબ્દનાં કાટલાંના ઘેરા સાથની ફરી વળેલી રહે છે. પેલો (૧) નંબરનો રૂવાન સાથનો બહાર પડેલો ભાગ ઉપર હવામાં પછરી-દખ્યુ તરફ ઉંચે નીચે કે છેક ગેતીમાં હોય; પેલો (૨) નંબરનો અઝદ અને ગવ અને માદરૂપ કેહપનો એટલે બાતેન અનાસરવાળો ભાગ તો ગેતીમાં જ્યાં તે દટાયું હોય ત્યાં યા બળ્યું હોય ત્યાંની હવામાં હોય અને તે (૧) નંબરનાને તેમ તે (૨) નંબરનાને એકીને નહીં પુટે તેવો સંબંધ હોય. એક પેલા શબ્દના મીથ્રનાં કાટલાંથી ઘેરાયેલા હોય. આ હાલત જે કે ઘણી તનજસુલ નહિ ઇચ્છવાળોગ છે છતાંબી રૂવાન કેહપમાં હોવે ઘણું લાંબે વખતે પાર પાડે તેવી છે કે જેને આજની યરનો કંઈક રીતે મદદ કરી શકે. પણ તેથીબી ઉતરતી નહિ ઇચ્છવાળોગ હાલત ત્યારેજ ઉભા થાય કે જ્યારે રૂવાન જે તે (૧) નંબરના કેહપના ભાગમાં જવું જોઈએ તે નહિ જઈ શકે. પણ બહાર તે ગુજરેલાંની અછપિમાં રહીને દુજે-નસુથી ઘેરાય, અને તે (૨) નંબરના ભાગમાં અહીંની કાળી કુદરતથી કેદ પડે. આ હાલતની વીગત નીચે છે.

ત્યારે શબ્દને બાળવું યા કીમેશનની રીતે બસ્મ કરવું તે બરજીસી રૂવાનને માટે સુક્ષ્મ રીતે ઘણુંજ નહિ ઇચ્છવા જોગ છે. આપણે જોયું કે આપણું બહાર પડેલું રૂવાન સાથનું કેહપ જેને ઉપર (૧) નંબરનો ભાગ કહ્યો છે તે ચોથે દીવસે ઉપર ચીનવત તરફ જવું જોઈએ, માટે શબ્દના મીથ્રનું કાટલું પુટવું જોઈએ, કે જેથી કેહપ જે રૂવાનને અને બીજી નુરી ગતીઓને હર-એરેઝના ભાગમાં-માથાં આગળના ભાગમાં રાખે છે તે ઉપર ઉડી શકે અને પેલા (૨) નંબરનો ભાગ જે શરીરમાં પડેલા કેહપવાળો અને મુરદાર તનમાંના અઝદના ગવ અને અનાસરોના ગવ સાથનો છે તે ચોથે દીને હદમને મળવા જોઈએ. કેહપમાંનું રૂવાન છેક અદખરી-દખ્યુની ઉપર ચીનવત તરફ ચોથે દીને જઈને પોતાનું નવું કામ, શરીરને ખેડવાનું કામ શરૂ કરે. રવીના સ્વા જે દોખમાની તલેસમમાં છે તેઓ

એટલે ખુરશેદ મહેરની ખીશકારી જે દોખ્ખાની તલેસમની હમકાર છે તે ખીજ સચકાર અને જોડની કીયાઓ જે દોખ્ખાની તલેસમને જોરેજ નસાખંદી કરી શકે છે તેઓ મુરદાર તનની એવી રીતે વ્યવસ્થા કરે છે, કે કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીષી અને અંદર રહેલું રવાન ચોથે દીને ચીનવત ઉપર જઈ શકે, અને મુરદાર તનમાં રહેલો અઝદ અને ખીજો સુક્ષ્મ ભાગ કુરરામાં દહમને ધલાકે જઈ શકે, અને દોખ્ખામાં પડેલું મુરદાર તન જે નસાખંદી-વાલું થયું છે તે તલેસમમાંની ખુરશેદ-નીગેરસ્તીથી રેજ રેજ થઈ અનાસરમાં બદલાઈ ખાસ્તરૂપ થઈને કુરરામાં જઈ શકે, અને રવાન ચોથે દીનથી 'કર અને જો' પ્રમાણેનો પાક ઉભો કરવા કામે લાગી જાય એટલે રવાન બંદ દરોશ ઉંચકાને અનુશેહી પામીને કામ શરૂ કરે છે. પણ જો જડ તનને બાળે ચા કીમેત કરે તો જડ તન તો ભસ્મ થઈ જાય, પણ જડ તનની આસપાસનું મરતી વખતના વિચારનું કાટલું જે તુટવું જોઈએ કે જેથી ઉપર જવાઈ શકાય તે ઓર પોખાય છે-સકીલ થાય છે અને રવાન સાથના બહાર પડેલા કેહપને પેલા (૧) નંબરના ભાગને ઉડવા દેતું નથી. દુજે-નસુ પોખાય છે અને તે કાટલામાં જમી રહે છે, અને જડ તન જે બળે છે તેનો પ્રતીબીંબ અણુદીઠ રીતે હવામાં બંધાય છે જેની આસપાસ પોખાયલું પેલું મરતી વખતના વિચારનું કાટલું જડ રીતે ફરી વળે છે, જેમાં દુજે-નસુ કરોડગણું જોર મેળવીને રહે છે, જેને ઉપર (૨) નંબરના ભાગ તરીકે ઓળખ્યો. આ (૨) નંબરનો ભાગ પેલા બહાર પડેલા ઉપર કહેલા એક નંબરવાલા કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીષી-ઉરવાનના ભાગની સાથે પણ છુટા રહીને બંધાઈ જઈ રહે છે. તે એક ભાગો પેલા શબના મીથનાં કાટલામાં, તે દુજે-નસુ વસેલા કીલ્લામાં ઘેરાઈ રહે છે અને ઉપરની અધપિ-દખ્ખુની હવામાં કે બાજુનું ત્યાંની નજદીકની હવામાં તે આકાર ભટક્યા કરવાનું શરૂ કરે છે અને આસપાસની ભટકતી અરવાહીથી હલાક થઈ જાય છે. પણ આ વખતે રવાન કેહપ-સવાર થયેલું હોવે પોતે નીમહોશમાં છે છતાંખી બચોદની સાથે અને પોતાના ફરોહરની સાથે છે માટે અરવાહી ડાકુઓને મારી હઠાવી શકે છે. તેઓ કીયા માટે દુઆ કરે છે અને ઇચ્છે છે કે તેઓના ફરજંદો દખ્ખે પડે કે જેથી તે ફરજંદો ગુજર્યા પછીથીજી તેઓને મદદ કરી શકે, તેમ વળી દુઆ કરે છે કે તે ફરજંદો પોતાની જીવતી હાલતમાંખી તેઓને કીયાની મદદ મોકલે. તે રવાનની ફરયાદથી તે રવાનના ધર્મના બાપો તેઓને મદદ કરી રહે છે તેમ વળી તે રવાનના દુન્યાના નીઆગાનોના રવાનીક બાપો પોતાના પુન્યનું દામ કુદરતને આપીને તેઓને ઊડવવાની દુઆ કરી રહે છે.

પણ જો તે રૂવાન ઉપર કહેલા બહાર પડેલા કેહપ'ના નંબર એકવાળા ભાગમાં પાછું જઈ શકે નહિ અને અધપિમાંની દુજી ગતીથી ઘેરાય જાય અને કુદરતના ઇનસાફને કાયદે તેને મદદ મળી શકે નહિ, તો પછી તે રૂવાન અઘોટ ગતીએ પુગે છે. તે બહાર પડેલા કેહપ'—ઉસ્તાન—તેવીપીનો કબજો બચોદ અને ફરોહર લઇને છુટા પડી જાય છે અને તે રૂવાન એકલું દુજે—નસુ અને અહીના તીરે ગોહરના લશકરથી કેદ પકડાય છે. આ રૂવાનને હવે તેઓ પેલા મુરદાર તનના પ્રતીબીંબ કે જેની આસપાસ તે ગુજરેલાનાં છેલ્લા વિચારનું કાટલું રજડ થઇને રહેલું છે તેમાં એટલે ઉપર કહેલા (૨) નંબરના ભાગમાં કેદ કરે છે. આ ભાગ પછી ગેતીમાં ભુત—પીશાચની માફક ફરી રહે છે યા હવામાં ફરી રહે છે. પેલા નંબર એકના કેહપ'—ઉસ્તાન—તેવીપીનો કબજો તે રૂવાન સાથના વીખુટા થયેલા બચોદ ફરોહર લઇ તેની આસપાસની જડ અધપિમાંના તે શબનાં કાટલાંને તોડીને પછી તે કેહપ' તે કેદ પડેલાં રૂવાનની ઉપરથીજ ફરી રહે છે અને તેને છોડવવાની કાશૈશ કરી રહે છે. તેઓ સરોશને ધલાકે જઇને તે કેદ પડેલાં રૂવાનની ઉપરની એક અમાનત જગામાં રહીને તે રૂવાનને છોડવવાના ભારે પ્રયત્ન કરી રહે છે. પણ તે રૂવાનનો જીવતી હાલતનો બગોબખત તો તે કેદ પડેલા રૂવાનની તુરત ઉપરજ ઉડી રહીને તેને હીંમત આપ્યા કરે છે, કેમકે રૂવાનનું આ દુખ પરદુખબંજની છે—રૂવાન સાથના દ્રવાઓની તનોમંદ ધુરી અવિશ્વાસુ હાલતને લીધે આવી પડેલું છે, જેને ખમવાને સુખ તરીકે લેવું એમ બગોબખત યાદ આપે છે. પણ પેલું (૧) નંબરવાળું બચોદ—ફરોહરવાળું કેહપ' તે કેદ પડેલા રૂવાનના ભાગથી ધણે ઉંચે રહે છે. આ ગતીને અઘોટ ગતી કહે છે. આશમેધો, દીન દુશ્મનો, જેઓ ચારમાંના એકબી પાયાને પામતા નથી, જેઓ જાદુગીરીમાં યા અનાસરોને તફરગે કરનારી વીદ્યામાં ગીરફતાર હોય, તેઓનો આવો ફેજ થઇ રહે છે. ખોદા કાઢને તે નહી દેખાડે. એમ રૂવાન રાહમાલ જાય છે. ઉપર કહ્યું છે કે જરથોસ્તી ક્રીયા બાતેન કુદરતનો જાહેર ભાગ છે તેને જે કાંઈ તાબે નહિ થાય, તો પછી તેવી ક્રીયાની પાછળ જે ભયંકર ગતી પડી છે તે તેના અજ્ઞાનતાનો દેવનો નાશ કરી લાંબે વખતે તેજ ક્રીયાઓમાંથી ચલાવશે. ત્યારે આ રાહમાલ થવું તે તે ભયંકર ભાગ છે. ત્યારે જરથોસ્તીઓ સાર બાળવું—ક્રીમેટ થવું ધણુંજ પુરું કમનસીબ કમઅંદેશ આફતકારક અત્યંત દુખવાળું છે.

જેમ આતશમાં બાળવે જડ શરીર બળી જઇને ઉપર અણુદીઠ તેવોજ આકાર પકડે છે અને શબના છેલ્લી વખતના મીથને અને દુજે—

નસુને પોખીને તે અણુદીઠ આકારની આસપાસ જમાવે છે અને રૂવાન સાથના કેહપ'—તેવીધી—ઉશ્તાનને એટલે ઉપર કહેલા એક નંબરના ભાગને કે જેમાં રૂવાન બેઠું છે તેને પોતા તરફ ખેંચી રાખે છે—રસ્તામાં ભુલા પાડે છે—ચીનવતનાં ધરથી વીખુટા કરે છે, તેમ તેવીજ રીતે જમીનમાં દટાયેલું મુરદું કીડાઓથી ખવાય છે ત્યારે બાળવાના જેવીજ ગતી પણ ધીમી અને લાંબા વખત લગીની પામે છે એટલે નાશ પામતું જડ શરીર અણુદીઠ ધીમે આકાર ઉપર હવામાં ફરી રહે છે અને દુનિયન—નસુ અને શબના મીથનું કાટલું પોખાઇને તે હવામાંથી થતા પ્રતીબીબને ઘેરીને હવામાં ભટકવા કરે છે અને રૂવાન સાથના કેહપ'—તેવીધી—ઉશ્તાનને એટલે એક નંબરના ભાગને પોતા તરફ ખેંચી રાખે છે અને અઝદના અનાસ-રોનેબી પેલા પ્રતીબીબના અણુદીઠ આકારમાંજ પકડી રાખે છે. એમ રૂવાન નીમ હોશમાંજ પણ મોટે ભાગે બઓદ—ફરોહરની સાથે પેલા કેહપ'—ઉશ્તાન—તેવીધીના વહાણમાં રહી હાડેસાઓ ખમતું પણ ઉમંગી રહી હવામાં પછરી—દખ્યુના જંગલમાંથી ધીમે રસ્તો લઇ રહે છે અને ઉપર ચીનવત આગળનાં તેનાં સર્ગાઓ તેની આવવાની રાહ નાહકની જોઇ રહે છે. ઘણાં થોડાંજ જુઝ જુઝ રૂવાનો કેહપ'માં દાખલ નહિ થઇ શકવાને લીધે અઘોટ ગતીમાં પડ્યાં હશે. જો તેઓએ ગેતીમાં સ્વચ્છ જાંદગી રાંડી-બાજી વગરની—દગા વગરની અને મહેર પતેતની ગુજરી હશે તો કદી તેઓ અઘોટ ગતીમાં જશે નહિ. પણ મામુલી જાંદગી ગુજરી હશે તો પછી ચાર પાયામાંના કેટલા અને કેવી રીતે ચાલે છે તેની ઉપર બધો શુમાર રહે છે. જેઓ અન્ય ધર્મમાં વટલાયલા હોય છે અને નેક, રાંડી-બાજી કે દગા વગરની જાંદગીના રહે છે તો તેઓના રૂવાનને તે અખત્યાર કાંધેલી દીનની ઇલ ચીનવત બહાર મુકી આવે છે, જો કે તેઓના અનાસરો ઘણો લાંબા વખત લગી દહમને પુગતા નથી માટે લાંબા કાળ લગી તેઓ સેશબમાં સજડે છે અને કદી જીરમખી ઉતરાવી પડાવે. આવી ભયંકર ગતીમાં આજના જરથોસ્તી રૂવાનો ફસી રહે છે અને પોતાની એતેકાદની કાતાહીનો આવો ભારે દાંડ ભરી રહે છે તેનો આવો ચિતાર છે. આમ ત્યારે દોખમા અને પુરશેદ—નીગેરશની અને ગીધો અથવા જનવરોથી ખવાવું ખરેજ જરથોસ્તી રૂવાનના છુટકારાનું એકલું સાધન છે તેની આવી દુક વીગત છે.

અન્ય વર્ણુ ઓટલે બસતે-કુશ્તીઆન વગરની વર્ણુમાં બાળવાનો
પાણીમાં નાખવાનો દાટવાનો ભેદ જુદો છે: તેઓનાં શબ્દોમાં
દુજે-નસુ મંદ રહે છે વીગરેનો ખ્યાલ.

અન્ય વર્ણુમાં (ખીજી જાતોમાં) બાળે છે કે દાટે છે કે પાણીમાં
નાખે છે તે રીતીઓ તે તે રૂવાનની વર્ણુ જોતાં અને ઉપર જવાનાં ધરની
ઉંચાઇ જોતાં દરોજસ્ત છે. અન્ય વર્ણુના રૂવાનો ભરજીવાન રહેતા નથી;
તેઓ છોકરવન જેવા રહે છે. કુદરતે તેઓને રથેશ્તારીનું બળ આપ્યું નથી
-તેઓની ઉપર કુદરતની સીદી પનાહ રહે છે. બરજીસી વર્ણુના રૂવાનો
ભરજીવાન રહે છે, તે પુણુ રથેશ્તાર છે. તેની રથ ખુલેલી અને પોતે
ઝરેનુમંત સૂરથી સજેલો પોતાનો રસ્તો જોઈને લઇ શકે તેવા રહે છે.
છોકરવન રૂવાનોની ઉપર તેઓની પાસપાન “ધલ” શક્તિ હોય છે,
જ્યારે બરજીસી વર્ણુનું રૂવાન ભરજીવાન હોવે રથેશ્તારના દરજ્જામાં
આવીને “ઝરન્ય સૂર”=મીનો હથ્યાર સજેલું રહે છે જે પોતાનો રસ્તો
લઇ શકશે માટે તેને “ધલ”ની જરૂર નથી પણ તેના શરીરનો દેવ જે
છેલ્લો અને પુરો ઓટલે જોરાવર રહે છે જેના આજ્ઞાબાંધી તેને છોડ-
વવાને માટે બરજીસી દંચનની ક્રીયા છે, જે ક્રીયાઓ તે પાસપાન “ધલ”ની
જગા રોકી શકે. જીવતાં શરીરમાંનું મન કે જે ભોગવટો ભોગવે છે તે જડ
તનના અનુચોના મિથોની એકામહ થયલી ગતી છે ઓટલે દ્રવાઓ
છે-રૂવાન જીદું છે. તેના શબ્દનું કાટલું ઓટલે ગુજરનારના છેલ્લા
વિચારોનું કાટલું જે કેહપની આસપાસ થઇ રહે છે તેને બરજીસી
વર્ણુ માટે તોડવાનું છે, કેમકે તે કાટલું કેહપની ઉપર ઉડવાની
પાંખને કાપી નાખે છે. વળી રૂવાનને પોતે જાતે ધલની મદદ વગર કેહ-
પમાં બેસીને ઉપર ઉડવાનું છે માટે રૂવાનની ઉપરની બંદ દરોજા ઉંચ-
કાઈને રૂવાન નીમ હોશમાંથી પુણુ હોશમાં અનુશેદીમાં આવવું જોઈએ કે
જેથી રૂવાન પછી કેહપ-સ્વાર થઈને પોતાને દામે જઇ શકે. ત્યારે આવું
બધું થવા કુદરતના જાહેર ભાગ તરીકે જરથોશ્તી ક્રીયાઓ અપાઇ છે,
પણ અન્ય વર્ણુના છોકરવન રૂવાનો માટે જીદોજ મામલો છે. તે રૂવા-
નને પોતાને એકલું ઉપર જવાનું નથી, તેની મદદે તેના ધર્મની ધલ
શક્તિ છે. આવું રૂવાન ચુસ્ત બંદ-દરોજામાં હોવે અને છોકરવન હોવે
તેને! મદદગાર ધલ તેને ઉંચકી લઇ જાય છે. ધલ તુરતજ મરણુ વખતે
હાજર થઈને નરમ પ્રકારનો દુજે-નસુ જે ત્યાં થઇ રહે છે તેને રોકે છે
અને શબ્દના છેલ્લા મીથનાં કાટલાંને ધલ પોખે છે-મજબુત કરે છે. આ

શબના મીથના કાટલાંમાંજ નાશ પામેલા અઝદ અને વોહુનમાંની ગવ અ માદરૂપના કેહપના ભાગ સાથનું તે જડ ગુજરેલું તન અને બહાર પડે બાતેન કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીષી રહે છે. જો તે જડ શરીરને બાબુનું હ તો તે બળેલાં તનનો પ્રતીબીંબ ઉભો થશે, જેમાં ઉપર કહેલી અઝદ અ વોહુનની ગવ અને તે માદરૂપ કેહપ બાતેન અનાસર તરીકે થઇને રહેશે આવે. તે પ્રતીબીંબ બહાર પડેલા રૂવાન-બઓદ-ફરોહર સાથના કેહપ ઉસ્તાન-તેવીષી સાથે જોડાય રહેશે અને તે બધાંની આસપાસ પેલું શબ મજબુત કાટલું ફરી વળેલું રહેશે. આ કાટલાંની મદદથી તે ઇલ તેને એમ એમ ઉપર તેના ઠામે લઇ જશે. તેઓનું ઠામ અદધરી-દખ્યુની ની અને પધરી-દખ્યુની ઉપર કંઠે હોવે તે બળીને હવામાં થયેલું પ્રતીબીં કે જે બાતેન કેહપ સાથે જોડાયેલું છે જેઓ ખુદ શબના મીથથી ઘેર યલાં છે, તે સહેલાઇથી તેટલી ઉંચાઇએ જઇ શકશે.

વળી આ અન્ય વર્ણના ઇનસાનો જીવતાં જીવત દુજ-પરહેઝ ન કરતાં હોવે અને જીવતી જીંદગીની જાતજાતની કરણીમાંથી થયેલો *દુ તે કર્તાની અધપીમાં રહેવાનો હક રાખતો હોવે તે કર્તાની ઉપર મર વખતે દુજે-નસુનો જબરો હલેલો થતો નથી કેમકે દુજ તે અધપિ પોતાનું ઘર સમજે છે, પણ અન્ય ઠેકાણે જે કંઈક હલેલો ગુજર વખતે નબળા પ્રકારનો થઇ રહે છે તેને તેની ઇલ તોડી પાડવે તેઓ મુરદાર તન બરજીસી વર્ણ જેવું નસાનું રહેતું નથી અને તેને ઉંચક

* અન્ય વર્ણના લોકોની અધપિમાં તેઓનાં શરીરોમાંથી થતા દુજ રહેવાનો હક છે એમ બોલવું ધણાઓને વીચીત્ર લાગે પણ આની પાછળ મો ભરમ રહેલો છે. વર્ણ વર્ણના ઇનસાનોના તનનો મીજજ એકસરખો ન દરેક વર્ણમાં idiosyncracies એટલે તે વર્ણની ખાસ નહિ સમજ પડે તે બલજુ રહે છે જેથી તે વર્ણ ચોક્કસ રોગથી જલદીથી પટકાઇ પડે છે વી બાબદો આજની તીબની વીદ્યા કબુલે છે. ત્યારે વર્ણ વર્ણના અનાસરો અને તે અનાસરોના પાયામાંના આતરોમાં ફરક રહે છે એમ બોલવું સમ શકાય તેવું છે. અન્ય વર્ણના લોકોના અનાસરો અને તે અનાસરોના અ શની જેત એવી છે કે તેઓની અધપિમાં તેઓના શરીરોમાંથી નીકળતો દ ચોક્કસ દરજ્જે રહીને જડ તનને પોખી શકે: એટલે તે અન્ય વર્ણનાએ દુજ-પરહેઝ કરવાની સરજત કુદરતીજ નથી. પણ જો તેઓ પોતાની દીન તરીકતના પતમાન ઉપર આવે તોપણ તેઓના અનાસરો અને તે અનાર માંહેલા આતરો લગભગ બરજીસી ગતીએ પુગવે તેઓને પછી દુજ-પર કરવું પડે છે, કેમકે પછીથી તેઓની અધપિ બદલાઇ જાય છે અને તે બદ

(કુટનોટ માટે જુઓ પાને ૨૦૬ મે).

દુજે-નમુનેા હલ્લેા ઉંચકનારના દમમાં થઇ શકતો નથી. આ બેદી વીગત વંદીદાદ પરગદ પાંચ ફકરા ૩૭, ૩૮ માં છે. બાળવાની રીત દાટવા કરતાં સારી છે કેમકે ટુંક વખતમાં જડ તન બળી જઇને તેનો પ્રતીબીંબ થઇ જાય છે, જેમાં અઝદ અને કેહપ વીગેરે તુરત આવી ચઢે છે અને બહાર પડેલા કેહપ-રવાન સાથે જોડાઇ રહે છે, જે બધાની આસપાસ શયના મીથનું કાટણું રહેવે તે બધુંજ ઉપર તેઓને ઠેકાણે જલદીથી જાય છે. પણ જે શરીર દટાયું હોય તો તે દટાયલાં તનો જલદીથી ખલાસ થઇ જતાં નથી માટે તેઓનો પ્રતીબીંબ જલદી થઇ શકતો નથી. તેની ઇલ તેના રવાન-બઓદ-ફરોહરનાં વહાણુ તરીકે થયલા બહાર પડેલા કેહપ-ઉસ્તાન-તેવીબીને પેલા શયના મીથનાં કાટલાંથી ઘેરીને ઉપર લઇ જાય છે

(પાને ૨૦૮ મે થી કુટનોટ ચાલુ).

યક્ષી અધપિમાં તેઓનાં શરીરમાં દુજનો કાઇળી પ્રકારે થોડો ચા ધણો મોકે-ફત રીતે રહી શકતો નથી. આવાઓ દટાયા બળે ત્યારે શું થાય છે માટે જુઓ પાને ૧૬૪-૬૫ મે પાને આપેલી કુટનોટ. ત્યારે જરથોશ્તી ગતીએ પુગેલા શું ગુનાહ-ગાર કે શું પાક ઇનસાનોના તનના અનાસરોની તે અનાસરોના આતશોની ચોકકસ એવી સપાતી-ગતી છે કે તેઓની અધપિમાં તેઓના શરીરમાંથી નીકળતો દુજ બીલકુલ મોકેફત થતો નથી એટલે જડ તનને પોએ તેવી ગતીથી રાખી શક-તોજ નથી માટે તેઓને બધી રીતે ખમવાનુંજ છે. જરજીસી વર્ણુની અધ-પિમાં આવી ગતી તેઓના તનના અનાસરો અને અનાસરોના આતશોની ગતીને લીધે થાય છે કે જેથી તેઓની અધપિમાં દુજને રાખવાનું ફદરતીજ નેમાયુ નથી માટેજ તેઓને દુજ પરહેઝ કરવાનો હોકમ છે. તેઓની અધપિ ઉપર જરથુશ્ત્રનું તાણુ છે જે દુજને અંદર જવા નહિ દેવાની નોટીસ છે. છતાંબી ઇનસાનની ખુરી કરણીથી દીન નહી પાળ્યાથી દુજ અધપિમાં ચોરની માફક જઈ શકે છે. પણ જ્યારે મરણુ નીપજે છે ત્યારે તે ચોર તે અધપિને છતીને તેને હુટવા ધાય છે માટે તેનું શરીર પુર્ણ નસાનું થાય છે. પણ અન્ય વર્ણુનાઓની અધપિ તો દુજને માટે ખુલ્લી છે માટે મરણુ પછી તેઓની ઉપર દુજનો જખર ધસારો થતો નથી માટે તેઓના મુરદાર તનો બસ્તે-કુશ્તીઆંન જેવા જખુન નસાના થતા નથી. આની ખુરહાન વંદીદાદમાં પરગદ પાંચ ફકરા ૩૭, ૩૮ છે જ્યાં કહે છે કે બીજી વર્ણુનાઓ છવતા દુજના પોખનારા નસ દુજવાલા હોવાથી મરણુ વખતે નસાથી ભરપુર થતા નથી. પણ બસ્તે-કુશ્તીઆંન છવતા છવત નસાના નથી પણ મરણુ પછી પુર્ણ નસાના થઈ જાય છે જેને અડકાય નહિ.

અને તે મુરદાર તન મારફતે માંહેલાં માદરૂપ કેહપ' જે તે મુરદાર શરીરમાં સપડાયલા અનાસરોના ગવની અને અઝદના શરીરના ગવની પાસ-બાની કરી રહે છે તે કેહપ'ને એટલે બાતેન અનાસરને પ્રતીબોબ ઉભો કરીને તે પ્રતીબોબ મારફતે ઉપર લઇ જવાના છે, જેને માટે વખત જોઇશે. આમ દટાયલુ તન જડ ગતીના વધુ નાદમાં સપડાય છે જ્યારે બળેલું તેથી કમ રીતનું સપડાય છે.

ત્યારે સુક્ષ્મ શરીર અને અધપીની વીગતમાં બરજીસી વર્ણ અને બીજી વર્ણ જુદી પડે છે. આવે અર્થે જુદી જુદી પ્રજામાં શબને ઠેકાણે પાડવાની જુદી જુદી રીતો છે. બીજી દીનોની કસરોને બરજીસી દુએનના આલાનો સમાર્યા કરે છે. બરજીસી દુએનની પાવ મહેલની ગતીની અંદરથી ઉભુ થયલું સરવે-કેશમરના બેદનું અલંકારીક જાડ અન્ય દુએનનાએને તેઓની કકડતા તડકામાં થતી બારે વેઠને માટે શીતળ છાયા કરી આપે છે. આમ શબને ઠેકાણે પાડતાં જુદી જુદી દીનોમાં જે કસરો ઉભી થાય છે, તેને સમારવાનું કામ દખ્ખાઓની તલેસમનું છે, જેનો ખ્યાલ ઉપર લીધો છે.

બીજી વર્ણમાં જે દાટવાનું હોય અને કદી જે તેને બાળે તો તેનાં રૂવાન ઉપર ઘણો આઝાબ પડતો નથી, સીવાય કે તે ધનસાન પોતાના ધર્મ ઉપર એતેકાદ રાખતો હોવો જોઇએ કે જેથી તેની ઇલ બર વખતે તે એતેકાદને જોરે આવી શકે. પણ જે તે અન્ય વર્ણનો ધનસાન જડતામાં રંગાયલો પોતાના ધર્મ ઉપરના બરોસા વગરનો હોય તો પછી તેની ગતી અઘોટ થાય છે એટલે ઇલ તેને લઇ જઇ શક્તી નથી અને બીજી કાળી બાજુની ગતીમાં તે ફસે છે, જ્યાં આગળ તેના દ્રવાઓની અજ્ઞાનતાનો ચુરો થાય છે અને લાંબા કાળે કુદરત તેને બચાવીને તેજ દીન ઉપર ઉસ્તવાર બનાવશે.

મોતનો ભેદ અને મોત પછીનો ભેદ સાદી અકકલથી માપી શકાયજ નહિ.

ત્યારે મોતના ભેદ વિષે જે જાણવું હોય તો સ્વાપના ત્રણે બાગની વીગતથી માહિતગાર હોવું જોઇએ અને વર્ણ વર્ણના ધનસાનોના જડ અનાસરો અને તેઓના આતશની ગતીના જુદાપણાં વિષે અને તેઓના મરણ પછીના તેઓને વર્ણને લગતાં સામાન્ય રહેઠાણ અને તે રહેઠાણને લગતી બહેસ્ત જેવી ઇદમ અમલના બાગની જગા-પરિરીદજ કે જ્યાં તેઓ સબક લઇ રહે છે તે બધાં વિષે માહિતી જોઇએ. મોતના ભેદની

ઉપર આપણી અકકલની ગતીની વાત લાગુ પાડી શકાય નહિ. તે બેદ તે અકકલની ગતીની પુર્વનો છે.

આજે કામમાં દીન વિષે અજ્ઞાનતા પુર જોશમાં છે. સાદી અકકલ કે જે તેઓનાં દુન્યવી કામ સારણી અપુર્ણ થઈ પડે છે તેવી અધુરી અકકલથી દીનના બેદો જોવા જવું એ સીરફ દીવાનગી-નાદાની-કમ અંદેશી છે. આજે પતેતની ઉપર ખુબ હુમલા થઈ રહે છે. જે લોકોને દીનની બાતેનીની ખબર નહિ હોય તેઓ જો ખરા જાહેર રીતનાળી જ્ઞાની હોય તો જે ચીજથી તેઓ અજ્ઞાન છે તેમાં માથું મારે નહિ. પતેતને તેઓ કંઈ રીતે જાણવાનો દાવો કરી શકે? એક સુધ્યાણી ફલીલ તેઓ લાવે છે કે એક જણને જુખ લાગે અને બીજો ખાય અને પેલાની જુખ મટે એમાં જેટલી વજુદી છે તેટલી વજુદી પતેતમાં હોય. આમ બોલવું દીનને અને ખુદ પોતાનાં રવાનને અપમાન કરવા જેવું છે. પતેત એટલી તો જુલંદ ચીજ છે કે તે વગર કાંઈનોખી છુટકાજ નથી. પતેતની સમજ માટે જુઓ આ લેખકની ખોરદેહ અવસ્થા બા દુનુમ, પાને પટક થી ૬૧૬.

બગોબખત, તખ્ત, ખોદા તે શું? મહેર-પતેત જીવતાંની તેમ જુજરેલાંની તે શું?

આ દુજો-દેમાનમાં ધનિસાનને તેની *તખ્ત ઘેરે છે. માનવ પોતે તખ્તનો જડ આકાર છે જે જડ આકારનાં તનની સુક્ષ્મ જોડ તે તેની ઉપર પડતી અણુદીઠ તખ્ત છે. આ તખ્ત તેની સામે આવે છે ખરી

* તખ્ત એટલે કુદરતથી નેમી અપાયલો ભાગ-હિસ્સો જેને અવસ્થામાં બગોબખત કહે છે તે: માનવની આગલી જંદગીઓ પ્રમાણે તેને માટે તેનું ભવિષ્ય હજુ થાય છે. માનવના મરણ જન્મના ફેરાને ‘શ્વાષે ખદાત’ કહે છે જેના ત્રણ ભાગો છે. પહેલો ભાગ જંદગીનો છે. બીજો ભાગ ચીનવત ઉપર જવાનો છે કે જ્યાં રવાન પોતાનાં તનની બને તેટલી ખેતી કરી રહે છે. આ બીજા ભાગમાં રવાન જડ તનને ખેડવાનું અને તેમાંથી ધનસાફ પ્રમાણે નતીજો મેળવવાનું કામ કરી રહે છે. પછી જ્યારે તે કામ પુર કરીને રવાન પરવારે છે ત્યારે રવાન પોતાનાં કેહર્પમાંથી છુટુ પડે છે. જીવતી જંદગીમાં રવાન જડ તનથી છુટું થયલું પણ સુક્ષ્મ તન નામે કેહર્પમાં બેઠેલું. હવે રવાન તે સુક્ષ્મ તન નામે કેહર્પમાંથી છુટુ પડે છે જેને તેટલા માટે ખર મૃત્યુ કહે છે. આ વખતથી શ્વાષનો ત્રીજો ભાગ શરૂ થાય છે. રવાન હવે રચને, પોતાની સુક્ષ્મ શુદ્ધ બુદ્ધને છૂક રવી કે માહમાં રહેલા દાદાર અહુરમઝદનાં તખ્ત લગી પુગાડીને સ્તુતી કરી રહે છે કે ‘અએ દાદાર, મેં શ્વાષના બે ભાગો

(કુટનોટ માટે જુઓ પાને ૨૧૨ મે).

પણ જ્યાં લગી તે તેને તેડતો નથી ત્યાં લગી તે તેની પાસે આવતી નથી. તેના પોતામાં જે વોહુન છે તેની ખાસીઅત એવી છે કે તે વોહુન એટલે જડ તન-મન પોતા ઉપર તે નીરમાણ કીધેત્રી બદીને પોતાને હાથે ખેંચે છે. પોતે જેવો થઈ ઉભો છે તે આગલી જીંદગીઓનો જવાબ છે. એમ ત્યારે દરેક ચીજ નીરમાણ હોય એટલે ગુનાહો થવાને સરખા છે માટે થયા કરે છે અને એકમાંથી બીજા ગુનાહો પુટ્યા કરે છે તો પછી ઇન-સાનનો છુટકો થાય નહિ. પણ ઇનસાનમાં ફેલ મુખત્યારી છે જેને રાશ્ત્રન રીતે વાપરી શકાય છે એટલે તેમાં પતેત કરવાનો ગુણ પડેલો છે એટલે જે કંઈ ગુનાહ તેની હવસી છાકટ હાલતમાં થાય છે તે ભોગવાઈ રહે છે એટલે તેનું અંતકરણ તેને તે ગુનાહ વિષેનો ડંખ દેવા માંડે છે અને તેને તેનું જ્ઞાન થાય છે. આ વખતે તે જો ખરેખર પતેત કરે એટલે જે કંઈ થયું છે તે ખરેખર કહી દેવાની ગતી રાખે, તેને માટે જોઈતા બુદ્ધિ મનસ્વીના એટલે સંપૂર્ણ મનસ્વીના ગુણો જેવા કે સખર-નાકસી-ખરદાસ્ત વીગેરે રાખે અને એમ કીધાનો બદલો ખમવા અને હવે પછી તેનું નહિ કરવાનો ઇલાજ લે તો પછી તેમાંથી તેની મુક્તિ ઉભી થાય છે. ત્યારે પતેત એટલે પાછા હઠવું-હાથ ઉઠાવવો-બદલો લેવા તૈયાર રહેવું એટલે જે કંઈ થયું છે તેનું જ્ઞાન-જ્ઞાન રાખી તેમ

(પાને ૨૧૧ મે થી કુટનોટ ચાલુ).

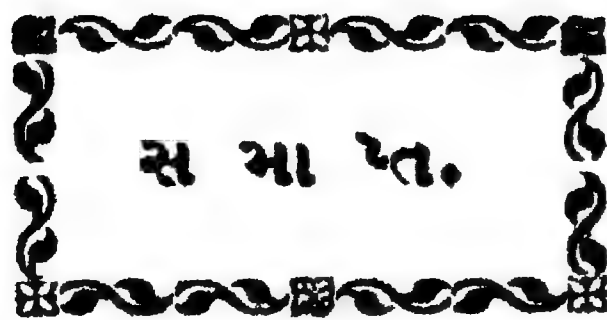
પુરા કીધા છે. મારી સાયના દ્રવાઓની ખેતી જેટલી બની થકે તેટલી મેં કીધી છે. બાકીની જે કંઈ રહી હોય તેને માટે જે કંઈ તારો હોકમ હોય તે ફરમાવ, આ વખતે કુદરતમાંનો રશ્તુ અને મહેર તેને માટે હવે પછી શું શું થશે તે યોજી કાઢે છે અને તે યોજનાને એક શક્તિ નામે ખોદાને સોંપીને તે રવાન તરફ મોકલે છે. આ શક્તિ ખોદા તે યોજના સાથે આવે છે તેને બગોબખત કહે છે જેને તબઈ કહે છે. આ તબઈના ત્યારે ત્રણ મુળ ભાગો છે. એક તો તે શક્તિ બગ પોતે જેને ખોદાબી કહે છે જે ઇનસાનની ઉપર છેક તેના શ્વાસના ત્રીજા ભાગની શરૂઆત લગી રહેશે તે; બીજો ભાગ તેના જડ તનની બનાવટ કે જેથી માયના પેટમાં તેનું બુન પડી પોખાઈ જડ આકાર લઈ જન્મે છે, મોટા થાય છે અને ભોગવટો કરી રહે તેવા થાય છે તે; ત્રીજો ભાગ કે જેને ખાસ તબઈ કહે છે તે, કે જે તેની ઉપર તેના નસીબની ગતી તરીકે ઉતરે છે તે, તે કે જે તેની પાસે આવી હલી રહે છે ખરી પણ જ્યાં લગી તે માનવ તેને ખોલાવે નહિ ત્યાં લગી તેનામાં જર્મ નથી તે માનવમાં ફેલ છે. જે રાશ્ત્રન રીતે ફેલને તે માનવ વાપરતો હોય, પરહેજગારી કરતો હોય, તો તબઈનો બુરો ભાગ જ્યારે તેની સામે આવે ત્યારે તેનો ધણોજ થોડો ભાગ લેવાની અક્કલ તેનો ખોદા એટલે તેજ તબઈનો સર-દાર તેને આપે આટલી સમજ તબઈ માટે દરોખસ્ત થઈ પડશે.

પાણું નહિ કરવાનો કસદ-તેનાથી દુર જવાનો કસદ અને જે કંઈ થયું તેની શીક્ષા ખમવાની શક્તિ. આથીજ ભવિષ્યની મુક્તિ પુણતી જાય છે. ત્યારે અંતકરણમાં ડંખ છે-બેજાંમાં ભાન છે અને જ્ઞાનમાં સાચી જાણી છે એ ત્રણને સાથે ચલાવે તો પછી પતેત થઇને તેમાંથી મુક્તિ ઉભી થઇ શકે છે. જે કંઈ કર્મ થાય તેને માટે અંતકરણનો ડંખ ઉભો થાય અને તેથી તે ગુનાહ થયો છે એમ ભાન થાય તો પછી જ્ઞાનથી તેની જાહેરાત લાયક મોકકે કરવે તેમો અટકાવ થાય. એમ પ્રયત્ન કરવો અને તે વિષેની શીક્ષા ખમવા તદ્દ્યાર મધ તે ગુનાહને ખલાસ કરવા પતે-તની ગતી ઉભી થાય છે જે તેને ભવિષ્યની મુક્તિ તરફ લઇ જાય છે. બાપ દીકરાને પેદા કરે છે એટલે જેમ બાપમાંથી દીકરો છે જે દીકરો બાપના બુદ્ધિમાં ઢાલ છે તેમ તે દીકરો બાપની વૃદ્ધિનું મુળ મધ્ય છે. ફરજમાં જન્મીને આગળ દોરવવાની ગતી છે. જરથોસ્તી દએન તનાસુલ એટલે એક પછી બીજાનો સીલસીલો-સગાઇનો બેઠ સદીમાં કામ કરતો ચિતારે છે જેને મહેર મસ્તનાં ઝોગણુત્રીસમા ફકરામાં વર્ણવેલો છે. બાપ પછી દીકરો હોય તે બેઉ વચ્ચે દએન પુણું તનાસુલ સંબંધ કરી આપે છે જે તનાસુલ ગુજરેલી હાલતમાં કામે લાગે છે જેથી ગુજરેલા બાપને જીવતો દીકરો પતેતની ગતીએ પુગાડે છે.

ઇનસાન ગુજરે ત્યારે તે ગુજરતા ઇનસાનના રૂવાનની બંદ-દરોશ ખોલાવી તેની રચ ખોલાવી રૂવાનને તેનું શરીર જે દએવ અજ્ઞાનતાનો આકાર છે તેને ખેડવાની તક આપવાની મદદ મોકલવી તે રૂવાનને માટેની પતેત છે. જેમ રેફે વ્રેનમાં બેસીને દુરદરાજ જવાને માટે સરળ મુસાફરી કરવાની સગવડ મેળવીએ છીએ અને ધારેલું કામ જલદી કરી દઇએ છીએ તેમ “પતેત”ની ખરી બંદગી પેલા “ગુજરેલા રૂવાન”ને તેના નેમેલા દુરદરાજનાં કામ તરફ જવાની સગવડ કરી આપી તેના તનને ખેડવાનાં કામમાં સરળતા કરી આપે છે. રૂવાન પોતાનાં તનને ખેડે છે અને તે તનમાં ખેરદ મુકે છે કે તે તનોમંદ વ્યક્તિએ પોતાના કીધા માટે હવે પછીના તનાસકમાં જે કંઈ દુખ-સુખરૂપનું ખમવાનું હોય તે શુક ગુઝારીથી ખમવું અને ભવિષ્યમાં ગુનાહ નહિ કરવા. આમ રૂવાનની ખેતી તન સાફ કરાવવા રૂવાનને મોકકે આપવો તે રૂવાનની પતેત છે. પતેતમાં પાપો કરીને મારી માંગી પાપમાંથી છટકી જવાનો અર્થ નથી. પહેલે તો પાપનો અર્થ શું છે તેથી સમજાયું નથી. પતેતમાં પાછા હઠવાનો એટલે જે કંઈ કીધું તેવું નહિ કરવાનો-તે ઉપરથી હાથ ઉઠાવવાનો-અને તેમ નાહ થાય માટે તેવી ખેરદ બાંધીને પરહેઝમાર જીંદગી પેદા

પડે તેમ કસદ કરવાનો અને જે કંઈ થયું હોય તેની શીક્ષા ખુશીથી ખમવાનો, તેનો ઇનકાર નહિ કરવાનો અર્થ છે; અને રૂવાનને માટેની પતેત રૂવાનને ગેતીનાં આકર્ષણમાથી છોડવી-રૂવાન ઉપરની બેડી બંદ દરોશ ઉકેલી રૂવાનના હાથ ખુલ્લા કરવાનો અર્થ રાખે છે. એમ થયાથી રૂવાનની રચ ખુલ્લી રહેશે અને તેથી જડ તનથી જે ગુનાહો થયા છે તેમાંથી જડ તનની ખેતી થઈ રહેશે, એટલે જડ તનમાં ખેરદ આવી શકશે કે તેવા ગુનાહો કરવા નહિ અને જે કંઈ થયું છે તેની શીક્ષા ખમવામાં અહુરમજ્દની રહેમ સમજવી.

રૂવાન અને તન મન અને સુક્ષ્મ શરીરો અને તેઓનું જીવતી જીંદગીમાં વર્તન શું છે તેનો જાણો ખ્યાલખી જેઓને નથી; તેઓ બધા શરીરમાં છે એમ જેઓ માનતાખી નાહ હોય તેઓ શું જોખને કહેવાની સુખ્મરૂપ કરતા હશે કે ફલાણી ચીજ નહિ જોખએ! આ લેખ ઉપરથી કોઈખી જોખ શકશે કે જરથોસ્તી દએનના રીતરીવાજો-ભણતરો કેવા મુકીમ પાયાની ઉપર રચાયા છે. આ બેદી બાબદોની ઉકે-લામણનો ઉંડો ભાવાર્થ નીસ્તીની નીકીઝોમાંથી થશે. આજે હાશેમમાં દરેક જણા એક જાતનો પથરોજ કુટયા કરે છે. હમો બધાખી એક જાતનો પથરો કુટીને ઉસ્તાદની જીંદગી બાદ જરા દપત પડેલા છીએ. જરથોસ્તી દએનને માની લીધેલી લાગણીઓથી યા ચાલતા વીચારો જે બધે પ્રબળ થઈને મનાતા હોય તેઓ ઉપરથી ઉકેલવાની નથી. કુદરતના બેદનો અંદાજ કંઈ જુદોજ રહે છે જેમાં લાગણીઓના આવેશનું કંઈ આવ-વુંજ નથી.

ફરીથી છપાવી મુશ્કેલ છે !

અવસ્તાવાણી બાણુનારને માટે બેમુળ કેતાબ !

કીમત રૂ. ૧૫૫ પરથી ઘટાડીને રૂ. ૧ કરવામાં આવી છે.

આવી કેતાબ પહેલવહેલીજ છે ! તાકીદે મંગાવી લેશો !

અસ્તે-કુસ્તીઆન હુમ-દીનોને ખુશ-ખખર !

“ હમો લખ્યા પછી ખરેખરી શું દુવા ચાહીએ તે કાઈ કહેશે ? ”

એ સવાલના જવાબમાં

અવસ્તા કલામની બંદગીને છોડે બાણુવાની તથા મુરાદ આહવાની દાદાર અહુરમજદની બુલંદ સેતાયશો તેમજ ત્રીસે રોજની સેતાયશોની કેતાબ હાજર ! દરરોજ શું શું કુદરતના ખરા “ રાદી ” મીથ્ર યાને વિચારો (Every Day's Right Thoughts about Nature's working) ખર-વકતના ફેંકવા તે આ કેતાબ શીખવે છે.

પાજંદ સીરીઝ નં ૨ : **પાજંદ સેતાયશ બા માચેની**

(અસલ શુદ્ધ ઉચ્ચારે)

પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલીસીટર,

(અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)

આપણી રોજની અવસ્તા બંદગીને છોડે અસલથી બાણુતી આવેલી જો કે ઝાઝી નહીં વપરાતી સૌથી બુલંદ ઉત્તમ સેતાયશોનો તદ્દન શુદ્ધ ઉચ્ચાર તથા તેના બોલેબોલ આંકડાવાર તરજુમા સાથેનો નાદર સંગ્રહ આ કેતાબમાં સમાવવામાં આવ્યો છે.

એ કેતાબ ત્રણ ભાગમાં વહેંચી નાખવામાં આવી છે :

પહેલા ભાગમાં :

પાંચ બુલંદ સેતાયશો :

(૧) નમાજ-ઈ-દાદાર

અહુરમજદ

(૨) બનામ-ઈ-યજદ

(૩) સેપાસ-ઈ-અકેનારેહ

(૪) નામ-ઈ-ખાવર

(૫) ચિશ્તમ બુયાત

બીજા ભાગમાં :

ત્રીસે રોજની છુટી છુટી સેતાયશો

ત્રીજા ભાગમાં :

(૧) દુઆ-ઈ-નામ સેતાયશને

(૨) આશીરવાદ-ઈ-પએમાન-ઈ પહેલવી યાને લગનના આશીરવાદ. (સંસ્કૃત સાથે)

વળી, એ કેતાબમાં લગભગ ૬૦ પાનાં અંદર આવેલી બાબદોના જરથોશ્ટી ઇલમે-દનૂમને આધારે કીધેલા બુલાસા ઉપર રોકવામાં આવ્યાં છે. મજબુત શોભાઈતી કપડાંની બાઇન્ડીંગમાં સોનેરી એમ્બોસ કીધેલી સર અવસરે ભેટ આપવા લાયક આશરે ૩૦૦ પાનાની દલદાર કેતાબ.

કીમત : રૂ. ૧—પોસ્ટેજ અને વી. પી. જીડું.

લખો : (૧) ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી, નં ૧૨૪, હાઈશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

(૨) મેશર્સ સોરાબ ધનજીશાહની કું,

કામા બાગની મેનગેટની સુખડની દુકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

દરેક કુટુંબે રાખવા લાયક ! નવી ધાર્મિક ઉપયોગી કેતાબ !
પવીત્ર માંધવાણીમાં ચક્રીત રાખનારનો દરેક આફત વખતનો ભોગ્યો !

પાજંદ સીરીઝ નં ૩ : પાજંદ નીરંગ બા માએની

(અસલ શુદ્ધ ઉચ્ચાર)

આશરે ૩૭૫ પાનાનું સુંદર બાઇડીંગનું હેન્ડી પુસ્તક.
પ્રગટ કરનાર તથા તરજુમો કરનાર—એરવદ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,
એમ. એ., એલ. એલ. બી., સોલિસિટર,
(અવસ્તા પહેલવી સ્કોલર.)

(આગલાં બે પુસ્તકો—“ પાજંદ આફ્રીન ” અને
“ પાજંદ સેતાયશ ”—ની લાઇનપર.)

“ નીરંગ ” એટલે શું ? નીરંગ એટલે ભણતરોનો અર્ક,
જેમાં વીચારનો જોશ અને ઉચ્ચારનો જોશ એ બેની ખાસ મેળવણી
કાઢેલી હોય છે, જે તાવીજ, તલેસમ યા અફસુન મીસાલ તેને કાયદેસર
મણનારની ઉપર અગ્નયન મોજેજાણી અસર ઉપજાવે છે. ગમે તેવી
ઝડપ કે આફત નીરંગની સામે ટકી શકતી નથી.

“ માંઝો-ખએવજો ” યાને તમામ તન-દરોસ્તી, મન-દરોસ્તી કે રવાન-
દરોસ્તી મેળવવાનો એકલો રામબાણુ કારગત નુસ્ખો તે અમુક અમુક અવસ્તા
કલામો ઉપરાંત પાજંદ નીરંગો રૂપી અસરકારક કલામો છે, જે હજીબી આપણી
પાસે મોજુદ છે, જેનાથી આપણી હરેક આફત કે મુશ્કેલી દફે કરી, આપણી હરેક
નેક મુશ્કેલી પાણુ પાર પાડી શક્યે છીએ, અને કોઇબી પારસી જરથોસ્તી તરીકે
ઓળખાતા મરદ કે બાનુને બ્રાહ્મણજોશી, કે દેવદેહેરાં, પીરમસ્જીદ કે પરધર્મ-
ના કહેવાતા બાવાઓ કે ગુરૂઓ આગળ ભટકવા જવાની જરૂર નથી, એ
બીના વહેવાર રીતે પુરવાર કરી આપનારી આ એકજ પહેલવહેલી કેતાબ છે !

એની અંદર જીંદગીમાં પળેપળ ઉપયોગી થઇ પડે અને આપણાં રવાન-
ની વૃદ્ધિ કરાવે અને નમુનેદાર જરથોસ્તી ચારીત્ર ઘડવામાં મદદ કરે તેવી અનેક
અવસ્તા-વાણી તેમજ પાજંદ-વાણીનો ભંડાર ભરેલો છે, જે દરેકે દરેક નાનાં
બાળકથી તે મોટાંઓને રોજાંદી જીંદગીમાં અમુલ્ય થઇ પડશે. વળી એ જહ પાજંદ
તેમજ અવસ્તા નીરંગો કેમ, ક્યારે, ક્યાં ભણવી તેની તુલોતવીલ સમજણ
હીબાચામાં આપી છે, તથા દરેક નીરંગના શબ્દેશબ્દનો આંકડાવાર તરજુમો
પણ આપેલો છે, જેથી અવસ્તા-પાજંદ અભ્યાસીને માટે ખરેખર અભ્યાસ
કરવાનું પુસ્તક છે. એમાં અત્યાર સુધી નહીં જણાયેલા ઘણાંક નવાંજ
અવસ્તા તેમજ પાજંદ ભણતરોનો સમાવેશ છે, કે જેનો ઉપયોગ આપણા
કદીમ ન્યાગાનો જુદે જુદે હીંગામે કરી ભણતા હતા.

આશરે ૩૭૫ પાનાંની ફળદાર શોભણી કેતાબ :

કેતાબની કીમત : ફક્ત રૂ ૧૧—વી ૦ પી ૦ પોસ્ટેજ જુદું :

બખો : (૧) પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
દાદીશેઠ હાઉસ, ૧૨૪, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઈ.

(૨) મેશર્સ સોરાબ ધનજીશાહની કું, ૦,
કામા બાગની મેનગેટની સુખડની ફકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

જરથોશ્તીઓને ખુશ ખખર !

એક વખત વાંચશો તો હમેશનાં ઘરાક થશો.

જરથોશ્તી દ્યોન તથા હાલની વિદ્યાની ખોરકુએથી તન મન અને રવાનને
એકી વખતે તરોતાજગી અને રાહત બક્ષનારું જ્ઞાન આપનારું

એક લું ઉમદા સાંધન :

ફ્રેશો-ગર્દ.

Established.

1911 A. D.

(*i. e.* **Renovation.**)

અધીપતી—એરવહ ફીરોઝ શાપુરજી મસાની,

એમ. એ., એલ. એલ. ખી., સોલીસીટર.

તમામ દેખીતી તેમજ અણુદીઠ કુદરતનો અખંડ અચળ કાયદો એજ જરથોશ્તી
દ્યોન છે અને આ દુન્યામાં જન્મી તે દ્યોન મુજબ કેવી રીતે જીવે
ગુજરવી આપણુ જરથોશ્તીઓને લાજમ છે કે જેથી આપણો આ ફેરો
સફળ થાય ; આપણી જરથોશ્તી તરીકતો અને ક્રીયાકામોના જરથોશ્તી
ઇદમે-દનૂમને આધારે અપાતા ખરા ખુલાસાઓ જે આજસુધી
બહાર પડ્યા નથી ; વેજટેરીયન બાબદની સમ્યાધ અને અગત્યતા ;
દાર-શરાબ સામેની લડત ; ખીડી વિરુદ્ધ તેમજ અનેક સંસારી
બદી અને અનીતી વિરુદ્ધ પોકાર ; શારીરીક તેમજ માનસીક
આરોગ્યતાના નીચમે વીગેરે વીગેરે અનેક વહેવાર સંગીન
બાબદોથી બરચક આશરે ૭૦ પાનાનું દળદાર,
ટાહેલાં-કુચળા તથા નિંદાથી સદંતર નીરાળું
ત્રીમાસીક.

યાદ રાખજો કે આ ચોખાન્યું વળી સસ્તામાં સસ્તું છે.

લવાજમ—ફક્ત વરસ દહાડે રૂ૧૫ (પોસ્ટેજ સાથે) આંગપર—

વી. ખી. થી પણ મોકલીશું.

લખો :—ઑનરરી સેક્રેટરી,

ધી પારસી વેજટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

ભાગ્યશાળી તે બરતે-કુશ્તીઆન કે જે આ તલેસમરૂપ
અદ્ભુત દીની કેતાબો ખરીદી તેને જાન મીસાલ સાચવશે !
યેગામખર સાહેબ સ્પીતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબનાં ૨૧)
અવસ્તા નરકોમાં શું શું જ્ઞાનનો દરયાવ છે તે
તમારે જાણવું છે ?

તો ખરીદો આ “ નીકીઝે વેહદીન ” ની સીરીઝનાં
દળદાર પુસ્તકો.

આ સીરીઝની કીમત-કદર તો જરથોશ્તી ધર્મનો આશકજ
આંકશે.

અં ક્રામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ
એસ., ઓફથેટમીક સરજ્યનના હાથે લખાતી કેતાબ

ફિનૂ મ નીકીઝે વેહદીનનું

બીજું વોલ્યુમ બહાર પડ્યું છે.

(સૃષ્ટી-રચનાના હસ્તી-નીસ્તીના ચાર સુંદર નકશાઓ સાથે)

અહુરામઝદા-અમશાસ્પંદો-યઝદો વિષે ખરો ખ્યાલ
આપનારી એકલી જરથોશ્તી કેતાબ.

જરથોશ્તી ઇદમે-ફિનૂમના એકેએક સામ્યા તલબગારે
જાળવવા લાયક નાદર કેતાબ !

બેહેશ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ

બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફ જેવા

જમાને-સાયન્દીસ્ટ અને જમાને-ફીલસુફની

યાદગારીનો જાવેદાન સ્થંભ !

આ બીજાં વોલ્યુમનીબી અમુક નકલોજ છપાઇ શકી છે !

માજદયસ્ની જરથોશ્તી દુએનનાં અજાયબ જ્ઞાનનો આવો

નાદર ખજાનો બીજે કેઠે જકશે નહીં !

નીકીએ વેહદીન, પુ. ૨.

આ ખીજાં વૌલ્યુમમાં જરથોશ્ટી દએન મુજબ સૃષ્ટી-રચના (બુન-દહેરન) નું તથા મહાન શક્તિઓનું ખ્યાન—ખાસ કરીને હસ્તીની આલમોનું ખ્યાન પહેલવહેલીવાર સીલસીલાબંધ ઇલમે-દનૂમની રાશનીમાં આપવામાં આવ્યું છે. છેક અહીં માંડીને અહુનવર-ઋષી-સ્તઓત યસ્નથી સૃષ્ટી-રચનાનું બેઠી મંડાણ કેમ રચાય છે તેની તેમજ અહુરા મઝદાના હુમત-હૂખત-હવર્સ્ત તેમજ સાતે અમશાસ્પંદોનાં હુમતો-હૂખતો-હવર્સ્તોની બહુજ દીલપઝીર બારીક ખુલાસાવાર સમજણ સમાવવામાં આવી છે, જેથી આખી સૃષ્ટી-રચનાનાં અગણીત રૂવાનો કેવી રીતે થઈને પાર પડશે તેનો ખરો ખ્યાલ મળે છે. સૃષ્ટી-રચનાનો સવાલ આજની સાયન્સ ઉકેલી શકી નથી અને શકશે પણ નહીં, પણ જરથોશ્ટી દએન સૃષ્ટી-રચનાનો આખો સવાલ બહુજ સાયન્ટીફીકલી સમજવી શકે છે. આ અમશાસ્પંદોના હુમત-હૂખત-હવર્સ્ત વાંચીને તો તમે પેગામ્બર સાહેબ ઉપર અને તેવણનો દીની ઇલમ સાચવનારા સાહેબદીલાંન સાહેબો ઉપર ચાલુ આફ્રીન આફ્રીન—અને આફ્રીનજ કયાં કરશો ! આવી રીતનાં દનૂમનાં જ્ઞાનથી તમારી ગમે તેવી દુખી જીંદગી આનંદ-ખુશાલીથી સદા ભરપૂર રહેશે. એ ઉપરાંત યજ્ઞને હા ૯-૧૦-૧૧ જેમાંથી મોટી હએમ યસ્ત બનેલી છે તેની બહુ તુલોતવીલ તાવીલ ચાને બારીક સાયન્ટીફીક શીલસુફીબરી સમજણ, તથા મથા અહુ વધરયો-અબેમ-યેંધહે હાતાંમના દનૂમ મુજબ ખુલાસાઓ, તેમજ ખીજા અનેક અવસ્તા બંદગીઓ-કલામોની તાવીલ આ વૌલ્યુમમાં સીચી દેવામાં આવી છે. વળી “ક્ષત્રયાંન દધંધહુ પઘતી” નાં ચીત્રની ઉકેલામણ ઇલમે-દનૂમથી અન્યથા દીપી રહે છે.

અવસ્તા-પહેલવી સાહિત્યમાં શું શું એકેકા નાદર ગવહરો પડેલાં છે તેની ઓળખ કરાવનાર આ એકલીજ સીરીઝ છે. એના પાને પાનામાં અને લીટીએ લીટીમાં દનૂમનો ખજનો સીચવામાં આવ્યો છે. આ નાદર મખ્જનરૂપી કેતાબોની સીરીઝ દરેકેદરેક બસ્તે-કુશ્તીઆનનાં ઘેરમાં, અગ્યારીમાં, આતશ-બેહેરામ-માં, સ્કુલોમાં અને લાઇબ્રેરીઓમાં રાખવા લાયક છે, અને તેનો થોડો થોડો રાજનો અભ્યાસ આખી જીંદગીભર બસ્તે-કુશ્તીઆનોને ચીવટ, ધર્મ-ચુસ્ત, અશોષથી નેકીનીતીથી જીંદગી ગુજરનારા જરથોશ્ટી થવામાં અમુલ્ય મદદ કરશે.

દળદાર મોટી સાઇઝનું ૧૪૦૦ (ચૌદસો) પાનાનું પુસ્તક.

(વાંચનાર અને ભાષણ કરનારની સગવડ માટે ખુલાસાવાર ભરત્યક ઇન્ડેક્સ સાથે.)

વળી કેતાબ સાથના ૪ કીમતી ચાર્ટો સૃષ્ટિ-રચનાનો ઉંડો છાપ લેન્ડપર પાડે છે.

છતાં કીમત ૩૦ ૧૦) (તેની છપાઇ કરતાં ઓછીજ) રાખી છે.

વી. પી. પોસ્ટેજ જુદું.

ડેકાણું : (૧) પારસી વેહદેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,

૧૨૪, દાદીરોઠ હાઉસ, હોંગકોંગ બેન્કની સામે, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ

(૨) ડો. ફરામરોઝ સો. ચીનીવાલા, ઓફિસીયલ સરન્યન, કામીસરીએટ બીલ્ડીંગ, (નવસારી બીલ્ડીંગની સામે)

હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

ક્રીયાક્રમોની સમજણની આવી કેતાબ આજવેર કહી બહાર પડી નથી
આપણી મહાન “યજ્ઞસ્ને” ની ક્રીયાની માતેબરી
અને કાર્યસાધકપણું તમારે બાણુવું છે ?

તો જરૂર વાંચો

ડૉ. ફરામરોજ સો. ચીનીવાલાની કમાલ કેતાબ

“યજ્ઞસ્નેની ખુલંદ ક્રીયા :

**તેમાં વપરાતાં ૩૩ આલાતોના ભેદભરમનો
સાયન્ટીફીક ઉકેલ.”**

(જરથોશ્તી ઇદમે-દનૂમની રોશનીમા.)

યજ્ઞસ્નેના ૭૨ હા કેવી રીતે સીલસીલાખંદ અનુક્રમવાર ગોઠવાયલા છે તે
આ કેતાબમાં દરેક હાનાં અવસ્તા બાણુનરની આપેલી તાલીલ યાને
ઉંડાણુ સમજ બતાવે છે. ખુદ કુદરતનાં વૃદ્ધિનાં કાર્યના આખેલુખ
નમુના તરીકે જરથોશ્તી દ્યેનની ખરી બળીહારી અને ખુલંદીની
ટોચ શામાં સમાઈ છે : તેની ક્રીયાઓમાં;—તો, દરેકે દરેક
સાચ્યા જરથોશ્તીની ફરજ છે કે ક્રીયાઓની ખરી સમ-
જણ મેળવવા આ કેતાબ ખરીદવી. તમે ક્રીયાઓ
પાછળ પેસો ખર્યો છો તે સૌથી ઉત્તમમાં ઉત્તમ
સવાબ-પરમાર્થનું કામ છે એમ આ
કેતાબપરથી તમે જ્ઞેશો.

આતશબેહેરામ અને આતશ આદરાનમાં “ પાવી ”

અને “ કશ ” ના કાયદાઓ શા માટે અપાયા છે ?

મોબેદો, અવસ્તા અભ્યાસ કરનારાઓ અને સાધારણ વાંચકોને
એછી વખતે ઉપયોગી કેતાબ.

લગભગ ૫૫૦ પાનાંની દળદાર સુંદર કેતાબ—

કીમત ફક્ત રૂ. ૧૧૧.) વી. પી. પી. ૮ આના વધુ.

લખો : (૧) ધી પારસી વેજીટેરીન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી;

(૨) ડૉ. ફરામરોજ સો. ચીનીવાલા, કામીસરીયત બીલ્ડીંગ,
હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

(૩) સોરાબ ધનજીશાહની કું. કામાબાગની દુકાન, ખેતવાડી, મુંબઈ.

અવરેલાના તથા કનૂમના અભ્યાસીઓને એકી વખતે ઉપયોગી કેતાબ !

કનૂમ પ્રચાર કાર્યમાં નવોજ સાહાસ !

તમને અવસ્તા ગાથાના કલામોની અસલ મતલબ, કે જે તેના પહેલવી-
ફારસી તરજુમાઓમાં (codex) સીલખંધ મોજુદ છે,
તેમ સીલસીલાખંધ જાણવી છે ?

તો વાંચો અને સંગ્રહ કરો

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલાની
નવી ગાથા સીરીઝની કેતાબો.

ગાથા સારીઝ : ભાગ પહેલો

જેમાં અહુનવદ ગાથાનો પહેલો હા ૨૮ તેના તરજુમા, શબ્દ
અર્થ, ગુહ્ય અર્થ અને ગાહેસારણામાં તેના વપરાસના
અર્થ સહિત આપવામાં આવ્યો છે.

પહેલવી હીનકર્દના સૂદ્ગરૂ, વરશત માન્સર અને જગ નસ્કેમાં
એ ગાથાના હા વિષે આપેલાં ખ્યાનની વીગત ગાથાના આ
હાના શબ્દ અર્થ સાથે કઇ રીતે બંધ બેસે છે તેની
સમજ કનૂમ મારફતે આવી શકે છે તેનો ચિતાર

ઉમદામાં ઉમદા કલામો ગાથામાં સૃષ્ટી-રચનાની જરથોસ્તી શીલસુરી ને
સાયન્સ ઉપરાંત જરથોસ્તી જીંદગી ગુજરવાની તરીકતો રીતીઓનું
ઉંડું જ્ઞાન સમાયલું છે.

પહેલવી-ફારસી તરજુમાઓ આજના શબ્દ (Philological)
અર્થના તરજુમા પર કેટલી બધી સરસાઈ ભોગવે છે અને
ગાથાના અસલ થવા ધારેલા અર્થ ઉપર લઈ જાય છે,
તેમાં કનૂમ કેવું ઉપયોગી થઈ પડે છે તેનો ચિતાર.

લખનાર:

ડૉ. ફરામરોઝ સોરાબજી ચીનીવાલા, ઓફિસીયલ સરજન,
બી. એ., એલ. એમ. એન્ડ એસ.,

ફક્ત ૫૦૦ નકલો પ્રગટ થઈ છે : પછીથી મળશે નહીં.

દબાહાર ફ્રેશો-ગર્દની સાઈઝનાં ૨૧૫) પાનાના પુસ્તકની

કીંમત ફક્ત ૧૨) આના વી. પી. જુદું.

મળવાનું ઠેકાણું : પારસી લેજિટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી,
૧૨૪, દાદીશેઠ હાઉસ, કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

જરથોશ્તી ઇલમે-કનૂમને લગતું સુદૃઢ સાહિત્ય.

નીચલાં ચોપાન્યાઓ સોસાયટીની ઝોરીસમાંથી ફ્રી મલશે.

પોસ્ટથી મંગાવનારને ખર્ચ મુજબના સ્ટેમ્પો મોકલવા.

૧ :—જરથોશ્તી ઇલમે-કનૂમનાં બેહેશ્ત-બહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ
બેહેરામશાહ નવરોજી શરાફની કલમથી લખાએલું
ફીમતી ચોપાન્યું

માજદયસ્ની જરથોશ્તી દએન મુજબ જરથોશ્તી
તરબ્યતની અસલ રૂઠી અને અસલ જરથોશ્તી
કેળવણી-પદ્ધતિ.

(પોસ્ટેજ માટે અઢી આનાના સ્ટેમ્પો મોકલવા.)

૨ :—ધાર્મિક જીંદગી ગુજરવાના જરથોશ્તી કાયદાઓ
Zoroastrian-Life Procedure Code

આત્મીક શક્તિઓ ખીલવવા માટે રોજીંદી
જરથોશ્તી “ તરીકત ”-સંગ્રહ.

લખનાર :—મીં બમનજી બરજેરજી રીવેટના.

(પોસ્ટેજ માટે અઢી આનાના સ્ટેમ્પો મોકલવા.)

૩ :—શરૂઆતના ચાર દીવસોની જરથોશ્તી
મરણ ક્રીયાઓની મોતેબરી
અને તેઓનો

મરણ વખતે શરીરમાં અણુદીક રીતે ચાલતી
ક્રીયાઓ સાથનો સંબંધ.

એ બાબતને લગતા ખાસ જોડેલા ખ્યાલ સહીત

(જરથોશ્તી ઇલમે-કનૂમના મખ્યખીંદુથી)

લખનાર :—મીં કેબશરૂ બરજેરજી જમીના, “ જાકેબ. ”

(પોસ્ટેજ માટે દોઢ આનાના સ્ટેમ્પો મોકલવા.)

